2. ZIŅOJUMS
Baltijas jūras piekrastes apmeklējuma, tā radītās slodzes uz vidi un infrastruktūras izvērtējums pašvaldību teritoriālo vienību griezumā

LAND SEA ACT

Interreg Baltic Sea Region

EUROPEAN REGIONAL DEVELOPMENT FUND

EUROPEAN UNION

Ziņojums sagatavots pēc Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijas organizētā iepirkuma "Baltijas jūras piekrastes apmeklējuma un tā radītās slodzes uz vidi izvērtējums un piekrastes publiskās infrastruktūras apsekojums" (VARAM 2019/19) *Interreg* Baltijas jūras reģiona transnacionālās sadarbības programmas projekta #R098 "Land–Sea–Act" ietvaros.

Pasūtītājs:

Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija

Reģ. Nr. 90000028508

Peldu iela 25, Rīga, LV–1494

Koordinators: Mārtiņš Grels

Izpildītājs:

Nocticus, SIA

Reģ. Nr. 9 44103054332

Rāmnieki, Liepas pag., Priekuļu nov., LV–4128

Autori:

Andris Klepers, tūrisma attīstības eksperts

Ieva Mārdega, sugu un biotopu aizsardzības jomas eksperte

SIA "Karšu izdevniecība Jāņa Sēta", ĢIS speciālisti un kartogrāfi (Mareks Kilups, Dāvis Immurs, Agris Puriņš)

Jānis Ulme, vides eksperts jautājumos par atkritumiem piekrastē

Rīga, Valmiera, Latvijas jūras piekraste; 2020. gada aprīlis

"Baltijas jūras piekrastes apmeklējuma un tā radītās slodzes uz vidi izvērtējums un piekrastes publiskās infrastruktūras apsekojums" (VARAM 2019/19)

Pētījuma mērķis, uzdevumi un galvenie rezultāti	Veikt Baltijas jūras piekrastes apmeklējuma un tā radītās slodzes uz vidi izvērtējumu un piekrastes publiskās infrastruktūras apsekojumu, veicot: • piekrastes apmeklētāju aptauju; • publiskās infrastruktūras novērtējumu; • antropogēnās slodzes novērtējumu uz veģetāciju; • apmeklētāju skaita novērtējumu; • atkritumu koncentrācijas novērtējumu piekrastes zonā. Rezultātā sniedzot vērtējumu un ieteikumus par Baltijas jūras piekrastes apmeklējuma intensitāti un tā radīto slodzi uz vidi un piekrastes publiskās infrastruktūras pilnveidi prioritāri attīstāmajās teritorijās un vispārināti piekrastē kopumā, lai sagatavotu informāciju valsts ilgtermiņa tematiskā plānojuma Baltijas jūras piekrastes publiskās infrastruktūras attīstībai starpposma novērtējuma izstrādei atbilstoši Ministru kabineta 2016. gada 17. novembra rīkojuma Nr. 692 6. punktam.

Galvenās pētījumā aplūkotās tēmas	1. Baltijas jūras piekrastes apmeklējuma intensitāte. 2. Apmeklētāju vērtējums par jūras piekrastes piemērotību dažāda veida atpūtai un publisko infrastruktūru. 3. Publiskā infrastruktūra piekrastē (privāti un publiski apsaimniekota), jo īpaši piekļuve, autostāvvietas un pludmales labiekārtojums vietās, kur tas attiecināms (izveide un uzturēšana, kapacitāte). 4. Sadzīves atkritumi pludmales zonā un piekrastes kāpu daļā, to koncentrācija un apsaimniekošana. 5. Veģetācijas stāvokļa vērtējums krasta kāpu aizsargjoslā[1] un antropogēnā slodze uz veģetāciju.
Pētījuma pasūtītājs	Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija Reģ. Nr. 90000028508 Peldu iela 25, Rīga, LV–1494
Pētījuma īstenotājs	Nocticus, SIA Reģ. Nr. 9 44103054332 Rāmnieki, Liepas pag., Priekuļu nov., LV–4128
Pētījuma īstenošanas gads	Lauka pētījums — 2019. gads, datu apstrāde arī 2020. gads
Pētījuma finansēšanas summa un finansēšanas avots	Finansējums 27 216,60 EUR, t. sk. PVN (kopā 3 nodevumi), apmērā no valsts budžeta apakšprogrammas 69.08.00 "Pārrobežu sadarbības programmu darbības nodrošināšana, projekti un pasākumi (2014–2020)" *INTERREG* Baltijas jūras reģiona transnacionālās sadarbības programmas 2014.–2020. gadam projekta "Land–Sea–Act" līdzekļiem
Pētījuma klasifikācija*	Padziļinātas ekspertīzes pētījums
Politikas joma, nozare**	Reģionālā attīstība
Pētījuma ģeogrāfiskais aptvērums	Baltijas jūras piekraste Latvijas teritorijā
Pētījuma mērķgrupas	Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijas Telpiskās plānošanas un zemes pārvaldības departaments, 17 piekrastes pašvaldību administrācijas, arī NVO un privātais sektors (tūrisma nozarē) u. c.
Pētījumā izmantotās metodes pēc informācijas ieguves veida:	
1) Lauka pētījumu metodes	Baltijas jūras piekrastes apmeklējuma rādītāji, tā radītās slodzes uz vidi novērtējums veikts atbilstoši 2019. gadā precizētajām metodikām[2]. Tas ietver trīs galvenās daļas: 1) teritorijas apmeklētības novērtēšana, 2) antropogēnās slodzes uz piekrastes veģetāciju novērtēšana un 3) atkritumu slodzes novērtēšana pludmalē. Apmeklētāju automatizētās vai analogās uzskaites veiktas visās prioritāri attīstāmajās vietās un vairākos citos punktos atbilstoši 2015. gada metodikai — rezultātu precīzākai vispārināšanai. Pirms lauku darbu uzsākšanas, 2019. gadā šīs metodes precizētas un papildinātas, paturot pēctecīguma iespēju veikt izmērāmo lielumu savstarpējo salīdzināšanu. Saistībā ar apmeklētību un tās radīto slodzi uz vidi atbilstoši

[1] Aizsargjoslu likuma 6. panta otrās daļas 1. punktā krasta kāpu aizsargjosla

[2] Metodikas pieejamas: http://www.varam.gov.lv/lat/darbibas_veidi/tap/lv/?doc=22027

	jau pieminētajai metodei veikts publiskās infrastruktūras novērtējums. Apmeklētāju radītā slodze uz piekrastes veģetāciju vērtēta klātienē visās 25 prioritāri attīstāmajās vietās, kas noteiktas Valsts ilgtermiņa tematiskajā plānojumā Baltijas jūras piekrastes publiskās infrastruktūras attīstībai (turpmāk — Piekrastes plānojums). Pārējā pētījuma teritorijā izmantojot 2015. gada vērtējuma salīdzinājumu ar jaunākajiem pieejamiem orto-foto attēliem, projekta "Dabas skaitīšana" 2019. gada datiem un aktualizēto informāciju piekrastes *Natura 2000* teritoriju dabas aizsardzības plānos, kā arī precizējot no publiskās infrastruktūras novērtēšanas laikā tapušā foto materiāla, kas aptver visu piekrastes publisko infrastruktūru. Iegūtie dati ir limitēti un attiecināmi uz apmeklētības radīto slodzi, neietverot antropogēno ietekmi uz vidi tās plašākajā nozīmē. Latvijas piekrastē atkritumu situācijas novērtējums tiek veikts kopš 2012. gada saskaņā ar ANO Vides programmas vadlīnijām, izmantojot *UNEP/MARLIN* protokolu. Vides izglītības fonda izveidotā atkritumu monitoringa programma tiek īstenota atbilstoši Eiropas Komisijas Lēmumam 2017/848 , ar ko nosaka laba jūras ūdeņu vides stāvokļa kritērijus, metodiskos standartus un monitoringa metodes[3].
2) GIS datu ģeogrāfiskās piesaistes modelis	Informācijas integrēšanai kopējā piekrastes datubāzes GIS sistēmā izmantots ģeogrāfiskās piesaistes modelis, nodrošinot iespējas veikt telpisko, kvantitatīvo un kvalitatīvo datu savstarpējo analīzi. Modeļa pamatā lietots līnijveida objektu kopums jeb "Piekrastes nogriežņu modelis", kas izvietots gar piekrasti visā tās garumā (~496 km) paralēli krasta līnijai. Piekrastes nogriežņu modelis sīkāk sadalīts 100 m garos nogriežņos, kur katrs nogrieznis vajadzības gadījumā ļauj reprezentēt piekrasti pa atsevišķiem posmiem detalizācijā līdz 100 m "solim" vai atlasīt un savstarpēji analizēt datus, kas fiksēti piekrastes plānojuma ietvaros veiktajās izpētēs. Nogriežņu modeļa dati tiks publicēti Vides aizsardzības un reģionālās attīstības mājaslapas sadaļā "Valsts ilgtermiņa tematiskais plānojums Baltijas jūras piekrastes publiskās infrastruktūras attīstībai"" kā Piekrastes ģeotelpiskie dati http://www.varam.gov.lv/lat/darbibas_veidi/tap/lv/?doc=28761
3) tiesību aktu vai politikas plānošanas dokumentu analīze	Valsts ilgtermiņa tematiskais plānojums Baltijas jūras piekrastes publiskās infrastruktūras attīstībai. Citi politikas plānošanas dokumenti — datubāzē (*POLSIS*) iekļautie reģionālās attīstības, tūrisma un vides politikas dokumenti vai tiesību akti.
4) statistikas datu analīze	Oriģināli iegūti dati par apmeklētāju skaitu pludmalēs, proti, personiski veiktas apmeklētāju uzskaites ar tiešās novērošanas metodēm, t. i., uzskaitēm vai automātisko skaitītāju izmantošanu. Apmeklētāju uzskaišu dati, kas iegūti piekrastes zonā (pašvaldību, Dabas aizsardzības pārvaldes, projekta īstenotāju (NVO vai citu uzņēmumu), AS "Latvijas Valsts meži" u. c.).

[3] Apkopotie dati tiek izmantoti nacionālās situācijas un tās attīstības noteikšanai Jūras stratēģijas direktīvas laba jūras vides stāvokļa sasniegšanai kvalitatīvajā raksturlielumā "Jūras piesārņojošie atkritumi" (10. deskriptors)

	Centrālās statistikas pārvaldes (www.csb.lv) mājas lapā pieejamā informācija par tūrisma statistikas aktualitātēm, kā arī statistikas tabulas, kas raksturo tūrisma nozari piekrastē (tostarp ietverot speciāli pieprasītu un atlasītu, nepublicētu informāciju par vietējo tūristu skaitu piekrastes pašvaldībās). Piekrastes pašvaldību teritorijā pārdoto publisko pasākumu biļešu skaits (saskaņā ar Biļešuserviss.lv un Biļešuparadīze.lv pārdoto biļešu datiem par 2017. un 2018. gadu). Satiksmes intensitātes datu analīze (tostarp VAS "Latvijas Valsts ceļi" apkoptā statistika par ceļu satiksmes intensitāti un Jūrmalas pilsētas vieglo automašīnu izsniegto caurlaižu skaits 2018. un 2019. gadā), pasažieru vilciena pārdoto biļešu skaita izmaiņas sezonāli stacijās, kas atrodas jūras piekrastes tiešā tuvumā. Dati par tūrisma pieprasījumu no SIA Nocticus datubāzes u. c. Sistemātiski iegūti dati par infrastruktūras stāvokli piekrastē, antropogēno slodzi uz vidi, proti, biotopiem, un dati par atkritumu stāvokli pludmalēs, u. c.
5) esošo pētījumu datu sekundārā analīze	Kvantitatīvo datu salīdzinājums ar 2015. gadā veikto pētījumu "Valsts ilgtermiņa tematiskais plānojums Baltijas jūras piekrastes publiskās infrastruktūras attīstībai". Iegūto apmeklētāju uzskaišu datu vispārināšana attiecībā uz piekrastes teritoriju kopumā. Līdzīgi arī pārējo datu — saistībā ar antropogēnu slodzi piekrastes teritorijā — vispārināšana vai vērtējums attiecībā uz visu piekrasti kopumā. Izmantoti VUGD piekrastes publiskās infrastruktūras novērtējuma dati.
6) padziļināto/ekspertu interviju veikšana un analīze	Veiktas vairākas padziļinātas intervijas ar uzņēmējiem, piekrastes apsaimniekotājiem, pašvaldību speciālistiem, publisko pasākumu rīkotājiem piekrastē, dažādu dzīvesstilu piekrastes apmeklētājiem u. c. Šīs intervijas nav darba uzdevuma nozīmīgs elements, bet veiktas, pamatojoties uz privātu iniciatīvu, lai rosinātu izpratni par situāciju Latvijas jūras piekrastē šī pētījuma vajadzībām un kvalitatīvai iegūto datu interpretācijai.
7) gadījumu izpēte	Pētījumā rezultāti par Baltijas jūras piekrastes apmeklētību, tās radīto slodzi uz veģetāciju un infrastruktūras vispārīgu izvērtējumu attiecināmi uz visu Latvijas piekrastes teritoriju. Taču ņemot vērā darba uzdevuma specifiku, pastiprināta uzmanība pievērsta definētajām 25 prioritāri attīstāmajām vietām, veicot izpēti atbilstoši 2019. gada metodikām, kas pieejamas: http://www.varam.gov.lv/lat/darbibas_veidi/tap/lv/?doc=22027. Prioritāri attīstāmajām vietām veltīti individualizēti priekšlikumi ilgtspējīgas attīstības nodrošināšanai, kas ietverti šī nodevuma otrajā ziņojumā.
8) kvantitatīvās aptaujas veikšana un datu analīze	Pavisam 2019. gada peldsezonas laikā aptaujā iesaistīti 1199 respondenti. Tās dati salīdzināmi ar 2015. gadā veikto aptauju, izsekojot izmaiņu tendences.
9) citas metodes	Pētījums, t.sk. pieejamo datu apstrāde un lauka darbi, veikti atbilstoši 2019. gada metodikām, kas pieejamas: http://www.varam.gov.lv/lat/darbibas_veidi/tap/lv/?doc=28761 Citi papildinoši dati par Baltijas jūras piekrastes apmeklētību, tās radīto slodzi uz veģetāciju un infrastruktūras vispārīgu izvērtējumu iegūti no dažādiem avotiem (piemēram, publiskās infrastruktūras kvalitātes vērtējumi klientu atsauksmēs populārākajās mobilajās lietotnēs u.c.).

Kvantitatīvās pētījuma metodes:	
1) aptaujas izlases metode	Intervijas uz vietas pludmalēs, attālināti tiešsaistē, izmantojot sociālos tīklus (*Facebook* vai specifiski atlasot *Instagram* vietnē pēc mirkļbirkas #jūra vai norādītajām konkrētām piekrastes lokāciju vietām) vai izplatot anketas (saiti uz elektronisko versiju) visā piekrastes pašvaldību tūrisma informācijas centru un bibliotēku tīklā.
2) aptaujāto/anketēto respondentu/vienību skaits	Kopā iegūtas 1199 respondentu atbildes, uzrunāto skaits lielāks (anketai latviešu valodā konversijas likme 42 % — to apskatījuši 2957 potenciālie respondenti, vidējais anketas aizpildes laiks 11 min.). Anketai angļu valodā konversijas likme 36 %, bet lietuviešu valodā — 35 %. Svešvalodās anketa izmantota specifisku ārvalstu segmentu datu ieguvei. Intervijas pludmalē bieži notikušas krievu valodā, bet dati ievadīti anketā latviešu valodā.
Kvalitatīvās pētījuma metodes:	
Padziļinātās vai daļēji strukturētās / ekspertu intervijas	Šādas intervijas ir vairākas, tostarp ar noteikta segmenta atpūtniekiem, arī apsaimniekotājiem un uzņēmējiem, pašvaldību speciālistiem, akadēmiskās jomas pārstāvjiem, kas specializējas publiskās infrastruktūras jautājumu izpētē, u. c., taču šī metode darba uzdevumā nav uzsvērta — tā izmantota iegūto datu interpretēšanai un secinājumiem.
Izmantotās analīzes grupas (griezumi)	Piekrastes pašvaldību (17) un administratīvo vienību — pagastu un pilsētu teritorijas, kas robežojas ar jūru.. Atsevišķi atpūtnieku grupu segmenti. Piekrastes publiskās infrastruktūras vērtējuma, biotopu vērtējuma, atkritumu datu un atpūtnieku uztveres tematisko jautājumu ietveršana.
Pētījuma pasūtītāja kontaktinformācija	Telpiskās plānošanas un zemes pārvaldības departamenta Telpiskās plānošanas politikas nodaļas vecākais eksperts Mārtiņš Grels, tālrunis: 67026733, e–pasts: martins.grels@varam.gov.lv

Saturs

Katrai pašvaldību teritoriālajai vienībai pārskats strukturēts šādi:

1. Piekrastes apmeklētāju plūsmas raksturojums
    1.1. Apmeklētības izvērtējums
    1.2. Potenciālās tūrisma nišas
2. Pārskats par ilgtermiņa atkritumu slodzi un tās izmaiņām pludmalē
3. Antropogēnā slodze uz veģetāciju
4. Publiskās infrastruktūras izvērtējums
    4.1. infrastruktūras kapacitāte prioritāri attīstāmajās vietās
    4.2. infrastruktūras stāvoklis/kvalitāte prioritāri attīstāmajās vietās
5. Operatīvo dienestu piekļuves iespējamība pie jūras prioritāri attīstāmajās vietās
6. Priekšlikumi vajadzīgajiem pasākumiem situācijas uzlabošanai, lai mazinātu apmeklētāju radīto slodzi uz vidi un pilnveidotu piekrastes publisko infrastruktūru

Ievads 8
I PIEKRASTES APMEKLĒJUMA RĀDĪTĀJI, TĀ RADĪTĀS SLODZES UZ VIDI UN INFRASTRUKTŪRAS IZVĒRTĒJUMS PAŠVALDĪBU TERITORIĀLAJĀS VIENĪBĀS 12
RUCAVAS pagasts 14
NĪCAS pagasts 36
LIEPĀJAS pilsēta 56
MEDZES pagasts 72
VĒRGALES pagasts 87
SAKAS pagasts 99
PĀVILOSTAS pilsēta 109
JŪRKALNES pagasts 123
UŽAVAS pagasts 139
VĀRVES pagasts 152
VENTSPILS pilsēta 162
TĀRGALES pagasts 177
KOLKAS pagasts 198
ROJAS novads 220
MĒRSRAGA novads 234
ENGURES pagasts 247
LAPMEŽCIEMA pagasts 265
JŪRMALAS pilsēta 279
RĪGAS pilsēta 302
CARNIKAVAS novads 316
SAULKRASTU pilsēta 337
SAULKRASTU pagasts 350
SKULTES pagasts 358
LIEPUPES pagasts 368
SALACGRĪVAS PAGASTS 380
SALACGRĪVAS pilsēta 394
AINAŽU pilsēta un pagasts 406
II KOPSAVILKUMS 418

Ievads

Valsts ilgtermiņa tematiskā plānojuma Baltijas jūras piekrastes publiskās infrastruktūras attīstībai (turpmāk — piekrastes plānojums)[4] izstrāde ir Piekrastes telpiskās attīstības pamatnostādnēs 2011.—2017. gadam noteikts uzdevums un viens no Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģijas "Latvija 2030" ieviešanas soļiem, kurā piekraste ir definēta kā viena no nacionālo interešu telpām — "…*viena no Latvijas lielākajām vērtībām, kur dabas un kultūras mantojuma saglabāšana jālīdzsvaro ar ekonomiskās attīstības veicināšanu*".

Piekrastes plānojums apstiprināts ar Ministru kabineta 2016. gada 17. novembra rīkojumu Nr. 692 "Par Valsts ilgtermiņa tematisko plānojumu Baltijas jūras piekrastes publiskās infrastruktūras attīstībai". Piekrastes plānojuma uzdevumi Nr. 3.5. un 3.6. paredz, ka nepieciešams iegūt datus par apmeklētāju skaitu, to slodzi uz veģetāciju, novērtēt jūras piesārņojošo atkritumu daudzumu piekrastē un iegūt datus par publiskās infrastruktūras stāvokli un pietiekamību. 2019. gadā ir iegūta informācija šo uzdevumu Nr. 3.5. un 3.6. izpildei. Datu apkopošana, datu analīze un abi ziņojumi sagatavoti VARAM organizētā publiskā iepirkuma Nr. VARAM 2019/19 ietvaros, izmantojot *INTERREG* Baltijas jūras reģiona transnacionālās sadarbības programmas 2014.—2020. gadam projekta *Land–Sea Interactions Advancing Blue Growth in the Baltic Sea Coastal Areas (Land–Sea–Act)*[5] līdzfinansējumu.

Šajā pētījumā iegūtā informācija izmantota piekrastes plānojuma starpposma (2016.–2019. gads) novērtējuma un ieteikumu izstrādei projekta *Land–Sea–Act* ietvaros, un tā ļaus labāk plānot attīstību turpmākajā piekrastes plānojuma ieviešanas procesā un pamatot ieguldījumu vajadzības piekrastē. Lai iegūtu informāciju par izmaiņu tendencēm, pētījuma dati ir salīdzināti ar bāzes informāciju par piekrastes apmeklējumu, tā radīto slodzi uz vidi un publiskās infrastruktūras novērtējumu 2015. gadā, kas izstrādāta pēc līdzīgas pētījumu veikšanas metodikas.

Pētījuma rezultāti ietverti divos ziņojumos. Šis ziņojums ietver detalizētu informāciju par apmeklētāju skaitu, to ietekmi uz vidi un piekrastes publiskās infrastruktūras stāvokli konkrētu piekrastes pašvaldību teritoriālā iedalījuma vienību un piekrastes prioritāri attīstāmo vietu ietvarā. Papildinoši abiem ziņojumiem arī atjaunināta Piekrastes ģeodatubāzes ģeotelpiskā informācija par nozīmīgākajiem rādītājiem, kas būs pieejama VARAM mājaslapas sadaļā "Valsts ilgtermiņa tematiskais plānojums Baltijas jūras piekrastes publiskās infrastruktūras attīstībai" [6].

Lai pašvaldību speciālistiem un nozaru ministriju un citu institūciju speciālistiem būtu ērtāk orientēties materiālā, pieņemts Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijas (VARAM) Telpiskās plānošanas departamenta ierosinājums visus datus strukturēt tieši pa pašvaldībām, katrā izdalot arī teritoriālās vienības/pagastus šādā secībā: Rucavas pagasts, Nīcas pagasts, Liepājas pilsēta, Medzes pagasts, Vērgales pagasts, Sakas pagasts, Pāvilostas pilsēta, Jūrkalnes pagasts, Užavas pagasts, Vārves pagasts, Ventspils pilsēta, Tārgales pagasts, Kolkas pagasts, Rojas novads(nav teritoriālo vienību), Mērsraga novads(nav teritoriālo vienību), Engures

[4] http://www.varam.gov.lv/lat/darbibas_veidi/tap/lv/?doc=18794
[5] Projekta mājaslapa (angļu valodā): https://land-sea.eu/
[6] http://www.varam.gov.lv/lat/darbibas_veidi/tap/lv/?doc=18794

pagasts, Lapmežciema pagasts, Jūrmalas pilsēta, Rīgas pilsēta, Carnikavas novads(nav teritoriālo vienību), Saulkrastu pagasts, Saulkrastu pilsēta, Skultes pagasts, Liepupes pagasts, Salacgrīvas pagasts, Ainažu pilsēta un pagasts.

Novērtējums veikts par 2019. gada situāciju pirms COVID-19[7] pandēmijas, tāpēc neatspoguļo tās izmaiņas, kas var rasties saistībā ar COVID-19 sekām.

[7] Informācija par COVID-19 slimības aktualitātēm pieejama: https://covid19.gov.lv/

Biežāk izmantoto jēdzienu skaidrojums

Antropogēnā slodze: tieša vai netieša cilvēku un viņu saimnieciskās darbības iedarbība uz dabu kopumā vai uz tās atsevišķiem komponentiem un elementiem (ainavām, dabas resursiem u. tml.). Pārmērīga antropogēnā slodze var novest pie teritorijas dabisko īpašību zaudēšanas[8].

Kāpas kā ģeomorfoloģisks veidojums (vēja sanesti smilšu pauguri) vai noteikta iedalījuma piekrastes biotops (pelēkās kāpas ar zemu lakstaugu veģetāciju) ir antropogēnās slodzes kontekstā jutīgākā dabas pamatnes daļa piekrastē. Veģetācija cieš no fiziskas nomīdīšanas, izbraukāšanas ar mehāniskiem transporta līdzekļiem, ugunskuru kurināšanas u. tml. un lēni atjaunojas, jo smilšainā sastāva dēļ kāpu virsma ir irdena, tajā ir maz barības vielu, augājs ir skrajš. Vistuvāk jūrai atrodas *primārās kāpas*, kas ietver *embrionālās kāpas* (nelieli smilšu pauguriņi ar skraju veģetāciju — pirmā stadija kāpu attīstībā) un *priekškāpas* (sauktas arī par baltajām kāpām). Tajās var augt gan lakstaugi, gan krūmi. Tālāk no jūras ir *sekundārās kāpas* (ar pelēko kāpu, meža vai pļavu augāju) [9]. Pret fizisku nomīdīšanu mežainās kāpas ir noturīgākas par pelēko kāpu, ko palīdz nostiprināt koku saknes. No visas piekrastes kāpas sastopamas pusē no teritorijas — ap 240 km garumā (līdzīgi kā smilšainas pludmales), ko nosaka iežu sastāvs un krasta morfoloģija — lēzeno akumulatīvo krastu izplatība[10].

Krasta līnija ir nosacīta robeža starp jūras virsmu un sauszemi, tā mainās, mainoties jūras ūdenslīmenim. Par krasta līniju pieņem ilggadējo vidējo ūdenslīmeni[11].

Pludmale — krasta zonas sanešus uzkrājošā virsūdens daļa, kas pakļauta viļņu plūsmām. Tā ir josla starp pašreizējo jūras krastu un jūras *krasta līniju*, kas pasargā krastu no viļņu ārdošās darbības[12]. Kā sinonīms dažkārt tiek lietots vārds liedags[13], bet lībiešu valodā mierrānda[14]. Atkarībā no vēja virziena un stipruma pludmales platība ir mainīga, var nošķirt zemo pludmales daļu (kas atsedzas zema ūdens līmeņa gadījumā) un augšējo pludmali, kas pastāv augsta ūdens līmeņa gadījumā. To ir svarīgi ņemt vērā, aprēķinot pludmales laukumu apmeklētāju ietilpības noteikšanai — tas ir mainīgs lielums.

Pludmales maksimālā ietilpība. Pētījumos minēts atšķirīgi, cik liela platība vienam cilvēkam pludmalē ir optimāla. Tas arī nav kāds ļoti nemainīgs lielums, jo pastāv individuālā telpas uztvere, dažādas vajadzības atkarībā no veiktajām aktivitātēm pludmalē. Pludmalei vajadzīga sabiedriskā pakalpojumu un piekļuves zona, ko nevar izmantot privāti, laba pludmaļu pārvaldība ietver dažādu aktivitāšu zonējumu, kas samazina pasīvai atpūtai paredzēto platību. Attiecībā uz aktīvu

[8] Tūrisma un viesmīlības terminu skaidrojošā vārdnīca. (2008). Rīga.

[9] Laime, B. (2001). Jūras biotopi. *Latvijas biotopi: klasifikators*. Kabucis, I. (red.). Rīga: Latvija Dabas fonds – *atsauce uz jēdzienu klasifikāciju.*

[10] Eberhards, G., & Lapinskis, J. (2008). Baltijas jūras Latvijas krasta procesi. Rīga: LU, Kalme.

[11] Ancāne, I. (2000). Dabas ģeogrāfija. Skaidrojošā vārdnīca. Rīga: Zvaigzne ABC.

[12] Ancāne, I. (2000). Dabas ģeogrāfija. Skaidrojošā vārdnīca. Rīga: Zvaigzne ABC.

[13] Grīne, I., & Zelčs, V. (1997). Latviešu-angļu-vācu-krievu ilustrētā ģeomorfoloģijas terminu vārdnīca (red.). Rīga: P&K.

[14] Latviešu – Lībiešu vārdnīca. Tūrisma materiālu izstrādei, uzziņas līdzekļu un teritorijas iedzīvotāju lībiskās identitātes uzturēšanai. (2010). Rīga: LLTA "Lauku ceļotājs"

peldēšanos vajadzīga mazāka pludmales daļa (minēti 4,65-9,3 m²[15] personai), pasīvai atpūtai, 5-10 m², 14 m²[16], minēta arī saucamā "saules sarga vieta" — 4x4 m (16 m²)[17]. Taču minimālā pieļaujamā privātā pludmales telpa atšķiras no komforta zonas, lai uzturētu apmeklētāju apmierinātības līmeni augstāku. Tāpat šis skaitlis neietver ekoloģiskos apsvērumus par ietekmi uz kāpu veģetāciju. Informatīvos nolūkos infrastruktūras plānošanas vajadzībām veikts prioritāri attīstāmo vietu pludmaļu maksimālās ietilpības aprēķins, par vienam cilvēkam pludmalē paredzamās vietas lielumu pieņemot 16 m² pilsētās vai ciemos ar attīstītu pludmaļu infrastruktūru un 50 m² pārējās vietās, ņemot vērā šī pētījuma laikā apmeklētāju uzskaitēs un aptaujās iegūtos datus. Aprēķinam no kopējās platības atņemti 10 %, kas saglabājas kā publiskās piekļuves telpa un plašāka aktīvās atpūtas zona. Pētījumā noskaidrotais vidējais pie jūras pavadītais laiks ir 2 h 38 min, kas atbilst publikācijās par pludmalē pavadīto laiku, pieņemot, ka tā sauktais rotācijas koeficients (cik cilvēki paspēj nomainīties uz vienu pludmales vietu dienas laikā) ir 3[18], izmantota pamata formula[19] ar pilnveidotajiem apsvērumiem[20]. Neatkarīgi no dažādā pieļaujamā atpūtnieku skaita pludmalē, ikdienā svarīgi koncentrēties uz pārvaldību un labu apsaimniekošanu, kas tā norādīts Pasaules veselības organizācijas vadlīnijās drošai atpūtai pie publiskajiem ūdeņiem[21].

Publiskās infrastruktūras kapacitāte atbilstoši šī dokumenta kontekstam vērtēta no apmeklētāju vajadzības piekļūt jūrai un viņu mijiedarbības ar dabas pamatni. Tā ir publiskās piekļuves infrastruktūras fiziskā kapacitāte (noejas līdz jūrai, nobrauktuves, autostāvlaukumi, velostāvvietas, veloceļi u. c.), kuras uzdevums ir mazināt antropogēnās slodzes ietekmi uz veģetāciju piekrastē, vienlaikus nodrošinot ērtu piekļuvi jūrai. Šī kapacitāte ir saistīta ar savienojošā transporta (publiskā transporta kapacitāti), dabas pamatnes *maksimālo ietilpību jeb nestspēju* (pludmales laukumu, kas piemērots dažāda veida atpūtai), viesmīlības pakalpojumu kapacitāti, kas pieejami atpūtniekiem, ietekmes uz vidi izpausmēm u. c.

---

[15] Quicoy, A. R., & Briones, N. D. (2009). Beach Carrying Capacity Assessment of Coastal Ecotourism in Calatagan, Batangas, Phlippines. *Journal of Environmental Science and Management 12(2)*, 11– 27

[16] https://www.planning.org/pas/reports/report194.htm

[17] Williams, A. T., & Micallef, A. (2009). Beach management: Principles and practices. Earthscan, London, UK

[18] Rodella, I. et al. (2020). Carrying capacity as tool for beach economic value assessment (case studies. Ocean & Coastal Management, 189, 1-20
of Italian beaches)

[19] Boullon, R. C. (1985). Planificación del Espacio Turístico. Ed. Trillas, México, DF. *Formula pieļaujamās fiziskās slodzes aprēķinam ekotūrisma vajadzībām, ko rekomendējusi ANO Pasaules tūrisma organizācija (2008)*

[20] Rodella, I., Corbau, C., Simeoni, U., & Utizi, K. (2017). Assessment of the relationship between geomorphological evolution, carrying capacity and users' perception: Case studies in Emilia-Romagna (Italy). Tourism Management, 59, 7-22

[21] Pasaules veselības organizācija (2003). Guidelines for safe recreational water environments. (1). Coastal and fresh waters

I PIEKRASTES APMEKLĒJUMA RĀDĪTĀJI, TĀ RADĪTĀS SLODZES UZ VIDI UN INFRASTRUKTŪRAS IZVĒRTĒJUMS PAŠVALDĪBU TERITORIĀLAJĀS VIENĪBĀS

Kopsavilkuma pārskats ar galvenajiem rādītājiem pašvaldību teritoriālajās vienībās

K-1. tabula. *Kopsavilkuma pārskats ar galvenajiem rādītājiem par katru pašvaldības teritoriālo vienību.*

Teritoriālā vienība	**Apmeklējumu skaita vērtējums** (2019. gads***)	**Tūristu mītņu skaits**	**Slodze uz veģetāciju** (2019. gads, vidējais vērtējums klasēm**)	**Ilgtermiņa atkritumu slodze** (2012.-2019. gadā, klase**)	**Apmeklētāji, kas apmierināti ar infrastruktūru** (proporcija, %)	**Publiskās infrastruktūras kapacitāte** (klase**)	**Publiskās infrastruktūras kvalitāte** (klase**)
Rucavas pagasts	98 000	40	1,9	5	69	0,8	2,1
Nīcas pag.	56 000	53	2,7	3	58	0,8	1,9
Liepājas pils.	900 000	178	3,8	5	57	0,8	1,8
Medzes pag.	16 000	1	2,8	2	73	1,0	1,7
Vērgales pag.	24 000	20	2,4	3	61	0,8	2,2
Sakas pag.	18 000	9	2,0			0,8	2,2
Pāvilostas pils.	106 000	40	3,9			0,9	1,1
Jūrkalnes pag.	63 000	31	2,5	2	61	0,8	2,1
Užavas pag.	14 000	6	2,3		74	0,8	1,7
Vārves pag.	6 000	17	2,9		n/a	1,0	2,5
Ventspils pils.	550 000	213	3,4	4	73	0,9	1,2
Tārgales pag.	78 000	15	1,9	2	67	0,6	2,3
Kolkas pag.	115 000	11	2,1	3	68	0,9	1,8
Rojas nov.	200 000	49	2,7	2	76	0,8	1,9
Mērsraga nov.	50 000	22	2,9	2	43	0,8	2,0
Engures pag.	160 000	33	2,7	4	62	1,0	1,8
Lapmežciema pag.	154 000	11	3,2		66	0,9	1,9
Jūrmalas pils.	2 630 000	214	3,5	4	67	0,9	1,4
Rīgas pils.	1 770 000	24*	3,3	5	55	0,7	1,7
Carnikavas nov.	170 000	18	2,4	3	48	0,6	2,2
Saulkrastu pils.	295 000	20	3,2	4	52	0,9	1,3
Saulkrastu pag.	40 000	24	2,9		22	0,8	1,8
Skultes pag.	41 000	20	3,3	2	70	0,8	1,8
Liepupes pag.	76 000	14	3,1	3	51	0,7	1,8
Salacgrīvas pag.	210 000	17	2,6		64	0,7	1,9
Salacgrīvas pils.	110 000	15	3,2		71	1,0	1,4
Ainažu pils. un pag.	50 000	5	2,3		60	1,0	2,0

*5 km attālumā no pludmales

** atbilstoši 2019. gadā precizētajām metodikām[22]:

Pludmales apmeklētība*:**

5. klase — intensīvi apmeklēta;
4. klase — ļoti apmeklēta;
3. klase — vidēji apmeklēta;
2. klase — mazapmeklēta;
1. klase — apmeklējums nenozīmīgs.

Slodze uz veģetāciju:

5. klase — ļoti stipri ietekmēta;
4. klase — stipri ietekmēta;
3. klase — vidēji ietekmēta;
2. klase — vāji vai ļoti vāji ietekmēta;
1. klase — ļoti vāji ietekmēta.

Atkritumu slodze:

5 — kritisks vides stāvoklis (> 255 atkritumu vienības uz 100 m);
4 — slikts vides stāvoklis (170—255 atkritumu vienības uz 100 m);
3 — apmierinošs vides stāvoklis (135—170 atkritumu vienības uz 100 m);
2 — vidējs vides stāvoklis (100—135 atkritumu vienības uz 100 m);
1 — labs vides stāvoklis (<100 atkritumu vienības uz 100 m).

Publiskās infrastruktūras kvalitāte (tehniskā stāvokļa ar vērtējums):

1 — "laba";
2 — "apmierinoša, taču vajadzīgi uzlabojumi";
3 — "neapmierinoša".

Publiskās Infrastruktūras kapacitāte

1 — "pietiekama";
0 — "nepietiekama".

***** Apmeklētāju skaits 2019. gadā atbilstoši Andra Klepera (*Nocticus*) veiktajam novērtējumam pašvaldības teritoriālajā vienībā kopumā.

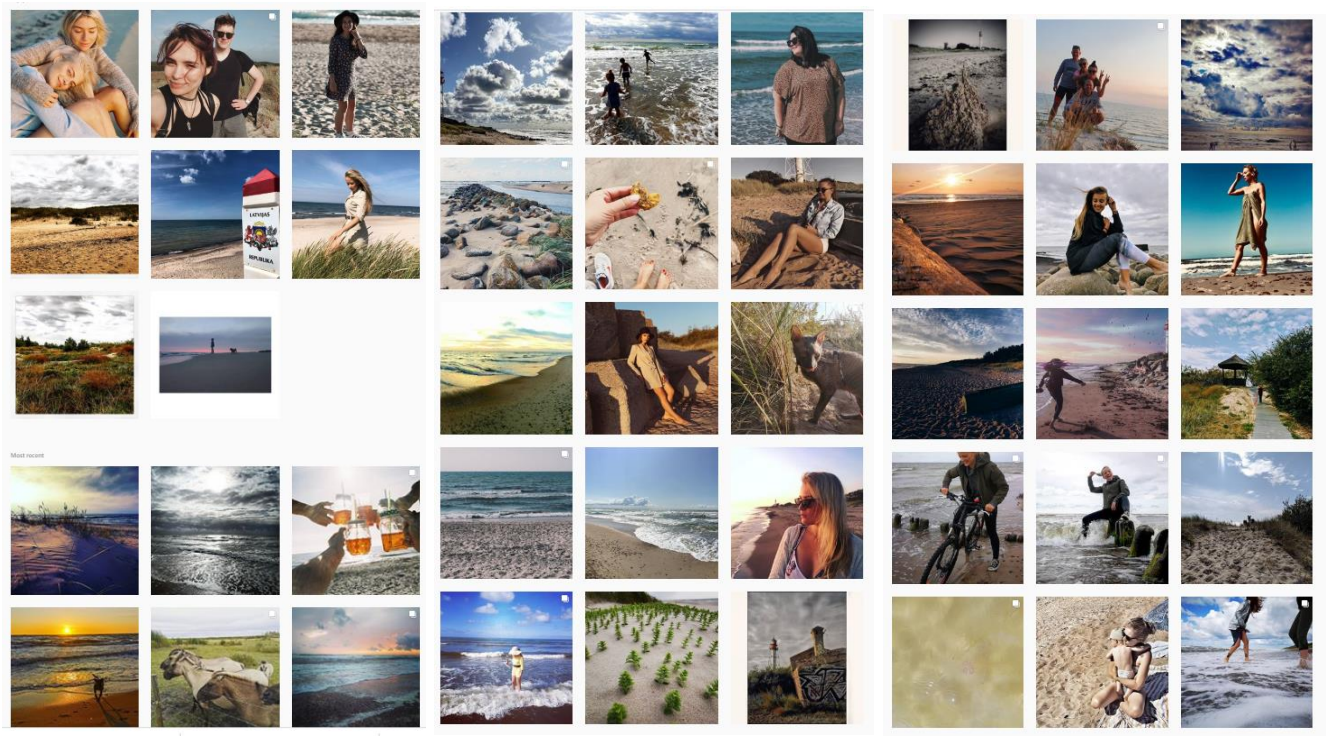
Piekrastes pašvaldību teritoriālo vienību griezumā apkopotā veidā iekļauts apmeklētāju plūsmas raksturojums, ilgtermiņa atkritumu slodze, antropogēnā slodze uz veģetāciju, publiskās infrastruktūras izvērtējums, apskatot publiskās infrastruktūras kapacitāti un kvalitāti (sk. K-1. tabulu). Rādītāju vērtējuma apraksts pievienots aiz K-1. tabulas un detalizētāka informācija par metodisko pieeju un novērtējuma veikšanu pieejama metodikās, kas pieejamas Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijas mājaslapā[23]. Detalizētāks izvērtējums iekļauts turpmākajās nodaļās katrai pašvaldības teritoriālajai vienībai.

[22] Metodikas pieejamas Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijas mājaslapā: http://www.varam.gov.lv/lat/darbibas_veidi/tap/lv/?doc=22027

[23] Metodikas pieejamas Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijas mājaslapā: http://www.varam.gov.lv/lat/darbibas_veidi/tap/lv/?doc=22027 (dokumenti: 4.1. Metodika Baltijas jūras piekrastes antropogēnās slodzes un apmeklētības novērtēšanai (2019), 4.1.1. Anketa Baltijas jūras piekrastes antropogēnās slodzes uz veģetāciju vērtēšanai (2019), 5.1. Metodika infrastruktūras nodrošinājuma vispārinātam vērtējumam Baltijas jūras piekrastē (2019))

RUCAVAS pagasts

1. Piekrastes apmeklētāju plūsmas raksturojums

Rc-1. attēls. *Rucavas pagasta Papes pludmales apmeklētāju Instagram vietnē ievietotās populārākās un nesenākās bildes ar mirkļbirku #papebeach.*

Avots: Instagram, decembris 2019 (#papebeach, n=44 no 205)

Baltijas jūras piekraste ir nozīmīgākā apmeklētāju piesaiste Rucavas novadā, jo citi dabas vai kultūras objekti vai pasākumi līdz šim nav piesaistījuši līdzvērtīgu apmeklētāju daudzumu. Brīvdienas pie jūras ir galvenais motīvs tūristu mītņu noslogotībai un aizņem vairāk nekā 90 %, ko pamatā sastāda tūristi no Lietuvas. Līdz ar to Pape un Nida Latvijas mērogā ir neliels, bet izteikts uz jūras atpūtu orientēts tūrisma eksporta galamērķis. Daļa no ceļotājiem motivēti ierodas tieši uz dabas parku "Pape".

Tā kā Rucavas novada piekraste atrodas starp Baltijā populāriem tūrisma galamērķiem — Kuršu kāpu, Klaipēdu un Palangu Lietuvā un Liepāju, Ventspili Kurzemes piekrastē tuvu A11 valsts auto maģistrālei, tas veicina tranzīta tūrisma plūsmas piesaisti. Pamatā individuālie ceļotāji ar personiskajiem auto, autofurgoniem, velosipēdiem, kas šķērso novadu, izmantojot daļu no pakalpojumiem un īsākas apskates vietas kopējā izziņas maršrutā. Vietējie vienas dienas ceļotāji ir mazāk — ierodas gan skolēnu ekskursiju veidā, īpaši maijā un septembrī, oktobrī — apmeklēt dabas parku "Pape", ornitoloģijas staciju. Atsevišķa grupa ir Papes ezera un kanāla makšķernieki, putnu vērotāji. Peldsezonas laikā — arī Rucavas ciema iedzīvotāji, kas brauc uz Papes centra pludmali u. c.

1.1. Apmeklētības izvērtējums

Apmeklētību raksturo trīs veidu plūsma: vietējā rekreācija, vietējais tūrisms un ārvalstu tūrisms, ko ļoti ietekmē sezonalitāte. Attiecībā uz ārvalstu apmeklētājiem, Rucavas pagastā atšķirībā no citiem piekrastes posmiem sevišķi vairāk ir arī vienas dienas apmeklētāju no Lietuvas (kulmināciju apmeklētības ziņā sasniedzot valstiskuma svētku dienā — 6. jūlijā, kad tiek atzīmēta Lietuvas karaļa Mindauga kronēšanas diena un karstākajās nedēļas nogalēs) (sk. Rc-1. tabulu).

Rc-1. tabula. *Kopējie apmeklētāju plūsmas rādītāji Rucavas pagastā, 2015. un 2019. gada salīdzinājums.*

kritērijs	*vērtība*	
gads	***2019***	***2015***
Tūristu mītņu skaits	40	26
Tūristu mītņu kapacitāte — numuri viesiem	303	175
Tūristu mītņu kapacitāte — gultasvietas	988	554
Vērtētais* tūristu nakšņojumu skaits	38 586	21 636
Latvijas rezidentu vienas dienas braucienu skaits uz Rucavas novadu (CSP aptauja, 2018)	3 866	nav datu
Latvijas rezidentu vairāku dienu braucienu skaits uz Rucavas novadu (CSP aptauja, 2018)	7 826	
Vērtētais apmeklējumu skaits gadā prioritāri attīstāmajā vietā Papes centrā	68 000	**65 928

**Aprēķinam izmantots vidējais gultasvietu noslogojums (Latvijas piekrastē ārpus lielajām pilsētām ir 10,7 % gadā; CSP, 2019).*

*** 2015. gadā Rucavas pagasta pludmalei kopā.*

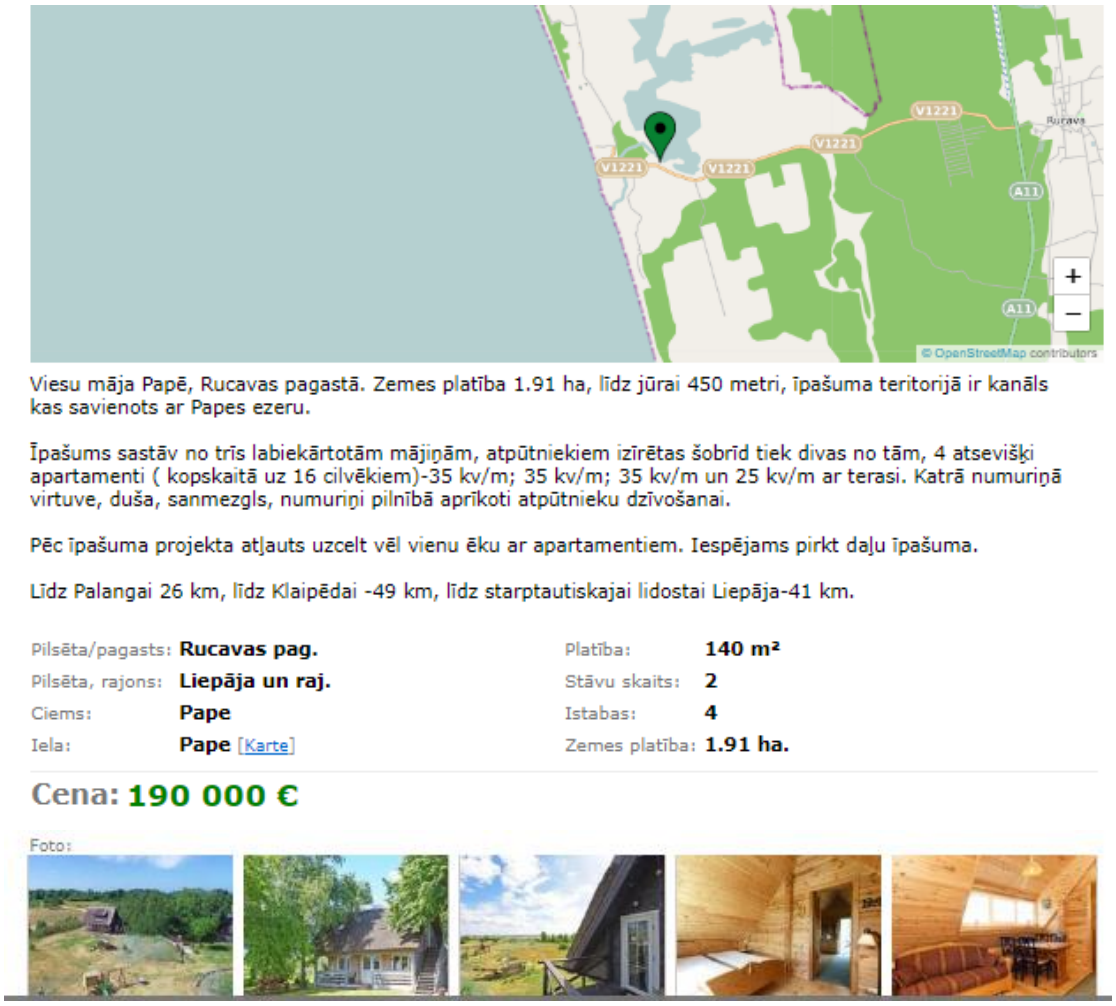
Nakšņotāji tūristu mītnēs

Rucavas pagastā ir 40 tūristu mītnes (četras pēdējā desmitgadē darbību pārtraukušas) ar kopējo kapacitāti 303 numuri viesiem un 988 gultasvietas (pieejamo gultasvietu skaitā neietverot papildus izvietotās gultasvietas). Skaits nav tik krasi pieaudzis, bet 2019. gadā uzskaitītas arī tās tūristu mītnes, kuras faktiski nodarbojas ar komercdarbību, bet formāli nav reģistrētas kā uzņēmumi. Trīs lielākās tūristu mītnes ir *Aulaukio Baltija, Pūķarags* un *Skrablas*, bet tūristu mītņu kapacitāte turpinājusi nedaudz pieaugt — brīvdienu māju segmentā, iekārtoti vairāki kempingu un treileru laukumi. Divas trešdaļas no kopējās naktsmītņu kapacitātes ir Lietuvas uzņēmēju īpašumā, liela daļa no viņiem arī strādā uz Lietuvas tūristu piesaisti vasaras laikā. Teju trešā daļa no tūristu mītnēm darbojas viesmīlības biznesā, piesaistot klientus ar *Piejuras.lv* platformas starpniecību. Daļa no tūristu mītņu īpašniekiem par saimniecisko darbību Latvijas teritorijā nemaksā nodokļus Latvijā, taču vienlaikus rada slodzi uz publisko infrastruktūru, kas vērtējams kritiski.

Rucavas novads, kurā ir sevišķi augsts tūristu skaits no Lietuvas, ir otrajā vietā no Latvijas pašvaldībām pēc eksporta proporcijas (79 %, CSP, 2018) viesnakšu skaita ziņā — uzreiz pēc Mārupes novada. Ņemot vērā neuzskaitītos viesmīlības uzņēmumus, kas pieder Lietuvas rezidentiem un arī pārsvarā orientējas uz klientu no Lietuvas apkalpošanu, faktiskā eksporta proporcija ir vēl lielāka.

Kopējais vērtētais nakšņotāju skaits Rucavas pagastā 2019. gadā, rēķinot pēc piekrastes vidējā noslogojuma gadā (ārpus pilsētām) ir 38586 (sk. Rc-1. tabulu), kas salīdzinot ar 2015. gadu ir pieaudzis. Šajā skaitā nav ietverti nakšņotāji teltīs un savos kemperos u. tml. ņemot vērā neseno gadu tendences, tūristu mītņu kapacitāte arī turpmāk pieaugs vai saglabāsies vismaz esošajā līmenī.

Novietojuma, tirgus, emocionālo u. c. faktoru ietekmē tūristu izmitināšanas uzņēmējdarbība tiek pārdota par salīdzinoši augstām cenām (sk. Rc-2. attēlu). Pamatā tūristu mītņu lielākais noslogojums koncentrējas no jūnija vidus līdz augusta beigām. Lielākā daļa tūristu mītņu Rucavas pagastā ārpus vasaras perioda nestrādā.

Rc-2. attēls. *Piekrastes dabas pamatnes un tūrisma nolūkiem veidota nekustamā īpašuma pārdošanas sludinājums.*

Avots: ss.com, 2019

Pludmales apmeklētāji un piekrastes apmeklētības intensitāte

Gada laikā bijuši 3866 Latvijas rezidentu vienas dienas braucieni (CSP aptauja, 2018) uz Rucavas novadu un attiecīgi 7826 vairāku dienu braucieni — kopā 11692. Jāņem vērā, ka šo datu ievākšanas metodika veidota nacionālajam un reģionālajam mērogam, kas var radīt zināmas neprecizitātes, interpretējot tos lokālā (vienas pašvaldības) mērogā.

Papes centra pludmalē uzstādītais apmeklētāju skaitītājs (sk. Rc-3. attēlu) uzrādīja, ka trīs diennakšu laikā reģistrēts 757 apmeklējumi — vidēji 253 diennaktī. Tas ir laika posmā no 13. līdz 16. jūlijam, kas sakrīt ar galveno peldsezonas laiku, tostarp arī brīvdienām, kad apmeklētāju skaits ir lielāks.

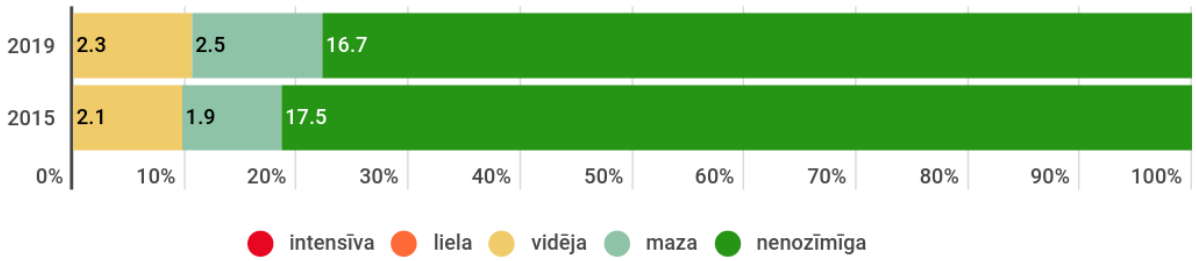

Rc-3. attēls. *Apmeklētāju skaitītājs pie Papes pludmales centrālās noejas līdz jūrai (augšā) un izmērītā apmeklējumu plūsma 13.–16.07.2019. (apakšā)*

Avots: Nocticus, 2019

Lielākais uzskaites veikšanas periodā vienas stundas laikā reģistrētais apmeklējumu skaits noejā uz Papes centra pludmali pie bākas ir 47 — saulainā svētdienas pievakarē.

Rucavas pagasta Baltijas jūras piekrastes apmeklējumu intensitāte salīdzinājumā ar 2015. gadu palielinās (sk. Rc-4. attēlu). No visas pagasta teritorijā ietilpstošās piekrastes 24 % ir vidēji intensīvi apmeklēta, 17,5 % — maz apmeklēta, bet 58,4 % — apmeklējums ir nenozīmīgs. Apmeklētības intensitāte ir izteikta, salīdzinot ar visas Latvijas jūras piekrastes rādītājiem — pēc maksimālā apmeklētāju skaita dienā uz 1 km. To raksturo šādas vērtības: intensīva (>5000), liela (1000-5000), vidēja (300-1000), maza (100-300), nenozīmīga (<100).

Rc-4. attēls. *Baltijas jūras piekrastes apmeklējumu intensitātes salīdzinājums Rucavas pagastā 2015. un 2019. gadā.*

Avots: Nocticus, 2019

Apmeklētāji citās piekrastes tūristu piesaistēs

Tūrisma resursu Rucavas pagastā ir daudz, taču tikai neliela daļa no tiem ir komercializēti par kvalitatīviem tūrisma produktiem, kas orientēti uz ārvalstu tirgu.

Pagastā ir 27 valsts aizsargājami kultūras pieminekļi — kultūras mantojuma objekti. Lielākā daļa arheoloģijas. Vērtīgākais no tiem ir Papes Ķoņu zvejnieku ciems kā valsts nozīmes arhitektūras piemineklis — ar tradicionālo aizjomu zvejnieku ciema ainavu no 19. gs. otrās puses. Komercializācija lielākoties notikusi, pārdodot tūristu mītņu pakalpojumus (izcilākais piemērs — Mikjāņu sēta[24], kas ieguvusi arī Latviskā mantojuma zīmi) un Latvijas Etnogrāfiskā brīvdabas muzeja zvejnieku sēta *Vītolnieki*[25]. Starptautiski vairāk izceltais kultūras tūrisma apmeklējuma objekts ir Rucavas luterāņu baznīca[26] un Papes bāka[27] (kā ainavas elements, jo tās apmeklējums nav iespējams, kas gan nav minēts galvenajā vietējā galamērķa tirgvedības resursā — *Liepaja.travel*). Piedāvājumā ietilpst *Zvanītāju* etnogrāfiskā māja[28], *Bajāru rijas* seno darbarīku ekspozīcija. Plašākos starptautiskos avotos nav integrēta *Fišereja* (TIP *Dzintarvēji*), kas apmeklējuma ziņā ir pat populārāka par citām iepriekš minētajām. Apmeklējumu skaits gadā populārākajām vietām svārstās starp 1000 un 3000 apmeklējumiem. Lielākā daļa — līdz 1000.

Liela daļa piekrastes atrodas dabas parkā "Pape"[29], kas ir arī *Natura 2000* teritorija. Tā ir vienīgā dabas tūrisma piesaiste, kas ietverta valsts galvenajā tūrisma tirgvedības avotā — *Latvija.travel*. Tur ietilpstošajā Kurzemes reģiona tūrisma kartē[30] iekļauts dabas parks "Pape" ar objektiem un aktivitātēm: dabas takas, putnu vērošana, laivu noma Papes ezerā, lielie zālēdāji, vadītas ekskursijas, etnogrāfiskais muzejs un izmitināšanas pakalpojumi. Papes ezerā un kanālā ir spēkā licencētās makšķerēšanas kārtība ar vietējo licenci. To izmanto makšķerēšanai arī makšķernieki no Lietuvas. Papes ezers un tā apkārtne ir nozīmīga putnu ligzdošanas, migrējošo putnu, īpaši ūdensputnu, koncentrācijas vieta. Ornitoloģijas

[24] https://www.rekurzeme.lv/vietejas-zinas/nicas-novada/mikjanu-maju-saimnieks-maris-muitenieks-papes-konu-ciema-patriots-141175
[25] https://www.latvia.travel/lv/apskates-vieta/latvijas-etnografiska-brivdabas-muzeja-zvejnieku-seta-vitolnieki
[26] https://www.tripadvisor.co.uk/Attractions-g2455496-Activities-Rucava_Kurzeme_Region.html
[27] https://liepaja.travel/en/see-do/sightseeing/
[28] https://www.latvia.travel/lv/apskates-vieta/etnografiska-maja-zvanitaji
[29] http://www.pdf-pape.lv/lv/apskates-objekti/4-dabas-un-kulturvestures-objekti
[30] https://www.latvia.travel/sites/default/files/download/2017/pdfs/Kurzeme_EN_Y17.pdf

institūta putnu migrācijas (pēdējo gadu laikā — īpaši arī sikspārņu migrācijas pētījumu bāzes vieta). Kā saistoša apmeklēšanai, tostarp starptautiski, izcelta 5,5 km garā Dunikas purva taka[31] un Papes savvaļas zirgi Kalnišķos (daļa apmeklētāju tos joprojām kļūdaini meklē Papes ciemā). Dabas liegumu "Sventājas upes ieleja" ainaviski vislabāk var vērot no 2019. gadā izveidotās Rucavas muižas skatu platformas[32], taču šis objekts vēl nav integrēts starptautiskajos tirgvedības materiālos. Konkrēta apmeklējumu uzskaite dabas objektos nav veikta — pie savvaļas zirgu ganībām ir līdz 3000 apmeklējumu gadā, daudzos objektos tomēr zem 1000.

Izklaides un atpūtas objekti, personiskās veselības uzlabošanas vietas ietver vairākas saunas un pirtis, kas atrodas kopā ar tūristu mītnēm. Palielinājusies dažādība ēdināšanas jomā, tostarp ar tradicionālajiem Kurzemes ēdieniem.[33] Darījumu tūrismam vienīgā piemērotā vieta Rucavas pagastā privātajā sektorā ir Nidā esošā viesu māja *Skrablas*[34], kur piedāvā pilnībā aprīkotu konferenču zāli semināriem, biznesa tikšanās reizēm, konferencēm, apmācībām vai komandas stiprināšanas aktivitātēm (ar nakšņošanu līdz 30 cilvēkiem).

Kopumā pastāv liela atšķirība starp apmeklētāju skaitu, kas ierodas uz atpūtu pie jūras Rucavas pagastā un to daļu, kas apmeklē dažādas tūrisma piesaistes tuvākajā apkārtnē. Sevišķi lielāka tūristu plūsmas koncentrācija Kurzemes dienvidrietumos ir vēl arī pie robežpārejas punkta Rucavas novadā un tālāk šķērso Rucavas pagasta teritoriju tranzītā.

Papes centrs kā prioritāri attīstāmā vieta

Papes centrs kā prioritāri attīstāmā vieta ir atbilstoša izvēle Rucavas pagastā, jo šeit ir labāka piekļuve, kapacitāte un viesmīlības pakalpojumu daudzums. Ieguldījums publiskajā infrastruktūrā koncentrējams integrēti ar viesmīlības pakalpojumu attīstību, Papes ciema centra akcentēšanu kopējā ciema struktūrā (sk. Rc-5. attēlu). Prioritāri attīstāmajā vietā nākotnē jānodrošina lielāka uzņēmējdarbības iznākšana no "ēnu ekonomikas" zonas, jāpanāk arī makšķerēšanas licenču iegāde makšķerēšanai Papes kanālā un Papes ezerā, kas šobrīd bieži netiek darīts. Citādi publiskās infrastruktūras ieguldījumiem un uzturēšanai nav pamatojuma. Risinājums nav arī maksas ceļa ieviešana (pēc Jūrmalas vai Kuršu kāpas parauga), jo ceļš ir sliktas kvalitātes un tūristi brauks garām šai vietai, izvēloties citas tuvākās piekļuves iespējas jūrai. Apspriežama ir tūristu nodeva no nakšņotājiem tūristu mītnēs, lai to ieguldītu publiskās infrastruktūras attīstībā un uzturēšanā, jo šis ir pagasts ar vislielāko atšķirību starp vietējiem iedzīvotājiem un tūristu skaitu, kas ierodas vasaras sezonā. Tomēr tas varētu būt problemātiski, jo daļa no kartē norādīto tūristu mītņu saimniekiem neuzskata, ka viņi nodarbojas ar komercdarbību. Tūristu mītnes atzīmētas pēc atrodamajām reklāmām Lietuvas vai Latvijas informatīvajā telpā.

[31] https://liepaja.travel/en/see-do/nature/
[32] http://www.rucava.lv/lv/apskates-objekti/rucavas-muizas-kalns/
[33] http://www.rucava.lv/lv/edinasana/
[34] http://www.skrablas.eu/pakalpojumi/

Rc-5. attēls. *Piekrastes publiskā infrastruktūra, apmeklētības intensitāte un slodze uz veģetāciju Rucavas pagastā.*

Avots: Jāņa Sēta, Nocticus, 2020

1.2. Potenciālās tūrisma nišas

Nozīmīgākie virzieni turpmākai tūrisma attīstībai Rucavas pagastā kopumā saistāmi ar:

1) investēšanu esošajos tūrisma produktos, paaugstinot to kvalitāti un pielāgojot konkrētiem apmeklētāju segmentiem, izmantojot pakalpojuma dizaina pieeju (vairāk skatīt pirmā ziņojuma 4.5. nodaļu), precīzāk nošķirot produktu no resursu piedāvāšanas;
2) investēšanu starptautiskā velomaršruta *EuroVelo 10* un *EuroVelo 13* trases attīstībā, nodrošinot lielāku ārvalstu velotūristu piesaisti, vienlaikus palielinot arī velotūristu piesaisti no Liepājas.
3) tūristu mītņu segmentā, investējot istabu komforta palielināšanā, kam ir vislielākā ietekme uz kopējo viesu apmierinātību (pēc *Booking* un *AirBnB* viesu atsauksmju analīzes);
4) tūrisma pakalpojumu starptautiskuma palielināšana, integrējot spēju nodrošināt kvalitatīvu pieredzējumu angļu valodā (citas svešvalodas stiprina priekšrocības) un radot eksportspējīgus produktus;
5) veicināt kompleksu tūrisma pakalpojumu veidošanos saistītas vērtību ķēdes ietvaros (pastāv ar vairākiem mājražotājiem[35]), aktivizēt uzņēmēju tīklojumu un praktisko sadarbību kopīgu produktu izveidei (kas šobrīd izpaužas vāji), tādējādi palielinot iespējas viesu brīvā laika pavadīšanas alternatīvām, veicinot savstarpējo apgrozījuma pieaugumu un lielāku ienākumu gūšanu no viena apmeklētāja;
6) izvērst vēl aktīvāku mērķtiecīgu sadarbību ar Liepājas pilsētu kā vietējā tūrisma galamērķa centru, īstenojot vienotu galamērķa pārvaldību, attīstības stratēģijas ieviešanu, tirgvedības rīcības un tūrisma datu monitorēšanu, plānošanu un tūrisma plūsmas prognozēšanu u. c.;
7) koncentrēt resursus labi integrētām, īpaši digitālā mārketinga aktivitātēm, nefragmentējot tūrisma piedāvājumu informatīvo avotu daudzveidībā, bet koncentrējoties uz rezultāta sasniegšanu konkrētos tirgus segmentos;
8) uzņēmējiem iesaistīties ar saviem resursiem tostarp arī kopīgu tirgvedības aktivitāšu atbalstīšanā un vienota galamērķa attīstības stratēģiju ieviešanā. Paaugstinot gan savu, gan galamērķa konkurētspēju;
9) rast normatīvus risinājumus saimnieciskās darbības jautājumu sakārtošanai sadarbībā ar konkrētajiem Lietuvas rezidentiem — nekustamo īpašumu un izmitināšanas vietu īpašniekiem normatīvajos aktos paredzēto nodokļu nomaksas jautājumos.
10) Laipas un skatu (putnu vērošanas) torņa būvniecība pie Papes ezera.
11) Izglītojoša un sabiedrību līdzdarbībā iesaistoša tūrisma pakalpojuma izveide Papē, ēkā "Dzintarvēji". TIP funkciju sasaiste ar lielākajiem uzņēmējiem, vairāk ieguldot galamērķa kompleksā pārvaldībā. Publiskās-privātās partnerības attīstīšana.

[35] http://www.rucava.lv/lv/majrazotaji/

Rucavas pagastā ieskicējas vairākas tematiskās darbības nišas, kas līdz šim bijušas par maz attīstītas vai praktiski nav iesaistītas konkurētspējīgā piedāvājumā:

- piekrastes makšķerēšanas tūrisma potenciāls eksporta tirgos (Baltijas jūras reģiona kontekstā) sadarbībā ar *ReTrout*[36] projekta iniciatīvu;
- plašāku iekšzemes attālāko vietu sasaisti ar piekrasti (iesaistot navigācijas rīkus (mobilās lietotnes, norādes zīmes, *Google.maps* u. c.), publiskās āra telpas informatīvos resursus, vides dizaina elementus, precīzu produktu un pakalpojumu sasaisti (tai skaitā Fišerejas un Rucavas muižas kalna platformas sasaiste);
- uz eksportu orientētu savvaļas dabas tūrisma produktu izveidi, tostarp ar specializāciju arī nakšņošanas sektorā[37], kur šobrīd ar lielāku fokusu kā paraugs citiem darbojas vienīgi "Dabas lietas" un viesu māja "Griķi"[38] Nīcas pagastā;
- īpaši Papes Ķoņu ciema attīstība iespējami jāsaista ar vēsturiskās apbūves saglabāšanu un ēku pārdomātu atjaunošanu, vienlaikus padarot tās funkcionālas ilgtspējīgai komercializācijai;
- vēl vairāk jāizceļ seno kuršu un zvejniecības mantojums, kultūrainavas vērtība un stāsti par tās vēsturisko attīstību, kas kopumā integrējami tūrisma pakalpojumos, vienlaikus stiprinot arī Papes ciema identitāti, piederību un atšķirību no kaimiņvalsts.

2. Pārskats par ilgtermiņa atkritumu slodzi un tās izmaiņām pludmalē

Ja tīrākās un netīrākās pludmales skatāmies administratīvo teritoriju griezumā, sešu gadu līdere netīrāko pludmaļu ziņā ir Rīga, kurai seko Rucavas un Saulkrastu novads. Rucavas pagasta pludmalē reģistrētas 272,7 atkritumu vienības uz 100 m, kas ir nepieļaujami daudz.

Vērtējot Rucavas novada ilgtermiņa un nesenāko pārskata periodu datus, jāņem vērā daži faktori:

- Rucavas pagasta atkritumu izvērtējuma laukumi, sevišķi robeža, lielā mērā atspoguļo pārrobežu piesārņojumu kā samazināšana nav pašvaldības iespējās, neskaitot atkritumu apsaimniekošanas un savākšanas aktivitātes. Līdz ar to arī novada klasifikācija vērtējama šajā kontekstā, jo neatspoguļo pašvaldības bezdarbību vai aktivitāšu trūkumu attiecībā uz jūras piesārņojošo atkritumu mazināšanu.
- Rucavas pagastā, ņemot vērā atrašanās vietu un piekrastes lietojumu, nav lielas un koncentrētas noslodzes objektu vai pasākumu pludmalē vai tiešā pludmales tuvumā, neskaitot tūrisma mītnes (kempingus, viesu mājas) un centrālo noeju līdz jūrai pie Papes bākas ar lielāku apmeklētāju koncentrāciju.
- Jāatzīst izaicinājumi atkritumu apsaimniekošanā, ņemot vērā vasaras sezonas tūrisma specifiku Rucavas novadā un lielā daļā Lietuvas pierobežas, kur, daudzas tūristu mītnes darbojas *pelēkajā zonā* un nav ieinteresētas

[36] https://www.kurzemesregions.lv/projekti/turisms/retrout/
[37] piemēri: https://mostuniquehotels.com/searchresults.php?Search=Nature
[38] http://www.grikunams.mozello.lv/par-mums/

kvalitatīvas atkritumu apsaimniekošanas nodrošināšanā, savukārt, pašvaldībai ir kapacitātes ierobežojumi kontroles pastiprināšanā.

Rc-2. tabula. *Apkopojums par jūras piesārņojošo atkritumu situāciju Rucavas pagastā.*

Avots: Vides izglītības fonds, kampaņa Mana Jūra 2019, projekts TJV!

Rucavas pagasts			
vidējais atkritumu daudzums	*atkritumu vienības/100 m*	264	
plastmasas īpatsvars	*%*	73,50 %	
ilgtermiņa vērtējums pret labu jūras vides stāvokli	*kategorija*	kritisks	
tendence	*trīs gados*	mainīga	
TOP 1	*vienība(%)*	plastmasas maisiņi	19 %
TOP 2	*vienība(%)*	plastmasas gabali	14 %
TOP 3	*vienība(%)*	plastmasas virves	14 %
TOP 4	*vienība(%)*	ēdiena pārtikas iepakojums (iesk., krūzes u. tml.)	8 %
TOP 5	*vienība(%)*	plastmasas korķi	5 %
TOP 10 īpatsvars	*%*	79	
indikatīvie avoti (%)	*sauszeme*	69 %	
	jūra	26 %	
	neskaidrs	5 %	
periods	*2012–2015*	207	
	2016–2019	321	
	izmaiņa (%)	+55 %	

Lielākas izmaiņas varētu radīt ar 2022. gada 1. februāri paredzētā depozīta sistēmas ieviešana[39], jo otrreizējai pārstrādei varēs nodot alus, bezalkoholisko dzērienu, sidru un kokteiļu dažāda tilpuma plastmasas vai stikla pudeles, kā arī skārdenes, kas šobrīd veido daļu no sadzīves atkritumiem pludmalē.

3. Antropogēnā slodze uz veģetāciju

Rucavas pagasta piekrastē novērojama liela biotopu dažādība. To nosaka gan klimatiskie apstākļi un novietojums (jūras tuvums un atrašanās valsts dienvidu daļā nosaka salīdzinoši maigu un mitru klimatu), gan reljefs (kāpas un lagūnu tipa ezers, kā arī "aizaugušais ezers" — purvs), gan cilvēka aktīva iejaukšanās, mainot un regulējot hidroloģisko režīmu (kanāli, polderi, meliorācijas sistēmas mežos, lauksaimniecības zemēs un Nidas purvā) un veicot kūdras izstrādi Nidas purvā. Te

[39] Iepakojuma likums: https://likumi.lv/ta/id/57207-iepakojuma-likums

sastopami gan jūras un jūras krastu, gan mežu un pļavu, gan purvu, kā arī cilvēka izveidoti biotopi[40].

Antropogēnā slodze uz veģetāciju Rucavas pagasta jūras piekrastē ir nevienmērīgi sadalīta. Lielā mērā to nosaka publiskās piekļuves iespējas. Dabiski šķēršļi ir Nidas tīrelis tiešā jūras tuvumā un Papes ezers ar tā kanālu un polderu sistēmu ezera ziemeļu pusē. Pagasta ziemeļu daļa piekrastē ir daudz mežaināka (tostarp iekļaujot Latvijā un Eiropas Savienībā aizsargājamās mežainās piejūras kāpas). Papes un Nidas apkārtnē vairāk sastopami atklāti kāpu biotopi. Ar lakstaugiem klātas pelēkās kāpas un pelēkās kāpas ar sīkkrūmu audzēm kopā veido teju 100 ha lielu platību. Priekškāpas ir 38 ha platībā, bet embrionālās kāpas un jūras piekrastes smilts sēkļi ir tikai ļoti nelielās fragmentētās platībās.

Antropogēnā slodze uz veģetāciju vidējā vērtība 21,5 km garajam piekrastes posmam Rucavas pagasta teritorijā ir 1,9 (vāji ietekmēta), kas ir starp labākajiem rādītājiem citu Latvijas pašvaldību kontekstā. Tomēr pastāv krasākas atšķirības starp atsevišķiem posmiem.

Rucavas pagastā jūras piekraste pēc antropogēnās slodzes uz veģetāciju iedalās četrās daļās (sk. Rc-5. attēlu):

- 0,5 km ir stipri ietekmēta,
- 5,9 km — vidēji ietekmēta,
- 6,4 km — vāji ietekmēta,
- 8,7 km — ļoti vāji ietekmēta.

Lielākā slodze uz veģetāciju (sk. Rc-5. attēlu) joprojām ir vērojama tieši Papes ciemā un vietās kur koncentrējas lielākā apmeklētāju plūsma (tai skaitā saistībā ar lielākas kapacitātes viesu namiem — piemēram, Skrablas un daži kempingi to tiešā tuvumā Nidā). Tāpēc ilgtspējīgi izveidota publiskā infrastruktūra apmeklētāju plūsmas koncentrēšanai konkrētās vietās un sabiedrības izglītošana ir nozīmīgākie pasākumi šīs slodzes mazināšanai. Slodze nav tik postoša, lai pasāktu apmeklētāju plūsmas ierobežojošos pasākumus, bet tā bijusi kritiska vēsturiski *Satta* trīs dienu alternatīvās mūzikas festivāla norises laikā[41], kas atšķirībā no *Positivus* (kurš notiek mazāk jūtīgajās mežainajās kāpās un pilsētas teritorijā), norisinājās īpaši aizsargājamā dabas teritorijā jutīgākos pelēko kāpu biotopos, koncentrējot ap 3500 cilvēkiem.

Regulāri lielākā slodze uz veģetāciju ir pēc aktīvākā augu ziedēšanas perioda — jūnija otrā puse — augusts, tomēr dažkārt pat īsā laikā radīta antropogēnā slodze izposta veģetāciju ilgtermiņā — īpaši attiecībā uz jutīgākajiem biotopiem — pelēkajām un embrionālajām kāpām. Daudz mazāka antropogēnā slodze ir mežainajām kāpām, kas vienlaikus saistīts arī ar mazāku, izkliedētāku apmeklētību. Lielāku postu mežainajās kāpās rada motorizēto līdzekļu iebraukšana kāpu aizsargjoslā, īpaši nobraukšana no ceļiem, kas novērota Rucavas pagasta ziemeļu daļā Lāvaskalna apkārtnē. Ietekmi uz veģetāciju Rucavas pagasta kāpu aizsargjoslā rada arī apbūve, kas ir apjomīgāka un blīvāka, nekā bijusi vēsturiski.

[40] Dabas parks "Pape" dabas aizsardzības plāns, 2007, pieejams: https://www.daba.gov.lv/public/lat/iadt/dabas_parki/pape/

[41] https://www.bilesuserviss.lv/eng/news/news/the-annual-alternative-music-festival-satta-is-moving-to-latvia/

Apbūves kontrolēšana un stihiskas būvniecības nepieļaušana piekrastē ilgtermiņā ir vēl būtiskāka par apmeklētāju radīto antropogēno ietekmi.

4. Publiskās infrastruktūras izvērtējums

Ārpus Papes centra otrā Rucavas pagasta attīstāmajā vietā — Nidas centrā ir vāji attīstīta publiskā infrastruktūra. Vienīgie autostāvlaukumi ir privāto uzņēmumu teritorijā, kas liela mēroga pasākumu laikā ir aizņemti. Pludmalei nav liela ietilpība, tāpēc arī dažu autostāvvietu ierīkošana, nebojājot dabisko pamatni būtu atbilstoša apmeklētāju vajadzībām nokļūt līdz oļainajai pludmalei, Latvijas pirmajam robežas stabam u. c.

4.1. Infrastruktūras kapacitāte prioritāri attīstāmajā vietā

Prioritāri attīstāmajai vietai Papē iespējams aprēķināt pludmales kā konkrētas ietilpības telpas maksimālo pieļaujamo cilvēku skaitu un saistītās piekļuves infrastruktūras kopējo caurlaidību. Peldvietas "Pie Papes bākas" kopējais pludmales laukums abpus bākas galvenajam stāvlaukumam (starp molu un līdzīgu attālumu piekrastē ziemeļu virzienā — novērotais attālums, cik tālu cilvēki iet, novietojot automašīnu stāvvietā) ir 6,74 ha (67393,79 m²[42]). Vidējais pludmales platums (variē atkarībā no vēja stipruma un virziena) ir ap 35 m. Maksimālā pludmales ietilpība, izmantojot slodzes un apmeklētāju rotācijas formulu[43] ir šāda:

kopējā lietderīgā platība (pludmales laukums) / ar vidējo individuālo standartu (50 m² pludmales cilvēkam) = 67393,79 : 50 = 1347 cilvēki pludmalē vienlaikus — 10 % publiskās telpas = 1212 cilvēki vienlaikus, jeb 3636 vienā dienā.

Zinot, ka maksimālais Papē pieejamo gultas vietu skaits tūristu mītnēs ir 646, līdzīgs skaits iedzīvotāju, vasarnīcu iemītnieku un viņu viesu, kā arī vienas dienas atpūtnieku — tad ~1350 cilvēku, kas vienlaikus uzturas Papē, pie jūras laiku un telpu sadala vēl komfortablāk, gūstot apmierinājumu ar pavadītajām brīvdienām un gandarījumu par nepārslogotu pludmali. Tas atbilst apmeklējumu skaitam Papes centra pludmalē, kas izmērīts ar automātisko skaitītāju (vidēji 1387 karstā vasaras brīvdienu diennaktī pludmales atpūtai optimālā laikā — sk. 1.1. nodaļu). Aktualizētos datus un to salīdzinājumu ar 2015. gada rādītājiem iespējams skatīt Piekrastes ģeotelpiskajos datos, kas pieejami VARAM mājaslapā[44].

Tāpēc pludmales atpūtai optimālās dienās, kad visi vēlas iziet pie jūras, centrālais stāvlaukums Papē (sk. Rc-6. attēlā Nr. 16) ar kapacitāti 40 automašīnām, ir par mazu. Ja to papildina autostāvlaukums ar ērtu un drošu piekļuvi jūrai pie bijušās Papes armijas daļas (60 vietas) un tiek izmantots esošais stāvlaukums pie "Dzintarvējiem" (10 vietas), kas būtu nedaudz paplašināms un izveidojami ērti savienojumi ar jūru un pārējiem stāvlaukumiem, tad kapacitātes problēmas Papē tiktu atrisinātas. Kā alternatīva paliek privātie autostāvlaukumi un noejas pie jūras. To plašākas izmantošanas gadījumā dažas stihiskas piekļuves vietas jūrai šādā veidā atslogotos un apmeklētāji tiktu koncentrēti vieglāk apsaimniekojamā

[42] Izmērīts aerofoto, izmantojot www.daftlogic.com laukumu aprēķināšanas rīku.

[43] Boullon, R. C. (1985) formula pieļaujamās fiziskās slodzes aprēķinam, ANO Pasaules tūrisma organizācijas rekomendācija ekotūrisma vajadzībām

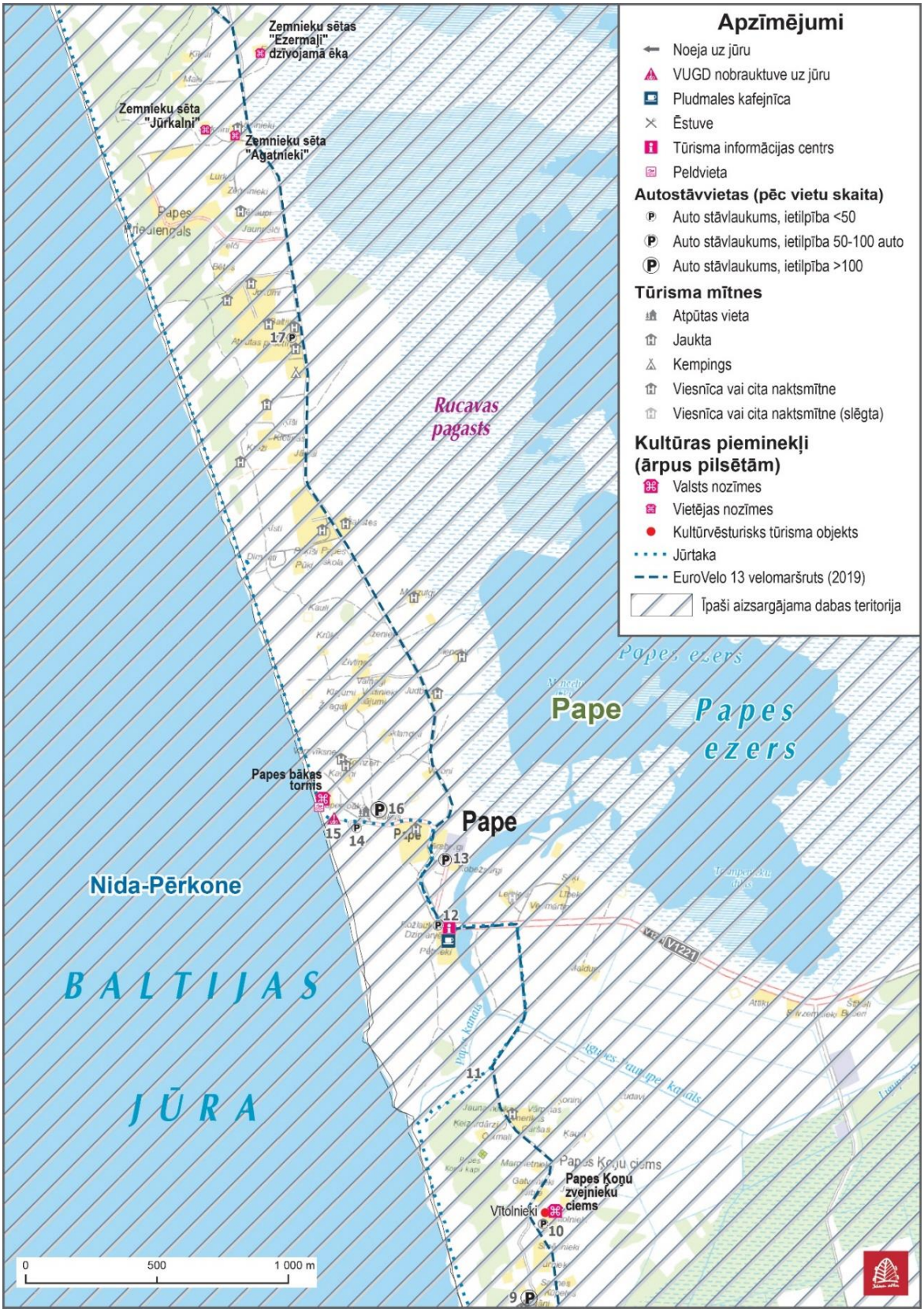
[44] http://www.varam.gov.lv/lat/darbibas_veidi/tap/lv/?doc=18794

teritorijā, tuvāk komerciāliem pakalpojumiem. Cilvēku skaits, kas pārsniedz tūkstoti dienā, Papes centra pludmalē varētu būt 20 dienas gadā. No 113 peldsezonas dienām (15. maijs — 15. septembris) optimālas brīvdienu pavadīšanai pludmalē vidēji ir 20 — tās, kurās dienas laikā temperatūra ir virs +20^{0}C, praktiski nav nokrišņu un maksimālās vēja brāzmas nepārsniedz 10 m/s. Pārējā laikā infrastruktūra tiks noslogota mazāk un apmeklētāju skaits pludmalē arī būs mazāks.

Lai gan lielāko daļu gada esošā stāvlaukuma kapacitāte Papes centrā pie bākas ikdienā ir optimāla un atbilstoša pieprasījumam visa gada ietvaros, šī autostāvlaukuma piepildījums rodas atsevišķās karstās saulainās vasaras brīvdienās vai kaimiņvalstī Lietuvā noteiktajās brīvdienās, kad ir labi klimatiskie laikapstākļi. Jūlija dienā Papē vienlaikus uzskaitītas >300 automašīnas, taču liela daļa no tām tiek novietota tūristu mītņu tuvumā, no kurienes visbiežāk ir citi ceļi nokļūšanai līdz jūrai. To papildina publiskais stāvlaukums pie "Dzintarvējiem", no kurienes arī ir atsevišķa taka līdz jūrai gar "Rožlaukiem", kas nav labiekārtota (ņemot vērā zemes īpašuma statusu), bet varētu tikt risināta nākotnē, veidojot apļveida maršruta iespējas un ciešāku sasaisti ar pakalpojumiem "Dzintarvējos".

Papildu rezervi auto novietošanai veido plašais stāvlaukums (trīs saistīti laukumi) pie "Robežsargiem", kas daļēji ir asfaltēts, bet daļa ir ar zāles segumu. Tas atrodas 600 m no jūras un 270 m no pakalpojumu centra "Dzintarvēji" (Tūrisma informācijas punkta, izstādes, inventāra nomas un kafejnīcas). Taču apmeklētāju plūsmas navigācija un arī gājēju pārvietošanās gar "Vāsbergiem" un "Kāpostiņiem" līdz Papes bākai nav labi organizēta un droša — nav atsevišķā gājēju un veloceļa. Pie "Vāsbergiem" uz laukuma pusi ir dzelzs vārti, kas dažkārt tiek aizvērti. Laukuma infrastruktūra ir nolietota un līdzās pamestajai vidi degradējošai mājai rada depresīvu noskaņu. Tomēr izdevīgā atrašanās vieta, attālums līdz jūrai ļauj veidot šo par lielāko bezmaksas stāvlaukuma alternatīvu, kamēr laukums pie jūras var būt par maksu. Tas radītu risinājumu arī kemperu (u. tml.) īpašnieku izvēlei nakšņot stāvlaukumā pie jūras, noslogojot publisko infrastruktūru daudz ilgāku laiku nekā citi, bet nemaksājot par to. Precīzi komunicējot par publisko alternatīvu un privātajiem laukumiem ar plašākām pakalpojumu iespējām, problēma tiktu risināta. Jebkuri risinājumi "Robežsargu" stāvlaukumos veidojami kontekstā ar līdzās esošās degradētās ēkas attīstības iecerēm.

Jebkuras izmaiņas stāvlaukumu kapacitātes palielināšanā un noteikumos būtu precīzi jāiekļauj starptautiski plaši izmantotajos informācijas nesējos un platformās, tostarp uz šo brīdi mobilajās lietotnēs — *Park4night* un *IOverLander* u. c. Informatīvajam plakātam ar vienkāršotu stāvlaukumu shēmu, kapacitāti un attālumiem līdz jūrai jābūt izvietotam aiz kanāla tilta pirms "Dzintarvējiem", lai precīzi izprastu vietējo situāciju. Nākotnē secīgi tur būtu iekļaujams vasaras sezonā darbināms elektroniskais automašīnu skaitītājs, kas norāda brīvo stāvvietu pieejamību laukumos vēl pirms līdz tiem ir aizbraukts. Jāstiprina "Dzintarvēju" kapacitāte, daļu no ēkas nomājot privātajiem pakalpojumiem (tostarp sezonālai mazumtirdzniecībai u. c.) un akcentējot šīs vietas kā Papes centra uztveri. Pārdomājama arī stāvlaukuma labiekārtošana pie Dzintarvējiem, izveidojot vairāk automašīnu stāvvietas, īpaši šajā vietā ņemot vērā jaunos mobilitātes risinājumus — elektromobiļu stāvvietas un uzlādes staciju. Pietrūkst labiekārtotas atpūtas piknika vietas pie "Dzintarvējiem", taču šo funkciju pilda kafejnīcas labiekārtotā vieta.

Rc-6. attēls. *Pārskata karte ar piekrastes publisko infrastruktūru Rucavas pagastā prioritāri attīstāmajā vietā — Papes centrā.*

Avots: Jāņa Sēta, Nocticus, 2020

Tūristu mītņu (un arī vasarnīcu) kapacitāte Rucavas pagasta piekrastē, īpaši Papē ir daudz lielākā par vietējās kopienas pastāvīgo iedzīvotāju skaitu. Tas būtiski pārsniedz ETIS kritērijos definēto[45] ilgtspējīgas sociālās ietekmes kritēriju "Tūristu/apmeklētāju skaits uz 100 iedzīvotājiem". Nav mērīts cits būtisks kritērijs "Vietējo iedzīvotāju procentuāls skaits, kas ir apmierināti ar tūrisma ietekmi uz galamērķa identitāti". Šajā aspektā vasaras sezonā tūrisma sociālā ietekme ir ļoti liela un pašvaldībai, citām iesaistītajām pusēm nepieciešams vēl vairāk ieguldīt Papes un Nidas ciemu īpašās identitātes izcelšanā un sadarbībā ar vietējo kopienu.

Rucavas pagastā **vāji attīstīta veloinfrastruktūra**, kas ir stratēģiski svarīga satiksmes daļa piekrastē. Piekrastes velotransporta infrastruktūras attīstība noteikta Valsts ilgtermiņa tematiskajā plānojumā Baltijas jūras piekrastes publiskās infrastruktūras attīstībai[46] un Velosatiksmes attīstības plānā 2018.–2020. gadam[47]. Tas ietver savstarpēji saistītus starptautiskos, reģionālos un vietējos velomaršrutus un gājēju ceļus. Šāds integrēts velotransporta un gājēju infrastruktūras tīkls veicina piekrastes vienotā dabas un kultūras mantojuma objektu savstarpējo sasaisti, piekrastes sasaisti ar iekšzemi, kā arī Igauniju un Lietuvu, un iekļaušanos ES līmeņa starptautiskajos velomaršrutos un kājāmgājēju maršrutos, veicinot tūrisma eksportu. Velomaršrutu tīkla attīstības īstenošanu paredzēts veikt pakāpeniski, nepieciešamo finansējumu piesaistot no dažādiem finanšu avotiem, tostarp pašvaldību budžeta. Galvenais piekrastes veloinfrastruktūras tīkla elements ir starptautiskais velomaršruts *EuroVelo 13* (Dzelzs priekškara maršruts), kas Rucavas pagastā pārklājas *ar EuroVelo 10* (Baltijas jūras veloaplis) maršrutu. Rucavas pagastā visa maršruta garumā trūkst drošu velonovietņu[48], ir vāja sasaiste ar sabiedrisko transportu velosipēdu ērtai pārvadāšanai (tā praktiski nefunkcionē), nav izbūvēts veloceļš vai atdalošā velojosla, kas rada risku braucēju drošībai, pietrūkst navigācijas zīmju. Rucavas pagasta maršruta posmā ir labāks nodrošinājums ar viesmīlības pakalpojumiem, kuru skaits maršruta trases tuvumā ir pietiekami liels (kaut ļoti sezonāls). Trūkst sasaistes ar vietējiem un Kurzemes reģionālā mēroga velomaršrutiem, kas gan izveidoti lokāli un sasaistē ar Liepāju[49].

Jāņem vērā, ka Rucavas pagastā joprojām ir vietas, kur nav izveidota publiskā infrastruktūra, pastāv stihiskas noejas līdz jūrai. Šādās vietās kapacitāte nav vērtēta, taču no telpiskā plānošanas viedokļa ir būtisks jautājums — vai tur nepieciešams iejaukties, radīt pārmaiņas un veidot infrastruktūru, kas liek domāt visaptveroši — kas to lietos un kā tur nokļūs, kādas citas ērtības un pakalpojumi būs pieejami, kā šīs vietas varēs apkalpot. Iespējams, ka daļu no ieradumiem lietot šīs vietas var regulēt citādi (ar labākām ērtībām alternatīvā piekļuves vietā, stingrāku regulējumu — aizliegumu u. tml.).

[45] https://ec.europa.eu/growth/sectors/tourism/offer/sustainable/indicators_en

[46] Valsts ilgtermiņa tematiskais plānojums Baltijas jūras piekrastes publiskās infrastruktūras attīstībai, 2016

[47] https://likumi.lv/ta/id/301068-par-velosatiksmes-attistibas-planu-2018-2020-gadam

[48] http://www.divritenis.lv/box/files/91347573vadlnijasvelosipdunovietuizveidoanai.pdf

[49] http://www.velokurzeme.lv/lv/marsruti/11-velomarsruti-liepajas-apkartne/

4.2. Infrastruktūras stāvoklis un kvalitāte prioritāri attīstāmajās vietās

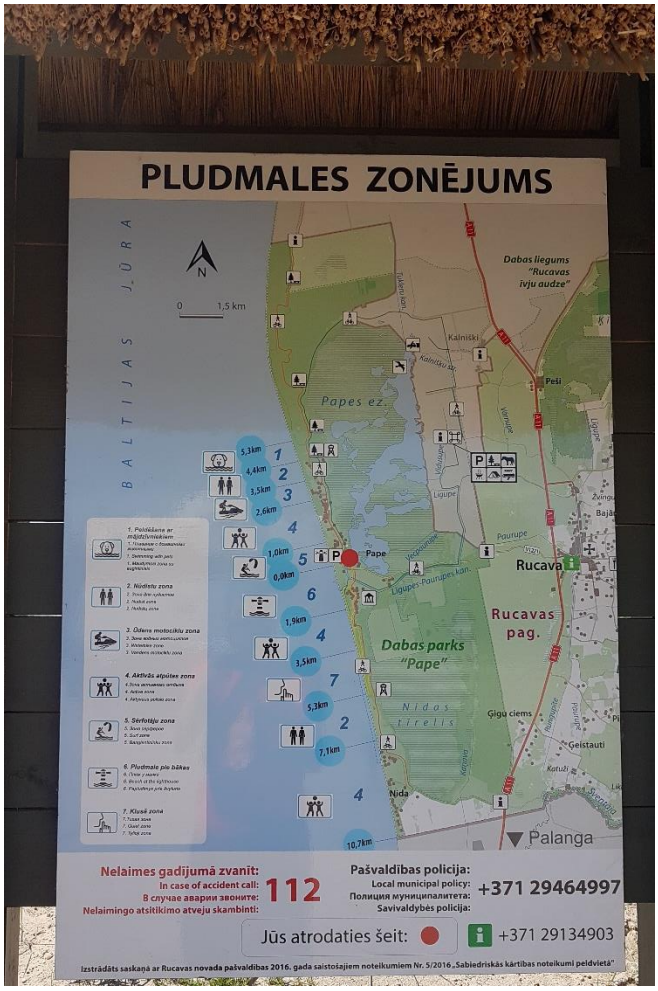
Piekrastes publiskās infrastruktūras stāvokļa kopējais vērtējums Rucavas pagastā pēc apsekojumiem 2019. gada sezonā ir "apmierinošs, taču vajadzīgi uzlabojumi" (2,1 punkts skalā no viens līdz trīs, sk. K-1. tabulu), atzīmējot vairākas nepilnības.

Ir publiskā infrastruktūra, kas ir labā stāvoklī, ieskaitot pilnveidoto nobrauktuvi un vienlaicīgi noeju līdz jūrai (sk. Rc-6. attēlā Nr.15), bākas autostāvlaukumu(sk. Rc-6. attēlā Nr.16), labierīcības, atpūtai organizētos elementus — galdus, solus, lapeni, piknika atpūtas zonas centrālajā vietā pie Papes bākas. Līdzās noejas un jūru gumijas plākšņu izklājumam izveidotie zaru pinumi aiztur aizputināšanu ar smiltīm. Galvenajam stāvlaukumam ir grants segums, ir ierīkota stāvvieta cilvēkiem ar kustību traucējumiem, kas savienota ar atbilstošu piekļuvi jūrai. Stāvlaukuma malas ir norobežotas, lai netiktu izbraukāta veģetācija. Stāvvietā tiek nodrošināta aktuālā informācija un izveidota droša velonovietne (bez nojumes). Papildinoši ierīkots elektroniskais pulkstenis un gaisa temperatūras displejs. Nodalīta zona smēķēšanai. Ieviesta zīme par videonovērošanu (nav informācijas par kameru regulāru darbību). Četri piknika galdi ir labā stāvoklī, ko papildina 12 soli. Centrālajā rekreācijas zonā teritorijā izvietotas vismaz deviņas atkritumu tvertnes un lielie konteineri pie stāvlaukuma. Aprīkotas divas ugunskura vietas, nav gan nodrošināta malka pietiekamā apjomā, kas var provocēt apkārtnes koku un krūmu veģetācijas postījumus malkas iegūšanai. Ir paredzēta, bet dabā nav izveidota atsevišķa bērnu spēļu zona vai aktīvā sporta veidu zona. Pludmales zonējuma attīstības plānos ir bijis vairāk (sk. Rc-7. attēlu), bet bez ciešākas sasaistes ar apkārtnes pakalpojumiem un galveno lietotāju maksas par to tam nav tūlītēja pamatojuma (lielāks slogs vietējiem nodokļu maksātājiem), aktualizējot diskusiju par vietējo nodarbinātību, vietējās kopienas vajadzībām un nodokļu nomaksu par saimniecisko darbību.

Lielākā daļa papildinošo un komerciālo pakalpojumu koncentrējas pie "Dzintarvējiem" (sk. Rc-6. attēlā pie autostāvlaukuma Nr. 13), taču pietrūkst labas abpusējas integrācijas ar stāvlaukumu pie Papes bākas. Krastā daudz izskalotu aļģu, pludmales platība pie bākas kopumā ir šaurāka (mainīga, atkarībā no vēja virziena un stipruma) — 9 m, paplašinās dienvidu un ziemeļu virzienā. Tas ir mazāk, nekā citās populārās Latvijas pludmaļu vietās (Jūrmalā, Saulkrastos, Liepājā, Ventspilī u. c.).

Problemātisks piekrastes galamērķim kopumā ir **piebraucamais ceļš** V1221 uz Papes ciemu, kas kopš 2017. gada ir pašvaldības īpašumā[50]. Grants seguma posms ir bedrains, rada apgrūtinošu piekļuvi, sausā laikā daudz putekļu — garākos lietus vai ilgstoša bezsniega periodos ziemā — peļķes un dubļus. Papildinošu nozīmi tam piešķir Papes kā pirmā Latvijas ciema apmeklējums no Lietuvas puses garāku starptautisku piekrastes maršrutu ietvaros, tostarp *EuroVelo 13* vai kemperu ceļojumos u. tml. Tādējādi tā ir ne tikai pagasta vai vietējā galamērķa, bet pat valsts tūrisma tēla problemātika. 2019. gada vasarā pret putekļiem Papes ciema centrā veikta regulāra ceļa laistīšana.

[50] https://likumi.lv/ta/id/295139-par-valstij-piederosa-nekustama-ipasuma-cels-v1221-rucavas-pagasta-rucavas-novada-nodosanu-rucavas-novada-pasvaldibas-ipasuma

Rc-7. attēls. *Plānotais peldvietas "Pie Papes bākas" pludmales zonējums, kas izvietots uz informācijas stenda autostāvlaukumā.*

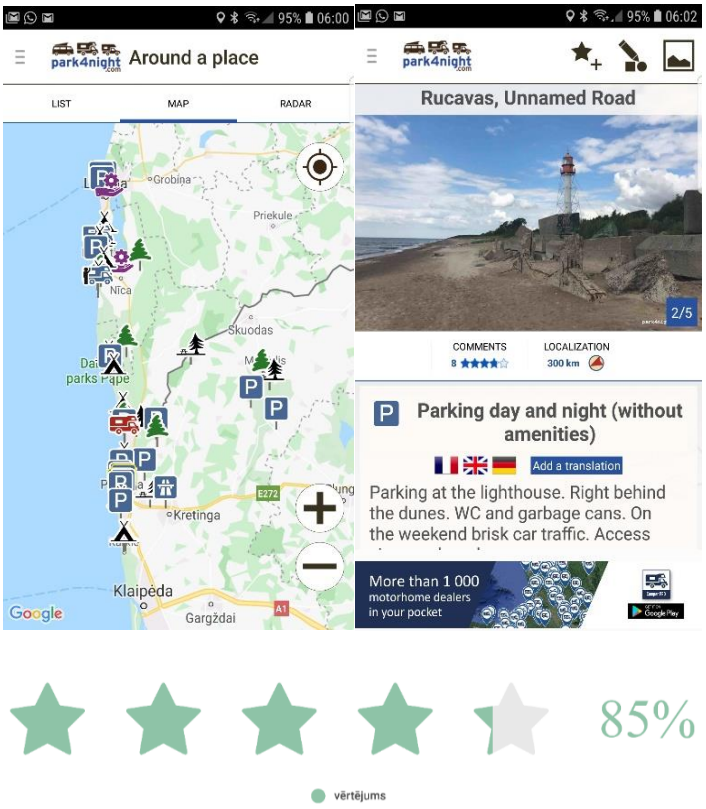
Foto: A. Klepers, jūlijs 2019

Stihisku attīstību bez koordinētas zīmolvedības pieejas rada **dažādās norādes zīmes**. Lai arī pastāv norāžu zīmju standarts un vietām tas izmantots norādēm uz tūrisma objektiem, tomēr V1221 un A11 krustojums rada īpaši lielu stilu, gaumes un norāžu zīmju izpildījuma sajaukuma iespaidu. Trūkst vienotu norāžu arī publiskām noejām līdz jūrai. Nav standarta tūristu mītņu norāžu un atpazīšanās zīmju apzīmēšanai dabā. Citām pat nav nosaukuma norādes, kaut arī tūristi tās atrodas pēc navigācijas. Tik izteiktam jūras piekrastes atpūtas ciemam kā Pape vienota pieeja norāžu risinājumiem ir vietas identitātes un zīmola jautājums.

Par infrastruktūras kvalitāti neatkarīgs ieskats iegūts, apkopojot infrastruktūras vērtējumu un atsauksmes ES populārākajā kempingu un kemperu lietotnē — *Park4night*. Kopējais ārzemju apmeklētāju veidotais septiņu publiskās infrastruktūras vietu novērtējums Rucavas pagastā ir 85 % robežās (4,25 balles) (sk. Rc-8. attēlu).

Papes apkārtnes saistītā publiskā tūrisma infrastruktūra ir dažādā stāvoklī. Vairākas dabas takas tiek uzturētas, koptas, Nidas purva laipas nolietojums vietām ir liels. Papes ezera R krasta putnu tornis uzcelts putnu vērošanai ne īpaši piemērotā vietā (uz AS "Latvijas Valsts meži" īpašuma zemes), daļēji skatu aizsedz koki un tas ir tālu no Papes centra, kas nerada plašu tā apmeklētību paredzētajam nolūkam

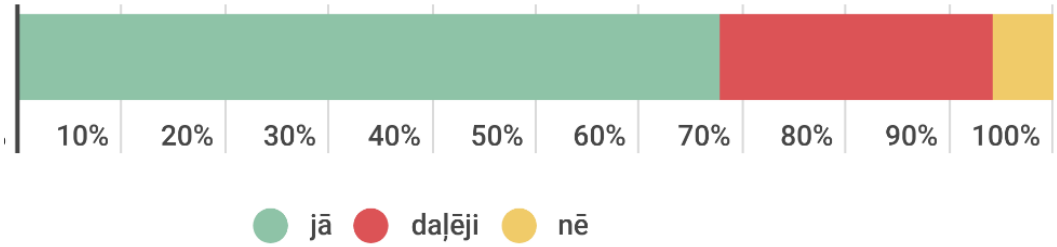
(pausta vairāku apmeklētāju vilšanās pēc tālā gājiena). 2011. gada jūlijā nodegušais Papes ezera dienvidu daļas putnu vērošanas tornis nav atjaunots. Vairāki vēsturiski izveidotie slēpņi dabas fotogrāfiem tikuši pārāk maz iesaistīti turpmākajās aktivitātēs, saistot ar pieprasītiem tūrisma produktiem.

Rc-8. attēls. *Infrastruktūras telpiskais izvietojums un konkrēta stāvlaukuma profils kemperiem populārajā mobilajā lietotnē, kā arī publiskās infrastruktūras novērtējumu Rucavas pagastā šajā lietotnē.*

Avots: Park4night, 2019

Daļa no problēmas pastāv starp izveidoto infrastruktūru, atsevišķiem tās elementiem un vadošās tūrisma plūsmas vajadzībām, motivāciju un interesēm. Būtu vajadzīga lielāka tūrisma galamērķa pārvaldes organizācijas iesaiste, integrējot lielāko daļu uzņēmēju un dabas parka "Pape" DAP administrācijas pārstāvjus, kas pastāvēšanas periodā iepriekš darbojusies ar lielāku kapacitāti, bet pārāk maz privāto uzņēmēju izpratuši un pārņēmuši šī virziena potenciālu.

Rc-9. attēls. *Aptaujāto apmeklētāju apmierinātība ar peldvietas "Pie Papes bākas" publiskās infrastruktūras atbilstību viņu atpūtas izvēlēm.*

Avots: Nocticus, 2019

Papes ciema un pludmales apmeklētāji lielākoties ir apmierināti ar publiskās infrastruktūras stāvokli lai nokļūtu līdz jūrai un kvalitatīvi atpūstos (Sk. Rc-9. attēlu). Apmeklētāji kā negatīvo par Papes pludmali pieminējuši:

- atkritumu klātbūtni pludmalē vai kāpās, ko pa pludmali plašāk izvazā arī savvaļas dzīvnieki;
- zāļainas takas līdz jūrai bez labiekārtojuma;
- citu atpūtnieku nerespektējošu uzvedību jūras krastā, kas saistās ar trokšņošanu un skaļas mūzikas klausīšanos
- vietējo mašīnām nepietiek vietas stāvlaukumā, to jau aizņem ārvalstu tūristi
- trūkst iespējas piekļūt pludmalei Nidā (vajadzīgas kaut dažas oficiālas stāvvietas pie Nidas kapsētas).

Citi apmeklētāji norāda vispārīgi, ka infrastruktūra ir nepietiekam vai infrastruktūra (stāvlaukums) un labiekārtojums veicina lielu apmeklētību, kas mazina vietas pievilcību. Minēta arī neapmierinātība ar pakalpojumu pieejamību: sabiedriskā transporta regularitāti, trūkstošiem ēdināšanas pakalpojumiem tūristu mītnēs — bez alternatīvām, ja nebrauc uz tālo veikalu. Nepatīk, ka nav veikala ciemā. Neapmierinātība ar ceļu līdz jūrai. Satraukums par smaku pie jūras, ūdens un vides kvalitāti. Arī ar odiem atpūtas laikā. Vairāki apmeklētāji pauž bažas, ka plašāka pludmales attīstība var radīt vēl lielāku apmeklētāju skaitu, kas radīs ierobežojumus piekļuvei un lieku daudzumu cilvēku, ko īsti neviens nevēlas.

Par Papes pludmales stiprajām pusēm 2019. gada aptaujā apmeklētāji norāda, ka tajā ir mazāk cilvēku, mazāk trokšņa un kņadas, klusums, iespēja nākt uz pludmali ar suni, tīra jūra, tūristu mītne tuvu jūrai, stāvlaukums tuvu jūrai. Apmeklētāji uzsver labiekārtojuma ērtības: tīra pārģērbšanās kabīne, sakopta vide, tīra un skaista pludmale, viegli pārvietoties gar jūru, brīva piekļuve. Tiek arī izceltas vairākas oriģinālas piekrastes iezīmes: Latvijas pirmais robežstabiņš, oļainā pludmale Nidā, kūdras atsegumi gar Nidas purva malu, ainavas ar Papes bāku.

Veloinfrastruktūras kvalitāte Rucavas pagastā ir nepietiekami attīstīta. Starptautiskā *EuroVelo 13* velomaršruta attīstībai nepieciešams veidot atbilstoša seguma veloceļu vai uzlabot esošos pašvaldības (un privāto) autoceļu posmus, lai tie būtu piemēroti riteņbraukšanai. Nepieciešams velobraucējus novirzīt no valsts galvenā autoceļa A11, kas nav pietiekoši drošs velotransportam.

5. Operatīvo dienestu piekļuves iespējamība pie jūras prioritāri attīstāmajās vietās

Piekļuves vieta operatīvajam transportam pie jūras ir turpat, kur galvenā noeja pie Papes bākas. To veido grants ceļš līdz kāpu zonai, turpinājumā izveidota nobrauktuve no gumijas plākšņu materiāla. Salīdzinot ar 2015. gadu, piekļuve ir būtiski uzlabota un pie jūras var piebraukt bez apgrūtinājumiem Papē. Papes bākas piekļuves punkts ir stratēģiska vieta plašākā zonā, jo ir viena no piecām starp Lietuvas robežu un Liepāju (nākamā tuvākā uz ziemeļiem ir Jūrmalciemā).

VUGD tomēr lielākoties nevarēs ievērot definēto 5 līdz 25 minūšu ierašanās intervālu (ja vien brigāde neatradīsies tuvumā, pa ceļam no cita izsaukuma) Rucavas novada Rucavas pagastā (ierašanās 44–86 minūtēs). Tāpēc uzstādāmas brīdinošas informatīvās zīmes. Apgrūtinātas lokālās piekļuves posmu garumi

Rucavas pagastā jūras piekrastē sadalās uz abām pusēm no piebraucamā ceļa Papē — attiecīgi 7,4 km un 10,4 km. Peldvieta "Pie Papes bākas" Rucavas pagastā ir ar oficiālās peldvietas statusu[51], kuras robežas nosaka pašvaldība. Informatīvajā stendā norādīti glābšanas dienesta kontakti. Tomēr glābšanas dienesta pilnvērtīgai darbībai pašvaldības ietvaros vajadzīga materiāltehniskās bāzes pilnveidošanai[52].

6. Priekšlikumi vajadzīgajiem pasākumiem situācijas uzlabošanai, lai mazinātu apmeklētāju radīto slodzi uz vidi un pilnveidotu piekrastes publisko infrastruktūru

Daļa priekšlikumu jau izteikti attiecīgajās tematiskajās nodaļās kopā ar problēmu raksturojumu. Šeit vēlreiz īsumā uzsvērti galvenie ieteikumi vajadzīgajiem pasākumiem situācijas uzlabošanai, lai mazinātu apmeklētāju radīto slodzi uz vidi un pilnveidotu piekrastes publisko infrastruktūru. Tie pamatā adresēti pašvaldībai, ja nav minēts citādāk.

1. Autoceļa Rucava — Pape V1221 ceļa seguma uzlabošana (asfaltēšana) kā stratēģiski svarīga rīcība visa galamērķa piekļuves veicināšanai.
2. Baltijas jūras piekrasti vienojošā stratēģiski svarīgākā *aktīvās mobilitātes* starptautiskā velomaršruta *EuroVelo 13* infrastruktūras izbūve, izveidojot drošu savienojumu velotūrismam no Lietuvas uz Liepāju, ko varētu izmantot arī vietējie iedzīvotāji. Veloceļa ieviešana teritorijas plānojumā (sadarbībā ar *EuroVelo 13* koordinējošo organizāciju "Vidzemes tūrisma asociācija"), projektēšana, izbūve, marķēšana, kā arī sasaiste ar vietējiem velomaršrutiem (īpaši uz Papi) un tūrisma un viesmīlības pakalpojumiem.
3. *Zilā karoga* pludmalei atbilstošu kritēriju pakāpeniska ieviešana vienīgajā oficiālajā peldvietā Rucavas pagastā — "Pie Papes bākas", nodrošinot augstus vides un drošības standartus. Pludmales sertificēšana sākotnēji nav obligāta, taču nākotnē tas būtu izdarāms, uzsverot atbildīgu rīcību pret vidi, rūpes par atpūtniekiem un izmantojot to vietas zīmolvedībai.
4. Auto plūsmas organizēšana un labākas koordinēšanas nodrošināšana. Izvietota informatīva shēma ar galveno stāvlaukumu novietojumu, kapacitāti un attālumiem līdz jūrai pie "Dzintarvējiem", lai tā būtu viegli pamanāma no autobraucēja pozīcijām. Tālākā nākotnē sistēma pilnveidojama, pievienojot elektronisku stāvlaukuma kapacitātes skaitītāju, kas sasaistīts ar drošības kameru stāvlaukumā pie bākas un elektronisku displeju pie "Dzintarvējiem". Šie var būt sezonāli risinājumi, kas izvietojami vasaras laikā.
5. Esošā stāvlaukuma pie Robežsargiem labiekārtošana un pārbūve, izveidojot vienotu gājēju ceļu tīklu, kas savieno "Dzintarvējus", bāku un visus trīs ciema

[51] Ministru kabineta 2017. gada 28. novembra noteikumi Nr 692 "Peldvietas izveidošanas, uzturēšanas un ūdens kvalitātes pārvaldības kārtība"

[52] Cilvēku drošības un glābšanas iespēju nodrošinājuma izvērtējums piekrastē (2015). Piekrastes plānojuma darba materiāls (Nr. 6) pieejams: http://www.varam.gov.lv/lat/darbibas_veidi/tap/lv/?doc=22027

centrālos auto stāvlaukumus, ņemot vērā Aizsargājamo biotopu saglabāšanas vadlīnijas Latvijā[53].

6. Maksas stāvlaukuma automāta ieviešana kopā ar uzskatāmu skaidrojumu uz informatīva stenda — ka maksājot par stāvvietu, tiek līdzmaksāts arī par vides infrastruktūru, taku uzturēšanu, vides tīrību un dabas aizsardzības nodrošināšanu (attīstāms nākotnē). Vienlaikus tiek atcelta tualetes apmeklēšanas maksa.
7. Informācijas aktualizēšana informācija stendā, tostarp par pakalpojumiem Rucavā un tuvākajā apkārtnē (tostarp par Sventājas senielejas platformu Rucavas muižas kalnā u. c.). Informācijas stendu un viegli uztveramu norāžu zīmju (ar piktogrammām un attālumiem) sistēmas izveide, atbilstoši universālā dizaina principiem un ieteikumiem no invalīdu un viņu draugu apvienības "Apeirons" piekrastes vides pieejamības audita ziņojuma[54].
8. Integrēto informācijas kanālu aktualizēšana par piekrastes publiskās infrastruktūras stāvokli (tostarp uz ārvalstu tūristiem orientēto, piemēram, *Park4night*.com u. c.), tās paredzēšanu noteiktām mērķgrupām un ar vietu apmeklējumu saistītajiem vietējiem pakalpojumiem, palīdzot novirzīt plānoto tūristu plūsmas daļu uz vietām, kas visprecīzāk atbilst viņu vajadzībām, dzīvesstilam un interesēm, veicinot ietekmi uz vietējo ekonomiku.
9. Atkritumu apsaimniekošanas uzlabošana publiskajā piekrastes zonā (stāvlaukumi, noejas līdz jūrai, oficiālā peldvieta) — šķirošanai piemērotu atkritumu konteineru izvietošana un apsaimniekošanas regularitāte saistīti ar iepriekš prognozējamiem apmeklētāju plūsmas palielinājumiem peldsezonas laikā (īpaši karstā laikā un brīvdienās). Atkritumu (īpaši vienreiz lietojamo plastmasas trauku un piederumu), kā arī iepakojuma aprites ierobežojumi piekrastes un pludmales publiskajos pasākumos. Sadarbība ar tūrisma uzņēmējiem un pastiprināta kontrole par atkritumu apsaimniekošanas normu ievērošanu piekrastes tūrisma mītnēs.
10. Mērķtiecīga vides izglītības organizēšana, vides apziņas palielināšana sabiedrībā, iedzīvotāju un apmeklētāju iesaiste publiskās kampaņās, vietējo ekoskolu programma, informējot par atkritumu ietekmi un iesaistot sakopšanas iniciatīvās, mazinot antropogēno ietekmi uz vidi, atbildīgu piekrastes apmeklējumu un dabas daudzveidības vērtību respektēšanu.
11. Publiskās infrastruktūras tīkla pilnveide, ņemot vērā Aizsargājamo biotopu saglabāšanas vadlīnijas Latvijā[55], integrējot trūkstošos universālā dizaina risinājumus, izmantojot vienotu vizuālo identitāti ar oriģināliem vietas identitātes akcentiem. Tas risināms kompleksi, līdz maksājot privātajiem, bet centralizēti ar publisko finansējumu koordinējot, izstrādājot un ieviešot dizainu, veicot to uzstādīšanu.

[53] https://nat-programme.daba.gov.lv/public/lat/publikacijas_un_dokumenti/#vadlinijas
[54] http://zalie.lv/wp-content/docs/SLK_Apeirons_GalaZinojums2017.pdf
[55] https://nat-programme.daba.gov.lv/public/lat/publikacijas_un_dokumenti/#vadlinijas

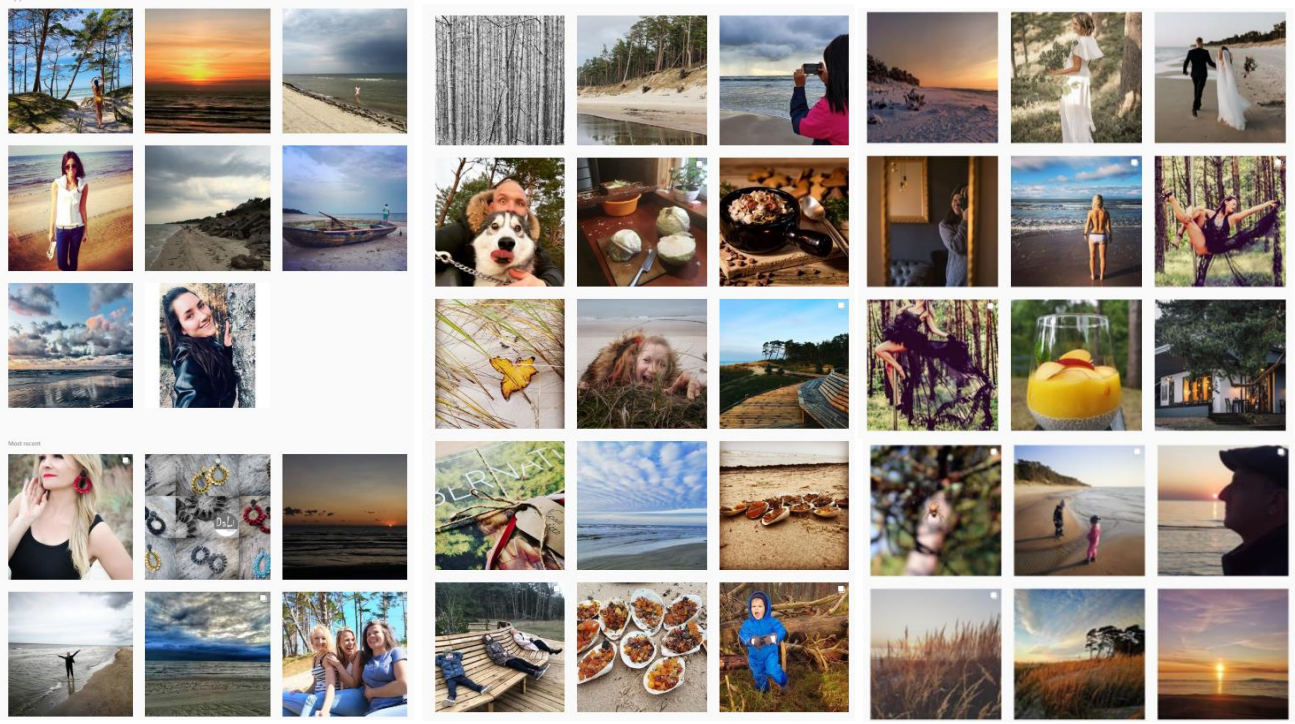
12. Dabas pieejamības sertifikāta *NaaC*[56] kritēriju izpilde un galveno piekļuves vietu jūrai sertificēšana, rūpējoties par augstiem standartiem vides piekļuves nodrošināšanai.
13. Publiskās infrastruktūras pielāgošana jaunajiem mobilitātes risinājumiem (elektrodzinēju auto, elektroskūteri u. c.), prioritāri attīstot vieglās mobilitātes (velo, sasaiste ar sabiedrisko transportu, kājāmgājēju u. tml.) savstarpēji integrētus risinājumus.
14. Tūrisma produktu kvalitātes, starptautiskuma un eksportspējas veicināšana galamērķa potenciāla izmantošanai, precīzāk pielāgojoties lielajai starptautiskajai plūsmai, kas tikai daļēji izmanto Rucavas pagasta piekrastes tūrisma pakalpojumus. Izmaiņas pārvaldībā, pārejot no novada TIC uz aktīvu galamērķa pārvaldes organizāciju.
15. Infrastruktūras objektu (autostāvlaukumu, noeju un tualešu) ciešāka sasaiste ar vietējiem (tostarp sezonāliem) viesmīlības pakalpojumiem, palielinot lielāku ekonomisko ietekmi. Iespējas apmeklētāju lielo skaitu sasaistīt ar tiešiem ienākumiem publiskās infrastruktūras kvalitātes uzturēšanai.
16. Pastāvīga automatizēta apmeklētāju skaitītāju ieviešana pie Papes peldvietas galvenās noejas līdz jūrai apmeklētāju monitoringa un stratēģiskās plānošanas iespēju nodrošināšanai.
17. Jāpēta ēnu ekonomikas daļa un iespējamās Lietuvas uzņēmēju nelegālās izmitināšanas aktivitātes piekrastes daļā, jāmeklē risinājumi par uzņēmēju iesaisti publiskās infrastruktūras kvalitāti uzturēšanā.
18. Informatīvo zīmju uzstādīšana, iekļaujot informāciju par operatīvo dienestu ierobežotajām iespējām ierasties īsā laika periodā un vēlamo rīcību nelaimes gadījumos.

Citas aktivitātes saskaņā ar Piekrastes plānojuma 1. pielikumu[57]. Visas ar publiskās infrastruktūras attīstību saistītās aktivitātes detalizētāk plānojamas, ņemot vērā krasta ģeoloģiskos procesus un projekta "Dabas skaitīšana"[58] ietvaros iegūtos ES nozīmes īpaši aizsargājamo biotopu teritoriālās izplatības un kvalitātes apzināšanas datus.

[56] http://zalie.lv/dabas-pieejamibas-sertifikats-naac/
[57] Pieejams lejupielādei: http://polsis.mk.gov.lv/api/file/file7176177217699516273.DOCX
[58] Darbības programma "Izaugsme un nodarbinātība" 5.4.2. specifiskā atbalsta mērķa "Nodrošināt vides monitoringa un kontroles sistēmas attīstību un savlaicīgu vides risku novēršanu, kā arī sabiedrības līdzdalību vides pārvaldībā" projekts Nr. 5.4.2.1/16/I/001 "Priekšnosacījumu izveide labākai bioloģiskās daudzveidības saglabāšanai un ekosistēmu aizsardzībai Latvijā" jeb "Dabas skaitīšana", informācija par projektu https://www.daba.gov.lv/public/lat/projekti/aktualie_projekti/dabas_skaitisana1/

NĪCAS pagasts

1. Piekrastes apmeklētāju plūsmas raksturojums

Nc-1. attēls. *Nīcas pagasta Bernātu pludmales apmeklētāju Instagram vietnē ievietotās populārākās un nesenākās bildes ar mirkļbirkām #bernatibeach un #bernāti.*

Avots: Instagram, decembris 2019 (n=44 no 1863)

1.1. Apmeklētības izvērtējums

Piekrastes apmeklētību Nīcas pagastā raksturo dažāda apmeklētāju plūsma (sk. Nc-1. tabulu): vietējie atpūtnieki, vasarnīcu un otro māju īpašnieku un viesu pieplūdums vasaras atvaļinājumu laikā, kā arī ārvalstu tūrisms, ko ļoti ietekmē sezonalitāte. Nīcas pagastā, līdzīgi kā Rucavas pagastā, ir ievērojami lielāks Lietuvas tūristu skaits. Lietuvas viesi ierodas arī kā vienas dienas ceļotāji, sevišķi tas vērojams valsts svētku dienā — 6. jūlijā, kad tiek atzīmēta Lietuvas karaļa Mindauga kronēšanas diena, dažkārt arī karstākajās nedēļas nogalēs no tuvākajiem Lietuvas apvidiem. Tā kā Nīcas novads atrodas pie reģiona lielākās pilsētas Liepājas, liels skaits turienes iedzīvotāju dodas atpūsties uz sev tuvāko piekrasti ārpus pilsētas.

Nakšņotāji tūristu mītnēs

Nīcas pagastā ir 53 tūristu mītnes (kopš 2000. gada 13 no tām darbību dažādu iemeslu dēļ pārtraukušas) ar kopējo kapacitāti 207 numuri viesiem (par trešdaļu mazāk nekā Rucavas pagastā) un 702 gultasvietas (neskaitot papildu vietas) (sk. Nc-1. tabulu). Trīs lielākās tūristu mītnes pēc numuru kapacitātes ir *Vērbeļnieki, Jūrnieka ligzda* un *Chill Inn*, neskaitot Liepājas OC sporta bāzi *Draudzība*. Tūristu mītņu kapacitāte ir turpinājusi pieaugt — kopš 2015. gada atvērtas septiņas brīvdienu mājas. Vairākas tūristu mītnes ir Lietuvas uzņēmēju īpašumā. Tās

galvenokārt piesaista tūristus no Lietuvas, izmantojot platformu *Piejuras.lv* (vai izmantojot citus informatīvos resursus) un no savas uzņēmējdarbības nemaksā nodokļus (taču rada slodzi uz publisko infrastruktūru, kas vērtējams kritiski no dažādiem aspektiem). Šāda problēma daudz izteiktāka ir Rucavas pagastā, un tai vajadzīgs komplekss risinājums.

Lietuvas viesi pavadījuši tikpat daudz viesnakšu, cik viesi no Latvijas, taču to uzturēšanās laiks ir ilgāks (vidēji 3,9 diennaktis). Citas valstis, no kurām bijis nozīmīgs nakšņotāju skaits, ir Krievija, Vācija, Norvēģija un Polija. Kopējā eksporta proporcija pārsniedz 50 %, kas ir daudz augstāk par vidējo rādītāju valstī. Kopā uzskaitīti viesi no 32 valstīm. Kopējais vērtētais viesnakšu skaits 2019. gadā bijis 27 416 (sk. Nc-1. tabulu).

Nc-1. tabula. *Kopējie apmeklētāju plūsmas rādītāji Nīcas pagastā, 2015. un 2019. gada salīdzinājums.*

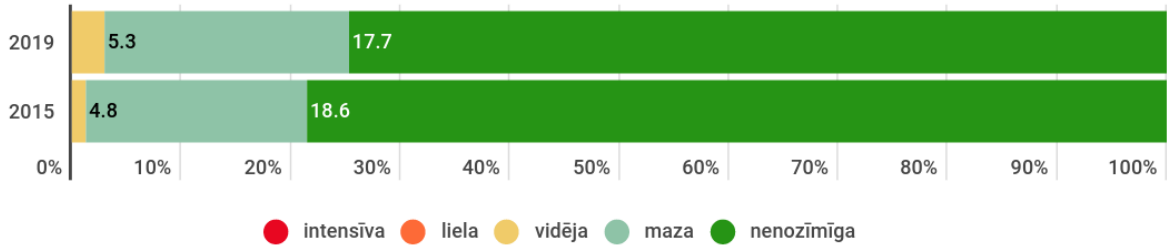
kritērijs	*vērtība*	
gads	***2019***	***2015***
Tūristu mītņu skaits	53	32
Tūristu mītņu kapacitāte — numuri viesiem	203	116
Tūristu mītņu kapacitāte — gultasvietas	702	449
Vērtētais* tūristu nakšņojumu skaits	27 416	17 536
Latvijas rezidentu vienas dienas braucienu skaits uz Nīcas novadu (CSP aptauja, 2018)	11 030	nav datu
Latvijas rezidentu vairāku dienu braucienu skaits uz Nīcas novadu (CSP aptauja, 2018)	711	
Automašīnu skaits uz A11 galvenā autoceļa diennaktī ("Latvijas Valsts ceļi" dati, 2020)	5 166	3 687
Vērtētais apmeklējumu skaits gadā prioritāri attīstāmās vietas daļā — dabas parka "Bernāti" ziemeļu daļai piegulošajā pludmalē	24 000	**70 917

**Aprēķinam izmantots vidējais gultasvietu noslogojums (Latvijas piekrastē ārpus lielajām pilsētām ir 10,7 % gadā; CSP, 2019).*

***2015. gadā Nīcas pagasta pludmalei kopā.*

Pludmales apmeklētāji un piekrastes apmeklētības intensitāte

Nīcas pagasta Baltijas jūras piekrastes apmeklējumu intensitāte salīdzinājumā ar 2015. gadu nedaudz palielinās (sk. Nc-2. attēlu). No visas pagasta teritorijā ietilpstošās piekrastes lielākā daļa — 17,7 km joprojām apmeklējums ir nenozīmīgs (ietverot lielu daļu no mazapdzīvotās piekrastes starp Papi un Jūrmalciemu vai Bernātiem). Tomēr palielinājušies posmi, kuros apmeklētība ir maza vai vidēja (Bernātu pludmale, Jūrmalciems, pie vairākām viesu mājām). Apmeklētības intensitāte ir izteikta, salīdzinot ar visas Latvijas jūras piekrastes rādītājiem — pēc maksimālā apmeklētāju skaita dienā uz 1 km. To raksturo šādas vērtības: intensīva (>5000), liela (1000-5000), vidēja (300-1000), maza (100-300), nenozīmīga (<100).

Nc-2. attēls. *Baltijas jūras piekrastes apmeklējumu intensitātes salīdzinājums Nīcas pagastā 2015. un 2019. gadā.*

Avots: Nocticus, 2019

Pludmales apmeklētāju plūsma ir pieaugusi, salīdzinot ar 2015. gadu (sk. Nc-2. attēlu). No nenozīmīga piekrastes apmeklējuma, kas ar 17,7 km joprojām ir lielākajā daļā Nīcas pagasta, palielinājies apmeklētāju skaits gan vidēji apmeklētas, gan maz apmeklētas pludmales kategorijā. Koncentrētāk plūsma pieaugusi Bernātos. To veicinājis infrastruktūras labiekārtojums dabas parkā "Bernāti", ļoti augstu novērtēta kafejnīcas darbība (Dzintariņš — 4,8 balles no 740 klientu atsauksmēm *Google.com* profilā), kas atrodas tieši pie galvenās noejas līdz jūrai (sk. Nc-3. attēlu).

Apmeklētāju uzskaitē Jūrmalciemā, kas tika veikta vizuālu tiešo novērojumu veidā 2019. gada 1. jūlijā, tika reģistrēts 151 apmeklējums dienas laikā, viena trešā daļa no tiem saistībā ar pārgājienu maršrutu *Jūrtakas* ietvaros.

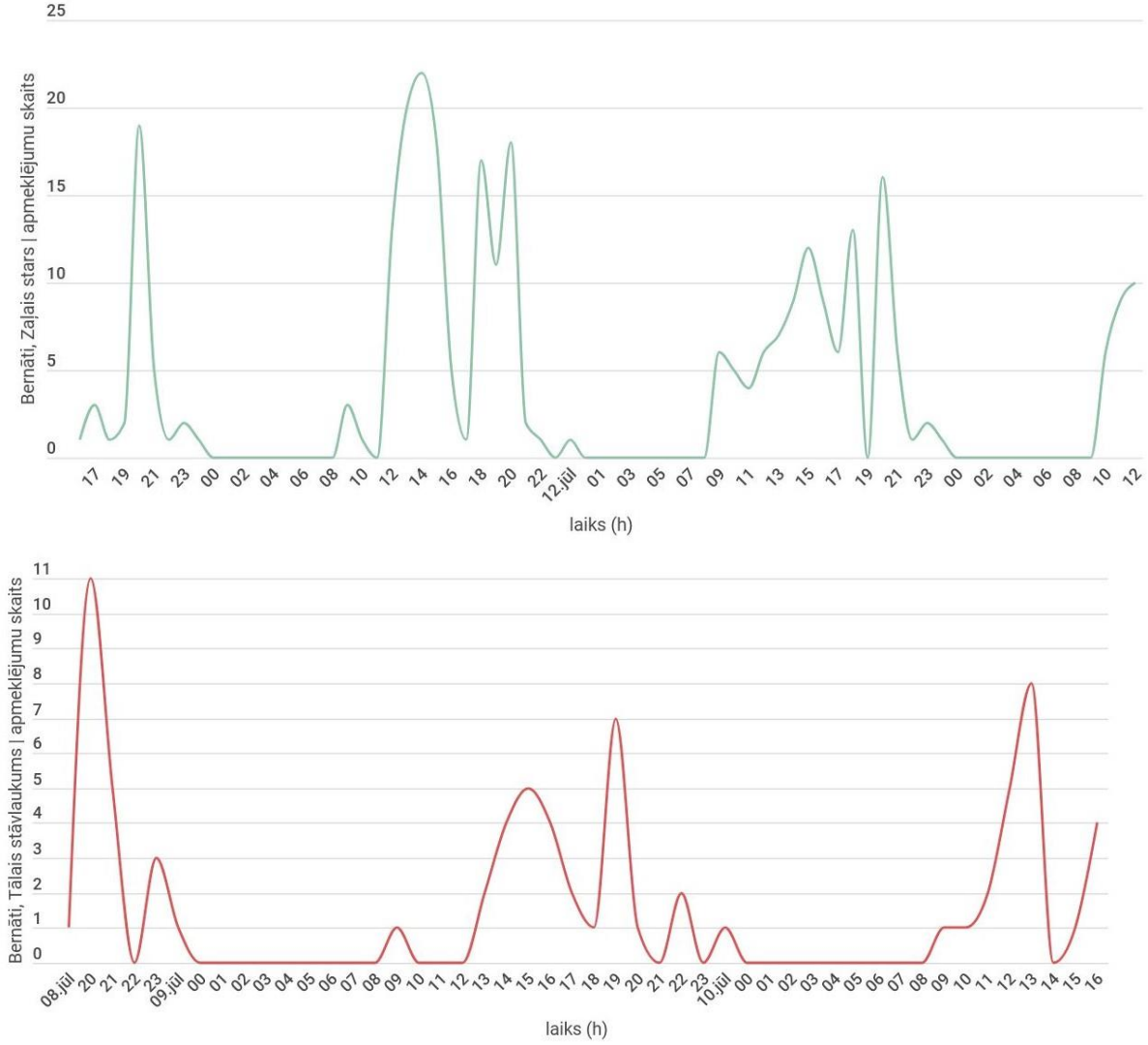
Taču pieaudzis arī apmeklētāju skaits piekrastē; tas ir izkliedēts — galvenokārt pie jaunuzceltajiem viesu namiem un brīvdienu mājām Jūrmalciemā vai kapacitātes ziņā lielajiem viesu namiem Pērkones virzienā, vai piekļuves vietās pie Nīcas pagasta un Liepājas pilsētas robežas (sk. Nc-3. attēlu). Piekrastes apmeklētāju plūsmas palielinājums galvenokārt vērojams tieši vasaras peldsezonā. Turklāt nemainīga daļa no apmeklētājiem regulāri ir ārvalstu viesi, kā norādīts sadaļā arī pie nakšņotājiem. Regulāri ceļotāji ar kemperiem izvēlas arī bezmaksas stāvlaukumus pie jūras nakšņošanai Jūrmalciemā, Bernātu dienvidu pusē u. c.

Bernātu pludmalē pie *Zaļā stara* noejas līdz jūrai uzstādītais apmeklētāju skaitītājs (sk. Nc-4. attēlu) uzrādīja, ka trīs diennakšu laikā (10.–13. jūlijs) reģistrēti 292 apmeklējumi. Lielākais apmeklējumu daudzums vienas stundas laikā bija 22. Trīs diennakšu laikā darba dienās vidēji *bijuši* 5 apmeklējumi stundā. Tālā stāvlaukuma pludmalē reģistrēta četras reizes mazāka apmeklētāju plūsma (kopā 70 apmeklējumi, vidēji divi vienā stundā, bet maksimāli — 11 vienas stundas laikā). Brīvdienās un pēc laipu rekonstrukcijas pie tālā stāvlaukuma apmeklētība būs lielāka.

Nc-3. attēls. *Piekrastes publiskā infrastruktūra, apmeklētības intensitāte un slodze uz veģetāciju Nīcas pagastā.*

Avots: Jāņa Sēta, Nocticus, 2020

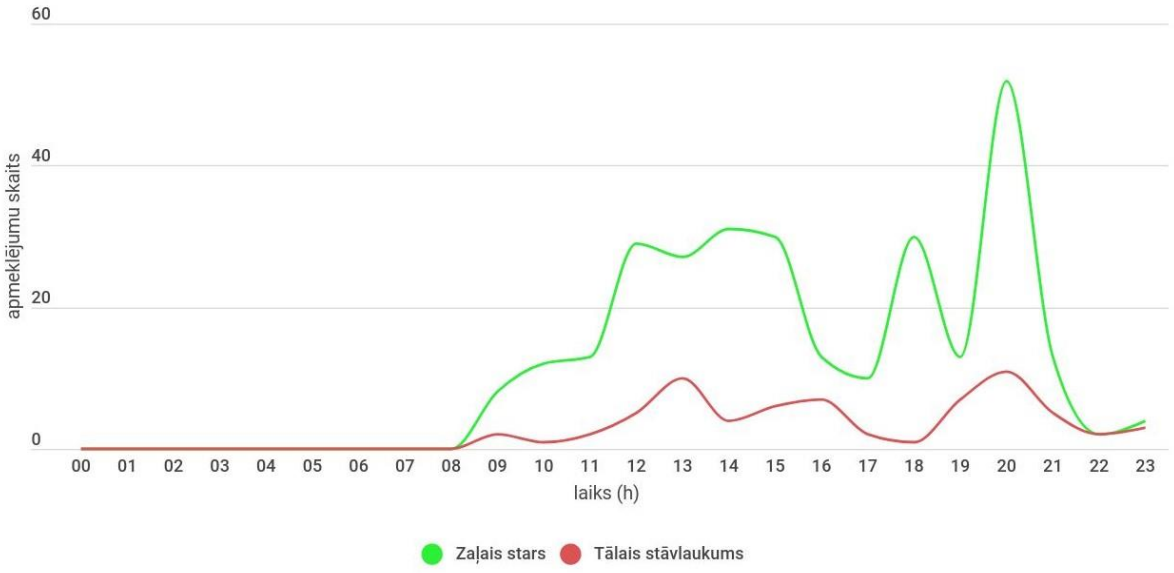

Nc-4. attēls. *Pludmales atpūtnieku uzskaites rezultāti pie Bernātu Zaļā stara noejas (augšā) un "Tālā stāvlaukuma noejas" (lejā), izmantojot automātisko apmeklētāju skaitītāju 2019. gada jūlijā.*

Avots: Nocticus, 2019

Pieprasītākais apmeklējumu diennakts laiks jūlija darba dienās ir izteikti pirms saulrieta, pēc darba laika – plkst. 18:00 un pēcpusdienā starp 12:00 un 15:30 (sk. Nc-5. attēlu). Uzskaites Bernātu tālajā stāvlaukumā tika veiktas pirms vietas labiekārtošanas (koka laipas līdz jūrai un skatu platforma tika izbūvēta jau pēc 2019. gada peldsezonas[59] - sk. Nc-9. attēlu).

[59] https://turisms.nica.lv/lv/bernatu-dabas-parks/

Nc-5. attēls. *Pludmales atpūtnieku uzskaites rezultāti kopā pa stundām pie Bernātu Zaļā stara noejas un "Tālā stāvlaukuma noejas" (lejā), izmantojot automātisko apmeklētāju skaitītāju 2019. gada jūlijā.*

Avots: Nocticus, 2019

Apmeklētāji citās piekrastes tūristu piesaistēs

Baltijas jūra ir galvenais apmeklētāju piesaistes elements Bernātos un Nīcas novada piekrastē. Ar to saistīti arī viesmīlības uzņēmumi — tūristu mītnes un kafejnīcas jūras tuvumā, kas izvietotas nevienmērīgi gar visu piekrasti, bet vairāk atrodas Jūrmalciemā, Bernātos un Pērkonē. Otra daļa apmeklētāju plūsmas Nīcas pagastā saistīta ar tranzītceļu — A11 autoceļu, kas savieno Klaipēdu un Liepāju. Daļa ceļotāju tikai izbrauc cauri Nīcas pagastam vai piestāj ceļmalas vietās — īpaši Nīcā (degvielas uzpildes stacijā, motelī, kafejnīcā *Nīcava* u. c.), mazāk braucēju izmanto arī TIC pakalpojumus (tūrisma informācija), jo vērojama tendence ceļojuma laikā biežāk lietot digitālos uzziņas līdzekļus, īpaši viedtālruni. Atbilstoši Latvijas Valsts Ceļu datiem[60] automašīnu skaits diennaktī uz A11 autoceļa Nīcas pagasta posmā ik gadu ir palielinājies un pārsniedz 5000 automašīnas diennaktī (daļa no tiem ir Kurzemes dienvidrietumu daļas iedzīvotāju ikdienas braucieni uz Liepāju, bet no visiem uzskaitītajiem auto ~2000 šķērso LV/LT robežu). Savukārt vidējā satiksmes intensitāte uz Bernātu autoceļa V1232 (Skatre–Rolavi) ir 291 automašīna dienā.

Nīcas pagasta populārākās tūristu piesaistes, kas nav tieši saistītas ar jūras apmeklēšanu (vai svinībām/ korporatīvajiem pasākumiem ārpus Liepājas — viesu namos) ir laivošana pa Bārtas upi (noslēguma posms Nīcas pagastā[61]), kā arī salīdzinoši jauna aktivitāte ar lielāku potenciālu attīstīties — jūras velocope vai makšķerēšana hidrotērpos Liepājas ezerā, un vairākas vietējo amatnieku un ražotāju darbnīcas. Popularitātes ziņā pieaug Jūrtakas maršruts, un aktuāli ir *EuroVelo 10* un *EuroVelo 13* maršruti, kam nepieciešamas investīcijas reālā

[60] https://lvceli.lv/informacija-un-dati__trashed/#satiksmes-intensitate
[61] https://www.upesoga.lv/lv/marsruti/river/33-brta

maršrutu infrastruktūras izveidē (velo nomu Nīcas pagastā piedāvā viesu nams *Mazie Alpi* u. c.). Starp populārākajām tūristu piesaistēm ir Nīcas daiļdārzi (vismaz sešas saimniecības), dabas takas dabas parkā "Bernāti", savvaļas zirgu un tauru ganības dabas parkā "Pape" — Nīcas pagasta Kalnišķos, Nīcas senlietu krātuve Nīcā un Rogu ģimenes privātkolekcija. Minētajās tūristu piesaistēs apmeklējumu skaits nepārsniedz 1000 apmeklējumus gadā. No regulāri notiekošajiem publiskajiem pasākumiem īpaši pieminams tautas deju festivāls "Soļi smiltīs", kas gan ir ceļojošs festivāls un notiek kādā no piejūras pašvaldībām (2020. gadā notiks Engurē), taču Nīcas tautas tērpam ir īpaša vieta uz Latvijas tautas deju skatuves. Liepājas Olimpiskā centra filiāle "Draudzība" ar vasaras sporta nometņu organizēšanu Bernātos piesaista specifisku segmentu — sportistus. No dabas vietām izceļama Pūsēnu kāpa, uz kuru izveidota dabas taka.

Prioritāri attīstāmā vieta Bernātos

Bernāti (dabas parka "Bernāti" ziemeļu daļa un tai piegulošās pludmale (teritorija starp Bernātu ciemu un jūru)) kā prioritāri attīstāmā vieta un atpūtas galamērķis piedzīvo pozitīvas pārmaiņas. Pašvaldība un vietējā sabiedrība mērķtiecīgi veic ieguldījumu piekrastes un tuvāko vietu attīstībā. Privātais sektors ir veicis nozīmīgu ieguldījumu viesmīlības sektorā. Aktuāla ir galvenā piebraucamā autoceļa V1232 asfaltēšana, jo esošā autoceļa kvalitāte ir slikta. Vieta atrodas īpaši aizsargājamā dabas teritorijā — dabas parkā "Bernāti", kas ir arī *Natura 2000* vieta. Tāpēc jo svarīgāki ir ilgtspējīgas attīstības risinājumi.

Nīcas novads, kur Bernātos savulaik pat paredzēja valsts kūrorta statusu, šobrīd ir starp retajiem (līdzās Ventspils, Grobiņas un Carnikavas novadam), kura piekrastē nav izveidota neviena oficiāla peldvieta. Lai arī novada viesmīlības sektora uzņēmēji jūru izceļ kā galveno pievilcības faktoru, pašvaldības tūrisma piedāvājumā tai, izņemot *Jūrtaku*, nav pat veltīta atsevišķa sadaļa.[62] Bernātu pludmalē apmeklētāju skaits peldsezonā ir tik liels, ka, virzot to kā vienu no prioritāri attīstāmajām vietām turpmāk, attiecībā pret vidi un apmeklētājiem atbildīgi būtu piešķirt šai piekrastes daļai oficiālas peldvietas statusu. Tas ļautu arī šo pludmali popularizēt plašāk, ņemot vērā tās izcilās īpašības.

1.2. Potenciālās tūrisma nišas

Lielākas pārmaiņas skars tūrisma pārvaldību, krasi mazinoties vajadzībai pēc fiziski piekļūstama TIC[63], informācijai koncentrējoties digitālajā vidē un saistībā ar populārākajām vietnēm starptautiski. Tūrisma pārvaldībā galvenie akcenti saistāmi ar Liepājas un Lejaskurzemes vienota tūrisma galamērķa kopīgu attīstību. Lai veicinātu konkurētspēju, svarīgi ir iesaistīt uzņēmējus pārvaldības īstenošanā un plašāku kopīgu tirgvedības aktivitāšu līdzfinansēšanā. Šim nolūkam galamērķim būs vajadzīga vidējā termiņa tūrisma attīstības stratēģija. Vienotā galamērķa pārvaldība nākotnē attīstīsies aktīvākā un labi koordinētā privātās-publiskās sadarbības virzienā.

Tirgvedības iespējas ir daudz plašāk izmantotas par piedāvāto produktu saturu un kvalitāti. Šobrīd *Latvia.travel* interneta vietnē angļu valodā ir tikai Nīcas TIC

[62] https://turisms.nica.lv/
[63] https://turisms.nica.lv/lv/kontakti/

kontakti, bet tuvākās popularizētās tūristu piesaistes ir Papes dabas parks un Liepāja. Bernātu pludmalei nav piešķirts oficiālās peldvietas statuss. Šāds statuss ir nozīmīgs attīstības solis, lai vietu popularizētu un palīdzētu attīstīt uzņēmējdarbību. Līdz ar oficiālās peldvietas statusu aktuāli kļūst ūdens kvalitātes un atpūtnieku drošības jautājumi. Taču lielākā daļa uzņēmēju jau darbojas, piedāvājot atpūtu pie jūras. Pašvaldība savos lēmumos nav spējusi tikt tam līdzi un organizēt oficiālu peldvietu, lai arī daudz ieguldījusi publiskās infrastruktūras sakārtošanā. Liela daļa komercpakalpojumu darbojas galvenokārt vietēji, lielam pasīvās atpūtas cienītāju skaitam pludmales daļa ir pārāk šaura, ar ierobežotu kapacitāti. Piemērotāki ir aktīvās atpūtas tūrisma veidi un integrēta attīstība kopā ar tūristu mītņu viesmīlību, Bernātu dabas parka takām, iespēju aizbēgt no Liepājas lielpilsētas burzmas. Vajadzīga lielāka esošo tūrisma produktu konkurētspējas paaugstināšana starptautiskos tirgos, veicinot to piedāvājuma kvalitātes paaugstināšanu un pielāgošanu ārvalstu mērķgrupu interesēm. Tirgus izaugsme pamatā saistāma ar tūrisma pakalpojumu eksportu — un ne tikai Lietuvas virzienā.

Jācenšas vēl vairāk attīstīt un akcentēt ērtus vietas piekļuves risinājumus, izmantojot multimodālo pieeju (*Jūrtaka*, *EuroVelo* maršruts, sabiedriskā transporta savienojumi, stāvlaukumi un noejas līdz jūrai). Nefragmentējot, piemēram, Kurzemes tūrisma lapā angļu valodā publicēti 16 vietējie velomaršruti, vispār nepieminot *EuroVelo* starptautiskos un savienojošos maršrutus, ar ko šāda sadaļa būtu bijusi jāsāk, pie tiem iekļaujot arī kopējo pārskata karti.[64]

Kopumā jāvairo uz eksportu vērsta uzņēmējdarbība. Bernātu, arī Jūrmalciema, tūristu mītņu apmeklētāju plūsma pierāda, ka sezonāli var veidot plašāku viesmīlības piedāvājumu, izprotot esošo apmeklētāju vajadzības. Nākotnē pieaugs ārvalstu velotūristu skaits. Dažādojot pieredzējuma iespējas un koncentrējoties uz konkrētiem segmentiem, iespējams mazināt sezonalitātes ietekmi, piemēram, piesaistot ārvalstu makšķerniekus[65], tostarp izmantojot Liepājas ezera resursus[66] (tikai arī koncentrēti uz maksātspējīgākiem ārzemniekiem). Nīcas lauki ir starp labākajām putnu vērošanas vietām Latvijā, sevišķi ziemā un pavasara migrācijas laikā. Pieejamas komfortablas brīvdienu mājas, kas būvētas ekoloģiski un kurām piemīt kvalitatīvs dizains, tādējādi vidi var izmantot "aizbēgšanai" no stresa, darbiem un pilsētas trokšņiem, nepazeminot komforta līmeni.

2. Pārskats par ilgtermiņa atkritumu slodzi un tās izmaiņām pludmalē

Vērtējot Nīcas novada ilgtermiņa un pārskata perioda datus (sk. Nc-2. tabulu), jāņem vērā daži nosacījumi:

- Nīcas novada teritorijā nav daudz lielu piekrastes objektu vai lielas noslodzes publisku pasākumu, galvenās pieejas jūrai ir saistītas ar Jūrmalciema un Bernātu piekrasti;
- daudzviet piekrastē attīstās tūrisms ar izteiktu tūristu mītņu skaita pieaugumu, ko ir svarīgi pastiprināt ar atbilstošu publisko infrastruktūru un atbilstošiem tās uzturēšanas un apsaimniekošanas pasākumiem, un izglītojošiem pasākumiem par sadzīves atkritumu apsaimniekošanu;

[64] http://www.velokurzeme.lv/en/routes/
[65] https://www.kurzemesregions.lv/projekti/turisms/retrout/
[66] http://www.uac.lv/makskeresana-liepaja/

- starp pieciem izplatītākajiem atkritumu veidiem divi ir saistīti ar jūras avotiem (plastmasas virves un putuplasta materiāli), tādēļ pašvaldībai ir ierobežotas iespējas šo atkritumu izcelsmes novēršanai, taču iespējams koncentrēties uz pārējo.

Nc-2. tabula. *Apkopojums par jūras piesārņojošo atkritumu situāciju Nīcas pagastā.*

Avots: Vides izglītības fonds, kampaņa Mana Jūra 2019, projekts TJV!

Nīcas pagasts			
vidējais atkritumu daudzums	*atkritumu vienības/100 m*	137	
plastmasas īpatsvars	*%*	67 %	
ilgtermiņa vērtējums pret labu jūras vides stāvokli	*kategorija*	apmierinošs	
tendence	*trīs gados*	pozitīva	
TOP 1	*vienība(%)*	plastmasas virve	18 %
TOP 2	*vienība(%)*	plastmasas gabali/cits	16 %
TOP 3	*vienība(%)*	plastmasas maisiņi	11 %
TOP 4	*vienība(%)*	putas (izolācija un iepakojums)	6 %
TOP 5	*vienība(%)*	stikla un keramikas gabali	6 %
TOP 10 īpatsvars	*%*	76	
indikatīvie avoti (%)	*sauszeme*	63 %	
	jūra	32 %	
	neskaidrs	5 %	
periods	*2012–2015*	129	
	2016–2019	145	
	izmaiņa (%)	+12 %	

No visiem atkritumiem piekrastes zonā 63 % ir no sauszemes, kas norāda uz iespēju labāk organizēt atkritumu apsaimniekošanu, ko līdz 2026. gadam īstenos *Clean R*[67] — īpaši svarīgi pielāgoties lielajam atpūtnieku skaitam peldsezonas karstākajās dienās un brīvdienās, atbilstoši tam pielāgojot arī atkritumu izvešanas grafiku, paredzot elastību tajā. Novērojumi Bernātu pludmalē liecina, ka daļa vasarnīcu iedzīvotāju (iespējams arī mazāk apzinīgu vietējo vai iebraucēju no tuvākās apkārtnes) izmanto publiskos sadzīves atkritumu konteinerus personisko lielgabarīta atkritumu izmešanai. 2019. gadā tūrisma un viesmīlības uzņēmumiem standarta līgumos joprojām netiek piedāvāta sadzīves atkritumu šķirošanas iespēja[68]. Lielākas izmaiņas varētu radīt ar 2022. gada februāri paredzētā depozīta sistēmas ieviešana, jo otrreizējai pārstrādei varēs nodot alus, bezalkoholisko dzērienu, sidru un kokteiļu dažāda tilpuma plastmasas vai stikla pudeles, kā arī skārdenes, kas šobrīd veido daļu no sadzīves atkritumiem pludmalē.

Nīcas novadā datu līkne ir samērā stabila, turklāt, kā jau minēts, saskaņā ar indikatīvajiem aprēķiniem apmēram trešā daļa vai pat vairāk atkritumu piekrastē

[67] https://www.nica.lv/lv/aktualitates/par-sadzives-atkritumu-apsaimniekosanas-/
[68] https://epakalpojumi.cleanr.lv/pakalpojumi/uznemumiem/67/1

nonāk no jūras avotiem (zvejniecības, kuģniecības, jūras transporta), tāpat arī iedzīvotāju blīvums pašvaldībā ir samērā mazs.

Lauka apsekojumu laikā, vērtējot pludmales publisko infrastruktūru, mežā pie Bernātu tālā stāvlaukuma novērots samērā daudz padomju okupācijas laika armijas degradēto būvju būvgružu palieku, arī dzelzs armatūra u. tml. Ir arī vairākas vietas, kur mežā izbērti sadzīves atkritumi. Nelielā izmēra sīko sadzīves atkritumu tvertnēs pie Bernātu Zaļā stara noejas redzēti izmesti veci ceļojumu koferi. Jāturpina vēl aktīvāka DAP iesāktā kampaņa "Ko ienesi, to iznes", piemērojot to Bernātu dabas takām un LVM labiekārtotajai Pūsēnu kalna dabas takai, izvietojot informatīvās zīmes par sadzīves atkritumu urnu neesamību. Šobrīd tās tur ir, taču to regulāra apsaimniekošana ir pārāk resursietilpīga, tāpēc jāveicina pakāpeniska atbildīgāka apmeklētāju rīcība un ieradumu maiņa.

Nc-6. attēls. *Viena no atkritumu urnām dabas parka "Bernāti" takās, kas vizuāli papildina turpat līdzās 2013. gadā uzstādītās Nīcas novada koktēlnieka Alvja Vitrupa skulptūru grupas — tautu meitas un velns atainoto teiku par krāsu rašanos Nīcas tautastērpa brunčos.*

Foto: A. Klepers, jūlijs 2019

Bernātu dabas takās apmeklētāju sadzīves atkritumu apsaimniekošana ir darbietilpīga, un būtu pamazām jāmaina paradumi, lai dabas takās nevienu atkritumu neatstātu. Tomēr jāuzsver, ka izdevies izveidot atkritumu urnas dizainu ar etnogrāfiskiem elementiem (sk. Nc-6. attēlu), kas līdzīgā veidā nekur citur piekrastē un pat Etnogrāfiskajā brīvdabas muzejā nav īstenots.

Nīcas pagastā nav nevienas oficiālās peldvietas[69], tāpēc 2019. gada peldsezonā nav veikti peldvietu ūdens kvalitātes mērījumi, lai spriestu par peldūdens tīrību.

[69] https://likumi.lv/ta/id/295404-peldvietas-izveidosanas-uzturesanas-un-udens-kvalitates-parvaldibas-kartiba

3. Antropogēnā slodze uz veģetāciju

No kopējiem Nīcas pagasta 23,7 km gandrīz puse (10,4 km) atrodas īpaši aizsargājamā dabas teritorijā, *Natura 2000* vietā — dabas parkā "Bernāti". Nīcas pagasta robežās ietilpst arī dabas parks "Pape" un dabas liegums "Liepājas ezers". Lielākā platība aizsargājamo biotopu piekrastē ir mežainās jūrmalas kāpas. Sastopamas arī lielākas aizsargājamo pelēko kāpu platības un slapjo starpkāpu ieplakas. Vietām izteiktas ir embrionālās kāpas, un ir lielākas platības ar dabiskām priekškāpām.

Nīcas pagasta jūras piekraste pēc antropogēnās slodzes uz veģetāciju iedalās piecās daļās: 0,3 km ļoti stipri ietekmēta, 2,1 km — stipri ietekmēta, 11,6 km — vidēji ietekmēta, 9 km — vāji ietekmēta un 0,7 km — ļoti vāji ietekmēta (sk. Nc-3. attēlu).

Konstatēta kāpu izbraukāšana ar motocikliem u. c. transportlīdzekļiem Pūsēnu kalna apkārtnē. *Zvejnieku-Grāmatnieku, Stabiņu* un *Vālīšu* mājvietās, tiešā jūras tuvumā, norisinās ievērojami celtniecības darbi ar dabas pamatnes ietekmēšanu kāpu zonā. Privāto tūristu mītņu īpašniekiem ir būtiski parūpēties par publiskās infrastruktūras izveidi un uzturēšanu kāpu zonā, lai viesu radītā slodze uz kāpu veģetāciju būtu mazāka.

Blīvais taku tīklojums Bernātu dabas parka mežainajās kāpās ciema robežās ir papildināts ar atpūtas soliņiem. Dažādas ar publisko infrastruktūru saistītas iniciatīvas īstenojusi biedrība "Mēs Bernātiem", kas par mērķi izvirzījusi Bernātu attīstību un kas plašākajā dzīves vietas kvalitātes izpratnē ir nozīmīga iesaistītā puse nākotnes redzējumā, ko pirms gadsimta paudis valsts prezidents Jāņa Čakste, proti, "Te jābūt kūrortam!"

Vidi degradē joprojām daļa no LPSR armijas atstātā "mantojuma" — ar betona armatūras u. c. veida piesārņojumu kāpu zonā, kas mazina vietas estētismu atpūtai (īpaši Bernātu dienvidu daļā). Mazāk pieskatītā Bernātu tālā stāvlaukuma apkārtnē identificētas vairākas stihiski izveidotas ugunskura vietas.

Pozitīvi atzīmējams tas, ka tālajā stāvlaukumā 2019. gada nogalē veidotais infrastruktūras objekts — koka laipas līdz jūrai un skatu platforma — būtiski mazinās apmeklētāju radīto slodzi uz krasta kāpu veģetāciju (vismaz 3000 m^2 platībā). Tās izbūvē ņemta vērā aizsargājamās sīpoliņu gundegas dzīvotne, saudzīgi attiecoties pret zemsedzes saglabāšanu[70] būvobjekta izbūves laikā īpaši aizsargājamā dabas teritorijā.

4. Publiskās infrastruktūras izvērtējums

Lai gan pēdējos gados veikti būtiski ieguldījumi vairākās vietās, sakārtojot pašvaldības autoceļus, labiekārtojot auto stāvlaukumus, noejas līdz jūrai un dabas takas, kopumā Nīcas pagastā publiskā infrastruktūra ir nepietiekami attīstīta. Nepietiekami attīstīta publiskā infrastruktūra ir Jūrmalciemā. Daudz stihisku taku ar postošu apmeklētības slodzes ietekmi uz primārās kāpas valni ir pie tūristu mītnēm visā piekrastes garumā (starp Jūrmalciemu un Liepājas pilsētas robežu). Vairākās vietās Pērkonē un pagasta ziemeļu daļā pastāv stihiskas publiskas piekļuves, kur

70 https://www.nica.lv/mda/fmg/undefined/Publiskie%20iepirkumi/9.pielikums_b%C5%ABvprojekts.pdf

trūkst norāžu piekļuvei pie jūras un publisku auto stāvlaukumu. Visā pagastā svarīgs trūkums ir veloceliņa neesamība. Tam būtu jāattīstās gan kā *EuroVelo* trases posmam, gan apmeklētāju plūsmas veicinātājam no Liepājas Bernātu un Jūrmalciema virzienā. Pludmales infrastruktūrai izaicinājumus rada aktīvā krasta erozija, kas progresē pēc katras stiprās vētras. Krasta erozija Bernātos notiek ļoti strauji, un pēdējo 80 gadu laikā jūra iekšzemē ienākusi gandrīz par 300 metriem. Erozijas aktivitāti Bernātos veicina gan dabiskie procesi, gan daļēji arī Liepājas ostas molu konstrukcijas. Apmeklētāju slodze šajos procesos ir mazāk nozīmīga.

4.1. Infrastruktūras kapacitāte prioritāri attīstāmajā vietā

Prioritāri attīstāmajai vietai Bernātos (dabas parka "Bernāti" ziemeļu daļai piegulošajai pludmalei) iespējams aprēķināt pludmales kā konkrētas ietilpības telpas maksimālo pieļaujamo cilvēku skaitu un saistītās piekļuves infrastruktūras kopējo caurlaidību. Bernātu pludmales laukums 400 m uz dienvidiem no *Zaļā stara* noejas līdz jūrai ir 1,41 ha (14136,54 m²[71]). Vidējais pludmales platums (variē atkarībā no vēja stipruma un virziena) ir ap 21,5 m. No *Veckrūmiem* uz ziemeļiem 400 m zonā laukums ir nedaudz mazāks (1,19 ha jeb 11924,63 m²), jo uzreiz aiz *Veckrūmiem* pludmales platums ir mazāks, bet vidēji ap 20 m.

Maksimālā pludmales ietilpība, izmantojot slodzes un apmeklētāju rotācijas formulu, ir šāda:

kopējā lietderīgā platība (pludmales laukums) / ar vidējo individuālo standartu (50 m² pludmales cilvēkam) 26061,17 : 50 = 521 cilvēks pludmalē vienlaikus — 10 % publiskās telpas = 469 cilvēki vienlaikus, jeb 1407 vienā dienā.

Infrastruktūras kapacitātes vērtējums 2019. gada sezonā skaidri norāda uz vairāku vietu trūkumiem Bernātos un Jūrmalciemā. Aktualizētos datus un to salīdzinājumu ar 2015. gada rādītājiem iespējams skatīt Piekrastes ģeotelpiskajos datos, kas pieejami VARAM mājaslapā[72].

Piekrastes velotransporta infrastruktūras attīstība noteikta Valsts ilgtermiņa tematiskajā plānojumā Baltijas jūras piekrastes publiskās infrastruktūras attīstībai[73] un Velosatiksmes attīstības plānā 2018.–2020. gadam[74]. Tas ietver savstarpēji saistītus starptautiskos, reģionālos un vietējos velomaršrutus un gājēju ceļus. Šāds integrēts velotransporta un gājēju infrastruktūras tīkls veicina piekrastes vienotā dabas un kultūras mantojuma objektu savstarpējo sasaisti, piekrastes sasaisti ar iekšzemi, kā arī Igauniju un Lietuvu, un iekļaušanos ES līmeņa starptautiskajos velomaršrutos un kājāmgājēju maršrutos, veicinot tūrisma eksportu. Velomaršrutu tīkla attīstības īstenošanu paredzēts veikt pakāpeniski, vajadzīgo finansējumu piesaistot no dažādiem finanšu avotiem, tostarp pašvaldību budžeta. Galvenais piekrastes velo infrastruktūras tīkla elements ir starptautiskais velomaršruts *EuroVelo 13* (Dzelzs priekškara maršruts), kas Nīcas novadā pārklājas *ar EuroVelo 10* (Baltijas jūras veloceļš) maršrutu. Nīcas novadā visa maršruta garumā trūkst drošu

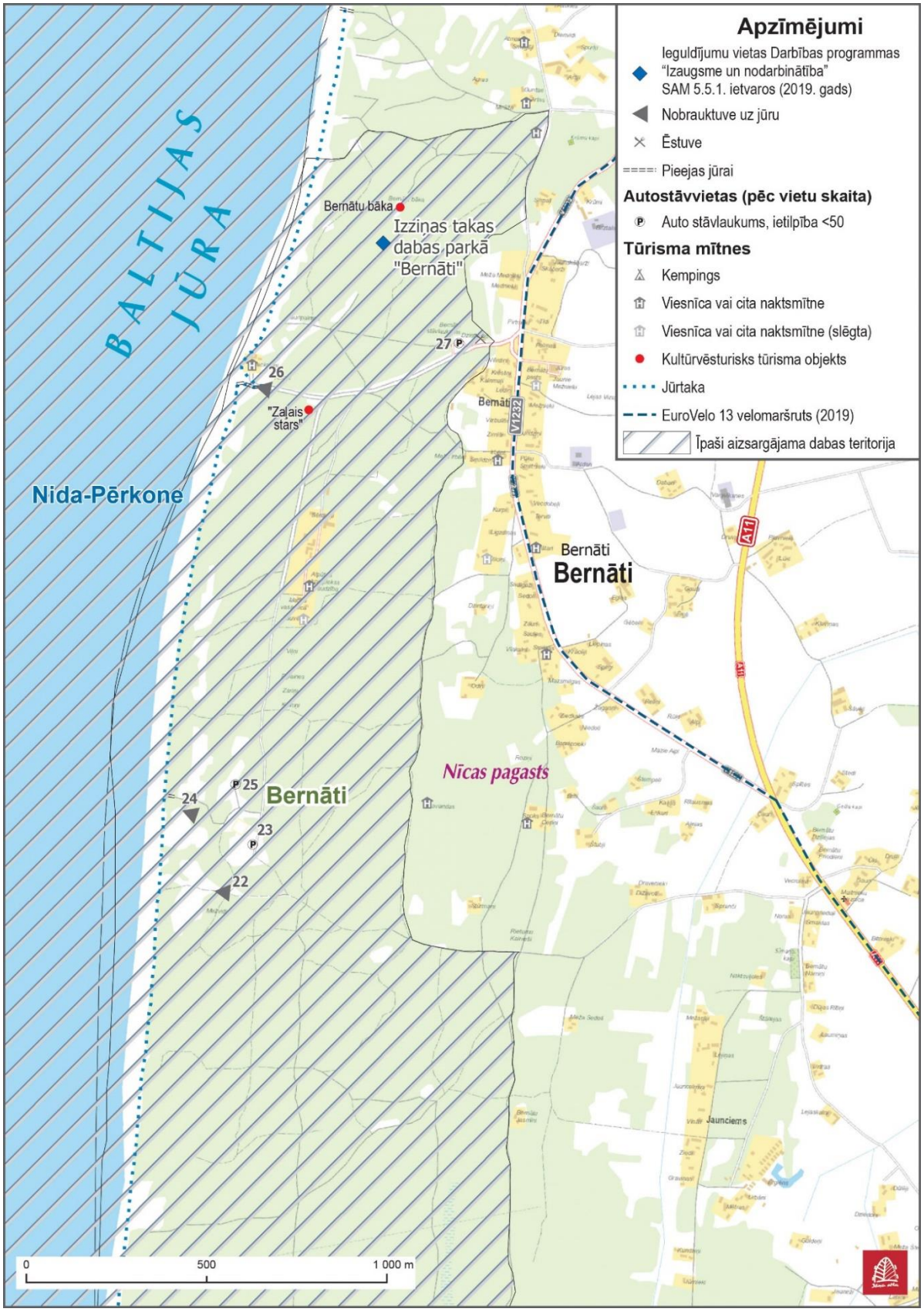
[71] Izmērīts aerofoto, izmantojot www.daftlogic.com laukumu aprēķināšanas rīku
[72] http://www.varam.gov.lv/lat/darbibas_veidi/tap/lv/?doc=18794
[73] Valsts ilgtermiņa tematiskais plānojums Baltijas jūras piekrastes publiskās infrastruktūras attīstībai, 2016
[74] https://likumi.lv/ta/id/301068-par-velosatiksmes-attistibas-planu-2018-2020-gadam

velonovietņu[75], ir vāja sasaiste ar sabiedrisko transportu velosipēdu ērtai pārvadāšanai (tā praktiski nefunkcionē), nav izbūvēts veloceliņš vai atdalošā velojosla, kas rada risku braucēju drošībai. Nīcas novada maršruta posmā iekļaujas tūristu piesaistes un viesmīlības pakalpojumi, kuru skaits arī trases tuvumā ir pietiekami liels (kaut daļēji sezonāls). Trūkst sasaistes ar vietējiem un Kurzemes reģionālā mēroga velomaršrutiem, kas gan izveidoti lokāli un sasaistē ar Liepāju[76]. Vietas ekonomikā nozīmīgs būtu izbūvēts drošs savienojošais veloceļa posms ar Liepāju.

Attīstāmajā vietā Bernātos ir divas izbūvētas noejas līdz jūrai (sk. Nc-7. attēlu), kas ir atbilstošas vietas kapacitātei un ļauj vieglāk koncentrēt gan apsaimniekošanas pasākumus, gan arī apmeklētāju plūsmu. Lineāra kustība pa vienu piebraucamo ceļu ļauj attīstīties viesmīlības pakalpojumiem (piemēram, kafejnīcas SIA "Bernātu Dzintariņš" apgrozījums 2018. gadā sasniedza 200 000 EUR[77]), taču arī palēnina transporta kustību. Mērķtiecīgas 2019. un 2020. gadā veiktās investīcijas Bernātu dabas taku attīstībā un tālā stāvlaukuma koka laipu izbūvē uzlabo piekļuves pie jūras iespējas un infrastruktūras kvalitāti kopumā attīstāmajā vietā, paaugstinot vietas tūrisma pakalpojumu konkurētspēju. Izveidojušās vairākas citas stihiskas noejas līdz jūrai, iestaigātas meža takas gan no Liepājas Olimpiskā centra bāzes puses, gan uz dienvidiem no tālā stāvlaukuma, bet arī uz ziemeļiem no Zaļā stara laukuma. Īpaši taka no Bernātu stāvlaukuma caur *Jaunpalmām* ir īsākais ceļš nokļūšanai līdz jūrai, taču te pietrūkst norādes un labiekārtojuma. Labāka infrastruktūra līdzīgi jāveido arī lielākajām takām līdz jūrai pie Krūmu kapiem un Jūrmaljēkuļiem, ko regulāri izmanto tuvākās apkārtnes tūristu mītņu viesi un vietējie iedzīvotāji.

Pieaugot apmeklētībai, līdz ar labāku piekļuvi jūrai situācija saistībā ar auto stāvlaukumu ietilpību mainīsies. Šobrīd to kapacitāte ir pietiekama gada lielākajā daļā (sk. Nc-7. attēlu). Autotransporta novietošana kļūst sarežģīta karstākajās peldsezonas brīvdienās, izmantojot visas oficiālās stāvvietas, un Bernātu jūrai tuvāko stāvlaukumu kapacitāte nav pietiekama. Tālā stāvlaukuma (Nr. 23) ietilpība paredzēta 33 automašīnām, blakus ir neliels stāvlaukums 3 automašīnām (Nr. 25), kas nav labiekārtots, un trūkst ērta savienojuma ar galveno noeju līdz jūrai. Bezmaksas stāvlaukums pie "Dzintariņa" paredzēts 21 automašīnai, tieši pie kafejnīcas ir vēl vairākas stāvvietas. Piecpadsmit automašīnas iespējams novietot izbraukātajā ceļa malā pie Zaļā stara zīmes, kurai trūkst "kabatas" veida autoceļa paplašinājuma autostāvvietām un norobežojošo barjeru, lai zemsedze netiktu plašāk izbraukāta. Lielākas ietilpības stāvlaukums ir Liepājas Olimpiskā centra bāzes "Draudzība" teritorijā, automašīnas tiek novietotas arī ceļu atzarojumos tai pretī. Liels stāvlaukums ir ciema centrā pie autobusa pieturas, kas gan ir salīdzinoši tālu no jūras. Ar stāvlaukumu rekonstrukciju būtu iespējams panākt labāku to telpas izmantošanu un lielāku kapacitāti. Auto izvietošana gar ceļa malu starp "Dzintariņu" un Zaļo staru nav ērta un droša, jo līdzās nav izveidots gājēju celiņš, izkāpšanas un iekāpšanas reizēs tiek aizņemta liela daļa brauktuves un atpūtnieki ir pakļauti putekļiem.

[75] http://www.divritenis.lv/box/files/91347573vadlnijasvelosipdunovietuizveidoanai.pdf
[76] http://www.velokurzeme.lv/lv/marsruti/11-velomarsruti-liepajas-apkartne/
[77] Lursoft, 2020

Nc-7. attēls. *Pārskata karte ar piekrastes publisko infrastruktūru Nīcas pagastā prioritāri attīstāmajā vietā — Bernātos (dabas parka "Bernāti" ziemeļu daļā un tai piegulošajā pludmalē).*

Avots: Jāņa Sēta, Nocticus, 2020

Nozīmīgs trūkums ir vēl pirms nogriešanās uz "Dzintariņu" sniegtā nekoordinētā informācija par stāvlaukumu izvietojumu un to kapacitāti, par sasaisti ar gājēju celiņiem un attālumu līdz jūrai. Tas izraisa satiksmes palēninášanos un gada karstākajās dienās arī sastrēgumus. Zīme aiz "Dzintariņa" laukuma par stāvlaukumu 1,6 km attālumā nerada sasaisti ar attālumu līdz jūrai, un daļa atpūtnieku intuitīvi sāk bremzēt daudz ātrāk un meklēt auto stāvvietu pie Zaļā stara zīmes, kur ir vēl viena zīme ar norādi —1,2 km līdz stāvvietai. Veicot labu koordinēšanu starp visām stāvvietām un gājēju ceļu apzīmēšanu un navigācijas zīmēm, kapacitāti iespējams palielināt, izmantojot stāvvietas pie Vērdiņiem un Bernātu pasta. Privāts stāvlaukums ir pie SIA "Mazie Alpi" kafejnīcas "Paviljons", kas ir atbilstoša vieta auto novietošanai un sasaistei ar pakalpojumiem, taču tur trūkst labiekārtotas noejas līdz jūrai, kas ir tālāk par 1 km.

Ārpus Bernātiem lielākie stāvlaukumi auto novietošanai pie jūras ir maksas auto stāvlaukums pie kempinga "Vērbeļnieki" un auto stāvlaukums Jūrmalciemā. Kopējā 11 esošo Nīcas pagasta stāvlaukumu kapacitāte ir tuvu 500 automašīnu ietilpībai, kas visvairāk tiek noslogoti vasarā. Labiekārtošana nepieciešama Jūrmalciema centrālajam laukumam ar smilšu segumu.

4.2. Infrastruktūras stāvoklis un kvalitāte prioritāri attīstāmajā vietā

Piekrastes publiskās infrastruktūras stāvokļa kopējais vērtējums Nīcas pagastā pēc apsekojumiem 2019. gada sezonā novērtēts kā "apmierinošs, taču vajadzīgi uzlabojumi" (1,9 punkti skalā 1–3, sk. K-1. tabulu), atzīmējot vairākas nepilnības. Nepietiekamā kvalitātē ir galvenais piebraucamais ceļš V1232 (Skatre–Rolavi), kas Bernātu ciemu 3,2 km garumā savieno ar A11 autoceļu no abām ciema pusēm. Satiksmes intensitāte pēc "Latvijas Valsts ceļi" mērījumiem 2019. gadā bija 291 automašīna dienā, to skaits brīvdienās palielinās, un ceļš ir stratēģiski svarīgs viesu nokļūšanai līdz daudzajiem viesmīlības nozares uzņēmumiem. Zem nodrupušā asfalta seguma vietām atsedzas bruģakmeņi (sk. Nc-8. attēlu), ir daudz bedru, izliekts ceļa profils — ceļam vajadzīga asfalta seguma atjaunošana.

Nc-8. attēls. *Galvenā Bernātu ciema ceļa V1232 fragmenti.*

Foto: A. Klepers, jūlijs 2019

Veloinfrastruktūras kvalitāte arī Nīcas pagastā ir nepietiekami attīstīta. Starptautiskā *EuroVelo 13* velomaršruta attīstībai nepieciešams veidot atbilstoša seguma veloceļu vai uzlabot esošos pašvaldības autoceļus, lai tie būtu piemēroti velobraukšanai. Velobraucēji jānovirza no valsts galvenā autoceļa A11, kas nav pietiekami drošs velotransportam.

Visu 2019. gada vasaras sezonu zemā kvalitātē bija pilnīgi visa atpūtas vietas infrastruktūra pie tālā stāvlaukuma. 2019. gada rudenī tika pabeigti darbi pie Nīcas novada pirmās laipas un platformas ar skatu uz jūru (sk. Nc-9. attēlu), kas atrodas dabas parkā "Bernāti". Uzstādītas jaunas akmens skulptūras dabas parka "Bernāti" takās. Projekts tiek īstenots 5.5.1. specifiskā atbalsta mērķa "Saglabāt, aizsargāt un attīstīt nozīmīgu kultūras mantojumu", sadarbības projektā Nr.: 5.5.1.0/17/I/009 "Dienvidkurzemes piekrastes mantojums cauri gadsimtiem".

Nc-9. attēls. *Publiskā piekļuve jūrai Bernātu dienvidos — pēc universālā dizaina principiem 2019. gada rudenī veidotās koka laipas un skatu platforma.*

Foto: Nīcas novads, 2019

Jaunveidotā infrastruktūra ir atbilstoša apmeklētāju ratiņkrēslos piekļuvei, 98 m garās gājēju koka laipas izbūves platums ir 1,20 m, bet 209 m garās laipas platums ir pat 1,8 m, skatu platformai (125 m^2) dēļu klājs likts šķērseniski ar nelielām spraugām, gar malām ir norobežojošie elementi, kritums nepārsniedz 8 % slīpumu. Lai universālais dizains būtu ieīkots pilnībā, vajadzīga auto stāvlaukuma rekonstrukcija, marķējot vietu invalīdu stāvvietai, vajadzīga informācijas stendu atjaunošana, aktualizējot tos un pazeminot atbilstoši ratiņkrēslā esoša lasītāja acu augstumam. Kritiskā kvalitātē ir pie stāvlaukuma esošā sausā tualete, kurai kā alternatīva tiek izmantota pārvietojamā biotualete, taču tas nav modelis, kas būtu pielāgots invalīdiem. Ir iespējams izmantot gatavus biotualetes moduļus, kas

piemēroti šādām vajadzībām. Nokļūšanai līdz tualetei jābūt ar gludu, cietu segumu.

Atjaunotie publiskās infrastruktūras elementi pie tālā stāvlaukuma, iekļaujot nojumi ar malkas novietni, divus galdus ar soliem, divus solus ar atzveltnēm, solu ar betona pamatni, divas ugunskura vietas un trīs atkrituma urnas, ir risinājums vājas kvalitātes nolietotajai infrastruktūrai, kas bija raksturīga šai vietai vēl 2019. gada sezonā. Nepieciešamas drošas velonovietnes, velopieslēgšanas konstrukcijas ir novecojušas un bojātas pie Zaļā stara atpūtas vietas. Lai arī biotualetes tiek koptas un labi uzturētas, nākotnē pie "Dzintariņa" stāvlaukuma būtu izveidojama tualete, kas pieslēdzama pie centrālās kanalizācijas sistēmas un tieši paredzēta jūras krasta apmeklētājiem. Nepietiekami ir organizēta gājēju pārvietošanās starp stāvlaukumiem un jūru.

5. Operatīvo dienestu piekļuves iespējamība pie jūras prioritāri attīstāmajās vietās

Nīcas pagastā operatīvo dienestu piekļuves iespējamība pie jūras paredzēta četrās vietās (Pērkonē pie *Tonus Elast* un *Jūrnieka ligzdas*), Jūrmalciemā un Bernātos. Attiecībā uz prioritāri attīstāmo vietu vienīgā piekļuves vieta ir Bernātos — ceļa galā aiz kafejnīcas "Dzintariņš". Ar auto iespējams piekļūt līdz primārajai kāpai, kas vienlaikus ir galvenā noeja līdz jūrai visiem atpūtniekiem. Pēdējais posms līdz jūrai ir smilšains ceļš, glābšanas darbiem laivu iespējams ienest tikai ar rokām. Operatīvo glābšanas darbu sarežģījumi var rasties karstākajās peldsezonas dienās, kad piekļuves ceļa malās novietoti atpūtnieku auto, un piekļuvi var kavēt atpūtnieki arī pie centrālās noejas līdz jūrai. Piekļuve būtu jāuzlabo Bernātos, arī Jūrmalciemā un Pērkonē.

6. Priekšlikumi vajadzīgajiem pasākumiem situācijas uzlabošanai, lai mazinātu apmeklētāju radīto slodzi uz vidi un pilnveidotu piekrastes publisko infrastruktūru

Daļa priekšlikumu jau izteikti attiecīgajās tematiskajās nodaļās kopā ar problēmu raksturojumu. Šeit vēlreiz īsumā uzsvērti galvenie ieteikumi vajadzīgajiem pasākumiem situācijas uzlabošanai, lai mazinātu apmeklētāju radīto slodzi uz vidi un pilnveidotu piekrastes publisko infrastruktūru. Tie pamatā adresēti pašvaldībai, ja nav minēts citādāk.

1. Vietējās nozīmes valsts autoceļa V1232 asfalta seguma atjaunošana 3,2 km garumā cauri Bernātu ciemam savienojumam ar A11 lielceļu, ņemot vērā tā stratēģisko lomu Bernātu attīstāmās vietas sasniedzamības nodrošināšanā un kā vienīgo iespējamo posmu *EuroVelo 13* velomaršrutā. Veicams pašvaldībai sadarbojoties ar VAS "Latvijas valsts ceļi" un Satiksmes ministriju.
2. Operatīvajam glābšanas dienestu transportam piemērotu kvalitatīvu nobrauktuvju izbūve līdz jūrai Bernātos un Jūrmalciemā. Pakāpeniska grants seguma ceļu pārbūve, veidojot cieto segumu Bernātu ciemā.
3. Pārdomāta satiksmes koordinēšanas sistēmas izveide Bernātos, ieviešot visaptverošu autotransporta novietošanas shēmu, norādot stāvlaukumu izvietojumu, kapacitāti un attālumus līdz jūrai. Galvenās zīmes uzstādīšana pirms pagrieziena pie Dzintariņiem, pie centrālā stāvlaukuma un pie Zaļā

stara. Nākotnē savienošana ar automātisko automašīnu skaitītāju un elektronisko tablo, kas norāda brīvas vietas stāvvietās, lai novērstu sastrēgumus. Šie var būt sezonāli risinājumi galvenās peldsezonas laikā.

4. Baltijas jūras piekrasti vienojošā stratēģiski svarīgākā *aktīvās mobilitātes* starptautiskā velomaršruta *EuroVelo 13* infrastruktūras izbūve, izveidojot drošu savienojumu velotūrismam no Lietuvas uz Liepāju, ko varētu izmantot arī vietējie iedzīvotāji. Veloceļa ieviešana teritorijas plānojumā (sadarbībā ar *EuroVelo 13* koordinējošo organizāciju "Vidzemes tūrisma asociācija"), projektēšana, izbūve, marķēšana, kā arī sasaiste ar vietējiem velomaršrutiem un tūrisma un viesmīlības pakalpojumiem. Īpaši kritiskie posmi ir uz A11 autoceļa no Liepājas robežas līdz Bernātu pagriezienam un starp Bernātu un Jūrmalciema pagriezienu.
5. Optimāla un droša gājēju un veloceļu tīkla labiekārtošana starp pludmali, stāvlaukumiem un viesmīlības uzņēmumu galvenajām pakalpojumu sniegšanas vietām; noejas līdz jūrai izbūve caur *Jaunpalmām*. Citas publiskās infrastruktūras attīstība, kas noteikta dabas parka "Bernāti" dabas aizsardzības plānā[78], t. sk. jaunu koka laipu veidošana vietās, kur antropogēnā slodze uz kāpas krasta valni ir pārāk liela takās, kas stihiski izveidojušas ciema dienvidu un ziemeļu daļā, nodrošinot tuvāko piekļuvi jūrai.
6. Virzīt Bernātu pludmali uz oficiālās peldvietas statusa piešķiršanu[79], kas veicina atbildību pret vidi un rūpes par apmeklētājiem un pieļauj plašāku peldvietas popularizēšanu mērķtiecīgai viesu piesaistei. Bernātu pludmale atbilst peldvietai, kuru apmeklē liels skaits atpūtnieku, tai ir atbilstoša peldvietas infrastruktūra un veikti labiekārtošanas pasākumi peldēšanās veicināšanai.
7. *Zilā karoga* pludmalei atbilstošu kritēriju pakāpeniska ieviešana Bernātos pēc tam, kad iegūts oficiālās peldvietas statuss, nodrošinot augstus vides un drošības standartus. Pludmales sertificēšana sākotnēji nav obligāta, taču nākotnē tas būtu izdarāms, uzsverot atbildīgu rīcību pret vidi, rūpes par atpūtniekiem un izmantojot to vietas zīmolvedībai.
8. Paplašināt un labiekārtot tālo stāvlaukumu Bernātos, ievērojot universālā dizaina principus, savienojot to ar mazāko līdzās esošo stāvlaukumu un gājēju ceļiem. Atbilstoši universālajam dizaina nosacījumiem izveidot informācijas stendu un norāžu zīmju sistēmu, kā arī atbilstošu tualeti. Peldsezonas laikā nokļūšanai pie jūras no jaunveidotās takas pāri smiltīm iespējams noklāt speciāla sieta audekla paklāju, kas ir piemērots, lai ar ratiņkrēslu varētu pārvietoties pludmalē. Vairāk skatīt Invalīdu un viņu draugu apvienības "Apeirons" ieteikumus Vides pieejamības audita ziņojumā.[80]

[78] Sk. 6. pielikumu, pieejams: https://www.daba.gov.lv/public/lat/iadt/dabas_parki/bernati/

[79] Atbilstoši MK 2017. gada 28. novembra noteikumiem Nr. 692 par "Peldvietas izveidošanas, uzturēšanas un ūdens kvalitātes pārvaldības kārtību", pašvaldības katru gadu izvērtē informāciju par to teritorijā esošajām peldvietām un var iesniegt Veselības inspekcijā priekšlikumu par peldvietas iekļaušanu oficiālo peldvietu sarakstā

[80] http://zalie.lv/wp-content/docs/SLK_Apeirons_GalaZinojums2017.pdf

9. Atbilstošas kvalitātes tualešu (WC) izbūve, kas sasaistīta ar stāvlaukumiem un pludmali Bernātos, pieejama invalīdiem.
10. Dabas tūrisma pieejamības uzlabošana Bernātos un dabas parkā "Bernāti" un jau esošā labiekārtojuma kvalitātes uzturēšana vides saglabāšanai un pakalpojumu nodrošināšanai. Atpūtas labiekārtojuma atjaunošana Pūsēnu kāpas dabas takā (soliņi) un atsevišķu kāpņu elementu nomaiņa, kā arī atpūtas vietas labiekārtojuma elementu maiņa pie stāvlaukuma līdzās dabas takai. Regulāra tualetes uzturēšana, sausās tualetes aizstāšana ar vieglāk kopjamu mobilo biotualeti.
11. Apmeklētāju automātisko skaitītāju ieviešana pie galvenajām labiekārtotajām noejām līdz jūrai Bernātos apmeklētāju plūsmas monitoringa un stratēģisko plānošanas iespēju nodrošināšanai. Datu ievietošana atvērto datu portālā *Data.gov.lv*.
12. Atkritumu apsaimniekošanas uzlabošana publiskajā piekrastes zonā (stāvlaukumi, noejas līdz jūrai, oficiālā peldvieta) — šķirošanai piemērotu atkritumu konteineru izvietošana un apsaimniekošanas regularitāte saistīti ar iepriekš prognozējamiem apmeklētāju plūsmas palielinājumiem peldsezonas laikā (īpaši karstā laikā un brīvdienās). Atkritumu (īpaši vienreiz lietojamo plastmasas trauku un piederumu), kā arī iepakojuma aprites ierobežojumi piekrastes un pludmales publiskajos pasākumos.
13. Mērķtiecīga vides izglītības organizēšana, vides apziņas palielināšana sabiedrībā, iedzīvotāju un apmeklētāju iesaiste publiskās kampaņās, vietējo ekoskolu programma, informējot par atkritumu ietekmi un iesaistot sakopšanas iniciatīvās, mazinot antropogēno ietekmi uz vidi, vairojot atbildīgu piekrastes apmeklējumu un dabas daudzveidības vērtību respektēšanu.
14. Pludmales apmeklētājiem saistošu pakalpojumu (ēdināšana, ūdens un saldējuma iegādes iespējas) pilnveide Bernātu attīstāmajā vietā sadarbībā ar esošajiem uzņēmējiem. Tas vairāk saistīts ar mobiliem īslaicīgiem āra vides risinājumiem peldsezonas laikā.
15. Integrēto informācijas kanālu aktualizēšana par piekrastes publiskās infrastruktūras stāvokli (tostarp uz ārvalstu tūristiem orientēto, piemēram, *Park4night*.com u. c.), tās paredzēšanu noteiktām mērķgrupām un ar vietu apmeklējumu saistītajiem vietējiem pakalpojumiem, palīdzot novirzīt plānoto tūristu plūsmas daļu uz vietām, kas visprecīzāk atbilst viņu vajadzībām, dzīvesstilam un interesēm, veicinot ietekmi uz vietējo ekonomiku.
16. Kontroles operatīvu rīcību nodrošināšana situācijās, kad apzināti tiek pārkāpti dabas aizsardzības noteikumi kāpu aizsargjoslā, piemēram dabas taku un kāpu izbraukāšana dabas parkā "Bernāti", īpaši pie Pūsēnu kalna.
17. Dabas pieejamības sertifikāta *NaaC*[81] kritēriju izpilde un galveno piekļuves vietu jūrai sertificēšana, rūpējoties par augstiem standartiem vides piekļuves nodrošināšanai.

[81] http://zalie.lv/dabas-pieejamibas-sertifikats-naac/

18. Dabas un aktīvās atpūtas izziņas centra koncepcijas attīstīšana dabas parkā "Bernāti", savienojot to ar esošajiem tūrisma un viesmīlības pakalpojumiem, pastiprinot tematiski atbilstošas un pieprasītas tūristu piesaistes piekrastes galamērķī.
19. Aktīvas tūrisma galamērķa pārvaldības organizēšanas sistēmas stiprināšana vienoti ar Liepāju un aktīvāku uzņēmēju līdziesaisti stratēģisko lēmumu pieņemšanā un galveno kopīgo galamērķa aktivitāšu līdzfinansēšanā. Publiskās-privātās pārvaldības platformas attīstīšana.
20. Maksas stāvlaukuma maksas automātu ieviešana kopā ar uzskatāmu skaidrojumu uz informatīva stenda, ka, maksājot par stāvvietu, tiek līdzmaksāts arī par vides infrastruktūru, taku uzturēšanu, vides tīrību un dabas aizsardzības nodrošināšanu.
21. Bernātu kūrorta zīmola stiprināšanai izveidoti vienoti identitātes elementi publiskajā vidē, konkrētas identitātes zīmes viesmīlības pakalpojumu sniedzējiem vietu atpazīšanai un vienots formāts norāžu zīmju izvietošanai pie galvenajiem ciema ceļiem, kas šobrīd ir "haotiski radošs".
22. Degradēto padomju okupācijas perioda armijas būvju un graustu pakāpeniska demontēšana piekrastes kāpu zonā, paaugstinot Kurzemes dienvidrietumu piekrastes kāpu zonas ainavas kvalitāti.

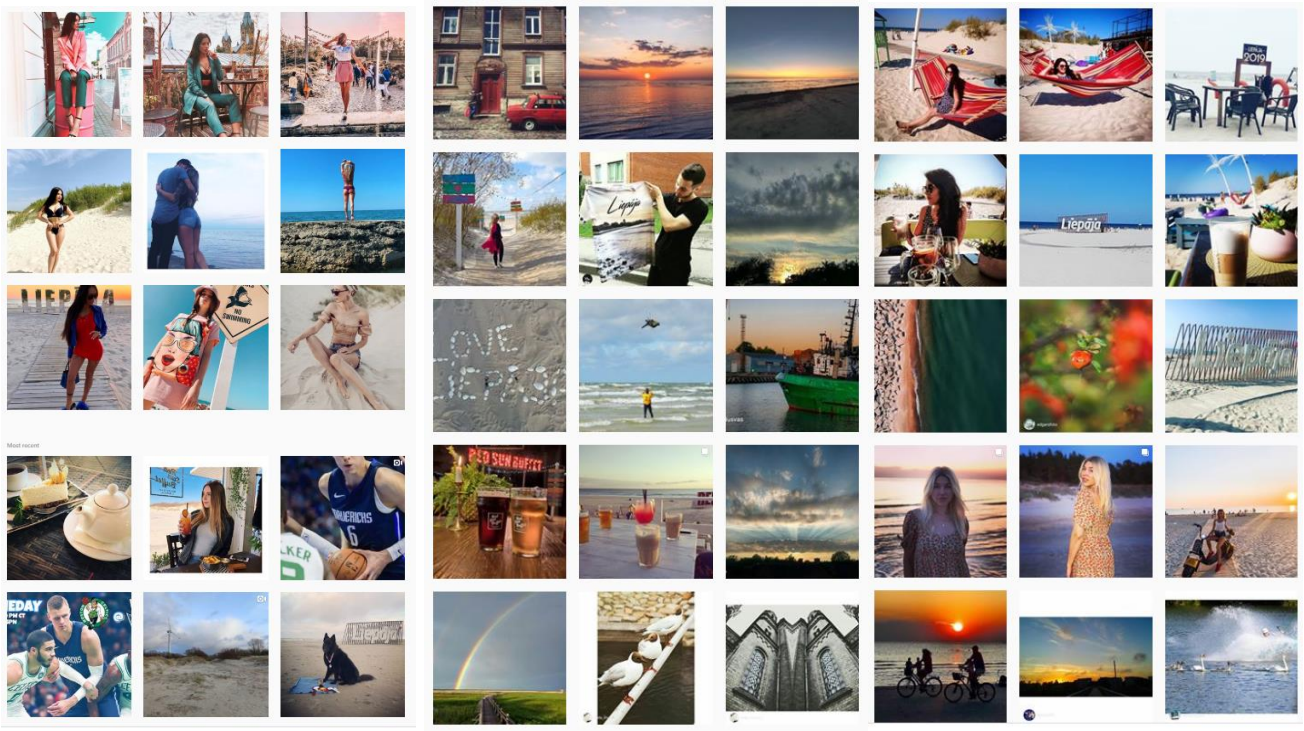
Citas aktivitātes saskaņā ar Piekrastes plānojuma 1. pielikumu[82]. Visas ar publiskās infrastruktūras attīstību saistītās aktivitātes detalizētāk plānojamas, ņemot vērā krasta ģeoloģiskos procesus un projekta "Dabas skaitīšana"[83] ietvaros iegūtos ES nozīmes īpaši aizsargājamo biotopu teritoriālās izplatības un kvalitātes apzināšanas datus.

[82] Pieejams lejupielādei: http://polsis.mk.gov.lv/api/file/file7176177217699516273.DOCX

[83] Darbības programma "Izaugsme un nodarbinātība" 5.4.2. specifiskā atbalsta mērķa "Nodrošināt vides monitoringa un kontroles sistēmas attīstību un savlaicīgu vides risku novēršanu, kā arī sabiedrības līdzdalību vides pārvaldībā" projekts Nr. 5.4.2.1/16/I/001 "Priekšnosacījumu izveide labākai bioloģiskās daudzveidības saglabāšanai un ekosistēmu aizsardzībai Latvijā" jeb "Dabas skaitīšana", informācija par projektu https://www.daba.gov.lv/public/lat/projekti/aktualie_projekti/dabas_skaitisana1/

LIEPĀJAS pilsēta

1. Piekrastes apmeklētāju plūsmas raksturojums

Lp-1. attēls. *Liepājas pludmales apmeklētāju Instagram vietnē ievietotās populārākās un nesenākās bildes ar mirkļbirku #liepajabeach.*

Avots: Instagram, decembris 2019 (#liepajabeach, n=45 no 12487)

1.1. Apmeklētības izvērtējums

Piekrastes apmeklētību raksturo trīs veidu plūsma: vietējo iedzīvotāju un viņu viesu atpūta pie jūras, vienas dienas apmeklētāji — pamatā ceļotāji no Kurzemes reģiona iekšzemes vietām, arī Lietuvas un ekskursanti, kā arī vietējie vai ārvalstu tūristi, kuri izvēlas nakšņot Liepājā. Salīdzinot ar citām piekrastes vietām, kā pilsēta ar lielu uzņēmumu skaitu, darījumu tūrismu un kultūras pasākumu norisēm, Liepājas apmeklētība ir mazāk pakļauta sezonalitātes ietekmei (sk. Lp-1. tabulu).

Nakšņotāji tūristu mītnēs

Liepājā 2019. gadā darbojas 178 tūristu mītnes (74 pēdējā desmitgadē darbību pārtraukušas, bet lielākā daļa no tām viesu dzīvokļi, kuri tūrisma tirgū bijuši tikai īslaicīgi caur *Booking* vai *AirBnB* rezervēšanas platformām). Kopējā tūristu mītņu kapacitāte pilsētā ir 1013 numuri viesiem un 2309 gultasvietas (pieejamo gultasvietu skaitā neietverot dažus simtus papildus izvietotās gultasvietas). Tajā skaitā gan ietilpst arī jauniešu mītņu (dienesta viesnīcu sezonālais piedāvājums). Trīs lielākās viesnīcas ir *Superior Class Hotel Līva, Amrita un Promenade Hotel.* Tūristu mītņu kapacitāte augusi ļoti strauji tieši pēdējo gadu laikā — kopš 2015. gada tirgū ienākušas 124 jaunas tūristu mītnes, no tām 107 viesu dzīvokļu kategorijā. Aktuāls ir jautājums par viesu dzīvokļu īpašnieku līdzdalību nodokļu maksāšanā, jo viņu viesi tieši tāpat noslogo publisko infrastruktūru. Faktiskais Liepājas galamērķis ietver vēl

lielāku piedāvājumu, jo daļa no tūristu mītnēm atrodas netālu no pilsētas robežām citās pašvaldībās. Augstākais naktsmītņu noslogojums pēc CSP datiem Liepājā 2019. gadā bijis jūlijā un augustā, kad vidēji pilsētā bija aizpildītas attiecīgi 60,56 % (+0,93 procentu punkti salīdzinājumā ar 2018. gadu) un 67,78 % (+8,37 procentu punkti) gultasvietu. Vietējie tūristi 2019. gadā Liepājā ir nakšņojuši vidēji 1,45 naktis, bet ārvalstu tūristi — 1,96 naktis. Dominē tūristi no Lietuvas, Vācijas, Krievijas, arī Igaunijas un visās šajās grupās pēdējo gadu laikā apmeklētāju skaits audzis. Arī vienas dienas apmeklētāju vairāk ir no Lietuvas, ko apstiprina 2019. gadā veiktās automašīnu numuru zīmju uzskaites pludmales stāvvietās. Nakšņotāju skaits vasaras mēnešos ir ~1/3, kas Liepāju atšķir no dominējošā piekrastes nakšņotāja pārējā Kurzemes reģionā.

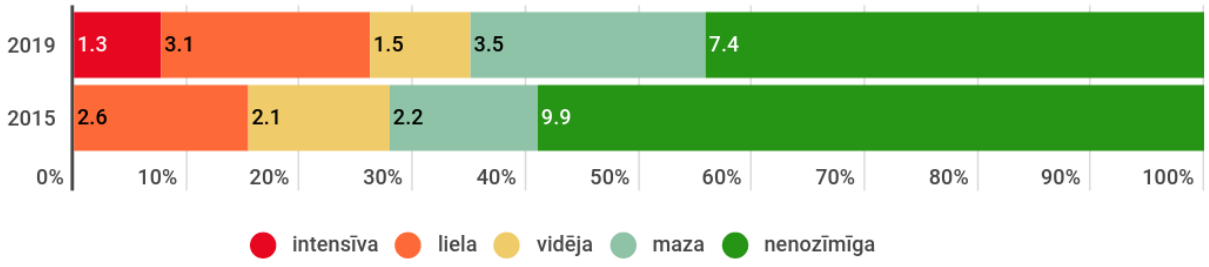
Lp-1. tabula. *Kopējie apmeklētāju plūsmas rādītāji Liepājā, 2015. un 2019. gada salīdzinājums.*

kritērijs	*vērtība*	
gads	***2019***	***2015***
Tūristu mītņu skaits	178	84
Tūristu mītņu kapacitāte — numuri viesiem	1013	880
Tūristu mītņu kapacitāte — gultasvietas	2 309	1 855
Vērtētais* tūristu nakšņojumu skaits	276 433	194 642
Latvijas rezidentu vienas dienas braucienu skaits uz Liepāju (CSP aptauja, 2018)	317 189	nav datu
Latvijas rezidentu vairāku dienu braucienu skaits uz Liepāju (CSP aptauja, 2018)	89 705	
Vērtētais apmeklējumu skaits gadā prioritāri attīstāmās vietas daļā — Liepājas centram pieguļošajā un pilsētas dienviddaļas pludmalē	760 000	339 000

**Aprēķinam izmantots vidējais gultasvietu noslogojums Liepājā 2018. gadā (32,8 % gadā; CSP, 2019).*

Pludmales apmeklētāji un piekrastes apmeklētības intensitāte

Liepājas pilsētas Baltijas jūras piekrastes apmeklējumu intensitāte salīdzinājumā ar 2015. gadu palielinās (sk. Lp-2. attēlu).

Lp-2. attēls. *Baltijas jūras piekrastes apmeklējumu intensitātes salīdzinājums Liepājā 2015. un 2019. gadā.*

Avots: Nocticus, 2019

No visas pilsētas teritorijā ietilpstošās piekrastes 1,3 km ir intensīvi apmeklēta, 3,1 km apmeklētība ir liela, 1,5 km — vidēja apmeklētības intensitāte, 3,5 km — maz

apmeklēta, bet 7,4 km — apmeklējums ir nenozīmīgs. Apmeklētība ir pieaugusi pie pludmales kafejnīcām, arī pie Z mola, samazinājusies teritorija, kur piekrastē ir maz cilvēku. Apmeklētības intensitāte ir izteikta, salīdzinot ar visas Latvijas jūras piekrastes rādītājiem — pēc maksimālā apmeklētāju skaita dienā uz 1 km. To raksturo šādas vērtības: intensīva (>5000), liela (1000-5000), vidēja (300-1000), maza (100-300), nenozīmīga (<100).

Apmeklētāji citās piekrastes tūristu piesaistēs

Apmeklētāju plūsma Liepājā nav vienveidīgi saistīta ar jūras pludmales apmeklēšanu, kaut tas ir viens no dominējošiem motīviem vasaras peldsezonā (sk. Lp-1 attēlu). Apmeklētāju motivāciju dažādo Liepājas organizētie publiskie pasākumi, īpaši kultūras jomā, daudzās tūristu piesaistes pilsētā, uzņēmēju veicinātais darījumu tūrisms, ko darījumu konferenču virzienā pastiprina 5* viesnīcas esamība un reģionālā multifunkcionālā koncertzāle "Lielais dzintars". Pilsētas ekskursijā "Tiksimies Rožu laukumā!", kas vasarā tiek piedāvāta ik dienas, devušies 425 interesenti, savukārt svētdienas organizētajās pastaigās, kas notiek no septembra līdz maijam, piedalījušies 129 ekskursanti. Šādu piedāvājumu visbiežāk izmantojuši viesi no citām Latvijas pilsētām, Lietuvas un Krievijas[84]. Liepājā ir lielākais ēdināšanas uzņēmumu skaits Kurzemes piekrastē — bez četrām pludmales vai parka kafejnīcām ir 22 restorāni un 36 kafejnīcas. Apmeklētāju plūsmu nodrošina dažādi satiksmes veidi uz Liepāju — Liepājas lidostā apkalpoti 13816 pasažieri, jahtu ostā piestājušas 367 jahtas (visvairāk no Vācijas, Polijas un Lietuvas)[85].

Apmeklējumu skaita ziņā bez pludmales populārākās pilsētā ir kultūras piesaistes. 2015. gadā uzcelto Liepājas koncertzāli "Lielais dzintars" 2019. gadā apmeklējuši vairāk nekā 200 tūkstoši apmeklētāju. Līdzīgs skaits apmeklējumu gada laikā ir Liepājas Olimpiskā Centra SPA kompleksā. Liepājas teātra izrāžu apmeklējums ir ap 80 tūkstošiem gadā. Pusi no šāda apmeklējuma apjoma piesaista Liepājas muzejs. Virs 50 tūkstošiem apmeklējumu vēl ir arī Liepājas ezera skatu tornim un koka laipai Ezerkrastā. Arvien lielāka apmeklētāju plūsma visa gada ietvaros tiek veicināta Zirgu salā, kur uz Golodova dambja ir skatu tornis, bet 2020. gada vasarā tiks atklāta jaunā dabas māja[86]. Starp lielākajiem publiskajiem pasākumiem iekļaujas *SummerSound* mūzikas festivāls, Liepājas pusmaratons u.c. Ar oriģinālu pozicionējumu starptautiski pieprasītas ir Karostas apkaimes tūristu piesaistes — īpaši Karostas cietums.

Liepājas centrs, tam pieguļošā un pilsētas dienviddaļa piekrastē kā prioritāri attīstāmā vieta

Liepājas centra pludmale ir viens no Latvijas mēroga piemēriem integrētai piekrastes attīstībai. Tajā mērķtiecīgi izmanto *Zilā karoga* atbildīgas pludmales apsaimniekošanas pieejas, universālo dizainu un pakāpeniski ievieš pilsētas izstrādāto tematiskais plānojumu "Liepājas pilsētas pludmales un piekrastes attīstība."[87] Integrēti ar pludmali tiek attīstīts Liepājas Jūrmalas parks un plaša

[84] https://liepaja.travel/planot/liepajas-regiona-turisma-informacijas-birojs/statistika/
[85] https://liepaja.travel/app/uploads/2020/02/liepaja_turisma-statistika_2019.pdf
[86] https://www.lsm.lv/raksts/zinas/latvija/vasara-pie-liepajas-ezera-atvers-dabas-maju.a348429/
[87] https://faili.liepaja.lv/pludmales_planojums_paskaidrojuma_raksts.pdf

teritorija pilsētas dienviddaļā, veidojot centra un dzīvojamās zonas sasaisti ar jūru, pilnveidojot veloceļu tīklu (sk. Lp-3. attēlu). Tiek paaugstināta pilsētas centra pievilcība. Mērķtiecīga prioritāri attīstāmās vietas pilnveide piesaista lielāku ceļotāju skaitu un paaugstina dzīves kvalitāti pilsētniekiem. Pilsētas viens no apmeklētāju piesaistes instrumentiem ir publiskie pasākumi, īpaši kultūras. Liepāja pēdējo gadu laikā kļuvusi par iecienītāku ārpus galvaspilsētas galamērķi Latvijas iedzīvotājiem.

1.2. Potenciālās tūrisma nišas

Liepājā tūrisma attīstība piedzīvojusi strauju kāpumu pēdējā desmitgadē, norādot uz pašvaldības un uzņēmēju ieguldītā stratēģiskā darba atdevi. Liepājas pilsēta ietilpst Latvijas kūrortpilsētu asociācijā[88] un pilsētas daļai kā vienai no divām Latvijā (līdzās Jūrmalai) piešķirts oficiāls kūrorta statuss[89]. Lai izmantotu tā potenciālu, pašvaldībai jāveicina eksportspējīgu kūrorta ārstniecības iestāžu rašanās, kuras izmanto dabas dziednieciskos resursus, lai uzlabotu veselību, ārstētu slimības un veiktu medicīnisko rehabilitāciju. Turpmāk vēl vairāk stiprināma pārvaldība publiskās-privātās sadarbības virzienā. Lielākai galamērķa konkurētspējai vajag panākt uzņēmēju iesaisti stratēģisko un taktisko lēmumu pieņemšanā un tirgvedības rīcību līdzfinansēšanā. Jāturpina mērķtiecīga sadarbība ar apkārtējām pašvaldībām, stiprinot Liepājas kā vietējā tūrisma galamērķa centra pozīcijas, īstenojot vienotu galamērķa pārvaldību, attīstības stratēģijas ieviešanu, tirgvedības rīcības un tūrisma datu monitorēšanu, plānošanu un tūrisma plūsmas prognozēšanu. Liepājai ir stratēģiska loma Kurzemes tūrisma veicināšanā, piesaistot tūristus no galvaspilsētas un starptautiskās lidostas, veicinot ceļotāju izkliedi reģionā. Liepāja ir kļuvusi par nozīmīgāko vietējo tūristu — Latvijas rezidentu ceļojumu galamērķi ar lielāko nakšņotāju īpatsvaru salīdzinājumā ar citiem galamērķiem. Liepājas ir nozīmīgs ceļojumu galamērķis Lietuvas tūristiem, un citiem ārvalstu ceļotājiem.

Liepājas tūrisma attīstības tematiskās nišas saistītas ar pilsētas pamata resursiem un līdzšinējām uzņēmējdarbības aktivitātēm:

- Kultūras tūrisms (koncertzāle "Lielais dzintars", Liepājas teātris, tematiski publiskie pasākumi, muzikālās tradīcijas, kultūras mantojuma (īpaši arhitektūras) objekti u. c.);
- Darījumu tūrisms (nacionālās nozīmes attīstības centrs ar aktīvu uzņēmējdarbību un nozīmīgu 4* un 5* sektoru, kas darbojas darījumu tūrisma piesaistē, liela mēroga starptautisku (tostarp sporta) pasākumu norises vieta ar atbilstošu infrastruktūru);
- Veselības tūrisms (izmantojot piekrastes kūrorta resursa potenciālu un statusu biedrībā "Latvijas kūrortpilsētu asociācija"), pastāv lielākas iespējas attīstīt arī medicīnas tūrismu, iesaistoties ieinteresētiem uz starptautisko tirgu orientētiem pakalpojumu sniedzējiem;
- Izklaides un atpūtas tūrisma niša ar tematiskiem publiskajiem pasākumiem, izklaides aktivitātēm, lielu skaitu viesmīlības uzņēmumu (kafejnīcas un restorāni u. tml.), gastronomiskā tūrisma attīstības pastiprināšanu, kas jau ir labi attīstīts;

[88] https://healthtravellatvia.lv/par-asociaciju/
[89] https://likumi.lv/ta/id/253701#piel1

Lp-3. attēls. *Piekrastes publiskā infrastruktūra, apmeklētības intensitāte un slodze uz veģetāciju Liepājā.*

Avots: Jāņa Sēta, Nocticus, 2020

- Sadarbībā ar plašāku apkārtni (īstenotajām iniciatīvām ap Liepājas ezeru, Beberliņu meža parku), arī piedzīvojuma tūrisma iespējas ar lielāku dabiskās pamatnes izmantošanu: velotūrisms gar piekrasti, izmantojot *EuroVelo 10* un *13* velomaršrutu pievilcību, galvenais pakalpojumu punkts *Jūrtakas* Kurzemes dienvidrietumu posmā, makšķerēšanas tūrisma resursi Liepājas ezerā, kanālā un jūras piekrastē, Liepāja kā putnu vērošanas ziemas galvaspilsēta, jahtu ostas pievilcība, kaitbordam piemērota vieta u. c.
- Liepāja ir interesanta dažāda dzīvesstila šaurākām tūrisma nišām (t. sk. vaļaspriekiem), ko pieļauj galamērķa vieglā sasniedzamība, viesmīlības sektora daudzveidība un kvalitāte, pilsētas lielums, vietējās sabiedrības iniciatīvas un aktivitāte t.sk. ar piekrastes resursiem (ziemas peldēšana, nūdistu pludmale, pludmale ar piekļuvi ratiņkrēslos u. tml.) vai specifiskiem vēsturiskiem resursiem (Karostas cietums, Ziemeļu forti);
- Izmantojot Liepājas zīmola pozicionējumu ar atsevišķiem nācijai svarīgiem akcentiem (pasaulē lielākā latviešu pilsēta, Latvijas rietumnieciskā kopiena, īpašs radošums), iespējams izmantot to lielākai diasporas un vietējā tūrisma attīstībai.

Stratēģiska nozīme būtu regulāras vilciena satiksmes nodrošināšanai starp Rīgu un Liepāju, tostarp veicinot lielākas iespējas attīstīt velotūrismu.

2. Pārskats par ilgtermiņa atkritumu slodzi un tās izmaiņām pludmalē

Vērtējot Liepājas pilsētas ilgtermiņa un pārskata perioda jūras piesārņojošo atkritumu datus (sk. Lp-2. tabulu), jāņem vērā daži nosacījumi. Straujā situācijas pasliktināšanās jāvērtē kontekstā ar ārējiem apstākļiem:

- Liepājas pilsētas jūras piesārņojošo atkritumu mērīšanas laukumus 2017. gadā ietekmēja avārijas un nelikumīgas atkritumu izgāšanas jūrā incidents, kas būtiski palielināja atkritumu daudzumu;
- saistībā ar krasta izmaiņām Karostas laukumā, no 2018. gada ir mainīta izvērtējumu laukuma atrašanās vieta, kas pirmos gadus arī var būtiski ietekmēt datus;
- vēsturiskais un aktuālais ienešu piesārņojums no ostas darbības ierobežoti ir pašvaldības kontrolē un ietekmes sfērā.

Situācija Liepājā jāvērtē arī, ņemot vērā to, ka centrālās pludmales noslodzes un apsaimniekošanas režīms krietni atšķiras no Karostas, līdz ar to padziļinātai informācijai un izpratnei ir būtiski vērtēt laukumu datus atsevišķi. To darot, jāatzīst, ka situācijas dinamika centrālajā pilsētas teritorijā nav vērtējama tik negatīvi, sevišķi, ņemot vērā *Zilā karoga* programmas ietvaros veiktās papildu izpētes par atkritumu noslodzi sezonas pīķī kontroles laukumos peldvietu teritorijā, kur trīs gadus pēc kārtas Liepāja ir saņēmusi visaugstāko pozitīvo novērtējumu. Liepājas pilsētā ir potenciāls uzlabot izvērtējuma programmu, iekļaujot trešā noslodzes tipa izvērtējuma laukumu (papildu laukums centrs/mols), ko varētu uzsākt no 2020. gada, ja to atļaus kapacitāte.

Atkritumu šķirošanas nodrošināšana centra pludmales apmeklētājiem ir tuvas nākotnes izaicinājums. Šobrīd pludmalē tas netiek nodrošināts (sk. Lp-4. attēlu). Daudz sadzīves atkritumu novērots publiskās infrastruktūras lauka apsekojumu laikā starpkāpu ieplakās pie pilsētas dienvidu nocietinājuma, arī mežā pa ceļam līdz

jūrai un stāvlaukuma apkārtnē. Lielāku daudzumu sadzīves atkritumu piemētāta takas apkārtne, kas atrodas uz Liepājas pilsētas un Medzes pagasta robežas pilsētas ziemeļu daļā.

Lp-2. tabula. *Apkopojums par jūras piesārņojošo atkritumu situāciju Liepājā.*

Avots: Vides izglītības fonds, kampaņa Mana Jūra 2019, projekts TJV!

vidējais atkritumu daudzums	***atkritumu vienības/100 m***	**313**	
plastmasas īpatsvars	*%*	74,7 %	
ilgtermiņa vērtējums pret labu jūras vides stāvokli	*kategorija*	kritisks	
tendence	*trīs gados*	mainīga	
TOP 1	*vienība(%)*	plastmasas gabali/cits	31,7 %
TOP 2	*vienība(%)*	plastmasas virve	12,7 %
TOP 3	*vienība(%)*	plastmasas maisiņi	8,1 %
TOP 4	*vienība(%)*	putas izolācija un iepakojums	5,9 %
TOP 5	*vienība(%)*	cigaretes, izsmēķi un filtri	5,8 %
TOP 10 īpatsvars	*%*	82	
indikatīvie avoti (%)	*sauszeme*	70 %	
	jūra	26 %	
	neskaidrs	4 %	
periods	*2012–2015*	165	
	2016–2019	461	
	izmaiņa (%)	+179 %	

Lp-4. attēls. *Atkritumu konteinera nostiprināšanas risinājums Liepājas centra pludmalē.*

Foto: A. Klepers, jūlijs, 2019

3. Antropogēnā slodze uz veģetāciju

Liepājas pilsētas jūras piekraste pēc antropogēnās slodzes uz veģetāciju iedalās četrās daļās: 4,5 km ļoti stipri ietekmēta, 6,6 km — stipri ietekmēta, 3,5 km — vidēji ietekmēta un 1,8 km — vāji ietekmēta. 0,4 km nav vērtējami (ostas akvatorija) (sk. Lp-3. attēlu).

Antropogēnā slodze ir saglabājusies augstā līmenī pie noejām centra pludmalē ar lielāku primārās kāpas nobradāšanu. Stiprāka vēja situācijā atpūtnieki bieži izvēlas meklēt aizvēju aiz primārās kāpas vaļņa, arī saulrietu vērošana ir populāra no primārās kāpas, nevis tikai pludmales. Līdz ar to, pat infrastruktūras esamība nemaina dažus apmeklētāju paradumus, kas neļauj mazināt slodzi uz piekrastes veģetāciju. Vairāki posmi novēroti, kur infrastruktūras izveide — kvalitatīvu noeju izbūve nokļūšanai līdz jūrai, ir mazinājusi slodzi uz piekrastes veģetāciju, īpaši starpkāpu ieplakās. Taču ir arī citi piemēri (sk. Lp-5. attēlu), kur pastāv apmeklētāju plūsma bez jebkādas infrastruktūras nokļūšanai līdz jūrai.

Lp-5. attēls. *Mēģinājum nokļūt ar bērnu ratiņiem līdz pludmalei pie dienvidu nocietinājuma, kur ir daudz stihiski iestaigātu taku, kas rada lielāku slodzi uz veģetāciju, pat ja apmeklētība nav tik liela kā centra pludmalē.*

Foto: A. Klepers, jūlijs, 2019

Taču ir arī posmi, kur situācija ir pasliktinājusies. Tas ir Karostas teritorijā, pie attīrīšanas ietaisēm. Stipra antropogēnā ietekme ir lielākajā daļā pilsētas Z teritorijas. Kāpu veģetācijas noplicināšana novērojama gan pie Ziemeļu fortiem, gan Z mola apkārtnē. Slodze uz veģetāciju ostas teritorijā nav apmeklētāju radīta, to ietekmē apbūve un krasta infrastruktūra. Lielākā kāpu izbradāšana ir centra pludmales daļā ap kafejnīcām, slodze uz veģetāciju nav mainījusies. Vājas antropogēnās slodzes posmi ir pilsētas daļā pretī Dienvidu kapiem kā arī pašā ziemeļu daļā pie robežas ar Šķēdi, kur uz ziemeļiem no attīrīšanas iekārtām ir grūtāk piekļūstams posms, kas ir retāk apmeklēts. Te arī vairāk kā citviet pilsētā novērotas stihisku ugunskuru pēdas mežainajās piekrastes kāpās vai starpkāpu ieplakās.

4. Publiskās infrastruktūras izvērtējums

Liepāja mērķtiecīgi darbojas ilgtspējīgā jūras piekrastes apsaimniekošanā un ir viena no piecām piekrastes pašvaldībām, kurā izveidota *Zilā karoga* pludmale. Pilsētā ***Zilā karoga* kritērijiem sertificēta Centra peldvieta**. *Zilā karoga* kritēriju ieviešana nodrošina visaptverošu pieeju peldvietu apsaimniekošanai, respektējot vides aizsardzības un ilgtspējīgas attīstības nosacījumus, pievēršot lielāku uzmanību vides kvalitātes uzturēšanai, vides izglītībai un bioloģiskās daudzveidības aizsargāšanai. Tā ir atbildīga pašvaldības administrācijas rīcība, garantējot drošu atpūtu tīrā vidē, kas pieļauj šādas vietas arī popularizēt plašāk. Šo kritēriju nodrošināšana (iespējams, pat vairāk, nekā paša *Zilā karoga* zīmols) ļauj saglabāt Liepājas augsto popularitāti apmeklētāju piesaistei. Tomēr publiskās infrastruktūras stāvoklis ārpus centra pludmales ir atšķirīgs. Labiekārtojuma pietrūkst kvalitatīvu noeju nodrošināšanai līdz jūrai Karostas teritorijā, pilsētas ziemeļu un dienvidu daļā. Liepājas piekrastē ir daudz vidi degradējošu būvju, daļa kā militārais mantojums, kas veido savdabīgu ainavu, to piekļuve ne vienmēr ir droša. Liepājā lielā daudzumā publiskā infrastruktūra un publiskā ārtelpa piekrastē ietekmēta ar grafiti zīmējumiem un uzrakstiem, kas ne vienmēr ir šī žanra avangards labākajā nozīmē. Svarīgi radīt kvalitatīvas publiskās piekļuves vietas jūrai blīvāk padzīvotajos pilsētas rajonos, kur tas vēl nav izdarīts, jo stihiski veidotās noejas izraisa lielāku slodzi uz piekrastes veģetāciju. Liepājā ir labākās iespējas starp piekrastes pašvaldībām piekrastē atpūsties apmeklētājiem ar invaliditāti vai kustību traucējumiem, īpaši pielāgoti risinājumi arī vājredzīgajiem un neredzīgajiem (sk. Lp-6. attēlu).

Lp-6. attēls. *Liepājas jūrmalas parka shēma braila rakstā un norāde uz pludmales pieejamības kompleksu cilvēkiem ar invaliditāti.*

Foto: A. Klepers, jūlijs, 2019

4.1. Infrastruktūras kapacitāte prioritāri attīstāmajā vietā

Prioritāri attīstāmās vietas piekrastei iespējams aprēķināt pludmales kā konkrētas ietilpības telpas maksimālo pieļaujamo cilvēku skaitu un saistītās piekļuves infrastruktūras kopējo caurlaidību. Liepājas pludmales laukums no dienvidu mola

līdz Dienvidu kapu ziemeļu malai ir 31,66 ha (316577,42 m²[90]). Vidējais pludmales platums (variē atkarībā no vēja stipruma un virziena, arī no atrašanās vietas) pretī stadionam "Daugava" ir 86 m.

Maksimālā pludmales ietilpība, izmantojot slodzes un apmeklētāju rotācijas formulu, ir šāda:

kopējā lietderīgā platība (pludmales laukums) / ar vidējo individuālo standartu (10 m² pludmales cilvēkam) (316577,42 : 10)—10 % publiskās telpas = 28482 cilvēki vienlaikus, jeb 85446 vienā dienā.

Protams, ka aktīvās atpūtas vai nūdistu zonā vajadzība pēc telpas ir lielāka un šis ir vairāk teorētisks rezultāts. Aktualizētos datus un to salīdzinājumu ar 2015. gada rādītājiem iespējams skatīt Piekrastes ģeotelpiskajos datos, kas pieejami VARAM mājaslapā[91].

Liepājā veloinfrastruktūras kapacitāte ir labākā stāvoklī, salīdzinot ar citām pašvaldībām Latvijā, lai gan attiecībā uz vienu iedzīvotāju veloceļu un velojoslu garums ir zemāks nekā Siguldas, Jūrmalas vai Ventspils pašvaldībās[92]. Ir attīstīti vairāki vietējie velomaršruti[93], taču līdz galam nav izveidots viens pilsētu šķērsojošs veloceļš pa *EuroVelo 13* velomaršruta trasi. Piekrastes velotransporta infrastruktūras attīstība noteikta Valsts ilgtermiņa tematiskajā plānojumā Baltijas jūras piekrastes publiskās infrastruktūras attīstībai un Velosatiksmes attīstības plānā 2018.–2020. gadam. Tas ietver savstarpēji saistītus starptautiskos, reģionālos un vietējos velomaršrutus un gājēju ceļus. Šāds integrēts velotransporta un gājēju infrastruktūras tīkls veicina piekrastes vienotā dabas un kultūras mantojuma objektu savstarpējo sasaisti, piekrastes sasaisti ar iekšzemi, kā arī Igauniju un Lietuvu, un iekļaušanos ES līmeņa starptautiskajos velomaršrutos un kājāmgājēju maršrutos; veicinot tūrisma eksportu. Velomaršrutu tīkla attīstības īstenošanu paredzēts veikt pakāpeniski, nepieciešamo finansējumu piesaistot no dažādiem finanšu avotiem, tostarp pašvaldību budžeta.

Galvenais piekrastes veloinfrastruktūras tīkla elements ir starptautiskais velomaršruts *EuroVelo 13* (*Dzelzs priekškara maršruts*), kas Liepājā pārklājas ar *EuroVelo 10* (*Baltijas jūras veloaplis*) maršrutu. Integrēta velotīkla attīstība Liepājā sākās jau 2009. gadā un 2020. gada sākumā pilsētā izbūvēti veloceļi 50 km garumā, veicinot pilsētas attīstību par velosipēdistiem draudzīgu pilsētu. Tomēr joprojām ir posmi, kur veloceļu tīkls ir fragmentēts un *EuroVelo 13* maršruts nešķērso pilsētu bez pārtraukumiem dienvidu-ziemeļu virzienā, nav arī pilnībā marķēts. Liepājai ir vāja sasaiste ar sabiedrisko transportu velosipēdu ērtai pārvadāšanai, piemēram vilciena savienojums ar Rīgu 2020. gada sākumā ir tikai trīs reizes nedēļā, kamēr autobusu reisi skaits dienā sasniedz 26 (kas velosipēdu pārvadāšanai praktiski nefunkcionē). Liepājas maršruta posmā ir optimāls nodrošinājums ar viesmīlības pakalpojumiem un tūristu piesaistēm, izveidots daudz drošu velonovietņu.

[90] Izmērīts aerofoto, izmantojot www.daftlogic.com laukumu aprēķināšanas rīku
[91] http://www.varam.gov.lv/lat/darbibas_veidi/tap/lv/?doc=18794
[92] https://likumi.lv/ta/id/301068-par-velosatiksmes-attistibas-planu-2018-2020-gadam
[93] http://www.velokurzeme.lv/lv/marsruti/10-velomarsruti-liepajas-pilseta/

Lp-7. attēls. *Pārskata karte ar piekrastes publisko infrastruktūru prioritāri attīstāmajā vietā — Liepājas centrā, tam pieguļošajā un pilsētas dienviddaļas piekrastē.*

Avots: Jāņa Sēta, Nocticus, 2020

Liepājā infrastruktūras nodrošinājums kopumā ir vērtējams kā labs, tomēr ir atsevišķi objekti, kur kapacitāte nav atbilstoša apmeklētāju vajadzībām un to skaitam. Vairāki autstāvlaukumi Dienvidrietumu rajonā (Nr. 47 un 50) un ziemeļu daļā (Nr. 80 un 85) būtu paplašināmi un labiekārtojami. Ir liels stāvlaukums bez marķējuma un labiekārtojuma pretī Ganību ielai pie dienvidu nocietinājuma (sk. Lp-7. attēlā starp Nr. 40 un 41, Lp-8. attēlu), kuram ir liels kapacitātes potenciāls, taču trūkst saistītas infrastruktūras ar noejām līdz jūrai. Kapacitāte ir nepietiekama vietās, kur nav izveidotas noejas līdz jūrai, kaut identificējama regulāra apmeklētāju plūsma. Stāvvietu trūkumu auto stāvlaukumos pie centra pludmales kompensē iespēja novietot automašīnas ielu malās pludmales tuvumā. Peldsezonas laikā gan trūkst visaptverošas informācijas par stāvvietu izvietojumu pilsētā, kas būtu ātri un viegli uztverama, aktuāla arī konkrētu ielu vai laukumu remontdarbu laikā.

4.2. Infrastruktūras stāvoklis un kvalitāte prioritāri attīstāmajā vietā

Piekrastes publiskās infrastruktūras stāvokļa kopējais vērtējums Liepājā pēc apsekojumiem 2019. gada sezonā novērtēts kā "apmierinošs, taču vajadzīgi uzlabojumi" (1,8 punkti skalā no viens līdz trīs, sk. K-1. tabulu), atzīmējot vairākas nepilnības. Pastāv lielas atšķirības starp pārdomāti un kvalitatīvi attīstīto Liepājas centra pludmali ar pieguļošo Liepājas jūrmalas parku un piekrastes teritorijām Karostā, pie pilsētas dienvidu robežas un ziemeļu virzienā.

Attīstāmajā vietā koncentrējas liela apmeklētāju plūsma un ir salīdzinoši kvalitatīvas noejas un nobrauktuves līdz jūrai. Nepieciešams pilnveidot un pielāgot universālā dizaina principiem trūkstošos publiskos elementus, lai arī Liepājā ir labākās iespējas piekrastes sasniedzamībai apmeklētājiem ar invaliditāti vai kustību traucējumiem.

Jāturpina veidot jaunus savienojumus ar citām attīstāmajām vietām, t. sk. turpinot attīstīt *EuroVelo 13* velomaršrutu, atrisināt sarežģītākos posmus (piemēram, droša veloplūsmas organizēšanā pār Tramvaja tiltu un tālākajiem veloceļa savienojumiem u. c.), izbūvējot trūkstošos etapus.

Publiskā infrastruktūra Liepājas jūrmalas parkā, kas kopā ar pludmali veido vienotu rekreācijas telpu, kopumā ir labā stāvoklī. Rekonstrukcija vajadzīga *Pūt Vējiņi* koncertestrādei un tās apkārtnes publiskās infrastruktūras elementiem. Sabiedriskās tualetes tiek uzturētas atbilstoši sanitārajiem standartiem, pārģērbšanās kabīnes ir tīras, ar ierīkotiem drēbju pakaramajiem, regulāri izvietotas atkritumu urnas, saprotamas norādes, informācijas stendi. Jūrmalas parkā ir daudz komerciālu pakalpojumu un labi segmentēti darbojas pludmales kafejnīcas[94].

[94] https://www.lsm.lv/raksts/zinas/ekonomika/liepaja-sakusies-aktiva-sezona-pludmales-kafejnicam.a321669/

Lp-8. attēls. *Stāvlaukums bez labiekārtojuma pie dienvidu nocietinājuma, kas savienots ar stihisku taku tīklu jūras virzienā.*

Foto: A. Klepers, jūlijs, 2019

5. Operatīvo dienestu piekļuves iespējamība pie jūras prioritāri attīstāmajās vietās

Liepājā kopā ir septiņas piebrauktuves jūrai, no kurām divas ir ar slēdzamiem vārtiem, kas rada papildu laiku piekļuvei. Viena no nobrauktuvēm (Ezermalas iela 3 a) var tikt izmantota operatīviem glābšanas darbiem gan jūrā, gan Liepājas ezerā. Ar visa veida tehniku jūrai prioritāri attīstāmajā vietā iespējams piekļūt tikai no Pērkones ielas gala. Pilsētas ziemeļu daļā arī no Atmodas bulvāra un Katedrāles ielas krustojuma un Ziemeļu mola. Viens piebraucamais ceļš aizputināts ar smiltīm un pa to var piekļūt tikai ar smago tehniku. Trīs vietās laiva glābšanas darbiem pēdējā posmā līdz jūra nesama ar rokām. Prioritāri attīstāmajā vietā stratēģiski svarīgākā ir Pērkones ielas nobrauktuve un piekļuves vieta Roņu ielas galā (sk. Lp-9. attēlu).

Saistībā ar *Zilā karoga* pludmali un oficiālās peldvietas statusu Liepājā divās vietās pie jūras darbojas Liepājas pašvaldības policijas Pludmales glābšanas dienests. Divās Liepājas pludmales oficiālajās peldsezonas laikā no 15. maija līdz 15. septembrim pludmales glābšanas dienests apmeklētāju drošībai strādā katru dienu no 10:00 līdz 22:00. Pludmales glābšanas dienesta resursus veido — Centrālā glābšanas stacija ar visu nepieciešamo aprīkojumu Centra pludmalē (pludmalē no Kūrmājas prospekta gala līdz Jūrmalas ielas galam) un glābšanas tornis Vaiņodes ielas galā — dienvidrietumu pludmale (pludmalē no Pērkones ielas līdz Vaiņodes ielai). Būtiska ir pašvaldības un valsts operatīvo dienestu koordinēta sadarbība glābšanas darbu organizēšanai. *Zilā karoga* statuss un šāda dienesta esamība padara Liepājas pludmali par vienu no drošākajām atpūtas vietām līdzās Jūrmalas, Ventspils, Rīgas, Saulkrastu un Abragciema kempinga pludmalēm, kur arī darbojas lokāls pludmales glābšanas dienests.

Lp-9. attēls. *Nobrauktuve uz pludmali Roņu ielas galā.*

Foto: A. Klepers, augusts, 2019

6. Priekšlikumi vajadzīgajiem pasākumiem situācijas uzlabošanai, lai mazinātu apmeklētāju radīto slodzi uz vidi un pilnveidotu piekrastes publisko infrastruktūru

Daļa priekšlikumu jau izteikti attiecīgajās tematiskajās nodaļās kopā ar problēmu raksturojumu. Šeit vēlreiz īsumā uzsvērti galvenie ieteikumi vajadzīgajiem pasākumiem situācijas uzlabošanai, lai mazinātu apmeklētāju radīto slodzi uz vidi un pilnveidotu piekrastes publisko infrastruktūru. Tie pamatā adresēti pašvaldībai, ja nav minēts citādāk.

Prioritāri attīstāmajai vietai

1. Tematiskajā plānojumā "Liepājas pilsētas pludmales un piekrastes attīstība"[95] paredzēto publiskās infrastruktūras elementu un risinājumu secīga ieviešana, vidi degradējošo elementu novākšana, vides pieejamības pilnveide.
2. Publiskās infrastruktūras pielāgošana jaunajiem mobilitātes risinājumiem (elektrodzinēju auto, elektroskūteri u. c.), prioritāri attīstot vieglās mobilitātes (velo, sasaiste ar sabiedrisko transportu, kājāmgājēju u. tml.) savstarpēji integrētus risinājumus. Regulāras vilcienu satiksmes ar Rīgu atjaunošana, novēršot neloģisko autobusu reisu dominanti, kas nav draudzīgi velopārvadājumiem, ir lēnāki un lietotājam dārgāki.
3. Esošās publiskās infrastruktūras kvalitātes pilnveide un regulāra uzturēšana labā tehniskā stāvoklī, novēršot identificētās nepilnības. Rūpes par regulāru publiskās infrastruktūras apkopi peldsezonas laikā, pilnīga sezonālo infrastruktūras elementu uzstādīšana pirms maija sākuma brīvdienām.

[95] Pieejams: https://www.liepaja.lv/tematiskie-planojumi/

4. Maksas stāvlaukumu ieviešana ar iespēju viegli norēķināties maksas automātos, papildus ieviešot skaidrojumu, ka tādējādi tiek maksāts par publisko infrastruktūru, taku uzturēšanu, tīras vides un dabas aizsardzības nodrošināšanu. To veidot kā saistītu stāvlaukumu sistēmu (tuvākie pie jūras ir par maksu, attālākie bez maksas). Pie iebraukšanas pilsētā redzams kopējais stāvlaukumu izvietojums un attālums līdz jūrai.
5. Apmeklētāju automātisko skaitītāju ieviešana pie galvenajām labiekārtotajām noejām līdz jūrai Liepājas centrā apmeklētāju plūsmas monitoringa un stratēģisko plānošanas iespēju nodrošināšanai. Datu ievietošana atvērto datu portālā *Data.gov.lv*.
6. Dabas pieejamības sertifikāta *NaaC*[96] kritēriju izpilde un galveno piekļuves vietu jūrai sertificēšana, rūpējoties par augstiem standartiem vides piekļuves nodrošināšanai.
7. Precīzāka autosatiksmes plūsmas organizēšana ar elektroniskajiem tablo, kas sasaistīti ar automātiskajiem auto skaitītājiem pie auto stāvlaukumiem, pie piekļuves vietām jūrai. Aktuāla informācija par autostāvvietu kapacitāti Liepājā, t.sk. maksas un bezmaksas stāvvietām.
8. Atkritumu apsaimniekošanas uzlabošana publiskajā piekrastes zonā (stāvlaukumi, noejas līdz jūrai, oficiālā peldvieta) — šķirošanai piemērotu atkritumu konteineru izvietošana un apsaimniekošanas regularitāte saistīti ar iepriekš prognozējamiem apmeklētāju plūsmas palielinājumiem peldsezonas laikā (īpaši karstā laikā un brīvdienās). Atkritumu (īpaši vienreiz lietojamo plastmasas trauku un piederumu), kā arī iepakojuma aprites ierobežojumi piekrastes un pludmales publiskajos pasākumos.
9. Mērķtiecīga vides izglītības organizēšana, vides apziņas palielināšana sabiedrībā, iedzīvotāju un apmeklētāju iesaiste publiskās kampaņās, vietējo ekoskolu programma, informējot par atkritumu ietekmi un iesaistot sakopšanas iniciatīvās, mazinot antropogēno ietekmi uz vidi, atbildīgu piekrastes apmeklējumu un dabas daudzveidības vērtību respektēšanu.
10. Tūrisma un viesmīlības jomas vai saistīto nozaru uzņēmējdarbībai nepieciešamās atbalsta infrastruktūras izveide un ilgtspējīgas komercprakses risinājumu veicināšana prioritāri attīstāmajā vietā.
11. Jāveicina eksportspējīgu kūrorta ārstniecības iestāžu rašanās un to pakalpojumu kvalitātes izcilība, kuras izmanto dabas dziednieciskos resursus, lai uzlabotu veselību, ārstētu slimības un veiktu medicīnisko rehabilitāciju, lai vēl vairāk pozicionētu pilsētas kūrorta statusu.
12. Integrēto informācijas kanālu aktualizēšana par piekrastes publiskās infrastruktūras stāvokli (tostarp uz ārvalstu tūristiem orientēto, piemēram, *Park4night*.com u. c.), tās paredzēšanu noteiktām mērķgrupām un ar vietu apmeklējumu saistītajiem vietējiem pakalpojumiem, palīdzot novirzīt plānoto tūristu plūsmas daļu uz vietām, kas visprecīzāk atbilst viņu vajadzībām, dzīvesstilam un interesēm, veicinot ietekmi uz vietējo ekonomiku.
13. Liepājas pilsētā lielu ieguldījumi situācijas uzlabošanā var sniegt prioritārās rīcības, pludmaļu un piekrastes zonās samazinot vienreiz lietojamās

[96] http://zalie.lv/dabas-pieejamibas-sertifikats-naac/

plastmasas materiālu apriti. Kā papildu pasākums viennozīmīgi ir identificējams atsevišķi pludmales un piekrastes apsaimniekošanas uzlabojumi Karostas teritorijā.

14. Tāpat arī, ņemot vērā pilsētas specifiku, papildu pasākumu fokusam būtu jābūt preventīvām iniciatīvām upju/kanālu ienešu novēršanā, jo, neskatoties uz specifisko situāciju ar ūdensteci, Liepājas un Karostas kanāli ar augstu noslodzes intensitāti, kalpo par būtisku ienešu riska avotu. Šo situāciju var uzlabot, piemērojot šīm zonām tās pašas normas, kas iekļautas prioritārajos pasākumos attiecībā uz pludmales un tiešo piekrastes teritoriju.
15. Vienotas publiskās infrastruktūras un vides labiekārtošanas sistēmas attīstīšana ar Liepājas zīmola un pilsētas identitātes akcentiem pludmales kafejnīcām, izceļot vietas oriģinalitāti.

Teritorijai kopumā

16. Baltijas jūras piekrasti vienojošā stratēģiski svarīgākā aktīvās mobilitātes starptautiskā velomaršruta *EuroVelo 13* nefragmentētas infrastruktūras izveide Liepājas pilsētā, nodrošinot drošu savienojumu velotūrismam no Lietuvas gar Kurzemes piekrasti, ko varētu izmantot arī vietējie iedzīvotāji. Veloceļa trūkstošo posmu projektēšana, izbūve, marķēšana un sasaiste ar vietējiem velomaršrutiem un tūrisma un viesmīlības pakalpojumiem.
17. Noeju un stāvlaukumu izbūve vai labiekārtošana pie pilsētas dienvidu nocietinājuma, Karostas teritorijā un pilsētas ziemeļu daļā.
18. Nobrauktuvju labiekārtošana operatīvo dienestu transporta piekļuves nodrošināšanai ārpus prioritāri attīstāmās zonas.

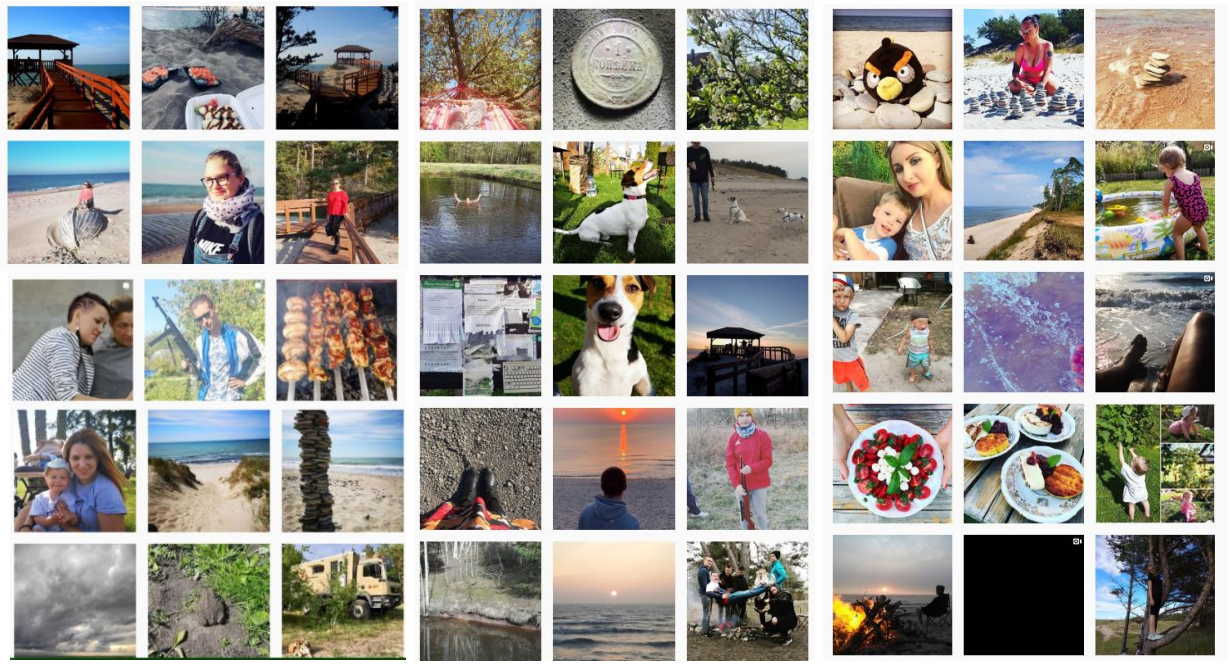
Citas aktivitātes saskaņā ar Piekrastes plānojuma 1. pielikumu[97]. Visas ar publiskās infrastruktūras attīstību saistītās aktivitātes detalizētāk plānojamas, ņemot vērā krasta ģeoloģiskos procesus un projekta "Dabas skaitīšana"[98] ietvaros iegūtos ES nozīmes īpaši aizsargājamo biotopu teritoriālās izplatības un kvalitātes apzināšanas datus.

[97] Pieejams lejupielādei: http://polsis.mk.gov.lv/api/file/file7176177217699516273.DOCX

[98] Darbības programma "Izaugsme un nodarbinātība" 5.4.2. specifiskā atbalsta mērķa "Nodrošināt vides monitoringa un kontroles sistēmas attīstību un savlaicīgu vides risku novēršanu, kā arī sabiedrības līdzdalību vides pārvaldībā" projekts Nr. 5.4.2.1/16/I/001 "Priekšnosacījumu izveide labākai bioloģiskās daudzveidības saglabāšanai un ekosistēmu aizsardzībai Latvijā" jeb "Dabas skaitīšana", informācija par projektu https://www.daba.gov.lv/public/lat/projekti/aktualie_projekti/dabas_skaitisana1/

MEDZES pagasts

1. Piekrastes apmeklētāju plūsmas raksturojums

Md-1. attēls. *Šķēdes apmeklētāju Instagram vietnē ievietotās populārākās un nesenākās bildes, atzīmējot vietas identifikāciju.*

Avots: Instagram, decembris, 2019

1.1. Apmeklētības izvērtējums

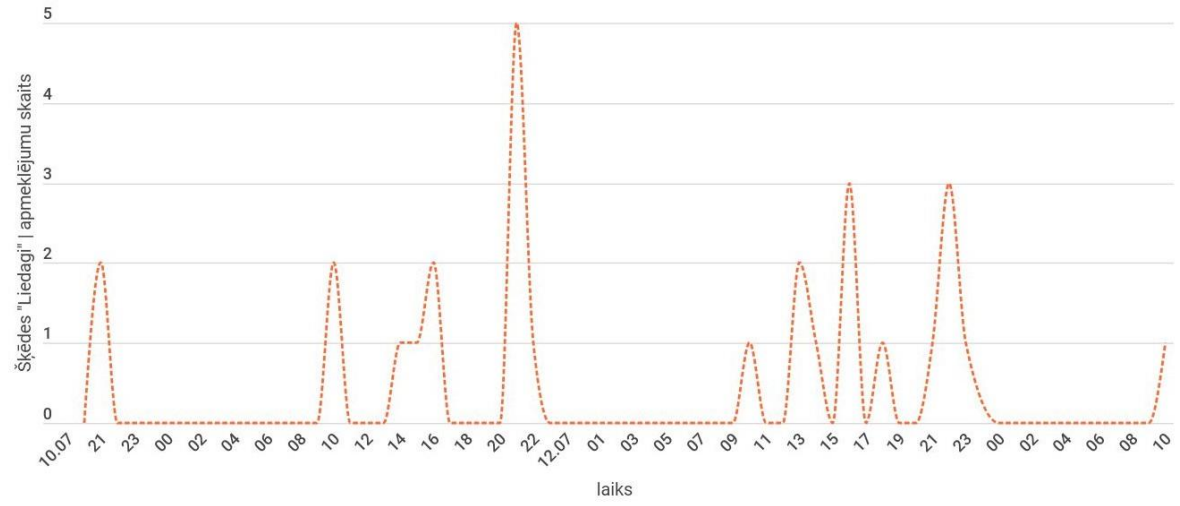
Medzes pagasta nelielās piekrastes daļas apmeklētību raksturo trīs veidu plūsma: vietējo iedzīvotāju un vasarnīcu — dārziņu īpašnieku atpūta pie jūras, vienas dienas apmeklētāji — pamatā ceļotāji no Liepājas vai Kurzemes reģiona iekšzemes vietām un vietējie vai ārvalstu tūristi, kuri izvēlas nakšņot arī kemperos "Liedagu" stāvlaukumos, ko ļoti ietekmē sezonalitāte (sk. Md-1. tabulu).

Md-1. tabula. *Kopējie apmeklētāju plūsmas rādītāji Medzes pagastā, 2015. un 2019. gada salīdzinājums.*

kritērijs	*vērtība*	
gads	***2019***	***2015***
Tūristu mītņu skaits	2	0
Tūristu mītņu kapacitāte — numuri viesiem	7	0
Tūristu mītņu kapacitāte — gultasvietas	22	0
Vērtētais tūristu nakšņojumu skaits *(dati nav publiskojami, jo tūristu mītņu skaits ir <4)*	neliels	0
Latvijas rezidentu vienas dienas braucienu skaits uz Grobiņas novadu (CSP aptauja, 2018)	45 964	nav datu
Vērtētais apmeklējumu skaits gadā prioritāri attīstāmās vietas daļā — Šķēdes piekrastes pludmalē	16 000	10 568

Pludmales apmeklētāji un piekrastes apmeklētības intensitāte

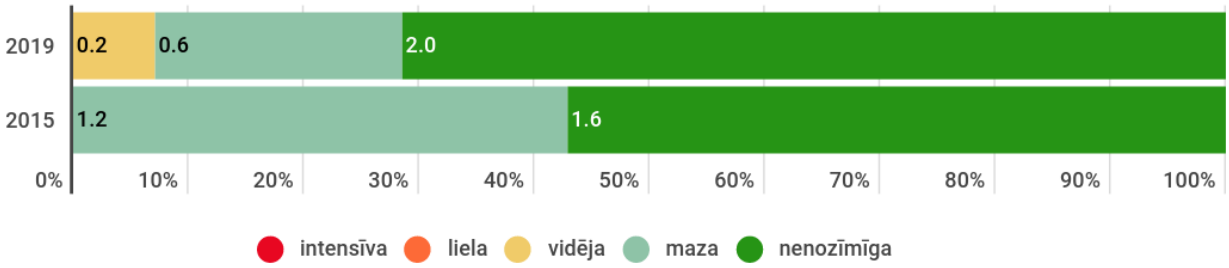
Liepājas vai tuvākās apkārtnes iedzīvotāji, kuriem pieder zeme vai vasarnīca Šķēdes mazdārziņu rajonā, bieži brauc uz šejieni strādāt vai atpūsties un labā laikā bieži dodas arī līdz jūrai. 1979. gadā nodibinātajā kooperatīvā "Šķēde" 600 m^2 lielie dārziņi lielākoties tika piešķirti virsdienesta LPSR armijnieku ģimenēm. No sākotnējā skaita (~2000 dārziņiem) šobrīd kooperatīvā ir 1278 īpašnieki, no tiem ~30 dzīvo tur pastāvīgi. Intensitāte ir pieaugusi labiekārtotajā pludmales daļā "Liedagi", kur uz nomaļāku atpūtas vietu atbrauc Liepājnieki, nakšņot pie jūras savvaļā izvēlas ārzemju ceļotāji, te nokļūst piekrastes pārgājienu veicēji no *Jūrtakas* vai *EuroVelo 13* velomaršruta veicēji. Labiekārtotās nojumes un piknika vietas tiek izmantotas arī apkārtnes (Liepājas) ģimeņu bērnu ballīšu svinēšanai, rudens sezonā — arī makšķernieki. Vienlaikus pie Medzes un Liepājas robežas nobrauktuve līdz jūrai ir aiztaisīta ar fizisku barjeru — betona klučiem, lai novērstu nesankcionētu kāpu izbraukāšanu. Šo vietu kā noeju līdz jūrai joprojām visbiežāk izmanto mazdārziņu un vasarnīcu īpašnieki, jo "Liedagu" pludmale daudziem šķiet par tālu. Apmeklējumu skaits Šķēdes "Liedagos" ir neliels, trīs diennaktīs sasniedzot vien 28 apmeklējumus (sk. apmeklējumu skaita dinamiku "Liedagu" atpūtas vietā Md-2. attēlā). Tomēr saulainās brīvdienās, arī atsevišķu privātu svinību laikā šāds apmeklējumu skaits var būt vienā stundā. Apmeklējumu plūsma līdz jūrai no dārziņiem ir daudz lielāka par "Liedagu" atpūtas vietu apmeklējumu.

Md-2. attēls. *Pludmales atpūtnieku uzskaites rezultāti pie "Liedagu" atpūtas vietas, izmantojot automātisko apmeklētāju skaitītāju 2019. gada jūlijā.*

Avots: Nocticus, 2019

Medzes pagasta Baltijas jūras piekrastes apmeklējumu intensitāte salīdzinājumā ar 2015. gadu palielinās (sk. Md-3. attēlu). No visas pagasta teritorijā ietilpstošās piekrastes 0,2 km ir vidēji intensīvi apmeklēta, 0,6 km — maz apmeklēta, bet 2 km — apmeklējums ir nenozīmīgs. Apmeklētība ir lielāka pie atpūtas vietām "Liedagu" pludmalē un pretī Šķēdes mazdārziņiem. Apmeklētības intensitāte ir izteikta, salīdzinot ar visas Latvijas jūras piekrastes rādītājiem — pēc maksimālā apmeklētāju skaita dienā uz 1 km. To raksturo šādas vērtības: intensīva (>5000), liela (1000-5000), vidēja (300-1000), maza (100-300), nenozīmīga (<100).

Md-3. attēls. *Baltijas jūras piekrastes apmeklējumu intensitātes salīdzinājums Medzes pagastā 2015. un 2019. gadā.*

Avots: Nocticus, 2019

Apmeklētāji citās piekrastes tūristu piesaistēs

Jūras piekraste pie Šķēdes ir nozīmīgākā motivācija šīs vietas apmeklēšanai, jo tiešā tuvumā nav citu ievērojamu tūrisma objektu, arī nenorisinās nozīmīgi publiskie pasākumi. Grobiņas novadā populārākā tūristu piesaiste ir Grobiņas arheoloģiskais ansamblis — Grobiņas pilskalns (Skābarža kalns) un senpilsēta, līdzās arī Grobiņas viduslaiku cietoksnis un luterāņu baznīca. Populārākais publiskais pasākums ar vairāk nekā 10000 apmeklētāju piesaisti ik gadu maijā ir dzīvās vēstures festivāls "Seeburg 2019". Medzes pagasta tūristu piesaistes attālāk no jūras pamatā saistītas ar kultūras vēstures piemineklļiem — Kapsēdes dižakmens, Tāšu (Telses) muiža un publiskie pasākumi vietējiem Medzes pagasta kultūras namā. Tomēr šo vietu spēja piesaistīt apmeklētājus nav nozīmīga, vismaz salīdzinot ar jūras aktualitāti.

Nakšņotāji tūristu mītnēs

Kopējā Latvijas teritorijas Baltijas jūras piekrastes tūristu mītņu tirgus daļā Medzes pagasta devums ir ļoti neliels. Pagastā ir viena viesu māja ar sešiem numuriem un 20 gultas vietām, citas Grobiņas novada tūristu mītnes atrodas Grobiņas vai Bārtas pagastā un mazāk saistītas ar to viesu motivāciju apmeklēt jūras piekrasti. Cita daļa izvēlas nakšņot savos kemperos vai nakšņošanai pielāgotos mikroautobusos, paliekot tieši pludmalē — "Liedagu" stāvlaukumos vai nakšņojot teltīs.

Šķēdes piekraste kā prioritāri attīstāmā vieta

Šķēde un tās pludmale ir Liepājai ļoti tuvu esoša un salīdzinoši maz apmeklēta pludmale Liepājniekiem un viesiem, kas nevēlas atpūsties intensīvāk apmeklētās pludmalēs. Vieta ir īpaši piemērota vējdēļu burātājiem stiprā vējā, īpaši novērtējot "Liedagu" stāvlaukuma tuvumu jūrai. Paralēli jau labiekārtotajai "Liedagu" piekļuvei pie jūras, jāizveido viena labiekārtota kājāmgājēju noeja līdz jūrai no Šķēdes mazdārziņiem. Šobrīd atkarībā no tuvākajām vietām tiek izmantota gan D ceļa noeja pie pagasta robežas ar izeju pie jūras Liepājas pilsētas teritorijā, gan vairākas takas caur mežu tieši pretī dārziņiem gar "Laiviņu" un "Jaunkārkliņu" mājām (sk. Nr. 90. Md-4. attēlā).

1.2. Potenciālās tūrisma nišas

Lielākas pārmaiņas skars racionālāku resursu izmantojumu vienotām plašāka galamērķa tirgvedības aktivitātēm vienoti ar Liepāju (TIC transformācija aktīvas

tūrisma galamērķa pārvaldības virzienā, uzņēmēju līdzfinansējums kopīgam galamērķa mārketingam un tīklveida stratēģiju izmantošana kompleksu produktu izstrādei starptautiskiem tirgiem). Desmit gadus ilgs darbs arheoloģiskā mantojuma vērtību apzināšanā un izcelšanā veicinājis sagatavot pieteikumu *UNESCO* pasaules mantojuma vērtības statusam par Grobiņas arheoloģisko ansambli kā unikālu un labi saglabātu liecību par pirms vikingu laika skandināvu un vietējo kultūru (kuršu) saskarsmi. Grobiņas pilsētas un (pirms)vikingu skandināvu un seno kuršu tematikas pakalpojumu attīstība šobrīd nav sasaistīta ar jūras piekrasti, lai arī kopumā tā ir ļoti oriģināla tēma, ko Grobiņas novadam faktiski izdevies "monopolizēt". Tas kopumā veido labus priekšnosacījumus, lai, atrodoties tik tuvu Liepājai, šis kļūtu par vēl lielāku apmeklētāju piesaistes magnētu[99].

Šķēdes pludmale līdzās plaši apmeklētajai Liepājas pludmalei veidojas kā klusās piekrastes zona, kas piesaista arī Liepājas atpūtniekus, kuri bēg no pilsētas kņadas. Liedaga stāvvietas tuvums jūrai un labvēlīga stipru vēju situācija padara šo vietu saistošu kaitbordistiem un vējdēļotājiem.

Novadam plašāk, ne tikai saistībā ar Medzes pagasta piekrastes zonu, lielāks potenciāls saistāms ar kultūras tūrismu (piemēram, greznā Bārtas tautas tērpa tradīcijas un iesaiste mūsdienīgā pieredzējumā), kā arī dabas piedzīvojumu tūrismu (laivu braucieni pa Bārtas upi, makšķerēšana Liepājas ezerā, putnu vērošanas vietas (viena no izcilākajām Latvijas mērogā — Vītiņu pļavas Liepājas ezera A krastā, savdabīgi piesaistoša vieta arī CSA poligons "Ķīvītes"). Populāras ir brīvdienu vietas pie dabas ar aizbēgšanu no lielpilsētas, iespēju baudīt nesteidzīgus dabas ritmus, tradicionālas pirts rituālus u. tml.

[99] https://grobinasturisms.lv/lv/jaunumi-5/latvija-piesaka-grobias-arheoloisko-ansambli-pasaules-mantojuma-sarakstam/

Md-4. attēls. *Piekrastes publiskā infrastruktūra, apmeklētības intensitāte un slodze uz veģetāciju Medzes pagastā un blakus teritorijās.*

Avots: Jāņa Sēta, Nocticus, 2020

2. Pārskats par ilgtermiņa atkritumu slodzi un tās izmaiņām pludmalē

Vērtējot Grobiņas novada ilgtermiņa un pārskata perioda jūras piesārņojošo atkritumu datus (sk. Md-2. tabulu), jāņem vērā daži nosacījumi. Medzes pagasta izvērtējuma laukums Šķēdē tika jūras piesārņojošo atkritumu monitoringu programmā iekļauts tikai 2017. gadā. Līdz ar to datu apjoms ir salīdzinoši mazāks kā citām pašvaldībām un nav iespējams veikt arī periodu salīdzinājumu par situācijas attīstības dinamiku. Tajā pašā laikā trīs gadu datu līnija uzrāda zināmu stabilitāti. Tāpat arī Medzes pagasta pludmales garums ir viens no mazākajiem Latvijas piekrastē, tajā vērojams viena tipa noslodzes veids bez ekstrēmiem. Apdzīvotības blīvums piekrastes zonā ir mazs, pludmalē un piekrastē neatrodas arī lielas noslodzes objekti vai nav lielu publisko pasākumu norises vietu. Turklāt, ne visas rīcības ir pašvaldības ietekmes jomā (piemēram, noplūdes vai pārplūdes Liepājas notekūdeņu kanalizācijas sistēmā, blakus pašvaldības ostas ietekme, ko norāda šādas izcelsmes atkritumu frakciju pieaugums).

Md-2. tabula. *Apkopojums par jūras piesārņojošo atkritumu situāciju Medzes pagastā.*

Avots: Vides izglītības fonds, kampaņa Mana Jūra 2019, projekts TJV!

Medzes pagasts			
vidējais atkritumu daudzums	*atkritumu vienības/100 m*	106	
plastmasas īpatsvars	*%*	75,8 %	
ilgtermiņa vērtējums pret labu jūras vides stāvokli	*kategorija*	vidējs	
tendence	*trīs gados*	stabila	
TOP 1	*vienība(%)*	plastmasas maisiņi	30,2 %
TOP 2	*vienība(%)*	plastmasas gabali/cits	11 %
TOP 3	*vienība(%)*	cigaretes un izsmēķi	9,1 %
TOP 4	*vienība(%)*	putas izolācija un iepakojums	7,9 %
TOP 5	*vienība(%)*	plastmasas virve	6,6 %
TOP 10 īpatsvars	*%*	82	
indikatīvie avoti (%)	*sauszeme*	74 %	
	jūra	19 %	
	neskaidrs	7 %	
periods	*2012–2015*	NA	
	2016–2019	NA	
	izmaiņa (%)	NA	

Medzes pagastā nav nevienas oficiālās peldvietas[100], tāpēc 2019. gada peldsezonā nav veikti peldvietu ūdens kvalitātes mērījumi.

Līdzās abiem "Liedagu" stāvlaukumiem novietoti atkritumu konteineri, taču netiek nodrošināta iespēja tos šķirot. Daudz atkritumu izmētāti arī pie D stāvlaukuma un

[100] https://likumi.lv/ta/id/295404-peldvietas-izveidosanas-uzturesanas-un-udens-kvalitates-parvaldibas-kartiba

atpūtas vietas tiešā tuvumā. Nekvalitatīvais sauso tualešu stāvoklis provocējis cilvēkus nokārtot dabiskās vajadzības visās krūmu joslās ap stāvlaukumu. Lielāka apmeklētāju radīto sadzīves atkritumu koncentrācijas novērota takas malās un kāpu zonā pie Medzes pagasta robežas ar Liepājas pilsētu, kur viens no piekļuves ceļiem līdz jūrai ir fiziski nobloķēts, lai tur nepiekļūtu ar autotransportu. Taču to plaši izmanto atpūtnieki no mazdārziņu teritorijas. Takas malās daudz būvgružu, nenovāktu betona konstrukciju.

3. Antropogēnā slodze uz veģetāciju

Medzes pagastā jūras piekraste pēc antropogēnās slodzes uz veģetāciju iedalās trīs daļās: 0,4 km — stipri ietekmēta, 1,4 km — vidēji ietekmēta un 1 km — vāji ietekmēta (sk. Md-4. attēlu). Jūras krastā nav nevienas īpaši aizsargājamas dabas teritorijas, tālāk no piekrastes ir dabas liegums "Tosmare".

Vairākos posmos nav ierīkota apmeklētājiem paredzēta infrastruktūra. Gar krastu kāpu zonā iestaigāta taka, atsevišķas takas iemītas no ciema puses. Kāpās izveidojušies vairāki lieli smilšaini laukumi bez veģetācijas. Dažviet redzamas kvadriciklu vai motociklu braukšanas sliedes, kas ir ļoti postoša darbība piekrastes veģetācijai (sk. Md-5. attēlu).

Md-5. attēls. *Izbraukāta kāpu zona pie "Liedagu" atpūtas vietas.*

Foto: A. Klepers, augusts 2019

Ziemeļu stāvlaukums ir ļoti tuvu pludmalei, no tā iestaigāta liela taka pāri primārās kāpas valnim. Apmeklētāji bieži cenšas iet līdzās smilšainajai takai pa veģetācijas zonu un bez labiekārtojuma noplicinātais smilšainais laukums takas abās malās paplašinās. Vairākās vietās izveidojušies stāvkrasta nogruvumi, lielākoties dabisku

erozijas procesu rezultātā, bet daži arī apmeklētāju darbību veicināti. Kāpās izveidotas vairākas neoficiālas ugunskura vietas. Ap dienvidu stāvlaukumu izbraukāti laukumi ar apgriešanās vietām. No stāvkrasta vairākas nobraukšanas vietas arī uz pludmali, daudz sliežu arī pludmales zonā. No dienvidu stāvlaukuma līdz jūrai izbūvēta laipa. Līdzās takas malā vairākas neoficiālas ugunskura vietas.

4. Publiskās infrastruktūras izvērtējums

Medzes pagasta piekraste veido ļoti nelielu daļu no kopējās Latvijas teritorijā esošās jūras piekrastes un Grobiņas novadā starp Liepāju un Pāvilostas novada Vērgales pagastu ietilpst tikai 2,8 km garš posms. Publiskās infrastruktūras elementu nav daudz, labākā stāvoklī ir atpūtas vieta "Liedagi", kur nepieciešami uzlabojumi. Bez labiekārtojuma ir dienvidu daļas piekļuves vietas no mazdārziņu teritorijas.

4.1. Infrastruktūras kapacitāte prioritāri attīstāmajā vietā

Prioritāri attīstāmajai vietai Šķēdē iespējams aprēķināt pludmales kā konkrētas ietilpības telpas maksimālo pieļaujamo cilvēku skaitu un saistītās piekļuves infrastruktūras kopējo caurlaidību. Attālums starp abām noejām — pludmales atpūtas vietām Liedagos ir 260 m. Atstājot abas vietas viduspunktā, vienu kilometru garā zonā kopējā pludmales platība ir 1,79 ha (17937,30 m²[101]). Vidējais pludmales platums (variē atkarībā no vēja stipruma un virziena) ir ļoti šaurs un starp abām noejām ir 14,7 m.

Maksimālā pludmales ietilpība, izmantojot slodzes un apmeklētāju rotācijas formulu, ir šāda:

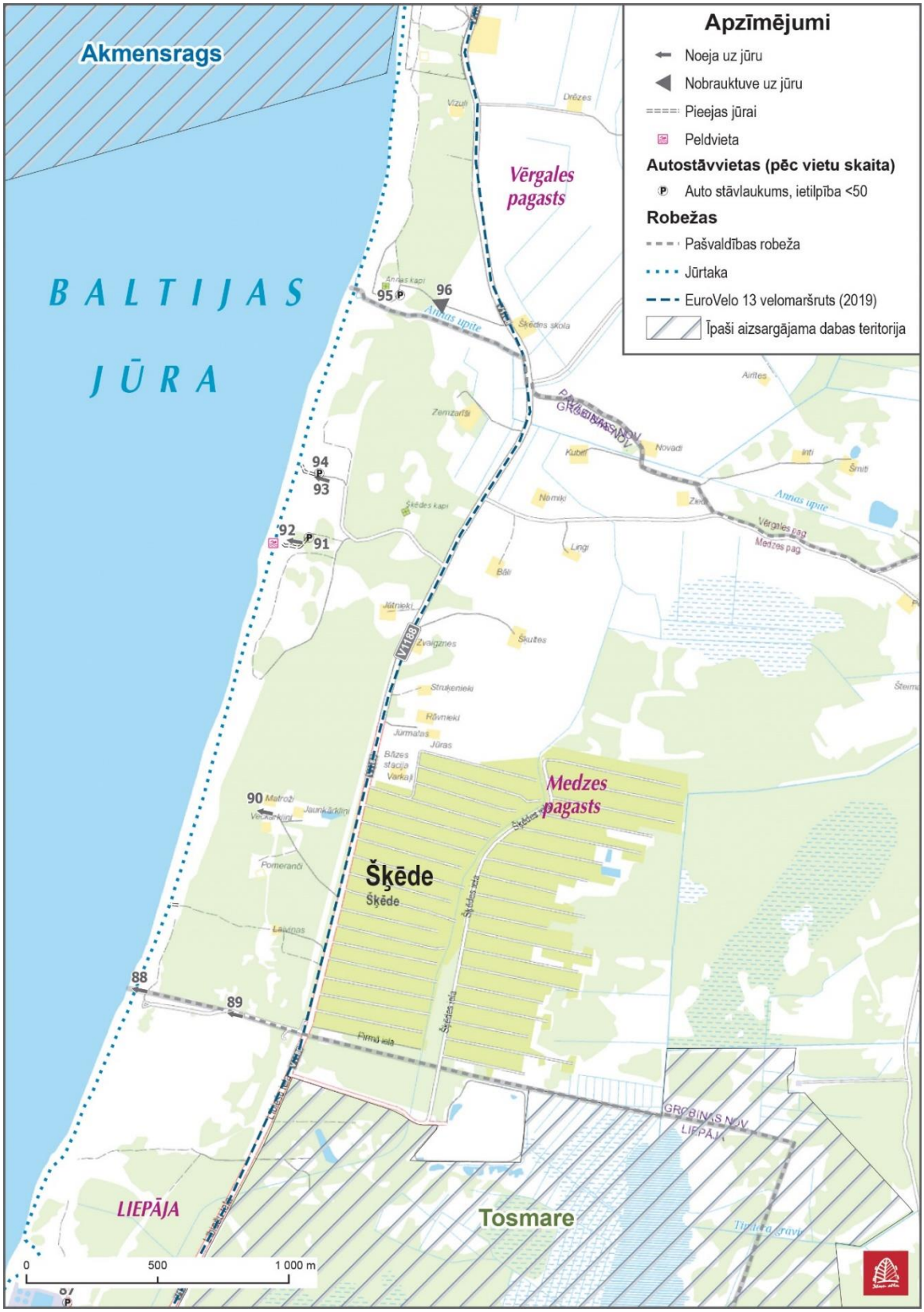
kopējā lietderīgā platība (pludmales laukums) / ar vidējo individuālo standartu (50 m² pludmales cilvēkam) (17937,30 : 50)- 10 % publiskās telpas = 322 cilvēki vienlaikus, jeb 666 vienā dienā.

Šī platība krasi samazinās stiprāka R vēja gadījumā, paliekot ārpus ūdens tikai augšējai pludmales daļai.

Šķēdes attīstāmās vietas infrastruktūras kapacitāte ir skatāma kopskatā ar Liepājas un citu Dienvidkurzemes attīstāmo vietu attīstību. Šķēdē noejas līdz jūrai un autostāvlaukumu skaits nav liels (sk. Md-6. attēlu), bet ir atbilstošs esošajām apmeklētāju plūsmām. Kopumā noeju līdz jūrai skaits ir pietiekošs, taču dienvidu daļā bez labiekārtojuma. Autostāvlaukumu ietilpība 2019. gadā ir pietiekama (sk. Md-6. attēlu), atbilstoši apmeklētāju plūsmas apjomam. Trūkst labiekārtotas takas starp abiem stāvlaukumiem atpūtas vietā "Liedagi".

Medzes pagastā galvenais piekrastes valsts vietējais autoceļš V1188 ir asfaltēts un pārklājas ar *EuroVelo 13* (Dzelzs priekškara maršruts) un *EuroVelo 10* (Baltijas jūras veloaplis) maršruta trasi. *EuroVelo 13* velomaršruts *ir g*alvenais piekrastes veloinfrastruktūras tīkla elements (sk. Md-6. attēlu), kas diemžēl pagasta teritorijā nav attīstīts.

[101] Izmērīts aerofoto, izmantojot www.daftlogic.com laukumu aprēķināšanas rīku

Md-6. attēls. *Pārskata karte ar piekrastes publisko infrastruktūru Medzes pagasta prioritāri attīstāmajā vietā Šķēdē.*

Avots: Jāņa Sēta, Nocticus, 2020

Piekrastes velotransporta infrastruktūras attīstība noteikta Valsts ilgtermiņa tematiskajā plānojumā Baltijas jūras piekrastes publiskās infrastruktūras attīstībai[102] un Velosatiksmes attīstības plānā 2018.–2020. gadam[103]. Tas ietver savstarpēji saistītus starptautiskos, reģionālos un vietējos velomaršrutus un gājēju ceļus. Šāds integrēts velotransporta un gājēju infrastruktūras tīkls veicina piekrastes vienotā dabas un kultūras mantojuma objektu savstarpējo sasaisti, piekrastes sasaisti ar iekšzemi, kā arī Igauniju un Lietuvu, un iekļaušanos ES līmeņa starptautiskajos velomaršrutos un kājāmgājēju maršrutos; veicinot tūrisma eksportu. Velomaršrutu tīkla attīstības īstenošanu paredzēts veikt pakāpeniski, nepieciešamo finansējumu piesaistot no dažādiem finanšu avotiem, tostarp pašvaldību budžeta. Medzes pagastā visa *EuroVelo 13* maršruta garumā trūkst drošu velonovietņu[104], ir vāja sasaiste ar sabiedrisko transportu velosipēdu ērtai pārvadāšanai (tā praktiski nefunkcionē), gar V1188 nav izbūvēts veloceļš vai atdalošā velojosla, kas rada risku braucēju drošībai. Medzes pagasta maršruta posmā iekļaujas ar jūru saistītās tūristu piesaistes, taču pietrūkst viesmīlības pakalpojumu, kas lielākā skaitā ir blakus pašvaldībās. Trūkst sasaistes ar vietējiem un Kurzemes reģionālā mēroga velomaršrutiem[105].

Stāvlaukumus pie jūras bieži izmanto savvaļas kempinga atpūtas veidu praktizētāji, kas nakšņo kemperos, gulēšanai pielāgotos mikroautobusos vai teltīs. To ierobežošana nav vajadzīga, jo vieta nav pārslogota, kā arī šāda motivācija ir saskaņā ar viņu ceļošanas pārliecību, dodot ekonomisko devumu reģionam citu pakalpojumu (nevis par izmitināšanu) veidā[106].

4.2. Infrastruktūras stāvoklis un kvalitāte prioritāri attīstāmajā vietā

Piekrastes publiskās infrastruktūras stāvokļa kopējais vērtējums Medzes pagastā pēc apsekojumiem 2019. gada sezonā novērtēts kā "apmierinošs, taču vajadzīgi uzlabojumi" (1,7 punkti skalā no viens līdz trīs, sk. K-1. tabulu), atzīmējot vairākas nepilnības.

Izbūvētā skatu platforma pie "Liedagu" D stāvlaukuma cieš no krasta erozijas. Ieviestie erozijas procesu aizkavēšanas pasākumi ir daudz par vājiem. Tas ietekmē arī publiskās infrastruktūras tehnisko stāvokli. Saskaņā ar Latvijas Universitātes 2014. gadā izstrādāto metodisko materiālu "Vadlīnijas jūras krasta erozijas seku mazināšanai" laika posmā no 2014.–2060. gadam visā jūras krasta robežas garumā ir sagaidāmā krasta atkāpšanās 30–60 m robežās, tiks noskalota pamatkrastā esošā pelēko kāpu josla. Aktualizējot notikumu secību, 2020. gada 12. marta vētrā skatu platforma tika ieskalota jūrā[107].

Nekvalitatīvi infrastruktūras elementi ir saistīti ar sausās tualetes kritisku stāvokli, kas netiek regulāri apsaimniekota un īpaši karstajā peldsezonas laikā tās publiska lietošana neatbilst sanitārajiem standartiem. Stāvlaukums ir bedrains ar grants segumu un lielām peļķēm pēc lietus, vietām trūkst norobežojošās barjeras. Trūkst

[102] Valsts ilgtermiņa tematiskais plānojums Baltijas jūras piekrastes publiskās infrastruktūras attīstībai, 2016
[103] https://likumi.lv/ta/id/301068-par-velosatiksmes-attistibas-planu-2018-2020-gadam
[104] http://www.divritenis.lv/box/files/91347573vadlnijasvelosipdunovietuizveidoanai.pdf
[105] http://www.velokurzeme.lv/lv/marsruti/?p=2
[106] https://journals.sagepub.com/doi/full/10.1177/1468797619832308
[107] https://www.liepajniekiem.lv/zinas/sabiedriba/skatu-platforma-liedagos-pazud-jura/

skaidri saprotamu navigācijas zīmju par attālumu līdz jūrai, stāvlaukumu novietojumu un kapacitāti. Informācijas zīme pie sadaloša ceļa uz abiem "Liedagu" atpūtas vietas stāvlaukumiem ir novecojusi un maldinoša (sk. Md-7. attēlu). Trūkst skaidras navigācijas starp abiem stāvlaukumiem un atpūtas vietas skatu terasi. Atkritumu konteineru izmanto liela gabarīta sadzīves atkritumu izmešanai (iespējams, no tuvo mazdārziņu teritorijas). Viena no atpūtas vietām izveidota tieši kāpu veģetācijas zonā bez lielāka labiekārtojuma. Pārģērbšanās kabīnei trūkst izmantojamu drēbju pakaramo, daļēji bīstamas ir kāpnes līdz jūrai līdzās skatu terasei. Labākā stāvoklī ir noeja līdz jūrai no D stāvlaukuma, skatu platforma (terase ar nojumi) un līdzās takai esošā atpūtas vieta ar nojumi un labiekārtotu ugunskura vietu.

Md-7. attēls. *Informācijas zīme, kas divreiz norāda uz "Liedagu" ziemeļu stāvlaukumu, taču pilnībā trūkst norāžu par lielākas kapacitātes dienvidu stāvlaukumu, kas savienots ar kvalitatīvāku noeju līdz jūrai.*

Foto: A. Klepers, jūlijs, 2019

Smilšu ieputināts ir informācijas stends pie Z stāvlaukuma, informācija aktualizējama. Tikai apmierinoša un uzlabojama kvalitāte ir noejai līdz jūrai no Šķēdes ciema pie *Jaunkārkliņu* mājām (Nr. 90). Noeja līdz jūrai būtu uzlabojama sadarbībā ar vietējiem iedzīvotājiem.

5. Operatīvo dienestu piekļuves iespējamība pie jūras prioritāri attīstāmajās vietās

Vienīgā operatīvo dienestu piekļuves iespējamība pie jūras ir prioritāri attīstāmajā vietā "Liedagi" (sk. Md-8. attēlu). No atpūtas vietas ziemeļu stāvlaukuma atlikušie 30 m laiva iespējamiem glābšanas darbiem nesama rokām. Noeju līdz jūrai norobežo koka stabi, šo vietu dēļ tuvās piebrauktuves un valdošiem vējiem bieži izmanto sērfotāji. Šajā vietā primārā kāpa ir smilšaina un daļa no takas sākuma (tostarp informācijas stends) ir ieputināts smiltīs, pludmales daļa ir šaura. Operatīvo darbu veikšana jāvērtē kontekstā ar tuvākajām citām piekļuves vietām ārpus Medzes pagasta — Liepājas Z molu un Saraiķiem, kur piekļuve ar auto ir vieglāka.

Md-8. attēls. *Nobrauktuve līdz jūrai operatīvo dienestu transportam pie ziemeļu stāvlaukuma, kur no krasta līnijas pirms kāpas vaļņa to norobežo ierakti stabiņi un smiltīs ieputināti informācijas stendi.*

Foto: A. Klepers, jūlijs, 2019

Md-9. attēls. *Bloķēta nobrauktuve līdz jūrai operatīvo dienestu transportam pie ziemeļu stāvlaukuma, kur no krasta līnijas pirms kāpas vaļņa to norobežo ierakti stabiņi un smiltīs ieputināti informācijas stendi.*

Foto: A. Klepers, jūlijs, 2019

Otra potenciālā nobrauktuve līdz jūrai pie Medzes pagasta robežas ar Liepājas pilsētu ir norobežota ar betona šķēršļiem un pēdējā posmā ir smilšaina (sk. Md-9. attēlu).

6. Priekšlikumi vajadzīgajiem pasākumiem situācijas uzlabošanai, lai mazinātu apmeklētāju radīto slodzi uz vidi un pilnveidotu piekrastes publisko infrastruktūru

Daļa priekšlikumu jau izteikti attiecīgajās tematiskajās nodaļās kopā ar problēmu raksturojumu. Šeit vēlreiz īsumā uzsvērti galvenie ieteikumi vajadzīgajiem pasākumiem situācijas uzlabošanai, lai mazinātu apmeklētāju radīto slodzi uz vidi un pilnveidotu piekrastes publisko infrastruktūru. Tie pamatā adresēti pašvaldībai, ja nav minēts citādāk.

1. Baltijas jūras piekrasti vienojošā stratēģiski svarīgākā *aktīvās mobilitātes* starptautiskā velomaršruta *EuroVelo 13* infrastruktūras izbūve, izveidojot drošu savienojumu velotūrismam no Lietuvas gar Kurzemes piekrasti, ko varētu izmantot arī vietējie iedzīvotāji. Veloceļa ieviešana teritorijas plānojumā (sadarbībā ar *EuroVelo 13* koordinējošo organizāciju "Vidzemes tūrisma asociācija"), projektēšana, izbūve, marķēšana, kā arī sasaiste ar vietējiem velomaršrutiem un tūrisma un viesmīlības pakalpojumiem. Kritiskais posms ir grantētais ceļš no Šķēdes līdz Pāvilostas novada Vērgales pagasta robežai.
2. Abus stāvlaukumus savienojošās takas un sasaistošu norāžu zīmju izveide, lai novērstu esošo stihisko kāpas izbradāšanu, veicot apļveida maršrutu starp Z stāvlaukumu un skatu platformu. Stāvlaukumu pilnveide, ierīkojot norobežojošo barjeru veģetācijas saudzēšanai.
3. Sanitārajām prasībām neatbilstošās sausās tualetes nomaiņa, nodrošinot regulāru tās uzturēšanu labā sanitārajā stāvoklī, it īpaši karstajā sezonā.
4. Esošās publiskās infrastruktūras kvalitātes pilnveide un regulāra uzturēšana labā tehniskā stāvoklī, novēršot identificētās nepilnības (navigācijas zīmju maiņa pie sadalošā ceļa uz abiem stāvlaukumiem, pārģērbšanās kabīnes atjaunošana, ierīkojot drēbju pakaramos u. c.). Rūpēs par regulāru publiskās infrastruktūras apkopi peldsezonas laikā un sezonālo infrastruktūras elementu uzstādīšana pirms maija sākuma brīvdienām.
5. Publiskās infrastruktūras tīkla pilnveide, ņemot vērā Aizsargājamo biotopu saglabāšanas vadlīnijas Latvijā[108], integrējot universālā dizaina risinājumus trūkstošajās vietās un izmantojot vienotu vizuālo identitāti ar oriģināliem vietas identitātes akcentiem (Grobiņas vikingu tematika). Noejai līdz jūrai pie diemvidu stāvlaukuma neliela, mobila, sezonāli pārvietojama dēļu klāja laipa, lai ierobežotu takas iemīdīšanu plašā joslā.
6. Ceļojošās kāpas nostiprināšanas pasākumi pie ziemeļu stāvlaukuma, smiltīs ieputinātā vides interpretācijas stenda atjaunošana. Krasta procesu rezultātā radītās erozijas risku aizkavējošu pasākumu veikšana pie skatu platformas. Arī "Liedagu" stāvlaukuma jūras pusē — ierīkot sapūsto smilšu kavēkļus, lai līdzīgi kā stendi, netiktu ieputināts arī stāvlaukums.

[108] https://nat-programme.daba.gov.lv/public/lat/publikacijas_un_dokumenti/#vadlinijas

7. Ērtas un drošas piekļuves jūrai izveide no Šķēdes dārziņu kooperatīva, kur šobrīd ir liela apmeklētāju plūsma, bet esošās takas vai piekļuves vietas nav labiekārtotas.
8. Atkritumu apsaimniekošanas uzlabošana publiskajā piekrastes zonā (stāvlaukumi un noejas līdz jūrai) — šķirošanai piemērotu atkritumu konteineru izvietošana un apsaimniekošanas regularitāte saistīti ar iepriekš prognozējamiem apmeklētāju plūsmas palielinājumiem peldsezonas laikā (īpaši karstā laikā un brīvdienās). Atkritumu (īpaši vienreiz lietojamo plastmasas trauku un piederumu), kā arī iepakojuma aprites ierobežojumi piekrastes un pludmales publiskajos pasākumos. Atkritumu atstāšanas attieksmes maiņas zīmju "Dabā ejot, ko atnesi to aiznes!" izvietošana stāvlaukumos.
9. Mērķtiecīga vides izglītības organizēšana, vides apziņas palielināšana sabiedrībā, iedzīvotāju un apmeklētāju iesaiste publiskās kampaņās, informējot par atkritumu ietekmi un iesaistot sakopšanas iniciatīvās, mazinot antropogēno ietekmi uz vidi, atbildīgu piekrastes apmeklējumu un dabas daudzveidības vērtību respektēšanu.
10. Kontroles un preventīvo pasākumu veikšana kāpu zonas izbraukāšanas un ugunskuru kurināšanas tam neparedzētās vietās novēršanai, ar to saistīto vides izglītības pasākumu īstenošana.
11. Apmeklētāju skaitītāju ieviešana pie noejas līdz jūrai virzienā uz skatu platformu, iegūto apmeklētības datu izmantošana apsaimniekošanas pasākumu pilnveidei, to regulāra publicēšana Atvērto datu portālā[109] nepārtraukta piekrastes apmeklētības monitoringa vajadzībām.
12. Aktuālās informācijas uzturēšana vides interpretācijas stendos, ar tūrismu un atpūtu saistītās informācijas precizitātes nodrošināšana un koordinēšana ceļotāju izmantotajos populārākajos digitālajos resursos. Integrēto informācijas kanālu aktualizēšana par piekrastes publiskās infrastruktūras stāvokli (tostarp uz ārvalstu tūristiem orientēto, piemēram, *Park4night*.com u. c.), tās paredzēšanu noteiktām mērķgrupām un ar vietu apmeklējumu saistītajiem vietējiem pakalpojumiem, palīdzot novirzīt plānoto tūristu plūsmas daļu uz vietām, kas visprecīzāk atbilst viņu vajadzībām, dzīvesstilam un interesēm, veicinot ietekmi uz vietējo ekonomiku.
13. Dabas pieejamības sertifikāta *NaaC*[110] kritēriju izpilde un galveno piekļuves vietu jūrai sertificēšana, rūpējoties par augstiem standartiem vides piekļuves nodrošināšanai. Infrastruktūras pilnveidē jāņem vērā Invalīdu un viņu draugu apvienības *Apeirons* vides pieejamības audita ziņojums ar priekšlikumiem Medzes pagasta atpūtas vietas pilnveidei, lai tā būtu piemērota atpūtai apmeklētājiem ratiņkrēslā[111] (autostāvvietas, tualetes un takas labiekārtošana).
14. Veloceļu attīstība Grobiņas apkārtnē ārpus attīstāmās vietas, kas papildina 5.5.1 SAM ieguldījumus un atbilst piekrastes plānojuma mērķiem.

[109] https://data.gov.lv/lv
[110] http://zalie.lv/dabas-pieejamibas-sertifikats-naac/
[111] http://zalie.lv/wp-content/docs/SLK_Apeirons_GalaZinojums2017.pdf

15. Degradēto LPSR armijas būvju un graustu pakāpeniska demontēšana, paaugstinot Kurzemes piekrastes kāpu zonas ainavisko kvalitāti.
16. Attālinātas brīvprātīgas maksājumu sistēmas izveide un ieviešana, ar nelielām zīmēm pie galvenajiem infrastruktūras objektiem ar iespēju tās lietotājiem maksāt nominālu ziedojumu vai brīvprātīgu summu par labiekārtojumu un uzturēšanu.

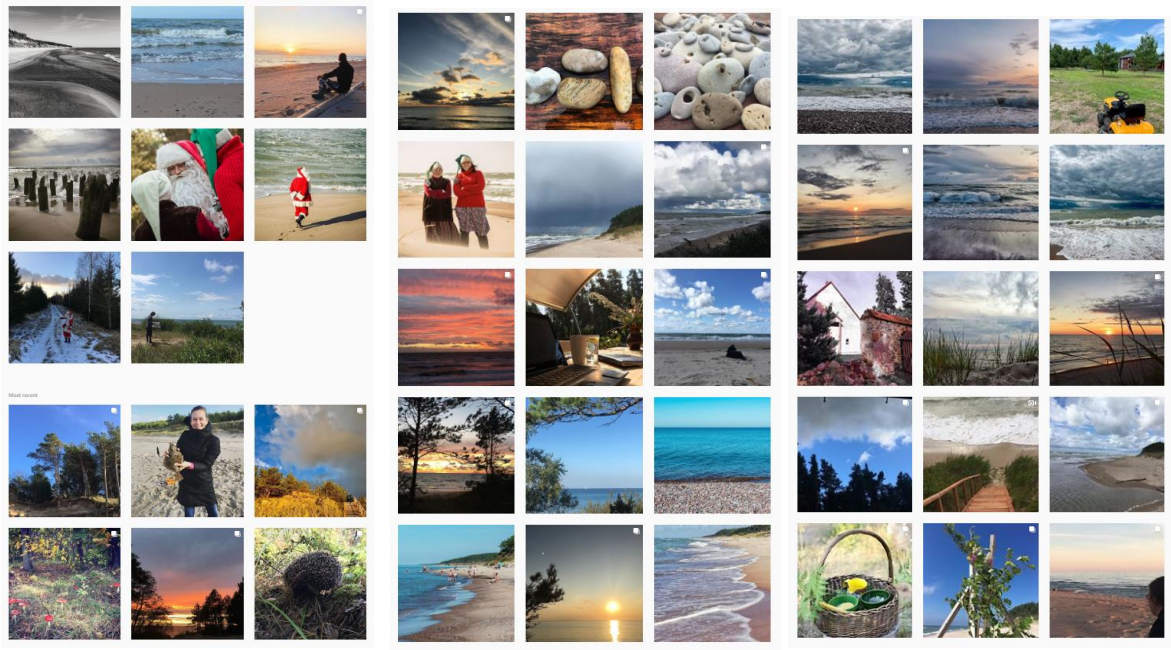
Citas aktivitātes saskaņā ar Piekrastes plānojuma 1. pielikumu[112]. Visas ar publiskās infrastruktūras attīstību saistītās aktivitātes detalizētāk plānojamas, ņemot vērā krasta ģeoloģiskos procesus un projekta "Dabas skaitīšana"[113] ietvaros iegūtos ES nozīmes īpaši aizsargājamo biotopu teritoriālās izplatības un kvalitātes apzināšanas datus.

[112] Pieejams lejupielādei: http://polsis.mk.gov.lv/api/file/file7176177217699516273.DOCX

[113] Darbības programma "Izaugsme un nodarbinātība" 5.4.2. specifiskā atbalsta mērķa "Nodrošināt vides monitoringa un kontroles sistēmas attīstību un savlaicīgu vides risku novēršanu, kā arī sabiedrības līdzdalību vides pārvaldībā" projekts Nr. 5.4.2.1/16/I/001 "Priekšnosacījumu izveide labākai bioloģiskās daudzveidības saglabāšanai un ekosistēmu aizsardzībai Latvijā" jeb "Dabas skaitīšana", informācija par projektu https://www.daba.gov.lv/public/lat/projekti/aktualie_projekti/dabas_skaitisana1/

VĒRGALES pagasts

1. Piekrastes apmeklētāju plūsmas raksturojums

Vg-1. attēls. *Ziemupes pludmales apmeklētāju un apsaimniekotāju Instagram vietnē ievietotās populārākās un nesenākās bildes ar mirkļbirku #ziemupesjurmala.*

Avots: Instagram, decembris 2019, (#ziemupesjurmala, n=44 no 323)

1.1. Apmeklētības izvērtējums

Piekrastes apmeklētību raksturo trīs veidu plūsma: vietējo iedzīvotāju un viņu viesu atpūta pie jūras, vienas dienas apmeklētāji — pamatā ceļotāji no Kurzemes reģiona iekšzemes vietām un vietējie vai ārvalstu tūristi, kuri izvēlas nakšņot Vērgales pagastā, ko ļoti ietekmē sezonalitāte (sk. Vg-1. tabulu).

Nakšņotāji tūristu mītnēs

Vērgales pagastā ir 20 tūristu mītnes ar kopējo kapacitāti 79 numuri viesiem un 223 gultasvietas (pieejamo gultasvietu skaitā neietverot papildus izvietotās gultasvietas). Trīs lielākās tūristu mītnes pēc numuru kapacitātes ir *Laikas, Villa Diana Ziemupes muižā* un *Stellas*. Daļa tūristu mītņu šeit pastāv jau kopš 90. gadiem, tomēr skaits turpinājis palielināties — kopš 2015. gada atvērtas četras brīvdienu mājas un viena viesu māja, īpašnieku mainījusi Ziemupes muiža. Ziemupes stāvlaukums pie jūras kā pašvaldības zeme izdota nomā NVO "Ziemupīte", kas vienlaikus rūpējas par pludmales tīrību un labiekārtojumu atpūtas un piknika vietās, arī veic mazumtirdzniecības pakalpojumus (tostarp dažkārt arī vietējiem, jo veiklas Ziemupē ir slēgts[114]). Latvijas kontekstā šī vērtējama kā sociālā uzņēmējdarbība, kas apspriežama arī plašāk kā viens no iespējamiem piekrastes ilgtspējīgas

[114] https://www.liepajniekiem.lv/zinas/novados/ziemupe-atkal-bez-veikala-212043

apsaimniekošanas modeļiem vietās, kur vietējo iedzīvotāju ir maz un tūristu plūsma nav tik liela.

Vg-1. tabula. *Kopējie apmeklētāju plūsmas rādītāji Vērgales pagastā, 2015. un 2019. gada salīdzinājums.*

kritērijs	*vērtība*	
gads	***2019***	***2015***
Tūristu mītņu skaits	20	9
Tūristu mītņu kapacitāte — numuri viesiem	79	29
Tūristu mītņu kapacitāte — gultasvietas	223	110
Vērtētais* tūristu nakšņojumu skaits	8 709	4 296
Latvijas rezidentu vienas dienas braucienu skaits uz Pāvilostas novadu (CSP aptauja, 2018)	5 810	nav datu
Latvijas rezidentu vairāku dienu braucienu skaits uz Pāvilostas novadu (CSP aptauja, 2018)	12 101	
Vērtētais apmeklējumu skaits gadā Vērgales pagasta pludmalēs	24 000	**55 302

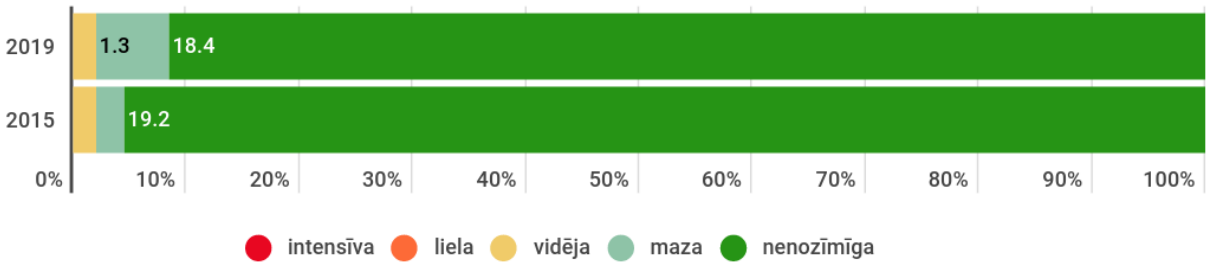
**Aprēķinam izmantots vidējais gultasvietu noslogojums (Latvijas piekrastē ārpus lielajām pilsētām ir 10,7 % gadā; CSP, 2019).*

*** 2015. gadā Pāvilostas novadā kopā.*

Pludmales apmeklētāji un piekrastes apmeklētības intensitāte

Apmeklētības intensitāte ir salīdzinoši neliela ar dažiem izņēmumiem pie galvenajām piekļuves vietām pie jūras apdzīvotajās vietās — Ziemupē, Saraiķos vai pie tūristu mītnēm (sk. Vg-2. un Vg-3. attēlu). Šajās vietās apmeklētības intensitāte nedaudz palielinājusies, salīdzinot ar 2015. gadu. Tas atbilst Ziemupes jūrmalas pozicionējumam novada tūrisma vietnē: "Mūsu bagātība — vēl joprojām klusā, neskartā, skarbā, retiem augiem bagātā Ziemupes jūrmala[115]." Vērgales pagasta Baltijas jūras piekrastes apmeklējumu intensitāte salīdzinājumā ar 2015. gadu palielinās (sk. Vg-2. attēlu), kas, salīdzinot ar citām piekrastes vietām, joprojām ir nedaudz. Vērgalaes pagasts ir viens no vismazāk apmeklētajiem Baltijas jūras piekrastes posmiem Latvijas teritorijā. No visas pagasta teritorijā ietilpstošās piekrastes 9 % ir maz vai nenozīmīgi apmeklēta. Apmeklētība ir lielāka pie apdzīvotām vietām (Ziemupe) vai tūristu mītnēm (Laikas u. c.). intensitāte ir izteikta, salīdzinot ar visas Latvijas jūras piekrastes rādītājiem — pēc maksimālā apmeklētāju skaita dienā uz 1 km. To raksturo šādas vērtības: intensīva (>5000), liela (1000-5000), vidēja (300-1000), maza (100-300), nenozīmīga (<100).

[115] http://www.pavilosta.lv/lv/trismsunatpt/apskatesobjekti/ziemupe

Vg-2. attēls. *Baltijas jūras piekrastes apmeklējumu intensitātes salīdzinājums Vērgales pagastā 2015. un 2019. gadā.*

Avots: Nocticus, 2019

Uzskaitītais nakšņotāju skaits Ziemupes jūrmalā 2018. gadā bija 2190, kas kopā veidoja 5503 viesu naktis. Tie ir kemperi, cilvēki ar teltīm, kuri izmanto atpūtas vietas labiekārtojumu. 2019. gadā apmeklējumu skaits samazinājies vairāk nekā divas reizes (896), taču palielinājies vidējais palikšanas ilgums (kopā 3071 viesu naktis), sasniedzot 3,4 naktis. Attiecīgi vienas dienas apmeklētāji no ciema vai apkārtnes veido vēl vienu daļu. Apmeklējumu skaits gadā Ziemupē ir vairāk par 15 tūkstošiem, jo vēl 2018. gadā tuvu tam bija kopējais viesu nakšu skaits Ziemupes un tuvākās apkārtnes tūristu mītnēs.

Apmeklētāji citās piekrastes tūristu piesaistēs (tūrisma objektos un publiskajos pasākumos)

Ārpus peldsezonas un jūras piekrastes vairāk apmeklējumu piesaista Ziemupe: baznīca, muižas ēka ar viesmīlības pakalpojumiem, jaunu aktualitāti radīs 2019. gada augustā atklātā[116] senlietu krātuve "Jūras māja" ciema centrā (sk. Vg-6. attēlu). Īpaši izceļamas biedrības "Ziemupīte" aktīvistu radošās idejas un sociālā uzņēmējdarbība, kas spējusi piekrastes ciemam radīt oriģinālu tēlu Latvijas mērogā. Biedrība apsaimnieko arī Ziemupes stāvlaukumu pie jūras, kur rīko dažādus kultūras pasākumus un tradicionālo gadskārtu svinēšanu, kuros ik gadu iesaistās daži tūkstoši apmeklētāju. Ziemupe un īpaši visu māja "Laikas" ir populāra bušu makšķerniekiem rudenī. Piekrastes stāvlaukums pie jūras tiek iznomāts no pašvaldības biedrībai ar nosacījumu par tajā veidotās infrastruktūras uzturēšanu, tualešu nodrošināšanu apmeklētājiem un atkritumu savākšanu, dodot iespēju iekasēt maksu par stāvvietu un nodarboties ar vajadzīgiem papildu komercpakalpojumiem — mazumtirdzniecība (faktiski kļuvis par vienīgo sezonālo veikalu ciemā), piknika vai nakšņošanas telts vietu iznomāšana u. c. Latvijas piekrastes apsaimniekošanas kontekstā šis ir viens no labās prakses piemēriem jūras atpūtas vietu apsaimniekošanai. Atbildīgi un ar izpratni par ilgtspējību ikdienā tiek uzturēta infrastruktūra, nodrošināta ērta piekļuve jūrai, sabiedriskā kārtība un tīrība peldvietā.

[116] http://www.pavilosta.lv/rightmenu1/-projekti/ejzf-projekts-20182019

Vg-3. attēls. *Piekrastes publiskā infrastruktūra, apmeklētības intensitāte un slodze uz veģetāciju Pāvilostas novadā.*

Avots: Jāņa Sēta, Nocticus, 2020

1.2. Potenciālās tūrisma nišas

Lielākas pārmaiņas skars racionālāku resursu izmantojumu vienotām plašāka galamērķa tirgvedības aktivitātēm kopīgi ar Pāvilostu un Liepāju (TIC transformācija aktīvas tūrisma galamērķa pārvaldības virzienā, uzņēmēju līdzfinansējums kopīgam galamērķa mārketingam un tīklveida stratēģiju izmantošana kompleksu produktu izstrādei starptautiskiem tirgiem). Lai arī jaunā senlietu krātuve "Jūras māja" paredzēta kā tūrisma informācijas punkts pagasta viesiem (iepriekš atradās bibliotēkas ēkā) gadu desmitu laikā nepieciešamība pēc informācijas ir krasi mainījusies, pārceļoties uz digitālajiem resursiem un viedtālruni. Lielāka nozīme ir tūrisma speciālistu spējai piesaistīt resursus plašākas attīstības veicināšanai un kopīgi ar plašāku galamērķi — spējai aicināt apmeklētājus uz konkrēto vietu digitāli, vēl pirms viņi ieradušies Ziemupē. Vērgales pagasta piekrastes stiprās puses arī nākotnē saglabāsies ar vienu no mazāk skartajām un dabiskajām jūras piekrastes vietām Latvijā. Kā dzīves vieta ar augstas kvalitātes ainavu, kuras ilgtspējai ir svarīgi kvalitatīvi ikdienas mobilitātes risinājumi ar Liepāju. Komfortablas brīvdienu mājas, kur ar augstu ekoloģisko izpratni un kvalitatīvu dizainu prot izmantot vidi, nodrošinot "aizbēgšanu" no stresa, darbiem un pilsētas trokšņiem, nepazeminot komforta līmeni.

2. Pārskats par ilgtermiņa atkritumu slodzi un tās izmaiņām pludmalē

Par ilgtermiņa atkritumu slodzi un tās izmaiņām Vērgales pagasta pludmalēs skatīt kopējo Pāvilostas novada pārskatu pie Pāvilostas pilsētas nodaļas. Vērgales pagastā nav nevienas oficiālās peldvietas[117], tāpēc 2019. gada peldsezonā nav arī veikti peldvietu ūdens kvalitātes mērījumi. Ziemupes stāvlaukumā pēc biedrības "Ziemupīte" iniciatīvas iespējams veikt sadzīves atkritumu šķirošanu (sk. Vg.-4. attēlu), kas citviet apdzīvotās piekrastes vietās joprojām netiek nodrošināts.

***Vg-4. attēls**. Atkritumu šķirošanas konteineri (EkoKurzeme[118]) Ziemupes centra pludmales autostāvlaukumā, kas ieviesti arī vairākās viesu mājās ("Laikas" un "Kalēji").*

Foto: A. Klepers, jūlijs, 2019

[117] https://likumi.lv/ta/id/295404-peldvietas-izveidosanas-uzturesanas-un-udens-kvalitates-parvaldibas-kartiba

[118] https://www.ekokurzeme.lv/lv/pakalpojumi/atkritumu-skirosana-1/atkritumu-skirosana-pavilostas-novada/

Tūristu mītnes pašas nodrošina atkritumu apsaimniekošanu komercobjektā un pamatā sakopj arī sev pieguļošās piekrastes daļu, jo īpašumi ir tuvu jūrai un pamatā bez plašākas publiskās piekļuves.

3. Antropogēnā slodze uz veģetāciju

Vērgales pagasta jūras piekraste pēc antropogēnās slodzes uz veģetāciju iedalās četrās daļās: 0,8 km — stipri ietekmēta, 6,2 km — vidēji ietekmēta, 12,5 km — vāji ietekmēta un 0,6 — ļoti vāji ietekmēta (sk. Vg-3. attēlu). Antropogēnā ietekme uz veģetāciju minimāla noejas vietā līdz jūrai pie Stellām. Vietām laukumi bez veģetācijas, maz un nelieli.

Vērgales pagasta Ziemupē, kur ir lielākais apmeklējums, pārsvarā ir mežainas piejūras kāpas, tikai atsevišķos posmos arī embrionālās kāpas, citviet jūras stāvkrasts. Apmeklētāju populārākajās atpūtas vietās vietām ir atklātas platības ar skraju veģetāciju vai pilnībā bez veģetācijas, radot vidēji lielu slodzi uz veģetāciju. Fragmentāri zemsedze noplicināta atpūtas vietā pie Ziemupes centra stāvlaukuma, arī plašākā zonā pie Ziemupes kapiem, kur stāvlaukums nav labiekārtots. Vērojama piekrastes biotopu fragmentācija, atklātas platības ar skraju veģetāciju vai pilnībā bez veģetācijas un lielākas takas. Esošai apmeklētāju plūsmai neadekvāti plaša smilšaina taka izveidojusies noejas vietā līdz jūrai pie viesu mājas "Stellas" Ziemupē, kas radusies, jo nav izveidota infrastruktūra krasta kāpas vaļņa vietā (sk. Vg-5. attēlu).

Pie Ziemupes maksas stāvlaukuma ir divas noejas līdz jūrai un kāpnes pie Kapupes ietekas uz ziemeļiem no stāvlaukuma. Pa stāvkrasta augšu iestaigāta taka ar atzariem vietās, kur stāvkrastā novietoti soliņi, volejbola laukums un izveidojušās vairākas noejas līdz jūrai bez labiekārtojuma. Pie kapu stāvlaukuma informācijas stends par dabas liegumu "Ziemupe". No kapu autostāvvietas līdz jūrai iestaigāta taka un izveidojusies neoficiāla noeja no stāvkrasta līdz jūrai, kas veicina krasta eroziju. Antropogēnā slodze vidēja.

***Vg-5. attēls**. Noeja līdz jūrai pie viesu mājas "Stellas" Ziemupē ar esošai apmeklētāju plūsmai neadekvāti plašu smilšainu taku, ko rada infrastruktūras neesamība krasta kāpas vaļņa vietā.*

Foto: A. Klepers, jūlijs, 2019

Bez antropogēnās slodzes, kura kopumā Vērgales pagastā nav liela, piekrastes veģetāciju ietekmē citi faktori. Notiek aktīva stāvkrasta erozija (4. klase, hroniska erozija, kas netiek kompensēta un rezultējās pamatkrasta recesijā ar ātrumu zem 1 m gadā[119], redzami atsevišķi neseni nogruvumi. Saskaņā ar Latvijas Universitātes 2014. gadā izstrādāto metodisko materiālu "Vadlīnijas jūras krasta erozijas seku mazināšanai" laika posmā no 2014.–2060. gadam paredzams, ka Ziemupes teritorijā vidējais zaudētās krasta joslas platums sasniegs 15–30 m. Notiek pludmales noskalošana.

Uz ziemeļiem no Ziemupes publiskā infrastruktūra nav izveidota. Gar stāvkrasta augšu iet iestaigāta taka (sniedzas viscaur gar ciemu), no tās viena neoficiāla noeja līdz jūrai, stāvkrastā iegravēti uzraksti, veicinot krasta eroziju, citu izbradājumu maz. Izbraukāts plašs zāļains stāvlaukums ir pie Annas kapiem, arī vairākās vietās ceļu galos Saraiķu apkaimē, kur pat labiekārtotas nelielas atpūtas vietas ar privātu iniciatīvu, taču pamatā šīs vietas ir ar mazu apmeklējumu un kāpu veģetācija nav ietekmēta ar postošu apmeklētāju slodzi.

4. Publiskās infrastruktūras izvērtējums

Aktualizētos datus un to salīdzinājumu ar 2015. gada rādītājiem visam Vērgales pagastam iespējams skatīt Piekrastes ģeotelpiskajos datos, kas pieejami VARAM mājaslapā[120].

4.1. Infrastruktūras kapacitāte

Ziemupes pludmalei kā galvenajai piekļuves vietai iespējams aprēķināt pludmales kā konkrētas ietilpības telpas maksimālo pieļaujamo cilvēku skaitu un saistītās piekļuves infrastruktūras kopējo caurlaidību. Vienu kilometru garā zonā ar Ziemupes jūrmalas stāvlaukuma noeju viduspunktā kopējā pludmales platība ir 2,71 ha (27146,03 m^2[121]). Vidējais pludmales platums (variē atkarībā no vēja stipruma un virziena) ir ļoti šaurs un starp abām noejām ir aptuveni 25 m.

Maksimālā pludmales ietilpība, izmantojot slodzes un apmeklētāju rotācijas formulu, ir šāda:

kopējā lietderīgā platība (pludmales laukums) / ar vidējo individuālo standartu (50 m^2 pludmales cilvēkam) (27146,03 : 50)- 10 % publiskās telpas = 489 cilvēki vienlaikus, jeb 1467 vienā dienā.

Šī platība krasi samazinās stiprāka R vēja gadījumā, paliekot ārpus ūdens tikai augšējai pludmales daļai.

Kapacitāte ir nepietiekoša noejai līdz jūrai pie Ziemupes kapiem, kur pamatā iet vietējie un tie ceļotāji, kuriem žēl maksāt par stāvlaukumu. Vieta bez labiekārtojuma rada lielāku slodzi uz veģetāciju, kaut arī ierīkojot tur ērtāku noeju, iespējams, daļēji mazināsies alternatīva apmeklēt maksas vietu, turklāt estētiskās izvēles, atpūšoties pludmalē tiešā kapsētas tuvumā.

---

[119] Vadlīnijas jūras krasta erozijas seku mazināšanai. (2014). Rīga: LU, ĢZZF, Nr.: KPR 2013/12/EU43084, pieejamas: http://www.varam.gov.lv/lat/publ/met/?doc=18713'

[120] http://www.varam.gov.lv/lat/darbibas_veidi/tap/lv/?doc=18794

[121] Izmērīts aerofoto, izmantojot http://www.daftlogic.com/ laukumu aprēķināšanas rīku

Vērgales pagastā galvenais piekrastes ceļš V1188 pārklājas ar *EuroVelo 13* (Dzelzs priekškara maršruts) un *EuroVelo 10* (Baltijas jūras veloaplis) maršruta trasi. *EuroVelo 13* velomaršruts *ir g*alvenais piekrastes veloinfrastruktūras tīkla elements, kas diemžēl pagasta teritorijā nav attīstījies. Piekrastes velotransporta infrastruktūras attīstība noteikta Valsts ilgtermiņa tematiskajā plānojumā Baltijas jūras piekrastes publiskās infrastruktūras attīstībai[122] un Velosatiksmes attīstības plānā 2018.–2020. gadam[123]. Tas ietver savstarpēji saistītus starptautiskos, reģionālos un vietējos velomaršrutus un gājēju ceļus. Šāds integrēts velotransporta un gājēju infrastruktūras tīkls veicina piekrastes vienotā dabas un kultūras mantojuma objektu savstarpējo sasaisti, piekrastes sasaisti ar iekšzemi, kā arī Igauniju un Lietuvu, un iekļaušanos ES līmeņa starptautiskajos velomaršrutos un kājāmgājēju maršrutos, veicinot tūrisma eksportu. Velomaršrutu tīkla attīstības īstenošanu paredzēts veikt pakāpeniski, nepieciešamo finansējumu piesaistot no dažādiem finanšu avotiem, tostarp pašvaldību budžeta. Vērgales pagastā visa *EuroVelo 13* maršruta garumā gar V1188 nav izbūvēts veloceļš vai atdalošā velojosla, turklāt autoceļa grants seguma kvalitāte neatbilst velobraucēju prasībām, trūkst drošu velonovietņu[124], ir vāja sasaiste ar sabiedrisko transportu velosipēdu ērtai pārvadāšanai (tā praktiski nefunkcionē), trūkst marķējuma. Vērgales pagasta maršruta posma stiprā puse ir ainaviskā daudzveidība, vairākas tūristu piesaistes un viesmīlības pakalpojumi, ko pamatā nodrošina tūristu mītnes (daļēji sezonāli). Starptautiskajam velomaršrutam iespējams veidot savienojumus ar vietējo velomaršrutu *Pāvilostas jūras veloloks*[125], kas sasaista ar Ziemupes baznīcu, Saraiķu zvejnieka sētu, Vērgales muižas kompleksu un citām Pāvilostas novada tūristu piesaistēm.

Kapacitāte jāpalielina noejas vietai un nelielam stāvlaukumam pie jūras Saraiķos, kas būtu piemērota rekreācijas vieta vietējiem iedzīvotājiem. Jāpilnveido stāvlaukumi pie kapsētām (Annas kapi un Ziemupes kapi), kas atrodas tiešā jūras tuvumā un regulāri tiek izmantoti gan automašīnu novietošanai kapu apmeklējuma laikā, gan tomēr arī nokļūšanai līdz jūrai (ko arī biežāk praktizē vietējie iedzīvotāji). Jānorāda precīzāka informācija par auto stāvlaukumu pieejamību privātajās tūristu mītnēs, kas daļēji risinātu situāciju ar stāvlaukumu kapacitāti (tostarp, maksas stāvvietu, kas ir viens no pakalpojumiem).

4.2. Infrastruktūras stāvoklis un kvalitāte

Piekrastes publiskās infrastruktūras stāvokļa kopējais vērtējums Vērgales pagastā pēc apsekojumiem 2019. gada sezonā novērtēts kā "apmierinošs, taču vajadzīgi uzlabojumi" (2,2 punkti skalā no viens līdz trīs, sk. K-1. tabulu), atzīmējot dažādas nepilnības.

Ziemupes centra laukumu apsaimnieko biedrība "Ziemupīte", kuras pārstāvji kā savu misiju norāda:

> *"(..)vēlamies, lai šī vieta saglabā savu raksturu, nekļūst par caurbraucamu ķeksīti tūrisma maršrutā ar dažiem nostāstiem par*

[122] Valsts ilgtermiņa tematiskais plānojums Baltijas jūras piekrastes publiskās infrastruktūras attīstībai, 2016

[123] https://likumi.lv/ta/id/301068-par-velosatiksmes-attistibas-planu-2018-2020-gadam

[124] http://www.divritenis.lv/box/files/91347573vadlnijasvelosipdunovietuizveidoanai.pdf

[125] http://www.velokurzeme.lv/lv/marsruti/5-pavilostas-novada-velo-marsruts-pavilostas-juras-velo-loks/

to kā reiz bija (..); svarīgi, lai šī vieta neizzūd mūsu bērniem, mazbērniem un viņu bērniem vai radu bērniem. Mēs darām, jo mums ir nozīmīgi uzturēt šīs vietas asinsriti dzīvu, veicināt tās neiestagnēšanu sevī, likt vārdam izskanēt plašāk (..) cilvēki šeit brauc ne vien vairs vietas, bet vietas piederības sajūtas dēļ.".

Infrastruktūras uzturēšanai nekāds papildu finansējums no pašvaldības netiek piesaistīts (koncentrējoties uz Pāvilostu kā prioritāri attīstāmo vietu), biedrības darbības principu vairāk var saistīt ar sociālās uzņēmējdarbības jēdzienu.

"(..)vēl joprojām šis ir mūsu dārgākais hobijs, bet mums ir svarīgas lietas ar pievienoto vērtību, ar jēgu."

Bez publiskās infrastruktūras regulāras uzturēšanas uzdevumiem, iezīmējas kāda cita problēma, kas joprojām ir aktuāla arī citviet piekrastē.

"Pirms vairākiem gadiem mums regulāri rudenī vai pavasarī kaut ko aiznesa — deviņu gadu laikā ir "aizgājušas" divas izlietnes, trīs galdi, izrauti vadi, kas bija savilkti centrālajā laukumā uz Ziemassvētku pasākumiem, ir stumti konteineri upītē..."

Situācija ir uzlabojusies, biedrības pārstāvji nodrošina pieskatīšanu un kārtību. Taču gan pašvaldībā, gan starp uzņēmējiem netrūkstot cilvēku, kuri nerespektē dabas vai vietējās kopienas vērtības ilgtermiņā, cenšas ieraudzīt īsāko un tikai ienākumus nesošo ceļu.`Biedrības darbošanās publiskās infrastruktūras apsaimniekošanā norāda uz alternatīvu iespēju labākas kārtības nodrošināšanai. Ieinteresētu cilvēku klātbūtne un rūpes par vietu brīdī, kad tur ir arī atpūtnieki rada papildinošu motivāciju. Līdzīgi tas ir uzņēmēju gadījumā ar pludmales kafejnīcām vietās, kur apmeklētāju plūsma ir lielāka.

***Vg-6. attēls**. Būvniecības darbi Ziemupes centrā, labiekārtojot piekļuvi atjaunotajai muižas klētij pie senlietu krātuves "Jūras māja".*

Foto: A. Klepers, jūlijs, 2019

Ziemupes centra pludmales atpūtas vietā nepieciešams atjaunot ģērbtuves, atkritumu urnas, galdus atpūtas vietās, izveidot nobrauktuvi līdz jūrai. Papildinoši jau esošai infrastruktūrai un tur veiktajām aktivitātēm vajadzīgs elektrības pieslēgums teritorijai, kas ļautu pilnvērtīgāk izmantot vietu un veidot labiekārtojumu, mūsdienīgas tualetes un iespēju nodrošināt papildu pakalpojumus atpūtniekiem.

5. Operatīvo dienestu piekļuves iespējamība pie jūras

Pāvilostas novada Vērgales pagastā apmeklējuma ziņā nozīmīgākā publiskās piekļuves vieta ir Ziemupē. Tur arī atrodas viena no divām jau esošajām operatīvo dienestu nobrauktuvēm līdz jūrai. Pieeja jūrai ir no publiskā stāvlaukuma Ziemupē ar ērtu nokļūšanu līdz stāvlaukumam un smilšainu ceļu cauri kāpas valnim līdz krasta līnijai (sk. Vg-7. attēlu). Otra piekļuves iespēja pie jūras Vērgales pagastā ir Saraiķos. Tur ceļš caur kāpu zonu ir smilšains, regulāri daļēji aizputināts. Tomēr līdz jūrai ar operatīvo dienestu auto var nokļūt abās vietās.

***Vg-7. attēls**. Nobrauktuve līdz jūrai no Ziemupes stāvlaukuma — pēdējais posms līdz krasta līnijai caur priekškāpas valni.*

Foto: A. Klepers, jūlijs, 2019

6. Priekšlikumi vajadzīgajiem pasākumiem situācijas uzlabošanai, lai mazinātu apmeklētāju radīto slodzi uz vidi un pilnveidotu piekrastes publisko infrastruktūru

Daļa priekšlikumu jau izteikti attiecīgajās tematiskajās nodaļās kopā ar problēmu raksturojumu. Šeit vēlreiz īsumā uzsvērti galvenie ieteikumi vajadzīgajiem pasākumiem situācijas uzlabošanai, lai mazinātu apmeklētāju radīto slodzi uz vidi un pilnveidotu piekrastes publisko infrastruktūru. Tie pamatā adresēti pašvaldībai, ja nav minēts citādāk.

1. Baltijas jūras piekrasti vienojošā stratēģiski svarīgākā *aktīvās mobilitātes* starptautiskā velomaršruta *EuroVelo 13* infrastruktūras izbūve, izveidojot drošu savienojumu velotūrismam no Lietuvas gar Kurzemes piekrasti, ko varētu izmantot arī vietējie iedzīvotāji. Velomaršruta ieviešana teritorijas plānojumā (sadarbībā ar *EuroVelo 13* koordinējošo organizāciju "Vidzemes tūrisma asociācija"), projektēšana, izbūve, marķēšana, kā arī sasaiste ar vietējiem velomaršrutiem un tūrisma un viesmīlības pakalpojumiem. Kritiskais posms ir grantētais ceļš visa pagasta ietvaros no Saraiķi- Akmeņrags-pagrieziens uz P111 reģionālo valsts autoceļu.
2. Ziemupes centra pludmales labi uzturētā, bet jau nolietotā labiekārtojuma atjaunošana, atpūtas vietu, tualetes infrastruktūras uzlabošana. Autostāvvietu paplašināšana un labiekārtošana pie kapsētām (Annas kapi un Ziemupes kapi), kas atrodas tiešā jūras tuvumā un regulāri tiek izmantoti arī nokļūšanai līdz jūrai. Esošās publiskās autonovietnes un pludmales labiekārtojuma pilnveidošana.
3. Publiskās infrastruktūras tīkla pilnveide, ņemot vērā Aizsargājamo biotopu saglabāšanas vadlīnijas Latvijā[126], integrējot universālā dizaina risinājumus trūkstošajās vietās un izmantojot vienotu vizuālo identitāti ar oriģināliem vietas identitātes akcentiem.
4. Atkritumu apsaimniekošanas uzlabošana publiskajā piekrastes zonā (stāvlaukumi, noejas līdz jūrai, oficiālā peldvieta) — šķirošanai piemērotu atkritumu konteineru izvietošana un apsaimniekošanas regularitāte saistīti ar iepriekš prognozējamiem apmeklētāju plūsmas palielinājumiem peldsezonas laikā (īpaši karstā laikā un brīvdienās). Atkritumu (īpaši vienreiz lietojamo plastmasas trauku un piederumu), kā arī iepakojuma aprites ierobežojumi piekrastes un pludmales publiskajos pasākumos.
5. Atkritumu situācijas uzlabošanas centieni piekrastes zonās īpaši aizsargājamās dabas teritorijās, kā arī kontroles pasākumu uzlabošana nelikumīgas atkritumu izgāšanas novēršanai un mazināšanai, kā arī vēsturiski piesārņoto vietu situācijas uzlabošanai.
6. Mērķtiecīga vides izglītības organizēšana, vides apziņas palielināšana sabiedrībā, iedzīvotāju un apmeklētāju iesaiste publiskās kampaņās, informējot par atkritumu ietekmi un iesaistot sakopšanas iniciatīvās, mazinot antropogēno ietekmi uz vidi, atbildīgu piekrastes apmeklējumu un dabas daudzveidības vērtību respektēšanu.
7. Integrēto informācijas kanālu aktualizēšana par piekrastes publiskās infrastruktūras stāvokli (tostarp uz ārvalstu tūristiem orientēto, piemēram, *Park4night*.com u. c.), tās paredzēšanu noteiktām mērķgrupām un ar vietu apmeklējumu saistītajiem vietējiem pakalpojumiem, palīdzot novirzīt plānoto tūristu plūsmas daļu uz vietām, kas visprecīzāk atbilst viņu vajadzībām, dzīvesstilam un interesēm, veicinot ietekmi uz vietējo ekonomiku.
8. Izbūvēt kāpnes noejai līdz jūrai pie Ziemupes kapiem, kas apmeklētāju vidū ir populāra piekļuves vieta jūrai. Izvērtēt vajadzību izvietot stāvkrastā

[126] https://nat-programme.daba.gov.lv/public/lat/publikacijas_un_dokumenti/#vadlinijas

atsevišķus norobežojumus lai samazinātu neoficiālo noeju veidošanos, vienlaikus popularizējot labiekārtotās noejas.

9. Ziemupes pludmales virzīšana uz oficiālās peldvietas statusa piešķiršanu[127], kas veicina atbildību pret vidi un rūpes par apmeklētājiem un pieļauj plašāku peldvietas popularizēšanu mērķtiecīgai viesu piesaistei. Ziemupes pludmale pēc nozīmīgāka ieguldījuma infrastruktūras pilnveidē ciema centrā un privātajām iniciatīvām Ziemupes muižā nākotnē var atbilst peldvietai, kuru apmeklē liels skaits atpūtnieku (tostarp daudz ārzemnieku), kurai ir atbilstoša peldvietas infrastruktūra un jau šobrīd veikti labiekārtošanas pasākumi peldēšanās veicināšanai, ir izveidots labs apsaimniekošanas modelis, iesaistot vietējo NVO.
10. Degradēto LPSR armijas būvju un graustu (bijusī armijas teritorija īpašumā "Matroži") pakāpeniska demontēšana un teritorijas revitalizācija, paaugstinot Kurzemes piekrastes kāpu zonas ainavisko kvalitāti.
11. Dabas pieejamības sertifikāta *NaaC*[128] kritēriju izpilde un galveno piekļuves vietu jūrai sertificēšana, rūpējoties par augstiem standartiem vides piekļuves nodrošināšanai. Lai to iegūtu, nepieciešams ņemt vērā universālā dizaina principus, kas detālāk norādīti 4.2. nodaļā.
12. Piekļuves ceļa pie jūras kvalitātes uzlabošana (laivu pievešanai, zivju izkraušanai un transportēšanai, kā arī operatīvā dienesta piekļuvei pie jūras nodrošināšanai).

Citas aktivitātes saskaņā ar Piekrastes plānojuma 1. pielikumu[129]. Visas ar publiskās infrastruktūras attīstību saistītās aktivitātes detalizētāk plānojamas, ņemot vērā krasta ģeoloģiskos procesus un projekta "Dabas skaitīšana"[130] ietvaros iegūtos ES nozīmes īpaši aizsargājamo biotopu teritoriālās izplatības un kvalitātes apzināšanas datus.

[127] Atbilstoši MK 2017. gada 28. novembra noteikumiem Nr. 692 par "Peldvietas izveidošanas, uzturēšanas un ūdens kvalitātes pārvaldības kārtību", pašvaldības katru gadu izvērtē informāciju par to teritorijā esošajām peldvietām un var iesniegt Veselības inspekcijā priekšlikumu par peldvietas iekļaušanu oficiālo peldvietu sarakstā

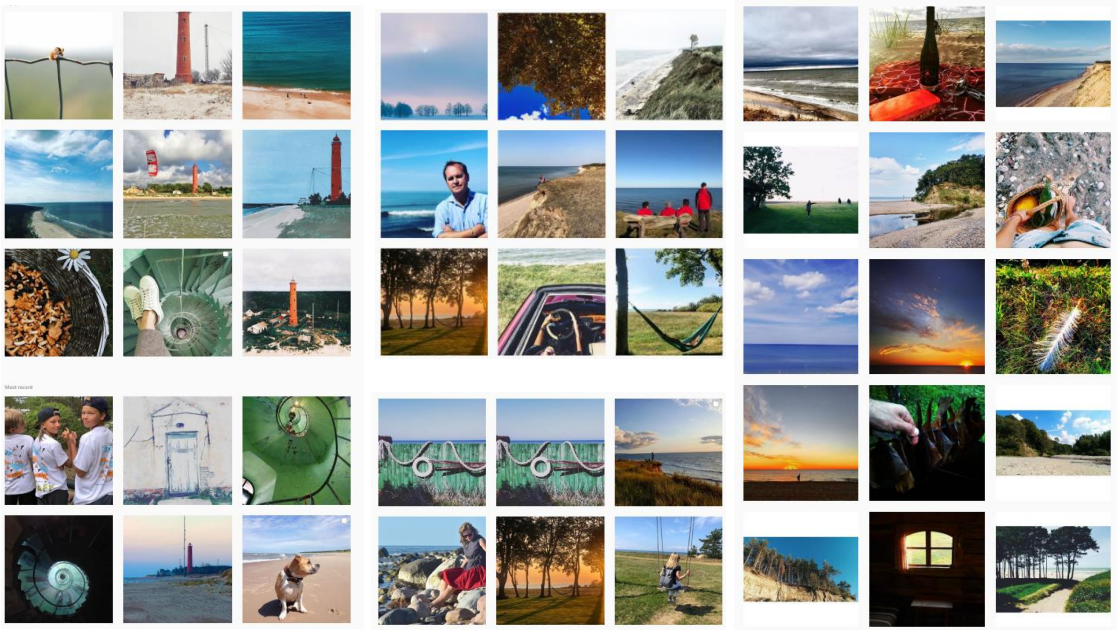
[128] http://zalie.lv/dabas-pieejamibas-sertifikats-naac/

[129] Pieejams lejupielādei: http://polsis.mk.gov.lv/api/file/file7176177217699516273.DOCX

[130] Darbības programma "Izaugsme un nodarbinātība" 5.4.2. specifiskā atbalsta mērķa "Nodrošināt vides monitoringa un kontroles sistēmas attīstību un savlaicīgu vides risku novēršanu, kā arī sabiedrības līdzdalību vides pārvaldībā" projekts Nr. 5.4.2.1/16/I/001 "Priekšnosacījumu izveide labākai bioloģiskās daudzveidības saglabāšanai un ekosistēmu aizsardzībai Latvijā" jeb "Dabas skaitīšana", informācija par projektu https://www.daba.gov.lv/public/lat/projekti/aktualie_projekti/dabas_skaitisana1/

SAKAS pagasts

1. Piekrastes apmeklētāju plūsmas raksturojums

***Sa-1. attēls**. Sakas pagasta piekrastes apmeklētāju Instagram vietnē ievietotās populārākās un nesenākās bildes ar mirkļbirku #akmensrags, #ulmale vai Labraga vietas identifikatoru.*

Avots: Instagram, decembris 2019 (#akmensrags, n=15 no 55; #ulmale, n=15 no 256)

1.1. Apmeklētības izvērtējums

Piekrastes apmeklētību raksturo trīs veidu plūsma: vietējo iedzīvotāju un viņu viesu atpūta pie jūras, vienas dienas apmeklētāji — pamatā ceļotāji no Kurzemes reģiona iekšzemes vietām un vietējie vai ārvalstu tūristi, kuri izvēlas nakšņot Sakas pagastā, ko ļoti ietekmē sezonalitāte (sk. Sa-1. tabulu).

***Sa-1. tabula.** Kopējie apmeklētāju plūsmas rādītāji Sakas pagastā, 2015. un 2019. gada salīdzinājums.*

kritērijs	*vērtība*	
gads	***2019***	***2015***
Tūristu mītņu skaits	9	8
Tūristu mītņu kapacitāte — numuri viesiem	32	13
Tūristu mītņu kapacitāte — gultasvietas	83	44
Vērtētais* tūristu nakšņojumu skaits	3 241	1 718
Latvijas rezidentu vienas dienas braucienu skaits uz Pāvilostas novadu (CSP aptauja, 2018)	5 810	nav datu
Latvijas rezidentu vairāku dienu braucienu skaits uz Pāvilostas novadu (CSP aptauja, 2018)	12 101	
Vērtētais apmeklējumu skaits gadā Sakas pagasta pludmalēs	18 000	**55 302

**Aprēķinam izmantots vidējais gultasvietu noslogojums (Latvijas piekrastē ārpus lielajām pilsētām ir 10,7 % gadā; CSP, 2019).*

*** 2015. gadā Pāvilostas novadā kopā.*

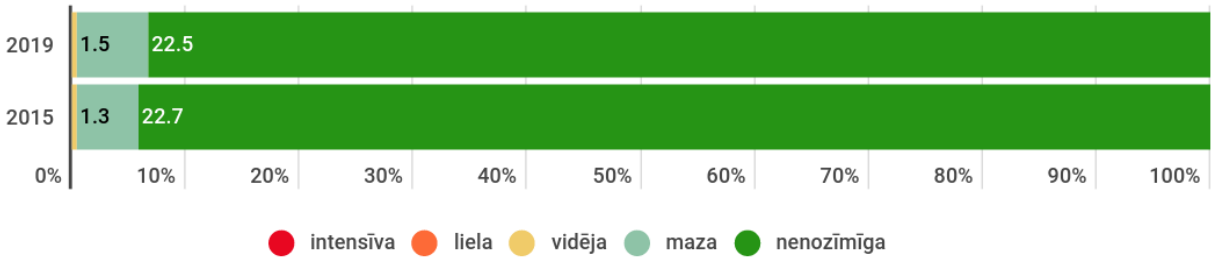
Nakšņotāji tūristu mītnēs

Sakas pagastā 2019. gadā darbojās deviņas tūristu mītnes ar kopējo kapacitāti 32 numuri viesiem un 83 gultasvietas (pieejamo gultasvietu skaitā neietverot papildus izvietotās gultasvietas). Trīs lielākās tūristu mītnes pēc numuru kapacitātes ir *Kapteinis Āķis, Baltmuiža* un *Miera osta*. Lielākā daļa tūristu mītņu šeit pastāv jau ilglaicīgi, tomēr kopš 2015. gada atvērta viena jauna brīvdienu māja, viens viesu dzīvoklis un labiekārtotas divas jaunas atpūtas vietas ar nakšņošanu, dažiem uzņēmējiem palielinājusies viesu uzņemšanas kapacitāte, investējot uzņēmējdarbības paplašināšanā.

Pludmales apmeklētāji un piekrastes apmeklētības intensitāte

Apmeklētāju uzskaitē pie Akmeņraga bākas, kas tika veikta vizuālu tiešo novērojumu veidā 2019. gada 24., 28. aprīlī un 1. maijā, tika reģistrēti attiecīgi 4, 6 un 39 apmeklējumi dienas laikā.

Sakas pagasta Baltijas jūras piekrastes apmeklējumu intensitāte salīdzinājumā ar 2015. gadu tikai nedaudz svārstījusies un pieaugums ir neliels (sk. Sa-2. attēlu). No visas pagasta teritorijā ietilpstošās piekrastes 22,5 km apmeklējums ir nenozīmīgs, nedaudz lielāks tas ir 1,5 km posmā, bet vidēja apmeklētība neregulāri ir tikai pie Miera ostas, industriālā mantojuma dienās pie Akmeņraga bākas. Sakas pagasts saglabā pozīciju kā visretāk apmeklētā piekrastes daļa Latvijā. Apmeklētības intensitāte ir izteikta, salīdzinot ar visas Latvijas jūras piekrastes rādītājiem — pēc maksimālā apmeklētāju skaita dienā uz 1 km. To raksturo šādas vērtības: intensīva (>5000), liela (1000-5000), vidēja (300-1000), maza (100-300), nenozīmīga (<100).

Sa-2. attēls. *Baltijas jūras piekrastes apmeklējumu intensitātes salīdzinājums Sakas pagastā 2015. un 2019. gadā.*

Avots: Nocticus, 2019

Sa-3. attēls. *Piekrastes publiskā infrastruktūra, apmeklētības intensitāte un slodze uz veģetāciju Sakas pagastā.*

Avots: Jāņa Sēta, Nocticus, 2020

Apmeklētāji citās piekrastes tūristu piesaistēs (tūrisma objektos un publiskajos pasākumos)

Sakas pagasta populārākā tūristu piesaiste ir Akmeņraga bāka, kas ir ne tikai industriālā mantojuma objekts un kultūras piemineklis, bet arī simbolisks ainavas elements mazāk apmeklētajā Latvijas piekrastes daļā. Apmeklētāju skaits bākā pārsniedz 3000 gadā, to apsaimnieko Ventspils brīvostas pārvalde. Industriālā mantojuma atvērto durvju dienās[131] reģistrēts lielākais skaits — 500 apmeklētāji, kas pārsniedz vietas publiskās infrastruktūras fizisko kapacitāti. Sakas pagasta piekraste ir populāra pūķotājiem un jūras zivju makšķerniekiem, īpaši rudenī — oktobrī un novembrī, kā arī viena no labākajām ziemojošo jūras putnu vai migrējošo putnu vērošanas vietām. Sakas pagastā ir divas populāras ūdenstūrisma upes — Durbe un Tebra, kas satek Sakaslejā, kur ir populāra maršrutu noslēguma vieta ar labiekārtotu atpūtas vietu upes krastā[132]. Sakas–Lejas evaņģēliski luteriskā baznīca, kas celta 16. gs. Tebras un Durbes satekas, vietā, kur agrāk atradusies Sakas osta ir ainaviska tūristu piesaiste. Tomēr galvenais motīvs Sakas pagasta apmeklējumam ir jūras piekraste, īpaši viegli piekļūstamais stāvkrasts starp Pāvilostu un Labragu: Strantē, Ulmalē, Bukuragā, kur izvietojušies arī populāri izmitināšanas uzņēmumi. Starp populārākajām dabiskajām izmitināšanas vietām Sakas pagastā ir *Miera osta* ar mobilo pirti pludmalē un *glempinga* stila mājiņām kokos[133].

1.2. Potenciālās tūrisma nišas

Lielākas pārmaiņas skars racionālāku resursu izmantojumu vienotām plašāka galamērķa tirgvedības aktivitātēm kopīgi ar Pāvilostu un Liepāju (TIC transformācija aktīvas tūrisma galamērķa pārvaldības virzienā, uzņēmēju līdzfinansējums kopīgam galamērķa mārketingam un tīklveida stratēģiju izmantošana kompleksu produktu izstrādei starptautiskiem tirgiem). Ciešāka sasaiste ar starptautiska mēroga maršrutiem: *EuroVelo 13, Jūrtaku*, kas turpinās aktīvi piesaistīt apmeklētājus. Starptautiskā makšķerēšanas tūrisma attīstības potenciāls (sk. *ReTrout* projekta aktivitātes Kurzemes plānošanas reģionā šīs nišas tirgvedībā). Akmeņraga kā izcilas jūras putnu un pavasarī un rudenī migrējošo putnu vērošanas vietas pozicionējums. Ūdenstūrisma maršruti ar lielāku pakalpojumu piesaisti Pāvilostā, pozicionējot šo kā komfortablāko finiša zonu. Dabiskums, salīdzinoši neliela tūristu plūsma ļauj attīstīt augstākas pievienotās vērtības dabas tūrisma produktus, tostarp koncentrējoties uz ārvalstu tūristiem. Komfortablas brīvdienu mājas, kas ar augstu ekoloģisko izpratni un kvalitatīvu dizainu prot izmantot vidi, nodrošinot "aizbēgšanu" no stresa, darbiem un pilsētas trokšņiem, nepazeminot komforta līmeni.

2. Pārskats par ilgtermiņa atkritumu slodzi un tās izmaiņām pludmalē

Par ilgtermiņa atkritumu slodzi un tās izmaiņām Sakas pagasta pludmalēs skatīt kopējo Pāvilostas novada pārskatu pie Pāvilostas pilsētas nodaļas. Sakas pagastā

[131] https://industrialheritage.travel/lv/calendar

[132] https://www.upesoga.lv/lv/marsruti/river/44-durbe/route/200-akmenes-tilts-a-pvilosta-sakas-upe-f

[133] http://www.mieraosta.lv/

nav nevienas oficiālās peldvietas[134], tāpēc 2019. gada peldsezonā nav arī veikti peldvietu ūdens kvalitātes mērījumi. Sakas pagastā nav lielu publisku piekļuves vietu jūras krastam, tāpēc arī sadzīves atkritumu apsaimniekošanas problēmas nav tik lielas kā tas ir citviet piekrastes teritorijās. Daļu atkritumu veido būvgruži kāpu zonā no padomju okupācijas laikā izvietotajām armijas daļām, piemēram Akmeņraga apkārtnē (sk. Sa-4. attēlu).

Sa-4. attēls. *Vidi degradējoši objekti ar būvgružu atkritumiem tuvākā apkārtnē īpašumā "Matroži" Akmeņraga kāpu zonā.*

Foto: A. Klepers, maijs, 2019

3. Antropogēnā slodze uz veģetāciju

Sakas pagasta jūras piekraste pēc antropogēnās slodzes uz veģetāciju iedalās četrās daļās: 0,2 km — stipri ietekmēta, 2,6 km — vidēji ietekmēta, 17,5 km — vāji ietekmēta un 3,8 — ļoti vāji ietekmēta (sk. Sa-3. attēlu).

Īpaši aizsargājams dabas teritorijas Sakas pagasta piekrastes zonā aizņem 9,6 km, kas ir 40 % no visa pagastā ietilpstošā jūras piekrastes garuma. Tāpēc arī Sakas pagasta antropogēnā ietekme uz veģetāciju ir salīdzinoši neliela. Daļu no ietekmes uz veģetāciju veido jūras krasta dabiskie procesi. Dabas parkā "Ziemupe" ir plašas teritorijas ar nozīmīgiem dabiskajiem piekrastes biotopiem: priekškāpas, ar lakstaugiem klātas pelēkās kāpas, mežainās piejūras kāpas un staignāju meži. Piekrastē atrodas ģeoloģiskais aizsargājamais dabas piemineklis — Strantes-Ulmales stāvkrasts, daļa no dabas lieguma "Pāvilostas pelēkā kāpa".

Antropogēnā slodze no piekrastes apmeklētības izpaužas vairākās konkrētās privātajās atpūtas vietās: Ulmalē pie Kaļķvalka, kur stāvkrasta pļavā ierīkots kempingu laukums (sk. Sa-5. attēlu), Miera ostā starp Akmeņragu un Pāvilostu, kur mežainajās piejūras kāpās izveidota atpūtas zona, starpkāpu ieplakā volejbola laukums, Bukuragā ar vairākām privāti veidotām ugunskura vietām stāvkrastā bez labiekārtojuma u. tml. Salīdzinot ar citām vietām piekrastē, antropogēnā slodze

[134] https://likumi.lv/ta/id/295404-peldvietas-izveidosanas-uzturesanas-un-udens-kvalitates-parvaldibas-kartiba

nav liela. Lielākus postījumus nodara atsevišķu indivīdu īstenota kāpu izbraukāšana ar apvidus automašīnām (piemēram, Akmeņraga apkārtnē)

Sa-5. attēls. *Kempinga laukums ar minimālu labiekārtojumu Strantes-Ulmales stāvkrastā pie Kaļķuvalka.*

Foto: A. Klepers, jūlijs, 2019

Dažkārt kāpu izbraukāšanā vainojami arī atpūtas makšķernieki, kas atstāj automašīnas kāpu zonā, cenšoties piekļūt iespējami tuvu pludmalei vai dažkārt iebrauc arī pludmales zonā. Plašu rezonansi sabiedrībā par dabas aizsardzības noteikumu *apiešanu* kāpu aizsargjoslā guva Ulmales stāvkrastā uzbūvētā "māja-kuģis", kura no aizsargjoslas tika pārvietota dziļāk iekšzemē 2018. gada augustā[135].

4. Publiskās infrastruktūras izvērtējums

4.1. infrastruktūras kapacitāte

Sakas pagasta Ziemupes dabas liegumā — Akmeņraga apkārtnē ir vienas no vismazāk apmeklētajām pludmalēm Latvijā. Vienlaikus tas ir viens no mazāk apmeklētajiem apvidiem kopumā ar nelielu apdzīvotības blīvumu, tāpēc esošai publiskai infrastruktūrai nav būtisku kapacitātes trūkumu.

Sakas pagastā piekrastei tuvākais ceļš starp Ziemupi un Saku pārklājas ar *EuroVelo 13* (Dzelzs priekškara maršruts) un *EuroVelo 10* (Baltijas jūras veloaplis) maršrutu trasi, kas no Sakas uz ziemeļiem tālāk turpinās pa satiksmes ziņā intensīvāko reģionālās nozīmes autoceļu P111. *EuroVelo 13* ir galvenais piekrastes veloinfrastruktūras tīkla elements, kas diemžēl pagasta teritorijā nav attīstījies. Piekrastes velotransporta infrastruktūras attīstība noteikta Valsts ilgtermiņa

[135] https://www.lsm.lv/raksts/zinas/latvija/maja--kugis-pavilosta-parvietots-dzilak-iekszeme.a290062/

tematiskajā plānojumā Baltijas jūras piekrastes publiskās infrastruktūras attīstībai[136] un Velosatiksmes attīstības plānā 2018.—2020. gadam[137]. Tas ietver savstarpēji saistītus starptautiskos, reģionālos un vietējos velomaršrutus un gājēju ceļus. Šāds integrēts velotransporta un gājēju infrastruktūras tīkls veicina piekrastes vienotā dabas un kultūras mantojuma objektu savstarpējo sasaisti, piekrastes sasaisti ar iekšzemi, kā arī Igauniju un Lietuvu, un iekļaušanos ES līmeņa starptautiskajos velomaršrutos un kājāmgājēju maršrutos, veicinot tūrisma eksportu. Velomaršrutu tīkla attīstības īstenošanu paredzēts veikt pakāpeniski, nepieciešamo finansējumu piesaistot no dažādiem finanšu avotiem, tostarp pašvaldību budžeta. Sakas pagastā grants ceļa posms starp Ziemupi līdz Akmeņraga bākai un tālāk līdz Sakai satiksmes ziņā ir ļoti mierīgs, turklāt šķērso *Natura 2000* teritoriju — dabas parku "Ziemupe". Otrā posma daļā gar P111 nav izbūvēts veloceļš vai atdalošā velojosla, kas rada risku braucēju drošībai, trūkst drošu velonovietņu[138], ir vāja sasaiste ar sabiedrisko transportu velosipēdu ērtai pārvadāšanai (tā praktiski nefunkcionē), trūkst marķējuma. Sakas pagastā ietilpstošā starptautiskā velomaršruta posma stiprā puse ir ainaviskā daudzveidība ar vienu no Baltijas jūras krasta neskartākajiem posmiem pie Akmeņraga bākas. Starptautiskajam velomaršrutam iespējams veidot savienojumus ar vietējo velomaršrutu *Pāvilostas jūras veloloks*[139], kas sasaista ar citām Pāvilostas novada tūristu piesaistēm. Esošie lokālie maršruti gan ir pārāk fragmentēti, pat neiekļaujot izdotajās kartēs starptautiskam tirgum piemērotas norādes uz *EuroVelo 13* velomaršruta atrašanās vietu.[140] Aktualizētos datus un to salīdzinājumu ar 2015. gada rādītājiem iespējams skatīt Piekrastes ģeotelpiskajos datos, kas pieejami VARAM mājaslapā.[141]

4.2. infrastruktūras stāvoklis un kvalitāte

Piekrastes publiskās infrastruktūras stāvokļa kopējais vērtējums Sakas pagastā pēc apsekojumiem 2019. gada sezonā novērtēts kā "apmierinošs, taču vajadzīgi uzlabojumi" (2,2 punkti skalā no viens līdz trīs, sk. K-1. tabulu), atzīmējot dažādas nepilnības. Akmeņraga bāka tiek popularizēta kā saistošs industriālā mantojuma kultūras objekts, taču pie tās nav labiekārtots stāvlaukums pat dažām automašīnām. Dažu nelielu ceļu nobrauktuvēm līdz jūrai dabas liegumā "Ziemupe" mēģināts tikt garām norobežojošai barjerai ar apvidus automašīnām, būtu uzlabojama norobežojuma uzstādīšana atbilstoši barjeras funkcijām. Pie Strantes muižas iebraukts ceļš gar īpašuma robežu cauri pļavai, lai ar auto nokļūtu līdz stāvkrastam, tur arī ierīkots apgriešanās laukums un nesankcionēta ugunskura vieta. Ulmales bibliotēka, kas ir publiskas piekļuves vieta, izveidota praktiski bez stāvlaukuma apmeklētājiem. No bibliotēkas nav arī labiekārtotas takas līdz stāvkrastam — regulāri līdzās tai dažādās vietās, arī privātajos ceļos cenšas iebraukt kāda automašīna, tostarp ārvalstu atpūtnieki, jo P111 reģionālās nozīmes ceļš iet cieši garām izcilai jūras un stāvkrasta ainavai (sk. Sa-6. attēlu). Trūkst labiekārtotu stāvlaukumu dažām automašīnām pie Ulmales un Labraga

[136] Valsts ilgtermiņa tematiskais plānojums Baltijas jūras piekrastes publiskās infrastruktūras attīstībai, 2016
[137] https://likumi.lv/ta/id/301068-par-velosatiksmes-attistibas-planu-2018-2020-gadam
[138] http://www.divritenis.lv/box/files/91347573vadlnijasvelosipdunovietuizveidoanai.pdf
[139] http://www.velokurzeme.lv/lv/marsruti/5-pavilostas-novada-velo-marsruts-pavilostas-juras-velo-loks/
[140] http://www.velokurzeme.lv/data/attachments/KP909_Pavilostas_nov_200_173145.pdf
[141] http://www.varam.gov.lv/lat/darbibas_veidi/tap/lv/?doc=18794

kapsētām, kur reizēm tiek novietotas automašīnas, lai piekļūtu pie jūras. Infrastruktūras nepilnības konstatētas arī privāti apsaimniekotajos komercobjektos.

Sa-6. attēls. *Nelielas kapacitātes auto stāvvieta pie Ulmales bibliotēkas ar saulē izbalējušu informācijas stendu, bet bez norādēm un labiekārtojuma elementiem, lai nodrošinātu piekļuvi jūrai.*

Foto: A. Klepers, jūlijs, 2019

5. Operatīvo dienestu piekļuves iespējamība pie jūras

Sakas pagasta jūras krasta specifika (teritorijas ziemeļu daļā — stāvkrasts) rada dabiskus šķēršļus piekļuvei pie jūras. Vienlaikus šī ir piekrastes teritorija, kur ir zemākā apmeklētības intensitāte visa gada ietvaros. No Pāvilostas prioritāri attīstāmajām zonām neviena no tām neatrodas Sakas pagastā. Tuvākās piekļuves vietas pie jūras operatīvajiem dienestiem ir pie pagasta robežām — Ziemupē un pie Muižupītes Jūrkalnē. Sakas pagastā piekļuves vieta iespējami tuvu jūrai ir pie Akmeņraga bākas, kas gan pēdējā kāpu zonas daļā ir ejama kājām. Šo ceļu dažkārt izbraukā apvidus auto (sk. Sa-7. attēlu), kas līdz Akmeņragam atbrauca pa pludmali no Ziemupes puses.

Sa-7. attēls. *Apvidus auto izbrauktās risas priekškāpas valnī nobrauktuvē pie jūras aiz Akmeņraga bākas.*

Foto: A. Klepers, septembris, 2018

6. Priekšlikumi vajadzīgajiem pasākumiem situācijas uzlabošanai, lai mazinātu apmeklētāju radīto slodzi uz vidi un pilnveidotu piekrastes publisko infrastruktūru

Daļa priekšlikumu jau izteikti attiecīgajās tematiskajās nodaļās kopā ar problēmu raksturojumu. Šeit vēlreiz īsumā uzsvērti galvenie ieteikumi vajadzīgajiem pasākumiem situācijas uzlabošanai, lai mazinātu apmeklētāju radīto slodzi uz vidi un pilnveidotu piekrastes publisko infrastruktūru. Tie pamatā adresēti pašvaldībai, ja nav minēts citādāk.

1. Baltijas jūras piekrasti vienojošā stratēģiski svarīgākā *aktīvās mobilitātes* starptautiskā velomaršruta *EuroVelo 13* infrastruktūras izbūve, izveidojot drošu savienojumu velotūrismam no Lietuvas gar Kurzemes piekrasti, ko varētu izmantot arī vietējie iedzīvotāji. Veloceļa ieviešana teritorijas plānojumā (sadarbībā ar *EuroVelo 13* koordinējošo organizāciju "Vidzemes tūrisma asociācija"), projektēšana, izbūve, marķēšana, kā arī sasaiste ar vietējiem velomaršrutiem un tūrisma un viesmīlības pakalpojumiem. Kritiskais posms ir grantētais ceļš no Akmeņraga līdz Sakai.
2. Publiskās infrastruktūras tīkla pilnveide, ņemot vērā Aizsargājamo biotopu saglabāšanas vadlīnijas Latvijā[142], integrējot universālā dizaina risinājumus trūkstošajās vietās un izmantojot vienotu vizuālo identitāti ar oriģināliem vietas identitātes akcentiem.
3. Atkritumu apsaimniekošanas uzlabošana publiskajā piekrastes zonā (stāvlaukumi, noejas līdz jūrai, oficiālā peldvieta) — šķirošanai piemērotu atkritumu konteineru izvietošana un apsaimniekošanas regularitāte saistīti ar iepriekš prognozējamiem apmeklētāju plūsmas palielinājumiem peldsezonas laikā (īpaši karstā laikā un brīvdienās). Atkritumu (īpaši vienreiz lietojamo plastmasas trauku un piederumu), kā arī iepakojuma aprites ierobežojumi piekrastes un pludmales publiskajos pasākumos.
4. Atkritumu situācijas uzlabošanas centieni piekrastes zonās īpaši aizsargājamās dabas teritorijās, kā arī kontroles pasākumu uzlabošana nelikumīgas atkritumu izgāšanas novēršanai un mazināšanai, kā arī vēsturiski piesārņoto vietu situācijas uzlabošanai.
5. Mērķtiecīga vides izglītības organizēšana, vides apziņas palielināšana sabiedrībā, iedzīvotāju un apmeklētāju iesaiste publiskās kampaņās, informējot par atkritumu ietekmi un iesaistot sakopšanas iniciatīvās, mazinot antropogēno ietekmi uz vidi, atbildīgu piekrastes apmeklējumu un dabas daudzveidības vērtību respektēšanu.
6. Aktuālās informācijas uzturēšana vides interpretācijas stendos, ar tūrismu un atpūtu saistītās informācijas precizitātes nodrošināšana un koordinēšana ceļotāju izmantotajos populārākajos digitālajos resursos. Integrēto informācijas kanālu aktualizēšana par piekrastes publiskās infrastruktūras stāvokli (tostarp uz ārvalstu tūristiem orientēto, piemēram, *Park4night*.com u. c.), tās paredzēšanu noteiktām mērķgrupām un ar vietu apmeklējumu saistītajiem vietējiem pakalpojumiem, palīdzot novirzīt plānoto tūristu

[142] https://nat-programme.daba.gov.lv/public/lat/publikacijas_un_dokumenti/#vadlinijas

plūsmas daļu uz vietām, kas visprecīzāk atbilst viņu vajadzībām, dzīvesstilam un interesēm, veicinot ietekmi uz vietējo ekonomiku.

7. Dabas pieejamības sertifikāta *NaaC*[143] kritēriju izpilde un galveno piekļuves vietu jūrai sertificēšana, rūpējoties par augstiem standartiem vides piekļuves nodrošināšanai.
8. Degradēto LPSR armijas būvju un graustu pakāpeniska demontēšana, paaugstinot Kurzemes piekrastes kāpu zonas ainavisko kvalitāti.

Citas aktivitātes saskaņā ar Piekrastes plānojuma 1. pielikumu[144]. Visas ar publiskās infrastruktūras attīstību saistītās aktivitātes detalizētāk plānojamas, ņemot vērā krasta ģeoloģiskos procesus un projekta "Dabas skaitīšana"[145] ietvaros iegūtos ES nozīmes īpaši aizsargājamo biotopu teritoriālās izplatības un kvalitātes apzināšanas datus.

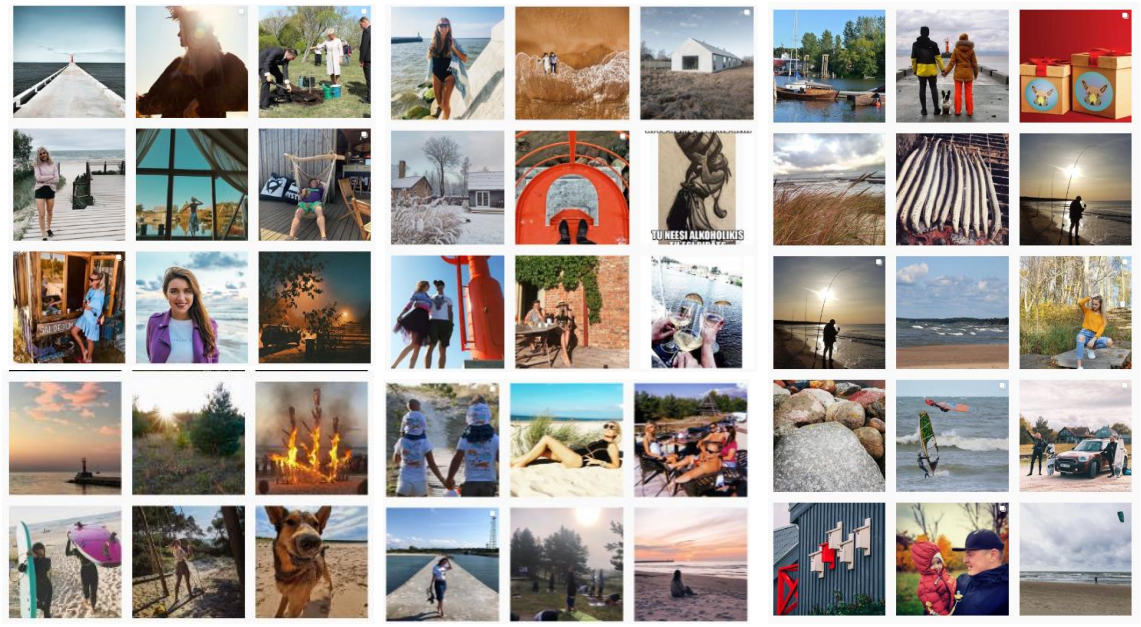
[143] http://zalie.lv/dabas-pieejamibas-sertifikats-naac/

[144] Pieejams lejupielādei: http://polsis.mk.gov.lv/api/file/file7176177217699516273.DOCX

[145] Darbības programma "Izaugsme un nodarbinātība" 5.4.2. specifiskā atbalsta mērķa "Nodrošināt vides monitoringa un kontroles sistēmas attīstību un savlaicīgu vides risku novēršanu, kā arī sabiedrības līdzdalību vides pārvaldībā" projekts Nr. 5.4.2.1/16/I/001 "Priekšnosacījumu izveide labākai bioloģiskās daudzveidības saglabāšanai un ekosistēmu aizsardzībai Latvijā" jeb "Dabas skaitīšana", informācija par projektu https://www.daba.gov.lv/public/lat/projekti/aktualie_projekti/dabas_skaitisana1/

PĀVILOSTAS pilsēta

1. Piekrastes apmeklētāju plūsmas raksturojums

Pv-1. attēls. *Pāvilostas piekrastes apmeklētāju Instagram vietnē ievietotās populārākās vai nejaušas izlases bildes ar mirkļbirku #pavilosta, #pāvilosta un #pavilostasnovads.*

Avots: Instagram, decembris 2019 (#pavilosta, n=15 no 7607; #pāvilosta, n=15 no 2404 un #pavilostasnovads, n=15 no 88)

1.1. Apmeklētības izvērtējums

Pāvilostas piekrastes apmeklētību raksturo trīs veidu plūsma: vietējo iedzīvotāju un viņu viesu atpūta pie jūras, vienas dienas apmeklētāji — pamatā ceļotāji no Kurzemes reģiona iekšzemes vietām un vietējie vai ārvalstu tūristi, kuri izvēlas nakšņot Pāvilostā, ko tomēr ļoti ietekmē sezonalitāte (sk. Pv-1. tabulu).

Pv-1. tabula. *Kopējie apmeklētāju plūsmas rādītāji Pāvilostā, 2015. un 2019. gada salīdzinājums.*

kritērijs	*vērtība*	
gads	***2019***	***2015***
Tūristu mītņu skaits	40	31
Tūristu mītņu kapacitāte — numuri viesiem	134	109
Tūristu mītņu kapacitāte — gultasvietas	345	306
Vērtētais* tūristu nakšņojumu skaits	13474	11 951
Latvijas rezidentu vienas dienas braucienu skaits uz Pāvilostas novadu (CSP aptauja, 2018)	5 810	nav datu
Latvijas rezidentu vairāku dienu braucienu skaits uz Pāvilostas novadu (CSP aptauja, 2018)	12 101	
Vērtētais apmeklējumu skaits gadā prioritāri attīstāmās vietas daļā — Pāvilostas pludmalē pilsētas robežās	106 000	**55 302

**Aprēķinam izmantots vidējais gultasvietu noslogojums (Latvijas piekrastē ārpus lielajām pilsētām ir 10,7 % gadā; CSP, 2019).*

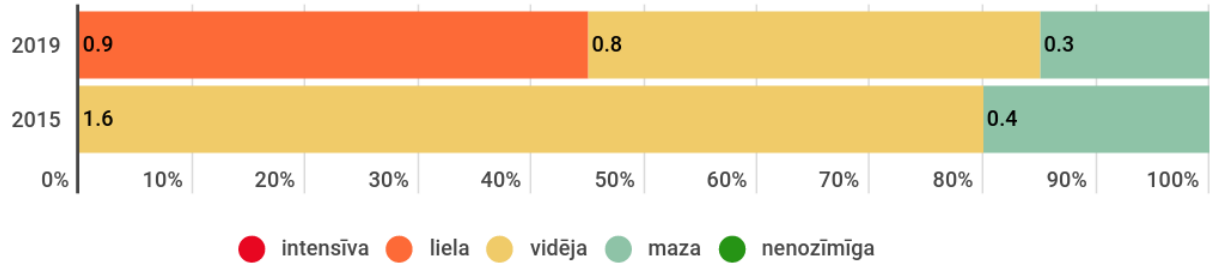
*** 2015. gadā Pāvilostas novadā kopā.*

Nakšņotāji tūristu mītnēs

Pāvilostā 2019. gadā darbojas 40 tūristu mītne (sešas pēdējā desmitgadē darbību pārtraukušas). Kopējā tūristu mītņu kapacitāte pilsētā ir 134 numuri viesiem un 345 gultasvietas (pieejamo gultasvietu skaitā neietverot papildus izvietotās gultasvietas). Starp lielākajām ir viesnīca *Vēju paradīze,* kempings *Pāvilosta Marina, viesnīca Das Crocodill*, kā arī viesu mājas *Āķagals* un *Jūras Sāga*. Tomēr lielāko tūristu mītņu skaitu veido nelielas kapacitātes brīvdienu mājas. Viesmīlības bizness, neskatoties uz tā sezonālo raksturu, Pāvilostā audzis strauji tieši pēdējos gados. Kopš 2015. gada tirgū ienākušas 15 jaunas tūristu mītnes, bet 2020. gadā tiks atklāta plānotā četru zvaigžņu viesnīca ar baseinu[146] — *Otto Hotel & Sun* (22 numuri) (sk. Pv-4. attēlu). Šāda mēroga un kvalitātes piedāvājums tik tuvu jūrai Kurzemes piekrastē vēl ir tikai Liepājā, līdzīgā nišā darbojas atpūtas komplekss "Skrablas" Nidā. Nākotnē šāda investīcija veicinās apmeklētāju skaita (un atšķirīgu segmentu) pieaugumu pilsētā kopumā. Aktuāls ir jautājums par viesu dzīvokļu un brīvdienu māju īpašnieku iesaisti galamērķa pārvaldībā un līdzdalību nodokļu maksāšanā, jo viņu viesi tieši tāpat noslogo publisko infrastruktūru.

Pludmales apmeklētāji un piekrastes apmeklētības intensitāte

Pāvilostas pilsētas Baltijas jūras piekrastes apmeklējumu intensitāte salīdzinājumā ar 2015. gadu palielinās (sk. Pv-2. attēlu). No visas pilsētas teritorijā ietilpstošās piekrastes nepilns kilometrs ir ar lielu apmeklētības intensitāti (no mola uz ziemeļiem), 800 m — vidēja apmeklētības intensitāte, bet atlikušajos 300 m — apmeklētība ir maza. Apmeklētības intensitāte ir izteikta, salīdzinot ar visas Latvijas jūras piekrastes rādītājiem — pēc maksimālā apmeklētāju skaita dienā uz 1 km. To raksturo šādas vērtības: intensīva (>5000), liela (1000-5000), vidēja (300-1000), maza (100-300), nenozīmīga (<100).

Pv-2. attēls. *Baltijas jūras piekrastes apmeklējumu intensitātes salīdzinājums Pāvilostā 2015. un 2019. gadā.*

Avots: Nocticus, 2019

[146] http://www.saals.lv/spa-hotel-otto

Pv-3. attēls. *Piekrastes publiskā infrastruktūra, apmeklētības intensitāte un slodze uz veģetāciju Pāvilostas novadā.*

Avots: Jāņa Sēta, Nocticus, 2020

Apmeklētāji citās piekrastes tūristu piesaistēs (tūrisma objektos un publiskajos pasākumos)

Kā mazajai ostai ar izdevīgu ģeogrāfisko novietojumu un ieguldījumiem infrastruktūras attīstībā Pāvilostas ostai izdevies piesaistīt stabilu jahtu skaitu, citustarpā noorganizēt arī starptautisku jahtu regati[147]. Kopš 2015. gada tas ik gadu bijis virs 200, taču 2019. gadā piesaistītas 352 jahtas, kas ierindo to trešajā vietā Latvijā pēc Ventspils un Liepājas. Ikdienas auto plūsma pa reģionālās nozīmes ceļu P111 (Ventspils–Grobiņa) kopš 2015. gada nedaudz svārstījusies ap 1500 automašīnām diennaktī, no tām kravas transports tikai 15 %. Plūsmas pieaugums vasarā raksturo sezonālo ceļotāju skaita pieaugumu.

Pāvilostas TIC apkopotajā informācijā par 2018. gadu norāda, ka TIC ienākuši 10882 apmeklētāji, no kuriem 1973 ārvalstnieki (~18 %). Par zivīm, laivām un laika prognozi kopā interesējies 231 apmeklētājs. Pašvaldības mājas lapas tūrisma sadaļas unikālo apmeklētāju skaits 2019. gadā bijis ap 4000[148], kas ir daudz mazāk par faktisko apmeklētāju skaitu, norādot uz daudzveidīgu tūrisma informācijas avotu lietošanu. Populārākās piesaistes ietver publiskos pasākumus, kas norisinās Zvejnieku svētku ietvaros, Upesmuižas parka estrādē, Ostas promenādē vai pludmalē. Pilsētas publisko pasākumu apmeklējumu skaits pārsniedz 10 tūkstošus, no kuriem tikai daļa ir vietējie iedzīvotāji. Apmeklējumu skaits Pāvilostas novadpētniecības muzejā 2019. gadā bija 4444. No tiem 102 ārvalstu tūristi, kas ceļoja grupās, bet precīzāk sadalījums par 3021 individuālo tūristu[149] nav zināms.

Pāvilostas centrālā daļa kā prioritāri attīstāmā vieta

Pāvilostas pludmalei kā vienīgajai, kas atrodas Latvijas mazpilsētā atklātās Baltijas jūras krastā ar ērtu piekļuvi jūrai, pilnveidotu jahtu ostu, labiekārtotu ostas promenādi, savdabīgu ainavu, attīstītu infrastruktūru un daudzveidīgiem labas kvalitātes viesmīlības pakalpojumiem ir ļoti īpaša loma. To vēl vairāk pastiprinās jaunās *OTTO Hotel & Sun*[150] paredzamā aktīvā darbība viesu piesaistē. *Zilā karoga* statusa pludmales ieviešana un vietas zīmolvedības priekšrocību stratēģiska izmantošana piešķirtu šai vietai vēl lielākus resursus kvalitatīvas pludmales atpūtas nodrošināšanā, kāpinot ekonomisko ietekmi no apmeklētības.

1.2. Potenciālās tūrisma nišas

Pāvilostas novada ilgtspējīgas attīstības stratēģijā līdz 2030. gadam neprecīzi konstatēts, ka "tūrisms Pāvilostas novadā balstās galvenokārt uz dabas un kultūrvēsturisko objektu apmeklēšanu, kā arī uz aktīvo atpūtu". Stratēģiskajā dokumentā pārāk mazs akcentēta (iespējams, uzskatot to par pašsaprotamu (?)) jūras un piekrastes stratēģiskā nozīme apmeklētāju piesaistē. Precīzi norādīts uz ainavas kvalitātes nozīmi (gan ne tieši tūrisma kontekstā) un iespējām attīstīt makšķerēšanas tūrismu, īpaši izceļot starptautiskā tirgus iespējas[151]. Netiek izmantots starptautisko velomaršrutu *EuroVelo 10* un *13* potenciāls (sk. 4.1. nodaļā).

[147] http://www.pavilosta.lv/lv/notikusie-pasakumi/2019gads/augusts/get/nid/3
[148] Pāvilostas TIC sniegtā informācija, 2019
[149] https://kulturasdati.lv/lv/muzeji/pavilostas-novadpetniecibas-muzejs
[150] https://ottohotel.lv/lv/
[151] https://www.kurzemesregions.lv/projekti/turisms/retrout/

Jaunu segmentu pilsētas tūrisma un viesmīlības pakalpojumiem piesaistīts privātās investīcijas un gaidāmās tirgvedības aktivitātes līdz ar augstas kvalitātes SPA viesnīcas būvi[152]. Lielākas pārmaiņas skars racionālāku resursu izmantojumu vienotām plašāka galamērķa tirgvedības aktivitātēm (TIC transformācija aktīvas tūrisma galamērķa pārvaldības virzienā, uzņēmēju līdzfinansējums kopīgam galamērķa mārketingam un tīklveida stratēģiju izmantošana kompleksu produktu izstrādei starptautiskiem tirgiem).

Pv-4. attēls. *Jaunās 4* standarta viesnīcas Otto Hotel & Sun celtniecība Pāvilostā pie ostas promenādes.*

Foto: A. Klepers, jūlijs, 2019

2. Pārskats par ilgtermiņa atkritumu slodzi un tās izmaiņām pludmalē

Vērtējot Pāvilostas novada ilgtermiņa un pārskata perioda jūras piesārņojošo atkritumu datus (sk. Pv-2. tabulu), jāņem vērā daži nosacījumi. Monitorings neparāda visu piekrastes piesārņojuma problemātiku Pāvilostas novadā, tādēļ ar 2019. gadu ir iekļauts papildu atkritumu kontroles laukums Akmeņragā. Novada piekrastes zona ir reti apdzīvota ar lielu dabas aizsargājamo teritoriju īpatsvaru. Kopējā kontekstā jāņem vērā arī virkne pārkāpumu un nelikumību vides aizsardzības normatīvu neievērošanā jau vairākus gadu desmitus. Pēdējos gados veiktie uzlabojumi pludmales zonas apsaimniekošanā valsts atbalsta rezultātā no pašvaldības puses nav sasaistīti ar apsaimniekošanas uzlabojumiem piekrastes zonā (piemēram, atkritumu savākšanu kāpu zonā, kur, saskaņā ar VIF datiem novada teritorijā situācija ir vissliktākā). Tāpat arī Pāvilostas novads ir atteicies iesaistīties VIF iniciatīvās piekrastes piesārņojuma samazināšanai, kas rada izaicinājumus papildu izpēšu datu uzticamībai. Uzlabojumi vērojami ostas ietekmju situācijā. Lai gan ar ostas darbību saistīto atkritumu frakciju īpatsvars ir samērā augsts, tam ir tendence samazināties.

[152] http://www.saals.lv/#/spa-hotel-otto/

Pv-2. tabula. *Apkopojums par jūras piesārņojošo atkritumu situāciju Pāvilostas novadā.*

Avots: Vides izglītības fonds, kampaņa Mana Jūra 2019, projekts TJV!

Pāvilostas novads			
vidējais atkritumu daudzums	*atkritumu vienības/100 m*	148	
plastmasas īpatsvars	*%*	64,8%	
ilgtermiņa vērtējums pret labu jūras vides stāvokli	*kategorija*	apmierinošs	
tendence	*trīs gados*	negatīva	
TOP 1	*vienība(%)*	plastmasas gabali/cits	19 %
TOP 2	*vienība(%)*	plastmasa virve	14 %
TOP 3	*vienība(%)*	plastmasas maisiņi	8 %
TOP 4	*vienība(%)*	plastmasas pudeļu vāciņi un korķi	7 %
TOP 5	*vienība(%)*	cigaretes, izsmēķi un filtri	6 %
TOP 10 īpatsvars	*%*	**74**	
indikatīvie avoti (%)	*sauszeme*	65 %	
	jūra	27 %	
	neskaidrs	8 %	
periods	*2012–2015*	186	
	2016–2019	111	
	izmaiņa (%)	-40 %	

Pāvilostas pludmalē 2019. gada vasarā bijusi izcila peldūdens kvalitāte atbilstoši Veselības inspekcijas veiktajām peldvietu ūdens kvalitātes pārbaudēm[153]. No visām pārbaudītajām piekrastē **Pāvilostas pludmales ūdens ir ar viszemāko mikrobioloģisko piesārņojumu Latvijā**. Lai peldūdens kvalitāte piekrastē arī ilgtermiņā saglabātos izcilā kvalitātē, vajadzīga gan Pāvilostas kanalizācijas sistēmu nevainojama darbība, gan ērti piekļūstamas un uzturētas atbilstošas kapacitātes publiskās tualetes atpūtniekiem, kontrolēta suņu atrašanās pludmalē, kas arī Pāvilostā līdz šim ir ticis nodrošināts.

Sadzīves atkritumu apsaimniekošanu Pāvilostas novadā saskaņā ar pašvaldības saistošajiem noteikumiem veic SIA "Eko Kurzeme". Attiecībā uz karstākajām peldsezonas dienām, kad apmeklētība ir lielākā, vajadzīga biežāka atkritumu izvešanas regularitāte kā pārējā gada laikā (sk. Pv-5. attēlu), lai neuzkrātu lielu atkritumu daudzumu, kas ir liels izaicinājums pilsētvidē karstā laikā. Atkritumu problēma novērota atpūtas zonu tuvumā pie Kalna ielas stāvlaukuma un Sakas upes kreisajā krastā — daudzviet smiltīs mētājas cigarešu izsmēķi. Oficiālu smēķēšanas vietu tur nav, kur likt izsmēķus arī nav, taču problēma ar to nav atrisināta, jo daļa apmeklētāju jebkurā gadījumā izvēlas smēķēt.

[153] http://www.vi.gov.lv/lv/vides-veseliba/peldudens/peldudens-monitorings

Pv-5. attēls. *Atkritumu maisi, kas savākti no pludmales apsaimniekošanas Kalna ielas stāvlaukuma apkārtnē jūlija pirmdienas pēcpusdienā.*

Foto: A. Klepers, jūlijs, 2019

3. Antropogēnā slodze uz veģetāciju

Pāvilostas pilsētas jūras piekraste pēc antropogēnās slodzes uz veģetāciju iedalās četrās daļās: 0,8 km ļoti stipri ietekmēta (osta), 0,5 km — stipri ietekmēta, 0,4 km — vidēji ietekmēta un 0,3 km — vāji ietekmēta (sk. Pv-3. attēlu). Slodze būtu mazināma veidojot apmeklētāju plūsmas regulējošu publisko infrastruktūru un veicot atbilstošus apsaimniekošanas pasākumus.

Lielākā antropogēnā ietekme uz piekrastes veģetāciju ir sakas grīvas — ostas teritorijā. Taču tieši lielākā antropogēnā slodze veidojās populārākajā piekļuves vietā pludmalei pie ostas promenādes. Daļēji to rada neatbilstoša infrastruktūra (pludmales apmeklētājiem trūkst velonovietņu) vai arī pašu apmeklētāju neapdomīga rīcība (sk. Pv-6. attēlu). Lielāka antropogēnā slodze jūtama pelēkās kāpas zonā pilsētas ziemeļu daļā, kur vairākas takas iestaigātas starp jūru un tuvākajām mājām Āķagala apkaimē. Pilsētas teritorijā no dabas lieguma "Pāvilostas pelēkā kāpa" gan ir tikai 100 m, pārējā kāpas daļa atrodas Pāvilostas novada Sakas pagastā. Salīdzinot ar stāvokli un biotopu iznīkšanas apdraudējumu pirms dabas lieguma izveides 2007. gadā, pamazām stāvoklis ar aizsargājamiem biotopiem šajā vietā ir stabilizējies. Teritorijas izveidošanas mērķis bija nodrošināt aizsardzību Latvijā platākajai (vietām līdz 818 m plata) atklātajai pelēkajai kāpai. Lieka provokācija pelēkās kāpas neapzinātam apmeklējumam ir tūrisma objekta "Lietuviešu kareivju kapi" brūnā norādes zīme no Kalna ielas stāvlaukuma (kas 2019. gada peldsezonā bija daļēji izpostīta, noliekta). Tā norāda pelēkās kāpas virzienā, uz norādes trūkst attāluma atzīmes līdz objektam, pats objekts nav tik pievilcīgs, lai to īpaši popularizētu. Pelēkajā kāpā sastapti vairāki apmeklētāji, kas centās nesekmīgi sameklēt šo objektu.

Pv-6. attēls. *Velosipēda stumšana paralēli izbūvētajai infrastruktūrai, bojājot krasta kāpas vaļņa veģetāciju, daļēji tādēļ, ka pludmales laipas galā trūkst atbilstošu velonovietņu.*

Foto: A. Klepers, jūlijs, 2019

4. Publiskās infrastruktūras izvērtējums

4.1. Infrastruktūras kapacitāte prioritāri attīstāmajā vietā

Prioritāri attīstāmajai vietai Pāvilostā iespējams aprēķināt pludmales kā konkrētas ietilpības telpas maksimālo pieļaujamo cilvēku skaitu un saistītās piekļuves infrastruktūras kopējo caurlaidību. Attālums starp Pāvilostas ziemeļaustrumu molu un tālāko noeju līdz jūrai pie pelēkās kāpas līdzās skatu tornim ir 1076 m. Atstājot abas vietas viduspunktā, vienu km garā zonā kopējā pludmales platība ir 3,68 ha (36768,21 m²[154]). Vidējais pludmales platums (variē atkarībā no vēja stipruma un virziena) ir platāks mola rajonā, pretī Viļņu ielai ir 20 m, bet pie skatu torņa pelēkās kāpas pusē — ap 45 m.

Maksimālā pludmales ietilpība, izmantojot slodzes un apmeklētāju rotācijas formulu, ir šāda:

kopējā lietderīgā platība (pludmales laukums) / ar vidējo individuālo standartu (50 m² pludmales cilvēkam) (36768,21 m : 10)-10 % publiskās telpas = 3309 cilvēki vienlaikus, jeb 9927 vienā dienā.

Šī platība krasi samazinās stiprāka dienvidrietumu vēja gadījumā, paliekot ārpus ūdens tikai augšējai pludmales daļai.

Pāvilostā izveidoti divi lokāli velomaršruti: *Apceļosim Pāvilostu* un *Pāvilostas jūras veloloks*. Kaut arī lokālie maršruti piedāvā apskatīt interesantākās vietas Pāvilostā

[154] Izmērīts aerofoto, izmantojot www.daftlogic.com laukumu aprēķināšanas rīku

(muzejs, moli, Lielais jūrakmens, Pāvilostas pelēkā kāpa, senās ielas un apbūve, Upesmuižas parks) vai tās apkārtnē, šie maršruti nav virzīti starptautiski, sasaistot ar līdzās pilsētai ejošo *EuroVelo 13* (Dzelzs priekškara maršruts) un *EuroVelo 10* (Baltijas jūras veloaplis) maršruta trasi. Integrēts un visaptverošs velotransporta un gājēju infrastruktūras tīkls veicina piekrastes vienotā dabas un kultūras mantojuma objektu savstarpējo sasaisti, piekrastes sasaisti ar iekšzemi, kā arī iekļaušanos ES līmeņa starptautiskajos velomaršrutos, veicinot tūrisma eksportu. Lokālajiem velomaršrutiem ir vāja sasaiste ar sabiedrisko transportu tūristu velosipēdu ērtai pārvadāšanai — tā praktiski nefunkcionē, jo starppilsētu autobusi joprojām nav aprīkoti ar speciāliem velosipēdu turētājiem[155], bet citu sabiedriskā transporta iespēju nokļūšanai līdz Pāvilostai nav. Pilsētā ļoti fragmentēti veidoti veloceļi (sk. Pv-7. un Pv-8. attēlu), uz platākajām ielām nav atdalošās velojoslas, kas rada risku braucēju drošībai, taču vairākās vietās ir izveidotas drošas velonovietnes, trūkst marķējuma sasaistei ar starptautisko velomaršrutu. Veloceļu tīkla attīstība visā novadā iekļauta starp satiksmes attīstības vadlīnijām Pāvilostas novada ilgtspējīgas attīstības stratēģijā līdz 2030. gadam. Aktualizētos datus un to salīdzinājumu ar 2015. gada rādītājiem iespējams skatīt Piekrastes ģeotelpiskajos datos, kas pieejami VARAM mājaslapā[156].

Pv-7. attēls. *Ārvalstu velotūristi Pāvilostas centrā, kur pietrūkst velotūristiem drošas un ērtas veloceļu infrastruktūras, lai tūrisma veicināšanai izmantotu savienojumu ar starptautisko EuroVelo maršrutu.*

Foto: A. Klepers, jūlijs, 2019

[155] http://www.veloriga.lv/?ct=veloturisms&fu=read&id=1688&start=4
[156] http://www.varam.gov.lv/lat/darbibas_veidi/tap/lv/?doc=18794

Pv-8. attēls. *Pārskata karte ar piekrastes publisko infrastruktūru prioritāri attīstāmajā vietā Pāvilostā.*

Avots: Jāņa Sēta, Nocticus, 2020

4.2. Infrastruktūras stāvoklis un kvalitāte prioritāri attīstāmajā vietā

Piekrastes publiskās infrastruktūras stāvokļa kopējais vērtējums Pāvilostas novadā pēc apsekojumiem 2019. gada sezonā novērtēts kā "labs", taču atzīmēti vairāki trūkumi. Labā stāvoklī ir koka laipas līdz jūrai, skatu platforma, no jauna izbūvētā ostas promenāde, tiek uzturētas tīras publiski pieejamās tualetes pie auto stāvlaukumiem un pludmalē. Daļējs nolietojums konstatēts labiekārtotajām atpūtas vietām Sakas upes grīvas kreisajā krastā un pie Kalna ielas stāvlaukuma. Daļēji defekti identificēti arī Kalnu ielas skatu platformai. Pie iebraukšanas pilsētā trūkst kopējās informatīvās zīmes (kas var būt sezonāla) par pilsētā esošajiem stāvlaukumiem, attālumiem līdz jūrai un sasaistes ar komercpakalpojumiem (sabiedrisko ēdināšanu). Trūkst norādes pludmales pusē, no jūras. Lielāka sasaiste ar vietējiem pakalpojumiem vajadzīga *Jūrtakai*. Fragmentēts ir veloceļu tīkls pilsētā. Koka laipu tīklojumam pietrūkst norāžu ar attālumiem līdz sasniedzamajām vietām. Labākā kvalitātē ir Pāvilostas jahtu osta, kurai piešķirts *Zilā karoga* sertifikāts.

Atbilstoši Invalīdu un viņu draugu apvienības *Apeirons* vides pieejamības audita ziņojumam[157] (2017) Pāvilostas jūras piekrastes vietas nav piemērotas atpūtai apmeklētājiem ratiņkrēslā. Kā galvenie trūkumi izceļami elementi, kas izveidoti, neievērojot universālā dizaina principus (sk. Pv-9. attēlu):

- auto stāvvietas bez speciāla marķējuma;
- ir tualetes, taču tās nav piemērotas cilvēkiem ar invaliditāti;
- takas (koka laipas) ne visur ir pielāgotas, lai pa tām pārvietotos ar ratiņkrēslu (dažviet slīpums pārsniedz 8 % vai tās ir daļēji smilšu ieputinātas, pa šauru, trūkst izmainīšanās vietu, dažviet bojāts dēļu segums);
- takas galā pie pludmales nav plašākas skatu platformas, kur netraucējot citus gājējus, izkavēties ilgāk, droši apgriezties;
- nav pieejamas atpūtas vietas — pie soliem un galdiem nav izveidots brīvs laukums;
- trūkst visaptverošas un aizskaidrojošas, viegli uztveramas norāžu sistēmas.

Pv-9. attēls. *Noeja līdz jūrai Viļņu ielas galā, kas neatbilst universālā dizaina kritērijiem.*

Foto: A. Klepers, jūlijs, 2019.

[157] http://zalie.lv/wp-content/docs/SLK_Apeirons_GalaZinojums2017.pdf

5. Operatīvo dienestu piekļuves iespējamība pie jūras prioritāri attīstāmajās vietās

Operatīvo dienestu piekļuve jūrai Pāvilostā ir no jahtu kluba "Marina" Ostmalas ielas. Sakas upes kreisajā krastā ir labiekārtota betonēta laivu nolaišanas vieta ar tālāku piekļuvi jūrai abpus abiem ostas moliem. Labi organizēta piekļuve, kas vistiešākā veidā attiecināma uz Pāvilostas identificēto prioritāri attīstāmo vietu un slips laivu nolaišanai apsekošanas brīdī tiek būvēts arī otrā upes pusē netālu no novadpētniecības muzeja (sk. Pv-10. attēlu). Pašvaldības publiskajā tīmekļa vietnē publicēta aktuāla informācija par drošību uz ūdens[158] un Jūras spēku flotiles Krasta apsardzes dienests glābšanas paņēmienu rokasgrāmata[159].

Pv-10. attēls. *Ērti izveidota piekļuve Sakas grīvai operatīvo dienestu transportam.*

Foto: A. Klepers, jūlijs, 2019.

6. Priekšlikumi vajadzīgajiem pasākumiem situācijas uzlabošanai, lai mazinātu apmeklētāju radīto slodzi uz vidi un pilnveidotu piekrastes publisko infrastruktūru

Daļa priekšlikumu jau izteikti attiecīgajās tematiskajās nodaļās kopā ar problēmu raksturojumu. Šeit vēlreiz īsumā uzsvērti galvenie ieteikumi vajadzīgajiem pasākumiem situācijas uzlabošanai, lai mazinātu apmeklētāju radīto slodzi uz vidi un pilnveidotu piekrastes publisko infrastruktūru. Tie pamatā adresēti pašvaldībai, ja nav minēts citādāk.

1. *Zilā karoga* pludmalei atbilstošu kritēriju pakāpeniska ieviešana vienīgajā oficiālajā peldvietā Pāvilostas novadā — pilsētas pludmalē, nodrošinot augstus vides un drošības standartus. Pludmales sertificēšana Pāvilostai ar *Zilo karogu* jahtu ostā, uzsvērtu atbildīgu rīcību pret vidi, rūpes par

[158] http://www.pavilosta.lv/lv/nodergainfor/ugunsdzeseji
[159] http://www.mrcc.lv/Papildriki/Drosiba_uz_udens.aspx

atpūtniekiem un stiprinātu reputāciju, kas iedragāta publiski plašsaziņas līdzekļos izskanējušos vairākos strīdos par nelikumīgu kāpu apbūvi, pretlikumīgu zemes sadalīšanu pelēkās kāpas zonā, nelikumīgas būvniecības legalizēšanu u. c.

2. Labas kvalitātes savienojošā veloceļa izveide starp pilsētu un Baltijas jūras piekrasti vienojošo stratēģiski svarīgāko *aktīvās mobilitātes* starptautisko velomaršrutu *EuroVelo 13*, ko varētu izmantot arī vietējie iedzīvotāji. Veloceļa projektēšana, izbūve, marķēšana, kā arī sasaiste ar vietējiem velomaršrutiem un tūrisma un viesmīlības pakalpojumiem.
3. Publiskās infrastruktūras tīkla pilnveide, ņemot vērā Aizsargājamo biotopu saglabāšanas vadlīnijas Latvijā[160], integrējot universālā dizaina risinājumus trūkstošajās vietās un izmantojot vienotu vizuālo identitāti ar oriģināliem vietas identitātes akcentiem. Dabas pieejamības sertifikāta *NaaC*[161] kritēriju izpilde un galveno piekļuves vietu jūrai sertificēšana, rūpējoties par augstiem standartiem vides piekļuves nodrošināšanai, ņemot vērā universālā dizaina principus, kas detalizētāk norādīti 4.2. nodaļā.
4. Publiskās infrastruktūras pielāgošana jaunajiem mobilitātes risinājumiem (elektrodzinēju auto, elektroskūteri u. c.), prioritāri attīstot vieglās mobilitātes (velo, sasaiste ar sabiedrisko transportu, kājāmgājēju u. tml.) savstarpēji integrētus risinājumus.
5. Infrastruktūras objektu (autostāvlaukumu, noeju un tualešu) ciešāka sasaiste ar vietējiem (tostarp sezonāliem) viesmīlības pakalpojumiem, palielinot lielāku ekonomisko ietekmi.
6. Tūrisma produktu kvalitātes, starptautiskuma un eksportspējas veicināšana galamērķa potenciāla izmantošanai, pārmaiņas Pāvilostas tūrisma galamērķa pārvaldībā, pārejot no novada TIC uz aktīvu galamērķa pārvaldes organizāciju.
7. Kultūras tūrisma veicināšana un sasaiste ar pludmales apmeklēšanas motivāciju — Upesmuižas parka labiekārtošana, pastaigu taku labiekārtošana, vienota pilsētas kājāmgājēju un velobraucēju taku un ceļu veidošana.
8. Automatizētā apmeklētāju uzskaites sistēmas izveide ostas promenādei — un galvenajām noejām līdz jūrai — apmeklētāju monitoringam, tūrisma plūsmu plānošanai un investīciju atdeves mērījumiem. Datu regulāra publicēšana Atvērto datu portālā *Data.gov.lv* nepārtraukta piekrastes apmeklētības monitoringa vajadzībām.
9. Atkritumu apsaimniekošanas uzlabošana publiskajā piekrastes zonā (stāvlaukumi, noejas līdz jūrai, oficiālā peldvieta) — šķirošanai piemērotu atkritumu konteineru izvietošana un apsaimniekošanas regularitāte saistīti ar iepriekš prognozējamiem apmeklētāju plūsmas palielinājumiem peldsezonas laikā (īpaši karstā laikā un brīvdienās). Atkritumu (īpaši vienreiz lietojamo plastmasas trauku un piederumu), kā arī iepakojuma aprites ierobežojumi piekrastes un pludmales publiskajos pasākumos.

[160] https://nat-programme.daba.gov.lv/public/lat/publikacijas_un_dokumenti/#vadlinijas
[161] http://zalie.lv/dabas-pieejamibas-sertifikats-naac/

10. Amatniecības centra izbūve Pāvilostā, saistot ar tematiskajiem jūras publiskajiem pasākumiem (Zvejnieksvētkiem), nemateriālā mantojuma zinātības uzturēšanu.
11. Aktuālās informācijas uzturēšana vides interpretācijas stendos, ar tūrismu un atpūtu saistītās informācijas precizitātes nodrošināšana un koordinēšana ceļotāju izmantotajos populārākajos digitālajos resursos. Integrēto informācijas kanālu aktualizēšana par piekrastes publiskās infrastruktūras stāvokli (tostarp uz ārvalstu tūristiem orientēto, piemēram, *Park4night*.com u. c.), tās paredzēšanu noteiktām mērķgrupām un ar vietu apmeklējumu saistītajiem vietējiem pakalpojumiem, palīdzot novirzīt plānoto tūristu plūsmas daļu uz vietām, kas visprecīzāk atbilst viņu vajadzībām, dzīvesstilam un interesēm, veicinot ietekmi uz vietējo ekonomiku.
12. Rīcību īstenošana, kas novērš un samazina jūras piesārņojošo atkritumu upju ieneses (notekūdeņu sistēmas, labiekārtotās vietas pie Sakas, sezonālo aktivitāšu ietekmes samazināšana).
13. Degradēto LPSR armijas būvju un graustu pakāpeniska demontēšana, paaugstinot Kurzemes piekrastes kāpu zonas ainavisko kvalitāti.
14. Integrēto informācijas kanālu aktualizēšana par piekrastes publiskās infrastruktūras stāvokli (tostarp uz ārvalstu tūristiem orientēto, piemēram, *Park4night*.com u. c.), tās paredzēšanu noteiktām mērķgrupām un ar vietu apmeklējumu saistītajiem vietējiem pakalpojumiem, palīdzot novirzīt plānoto tūristu plūsmas daļu uz vietām, kas visprecīzāk atbilst viņu vajadzībām, dzīvesstilam un interesēm, veicinot ietekmi uz vietējo ekonomiku.
15. Pāvilostas zīmolvedības stiprināšana, pozicionējot Baltijas jūras mazpilsētas īpašo atmosfēru, stiprinot zaļo rīcību reputāciju, ieviešot definētās vērtības konkrētās rīcībās.

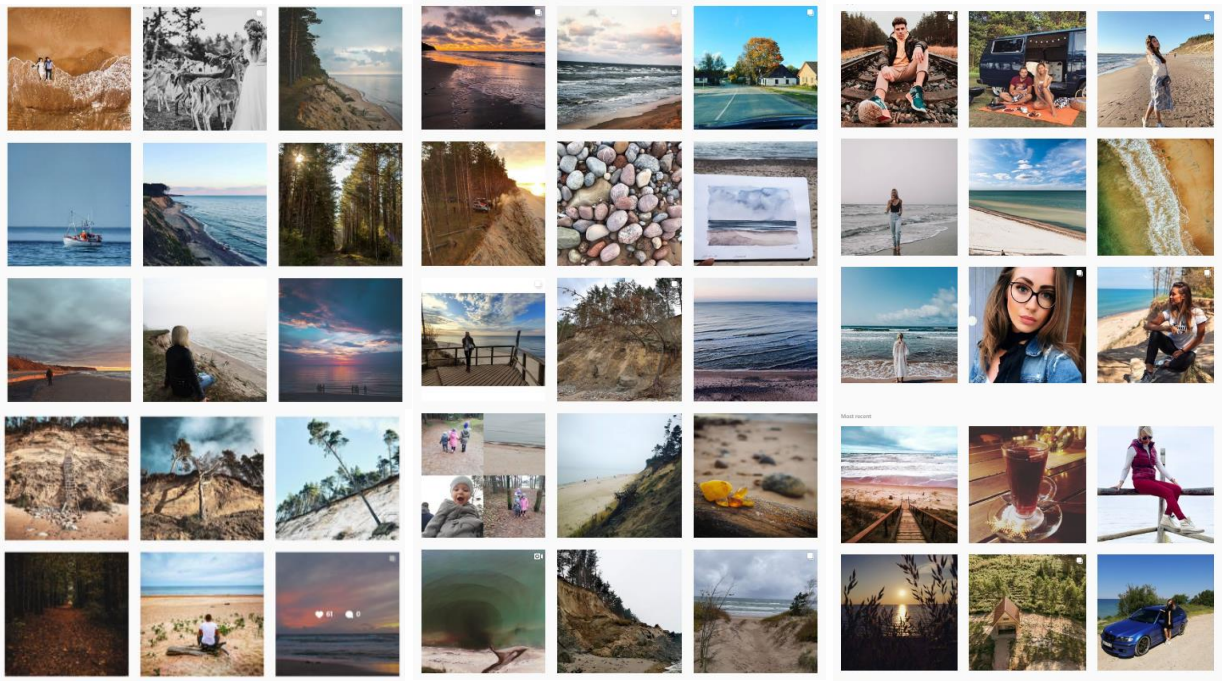
Citas aktivitātes saskaņā ar Piekrastes plānojuma 1. pielikumu[162]. Visas ar publiskās infrastruktūras attīstību saistītās aktivitātes detalizētāk plānojamas, ņemot vērā krasta ģeoloģiskos procesus un projekta "Dabas skaitīšana"[163] ietvaros iegūtos ES nozīmes īpaši aizsargājamo biotopu teritoriālās izplatības un kvalitātes apzināšanas datus.

[162] Pieejams lejupielādei: http://polsis.mk.gov.lv/api/file/file7176177217699516273.DOCX

[163] Darbības programma "Izaugsme un nodarbinātība" 5.4.2. specifiskā atbalsta mērķa "Nodrošināt vides monitoringa un kontroles sistēmas attīstību un savlaicīgu vides risku novēršanu, kā arī sabiedrības līdzdalību vides pārvaldībā" projekts Nr. 5.4.2.1/16/I/001 "Priekšnosacījumu izveide labākai bioloģiskās daudzveidības saglabāšanai un ekosistēmu aizsardzībai Latvijā" jeb "Dabas skaitīšana", informācija par projektu https://www.daba.gov.lv/public/lat/projekti/aktualie_projekti/dabas_skaitisana1/

JŪRKALNES pagasts

1. Piekrastes apmeklētāju plūsmas raksturojums

Jk-1. attēls. *Jūrkalnes piekrastes apmeklētāju Instagram vietnē ievietotās populārākās bildes ar mirkļbirku #jūrkalne un #jurkalne.*

Avots: Instagram, decembris 2019 (#jūrkalne, n=15 no 2174 un #jurkalne, n=30 no 4085)

1.1. Apmeklētības izvērtējums

Piekrastes apmeklētību raksturo trīs veidu plūsma: vietējo iedzīvotāju un viņu viesu atpūta pie jūras, vienas dienas apmeklētāji — pamatā ceļotāji no Kurzemes reģiona iekšzemes vietām un vietējie vai ārvalstu tūristi, kuri izvēlas nakšņot Jūrkalnes pagastā, ko ļoti ietekmē sezonalitāte (sk. Jk-1. tabulu).

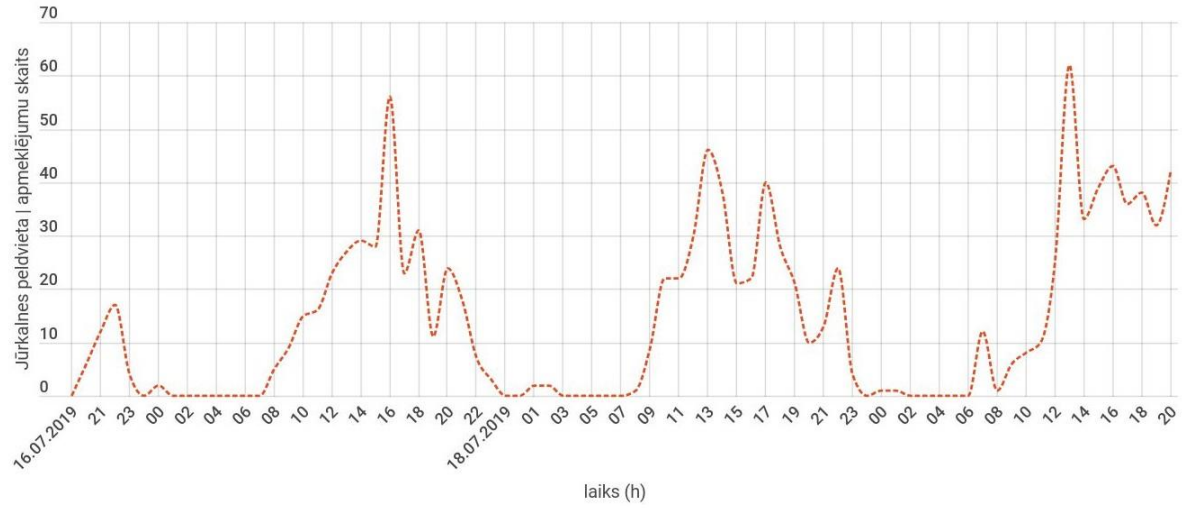
Jk-1. tabula. *Kopējie apmeklētāju plūsmas rādītāji Jūrkalnes pagastā, 2015. un 2019. gada salīdzinājums.*

kritērijs	*vērtība*	
gads	***2019***	***2015***
Tūristu mītņu skaits	31	19
Tūristu mītņu kapacitāte — numuri viesiem	156	94
Tūristu mītņu kapacitāte — gultasvietas	494	326
Vērtētais* tūristu nakšņojumu skaits	19 293	12 732
Latvijas rezidentu vienas dienas braucienu skaits uz Ventspils novadu (CSP aptauja, 2018)	58 916	nav datu
Latvijas rezidentu vairāku dienu braucienu skaits uz Ventspils novadu (CSP aptauja, 2018)	61 276	
Vērtētais apmeklējumu skaits gadā prioritāri attīstāmās vietas daļā — Jūrkalnes centra un Muižupītes pludmalē	38 000	**126 349

**Aprēķinam izmantots vidējais gultasvietu noslogojums (Latvijas piekrastē ārpus lielajām pilsētām ir 10,7 % gadā; CSP, 2019).*

***Apmeklējumu skaita vērtējums 2015. gadā visā Ventspils novada pludmalē.*

Ar automātiskajiem apmeklētāju skaitītājiem veiktā uzskaite pie Jūrkalnes centra pludmales (noejas līdz jūrai) jūlija vidū sniedz ieskatu par apmeklētības dinamiku. Trīs diennakšu laikā (16.-19. jūlijs) kopā reģistrēti 1110 apmeklējumi. Vidējie tie ir 370 apmeklējumi vienas dienas laikā, lielākais vienas stundas laikā reģistrētais apmeklējumu skaits ir 62 (sk. Jk-2. attēlu).

Jk-2. attēls. *Baltijas jūras piekrastes apmeklētības rādītāji Jūrkalnes centra pludmalē, izmantojot automātisko apmeklētāju skaitītāju.*

Avots: Nocticus, 2019

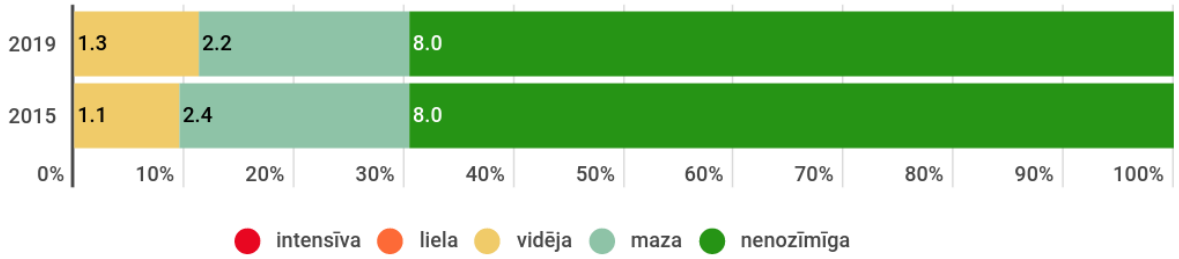
Nakšņotāji tūristu mītnēs

Jūrkalnes pagastā 2019. gadā darbojas 31 tūristu mītne (divas dažus gadus iepriekš darbību pārtraukušas). Kopējā tūristu mītņu kapacitāte pagastā ir 156 numuri viesiem un 494 gultasvietas (pieejamo gultasvietu skaitā neietverot ~100 papildus izvietotās gultasvietas). Starp lielākajām ir Labraga uzņēmumi — kempings *Sīļi*, viesu māja *Liedags*, viesu māja Imantas un *Pilsberģu* krogs Jūrkalnē. Lielāko tūristu mītņu skaitu veido nelielas kapacitātes brīvdienu mājas. Kopš 2015. gada tirgū ienākušas 11 jaunas tūristu mītnes, kas pamatā visas ir brīvdienu mājas, izmantojot *Booking* un *AirBnB* globālās rezervēšanas sistēmu platformas. Ventspils novadā kopumā 77 % nakšņojumu ir Latvijas rezidentu, bet lielākā daļa ārvalstnieku (11 %) ir no Lietuvas. Reģistrēti viesi no 38 citām valstīm, tostarp visvairāk no Vācijas, Krievijas, Igaunijas, Polijas, Somijas, Šveices un Nīderlandes.

*Pludm*ales apmeklētāji un piekrastes apmeklētības intensitāte

Jūrkalnes pagasta Baltijas jūras piekrastes apmeklējumu intensitāte salīdzinājumā ar 2015. gadu tikai nedaudz svārstījusies, saglabājoties līdzīga kā pirms pieciem gadiem. (sk. Jk-3. un Jk-5. attēlu). No visas pagasta teritorijā ietilpstošās piekrastes nedaudz vairāk nekā 2/3 ir ar nenozīmīgu apmeklējumu. Maza apmeklējuma zonā par 200 metriem palielinājusies piekrastes daļa, kur apmeklējums ir pieaudzis un tiek

vērtēts kā vidējs. Apmeklētības intensitāte ir izteikta, salīdzinot ar visas Latvijas jūras piekrastes rādītājiem — pēc maksimālā apmeklētāju skaita dienā uz 1 km. To raksturo šādas vērtības: intensīva (>5000), liela (1000-5000), vidēja (300-1000), maza (100-300), nenozīmīga (<100).

Jk-3. attēls. *Baltijas jūras piekrastes apmeklējumu intensitātes salīdzinājums Jūrkalnes pagastā 2015. un 2019. gadā.*

Avots: Nocticus, 2019

Apmeklētāji citās piekrastes tūristu piesaistēs (tūrisma objektos un publiskajos pasākumos)

Jūrkalnes Ugunspļava ir kļuvusi par vienu no centrālajām vasaras saulgriežu svinību vietām Latvijā (sk. Jk-4. attēlu). Vieta piesaista ar publiskajiem pasākumiem arī citās gadskārtās. Kopējais apmeklējumu skaits pārsniedz vairākus tūkstošus. Daļa kultūras tūristu apmeklē teritoriju, lai iepazītu suitu kultūras mantojumu. Kā tūristu piesaiste, taču arī piekrastē ir piemiņas zīme Otrā pasaules kara bēgļiem no Kurzemes — *Cerību bura* Ošvalkos. Tehnisko sporta veidu fanus piesaista Jūrkalnē, Dižbedres trasē notiekošie publiskie pasākumi[164] motokrosā. Tomēr moto trases atrašanās 300 m no jūras un mežaino piejūras kāpu zonā nav atbilstošākā apmeklētāju piesaiste.

Jūrkalnes centrs un Muižupītes pludmale kā prioritāri attīstāmā vieta

Ventspils novads ar garāko jūras piekrastes daļu Latvijā ir starp retajiem (līdzās Nīcas, Grobiņas un Carnikavas novadam), kura piekrastē nav izveidota neviena oficiāla peldvieta. Jūrkalnes pagasta tūrisma vietnē jūras piekraste jau šobrīd tiek pozicionēta kā tūrisma un atpūtas vieta[165] un apmeklētāju skaits peldsezonā ir tik liels, ka virzot to kā vienu no prioritāri attīstāmajām vietām, atbildīga rīcība pret vidi un apmeklētājiem būtu piešķirt šai piekrastes daļai oficiālās peldvietas statusu. Tas vienlaikus būtu atbildīgi, lai Jūrkalni turpinātu popularizēt. Abas prioritāri attīstāmās vietas Jūrkalnes centrs un Muižupītes ieteka ir vāji saistīta, nepastāv kopīga norāžu sistēma, tās nav savstarpēji savienotas ar ērtu gājēju taku vai veloceļu. Būtībā katrā no tām tiek piesaistīta cita veida auditorijā. Vēl cita ir līdzās esošajā kempingu centrā Labragā.

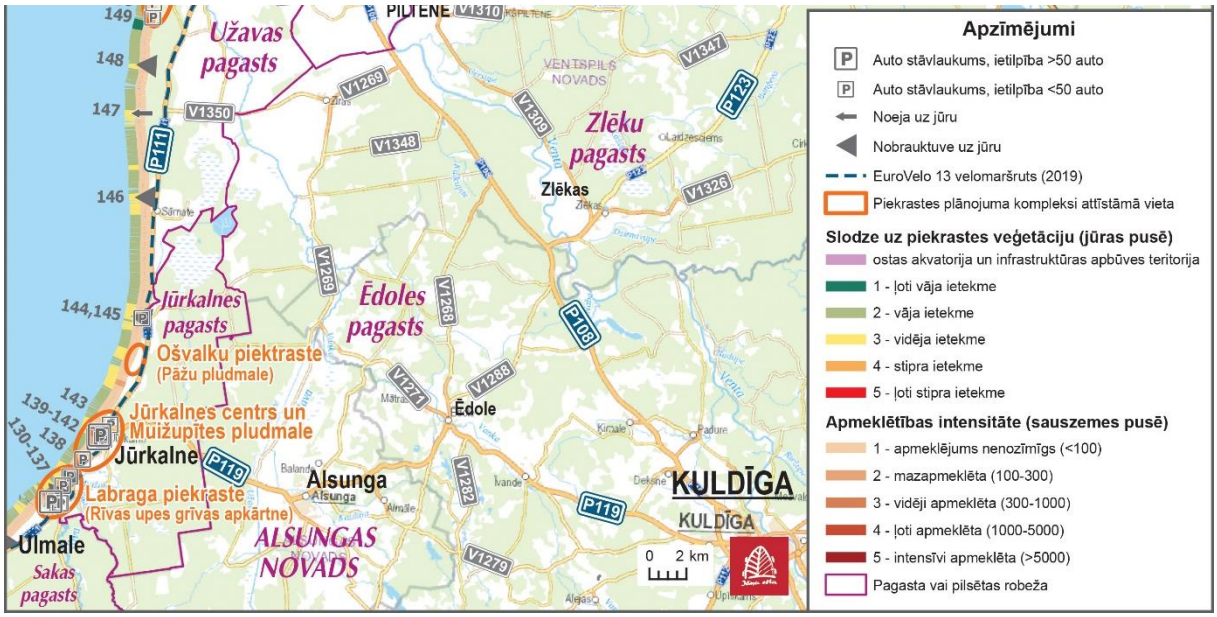
[164] http://sportacentrs.com/motoru_sports/moto/21102019-aizvadits_jurkalnes_motokross_adazos_kuri

[165] http://uzava.ventspilsnovads.lv/turisms/

Jk-4. attēls. *Apmeklētāji vasaras saulgriežu svinēšanas laikā Jūrkalnes jūrmalā.*

Foto: Jurkalne.lv arhīvs, 2019

Jk-5. attēls. *Piekrastes publiskā infrastruktūra, apmeklētības intensitāte un slodze uz veģetāciju Jūrkalnes pagastā.*

Avots: Jāņa Sēta, Nocticus, 2020

1.2. Potenciālās tūrisma nišas

Lielākas pārmaiņas skars racionālāku resursu izmantojumu vienotām plašāka galamērķa tirgvedības aktivitātēm kopīgi ar Ventspili un Kuldīgu, vienlaikus izceļot

suitu kultūras oriģinalitāti, vairāk izmantojot *UNESCO* zīmes[166] atpazīstamību un statusu. Notiks TIC transformācija aktīvas tūrisma galamērķa pārvaldības virzienā, uzņēmēju līdzfinansējums kopīgam galamērķa mārketingam un tīklveida stratēģiju izmantošana kompleksu produktu izstrādei starptautiskiem tirgiem). Jaunā publisko pasākumu norises vieta — *Vējturu nams*[167] (sk. Jk-6. attēlu) ļaus labāk organizēt kultūras pasākumus Ugunspļavā. Lai izmantotu lielāku šīs vietas potenciālu, tas kompleksi jāsasaista ar kvalitatīvu infrastruktūru nokļūšanai pie jūras Jūrkalnes centrālajā vietā un komercpakalpojumiem Jūrkalnē.

***Jk-6. attēls**. Jūrkalnē jaunuzceltais Vējturu nams, kas veidots kā dabas koncertzāle dažāda mēroga un rakstura pasākumu organizēšanai brīvdabā.*

Foto: A. Klepers, aprīlis, 2020

Jāplāno ciešāka sasaiste ar starptautiska mēroga maršrutiem: *EuroVelo 13, Jūrtaku*, kas veicinās tūristu piesaisti, taču arī šajā situācijā svarīga ir ciešāka sasaiste ar vietējiem viesmīlības pakalpojumiem. Starptautiskā makšķerēšanas tūrisma attīstības potenciāls (sk. *ReTrout* projekta aktivitātes Kurzemes plānošanas reģionā šīs nišas tirgvedībā). Jaunā infrastruktūra, kas izveidota SAM 5.5.1. programmas ietvaros Jūrkalnē palīdzēs attīstīt plašāku kultūras publisko pasākumu piedāvājumu, taču nozīmīgi uzturēt labā kvalitātē jau esošo publisko infrastruktūru, nodrošinot drošu un ērtu piekļuvi jūrai.

2. Pārskats par ilgtermiņa atkritumu slodzi un tās izmaiņām pludmalē

Vērtējot visa Ventspils novada ilgtermiņa un pārskata perioda jūras piesārņojošo atkritumu datus (sk. Jk-2. tabulu), jāņem vērā daži nosacījumi. Novada jūras piekrastes lielais garums un retais apdzīvotības blīvums piekrastē rada izaicinājumus un papildu finansiālo slogu kvalitatīvai apsaimniekošanas pasākumu īstenošanai.

[166] http://www.unesco.lv/lv/kultura/nematerialais-kulturas-mantojums-6/suitu-kulturtelpa/suitu-kulturtelpa-1/

[167] http://www.jurkalne.lv/?page_id=2159

Piekrastes zonas noslodze ir sezonāla un ar īsu pīķi, neskaitot dažas vietas ar garākas sezonas piekrastes tūrisma noslodzi (piemēram, makšķerēšanas vietas). Daļa piekrastes zonas ietilpst īpaši aizsargājamās dabas teritorijās. Ventspils novadā kopumā ir samērā augsts atkritumu skaits, kas tiek izskaloti no jūras, kas saistīts gan ar ostu darbību citās pašvaldībās, gan tuvējiem kuģu ceļiem. Veicot papildu izpētes 2019. gada laikā, konstatētas atšķirības atkritumu apsaimniekošanas pakalpojumu sniegšanas kvalitātē dažādās apdzīvotās vietās, apgrūtinot preventīvo pasākumu īstenošanu (piemēram, atkritumu konteineru izvešanas režīms, šķirošanas infrastruktūras pieejamība mājsaimniecībām un komersantiem u. c.).

Jk-2. tabula. *Apkopojums par jūras piesārņojošo atkritumu situāciju Ventspils novadā.*

Avots: Vides izglītības fonds, kampaņa Mana Jūra 2019, projekts TJV!

Ventspils novads			
vidējais atkritumu daudzums	*atkritumu vienības/100 m*	133	
plastmasas īpatsvars	*%*	68,50 %	
ilgtermiņa vērtējums pret labu jūras vides stāvokli	*kategorija*	vidējs	
tendence	*trīs gados*	mainīga	
TOP 1	*vienība(%)*	plastmasas gabali/cits	16,3 %
TOP 2	*vienība(%)*	plastmasa virve	15,2 %
TOP 3	*vienība(%)*	plastmasas maisiņi	10,3 %
TOP 4	*vienība(%)*	putas (izolācija un iepakojums)	7,3 %
TOP 5	*vienība(%)*	plastmasas pudeļu vāciņi un korķi	5,7 %
TOP 10 īpatsvars	*%*	71	
indikatīvie avoti (%)	*sauszeme*	60 %	
	jūra	31 %	
	neskaidrs	9 %	
periods	*2012–2015*	108	
	2016–2019	158	
	izmaiņa (%)	+47 %	

Jūrkalnes pagastā nav nevienas oficiālās peldvietas[168], tāpēc 2019. gada peldsezonā nav arī veikti peldvietu ūdens kvalitātes mērījumi.

3. Antropogēnā slodze uz veģetāciju

Jūrkalnes pagasta jūras piekraste pēc antropogēnās slodzes uz veģetāciju iedalās divās daļās: 5,7 km — vidēji ietekmēta un 5,8 km — vāji ietekmēta (sk. Jk-5. attēlu).

Jūrkalnē ir jūras stāvkrasti, mežainas piejūras kāpas un vairākas ar lakstaugiem klātas pelēkās kāpas. Pamatā to stāvoklis cilvēku biežāk apmeklētajās vietās ir

[168] https://likumi.lv/ta/id/295404-peldvietas-izveidosanas-uzturesanas-un-udens-kvalitates-parvaldibas-kartiba

vidēji ietekmēts. Infrastruktūras bojājumi Jūrkalnē un pie Muižupītes ietekas pasliktina biotopu stāvokli, palielinot slodzi uz veģetāciju. Lielāka antropogēnā slodze ir arī Ošvalkos un Labragā. Lai arī Ventspils novads kopumā nav starp plašāk apmeklētajiem piekrastes novadiem, nepilnības infrastruktūrā būtiski ietekmē gan slodzes uz veģetāciju palielināšanos, gan apmeklētāju neapmierinātību ar pieredzēto. Lielāku slodzi uz veģetāciju rada piebraucamā ceļa tuvums jūrai un neesoša vai bojāta noeju — piekļuves vietu infrastruktūra.

Cita veida slodzi uz veģetāciju rada arī atsevišķu privāto tūristu mītņu pieļautā prakse atļaut apmeklētājiem novietot automašīnas tieši blakus dzīvojamai ēkai dažus metrus no stāvkrasta, lai arī pie iebraukšanas atpūtas zonā ir atbilstošāka vieta auto novietošanai (sk. Jk-7. attēlu).

***Jk-7. attēls**. Automašīnas novietošana pārāk tuvu tūristu mītnei un stāvkrastam, radot papildu slodzi piekrastes veģetācijai atpūtas vietā "Ceriņi".*

Foto: A. Klepers, jūlijs, 2019

Jūrkalnē ir divas publiskās noejas līdz jūrai — kāpnes vistuvāk stāvlaukumam, abās pusēs skatu platformai. Pārējās noejas veidojušās stihiski, mazākām taciņām atzarojoties no galvenās takas. Bez infrastruktūras tās veicina pastiprinātu stāvkrasta eroziju. Viena no ierīkotajā noejām (kāpnēm) pašā posma sākumā, kas 2019. gada augusta vidū vēl bija labā stāvoklī, šobrīd ir jau nogruvusi kopā ar daļu stāvkrasta (Sk. Jk-8. attēlu). Šajā posmā pludmales daļa ir salīdzinoši šaura, krasta līnija tuvu stāvkrastam, tas tiek regulāri pakļauts viļņu ietekmei, stāvkrasta apaugums veidojas tikai vietām. *DDPS Ozols* nav atzīmēts biotops 1230 — Jūras stāvkrasti, dabā tāds posmā pastāv. Kritušie koki sagarināti un atstāti uz stāvkrasta, nedaudz aizkavējot eroziju.

Posmā pie Muižupītes ietekas jūrā ierīkotas kopā četras noejas līdz jūrai, t. sk. trīs kāpnes, no kurām vienas ir avārijas stāvoklī un apmeklētāju pārvietošanās degradē dabas pamatni, papildus izveidojusies arī viena neoficiālā noeja. Uz ceļa,

kas iet gar stāvkrastu, abās pusēs izvietotas zīmes "apstāties aizliegts" taču abās ceļa malās tiek novietotas mašīnas, redzami plaši izbraukāti laukumi.

***Jk-8. attēls**. Krasta dabisko erozijas procesu ietekmē cietusī noeja līdz jūrai — koka kāpnes Jūrkalnes stāvkrastā.*

Foto: A. Klepers, septembris, 2019

4. Publiskās infrastruktūras izvērtējums

4.1. Infrastruktūras kapacitāte prioritāri attīstāmajās vietās

Prioritāri attīstāmajai vietai Jūrkalnē iespējams aprēķināt pludmales kā konkrētas ietilpības telpas maksimālo pieļaujamo cilvēku skaitu un saistītās piekļuves infrastruktūras kopējo caurlaidību. Muižupītes ietekas vietā vienu km plašā zonā starp Ozoliņu viesu namu un vietu kur Jūrkalnes ceļš atvirzās no krasta uz ziemeļrietumiem no viesu nama *Četri Vēji* kopējā pludmales platība ir 3,1 ha (30950,82 m²[169]). Vidējais pludmales platums (variē atkarībā no vēja stipruma un virziena) ir ap 40 m pie Muižupītes ietekas. Maksimālā pludmales ietilpība, izmantojot slodzes un apmeklētāju rotācijas formulu, ir šāda:

kopējā lietderīgā platība (pludmales laukums) / ar vidējo individuālo standartu (50 m² pludmales cilvēkam) (30950,82 m : 50)-10 % publiskās telpas = 557 cilvēki vienlaikus, jeb 1671 vienā dienā.

Pie Jūrkalnes dabas un atpūtas parka — galvenās noejas līdz jūrai viena kilometra garumā pludmales platība starp Zītariem un Senču ziemeļrietumiem ir līdzīga kā pie Muižupītes — 3,26 ha (32627,27 m²), jo pludmales platums ir līdzīgs kā pie

[169] Izmērīts aerofoto, izmantojot www.daftlogic.com laukumu aprēķināšanas rīku.

Muižupītes — ap 42 m. Šī platība krasi samazinās stiprāka dienvidrietumu vēja gadījumā, paliekot ārpus ūdens tikai augšējai pludmales daļai.

kopējā lietderīgā platība (pludmales laukums) / ar vidējo individuālo standartu (50 m² pludmales cilvēkam) (32627,27 m : 50)-10 % publiskās telpas = 587 cilvēki vienlaikus, jeb 1761 vienā dienā.

Jūrkalnes pagastā piekrastei tuvākais valsts reģionālais autoceļš P111 pārklājas ar *EuroVelo 13* (Dzelzs priekškara maršruts) velomaršrutu un starp Labragu un Jūrkalni līdz Kuldīgas virziena autoceļam (P119) pārklājas arī ar *EuroVelo 10* (Baltijas jūras veloaplis) maršruta trasi. *EuroVelo 13* velomaršruts ir galvenais piekrastes veloinfrastruktūras tīkla elements, kas pagasta teritorijā diemžēl līdz šim attīstījies praktiski tikai "uz papīra". Piekrastes velotransporta infrastruktūras attīstība noteikta Valsts ilgtermiņa tematiskajā plānojumā Baltijas jūras piekrastes publiskās infrastruktūras attīstībai[170] un Velosatiksmes attīstības plānā 2018.-2020. gadam[171]. Tas ietver savstarpēji saistītus starptautiskos, reģionālos un vietējos velomaršrutus un gājēju ceļus. Šāds integrēts velotransporta un gājēju infrastruktūras tīkls veicina piekrastes vienotā dabas un kultūras mantojuma objektu savstarpējo sasaisti, piekrastes sasaisti ar iekšzemi, kā arī Igauniju un Lietuvu, un iekļaušanos ES līmeņa starptautiskajos velomaršrutos un kājāmgājēju maršrutos, veicinot tūrisma eksportu. Velomaršrutu tīkla attīstības īstenošanu paredzēts veikt pakāpeniski, nepieciešamo finansējumu piesaistot no dažādiem finanšu avotiem, tostarp pašvaldību budžeta. Jūrkalnes pagastā gar P111 nav izbūvēts veloceļš vai atdalošā velojosla, kas rada risku braucēju drošībai, trūkst arī drošu velonovietņu[172], ir vāja sasaiste ar sabiedrisko transportu velosipēdu ērtai pārvadāšanai (tā praktiski nefunkcionē), trūkst marķējuma, lai arī ārvalstu velotūristu skaits pieaug un turpinās palielināties arī nākotnē. Jūrkalnes pagastā ir viens no maršrutā ainaviski vērtīgākajiem — jūras stāvkrasta posmiem, lai arī daudzviet nolietotu un vāji uzturētu piekļuves infrastruktūru. Trūkst savienojumu ar vietējās vai reģionālās nozīmes velomaršrutiem[173]. Aktualizētos datus un to salīdzinājumu ar 2015. gada rādītājiem iespējams skatīt Piekrastes ģeotelpiskajos datos, kas pieejami VARAM mājaslapā[174].

Izveidotā infrastruktūra Ugunspļavā (sk. Jk-9. attēlu; P141 un P142) piesaistīs lielāku apmeklētāju skaitu, kam jāpalielina arī kapacitāte piekļuves vietām pie jūras.

[170] Valsts ilgtermiņa tematiskais plānojums Baltijas jūras piekrastes publiskās infrastruktūras attīstībai, 2016
[171] https://likumi.lv/ta/id/301068-par-velosatiksmes-attistibas-planu-2018-2020-gadam
[172] http://www.divritenis.lv/box/files/91347573vadlnijasvelosipdunovietuizveidoanai.pdf
[173] http://www.velokurzeme.lv/lv/marsruti/?p=1
[174] http://www.varam.gov.lv/lat/darbibas_veidi/tap/lv/?doc=18794

Jk-9. attēls. *Pārskata karte ar piekrastes publisko infrastruktūru prioritāri attīstāmajās vietās Jūrkalnes pagastā.*

Avots: Jāņa Sēta, Nocticus, 2020

4.2. Infrastruktūras stāvoklis un kvalitāte prioritāri attīstāmajās vietās

Piekrastes publiskās infrastruktūras stāvokļa kopējais vērtējums Jūrkalnes pagastā pēc apsekojumiem 2019. gada sezonā novērtēts kā "apmierinošs, taču vajadzīgi uzlabojumi" (2,1 punkti skalā no viens līdz trīs, sk. K-1. tabulu), atzīmējot dažādas nepilnības. Infrastruktūras ilgtermiņa uzturēšanu piekļuves pie jūras nodrošināšanai kavē jūras stāvkrasta dabiskie procesi, ko izraisa krasta erozijas ietekmē notiekošā dabiskā krasta atkāpšanās.

Jk-10. attēls. *Apmeklētāju drošībai bīstamas kāpnes piekļuves vietā pie jūras Muižupītes grīvā.*

Foto: A. Klepers, septembris, 2019

Ventspils novada Jūrkalnes piekrastē mērķtiecīgi uzsākts ieguldīt dabas vietu pieejamības veicināšanā. Iesaistoties Latvijas Zaļās kustības programmā "Saglabāsim Latvijas kāpas" 2018. – 2020. gadu periodā jau īstenoti un vēl paredzēti konkrēti piekrastes publiskās infrastruktūras labiekārtošanas darbi, kā arī sabiedrības informēšanas un izglītošanas kampaņa. Ar Baltijas jūras Aizsardzības fonda (BaltCF), Koalīcijas par tīru Baltiju (CCB) un Latvijas Vides aizsardzības fonda atbalstu, ir attīstīts darbs pie piekrastes kāpu objektu labiekārtošanas, tos sagatavojot atbilstoši dabas pieejamības sertifikāta NaaC[175] kritērijiem. Atbilstoši universālā dizaina standartiem Jūrkalnes stāvlaukumā uzstādīta zaļā tualete[176]. Paralēli gan līdzās turpina pastāvēt vēl divas neregulāri uzturētas pārstās sausās tualetes, veidojot nesaskanīgu sīkceltņu ansambli.

Atbilstoši Invalīdu un viņu draugu apvienības *Apeirons* vides pieejamības audita ziņojumam[177] (2017) Jūrkalnes jūras piekrastes vietas nav piemērotas atpūtai apmeklētājiem ratiņkrēslā. Kā galvenie trūkumi izceļami elementi, kas izveidoti, neievērojot universālā dizaina principus:

[175] http://zalie.lv/dabas-pieejamibas-sertifikats-naac/
[176] http://zalie.lv/zala-universala-tualete-ari-jurkalne/
[177] http://zalie.lv/wp-content/docs/SLK_Apeirons_GalaZinojums2017.pdf

- auto stāvvietas Jūrkalnes centrā ir bez speciāla marķējuma;
- no autostāvvietas līdz stāvkrasta krantei gājēju ceļš ir veidots no cita seguma. Tuvāk stāvrakstam (pēdējie 30 m) ir ar smilšainu segumu, bet lai nokļūtu uz skatu laukuma jāpārvar divi pakāpieni, kā arī viens pakāpiens uz dēļu klāja, kas veidots ar pārāk lielām spraugām;
- ierīkots informācijas stends ir pieejams, taču daļa teksta ir novietota pārāk augstu, lai to varētu nolasīt cilvēki ar redzes traucējumiem;
- nav pieejamas atpūtas vietas — pie soliem un galdiem nav izveidots brīvs laukums;
- trūkst visaptverošas un aizskaidrojošas, viegli uztveramas norāžu sistēmas.

Muižupītes grīvas atpūtas vietā nav izveidota nekāda infrastruktūra piekļuvei ratiņkrēslā un attīstīt to bez lielām investīcijām nav iespējams. Ir ierīkots stāvlaukums, bez marķējuma, bet līdz liedagam ved smilšaina stiga. Nav izbūvētas atbilstošas tualetes, kāpnes ir sabrukušas (sk. Jk-10. attēlu). Stāvoklis ir neapmierinošs arī blakus Muižupītei esošajā atpūtas vietā. Sausās tualetes nav atbilstošs risinājums šādai vietai ar lielu apmeklētību, īpaši karstajā peldsezonas laikā, kad praktiski nav iespējams nodrošināt elementāru atbilstību sanitārajām normām. Tualetes teorētiski ir, bet apmeklētāji tās nelieto. Muižupītes grīvā visa veida infrastruktūras elementiem vajadzīga atjaunošana. Jānorobežo stāvlaukuma malas un ceļmalas, kas šobrīd tiek izbraukāta plašā zonā.

Jk-11. attēls. *Neveiksmīgi mēģinājumi publiskās piekļuves vietās ar lielāku apmeklētāju skaitu izvietot sausās tualetes, jo nevienā no Ventspils novada piekrastes vietām peldsezonas laikā nebija nodrošināta regulāra elementāru sanitāro normu ievērošana (cienot šī teksta lasītāju, Ošvalku stāvlaukuma tualetes bilde ievietota ar aizvērtām durvīm).*

Foto: A. Klepers, septembris, 2019

Infrastruktūras elementu atjaunošana vai izveide vajadzīga arī ārpus prioritāri attīstāmajām vietām, īpaši Ošvalkos, mazāk Labragā, kur ar privātiem resursiem izdevies nodrošināt labāku infrastruktūras stāvokli. Ventspils novadā kopumā būtu jāatsakās no idejas par sauso tualešu ierīkošanu plaši apmeklētās publiskās vietās, jo neviena no tām ārpus regulāri kontrolētas privātā komercobjekta zonas 2019. gada peldsezonas laikā nebija atbilstoša elementārām sanitāro normu standartam (sk. Jk-11. attēlu).

5. Operatīvo dienestu piekļuves iespējamība pie jūras prioritāri attīstāmajās vietās

Operatīvo dienestu piekļuves iespējamība pie jūras Jūrkalnes pagastā ir apgrūtināta, ko nosaka dabiskie šķēršļi — jūras stāvkrasts lielākajā daļā no krasta līnijas. VUGD veiktajos 2019. gada piekrastes apsekojumos norādītas četras izmantojamas nobrauktuves līdz jūrai operatīvo dienestu transportam. Jūrkalnes pagasta krasta līnijas garums ir ~13 km , bet lielākais attālums starp piekļuves vietām jūrai ir seši kilometri.

Vienkāršākā piekļuves vieta ir pagasta dienvidu daļā pie Muižupītes ieteka jūrā, kas vienlaikus ir atzīmēta kā prioritāri attīstāmā piekrastes vieta Ventspils novadā (Sk. Jk-12. attēlu). No P111 asfaltētā ceļa viegli nokļūt uz vecā — grantētā piekrastes ceļa atzarojuma tuvāk jūrai, kur atrodas neliels stāvlaukums. No tā līdz jūrai ir 130 m un upes ieteka šeit radījusi pārrāvumu stāvkrasta daļā, atvieglojot piekļūšanu pludmalei. Līdz pludmalei ved smilšains ceļš, kas izbraucams vien ar pilnpiedziņas auto. Tā kā šajā atpūtas vietā visa veida publiskā infrastruktūra ir slikti uzturēta — kritiskā stāvoklī, tad arī atpūtnieki brauc mazāk nekā iepriekšējos gados un piekļuve jūrai ir netraucētāka. Infrastruktūras nepilnības būtu novēršamas un vieta segmentējama labāk.

Jk-12. attēls. *Piekļuves vieta pie jūras operatīvo dienestu transportam Muižupītes grīvas apkārtnē.*

Foto: A. Klepers, februāris, 2020

Cita piekļuves vieta ir pie Jūrkalnes pagasta Z robežas — Ošvalkos. Pie vides objekta — piemiņas zīmes "Cerību bura" atrodas zāļains stāvlaukums (ar slikti uzturētu kritiskā stāvoklī esošu publisko infrastruktūru), ko citkārt izmanto kemperi kā atpūtas laukumu. No tā pāri primārajai kāpai ir 50 m līdz pludmalei, kas ir ļoti smilšains un stāvs, uz vietas izvērtējams, vai esošās stāvās noejas vietas vēja sapūsto smilšu stāvoklis ir tāds, ka vieta būtu izbraucama ar pilnpiedziņas auto vai arī glābšanas darbu laiva nesama rokām. Nepieciešams uzlabot nobrauktuves segumu.

Vēl viena piekļuves vieta iespējama netālu no Zaķu kroga: nogriešanās no šosejas, 800 m uz dienvidiem aiz "Zaķu kroga". Grants ceļš pāriet zemes smilts ceļā. Ceļa galā stāvlaukums. Nobrauktuve pie jūras ļoti smilšaina un šaura. No stāvlaukuma līdz jūrai ~100 m. Līdz jūrai iespējams nogādāt tādu glābšanas laivu, kuru ugunsdzēsēji-glābēji var pārvietot nesot. Nepieciešams nobrauktuvi uz pludmali izveidot tā, lai tā būtu 3,5 m plata un uzlabot segumu.

Pie jūras iespējams piekļūt arī Labragā pie Rīvas upes ietekas. Grants ceļš pāriet zemes smilts ceļā. Pie atpūtas un veselības centra "Imantas" uz servitūta ceļa uzstādīta automātiska barjera (nakšņotājiem ar teltīm, kemperiem). Lai barjera tiktu atvērta, jāzvana. Piekļūšana pie jūras iespējama gan vieglajai, gan smagajai tehnikai ar visu veidu riteņu piedziņu. Tuvu pie ceļa uz Rīvas upes ieteku 2019. gada nogalē un 2020. gada sākumā notikuši lieli zemes nogruvumi. Pārvietošanās ar glābšanas auto pa pludmali iespējama tikai fragmentāri un atkarīgs no vēja stipruma — jūras līmeņa.

Citas tuvākās vietas atrodas Pāvilostā uz dienvidiem un Užavā uz ziemeļiem. Prioritāri attīstāmajā vietā Jūrkalnē ir nozīmīgi uzturēt labā tehniskā stāvoklī jau esošo infrastruktūru (kas tāda nav pie noejām līdz jūrai), lai izslēgtu negadījumu iespējas atpūtnieku centienos nokļūt no stāvkrasta pie jūras.

6. Priekšlikumi vajadzīgajiem pasākumiem situācijas uzlabošanai, lai mazinātu apmeklētāju radīto slodzi uz vidi un pilnveidotu piekrastes publisko infrastruktūru

Daļa priekšlikumu jau izteikti attiecīgajās tematiskajās nodaļās kopā ar problēmu raksturojumu. Šeit vēlreiz īsumā uzsvērti galvenie ieteikumi vajadzīgajiem pasākumiem situācijas uzlabošanai, lai mazinātu apmeklētāju radīto slodzi uz vidi un pilnveidotu piekrastes publisko infrastruktūru. Tie pamatā adresēti pašvaldībai, ja nav minēts citādāk.

Prioritāri attīstāmajai vietai

1. Virzīt Jūrkalnes pludmali uz oficiālās peldvietas statusa piešķiršanu[178], kas veicina atbildību pret vidi un rūpes par apmeklētājiem un pieļauj plašāku peldvietas popularizēšanu mērķtiecīgai viesu piesaistei — īpaši kopā ar jaunveidoto infrastruktūru Ugunspļavā un tur notiekošajiem populārajiem publiskajiem pasākumiem, arī ar *Mammadaba* reklamēšanas aktivitātēm[179]. Prioritāri attīstāmā vieta Jūrkalnē atbilst peldvietai, kuru apmeklē liels skaits atpūtnieku, tai ir atbilstoša peldvietas infrastruktūra (kas atjaunojama) un veikti labiekārtošanas pasākumi peldēšanās veicināšanai.
2. Baltijas jūras piekrasti vienojošā stratēģiski svarīgākā *aktīvās mobilitātes* starptautiskā velomaršruta *EuroVelo 13* infrastruktūras izbūve, izveidojot drošu savienojumu velotūrismam no Lietuvas gar Kurzemes piekrasti, ko varētu izmantot arī vietējie iedzīvotāji. Veloceļa ieviešana teritorijas

[178] Atbilstoši MK 2017. gada 28. novembra noteikumiem Nr. 692 par "Peldvietas izveidošanas, uzturēšanas un ūdens kvalitātes pārvaldības kārtību", pašvaldības katru gadu izvērtē informāciju par to teritorijā esošajām peldvietām un var iesniegt Veselības inspekcijā priekšlikumu par peldvietas iekļaušanu oficiālo peldvietu sarakstā

[179] https://www.mammadaba.lv/objekti/citi-objekti/59-ziemelkurzeme/144-jurkalnes-stavkrasts

plānojumā (sadarbībā ar *EuroVelo 13* koordinējošo organizāciju "Vidzemes tūrisma asociācija"), projektēšana, izbūve, marķēšana, kā arī sasaiste ar vietējiem velomaršrutiem un tūrisma un viesmīlības pakalpojumiem. Saistīti arī *EuroVelo 10* velomaršruts, kur trase atdalās no *EuroVelo 13* — Kuldīgas virzienā.

3. Sanitārajām prasībām neatbilstošās sausās tualetes nomaiņa pie Muižupītes un noejas uz Jūrkalnes centra pludmali (līdzās stāvlaukumam), rūpes par regulāru tās uzturēšanu labā sanitārajā stāvoklī, it īpaši karstajā sezonā (tas pats arī ārpus prioritāri attīstāmajām teritorijām);
4. Jūrkalnes centra stāvlaukuma labiekārtošana, izveidojot tam atbilstošu segumu. Takas līdz jūrai un visu infrastruktūras elementu (norobežojošie stabi, kāpnes līdz jūrai, dabas takas instalācijas u.c.) atjaunošana, ņemot vērā Aizsargājamo biotopu saglabāšanas vadlīnijas Latvijā[180]. Uzlabots piebraucamais ceļš. Regulāra apsaimniekošana kompleksi ar jaunveidoto publisko infrastruktūru Ugunspļavā.
5. Publiskās infrastruktūras tīkla pilnveide, ņemot vērā Aizsargājamo biotopu saglabāšanas vadlīnijas Latvijā[181], integrējot universālā dizaina risinājumus trūkstošajās vietās un izmantojot vienotu vizuālo identitāti ar oriģināliem vietas identitātes akcentiem. Dabas pieejamības sertifikāta *NaaC*[182] kritēriju izpilde un galveno piekļuves vietu jūrai sertificēšana, rūpējoties par augstiem standartiem vides piekļuves nodrošināšanai, ņemot vērā universālā dizaina principus, kas detālāk norādīti 4.2. nodaļā.
6. Piekrastes dabas mantojuma saglabāšana, tūrisma attīstība un droša piekļuve atpūtas objektiem — atjaunots publiskās infrastruktūras labiekārtojums pie Muižupītes ietekas un izveidota kvalitatīva piekļuve operatīvo dienestu transporta līdzekļiem līdz krasta līnijai.
7. Automatizētā apmeklētāju uzskaites sistēmas izveide Jūrkalnes centra un Muižupītes grīvas pludmalēm — pie galvenajām noejām līdz jūrai — apmeklētāju monitoringam, tūristu plūsmas plānošanai un investīciju atdeves mērījumiem. Datu regulāra publicēšana Atvērto datu portālā *Data.gov.lv* nepārtraukta piekrastes apmeklētības monitoringa vajadzībām.
8. Uzturēt oficiālās noejas (kāpnes) līdz jūrai tajās vietās kur apmeklētāji ir iestaigājuši lielākās takas, lai samazinātu turpmāku stihisku taciņu veidošanos un krasta nogruvumus. 2019. gada septembrī lietojamas ir divas no četrām ierīkotajām kāpnēm, vienas ir avārijas stāvoklī un neizmantojamas, bet vēl vienas — nogruvušas 2019. gada vasaras beigās. Ja noeja tiek slēgta, taču arī pie stihiski izveidotajām noejām jāizvieto norobežojumi un/vai koncentrēta vides izglītojoša un par drošību atgādinoša informācija.
9. Atkritumu situācijas uzlabošanas centieni piekrastes zonās dabas aizsargājamās teritorijās, kā arī kontroles pasākumu uzlabošana nelikumīgas atkritumu izgāšanas novēršanai un mazināšanai, kā arī vēsturiski piesārņoto

[180] https://nat-programme.daba.gov.lv/public/lat/publikacijas_un_dokumenti/#vadlinijas
[181] https://nat-programme.daba.gov.lv/public/lat/publikacijas_un_dokumenti/#vadlinijas
[182] http://zalie.lv/dabas-pieejamibas-sertifikats-naac/

vietu situācijas uzlabošanai sadarbībā ar dabas aizsardzības institūcijām un sabiedriskajām organizācijām.

10. Preventīvie — kontroles un izglītošanas pasākumi sezonālo ietekmju mazināšanā (galvenokārt, rudens makšķerēšana, kas rada koncentrētu noslodzi).
11. Degradēto LPSR armijas būvju un graustu pakāpeniska demontēšana, paaugstinot Kurzemes piekrastes kāpu zonas ainavisko kvalitāti.

Teritorijai kopumā

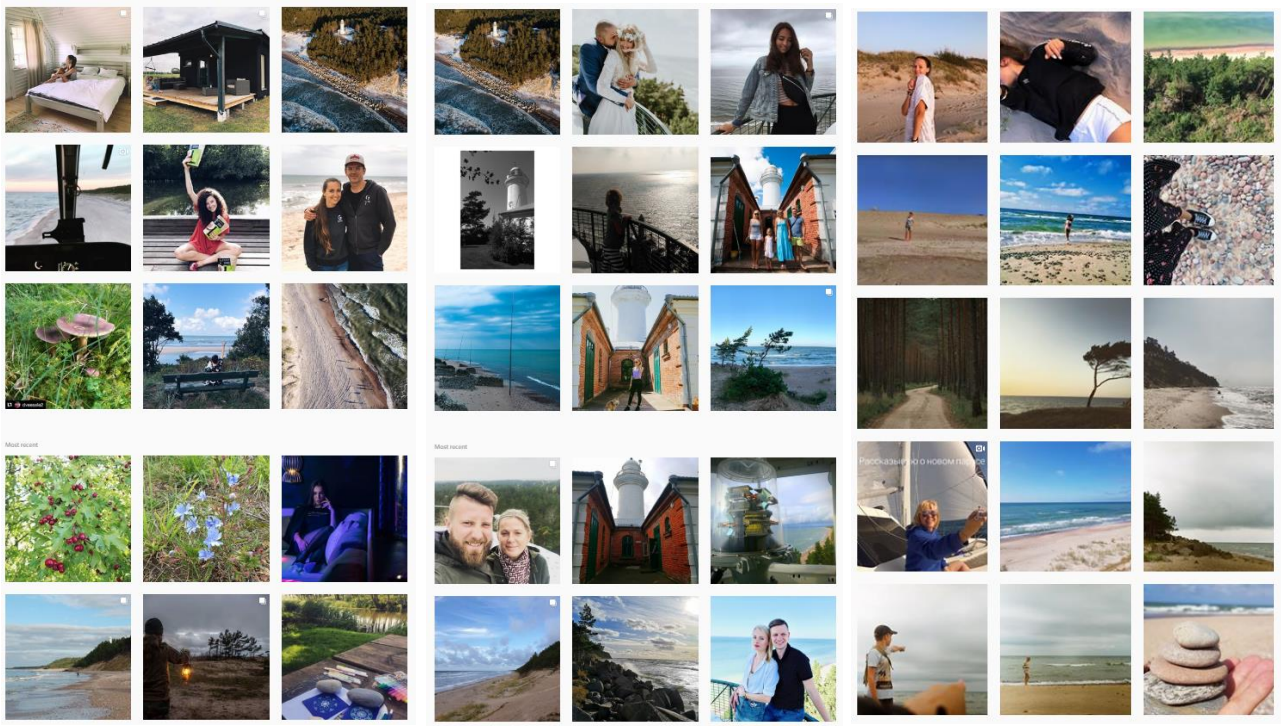
12. Auto stāvlaukuma labiekārtošana, neliela posma koka laipas iekārtošana pāri primārās kāpas valnim Ošvalkos, ņemot vērā Aizsargājamo biotopu saglabāšanas vadlīnijas Latvijā[183], mobilās vieglāk apsaimniekojamās tualetes risinājuma ieviešana.
13. Labākas norāžu sistēmas organizēšana līdz jūrai un no jūras, Jūrtakas ciešāka sasaiste visā tās posmā ar piekrastes viesmīlības pakalpojumiem

Citas aktivitātes saskaņā ar Piekrastes plānojuma 1. pielikumu[184]. Visas ar publiskās infrastruktūras attīstību saistītās aktivitātes detalizētāk plānojamas, ņemot vērā krasta ģeoloģiskos procesus un projekta "Dabas skaitīšana"[185] ietvaros iegūtos ES nozīmes īpaši aizsargājamo biotopu teritoriālās izplatības un kvalitātes apzināšanas datus.

[183] https://nat-programme.daba.gov.lv/public/lat/publikacijas_un_dokumenti/#vadlinijas
[184] Pieejams lejupielādei: http://polsis.mk.gov.lv/api/file/file7176177217699516273.DOCX
[185] Darbības programma "Izaugsme un nodarbinātība" 5.4.2. specifiskā atbalsta mērķa "Nodrošināt vides monitoringa un kontroles sistēmas attīstību un savlaicīgu vides risku novēršanu, kā arī sabiedrības līdzdalību vides pārvaldībā" projekts Nr. 5.4.2.1/16/I/001 "Priekšnosacījumu izveide labākai bioloģiskās daudzveidības saglabāšanai un ekosistēmu aizsardzībai Latvijā" jeb "Dabas skaitīšana", informācija par projektu https://www.daba.gov.lv/public/lat/projekti/aktualie_projekti/dabas_skaitisana1/

UŽAVAS pagasts

1. Piekrastes apmeklētāju plūsmas raksturojums

Uz-1. attēls. *Užavas piekrastes apmeklētāju Instagram vietnē ievietotās populārākās bildes ar mirkļbirku #užava, #užavasbāka un pēc Užavas vietas identifikatora.*

Avots: Instagram, decembris 2019 (#užava, n=30 no 943; #užavasbāka, n=15 no 234)

1.1. Apmeklētības izvērtējums

Uz-1. tabula. *Kopējie apmeklētāju plūsmas rādītāji Užavas pagastā, 2015. un 2019. gada salīdzinājums.*

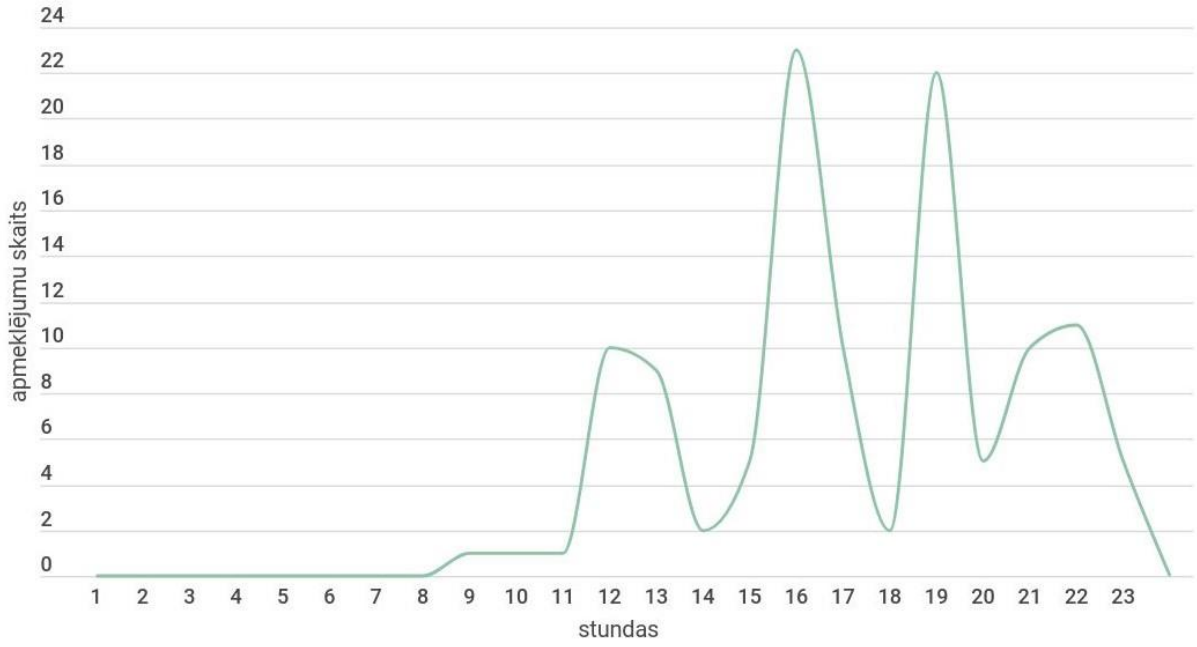
kritērijs	*vērtība*	
gads	***2019***	***2015***
Tūristu mītņu skaits	6	7
Tūristu mītņu kapacitāte — numuri viesiem	15	46
Tūristu mītņu kapacitāte — gultasvietas	54	148
Vērtētais* tūristu nakšņojumu skaits	2109	5780
Latvijas rezidentu vienas dienas braucienu skaits uz Ventspils novadu (CSP aptauja, 2018)	58916	nav datu
Latvijas rezidentu vairāku dienu braucienu skaits uz Ventspils novadu (CSP aptauja, 2018)	61276	
Vērtētais apmeklējumu skaits gadā prioritāri attīstāmās vietas daļā — Užavas piekrastē (pludmalē pie bākas un pludmalē Užavas upes grīvas apkārtnē)	10 000	**126 349

**Aprēķinam izmantots vidējais gultasvietu noslogojums (Latvijas piekrastē ārpus lielajām pilsētām ir 10,7 % gadā; CSP, 2019). **Apmeklējumu skaita vērtējums 2015. gadā visā Ventspils novada pludmalē.*

Piekrastes apmeklētību raksturo trīs veidu plūsma: vietējo iedzīvotāju un viņu viesu atpūta pie jūras, vienas dienas apmeklētāji — pamatā ceļotāji no Kurzemes reģiona iekšzemes vietām un vietējie vai ārvalstu tūristi, kuri izvēlas nakšņot Užavas pagastā, ko ļoti ietekmē sezonalitāte (sk. Uz-1. tabulu).

Pludmales apmeklētāji un piekrastes apmeklētības intensitāte

Piekrastes apmeklētība pie Užavas bākas nav liela, ko nosaka vietas specifika — liels attālums no galvenajiem ceļiem un lielākām apdzīvotām vietām, sarežģīts piebraucamais ceļš, minimāls infrastruktūras labiekārtojums. Šī vieta tiek apmeklēta dažkārt izziņas kontekstā — kopā ar Užavas bāku, kas atvērta apmeklētājiem. AS "Latvijas Valsts meži" labiekārtotajā atpūtas vietā nakšņo ārvalstu tūristi, vietējie, kas šo vietu pazīst — dabas baudītāji, makšķernieki u. c. Lielākais skaits dienā bija 43 cilvēki, no kuriem puse bija bērni no *Ganībām* — vasaras nometņu vietas Užavā (sk. abus pīķus attēlā Uz-2.). Ventspils brīvostas apsaimniekotā Užavas bāka kļuvusi atvērtāka apmeklētājiem, ar oficiālu darba laiku arī brīvdienās.

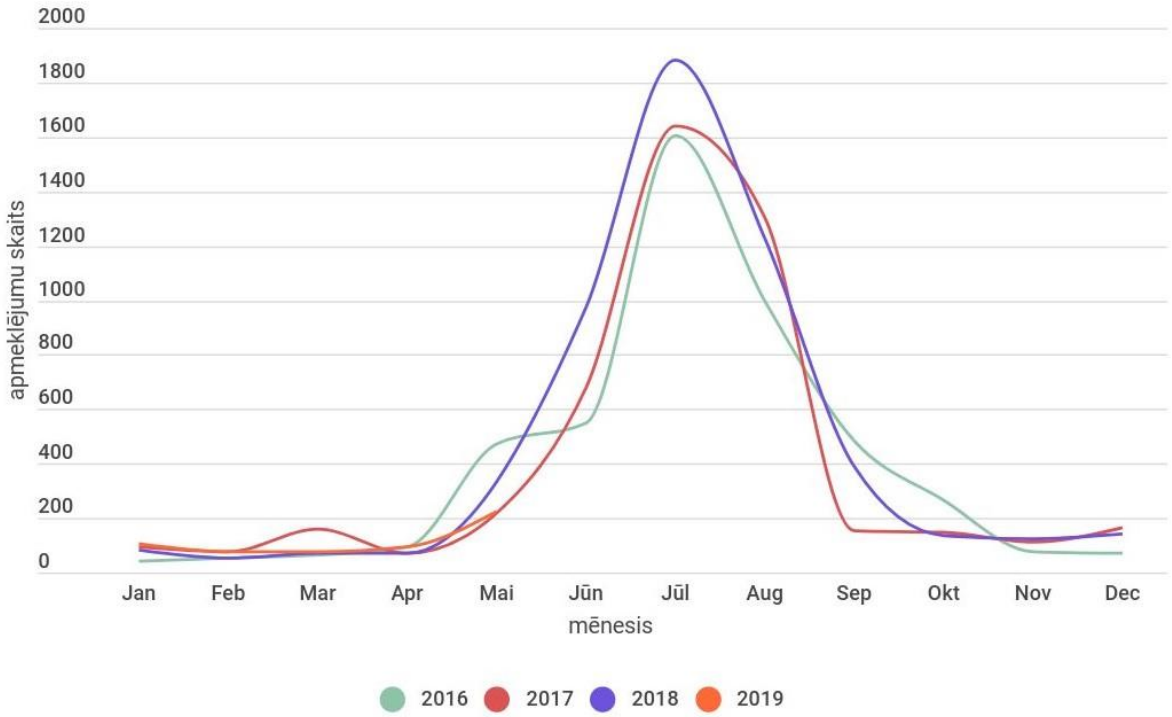

Uz-2. attēls. *Baltijas jūras piekrastes apmeklētības dinamika pie Užavas bākas — apmeklējumu sadalījums pa stundām no trīs diennakšu summas (2019. gada 19.–22.jūlijs)*

Avots: Nocticus, 2019

Populārākā atpūtas vieta pie jūras Užavas pagastā atrodas līdzās Kangrotu kapiem Užavas upes labajā krastā. "Latvijas Valsts meži" uzdevumā tur labiekārtota plaša atpūtas vieta. Antropogēnās slodzes mērījumiem izmantoti Dabas aizsardzības pārvaldes automātiskā apmeklētāju skaitītāja dati, kas iegūti no stāvlaukumu un jūru savienojošās takas. Datu rinda iesākas 2016. gada janvārī, izsekojams neliels pieaugums par 1,3 % otrajā gadā un par 6,4 % 2018. gadā pret 2017. gadu (sk. Uz-3. attēlu). Apmeklējumu skaits svārstījis no 42 apmeklējumiem 2016. gada janvārī līdz 1881 apmeklējumam 2018. gada jūlijā. Tas nav cilvēku skaits, jo vieni un tie paši atpūtnieki no stāvlaukuma vai tam tuvākajām piknika

vietām līdz jūrai visticamāk devušies vairākkārt. Taču tas precīzi norāda uz antropogēnās slodzes intensitāti un dinamiku. Apmeklējumu skaits no novembra līdz maijam (sešus mēnešus) ir nenozīmīgs, ar dažiem izņēmumiem, nepārsniedzot 100 apmeklējumus mēnesī. Trijos vasaras mēnešos reģistrētais apmeklējumu skaits veido 76 % no kopējā apjoma, norādot uz izteiktu apmeklējuma sezonalitāti. Sezonalitātes ietekme dažu gadu laikā svārstījusies vien maijā un oktobrī, kas visticamāk atkarīgs no labvēlīgiem laikapstākļiem brīvdienās. Gada laikā apmeklējumu skaits šajā vietā ir ap 5000. 2019. gada jūlija apmeklējuma laikā vienlaikus atpūtas vietā uzturējās 15 cilvēki.

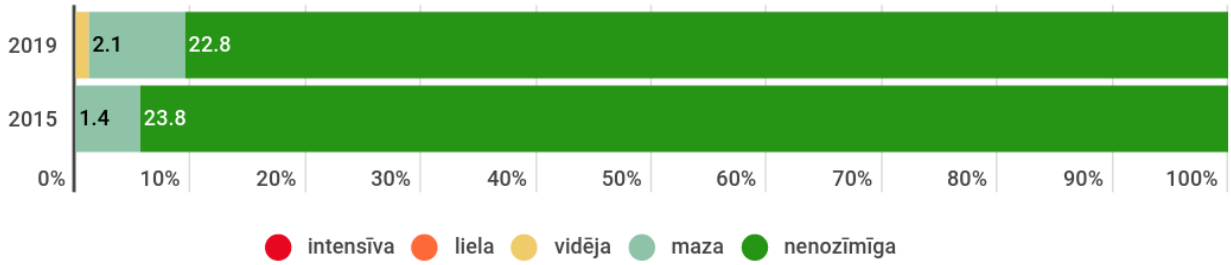

Uz-3. attēls. *Baltijas jūras piekrastes apmeklētības dinamika Kangrotos Užavas grīvas apkārtnē — apmeklējumu sadalījums pa mēnešiem (2016. gada janvāris.–2019. gada maijs).*

Avots: Dabas aizsardzības pārvalde, 2010; aprēķini: Nocticus, 2019

Užavas pagasta piekraste kopumā ir maz apmeklēta (sk. Uz-4. attēlu), to ietekmē piekļuve, reģionālās nozīmes ceļa attālums līdz jūrai, apdzīvoto vietu blīvums un tuvums piekrastei, arī citu populāru vietu attālums u. c. Vidēja apmeklējuma intensitāte reģistrēta vien Užavas grīvā (sk. Uz-5. attēlu). Pārējās teritorijās tā ir maza (līdz 10 %), bet lielākajā daļā — nenozīmīga.

Užavas pagasta Baltijas jūras piekrastes apmeklējumu intensitāte salīdzinājumā ar 2015. gadu nedaudz palielinās (sk. Uz-4. un Uz-5. attēlu). No visas pagasta teritorijā ietilpstošās piekrastes ar vidēju vai mazu apmeklētību ir 10 %. Vairāk nekā 20 km piekrastes daļas apmeklējums ir nenozīmīgs. Apmeklētības intensitāte ir izteikta, salīdzinot ar visas Latvijas jūras piekrastes rādītājiem — pēc maksimālā apmeklētāju skaita dienā uz 1 km. To raksturo šādas vērtības: intensīva (>5000), liela (1000-5000), vidēja (300-1000), maza (100-300), nenozīmīga (<100).

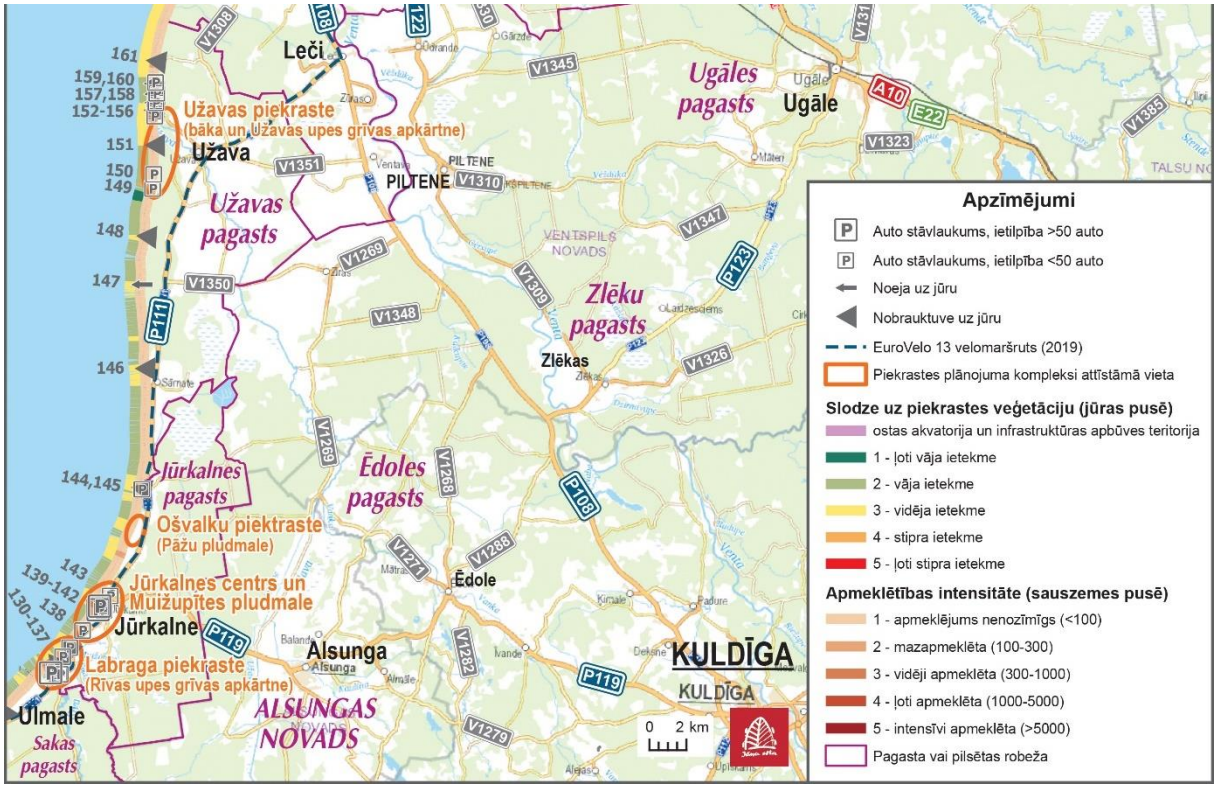

Uz-4. attēls. *Baltijas jūras piekrastes apmeklējumu intensitātes salīdzinājums Užavas pagastā 2015. un 2019. gadā.*

Avots: Nocticus, 2019

Nakšņotāji tūristu mītnēs

Tūristu mītņu skaits Užavas pagastā ir neliels — 2019. gadā darbojas sešas tūristu mītnes un divas labiekārtotas privātās atpūtas vietas ar nakšņošanu teltīs. Kopējā tūristu mītņu kapacitāte pagastā ir 15 numuri viesiem un 54 gultasvietas (10 reizes mazāka nekā Ventspils novada Jūrkalnes pagastā). Vienīgais lielākais viesu nams ir "Auseklītis" Užavā, kas izvietojies jau agrāk pārbūvētajā bijušajā pirmskolas izglītības iestādē. Pārējās ir neliela izmēra brīvdienu mājas, kuras, izņemot vienu, radušās pēc 2015. gada, pieaugot viesmīlības piedāvājumam. Ventspils novadā kopumā 77 % nakšņojumu ir Latvijas rezidentu, bet lielākā daļa ārvalstnieku (11 %) ir no Lietuvas. Reģistrēti viesi no 38 citām valstīm, tostarp visvairāk no Vācijas, Krievijas, Igaunijas, Polijas, Somijas, Šveices un Nīderlandes.

Uz-5. attēls. *Piekrastes publiskā infrastruktūra, apmeklētības intensitāte un slodze uz veģetāciju Užavas pagastā.*

Avots: Jāņa Sēta, Nocticus, 2020

Apmeklētāji citās piekrastes tūristu piesaistēs (tūrisma objektos un publiskajos pasākumos)

Užavas bāka iesaistīta starp pievilcīgākajiem industriālā mantojuma objektiem Kurzemes reģionā[186], industriālā mantojuma atvērto durvju dienu laikā apmeklētāju skaits bijis1100 apmeklējumu, pārsniedzot vietas infrastruktūras pieļaujamo slodzi. Populārākais objekts ir Užavas alus darītava, kur ekskursantu un veikala apmeklētāju skaits pārsniedz 5000 apmeklējumus gadā. Dabas parks "Užavas lejtece" ir starp labākajām Latvijas putnu vērošanas vietām pavasara un rudens migrācijas laikā, arī ziemā, tomēr ir maz apmeklēta. Sārnates apmetnes arheoloģiskais mantojums ir ar starptautiskas nozīmes artefaktiem[187], dzintarā veidotajai aļņa galvai tēlaini piešķirot apzīmējumu "Izcilākais akmens laikmeta mākslas darbs[188]", taču apmeklētājiem tas skatāms Latvijas Nacionālajā vēstures muzejā. Užavas piekraste ir aktuāla jūras makšķerniekiem, īpaši oktobrī un novembrī bušu ķeršanas labākās sezonas laikā. Automašīnu skaits ikdienā, kas pa P111 reģionālo ceļu brauc gar Užavu, pārsniedz 1000. No tām 17 % bija kravas transports[189].

Užavas piekraste (bāka un Užavas upes grīvas apkārtne)kā prioritāri attīstāmā vieta

Ventspils novads ar garāko jūras piekrastes daļu Latvijā ir starp retajiem (līdzās Nīcas, Grobiņas un Carnikavas novadam), kura piekrastē nav izveidota neviena oficiāla peldvieta — ne pie bākas, ne arī Užavas grīvas apkārtnē. Lai arī Užavas pagasta tūrisma vietnē jūra tiek pozicionēta kā romantiska vieta Užavas bākas ainavas kontekstā,[190] Užavas grīvas apkārtnes atpūtas vietā apmeklētāju skaits peldsezonā ir tik liels, ka virzot to kā vienu no pagasta prioritāri attīstāmajām vietām, atbildīga rīcība pret vidi un apmeklētājiem būtu piešķirt šai piekrastes daļai oficiālās peldvietas statusu. Tas ļautu arī šo vietu popularizēt plašāk, ņemot vērā tās izcilās īpašības. Jau šobrīd tie ir aptuveni 5000 apmeklējumu gadā un tendence vietas popularitātei ir kāpjoša. Atpūtas vieta pie bākas ir kapacitātes ziņā neliela, tādējādi ekskluzīva. Būtu jālimitē iespēja piebraukt šajā vietā tik tuvu ar auto, ļaujot salīdzinoši noslogoto vietu vairāk izmantot tūristiem, kas veic pārgājienus gar piekrasti vai arī tiem, kuri ir gatavi no auto stāvlaukuma mērot ceļu līdz atpūtas vietai.

1.2. Potenciālās tūrisma nišas

Lielākas pārmaiņas skars racionālāku resursu izmantojumu vienotām plašāka galamērķa tirgvedības aktivitātēm kopīgi ar Ventspili. Svarīga arī Ventspils TIC transformācija aktīvas tūrisma galamērķa pārvaldības virzienā, vairāk iesaistot uzņēmējus līdzfinansējumā kopīgām galamērķa mārketinga aktivitātēm. Tas veicinātu mērķtiecīgu tīklveida stratēģiju izmantošana kompleksu produktu

[186] https://www.kurzemesregions.lv/industriala-mantojuma-nedelas-nogalei-kurzeme-rekordliels-apmeklejums/
[187] https://www.ceeol.com/search/article-detail?id=39239
[188] https://www.delfi.lv/kultura/news/culturenvironment/latvijas-vestures-relikvijas-senas-rotas-un-akmens-laikmeta-maksla.d?id=43425919&page=1
[189] https://lvceli.lv/informacija-un-dati__trashed/#satiksmes-intensitate
[190] http://uzava.ventspilsnovads.lv/turisms/

izstrādei starptautiskiem tirgiem. Tūrisma pakalpojumu internacionalizācija, kvalitātes pielāgošana starptautisko tirgu vajadzībām ir būtiskāka par jaunu nišu un produktu dažādošanas stratēģijām. Ciešāka sasaiste ar starptautiska mēroga maršrutiem: *EuroVelo 13, Jūrtaku*, kas turpinās aktīvi piesaistīt apmeklētājus. Starptautiskā makšķerēšanas tūrisma attīstības potenciāls (sk. *ReTrout* projekta aktivitātes Kurzemes plānošanas reģionā šīs nišas tirgvedībā). Akcentējot Užavas grīvas apkārtnes atpūtas vietas nozīmi, svarīgi uzturēt labā kvalitātē jau esošo publisko infrastruktūru, nodrošinot drošu un ērtu piekļuvi jūrai un investējot labākas kvalitātes publisko tualešu nodrošināšanā (kas nav saistīts ar tūristu piesaisti, bet ir neatņemama sastāvdaļa kopējā tūrisma pakalpojumu sistēmā). Komfortablas brīvdienu mājas, kas ar augstu ekoloģisko izpratni un kvalitatīvu dizainu prot izmantot vidi, nodrošinot "aizbēgšanu" no stresa, darbiem un pilsētas trokšņiem, nepazeminot komforta līmeni.

2. Pārskats par ilgtermiņa atkritumu slodzi un tās izmaiņām pludmalē

Par ilgtermiņa atkritumu slodzi un tās izmaiņām Užavas pagasta pludmalē skatīt kopējo Ventspils novada pārskatu pie Jūrkalnes pagasta nodaļas. Užavas pagastā nav nevienas oficiālās peldvietas[191], tāpēc 2019. gada peldsezonā nav arī veikti peldvietu ūdens kvalitātes mērījumi.

Prioritāri attīstāmajā vietā Užavas upes grīvas apkārtnē gar ceļa malu no Kangrotiem uz Lībciemu izvietotas vaļējas atkritumu tvertnes (sk. Uz-6. attēlu). Tā nav ieteicama prakse, jo atkritumos bieži nonāk ēdienu atliekas, ko kaijas vai vārnveidīgie putni, arī lapsas u. c. cenšas iegūt, izmētājot citus atkritumus plašākā apkārtnē. Dažkārt atkritumos nonāk ilgākā laika periodā uzkrāti sadzīves atkritumi. Uz tukšā informācijas stenda pamatnes līdzās nav izvietota izglītojošā zīme "Dabā ejot, ko atnesi, to aiznes!", lai arī vieta atrodas dabas liegumā "Užava". Atpūtas vietā Užavas grīvas apkārtnē izvietotas vairākas šāda paša veida vaļējas atkritumu tvertnes, bet pludmalē — ar aizveramu vāku. Vaļējas atkritumu tvertnes uzstādītas AS "Latvijas Valsts meži" atpūtas vietā pie Užavas bākas.

Arī citās vietās Užavas pagasta piekrastē trūkst pārdomātu risinājumu atkritumu apsaimniekošanai. Stihiskas atkritumu kaudzes novērotas pie Strantes kapiem, gar kuriem iebraukts ceļš līdz jūrai ar stihisku ugunskura vietu mežainajās kāpās.

[191] https://likumi.lv/ta/id/295404-peldvietas-izveidosanas-uzturesanas-un-udens-kvalitates-parvaldibas-kartiba

***Uz-6. attēls**. Vaļēja sadzīves atkritumu tvertne un tukšs informācijas stends Kangrotu–Lībciema ceļa malā pie noejas līdz jūrai.*

Foto: A. Klepers, jūlijs, 2019

3. Antropogēnā slodze uz veģetāciju

No kopējās jūras krasta līnijas garuma Užavas pagastā (25,2 km) 45 % ietilpst *Natura 2000* teritorijā — dabas liegumā "Užava". Lielākās platības aizņem mežainās piejūras kāpas, otrs izplatītākais biotops dabas liegumā ir ar lakstaugiem klātās pelēkās kāpas un pelēkās kāpas ar ložņu kārklu un priekškāpas.

Užavas pagastā jūras piekraste pēc antropogēnās slodzes uz veģetāciju iedalās četrās daļās: 0,2 km — stipri ietekmēta, 8,4 km — vidēji ietekmēta, 16,1 km — vāji ietekmēta un 0,5 km ļoti vāji ietekmēta (sk. Uz-5. attēlu). Tendence salīdzinot ar 2015. gadu ir stabila, situācijai pakāpeniski uzlabojoties (ar dažiem izņēmumiem).

Liela antropogēnā slodze ir Užavas bākas piekājē, kur mežainajā kāpā izveidots AS "Latvijas Valsts meži" autostāvlaukums un labiekārtota piknika vieta. Tomēr laukuma ierobežojošā kapacitāte un apmeklētāju saudzīgā uzvedība nerada lielu negatīvu ietekmi. Tomēr šajā vietā nav izveidots nekāds labiekārtojums nokļūšanai pie jūras. Apejot grimstošās smiltis, degradētie laukumi bez veģetācijas kļūst arvien lielāki. Užavas grīvas AS "Latvijas Valsts meži" atpūtas vietā ir nopostītas vairākas stāvlaukumu norobežojošās koka barjeras. Smiltīs, iznīcinot veģetāciju, izbrauktas dziļas sliedes (sk. Uz-7. attēlu).

Lielāka slodze ir Užavas upes grīvas stāvlaukumā — atpūtas vietā. Samērā lielais apmeklētāju skaits atbilstošos laikapstākļos izkliedē cilvēkus plašākā zonā, kā iekārtots laukums ar piknika vietām. Tāpēc veģetācijas nomīdījums, noplicināta zemsedze un stihiskas ugunskuru vietas palielina slodzi. To mazina AS "Latvijas Valsts meži" izveidotās dēļu laipas, arī lielā garumā gar ceļu uz ziemeļiem no grīvas izvietotās ceļu norobežojošās koka margas. Centrālajās atpūtas vietās ap ugunskuriem plašā zonā meža zemsedze ir izslaucīta kā istaba, sadedzinot visas nobiras, skujas u. c. Pie Kangrotu kapiem nelielā platībā dedzis mežaino kāpu

biotops. Stihisku ugunskura vietu pēdas var redzēt arī pie citām noejām līdz jūrai, kas nav prioritāri attīstāmajā vietā.

***Uz-7. attēls**. Vaļēja sadzīves atkritumu tvertne Kangrotu-Lībciema ceļa malā pie noejas līdz jūrai.*

Foto: A. Klepers, jūlijs, 2019

4. Publiskās infrastruktūras izvērtējums

4.1. Infrastruktūras kapacitāte prioritāri attīstāmajā vietā

Prioritāri attīstāmajai vietai Užavas grīvas apkārtnē iespējams aprēķināt pludmales kā konkrētas ietilpības telpas maksimālo pieļaujamo cilvēku skaitu un saistītās piekļuves infrastruktūras kopējo caurlaidību. Vienu kilometru garā zonā no Užavas grīvas uz ziemeļiem kopējā pludmales platība ir 3,19 ha (31860,73 m^2[192]). Vidējais pludmales platums (variē atkarībā no vēja stipruma un virziena) ir starp 20 līdz 45 m, atkarībā no vietas. Daļu no pludmales veido dažāda izmēra oļu klājums, nevis smalka smilts, samazinot platību. Maksimālā pludmales ietilpība, izmantojot slodzes un apmeklētāju rotācijas formulu, ir šāda:

kopējā lietderīgā platība (pludmales laukums) / ar vidējo individuālo standartu (50 m^2 pludmales cilvēkam) (31860,73 m : 50)-10 % publiskās telpas = 573 cilvēki vienlaikus, jeb 1719 vienā dienā.

Šī platība krasi samazinās stiprāka dienvidrietumu vēja gadījumā, paliekot ārpus ūdens tikai augšējai pludmales daļai. Arī oļainās pludmales daļa nav pirmā izvēle pludmales atpūtniekiem, kas liek ieviest korekcijas šim platības aprēķinam, mazinot to vēl vismaz uz pusi.

[192] Izmērīts aerofoto, izmantojot www.daftlogic.com laukumu aprēķināšanas rīku

Autostāvlaukuma kapacitāte Užavas grīvas apkārtnes atpūtas vietā pie Kangrotiem ir 22 automašīnas (sk. Uz-8. attēlu; Nr.153). Kopā ar tālākajām stāvvietas iespējām pie Užavas tilta un trijām stāvvietām, kas labiekārtotas ceļa kabatās Lībciema virzienā prioritārās vietas kopējā automašīnu kapacitāte ir 59 (sk. Uz-8. attēlu; Nr. 152, Nr. 155 un Nr. 158). Automašīnas var novietot arī gar ceļa malu un ir viena privātā atpūtas vieta ar vairākām auto stāvvietām. Tas ir atbilstoši pludmales kapacitātei, nepieciešams pilnveidot stāvlaukumu kvalitāti. Ar diviem nelieliem stāvlaukumiem pie Užavas bākas (17 automašīnām) kapacitāte ir ierobežota, taču šajā vietā pludmale ir šaura un ierobežots ir arī atpūtas vietu skaits. Zemākajam laukumam daļa ir smilšaina, faktisko ietilpību samazinot vēl vairāk. Automašīnu plūsmu daļēji ierobežo šaurais zemes ceļš līdz Užavas bākai. Aktualizētos datus un to salīdzinājumu ar 2015. gada rādītājiem iespējams skatīt Piekrastes ģeotelpiskajos datos, kas pieejami VARAM mājaslapā.[193]

4.2. Infrastruktūras stāvoklis un kvalitāte prioritāri attīstāmajā vietā

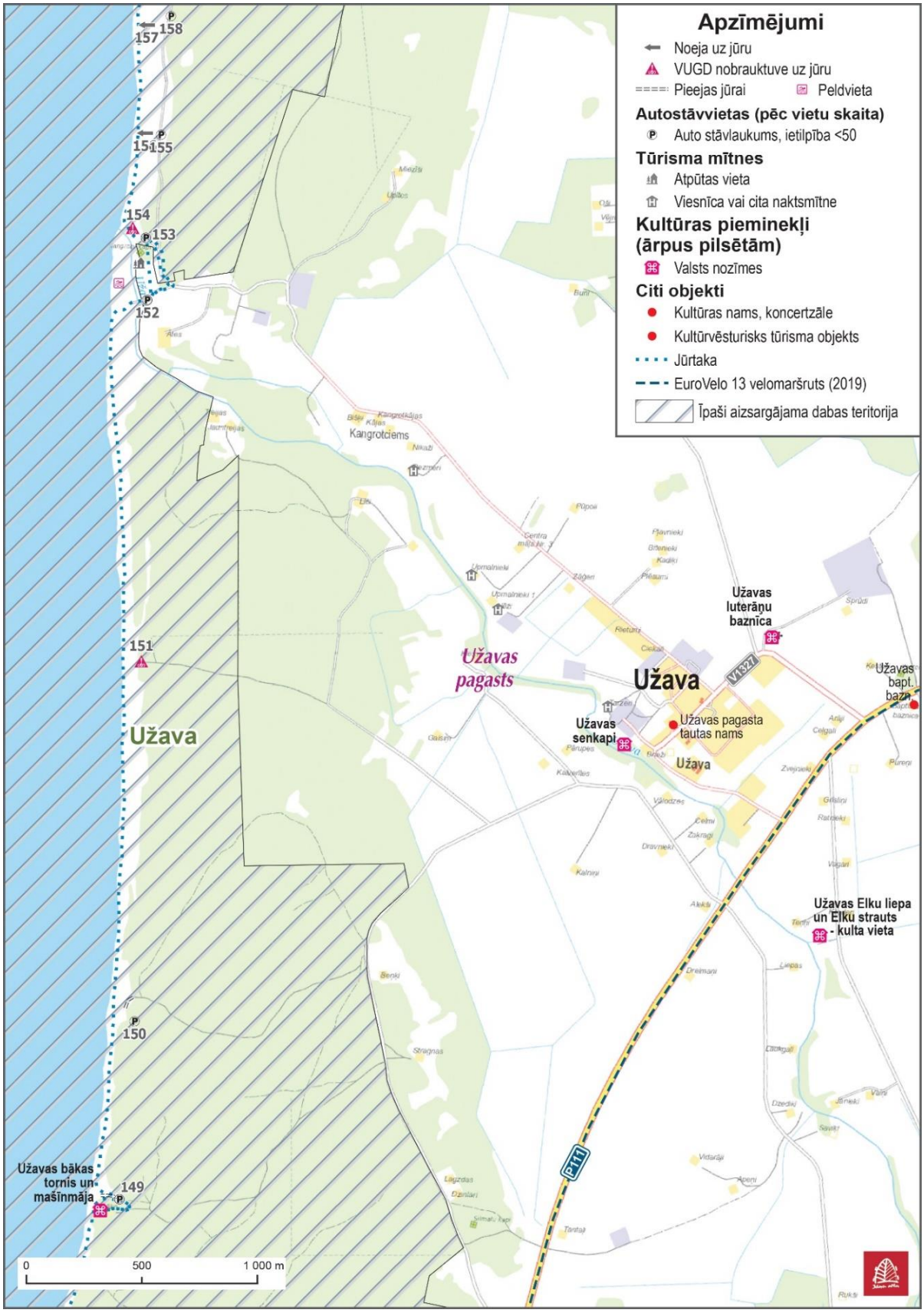
Uz-9. attēls. *Smiltīs un sniegā ieputināta koka laipa Užavas grīvas apkārtnes kāpās.*

Foto: Instagram, februāris 2019

Ārpus prioritāri attīstāmās vietas pietrūkst labiekārtojuma Sārnatē pie Šalkām, izbraukāta zemsedze bez labiekārtota stāvlaukuma ir pie Sārnates kapsētas, no kurienes pa zemesceļu atpūtnieki nokļūst arī līdz jūrai, kur izveidojusies stihiska apmetnes vieta bez infrastruktūras. Vairākas piekļuves vietas jūrai bez infrastruktūras ir Vendzavas mežā.

Piekrastes publiskās infrastruktūras stāvokļa kopējais vērtējums Užavas pagastā pēc apsekojumiem 2019. gada sezonā novērtēts kā "apmierinošs, taču vajadzīgi uzlabojumi" (1,7 punkti skalā no viens līdz trīs, sk. K-1. tabulu), atzīmējot konkrētas nepilnības.

[193] http://www.varam.gov.lv/lat/darbibas_veidi/tap/lv/?doc=18794

Uz-8. attēls. *Pārskata karte ar piekrastes publisko infrastruktūru prioritāri attīstāmajā vietā.*

Avots: Jāņa Sēta, Nocticus, 2020

Kritiskākajā stāvoklī ir sausās tualetes, vairāki atpūtas vietu labiekārtojuma elementi (galdi un soli). Trūkst norāžu un brīdinājuma zīmju par stāvvietu kapacitāti un ceļa kvalitāti Lībciema virzienā, grūtībām apgriezt automašīnu šī ceļa posmā. Daļa posmu tur regulāri ir aizputināti (sk. Uz-9. attēlu). Sliktā kvalitātē ir tilts pār Užavas upi tās grīvas rajonā. Kāpās vairākas degradēto būvju paliekas. Užavas bākas piekājē esošajā atpūtas vietā trūkst infrastruktūras elementu (koka laipas vai cita atbilstoša risinājuma), lai novērstu pārāk lielu antropogēno slodzi uz kāpas krasta valni, kur smilšainā zona ap takas malām izpletusies vairāku metru platībā.

5. Operatīvo dienestu piekļuves iespējamība pie jūras prioritāri attīstāmajās vietās

Užavas pagasta jūras krasta līnijas garums ir 26 km , tāpēc arī piekļuves iespējamība pie jūras operatīvo dienestu transportam tik garā posmā ir stratēģiski nozīmīga no kopējā piekļuves vietu tīklojuma perspektīvas. Pludmales platums un pludmales daļa ir braucama no Užavas nobrauktuvēm līdz pat Užavas bākai vai Užavas ietekai jūrā.

Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienestā glābšanas laivas atrodas uz piekabēm, kuras pārsvarā tiek vilktas ar smagajām ugunsdzēsības automašīnām ar pilnpiedziņas riteņu automašīnām. Lai šīs ugunsdzēsības automašīnas varētu pārvietoties pa ceļu tam ir jābūt brīvam no šķēršļiem 3,5 m platumā un 4 m augstumā. Užavas pagastā ir četras šādas piekļuves vietas: pie "Vārnām"/"Stāviņiem", Užavas grīvas AS "Latvijas Valsts meži" atpūtas vietas, pie "Treijām"/"Līčiem" un pie "Vārpām"/"Silmalām". Pēdējā no pieminētajām vietām ceļam priekšā ir slēdzama barjera un piekļuve tikai ar pilnpiedziņas auto. Līdzīgi šāda piekļuve iespējama pie divām citām nobrauktuvēm ("Vārnas"/"Stāviņi" un "Treijas"/"Līči").

Labākā piekļuves vieta visu veidu piedziņas auto ir Užavas grīvas apkārtnes AS "Latvijas Valsts meži" labiekārtotā atpūtas vieta, kas vienlaikus ir Ventspils novada identificētā prioritāri attīstāmā piekrastes vieta. Līdz šai nobrauktuvei iespējams nokļūt pa asfaltētu ceļu, kurš pāriet grants ceļā ar publisku stāvlaukumu pie jūras. Uz dienvidiem no piekļuves vietas jūrai atrodas Užavas upes ieteka jūrā. Savukārt, uz dienvidiem ir plata, oļiem klāta pludmale pa kuru iespējams pārvietoties līdz operatīvo dienestu nobrauktuvei Vārves pagastā. Smilšainais ceļš no Užavas grīvas gar piekrasti uz Lībciemu var būt tikai daļēji izmantojams. 2019. gada augusta vakarā šeit bija sapūstajās smiltīs iestiguši divi vācu kemperu auto. Smiltis un izveidotās koka apmales neļāva tos apbraukt, ceļš šādu gadījumu dēļ var izrādīties bloķēts. Jāizvieto informatīvās zīmes par iespējamiem šķēršļiem un arī informācija "Park4Night" mobilajā lietotnē, lai novērstu šādas iespējamības.

6. Priekšlikumi vajadzīgajiem pasākumiem situācijas uzlabošanai, lai mazinātu apmeklētāju radīto slodzi uz vidi un pilnveidotu piekrastes publisko infrastruktūru

Daļa priekšlikumu jau izteikti attiecīgajās tematiskajās nodaļās kopā ar problēmu raksturojumu. Šeit vēlreiz īsumā uzsvērti galvenie ieteikumi vajadzīgajiem pasākumiem situācijas uzlabošanai, lai mazinātu apmeklētāju radīto slodzi uz vidi un pilnveidotu piekrastes publisko infrastruktūru. Tie pamatā adresēti pašvaldībai, ja nav minēts citādāk.

Prioritāri attīstāmajai vietai

1. Virzīt Užavas grīvas apkārtnes pludmali uz oficiālās peldvietas statusa piešķiršanu[194], kas veicina atbildību pret vidi un rūpes par apmeklētājiem un pieļauj plašāku peldvietas popularizēšanu mērķtiecīgai viesu piesaistei, kas tiek veikts jau šobrīd. Prioritāri attīstāmā vieta Užavas grīvā atbilst peldvietai, kuru apmeklē liels skaits atpūtnieku, tai ir atbilstoša peldvietas infrastruktūra (kas atjaunojama) un veikti labiekārtošanas pasākumi peldēšanās veicināšanai.
2. Baltijas jūras piekrasti vienojošā stratēģiski svarīgākā *aktīvās mobilitātes* starptautiskā velomaršruta *EuroVelo 13* infrastruktūras izbūve, izveidojot drošu savienojumu velotūrismam no Lietuvas uz Ventspili, ko varētu izmantot arī vietējie iedzīvotāji. Veloceļa ieviešana teritorijas plānojumā (sadarbībā ar *EuroVelo 13* koordinējošo organizāciju "Vidzemes tūrisma asociācija"), projektēšana, izbūve, marķēšana, kā arī sasaiste ar vietējiem velomaršrutiem un tūrisma un viesmīlības pakalpojumiem.
3. Ceļa seguma uzlabošana nokļūšanai no Užavas ciema līdz Užavas grīvai — jūras tuvumā.
4. Užavas upes grīvas rajona publiskās infrastruktūras kvalitātes pilnveide, ņemot vērā Aizsargājamo biotopu saglabāšanas vadlīnijas Latvijā[195], kritiski vērtējamo (vasaras apstākļos elementārām higiēnas normām neatbilstošo) sauso tualešu aizstāšana ar atbilstošu skaitu regulāri uzturētām mobilajām tualetēm. Nepieļaut stihisku ugunskuru vietu rašanos.
5. Sanitārajām prasībām neatbilstošās sausās tualetes nomaiņa Užavas bākas atpūtas vietā, smilšainās stāvlaukuma daļas labiekārtošana ar atbilstošu segumu, norobežojot iespēju iebraukt atpūtas vietas teritorijā. Noejas līdz jūrai izveide pie Užavas bākas, mazinot antropogēno ietekmi uz veģetāciju un kāpas vaļņa noplicināšanu.
6. Atkritumu apsaimniekošanas uzlabošana publiskajā piekrastes zonā (stāvlaukumi, noejas līdz jūrai, oficiālā peldvieta) — šķirošanai piemērotu atkritumu konteineru izvietošana un apsaimniekošanas regularitāte saistīti ar iepriekš prognozējamiem apmeklētāju plūsmas palielinājumiem peldsezonas laikā (īpaši karstā laikā un brīvdienās). Atkritumu (īpaši vienreiz lietojamo plastmasas trauku un piederumu), kā arī iepakojuma aprites ierobežojumi piekrastes un pludmales publiskajos pasākumos.
7. Mērķtiecīga vides izglītības organizēšana, vides apziņas palielināšana sabiedrībā, iedzīvotāju un apmeklētāju iesaiste publiskās kampaņās, vietējo ekoskolu programma, informējot par atkritumu ietekmi un iesaistot sakopšanas iniciatīvās, mazinot antropogēno ietekmi uz vidi, atbildīgu piekrastes apmeklējumu un dabas daudzveidības vērtību respektēšanu.

[194] Atbilstoši MK 2017. gada 28. novembra noteikumiem Nr. 692 par "Peldvietas izveidošanas, uzturēšanas un ūdens kvalitātes pārvaldības kārtību", pašvaldības katru gadu izvērtē informāciju par to teritorijā esošajām peldvietām un var iesniegt Veselības inspekcijā priekšlikumu par peldvietas iekļaušanu oficiālo peldvietu sarakstā

[195] https://nat-programme.daba.gov.lv/public/lat/publikacijas_un_dokumenti/#vadlinijas

14. Brīdinājuma zīmes par piekrastes ceļa lietošanu no Užvas grīvas Lībciema virzienā, ka tas ved pa kāpu zonu, ir ļoti smilšains un var būt problemātiska braukšana, īpaši kemperiem.
15. Publiskās infrastruktūras tīkla pilnveide Užavas grīvas apkārtnes atpūtas vietā, ņemot vērā Aizsargājamo biotopu saglabāšanas vadlīnijas Latvijā[196], integrējot universālā dizaina risinājumus trūkstošajās vietās un izmantojot vienotu vizuālo identitāti ar oriģināliem vietas identitātes akcentiem. Dabas pieejamības sertifikāta *NaaC*[197] kritēriju izpilde un galvenās piekļuves vietas jūrai sertificēšana, rūpējoties par augstiem standartiem vides piekļuves nodrošināšanai.

Teritorijai kopumā

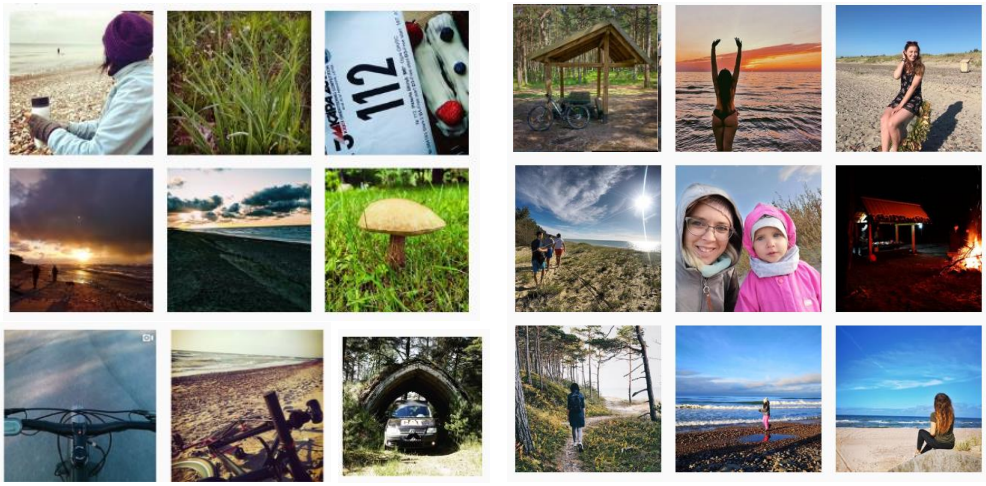
16. Labiekārtot stāvvietu dažām automašīnām pie Sārnates kapiem un slēgt ceļu līdz jūrai automašīnu piekļuvei, sakārtot atkritumu apsaimniekošanu kapsētas teritorijā.
17. *Jūrtakas* sasaiste ar viesmīlības pakalpojumiem visā tās garumā cauri Užavas pagastam, iesaistot arī vietējos uzņēmējus, kuru darbība atrodas tālāk no piekrastes.

Citas aktivitātes saskaņā ar Piekrastes plānojuma 1. pielikumu[198]. Visas ar publiskās infrastruktūras attīstību saistītās aktivitātes detalizētāk plānojamas, ņemot vērā krasta ģeoloģiskos procesus un projekta "Dabas skaitīšana"[199] ietvaros iegūtos ES nozīmes īpaši aizsargājamo biotopu teritoriālās izplatības un kvalitātes apzināšanas datus.

[196] https://nat-programme.daba.gov.lv/public/lat/publikacijas_un_dokumenti/#vadlinijas
[197] http://zalie.lv/dabas-pieejamibas-sertifikats-naac/
[198] Pieejams lejupielādei: http://polsis.mk.gov.lv/api/file/file7176177217699516273.DOCX
[199] Darbības programma "Izaugsme un nodarbinātība" 5.4.2. specifiskā atbalsta mērķa "Nodrošināt vides monitoringa un kontroles sistēmas attīstību un savlaicīgu vides risku novēršanu, kā arī sabiedrības līdzdalību vides pārvaldībā" projekts Nr. 5.4.2.1/16/I/001 "Priekšnosacījumu izveide labākai bioloģiskās daudzveidības saglabāšanai un ekosistēmu aizsardzībai Latvijā" jeb "Dabas skaitīšana", informācija par projektu https://www.daba.gov.lv/public/lat/projekti/aktualie_projekti/dabas_skaitisana1/

VĀRVES pagasts

1. Piekrastes apmeklētāju plūsmas raksturojums

Vv-1. attēls. *Vārves pagasta piekrastes apmeklētāju Instagram vietnē ievietotās bildes ar mirkļbirku #cirpstenespludmale, #cirpstene un pēc Cirpstenes pludmales vietas identifikatora.*

Avots: Instagram, februāris 2020 (#cirpstene; n=10 no 64; #cirpstenespludmale, n=2)

1.1. Apmeklētības izvērtējums

Piekrastes apmeklētību raksturo trīs veidu plūsma: vietējo iedzīvotāju un viņu viesu atpūta pie jūras, vienas dienas apmeklētāji — pamatā ceļotāji no tuvākajām iekšzemes vietām un vietējie vai ārvalstu tūristi, kuri izvēlas nakšņot Vārves pagastā, ko ļoti ietekmē sezonalitāte (sk. Vv-1. tabulu).

Vv-1. tabula. *Kopējie apmeklētāju plūsmas rādītāji Vārves pagastā, 2015. un 2019. gada salīdzinājums.*

kritērijs	*vērtība*	
gads	***2019***	***2015***
Tūristu mītņu skaits	6	3
Tūristu mītņu kapacitāte — numuri viesiem	15	9
Tūristu mītņu kapacitāte — gultasvietas	54	57
Vērtētais* tūristu nakšņojumu skaits	2109	2226
Latvijas rezidentu vienas dienas braucienu skaits uz Ventspils novadu (CSP aptauja, 2018)	58916	nav datu
Latvijas rezidentu vairāku dienu braucienu skaits uz Ventspils novadu (CSP aptauja, 2018)	61276	
Vērtētais apmeklējumu skaits gadā prioritāri attīstāmajā vietā — Cirpstenes piekrastē	5000	**126 349

**Aprēķinam izmantots vidējais gultasvietu noslogojums (Latvijas piekrastē ārpus lielajām pilsētām ir 10,7 % gadā; CSP, 2019).*

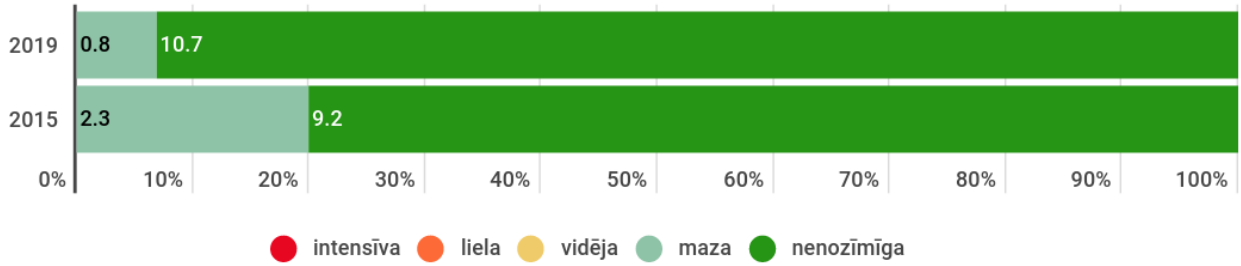
***Apmeklējumu skaita vērtējums 2015. gadā visā Ventspils novada pludmalē.*

Nakšņotāji tūristu mītnēs

Vārves pagastā 2019. gadā darbojas 17 tūristu mītnes. Kopējā tūristu mītņu kapacitāte pagastā ir 92 numuri viesiem un 294 gultasvietas (pieejamo gultasvietu skaitā neietverot ~100 papildus izvietotās gultasvietas). Starp lielākajām ir viesu māja *Leču muiža* un *Raganas slota,* kempings *Vīnkalni* un viesu māja *Spicīte*. Kopš 2015. gada tirgū ienākušas vismaz sešas jaunas tūristu mītnes — pamatā brīvdienu mājas. Ventspils novadā kopumā 77 % nakšņojumu ir Latvijas rezidentu, bet lielākā daļa ārvalstnieku (11 %) ir no Lietuvas. Reģistrēti viesi no 38 citām valstīm, tostarp visvairāk no Vācijas, Krievijas, Igaunijas, Polijas, Somijas, Šveices un Nīderlandes.

Pludmales apmeklētāji un piekrastes apmeklētības intensitāte

Vārves pagasta Baltijas jūras piekrastes apmeklējumu intensitāte salīdzinājumā ar 2015. gadu ir samazinājusies (sk. Vv-2. attēlu), lai arī kopumā tā ir bijusi un joprojām ir niecīga — mazākā starp visām pašvaldību teritoriālajām vienībām.. No visas pagasta teritorijā ietilpstošās piekrastes 94 % apmeklējums ir nenozīmīgs. To ietekmē galveno piekļuves ceļu un viesmīlības uzņēmumu novietojums (neatrodas pie jūras). Potenciālu rada Ventspils pilsētas tiešais tuvums. Attīstības ierobežojumus nosaka konkrētas piekrastes daļas izmantošana stratēģiskajiem bruņoto spēku mērķiem. Apmeklētības intensitāte ir izteikta, salīdzinot ar visas Latvijas jūras piekrastes rādītājiem — pēc maksimālā apmeklētāju skaita dienā uz 1 km. To raksturo šādas vērtības: intensīva (>5000), liela (1000-5000), vidēja (300-1000), maza (100-300), nenozīmīga (<100).

Vv-2. attēls. *Baltijas jūras piekrastes apmeklējumu intensitātes salīdzinājums Vārves pagastā 2015. un 2019. gadā.*

Avots: Nocticus, 2019

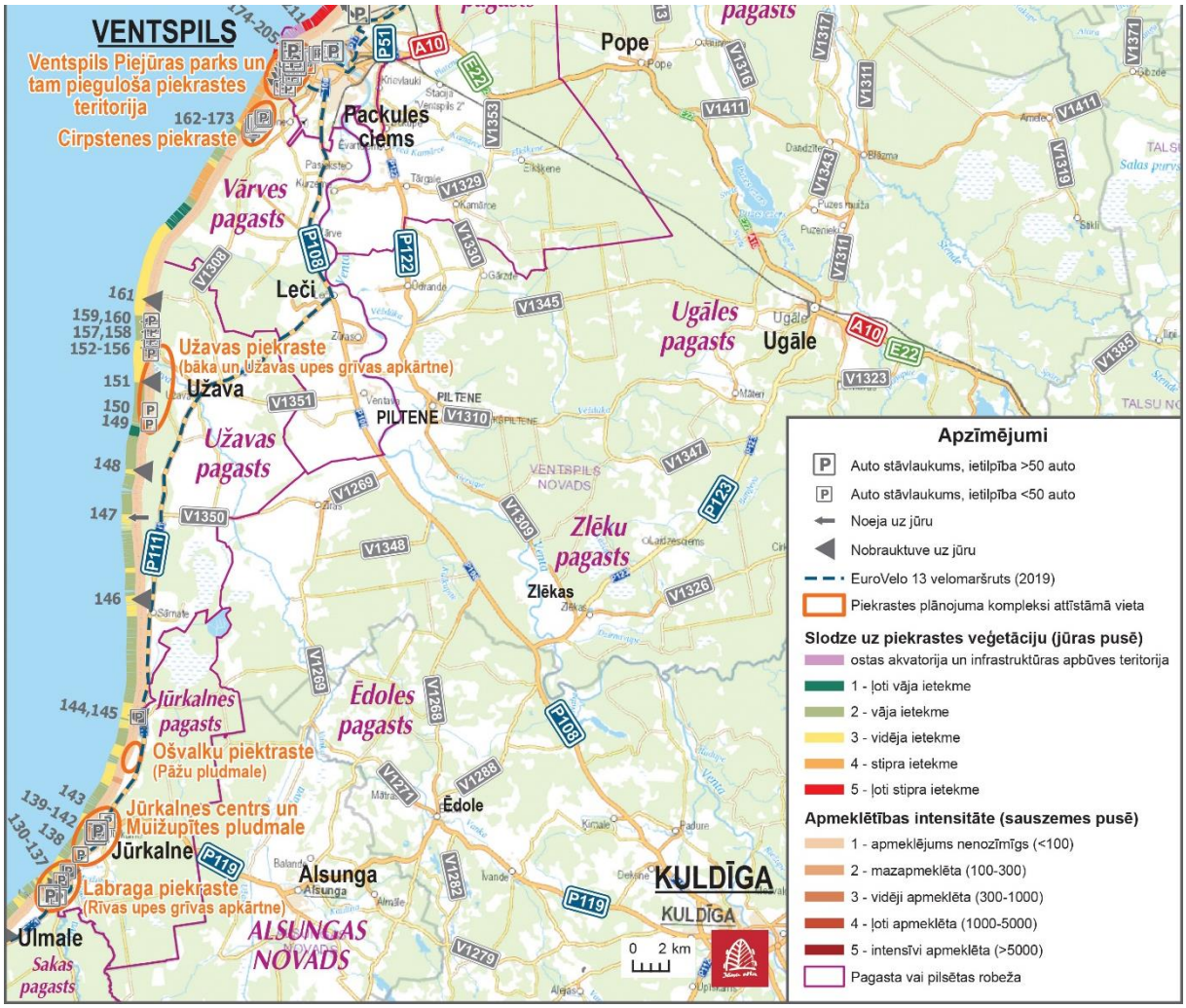
Apmeklētāji citās piekrastes tūristu piesaistēs

Vārves pagasts nav populārs tūristu piesaišu ziņā. Bez jūras piekrastes, kas ir galvenais resurss, daļa no uzņēmējdarbības izmitināšanas jomā ir saistīta ar Ventspils tuvumu. Robežupe Venta tās lejteces posmā nav populāra ūdenstūrismā, jo ir plata un lēna. Vairākas viesu mājas iesaistītas gan privāto viesību, gan arī korporatīvo pasākumu apkalpošanā.

Prioritāri attīstāmā vieta

Cirpstene kā prioritāri attīstāmā vieta ir savdabīga. Tā ir tuvu lielai pilsētai (Ventspilij) un var būt kā pilsētas zaļās zonas paplašinājums ārpilsētas virzienā vietējo iedzīvotāju dzīves kvalitātes uzlabošanai. Turklāt tieši netālu no blīvi apdzīvotā

Inženierielas kvartāla starp Vasarnīcu rajonu un Karātavu laukiem Ventspilī. Vienlaikus tā ir bijušās LPSR armijas degradētā teritorija ar liela apjoma pamestiem graustiem un bijušo ceļu un stāvlaukumu infrastruktūru dažādā dēdēšanas un aizaugšanas pakāpē. Vienlaikus tā ir viegli piekļūstama vieta, ar nobrauktuvi tieši pie jūras, turklāt stratēģiska vieta NATO militāro treniņu aktivitātēm (pludmalē pie Cirpstenes norisinājusies ASV jūras kājnieku tehnikas izkraušanu (mācību "Saber Strike 2017" ietvaros[200]), kā arī piekrastes desantēšanās uzdevumu izpilde pludmalē. Vietas attīstība ir ar lielu potenciālu un ciešā sasaistē ar Ventspils pilsētu, taču arī resursu ietilpīga.

Vv-3. attēls. *Piekrastes publiskā infrastruktūra, apmeklētības intensitāte un slodze uz veģetāciju Vārves pagastā.*

Avots: Jāņa Sēta, Nocticus, 2020

1.2. Potenciālās tūrisma nišas

Vārves pagasta tūrisma attīstība ir visciešākajā veidā saistīta un arī atkarīga no Ventspils pilsētas tūrisma stratēģijām. Vārves pagasta tūrisma iespēju pozicionējuma stāstā[201] vispār aizmirsts pieminēt vārdu "jūra", neapdomīgi mazinot

[200] https://www.ventspils.lv/lat/pilseta/123982-ventspili-notiek-nato-macibas
[201] http://varve.ventspilsnovads.lv/turisms/

piekrastes vienoto nozīmi apmeklētāju plūsmas piesaistē. Tas arī parāda šādas sīkumainības slikto pusi — nav vērts veidot atsevišķu tūrisma galamērķa pozicionējumu vienam pagastam, kur lielākā daļa apmeklētāju ir vistiešākajā veidā saistīti ar Ventspili, piekrasti un maršrutiem, kas savieno Pāvilostu ar Ventspili. Lielākas pārmaiņas skars racionālāku resursu izmantojumu vienotām plašāka galamērķa tirgvedības aktivitātēm kopīgi ar Ventspili un Ventspils novadu. Svarīga arī Ventspils TIC transformācija aktīvas tūrisma galamērķa pārvaldības virzienā, vairāk iesaistot uzņēmējus līdzfinansējumā kopīgām galamērķa mārketinga aktivitātēm. Tas veicinātu mērķtiecīgu tīklveida stratēģiju izmantošana kompleksu produktu izstrādei starptautiskiem tirgiem. Tūrisma pakalpojumu internacionalizācija, kvalitātes pielāgošana starptautisko tirgu vajadzībām ir būtiskāka par jaunu nišu un produktu dažādošanas stratēģijām. Ciešāka sasaiste ar starptautiska mēroga maršrutiem: *EuroVelo 13, Jūrtaku*, kas turpinās aktīvi piesaistīt apmeklētājus. Starptautiskā makšķerēšanas tūrisma attīstības potenciāls (sk. *ReTrout* projekta aktivitātes Kurzemes plānošanas reģionā šīs nišas tirgvedībā). Cirpstenes apkārtnē ir vairākas aktīvas militāro poligonu darbības, jūras piekrastē trūkst viesmīlības pakalpojumu, ir liela daļa vizuāli degradētas ainavas, kas objektīvi prasīs ilgāku laiku arī tūrisma pievilcības kāpināšanai.

Cirpstenes zenītraķešu bāze kādreiz bijis nozīmīgs krasta apsardzes militārais objekts. Vizuāli interesanta un iespaidīga teritorija jūras krasta tuvumā, diemžēl nepietiekamas apsaimniekošanas dēļ — piesārņota un nesakopta. Tai iepretim paralēli jūras krastam aiz priekškāpas atrodas zenītraķešu palaišanas laukumi, kurus savieno betonēts ceļš. Šāds militārs veidojums pašā jūras krastā Latvijā ir vienīgais. Ziemeļos no kompleksa (Ventspils dienvidos) atrodas bijušās krasta baterijas[202]. Kompleksu kopumā no potenciālas tūrisma nišas viedokļa *Lauku Ceļotājs* novērtējis 3 baļļu skalā no 4— vēsturiski nozīmīgi un interesanti objekti, kam nākotnē varētu būt tūrisma potenciāls.[203] Nekas no tā pēdējās desmitgadēs gan nav komercializēts un vajadzīgi lieli resursi, lai to izdarītu kvalitatīvi, starptautiskam tirgum atbilstošā līmenī.

2. Pārskats par ilgtermiņa atkritumu slodzi un tās izmaiņām pludmalē

Par ilgtermiņa atkritumu slodzi un tās izmaiņām Vārves pagasta pludmalē skatīt kopējo Ventspils novada pārskatu pie Jūrkalnes pagasta nodaļas. Vārves pagastā gluži kā visā Ventspils novadā nav nevienas oficiālās peldvietas[204], tāpēc 2019. gada peldsezonā nav arī veikti peldvietu ūdens kvalitātes mērījumi.

Cirpstene ir degradētākā zona visā Latvijas jūras piekrastes teritorijas posmā. Liela daļa no padomju okupācijas perioda militārajām ēkām ir izdemolētā stāvoklī ar blīvu sadzīves atkritumu un būvgružu piesārņojumu (sk. Vv-4. attēlu). Angāri atrodas pa ceļam uz pludmali, sadzīves atkritumu piesārņojums īpaši daudz ir visās pamestajās ēkās, bet arī plašākā apkārtnē ceļa tuvumā un mežaino kāpu daļā, kamēr pludmale rada citu iespaidu.

[202] https://www.celotajs.lv/lv/e/cirpstenerakesubaze?8

[203] Vēsturiski nozīmīgi un interesanti objekti, kam nākotnē varētu būt tūrisma potenciāls

[204] https://likumi.lv/ta/id/295404-peldvietas-izveidosanas-uzturesanas-un-udens-kvalitates-parvaldibas-kartiba

Vv-4. attēls. *Viens no vairākiem pamestajiem padomju armijas angāriem Cirpstenes kādreizējā zenītraķešu bāzē, kas savulaik bijis nozīmīgs krasta apsardzes militārais objekts.*

Foto: A. Klepers, jūlijs, 2019

3. Antropogēnā slodze uz veģetāciju

Vārves pagastā jūras piekraste pēc antropogēnās slodzes uz veģetāciju iedalās četrās daļās: 4,7 km — stipri ietekmēta, 2,5 km — vidēji ietekmēta, 2,6 km — vāji ietekmēta un 1,7km ļoti vāji ietekmēta (sk. Vv-3. attēlu). Lielākā antropogēnā slodze ir Cirpstenes bijušajā PSRS armijas zonā, kur pamestās armijas būves, asfaltētais pievedceļš un lielais laukums, piekrastes betona skrejceļš un ceļi kāpu daļā bez ikdienas cilvēku klātbūtnes radījušas iespēju patvaļīgām darbībām (sk. Vv-5. attēlu). Ar motocikliem un auto izbraukāta kāpu daļa, stihiskas ugunskuru vietas, ļoti daudz atkritumu — sekas, kas rodas no nesakoptas, neuzturētas, bet labi piekļūstamas vietas tiešā Ventspils pilsētas tuvumā. Ārpus šīs vietas situācija ir veģetācijai labvēlīga un tendence saglabājas neitrāla — 2015. gada līmenī.

Vv-5. attēls. *Piekrastes cietā seguma skrejceļš ar izbraukātām kāpām Cirpstenē.*

Foto: A. Klepers, jūlijs, 2019

4. Publiskās infrastruktūras izvērtējums

4.1. Infrastruktūras kapacitāte prioritāri attīstāmajā vietā

Prioritāri attīstāmajai vietai Cirpstenē iespējams aprēķināt pludmales kā konkrētas ietilpības telpas maksimālo pieļaujamo cilvēku skaitu un saistītās piekļuves infrastruktūras kopējo caurlaidību. Vienu km garā zonā no Užavas grīvas uz ziemeļiem kopējā pludmales platība ir 3,44 ha (34445,49 m²[205]). Vidējais pludmales platums (variē atkarībā no vēja stipruma un virziena) ir ~33 m, atkarībā no vietas. Maksimālā pludmales ietilpība, izmantojot slodzes un apmeklētāju rotācijas formulu, ir šāda:

kopējā lietderīgā platība (pludmales laukums) / ar vidējo individuālo standartu (50 m² pludmales cilvēkam) (34445,49 m : 50)-10 % publiskās telpas = 620 cilvēki vienlaikus, jeb 1860 vienā dienā.

Šī platība krasi samazinās stiprāka dienvidrietumu vēja gadījumā, paliekot ārpus ūdens tikai augšējai pludmales daļai. Aktualizētos datus un to salīdzinājumu ar 2015. gada rādītājiem iespējams skatīt Piekrastes ģeotelpiskajos datos, kas pieejami VARAM mājaslapā[206].

Vv-6. attēls. *Labiekārtota atpūtas vieta mežainajās piejūras kāpās Cirpstenē 200 m no jūras.*

Foto: A. Klepers, jūlijs, 2019

Blakus bijušajam militārajam kompleksam mežā 200 m no jūras "Latvijas Valsts meži" izveidojuši nelielu atpūtas apmetni ar nojumi, galdu, soliem un ugunskura vietu (sk. Vv-6. attēlu).Lielākoties visi pieejamās infrastruktūras objekti ir ar lielu kapacitāti (stāvlaukumi, nobrauktuves), taču to kvalitātes stāvoklis ir neatbilstošs rekreatīviem nolūkiem.

[205] Izmērīts aerofoto, izmantojot www.daftlogic.com laukumu aprēķināšanas rīku
[206] http://www.varam.gov.lv/lat/darbibas_veidi/tap/lv/?doc=18794

Vv-7. attēls. *Pārskata karte ar piekrastes publisko infrastruktūru prioritāri attīstāmajā vietā Cirpstenē.*

Avots: Jāņa Sēta, Nocticus, 2020

4.2. Infrastruktūras stāvoklis un kvalitāte prioritāri attīstāmajā vietā

Piekrastes publiskās infrastruktūras stāvokļa kopējais vērtējums Vārves pagastā pēc apsekojumiem 2019. gada sezonā novērtēts pa vidu starp "apmierinošs, taču vajadzīgi uzlabojumi" un "neapmierinošs" (2,5 punkti skalā no viens līdz trīs, sk. K-1. tabulu), atzīmējot daudz nepilnību esošās infrastruktūras uzturēšanā. Šāds rādītājs ir sliktākais Latvijas piekrastē kopumā. Problēmas ir arī citās Ventspils novada piekrastes vietās, vedinot uz augstāku prioritāti esošās piekrastes infrastruktūras pilnveidei.

Vv-7. attēls. *Fragments no Cirpstenes jūrai tuvākā auto stāvlaukuma, kam vajadzīga pārbūve un labiekārtošana.*

Foto: A. Klepers, jūlijs, 2019

Cirpstenes infrastruktūra nav veidota mūsdienās, lielākā daļa ir padomju armijas laika mantojums, tāpēc asfaltētais pievedceļš ir bedrains un daļēji aizaudzis, līdzīgi degradācijas stadijā ir vairāki stāvlaukumi, daļa no tiem jau ieauguši zālē, kaut arī klāti ar cieto segumu. Lai šajā vietā celtu ainavas kvalitāti, kas paaugstinātu vietas rekreācijas potenciālu, jāiegulda daudz resursu teritorijas sakopšanā un vidi degradējošo būvju nojaukšanā vai to piekļuves slēgšanā. Bez norobežojošām barjerām, taču ar samērā labu seguma kvalitāti ir lielākais stāvlaukums 150 m attālumā no pludmales, kas ir saistoši šīs vietas attīstībai (Sk. Vv-7. attēlu). Jāierobežo apkārtējās teritorijas izbraukāšana. Trūkst mūsdienīgu tualešu un cita veida labiekārtojuma elementu (informācijas, norāžu, atkritumu konteineru u. c.).

5. Operatīvo dienestu piekļuves iespējamība pie jūras prioritāri attīstāmajās vietās

Vārves pagastā atrodas viena nobrauktuve līdz jūrai operatīvo dienestu transportam. Tā ir līdzās prioritāri attīstāmajai vietai Cirpstenē nepilna kilometra attālumā no Ventspils pilsētas robežas. Vieta ir labiekārtota un speciāli izveidota NATO stratēģiskajām vajadzībām. Piekļuve jūrai ir pa smilšainu ceļu, ko vietām klāj betona plākšņu segums. Smilšainā kāpu josla aptuveni 30 m platumā izbraucama

tikai ar pilnpiedziņas auto, kamēr tieši pie jūras — izejas uz pludmali ir citas pamatnes izbūvēta piekļuve. Nepieciešams attīrīt no smiltīm betonēto daļu un pirms tās smilšaino kāpu joslu nomainīt ar grants segumu, lai transporta līdzekļi ar visu veidu riteņu piedziņu varētu piekļūt jūrai. Tālāk transporta līdzekļiem iespējams pārvietoties pa pludmali līdz Užavas upes ietekai jūrā (Užavas pag.) vai otrā virzienā līdz Ventspilij.

6. Priekšlikumi vajadzīgajiem pasākumiem situācijas uzlabošanai, lai mazinātu apmeklētāju radīto slodzi uz vidi un pilnveidotu piekrastes publisko infrastruktūru

Daļa priekšlikumu jau izteikti attiecīgajās tematiskajās nodaļās kopā ar problēmu raksturojumu. Šeit vēlreiz īsumā uzsvērti galvenie ieteikumi vajadzīgajiem pasākumiem situācijas uzlabošanai, lai mazinātu apmeklētāju radīto slodzi uz vidi un pilnveidotu piekrastes publisko infrastruktūru. Tie pamatā adresēti pašvaldībai, ja nav minēts citādāk.

1. Degradēto LPSR armijas būvju un graustu demontēšana, vides labiekārtošana, atkritumu sanācija Cirpstenes prioritāri attīstāmajā vietā.
2. Asfaltēta pievedceļa seguma un stāvlaukumu atjaunošana, papildināšana ar peldvietai atbilstošu labiekārtojumu.
3. Publiskās infrastruktūras tīkla pilnveide, ņemot vērā Aizsargājamo biotopu saglabāšanas vadlīnijas Latvijā[207], integrējot universālā dizaina risinājumus trūkstošajās vietās, ko centrālajā vietā var viegli pielāgot apmeklētājiem ratiņkrēslā.
4. Publiskās infrastruktūras uzraudzības un apsaimniekošanas sistēmas izveide un ieviešana. Jo tās tuvumā nav neviena apdzīvota ēka vai komerciālo pakalpojumu sniedzēji.
5. Navigācijas, informatīvo norāžu zīmju un mobilitātes infrastruktūras ērtu savienojumu izveide ar Ventspils pilsētu.
6. Atkritumu apsaimniekošanas uzlabošana publiskajā piekrastes zonā (stāvlaukumi, noejas līdz jūrai, oficiālā peldvieta) — šķirošanai piemērotu atkritumu konteineru izvietošana un apsaimniekošanas regularitāte saistīti ar iepriekš prognozējamiem apmeklētāju plūsmas palielinājumiem peldsezonas laikā (īpaši karstā laikā un brīvdienās). Atkritumu (īpaši vienreiz lietojamo plastmasas trauku un piederumu), kā arī iepakojuma aprites ierobežojumi piekrastes un pludmales publiskajos pasākumos.
7. Baltijas jūras piekrasti vienojošā stratēģiski svarīgākā *aktīvās mobilitātes* starptautiskā velomaršruta *EuroVelo 13* infrastruktūras izbūve, izveidojot drošu savienojumu velotūrismam no Lietuvas uz Ventspili, ko varētu izmantot arī vietējie iedzīvotāji. Veloceļa ieviešana teritorijas plānojumā (sadarbībā ar *EuroVelo 13* koordinējošo organizāciju "Vidzemes tūrisma asociācija"), projektēšana, izbūve, marķēšana, kā arī sasaiste ar vietējiem velomaršrutiem un tūrisma un viesmīlības pakalpojumiem.

[207] https://nat-programme.daba.gov.lv/public/lat/publikacijas_un_dokumenti/#vadlinijas

8. Mērķtiecīga vides izglītības organizēšana, vides apziņas palielināšana sabiedrībā, iedzīvotāju un apmeklētāju iesaiste publiskās kampaņās, vietējo ekoskolu programma, informējot par atkritumu ietekmi un iesaistot sakopšanas iniciatīvās, mazinot antropogēno ietekmi uz vidi, atbildīgu piekrastes apmeklējumu un dabas daudzveidības vērtību respektēšanu.
9. Prioritāri attīstāmajā vietā Cirpstenes piekrastē jāinvestē publiskās infrastruktūras pilnveidē un piekļuvē no Ventspils, kas līdz ar pieejamības un pievilcības paaugstināšanos piesaistītu daudz apmeklētājus (vietējos un viesus) no blakus esošās pilsētas. Cirpstenes piekrastei jāveido atbilstoša peldvietas infrastruktūra un labiekārtošanas pasākumi peldēšanās veicināšanai. Līdz ko pamata lietas ar publisko infrastruktūru ir paveiktas, Cirpstenes piekrastes pludmali vajag virzīt uz oficiālās peldvietas statusa piešķiršanu[208], kas veicina atbildību pret vidi un rūpes par apmeklētājiem un pieļauj plašāku peldvietas popularizēšanu mērķtiecīgai viesu piesaistei.

Citas aktivitātes saskaņā ar Piekrastes plānojuma 1. pielikumu[209]. Visas ar publiskās infrastruktūras attīstību saistītās aktivitātes detalizētāk plānojamas, ņemot vērā krasta ģeoloģiskos procesus un projekta "Dabas skaitīšana"[210] ietvaros iegūtos ES nozīmes īpaši aizsargājamo biotopu teritoriālās izplatības un kvalitātes apzināšanas datus.

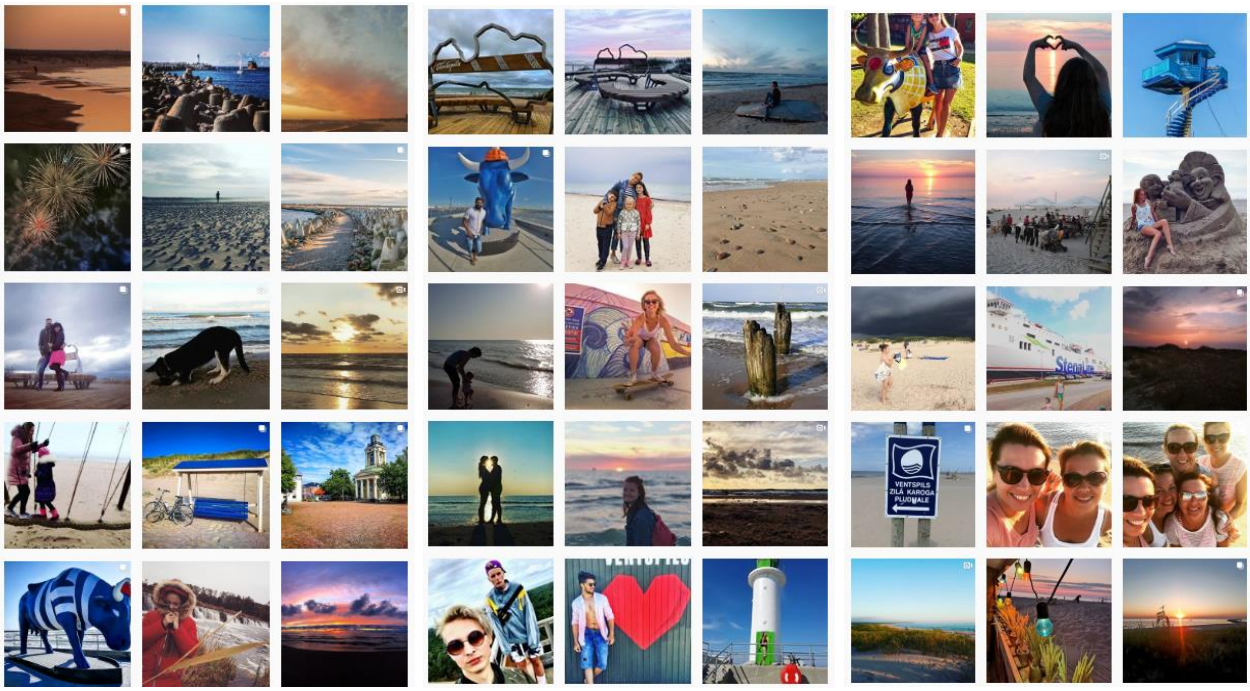
[208] Atbilstoši MK 2017. gada 28. novembra noteikumiem Nr. 692 par "Peldvietas izveidošanas, uzturēšanas un ūdens kvalitātes pārvaldības kārtību", pašvaldības katru gadu izvērtē informāciju par to teritorijā esošajām peldvietām un var iesniegt Veselības inspekcijā priekšlikumu par peldvietas iekļaušanu oficiālo peldvietu sarakstā

[209] Pieejams lejupielādei: http://polsis.mk.gov.lv/api/file/file7176177217699516273.DOCX

[210] Darbības programma "Izaugsme un nodarbinātība" 5.4.2. specifiskā atbalsta mērķa "Nodrošināt vides monitoringa un kontroles sistēmas attīstību un savlaicīgu vides risku novēršanu, kā arī sabiedrības līdzdalību vides pārvaldībā" projekts Nr. 5.4.2.1/16/I/001 "Priekšnosacījumu izveide labākai bioloģiskās daudzveidības saglabāšanai un ekosistēmu aizsardzībai Latvijā" jeb "Dabas skaitīšana", informācija par projektu https://www.daba.gov.lv/public/lat/projekti/aktualie_projekti/dabas_skaitisana1/

VENTSPILS pilsēta

1. Piekrastes apmeklētāju plūsmas raksturojums

Vp-1. attēls. *Ventspils pludmales apmeklētāju Instagram vietnē ievietotās nejauši atlasītās bildes ar mirkļbirku #ventspilsbeach.*

Avots: Instagram, februāris 2020 (#ventspilsbeach; n=45 no 1645)

1.1. Apmeklētības izvērtējums

Piekrastes apmeklētību raksturo trīs veidu plūsma: vietējo iedzīvotāju un viņu viesu atpūta pie jūras, vienas dienas apmeklētāji — pamatā ceļotāji no Kurzemes reģiona iekšzemes vietām un ekskursanti, kā arī vietējie vai ārvalstu tūristi, kuri izvēlas nakšņot Ventspilī. Salīdzinot ar citām piekrastes vietām, kā pilsēta ar lielu uzņēmumu skaitu un darījumu tūrismu, Ventspils apmeklētība ir mazāk pakļauta sezonalitātes ietekmei (Sk. Vp-1. tabulu).

Nakšņotāji tūristu mītnēs

Ventspils pilsētā 2019. gadā darbojas 213 tūristu mītnes (10 pēdējā desmitgadē darbību pārtraukušas). Kopējā tūristu mītņu kapacitāte pilsētā ir nedaudz lielāka kā Liepājā — 1096 numuri viesiem un 3115 gultasvietas (pieejamo gultasvietu skaitā neietverot dažus simtus papildus izvietotās gultasvietas). Tomēr Ventspils tūristu mītņu struktūra ir vienveidīgāka, iztrūkstot 4–5* viesnīcu segmentam. Turklāt piekto daļu no kopējā gultas vietu skaita veido hosteļi — studentu dienesta viesnīca vai strādnieku viesnīca. Trīs lielākās viesnīcas ir *Olimpiskā centra Ventspils viesnīca, Vilnis* un *Dzintarjūra.* Ventspils ir viena no pilsētām, kur pašvaldība aktīvi iesaistījusies viesmīlības biznesā — (ar pašvaldības kapitālsabiedrībām — Ventspils nekustamie īpašumi, Ventspils Olimpiskais centrs un Ventspils labiekārtošanas kombināts). Diskutabla ir pašvaldības iesaiste attiecībā uz kempinga piedāvājumu — ja sākotnēji šī nozīmīgā investīcija palīdzējusi piesaistīt tūristu plūsmu pilsētai, tad

ilgtermiņā aktualizējas nevienlīdzīga konkurence ar uzņēmējiem šajā sektorā — neviens cits līdzvērtīgs kempings pilsētā kopš 2001. gada, kad atvēra pašvaldības kempingu — nav izveidots. Tūristu mītņu kapacitāte pakāpeniski augusi, kaut blīvs naktsmītņu tīkls izveidojies jau no 2000. gadu sākuma. Kopš 2015. gada tirgū ienākušas 24 jaunas tūristu mītnes, pamatā viesu dzīvokļu kategorijā. Daļa dzīvokļu īpašnieku reģistrējušies kā saimnieciskās darbības veicēji. Taču līdz ar lielo globālo rezervēšanas platformu popularitāti šis jautājums saglabā aktualitāti, jo viņu viesi tieši tāpat noslogo publisko infrastruktūru. Puse tūristu ierodas no Latvijas, bet salīdzinoši lielo eksporta daļu (49 %) veido tūristi no Lietuvas (28 %), Vācijas, Igaunijas un Krievijas.

Vp-1. tabula. *Kopējie apmeklētāju plūsmas rādītāji Ventspilī, 2015. un 2019. gada salīdzinājums.*

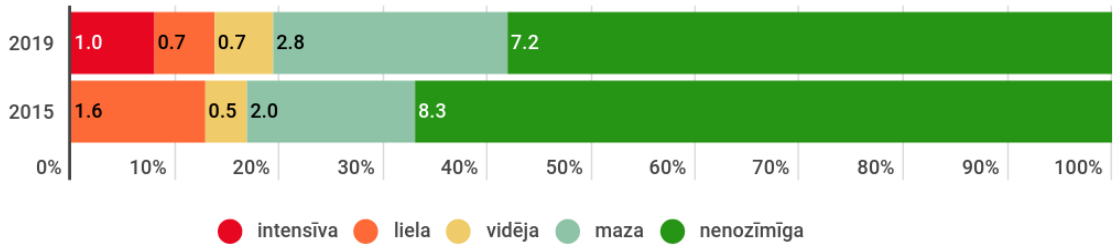
kritērijs	*vērtība*	
gads	***2019***	***2015***
Tūristu mītņu skaits	213	118
Tūristu mītņu kapacitāte — numuri viesiem	1096	761
Tūristu mītņu kapacitāte — gultasvietas	3115	1969
Vērtētais* tūristu nakšņojumu skaits	244450	175479
Latvijas rezidentu vienas dienas braucienu skaits uz Ventspili (CSP aptauja, 2018)	184997	nav datu
Latvijas rezidentu vairāku dienu braucienu skaits uz Ventspili (CSP aptauja, 2018)	119243	
Vērtētais apmeklējumu skaits gadā prioritāri attīstāmās vietas daļā — *Ventspils Piejūras parkam piegulošajā pludmalē (starp D molu un pilsētas D robežu)*	500 000	**236 826

**Aprēķinam izmantots vidējais gultasvietu noslogojums Ventspilī 2018. gadā (21,5 % gadā; CSP, 2019) un 2014. gadā (CSP, 2015).*

***Apmeklējumu skaita vērtējums 2015. gadā visā Ventspils pilsētas teritorijas pludmalē.*

Pludmales apmeklētāji un piekrastes apmeklētības intensitāte

Ventspils Baltijas jūras piekrastes apmeklējumu intensitāte salīdzinājumā ar 2015. gadu palielinās (sk. Vp-2. attēlu).

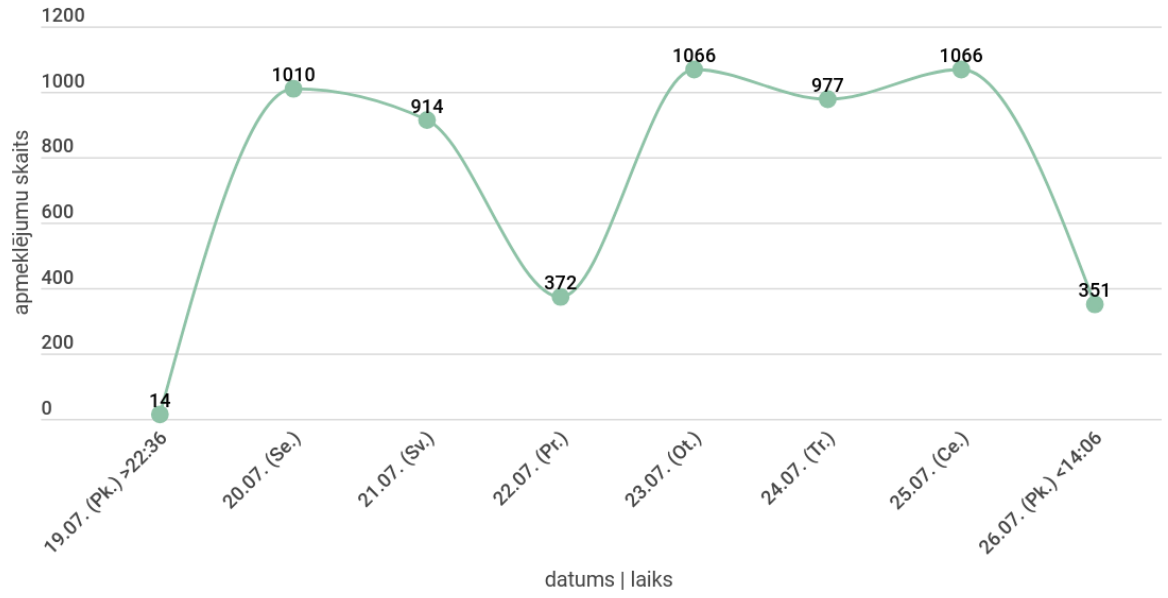
Vp-2. attēls. *Baltijas jūras piekrastes apmeklējumu intensitātes salīdzinājums Ventspilī 2015. un 2019. gadā.*

Avots: Nocticus, 2019

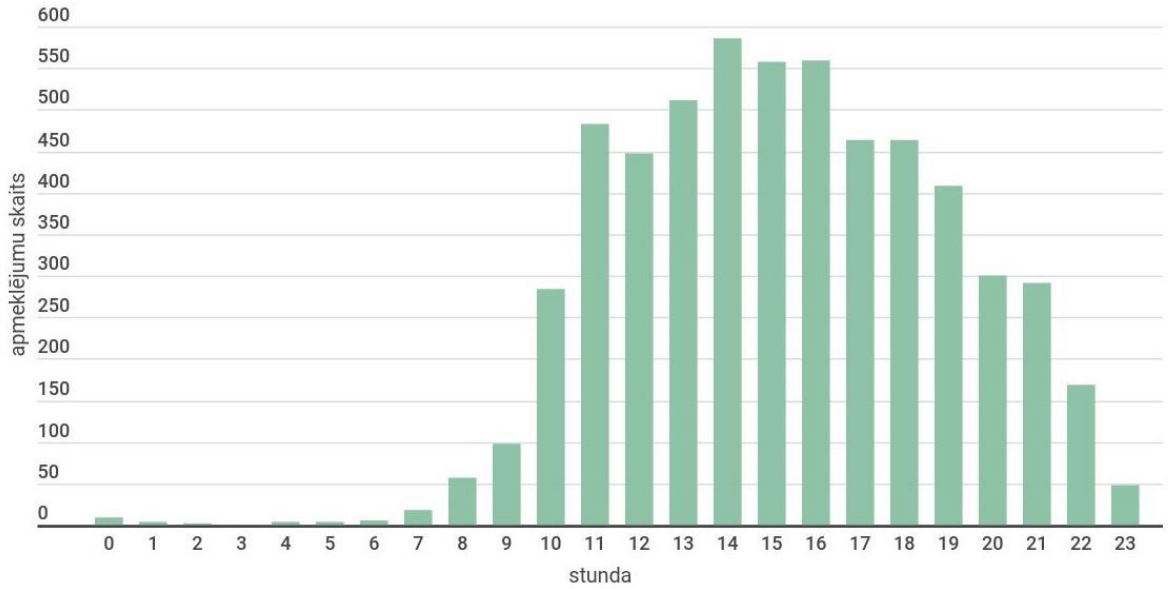
No visas pilsētas teritorijā ietilpstošās piekrastes 1 km ir intensīvi apmeklēts, 700 m ir liela apmeklētība un tik pat lielā distancē arī vidēja apmeklētība, 2,8 km — maz

apmeklēta, bet 7,2 km — apmeklējums ir nenozīmīgs. Apmeklētības intensitāte ir izteikta, salīdzinot ar visas Latvijas jūras piekrastes rādītājiem — pēc maksimālā apmeklētāju skaita dienā uz 1 km. To raksturo šādas vērtības: intensīva (>5000), liela (1000-5000), vidēja (300-1000), maza (100-300), nenozīmīga (<100).

Apmeklētības rādītāji tika pārbaudīti pēc vienu nedēļu ilgušas automatizētās apmeklētāju uzskaites. Vidēji pludmales atpūtai optimālos laikapstākļos pa vienu noeju līdz jūrai reģistrēti ap 1000 apmeklējumu. Mazāks skaits (372) pludmales atpūtai nepiemērotos laikapstākļos uzskates pirmdienā (sk. Vp-3. attēlu). Populārākais diennakts laiks ir starp 11:00 un 19:00 (sk. Vp-4. attēlu). Atbilstoši vidējam uzturēšanās ilgumam un 4.1. nodaļā pieminētajam rotācijas koeficientam, cilvēki pludmalē pagūst "nomainīties" vismaz trīs reizes. Nedēļas laikā pa šo noeju līdz jūrai uzskaitīti 5770 apmeklējumi. Pēc analoģijas ar automātisko skaitītāju Saulkrastos, kur reģistrēta visa gada apmeklētība, šī perioda apmeklējumu skaits atbilst 6,7 % no kopējā gada apmeklējuma. Attiecīgi Ventspils situācijā gada laikā tikai pa Medņu ielas noeju būtu 85 636 apmeklējumi. Vērtējot, ka no visām 10 noejām līdz jūrai un dienvidu mola pastaigu vietas šī ir aptuveni 5 līdz 6 daļa no visiem apmeklētājiem

Vp-3. attēls. *Apmeklējumu skaits pa dienām nedēļas laikā Ventspils pilsētas noejā līdz jūrai pie Medņu ielas.*

Vp-4. attēls. *Apmeklējumu kopējais skaits pa stundām nedēļas laikā Ventspils pilsētas noejā līdz jūrai pie Medņu ielas.*

Avots: Nocticus, 2019

Apmeklētāji citās piekrastes tūristu piesaistēs (tūrisma objektos un publiskajos pasākumos)

Ventspils ir otrs populārākais tūrisma galamērķis Kurzemē aiz Liepājas. Pilsētas tūristu mītnēs reģistrētais uzturēšanās ilgums ir pieaudzis līdz 2,9 naktīm[211],[212], kas veido izdevīgus nosacījumus lielākai tūristu piesaišu apmeklēšanai. Tas uzrādās arī salīdzinoši augstajos apmeklējuma skaitļos populārākajos tūristu objektos (2019. gadā): Piedzīvojumu parks — 366326, Ūdens piedzīvojumu parks —153753, Piejūras brīvdabas muzejs — 76151 (t. sk. Mazbānītis — 51752), Livonijas ordeņa pils — 49040, kuģītis "Hercogs Jēkabs" — 43600, Pludmales akvaparks — 18130, Planetārijs — 15689, Amatu māja — 14794, Kurzemes Democentrs — 7907, Lemberga hūte — 5598, H. Dorbes muzejs — 2536, Observatorija — 766. Dominē uz izklaidi koncentrētas tūristu piesaistes — vairāk piedzīvojumu tematikā, mazāk ar kultūru un izziņu saistītās tēmās. Ventspils kā tūrisma galamērķis sasniegusi piesātinājuma punktu, kurā ir grūti sasniegt lielāku izaugsmi, taču darbietilpīgi ir noturēt šo skaitu šādā līmenī. 2019. gada 25. jūlijā ar vairāk nekā 500 skatītāju vietām tika atklāta koncertzāle "Latvija" Ventspils mūzikas skolas telpās. Citu paralēlu plūsmu veido jahtu osta, kas kļuvusi par populārāko Latvijā, 2019. gadā piesaistot 502 jahtas[213] (Vācijas, Somijas, Zviedrijas u.c.). Kruīzu kuģu pasažieru skaits pārsniedzis 1000, taču salīdzinoši ar citiem segmentiem, ekonomiskā atdeve ir salīdzinoši zema. Vietējai rekreācijai nozīmīgs objekts ir Būšnieku ezers ar savienojošajiem pilsētas veloceļiem, garo pastaigu un sportošanas takām, laivu nomu, labiekārtotu atpūtas un peldvietu.

[211] https://www.visitventspils.com/files/statistika_2017_2018_(28_05_19_).pdf
[212] https://www.visitventspils.com/files/ventspils_turisma_statistika_2019.pdf
[213] Kurzemes plānošanas reģions, 2020

Vp-5. attēls. *Piekrastes publiskā infrastruktūra, apmeklētības intensitāte un slodze uz veģetāciju Ventspilī.*

Avots: Jāņa Sēta, Nocticus, 2020

Ventspils Piejūras parks un tam piegulošа piekrastes teritorija kā prioritāri attīstāmā vieta

Ventspils pludmale bija pirmā Baltijā, kas 1999. gadā ieguva *Zilā karoga* sertifikātu. 2019. gadā tas piešķirts jau 21. reizi pēc kārtas, norādot uz stratēģisku pilsētas ieguldījumu galamērķa attīstībā. Pludmales pozicionējums ar atbildīgu vides standartu ievērošanu ir palīdzējis laika gaitā ietekmēt pilsētas tēla uztveri, mainot asociācijas no rūpnieciska centra ar potenciāliem piesārņojuma riskiem uz saistošu atpūtas un izklaides galamērķi. To pievilcīgāku padara plašā publiskā telpa, kas ļauj pludmali integrēt kopā ar Piejūras parku un atpūtas iespējām pilsētā. Integrēti ar pludmali attīstījies Ventspils Piejūras parks un tam piegulošа piekrastes teritorija.

1.2. Potenciālās tūrisma nišas

Līdz šim Ventspils nav koncentrējusies uz prasīgu kultūras tūristu segmenta piesaisti, dominējot izklaides, piedzīvojumu un ar ģimenes tūrismu saistītai piedāvājuma tematikai. Kultūras tūristi ir prasīgi un maksātspējīgi, viņu paradumos ietilpst restorānu un kafejnīcu biežāka apmeklēšana, vairāk mijiedarbojas arī ar vietējo sabiedrību. Darījumu tūrisms kā segments nav tik plaši attīstīts, lai ar to pietiktu augstākas pievienotās vērtības viesmīlības produktu attīstībai. Liepājā, kur ir daudz kultūras un darījumu tūristu, attīstījies daudzveidīgākais augstas klases viesmīlības pakalpojumu piedāvājums reģionos ārpus Rīgas un Jūrmalas. Tas ir izaicinājums Ventspilī esošā tirgus ietvaros izveidoties stabilam 4 un 5 zvaigžņu līmenim viesmīlībā, kam jābūt privātās uzņēmējdarbības investīcijai. Ventspils pašvaldības iesaiste primāro tūrisma objektu veidošanā noteikusi kāda segmenta klientiem pielāgojušies tūristu mītņu un sabiedriskās ēdināšanas uzņēmēji. Nākotnē būtu pamatojums rīkot izsoli pilsētas kempinga privatizēšanai, jāatbalsta darījumu tūrisma tīklojumu attīstīšana. Ventspilī nav sevišķi lielāku konkurētspējīgo priekšrocību kūrorta ārstniecības iestāžu, SPA centra un saistītas infrastruktūras izveidošanai, ja salīdzina ar esošajiem kūrortiem, tomēr tendence attīstīties ieguldījumiem veselībā, saistot to ar ceļojumiem pieaug. Tas daļēji ir konkurētspējīgs produkts, pastāvot augstai produkta kvalitātei un zemākām darba spēka izmaksām, kas savukārt ir otrādā virzienā vērsta tendence. Iespējams, līdzīgi apsvērumi vedinājuši plānot augstas klases viesnīcas un SPA centra izbūvi Vasarnīcu ielā 58[214]

Prāmja līnijas attīstīšana ar Sāmsalu, Igauniju, kas jau īslaicīgi pastāvēja, varētu radīt papildu plūsmu plašāku Baltijas maršrutu ietvaros. Kopumā galamērķa piedāvājums ir piesātināts, jāiegulda pakalpojumu kvalitātes un starptautiskuma attīstīšanā, jādažādo nišas jaunu segmentu līmenī, kultūras tūrisma attīstības veicināšanai, jāceļ pašpatēriņš prasīgiem kultūras pakalpojumiem pilsētā.

2. Pārskats par ilgtermiņa atkritumu slodzi un tās izmaiņām pludmalē

Vērtējot Ventspils pilsētas ilgtermiņa un pārskata perioda jūras piesārņojošo atkritumu datus (sk. Vp-2. tabulu), jāņem vērā daži nosacījumi. Ostas darbības ietekme nav pašvaldības tiešā kontrolē, kā liecina dati, tad jūras avotu un ostas ietekme ir diezgan ievērojama, ņemot vērā, ka divas jūras indikatoru frakcijas ir

[214] Ventspils pilsētas dienvidrietumu teritorijas daļas lokālplānojuma grozījumi. (2019). Pieejami: https://www.ventspils.lv/files/dokumenti/2019/1-sejums_konsolidets_final.pdf

starp izplatītākajām piecām, kas atrodamas piekrastē. Tiesa gan, 2020. gada sākumā straujais kravas kuģu samazinājums noteikti ietekmēs arī šo situāciju (piemēram, 2020. gada 7. martā Ventspils brīvostā neatradās neviens kravas kuģis[215]). Kopumā Ventspilī jūras piesārņojošo atkritumu situācija ir stabila, neskatoties uz arvien izteiktāko pludmales un piekrastes noslodzi. Tas nozīmē, ka jau esošie pasākumi ir vērtējami kā efektīvi (apsaimniekošanas režīms, kontrole, ekosertifikācija pludmalei un tūrisma mītnēm).

Vp-2. tabula. *Apkopojums par jūras piesārņojošo atkritumu situāciju Ventspilī.*

Avots: Vides izglītības fonds, kampaņa Mana Jūra 2019, projekts TJV!

Ventspils pilsēta			
vidējais atkritumu daudzums	*atkritumu vienības/100 m*	172	
plastmasas īpatsvars	*%*	58,1 %	
ilgtermiņa vērtējums pret labu jūras vides stāvokli	*kategorija*	slikts	
tendence	*trīs gados*	mainīga	
TOP 1	*vienība(%)*	plastmasa cits	14,1 %
TOP 2	*vienība(%)*	plastmasa virve	11,9 %
TOP 3	*vienība(%)*	cigaretes, izsmēķi un filtri	8,2 %
TOP 4	*vienība(%)*	plastmasas maisiņi	7,6 %
TOP 5	*vienība(%)*	putas (izolācija un iepakojums)	7,2 %
TOP 10 īpatsvars	*%*	**71**	
indikatīvie avoti (%)	*sauszeme*	64 %	
	jūra	29 %	
	neskaidrs	7 %	
periods	*2012–2015*	167,4	
	2016–2019	176	
	izmaiņa (%)	+5 %	

3. Antropogēnā slodze uz veģetāciju

Ventspils pilsētas jūras piekraste pēc antropogēnās slodzes uz veģetāciju iedalās piecās daļās: 3,2 km ļoti stipri ietekmēta (ostas teritorija), 3,9 km — stipri ietekmēta, 2,7 km — vidēji ietekmēta un 1,3 km — vāji ietekmēta un 0,1 km — ļoti vāji ietekmēta. 1,2 km nav vērtējami (ostas akvatorija starp moliem) (sk. Vp-5. attēlu).

Ostas teritorija nav tiešā veidā apmeklētāju radītā antropogēnā slodze, jo saistās ar apbūves ietekmi. Intensīvi apmeklētajā pludmales daļā antropogēnā slodze uz veģetāciju nav mainījusies, lai arī apmeklētāju skaits ir pieaudzis. tas norāda uz infrastruktūras iespēju ietilpināt lielāku apmeklētāju kapacitāti, neradot lielāku kaitējumu dabai. Nedaudz uzlabojies veģetācijas stāvoklis starp Staldzeni un ostas infrastruktūru pilsētas ziemeļu daļā. Dāla no veiktajiem pasākumiem kāpu veģetācijas atjaunošanai īstenoti samērā nesen (sk. Vp-6. attēlu), tāpēc

[215] www.marinetraffic.com

pārmaiņas nav identificējamas uzreiz. Mērķtiecīgi veiktu darbību kopums kāpu veģetācijas saudzēšanai pilsētvidē, mazinot apmeklējuma slodzi ar plānveidīgi veidotu infrastruktūru, ilgtermiņā demonstrēs šādu pasākumu rezultivitāti.

***Vp.-6. attēls**. Daži kāpu veģetācijas atjaunošanai veiktie pasākumi vietā ar lielu antropogēno slodzi.*

Foto: A. Klepers, jūlijs, 2019

Kāpu veģetācijas atjaunošanos ietekmē cilvēku paradumi valdošo dienvidrietumu vēju situācijā paslēpties aizvēja vietās aiz kāpu vaļņiem vai starpkāpu ieplakā, nevis sauļoties pludmalē, kas antropogēno slodzi palielina.

4. Publiskās infrastruktūras izvērtējums

Ventspils pilsētā mērķtiecīgi darbojas ilgtspējīgā jūras piekrastes apsaimniekošanā un tā ir viena no sešām piekrastes pašvaldībām, kurā jau nepārtraukti **kopš 1999. gada** izveidota un tiek uzturēta *Zilā karoga* pludmale. Pilsētā ***Zilā karoga* kritērijiem sertificēts 1,2 km** garš smilšainās un oļainās pludmales **posms**[216]. *Zilā karoga* kritēriju ieviešana nodrošina visaptverošu pieeju peldvietu apsaimniekošanai, respektējot vides aizsardzības un ilgtspējīgas attīstības nosacījumus, pievēršot lielāku uzmanību vides kvalitātes uzturēšanai, vides izglītībai un bioloģiskās daudzveidības aizsargāšanai. Tā ir atbildīga pašvaldības administrācijas rīcība, garantējot drošu atpūtu tīrā vidē, kas pieļauj šādas vietas arī popularizēt plašāk. Šo kritēriju nodrošināšana (iespējams, pat vairāk, nekā pats *Zilā karoga* zīmols) ļauj saglabāt Saulkrastu augsto popularitāti apmeklētāju piesaistei.

4.1. Infrastruktūras kapacitāte prioritāri attīstāmajā vietā

Ventspils Piejūras parkam piegulošajai piekrastes teritorijai kā prioritāri attīstāmās vietas daļai Ventspilī (sk. Vp-7. attēlu) iespējams aprēķināt pludmales maksimālo pieļaujamo cilvēku skaitu un saistītās piekļuves infrastruktūras kopējo caurlaidību. Starp Ventspils dienvidu molu un 10. noeju līdz jūrai (2,7 km garumā) pludmales

[216] https://www.blueflag.global/show-site?siteId=7098

platība ir 19,5 ha (195192,61 m²[217]). Vidējais pludmales platums (variē atkarībā no vēja stipruma un virziena) ir ~35 m pie 10. noejas, ap 90 m pie *Surf Saulīte* kafejnīcas, un ~110 m dienvidu mola tuvumā. Maksimālā pludmales ietilpība, izmantojot slodzes un apmeklētāju rotācijas formulu, ir šāda:

kopējā lietderīgā platība (pludmales laukums) / ar vidējo individuālo standartu (50 m² pludmales cilvēkam) (195192,61 m : 10)-10 % publiskās telpas = 17567 cilvēki vienlaikus, jeb 52701 vienā dienā.

Šī platība krasi samazinās stiprāka dienvidrietumu vēja gadījumā, paliekot ārpus ūdens tikai augšējai pludmales daļai. Visā šajā posmā nav smilšainā pludmale — vairāk uz dienvidiem tā pāriet smalkā oļu pludmalē, kas ir mazāk populāra (aiz tās turpinās nūdistu pludmale). Aktualizētos datus un to salīdzinājumu ar 2015. gada rādītājiem iespējams skatīt Piekrastes ģeotelpiskajos datos, kas pieejami VARAM mājaslapā[218]. Plašās auto novietošanas zonas Medņu ielas un jahtu ostas, mola promenādes apkaimē, pie Piejūras parka rada Ventspils pludmales attīstībai lielas priekšrocības. Novērojumi liecina, ka pat karstās peldsezonas brīvdienās iespējas novietot automašīnu pludmales tuvumā ir ar alternatīvām. Stāvlaukumu kapacitāte ir atbilstoša pludmales kapacitātei, bet lielāks skaits piekļuves vietu — labiekārtotu noeju līdz jūrai sastrēguma situācijas dēļ antropogēnās slodzes nerada. Tas gan var veidoties konkrētu viesmīlības pakalpojumu iegādē, piemēram, ar limitētu vietu skaitu pludmales kafejnīcā u.tml., ko savukārt regulē brīvā tirgus pieprasījums. Ārpus prioritāri attīstāmās zonas stāvvietu kapacitāte ir ierobežota pie Staldzenes pludmales un Būšnieku ezera, stihiskas vietas izveidojušās pie Lošupes ietekas.

[217] Izmērīts aerofoto, izmantojot www.daftlogic.com laukumu aprēķināšanas rīku
[218] http://www.varam.gov.lv/lat/darbibas_veidi/tap/lv/?doc=18794

Vp-7. attēls. *Pārskata karte ar piekrastes publisko infrastruktūru prioritāri attīstāmajā vietā Ventspilī.*

Avots: Jāņa Sēta, Nocticus, 2020

4.2. Infrastruktūras stāvoklis un kvalitāte prioritāri attīstāmajā vietā

Piekrastes publiskās infrastruktūras stāvokļa kopējais vērtējums visā Ventspils pilsētas piekrastes zonā ir starp labākajiem Latvijā pēc apsekojumiem 2019. gada sezonā novērtēts kā "labs" (1,2 punkti skalā no viens līdz trīs, sk. K-1. tabulu), atzīmējot dažas nepilnības attiecībā uz esošās infrastruktūras uzturēšanu.

Ventspili pludmales publiskās infrastruktūras stāvokļa ziņā var izcelt kā labās prakses piemēru. Tas attiecināms ne tikai uz infrastruktūras elementu ieviešanu, bet arī par saziņu, kā par tās piemērotību tiek veidota saziņa ar attiecīgajām auditorijām. Piemēram, pielāgojot noeju līdz jūrai kāpu reljefam, takas slīpums ir pārāk liels, lai to izmantotu ratiņkrēslos. Taču no iepriekšējā piekļūstamā punkta — taku sazarojuma tiek norādīts gan virziens, gan attālums, kur iespējams piekļūt jūrai. Ievēroti ne vien universālā dizaina principi, bet izmantota arī pakalpojumu dizaina domāšana secīgi iedziļinoties konkrētajās situācijās visaptveroši (sk. Vp.-8. attēlu).

Vp-8. attēls. *Norāžu zīmju sistēma universālā dizaina risinājumu lietotājiem Ventspils pludmalē.*

Foto: A. Klepers, jūlijs, 2019.

Labās prakses piemērs noeju veidošanai kāpu zonā ir Ventspilī īstenotā koka laipu izbūve, kas iekļaujas ainavā, minimāli izpostot dabisko veģetāciju un tiek uzstādīta respektējot dabisko reljefu(sk. Vp-9. attēlu). Tas gan rada situāciju, ka slīpums takā kāpas dabisko vaļņu dēl pārsniedz universālajā dizainā pieļaujamās normas, kas tiek risināts ar citu alternatīvu piedāvājumu (sk. Vp-8. attēlu).

Caur kāpām veidotie publiskās infrastruktūras elementi ir pārdomāti, savstarpēji saistīti, ievērojot noteiktu vienotu vizuālo stilu. Atbilstoši pludmales zonējumam, tuvāk molam smilšainajā pludmalē publiskās infrastruktūras elementu ir vairāk, ietverot bērnu spēļu laukumus. Tālākajā vietā uz dienvidiem, kur pludmalē ir daudz vairāk oļu, ierīkota nūdistu pludmale, attiecīgi arī daudz mazāk labiekārtojuma, kas ir pārdomāti. Ventspils infrastruktūra tiek labi uzturēta un regulāri kopta, kas nodrošina augstāku apmeklētāju apmierinātību un ilgāku tās kalpošanu.

Vp-9. attēls. *Koka laipa, kas dabiski iekļaujas piejūras kāpu ainavā, tās izbūves laikā minimāli ietekmējot kāpu veģetāciju un iekļaujoties dabiskajā reljefā.*

Foto: A. Klepers, jūlijs, 2019.

5. Operatīvo dienestu piekļuves iespējamība pie jūras prioritāri attīstāmajā vietā

Ventspils pilsētas teritorijā operatīvo dienestu transportam ir optimāla situācija. Kopā ir trīs piekļuves vietas jūrai. Ventspils Piejūras parks un tam pieguloša piekrastes teritorija kā prioritāri attīstāmā vieta ir nodrošināta ar brīvi pieejamu nobrauktuvi līdz Ventas akvatorijai Kr. Valdemāra ielā. Turp var nokļūt pa asfaltētu ceļu, kura galā ir plašs stāvlaukums ar speciāliem laivu nolaišanas krāniem. Otra piekļuves vieta ir Parka ielas galā, kur iespējams piekļūt ar visa veida tehniku (jāņem vērā atpūtnieku daudzums, jo šī nobrauktuve atrodas plaši apmeklētā rekreācijas zonā. Tuvumā esoša piekļuves vieta ir uzņēmuma *Ventamonjaks serviss*, teritorijā, kur var piebraukt ar visa veida transportu. Taču, lai iekļūtu uzņēmuma teritorijā, vajadzīga atslēga, kas var aizņemt organizatorisku laiku. Vēl viena nobrauktuve ir Vārves pagastā pie Cirpstenes, kas arī var tikt izmantota glābšanas darbu organizēšanai Ventspils pilsētas dienvidrietumu daļā.

Zilā karoga pludmales glābšanas dienests darbojas peldsezonas laikā (sk. VP-10. attēlu). Drošības nolūkos pludmalē izveidoti divi novērošanas torņi. Glābēji aprīkoti ar nepieciešamo inventāru.

Vp-10. attēls. *Pludmales glābšanas dienesta darbinieki, izvietojot peldēšanas zonas robežzīmes.*

Foto: A. Klepers, jūlijs, 2019.

6. Priekšlikumi vajadzīgajiem pasākumiem situācijas uzlabošanai, lai mazinātu apmeklētāju radīto slodzi uz vidi un pilnveidotu piekrastes publisko infrastruktūru

Daļa priekšlikumu jau izteikti attiecīgajās tematiskajās nodaļās kopā ar problēmu raksturojumu. Šeit vēlreiz īsumā uzsvērti galvenie ieteikumi vajadzīgajiem pasākumiem situācijas uzlabošanai, lai mazinātu apmeklētāju radīto slodzi uz vidi un pilnveidotu piekrastes publisko infrastruktūru. Tie pamatā adresēti pašvaldībai, ja nav minēts citādāk.

Prioritāri attīstāmajai vietai

1. Infrastruktūru peldsezonas atklāšanai izvietot jau pirms maija sākuma brīvdienām, negaidot 15. maiju kā oficiālu peldsezonas darba uzsākšanu. Tas ir laiks, kad liela daļa cilvēku izmanto laiku nokļūšanai pie jūras, īpaši siltos laikapstākļos. Augu aktīvajā veģetācijas periodā tas var radīt nevajadzīgi lielu antropogēnu slodzi uz veģetāciju.
2. Autostāvlaukumu automatizēšana ar elektronisko automašīnu skaitītāju izvietošanu un sasaisti ar digitālajiem displejiem pie iebraukšanas pilsētā vai galvenajos satiksmes mezgla punktos, ar pārskatāmu kopējo stāvlaukumu izvietojums un attālums līdz jūrai.
3. Publiskās infrastruktūras tīkla pilnveide, ņemot vērā Aizsargājamo biotopu saglabāšanas vadlīnijas Latvijā[219], integrējot universālā dizaina risinājumus trūkstošajās vietās un izmantojot vienotu vizuālo identitāti ar oriģināliem vietas identitātes akcentiem (piemēram, pludmales kafejnīcām, saldējumu tirgotavām u. c.), lai padarītu pludmales atmosfēru mājīgāku.

[219] https://nat-programme.daba.gov.lv/public/lat/publikacijas_un_dokumenti/#vadlinijas

4. Stāvvietu izveide elektroskūteru ērtai un drošai novietošanai pludmalē, gatavība pielāgoties jauniem mobilitātes risinājumiem.
5. Automatizētā apmeklētāju uzskaites sistēmas izveide (līdzīgi kā pie Būšnieku ezera) pie noejas vietām līdz jūrai (pēc Rīgas pašvaldības parauga, kas šobrīd ir līdere šajā jomā) — apmeklētāju monitoringam, tūrisma plūsmu plānošanai un investīciju atdeves mērījumiem. Datu regulāra publicēšana Atvērto datu portālā *Data.gov.lv* nepārtraukta piekrastes apmeklētības monitoringa vajadzībām.
6. Tūrisma un viesmīlības jomas vai saistīto nozaru uzņēmējdarbībai nepieciešamās atbalsta infrastruktūras izveide un ilgtspējīgas komercprakses risinājumu veicināšana prioritāri attīstāmajā vietā: vismaz vēl vienas pludmales kafejnīcas nomas platības izveide, kas veicinātu viesmīlības pakalpojumu attīstību piekrastē un paaugstinātu vietas pievilcību.
7. Atkritumu apsaimniekošanas uzlabošana publiskajā piekrastes zonā (stāvlaukumi, noejas līdz jūrai, oficiālā peldvieta) — šķirošanai piemērotu atkritumu konteineru izvietošana un apsaimniekošanas regularitāte saistīti ar iepriekš prognozējamiem apmeklētāju plūsmas palielinājumiem peldsezonas laikā (īpaši karstā laikā un brīvdienās). Atkritumu (īpaši vienreiz lietojamo plastmasas trauku un piederumu), kā arī iepakojuma aprites ierobežojumi piekrastes un pludmales publiskajos pasākumos.
8. Pludmales un piekrastes zonā ar jau īstenotajiem un prioritāri aptvertajiem pasākumiem varētu būt iespējams sasniegt pozitīvu efektu. Tādēļ papildu pasākumu ietvaros kā būtiskākā prioritāte ir upju ienešu samazināšana, īstenojot preventīvos pasākumus pilsētas teritorijā, piemēram, Ventspils Promenādes tuvumā, attiecinot uz tās teritorijā notiekošiem pasākumiem un apsaimniekošanas režīmu tādus pašus nosacījumus kā uz tiešā pludmales tuvumā notiekošiem pasākumiem.
9. Ieviest atkritumu šķirošanas konteineri pēc Kolkas parauga pie galvenā auto stāvlaukuma līdzās Piejūras parkam.
10. Mērķtiecīga vides izglītības organizēšana, vides apziņas palielināšana sabiedrībā, iedzīvotāju un apmeklētāju iesaiste publiskās kampaņās, informējot par atkritumu ietekmi un iesaistot sakopšanas iniciatīvās, mazinot antropogēno ietekmi uz vidi, atbildīgu piekrastes apmeklējumu un dabas daudzveidības vērtību respektēšanu.
11. Ilgtspējīgas komercprakses risinājumiem tūrisma attīstības nodrošināšanai un konkurētspējai ilgtermiņā būtu pakāpeniski jārada klastera veida struktūra ar lielāku uzņēmēju iesaisti kopīgu tirgvedības pasākumu īstenošanā (lēmumu pieņemšanā un līdzfinansēšanā). Apspriežama noteiktu uzņēmējdarbības formu nodošanu privatizēšanai, lai attīstītu lielāku privātā sektora īpatsvaru primāro tūristu piesaišu jomā.
12. Infrastruktūras attīstīšana noteiktu vaļasprieku aktivitāšu īstenošanai ārpus tradicionālās vasaras peldsezonas (piemēram, labākie risinājumi ziemas peldes nodrošināšanai).

Teritorijai kopumā

13. Lineāro starptautisko maršrutu (*Jūrtaka, EuroVelo 13*) un Zaļā dzelzceļa maršrutu savienojumu integrēšana un attīstības vecināšana blakus pašvaldībās, kas var radīt lielāku apmeklētāju plūsmu Ventspilij kā lielākajam reģiona pakalpojumu centram.
14. Stāvlaukuma paplašināšana pie Staldzenes pludmales, vietējo uzņēmēju viesmīlības un aktīvā tūrisma pakalpojumu attīstības veicināšana.
15. Rekreatīvās makšķerēšanas tūrisma attīstība starptautiskiem tirgiem, atbalsta iniciatīvas atbalsta infrastruktūras vai pasākumu izveidei, uzņēmējdarbības attīstības veicināšanai šajā jomā (*ReTrout* projektā iesaistījušies vairāki Ventspils uzņēmēji).

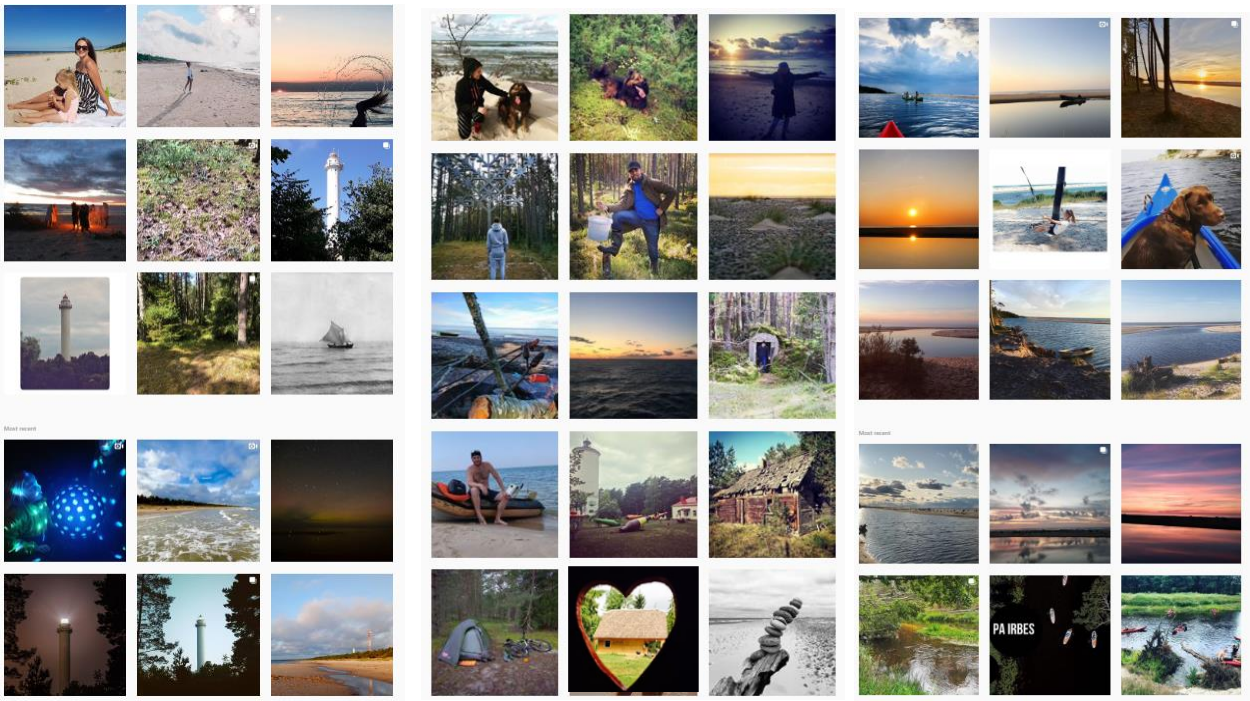
Citas aktivitātes saskaņā ar Piekrastes plānojuma 1. pielikumu[220]. Visas ar publiskās infrastruktūras attīstību saistītās aktivitātes detalizētāk plānojamas, ņemot vērā krasta ģeoloģiskos procesus un projekta "Dabas skaitīšana"[221] ietvaros iegūtos ES nozīmes īpaši aizsargājamo biotopu teritoriālās izplatības un kvalitātes apzināšanas datus.

[220] Pieejams lejupielādei: http://polsis.mk.gov.lv/api/file/file7176177217699516273.DOCX

[221] Darbības programma "Izaugsme un nodarbinātība" 5.4.2. specifiskā atbalsta mērķa "Nodrošināt vides monitoringa un kontroles sistēmas attīstību un savlaicīgu vides risku novēršanu, kā arī sabiedrības līdzdalību vides pārvaldībā" projekts Nr. 5.4.2.1/16/I/001 "Priekšnosacījumu izveide labākai bioloģiskās daudzveidības saglabāšanai un ekosistēmu aizsardzībai Latvijā" jeb "Dabas skaitīšana", informācija par projektu https://www.daba.gov.lv/public/lat/projekti/aktualie_projekti/dabas_skaitisana1/

TĀRGALES pagasts

1. Piekrastes apmeklētāju plūsmas raksturojums

Tg-1. attēls. *Tārgales pagasta piekrastes apmeklētāju Instagram vietnē ievietotās populārākās un nesenākās bildes, lietojot #mikeltornis un #irbesieteka mirkļbirku vai Ovišu vietas identifikatoru.*

Avots: Instagram, februāris 2020 (#mikeltornis, n=30 no 251 un #irbesieteka, n=15 no 60)

1.1. Apmeklētības izvērtējums

Tg-1. tabula. *Kopējie apmeklētāju plūsmas rādītāji Tārgales pagastā.*

kritērijs	*vērtība*	
gads	***2019***	***2015***
Tūristu mītņu skaits	15	8
Tūristu mītņu kapacitāte — numuri viesiem	68	42
Tūristu mītņu kapacitāte — gultasvietas	233	152
Vērtētais* tūristu nakšņojumu skaits	9 100	5 936
Latvijas rezidentu vienas dienas braucienu skaits uz Ventspils novadu (CSP aptauja, 2018)	58 916	nav datu
Latvijas rezidentu vairāku dienu braucienu skaits uz Ventspils novadu (CSP aptauja, 2018)	61 276	
Vērtētais apmeklējumu skaits gadā prioritāri attīstāmajā vietā — Miķeļtorņa pludmalē	37 000	**126 349

**Aprēķinam izmantots vidējais gultasvietu noslogojums (Latvijas piekrastē ārpus lielajām pilsētām ir 10,7 % gadā; CSP, 2019). **Apmeklējumu skaita vērtējums 2015. gadā visā Ventspils novada pludmalē.*

Piekrastes apmeklētību raksturo trīs veidu plūsma: vietējo iedzīvotāju un viņu viesu atpūta pie jūras, vienas dienas apmeklētāji — pamatā ceļotāji no Kurzemes

reģiona iekšzemes vietām un vietējie vai ārvalstu tūristi, kuri izvēlas nakšņot Tārgales pagastā, ko ļoti ietekmē sezonalitāte (sk. Tg-1. tabulu) — pamatā vasarā, taču specifiski jūras piekrastes makšķernieki arī aukstajā sezonā (īpaši oktobrī un novembrī), kad labāk ķeras butes.

Nakšņotāji tūristu mītnēs

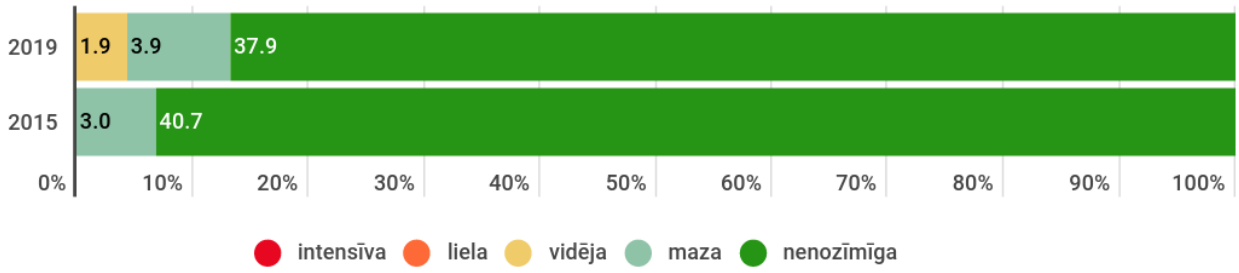
Tārgales pagastā 2019. gadā darbojas 15 tūristu mītnes. Kopējā tūristu mītņu kapacitāte pagastā ir 68 numuri viesiem un 233 gultasvietas (pieejamo gultasvietu skaitā neietverot >100 papildus izvietotās gultasvietas). Starp lielākajām ir kempings *Miķeļbāka* un kempings *Jēņi*, arī viesu māja un kempings *Podnieki* Ventspils pievārtē un *Pizā* Miķeļtornī. Kopš 2015. gada darbība uzsākta septiņās jaunās tūristu mītnēs, kas pamatā visas ir brīvdienu mājas. Ventspils novadā kopumā 77 % nakšņojumu ir attiecināmi uz Latvijas rezidentiem, bet lielākā daļa ārvalstnieku (11 %) ir no Lietuvas. 2018.gdaā reģistrēti viesi no 38 citām valstīm, tostarp visvairāk no Vācijas, Krievijas, Igaunijas, Polijas, Somijas, Šveices un Nīderlandes (CSP, 2019).

Pludmales apmeklētāji un piekrastes apmeklētības intensitāte

Uzstādītais automātiskais apmeklētāju skaitītājs noejas vietā līdz jūrai pie bijušās Pizas skolas paguva nostrādāt tikai vienu nepilnu dienu, līdz tika nopostīts (vienīgais gadījums visas peldsezonas laikā 2019. gadā). 28. jūlijā starp pl. 11:00 un 22:00, kad tas tika nopostīts, kopā tika uzskaitīti 113 apmeklējumi. Šī ir vieta, kas piesaistīta ciema centrālajam publiskajam auto stāvlaukumam un aptuveni norāda uz vietas aktivitāti, apmeklējumu skaitam dienā peldsezonas laikā svārstoties starp 100 un 200. Noeja līdz jūrai pie Miķeļbākas kempinga ir populārāka, ko pamatā ikdienā izmanto tur dzīvojošie viesi, bet arī viendienas apmeklētāji, kas izvēlas auto novietot kempinga teritorijā, izmantot ēdināšanas pakalpojumus u. c. Tur apmeklējumu skaits svārstās starp 200 un 300 dienā, atkarībā no viesu skaita kempingā, var arī pārsniegt to. Sava noeja līdz jūrai ir arī Pizā viesu mājai un kempingam, kur apmeklējumu skaits ir mazāks, nekā centrālajā kempinga noejā. Kopā viena kilometra posmā dienā tie ir ap 500 apmeklējumiem, kas nepārsniedz pludmales kapacitāti (sk. 4. 1. nodaļu.).

Pludmales apmeklētāju intensitāte ir pieaugusi (sk. Tg-2. un Tg-3 attēlu), salīdzinot ar 2015. gadu. Palielinājusies apmeklētība Miķeļtornī un Irbes grīvā. Pieaugums reģistrēts Jaunciemā, kur izbūvēta jauna nobrauktuve un to atklājuši arī nakšņotāji kemperos vai teltīs. Apmeklētība palielinājusies Liepenē, kur šajā periodā atvērusies tūristu mītne un kafejnīca "Vējciems"[222]. Apmeklētība pieaugusi Ovišragā, īpaši saistībā ar Ovišu bākas kā industriālā mantojuma popularizēšanu. Apmeklētība ir lielāka arī vairākām tūristu mītnēm. Lūžņa ir vienīgā vieta, kur apmeklētāju plūsma ir mazinājusies, kas saistīts ar dabas aizsardzības pasākumiem piekrastē un sezonāla lieguma noteikšanu putnu ligzdošanas laikā Ovišu dabas liegumā. Tas šādā kontekstā ir mērķtiecīgi veikts pasākums, izpildot *Natura 2000* teritorijas dabas lieguma Oviši dabas aizsardzības plānā noteiktās prioritātes. Apmeklētības intensitāte ir izteikta, salīdzinot ar visas Latvijas jūras piekrastes rādītājiem — pēc maksimālā apmeklētāju skaita dienā uz 1 km. To raksturo šādas vērtības: intensīva (>5000), liela (1000-5000), vidēja (300-1000), maza (100-300), nenozīmīga (<100).

[222] https://www.booking.com/hotel/lv/vejciems.lv.html

Tg-2. attēls. *Baltijas jūras piekrastes apmeklējumu intensitātes salīdzinājums Tārgales pagastā 2015. un 2019. gadā.*

Avots: Nocticus, 2019

Pa reģionālo ceļu P124 starp Ventspili un Kolku diennaktī brauc 100 līdz 300 automašīnas[223]. Intensitāte nav liela, īpaši vasarā starp braucējiem ir daudz tūristu, bet kravas transportam šajā posmā reģistrēta neliela, taču regulāra plūsma (mazāk par 10 % no kopējā automašīnu skaita).

Apmeklētāji citās piekrastes tūristu piesaistēs

Tārgales pagastā nav daudz tūristu piesaistes, kas ir komercializētas un gūst lielāku ekonomisku labumu no tūrisma. Starp Ventspili un Mazirbi piekrastē nav arī neviena pārtikas veikala, tāpēc tūrisma komersanti ir praktiski vienīgie, kas gūst finansiālu labumu no apmeklētāju plūsmas palielināšanās. Populārākie tūrisma objekti visi ir saistīti ar piekrasti — Ovišraga bāka, Miķeļtornis, Irbes grīva. Irbe ir populārākā Kurzemes kanoe brīvdienu ūdenstūrisma upe, kas gada laikā piesaista vairākus tūkstošus laivotāju (vērtēts ~5000), kam popularitātes ziņā Kurzemē līdzinās vien Abava. 2019. gada augusta nedēļas nogalē pēc divu laivu nomas operatoru ziņām upē vienlaikus bija ap 230 laivām. Ovišraga bāka ir starp izcilākajiem industriālā mantojuma tūrisma objektiem Latvijā. Piemēram, 2018. gada industriālā mantojuma atvērto durvju dienās bāka piesaistīja ~3000 apmeklējumu[224]. Līdzīgs pieprasījums veidotos Miķeļbākai, jo tiešā tuvumā ir populāras tūristu mītnes, tomēr šis objekts apmeklētājiem nav atvērts. Irbes grīva piesaista ne vien laivotājus, bet arī atpūtniekus un nakšņotājus teltīs vai kemperos (vienlaicīgi vairāk par 220 cilvēkiem, 70 automašīnām). Izveidotā AS "Latvijas Valsts meži" atpūtas vieta vasaras atvaļinājumu laikā regulāri tiek pārslogota. Lai arī Irbes grīvā no 1. aprīļa līdz 15. jūlijam noteikts sezonāls liegums, fiziski apmeklētāju ierobežojumi tiek kontrolēti vāji, par to nav pieminēta informācija svarīgākajos laivotāju tūrisma informācijas resursos[225],[226]. Viens no līdz šim neatrisinātiem šķēršļiem starptautiskajā piekrastes gājēju maršrutā E9 (*Jūrtaka*) ir katastrofālā stāvoklī esošais gājēju tilts pie Lielirbes dzelzceļa ēkas. Reģionālās nozīmes ceļš P124 ir nozīmīgs savienojums Kolkasraga un Slīteres NP tūristiem, īpaši velotūristiem, kas aktualizē arī *EuroVelo 13* maršruta turpmāku izstrādi un ieviešanu. Pastāvīgu tūristu plūsmu vēlā rudenī veido makšķernieki, kas brauc ķert butes. Ovišrags līdzās Kolkas ragam kā otra vieta Irbes šauruma tuvumā ir izcila ziemojošo un migrējošo putnu vērošanas vieta.

[223] https://lvceli.lv/informacija-un-dati__trashed/#satiksmes-intensitate
[224] http://travelnews.lv/index.php?m_id=18255&i_id=5&pub_id=118493
[225] https://www.upesoga.lv/lv/marsruti/river/37-irbe/
[226] http://www.campo.laivas.lv/lv/marsruti/Kurzeme/?pg=AbavaIrbe

Tg-3. attēls. *Piekrastes publiskā infrastruktūra, apmeklētības intensitāte un slodze uz veģetāciju Tārgales pagastā un Ventspils novadā.*

Avots: Jāņa Sēta, Nocticus, 2020

Miķeļtornis kā prioritāri attīstāmā vieta

Ventspils novads ar garāko jūras piekrastes daļu Latvijā ir starp retajiem (līdzās Nīcas, Grobiņas un Carnikavas novadam), kura piekrastē nav izveidota neviena oficiāla peldvieta. Lai arī Tārgales pagasta tūrisma vietnē jūra tiek īpaši izcelta apmeklētāju piesaistei, pozicionējot to kā pirmatnēju: "Tārgales pagasta 45 km garā jūras robeža pārsteidz ar pirmatnēju dabas ainavu (..) un senajiem lībiešu ciemiem[227]", neviena oficiāla peldvieta sājā posmā nav. Miķeļtorņa apmeklētāju skaits peldsezonā ir tik liels, ka virzot to kā vienu no prioritāri attīstāmajām vietām pašvaldībā, atbildīga rīcība pret vidi un apmeklētājiem būtu piešķirt šai piekrastes daļai oficiālās peldvietas statusu. Tas ļautu arī šo vietu popularizēt plašāk, ņemot vērā tās izcilās īpašības, kaut arī sasniedzamība pa V1335 putekļaino un neregulāri uzturēto grants seguma ceļu nav atbilstoši pieprasītai piekrastes atpūtas vietai.

1.2. Potenciālās tūrisma nišas

Miķeļtornis kā nomaļāka vieta pie atklātās jūras ar plašiem dabiskiem apvidiem apkārtnē ir izcili piemērots brīvdienām dabā pie jūras, kas koncentrētas uz ārvalstnieku segmentu. Arī aktīva atpūta dabā vai mierīgas brīvdienas, iekļaujot meditācijas, korporatīvās nometnes, kas veido pretstatu pilsētvidei un būvētai izklaidei ir atbilstoši. Šī ir izcila pieturvieta Baltijas mēroga maršrutos ceļā uz Slīteres nacionālo parku. Sasaistē ar Miķeļtorni veidojams plašāks garo pārgājienu, vietējo velomaršrutu un tuvumā esošās Irbes upes laivu maršrutu tīkls, ko var lietot dažādās kombinācijās un dažādā secībā. Tas palielinātu vietai atbilstošu aktīvās atpūtas piedāvājamu kempinga un viesu māju klientiem, respektējot dabas aizsardzības nosacījumus *Natura 2000* teritorijās. Velomaršrutiem lielāks potenciāls saistāms ar bijušo šaursliežu dzelzceļa trasi un *EuroVelo 13* maršrutu.

Vieta ir pievilcīga, lai veidotu arī uz ārvalstu makšķerniekiem koncentrētu starptautisku piedāvājumu, atbilstoši *ReTrout* [228]projekta un Kurzemes plānošanas reģiona veiktajām iestrādnēm. Pakāpeniski jārada piekļuve Miķeļtorņa bākai, jāattīsta vairāk citi saistīti piedāvājumi, jāatjauno gājēju tilts pār Irbes upi. Joprojām ir niša komfortablai brīvdienu mājai, kas ar augstu ekoloģisko izpratni un kvalitatīvu dizainu prot izmantot vidi, nodrošinot "aizbēgšanu" no stresa, darbiem un pilsētas trokšņiem, nepazeminot komforta līmeni ap Ovišragu u. c.

2. Pārskats par ilgtermiņa atkritumu slodzi un tās izmaiņām pludmalē

Par ilgtermiņa atkritumu slodzi un tās izmaiņām Tārgales pagasta pludmalē skatīt kopējo novada pārskatu pie Jūrkalnes pagasta nodaļas. Tārgales pagastā nav nevienas oficiālās peldvietas[229], tāpēc 2019. gada peldsezonā nav arī veikti peldvietu ūdens kvalitātes mērījumi.

Publiskās infrastruktūras lauka apsekojumu laikā novērotas vairākas problēmu vietas atkritumu slodzes kontekstā. Viena problēma saistīta ar rudens un ziemas makšķernieku sezonu, kas lielākā skaitā ierodas Ovišragā, Miķeļtornī, Lūžņā, Jaunciemā, Liepenē — vietās, kur jūra ir salīdzinoši tuvu no auto stāvvietas. Gan

[227] http://targale.ventspilsnovads.lv/turisms/
[228] https://retrout.org/
[229] https://likumi.lv/ta/id/295404-peldvietas-izveidosanas-uzturesanas-un-udens-kvalitates-parvaldibas-kartiba

ieraksti sociālajos tīklos, gan vērojumi dabā liecina, ka sadzīves atkritumu palikšana pēc makšķerēšanas ir aktuāla. Arī makšķernieku rīcība ir dažāda, taču pludmalē daļa no infrastruktūras tiek regulāri apsaimniekota vien peldsezonas laikā, tāpēc, ja apmeklētāji nav apzinīgi un nerīkojas pēc principa "ko atnesi, to aiznes", tad arī atkritumi paliek (sk. uzrakstu ar vēstījumu par atkritumu savākšanu Tg-4. attēlā).

Tg-4. attēls. *Vietējo izlikts brīdinājuma uzraksts makšķerniekiem par vajadzību savākt savus sadzīves atkritumus Ovišragā.*

Foto: A. Klepers, jūlijs, 2019

Līdzīga problēma ir stihiski izveidotajos stāvlaukumos pie Lūžņas upes grīvas (sk. Tg-5. attēlu), kas arī ir plekstu makšķernieku iecienīta vieta. Peldsezonas laikā (27. jūlijs) Ovišu publiskajā stāvlaukumā novērots pilns atkritumu konteiners, kas netika izvests vairākas dienas, atkritumu maisiem krājoties tam blakus. Sadzīves atkritumu savākšana Irbes grīvā tiek nodrošināta regulāri, kamēr tur lielāka problēma pastāv ar netīrām sausajām tualetēm. Arī ūdenstūristu apmetnes Irbes krastā lielākoties ir uzturētas labā kārtībā ar atsevišķiem izņēmumiem. Lielāks sadzīves atkritumu daudzums ilgstoši nesavākts mētājas ap Irbes tiltu pie ceļa P124. Liepenē pludmales konteineri novēroti pārpildīti, ka atkritumu kaudze krājās tiem blakus (sk. Tg-6. attēlu). Miķeļtornī līdzās atkritumu konteineriem ciema centrā (nav ieviesta atkritumu šķirošanas iespēja) novietotie arī lielgabarīta atkritumi — veci dīvāni u. c. Atvērtie sadzīves atkritumu konteineri piesaista vārnas, kas daļu sadzīves atkritumu izmētājušas pa tuvāko apkārtni. Mazākajos stāvlaukumos novietot atkritumu tvertnes nebūtu rekomendējams, pakāpeniski panākot, ka atkritumus apmeklētāji ved līdzi vai izmet atkritumu konteineros ciemu teritorijā, kur tos vieglāk apsaimniekot.

Daudzviet Tārgales pagasta kāpu zonā (piemēram, Olmaņos, Lūžņas grīvas apkārtnē, pie Jaunciema, pie Lielirbes, Irbes grīvas, Ovišos u.c.) saglabājušās degradētas būves vai to paliekas no padomju okupācijas laika armijas darbības.

Tādējādi tiek pazemināta ainavas kvalitāte, vietām tas radījis arī lielāka apjoma būvgružu atkritumus mežainajās kāpās vai sekundāro kāpu daļā. Tūristu mītņu vietās nav novērots tik daudz problēmu saistībā ar sadzīves atkritumiem, kā publiskajās infrastruktūras vietās. Lai saglabātu pievilcīgu vidi saviem viesiem, ar atkritumu novākšanu publiskajās vietās nereti nodarbojas tūrisma uzņēmēji.

Tg-5. attēls. *Sadzīves atkritumi pie stihiski izveidotā stāvlaukuma līdzās Lūžņas upes grīvai.*

Foto: A. Klepers, jūlijs, 2019

Tg-6. attēls. *Pārpildītie pludmales atkritumu konteineri Liepenes pludmalē.*

Foto: A. Klepers, jūlijs, 2019

Daļa no šīm problēmām risināmas, organizējot labāku atkritumu apsaimniekošanas sistēmu, ieviešot atkritumu šķirošanas iespējas. Pakāpeniski likvidējamas degradēto būvju paliekas un būvgruži, kas ir resursu ietilpīgs pasākums jutīgajā kāpu zonā. Liela daļa cēloņu saistīta ar apmeklētāju vides apziņu un rīcībām, kas ietekmējama,

īstenojot vides izglītības pasākumus. Vairāk par kopējo situāciju un risinājumiem skatīt kopējo Ventspils novada pārskatu pie Jūrkalnes pagasta nodaļas.

3. Antropogēnā slodze uz veģetāciju

Tārgales pagastā ir garākā jūras piekraste (43,7 km) starp Latvijas pašvaldībām un dabas liegums "Ovīši" aizņem aptuveni 33 km no krasta līnijas. Pēc antropogēnās slodzes uz veģetāciju visa teritorijas piekraste iedalās četrās daļās: 1 km — stipri ietekmēta, 8,9 km — vidēji ietekmēta, 18 km — vāji ietekmēta un 15,8 km — ļoti vāji ietekmēta (sk. Tg-3. attēlu). Tārgales pagasta piekraste ir ar vismazāko antropogēno ietekmi vidēji, tomēr pastāv nesekmīgi pārvaldīti posmi, kur pārlieku liela antropogēnā slodze degradē dabas pamatni. Dabas liegums ir daļa no Latvijas piekrastes, kura ir nacionālas nozīmes ainavu telpa, ņemot vērā gan tās ekoloģiskās, gan vizuālās vērtības. Lieguma teritorijā dominē dabiska ainava, izņemot esošo ciemu teritorijās un kādreizējo militāro objektu vietās.

Lielākā antropogēnā slodze uz veģetāciju no apmeklētāju plūsmas ir trīs vietās: Liepenē, Miķeļtornī un Irbes grīvā. Miķeļtornī no lielākajiem kempingu laukumiem iemītas takas ved pludmales virzienā un pirms pludmales esošajā kāpā plašāk sadalās dažādos virzienos. Lai arī apmeklētība ir liela un tās intensitāte pieaug pludmalei piemērotu brīvdienu laikā, labiekārtotas infrastruktūras, lai mazinātu antropogēno slodzi uz primārajām kāpām, pietrūkst. Smilšainās takas tuvāk jūrai sazarojas lielā platībā nomīdot kāpu veģetāciju.

Liepenē stāvākā smilšainā krasta nogāze tuvāk jūrai ir noplicināta lielā platībā un apmeklētāju piekļuve jūrai izraisījusi mehānisku krasta degradāciju. Tuvāk pludmalei regulāri tiek novietotas vairākas automašīnas, lai arī iepriekš ir brīdinājuma zīme par aizliegumu iebraukt kāpu zonā.

Kritiski liela apmeklētāju koncentrācija ir Irbes grīvā (sk. Tg-7. attēlu), lai arī vietas apmeklētība ir regulēta ar sezonāla dabas aizsardzības lieguma ieviešanu (grīvu aizliegts apmeklēt putnu ligzdošanas sezonas laikā līdz 15. jūlijam), apmetnes vietā Irbes grīvā nav pamanāmu norāžu par šo sezonālo liegumu. Tā izpilde faktiski netiek nodrošināta. Problemātiska ir mašīnu braukšana kāpu zonā, ignorējot dažviet izliktās mehāniskās barjeras (norobežojumu vai akmeņus). Irbes grīva ir iecienīta ilglaicīgai telšu būvēšanai un citi atpūtnieki tur pavada pat nedēļu. Esošie dabiskie biotopi nav tik noturīgi pret šādu pārmērīgu antropogēno slodzi, veidojas plaši smilšaini laukumi ar degradētu zemsedzi. Irbes grīvas apkaimē identificētas vismaz 15 ugunskuru vietās, no kurām tikai daļa ir labiekārtota un legāla. Plašākā apkārtnē tiek izvākta sausā koksne ugunskuru malkas vajadzībām.

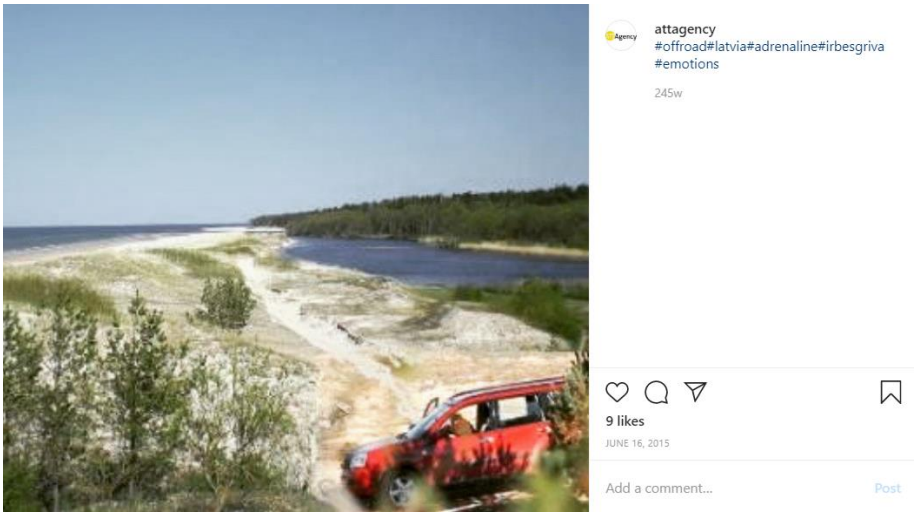
Konflikti ar kāpu izbraukāšanu rodas bušu ķeršanas sezonā, īpaši oktobrī un novembrī. Vietām kāpās (Jaunciemā, Lūžņas grīvā u. c.) ir ugunskuru pēdu paliekas. Kāpu izbraukšana fiksēta arī kā apvidus mašīnu (sk. Tg-8. attēlu) vai kvadraciklu izklaide, kas būtu pilnībā ierobežojama. Nav atbalstāma vietām novērojamā prakse ceļu apbērt ar organiskiem materiāliem, piemēram, nopļauto zāli, jo tādējādi tiek pienests kāpu biotopiem nerakstūrīgs barības vielu daudzums un augu sēklas. Pieļaujama laivu pievešanas ceļu vai to malu noklāšana ar priežu zariem, kas veicina smilšu akumulāciju, bet sadalās lēni un būtiski nepalielina organiskas daudzumu.

Dabas liegumā "Ovīši" vairākās vietās konstatēta invazīvā suga — krokainā roze. Suga ieviešas vai tiek stādīta kāpās, un nereti strauji izplatās, samazinot biotopam dabisko sugu daudzveidību un struktūru. Lai nepieļautu sugas nekontrolētu izplatīšanos, ieteicami pasākumi tās apkarošanai. Nav pieļaujama sugas stādīšana pelēkajās kāpās vai priekškāpās, vai teritorijās, kas tieši robežojas ar šiem biotopiem.

Tg-7. attēls. *Neatļauti novietotas automašīnas Irbes upes grīvas kāpu zonā.*

Foto: A. Klepers, jūlijs, 2019

Tg-8. attēls. *Jūras kāpu izbraukāšana, publicējot to sociālo mediju vietnē.*

Avots: Instagram, 2015. gada jūlijs.

Citi Tārgales pagasta ciemi un piekrastes daļa, ņemot vērā mazo apdzīvotības blīvumu, pieejamos pakalpojumus un labiekārtojumu, nav tik saistoši lielam apmeklētāju skaitam. Esošie apmeklētāji, kuru ir mazāk, iespējams, ir motivētāki un vairāk respektē vidi. Ovišu dabas liegumā ieviestais sezonālais aizsardzības režīms vairākās zonās piekrastes putnu ligzdošanas laikā sekmē arī veģetācijas atjaunošanās dabiskos procesus.

4. Publiskās infrastruktūras izvērtējums

Ventspils novada Tārgales pagastā bez Miķeļtorņa kā prioritāri izvirzītās attīstības vietas, lielāka apdzīvotība un apmeklējums ir arī citās attīstāmajās vietās: Liepenē, pie Ovīšu bākas, Lūžņā un Lielirbē. No šīm vietām lielākais apmeklējums un arī antropogēnā slodze uz piekrastes veģetāciju ir Liepenē, pie Ovīšu bākas un Lielirbē, mazāk aktuāli Lūžņā. Lielirbē infrastruktūras trūkums un lielā apmeklētība rada īpaši lielu slodzi kāpu veģetācijai, kur vajadzīgi operatīvi risinājumi situācijas uzlabošanai (publiskās infrastruktūras izveidei, apmeklētāju plūsmas mērķtiecīgai vadībai).

4.1. Infrastruktūras kapacitāte prioritāri attīstāmajā vietā

Miķeļtorņa pludmalei kā daļai no prioritāri attīstāmās vietas (sk. Tg-10. attēlu) iespējams aprēķināt pludmales kā konkrētas ietilpības telpas maksimālo pieļaujamo cilvēku skaitu un saistītās piekļuves infrastruktūras kopējo caurlaidību. Vienu km garā zonā gar kempinga un bākas noejām pludmales platība ir 4,25 ha (42545,24 m^2[230]). Vidējais pludmales platums (variē atkarībā no vēja stipruma un virziena) ir ~37 m pie bākas. Maksimālā pludmales ietilpība, izmantojot slodzes un apmeklētāju rotācijas formulu, ir šāda:

> *kopējā lietderīgā platība (pludmales laukums) / ar vidējo individuālo standartu (50 m^2 pludmales cilvēkam) (42545,24 m : 50)-10 % publiskās telpas = 766 cilvēki vienlaikus, jeb 2298 vienā dienā.*

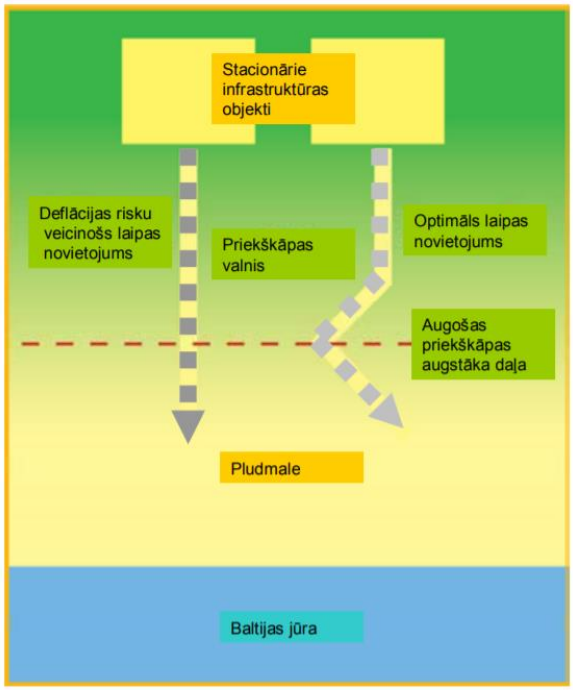
Šī platība krasi samazinās stiprāka dienvidrietumu vēja gadījumā, paliekot ārpus ūdens tikai augšējai pludmales daļai. Miķeļtornī (arī citās vairāk apmeklētajās vietās), kur priekškāpas valnī izveidojušies pārrāvumi regulāras apmeklētāju nostaigāšanas rezultātā, vajadzīgs izveidot vieglas konstrukcijas laipas, lai ierobežotu tālāku smilšu izpūšanu. Rekomendējamās laipu vietas atbilst esošajām centrālajām taku vietām no lielākajiem kempingu laukumiem, tūristu mītnēm, arī publiskā stāvlaukuma pie Pizas bijušās skolas. Tās norādītas aktuālajā dabas lieguma "Ovīši" dabas aizsardzības plānā. Miķeļtorņa A daļā nepieciešams nožogojums gar pelēkajām kāpām, lai novirzītu gājēju plūsmu uz pašvaldības teritorijas plānojumā noteikto pieeju jūrai, kur izveidojama laipa, tādējādi samazinot pārrāvumu veidošanos priekškāpas valnī.

Koka laipu iekārtošanai (sk. Tg-9. attēlu) detālas norādes dotas dabas lieguma "Ovīši" dabas aizsardzības plānā. Kopējais nākotnē pieļaujamo laipu skaits dabas lieguma teritorijā, atbilstoši dabas aizsardzības plānam ir 21 laipa, ar kopējo garumu — 1500 m. Vairākas no plānotajām vietām ir ar salīdzinoši mazu antropogēno slodzi un nav prioritāras. Teritorija, kur vēl bez Miķeļtorņa kā prioritāri attīstāmās vietas šāds pasākums būtu visaktuālākais, ir Irbes grīvas kreisais krasts (Plašāk Lielirbe atzīmēta kā prioritāri attīstāmā vieta). Tajā rekomendējams izveidot vienu vai divas laipas, kas novirzītu apmeklētājus uz liedagu pirms pamestās ēkas, lai ligzdošanas sezonas laikā samazinātu traucējumu putniem, kā arī ierobežotu vēja eroziju teritorijā starp priekškāpas valni un Irbes upi. Irbes grīvā iespējams rekonstruēt pamesto ēku, izveidojot skatu platformu teritorijas pārskatīšanai, neejot līdz Irbes grīvai un tādējādi samazinot traucējumu putnu ligzdošanas

[230] Izmērīts aerofoto, izmantojot www.daftlogic.com laukumu aprēķināšanas rīku

laikā. Rekonstrukcija var būt funkcionāla vai ietvert papildinošu dizainu (sk. piemēru putnu slēpnim pie jūras Nīderlandē[231]), izceļot vietas īpašo vērtību un piešķirot tās oriģinālo raksturu. Aktualizētos datus un to salīdzinājumu ar 2015. gada rādītājiem iespējams skatīt Piekrastes ģeotelpiskajos datos, kas pieejami VARAM mājaslapā[232].

Lai novērstu laipu aizputināšanu ar smiltīm, efektīvs risinājums ir laipas pacelšana virs kāpas virsmas par 0,3-0,6 m, balstot to uz koka pāļiem, kas ir dārgāks risinājums. Ja valdošie vēji ir galvenokārt stateniski krastam, tad to laipas daļu, kas šķērso priekškāpas fronti, veido lauztā līnijā ar diviem vai trim lauzieniem (sk. Tg-9. attēlu). Tā tiek novērsta vēja enerģijas koncentrēšanās takas ejā un pa to netiek dzītas smiltis. Laipas virsmai pilnībā jākopē esošā reljefa virsma (neveidojot rakumus vai esošie rakumi vai izpūtumi jāaizpilda ar vējnestās smiltis uzkrājošām metodēm, piemēram, priežu zariem). Laipa veidojama tikai līdz priekškāpas malai, taču ne pludmalē. Gar laipas malām iespējams izvietot priežu zarus, kas samazina izmīdīšanu un veicina smilšu akumulāciju[233].

Tg-9. attēls. *Ieteicamais laipu izvietošanas risinājums dabas liegumā "Ovīši", ņemot vērā valdošo vēja virzienu, lai novērstu infrastruktūras aizputināšanu ar smiltīm.*

Avots: J. Lapinskis, Dabas aizsardzības plāns dabas liegumam "Ovīši", 2014

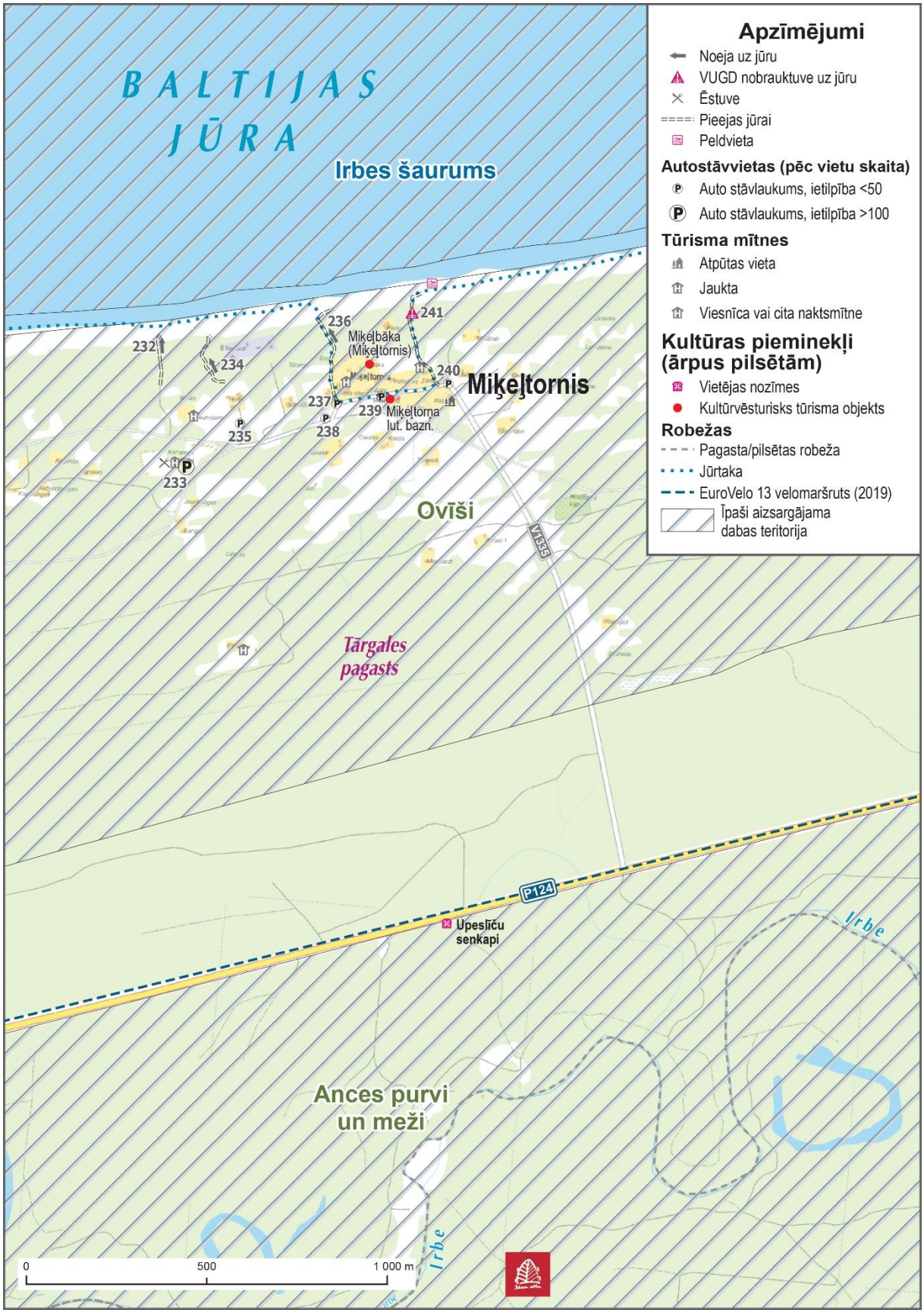
Vairākas pieejas jūrai (sk. Tg-10. attēlu) tiek intensīvi izmantotas gan vasaras, gan rudens-ziemas sezonā, kas aktualizē automašīnu stāvvietu izveidi un labiekārtošanu vietās, kur automašīnas bieži tiek novietotas un labiekārtojuma trūkuma dēļ tiek izbraukātas ceļiem pieguļošās teritorijas. Automašīnu stāvlaukumi un "kabatiņas" jāpapildina ar barjerām gar to malu, kā arī informācijas stendiem.

---

231 https://www.urdesignmag.com/architecture/2019/04/19/rau-architects-constructs-egg-shaped-bird-observatory-along-the-dutch-coast/

232 http://www.varam.gov.lv/lat/darbibas_veidi/tap/lv/?doc=18794

233 Dabas lieguma "Ovīši" dabas aizsardzības plāns 2015-2025

Tg-10. attēls. *Pārskata karte ar piekrastes publisko infrastruktūru prioritāri attīstāmajā vietā — Miķeļtornī.*

Avots: Jāņa Sēta, Nocticus, 2020

Dabas aizsardzības plānā paredzēts nelielus stāvlaukumus ierīkot vairākās vietās, kur jau šobrīd fiksēta regulāra automašīnu novietošana, kas mazinātu antropogēnās slodzes ietekmi, nevis radītu jaunu apmeklētāju plūsmu: Jaunupē, uz dienvidrietumiem no Ovišu ciema, Ovišos bijušā militārā objekta teritorijā (pielāgots cilvēkiem ar kustību traucējumiem), uz bijušās bānīša stigas pie Olderupītes, Lūžņā pie upes grīvas bijušajā krasta aizsardzības baterijas teritorijā, Lūžņas ciema austrumos, Nabeļvalka kreisajā krastā, uz austrumiem no Ķesteriem, Olmaņos un pie noejas līdz jūrai no Lielirbes dzelzceļa ēkas.

Miķeļtornī kā prioritāri attīstāmajā vietā vajadzīga publisko autostāvlaukumu rekonstrukcija — ciema centrā un pie baznīcas, sasaistot tos ar noejām līdz jūrai pa labiekārtotiem un drošiem gājēju ceļiem paralēli brauktuvei. Bīstamajā vietā pirms pagrieziena pie Pizas bijušās skolas esošā stihiskā vieta nav piemērota stāvlaukuma izveidei. Prioritāri svarīgs infrastruktūras objekts ir gājēju un velobraucēju tilts pār Irbes upi pie Lielirbes dzelzceļa stacijas, kam vajadzīga rekonstrukcija un esošais objekts ir kļuvis apmeklētājiem bīstams (sk. Tg-11. attēlu). Trošu tilts pāri Irbes upi:

1) nodrošina ērtāku un drošāku velosipēdistu pārvietošanos pa kādreizējā mazbānīša stigu ciemu joslā starp jūru un asfaltēto šoseju, sasaistot Miķeļtorni kā prioritāri attīstāmo vietu ar plašākām lokālo aktīvā tūrisma maršrutu iespējām;
2) veido nozīmīgu stratēģisku savienojumu ar starptautiskā velomaršruta *EuroVelo 13* un *EuroVelo 10* infrastruktūru, sniedzot drošāku alternatīvu P124 reģionālās nozīmes autoceļa malai;
3) veido svarīgu upes šķērsojumu starptautiskajā garās distances kājāmgājēju maršrutā E9 (*Jūrtaka*), harmonizējot pārvietošanos gar jūru, neveidojot garu apkārtceļu līdz P124 autoceļa tiltam;
4) tilta rekonstrukcija, paralēli ar Lielirbes dzelzceļa stacijas noejas līdz jūrai un stāvlaukuma izveidi, kā arī skatu platformas ierīkošanu pamestās ēkas vietā upes grīvas kreisajā krastā dabas lieguma "Ovīši" dabas aizsardzības plānā minēti kā grīvas antropogēno slodzi mazinoši pasākumi, jo labāk koordinē kustību tālāk no pašas grīvas, kur izveidots sezonāls liegums putnu ligzdošanas sezonā.

Tg-11. attēls. *Avārijas stāvoklī esošais trošu tilts kājāmgājējiem un velobraucējiem pār Irbes upi pie Lielirbes bijušās dzelzceļa stacijas.*

Foto: A. Klepers, jūnijs, 2018

Papildus publiskā piekrastes infrastruktūra, izņemot jau pieminēto prioritāri attīstāmajā vietā, galvenajās problēmu vietās ar lielu apmeklētāju slodzi un dabas aizsardzības plāna ietvaros minēto iekārtošanu, netiek rekomendēta, lai nepalielinātu antropogēno slodzi uz plašāku piekrastes teritoriju, kā arī koncentrētu resursus un palielinātu pakalpojumu pieprasījumu jau esošajās apdzīvotajās vietās. Daļa apmeklētāju, it sevišķi makšķernieki, jebkurā gadījumā izmantos nomaļākas pieejas jūrai, taču pilnveidojoties centrālajām vietām un paplašinoties ērtībām, šīs alternatīvas kļūs mazāk aktuālas, mazinot antropogēno slodzi īpaši veģetācijas periodā.

4.2. Infrastruktūras stāvoklis un kvalitāte prioritāri attīstāmajā vietā

Piekrastes publiskās infrastruktūras stāvokļa kopējais vērtējums Tārgales pagastā pēc apsekojumiem 2019. gada sezonā novērtēts pa vidu starp "apmierinošs, taču vajadzīgi uzlabojumi" (2,3 punkti skalā no viens līdz trīs, sk. K-1. tabulu) un "neapmierinošs", atzīmējot daudz nepilnību esošās infrastruktūras uzturēšanā. Šāds rādītājs ir starp sliktākajiem Latvijas piekrastē kopumā, par to zemāks ir tikai Vārves pagasta piekrastes publiskās infrastruktūras vērtējums. Daļēji problēmu rada Ventspils novada garā piekrastes daļa ar salīdzinoši izkliedētu apdzīvotību un daudzām piekļuves vietām jūrai, ko grūti uzturēt regulārā augstā kvalitātē, kas šajā ziņā ir citādi pašvaldībām ar īsāku piekrastes posmu un skaidrām publiskās infrastruktūras attīstības prioritātēm, koncentrētiem apsaimniekošanas pasākumiem.

Miķeļtorņa kā prioritāri attīstāmās vietas piebraucamais ceļš (valsts vietējais autoceļš V1335) no Ventspils-Kolkas šosejas ir sliktā tehniskā stāvoklī. Bedrainais ceļš karstajā peldsezonas laikā, pārvietojoties transportam, rada putekļus, kas rada apgrūtinājumu daudzajiem velobraucējiem vai kājāmgājējiem, kas to izmanto atpūtas nolūkiem. Turpināma mazbānīša trases pilnveide un plašāka savstarpēji savietojamu un kombinējamu maršrutu marķēšana dabā, infrastruktūras elementu uzlabošana, lai vasarās ciemā dzīvojošajiem un atpūtniekiem palielinātu aktīvās rekreācijas iespējas, vairāk izmantojot vieglos mobilitātes veidus: velo, pārgājienus, laivas.

Paralēli vairākām minētajām problēmu vietām 4. 1.nodaļā, kur infrastruktūras elementu izveidošana samazinātu pārmērīgas antropogēnās slodzes radītās sekas, līdzvērtīga prioritāte Ventspils novadam kopumā ir jau esošās infrastruktūras pilnveide un uzturēšana labā tehniskā stāvoklī. Pamatā tam resursi ir piesaistāmi no pašvaldības regulārā budžeta, jo ārējo finansējumu vieglāk piesaistīt jaunu infrastruktūras objektu veidošanai, nevis esošo regulārai uzturēšanai. Piemēram, esošie grantētie stāvlaukumi Ovišos, Miķeļtornī un Lielirbē nav atbilstošas kvalitātes. Labāks ir Lūžņā, kur gan arī apmeklētāju skaits nav tik liels. Miķeļtorņa stāvlaukums ir daļēji aizaudzis, bez norobežojošām barjerām, ar neaktuālu un krūmos ieaugušu tūrisma informāciju, vizuāli dominējošiem atkritumu konteineriem (sk. Tg-12. attēlu) un divām sanitārajiem standartiem neatbilstošām sausajām tualetēm, kas ikdienā netiek uzturētas (viena fiziski slēgta). Stāvlaukums nav sasaistīts ar noejām līdz jūrai. Par tā esamību nav brīdinājuma ciema sākumā, kas daļai autovadītāju liek stāties bīstamā ceļa posmā pirms līkuma pie Pizas skolas, kur uzstādīta pirmā norāde "līdz jūrai".

Tg-12. attēls. *Publiskais autostāvlaukums Miķeļtorņa centrā.*

Foto: A. Klepers, jūlijs, 2019

Ārpus prioritāri attīstāmās vietas lielai daļai publiskās infrastruktūras piekrastē vajadzīga rekonstrukcija, konkrētu elementu pilnveide. Labākā stāvoklī kopumā ir privāti apsaimniekotā infrastruktūra pie komerciālajām tūristu mītnēm, kas tiešā veidā ietekmē uzņēmējdarbību. Arī nesen veidotie infrastruktūras risinājumi — stāvlaukums un nobrauktuve līdz jūrai pie Jaunciema. Jaunupē publiska pieeja jūrai rekreācijas nolūkos nav organizēta, kas arī nav prioritāri. Stāvlaukumu labiekārtošana un noejas līdz jūrai būtu jāveido pie Lūžņas grīvas. Visi infrastruktūras elementi ir nolietojušies Ovišu oficiālajā stāvlaukumā, taču stāvvieta pie bākas, kas tiek plaši izmantota, ir bez jebkādiem labiekārtojuma elementiem, veicinot zemsedzes izbraukāšanu gar ceļmalām. Gan stāvlaukums, gan noeeja līdz jūrai jāpilnveido Liepenē. Izskalojumu rezultātā daļēji nobrucis stāvlaukums pie tilta pār Irbi P124 ceļa malā, kur trūkst arī labiekārtojuma nokļūšanai pa stāvo krastu līdz upei. Jāatjauno vairāki elementi ūdenstūristu apmetnes vietās pie Irbes.

Kritiskas kvalitātes problēmas publiskās infrastruktūras elementiem ir "Latvijas Valsts meži" labiekārtotajā publiskajā atpūtas vietā pie Irbes grīvas tās labajā krastā, kas līguma ietvaros nodota privātā apsaimniekošanā. Vieta ir pārslogota peldsezonas laikā, to apmeklē neatbilstošs daudzums automašīnu, arī apmeklētāju skaits vienlaikus ir pārāk liels. Piebraucamais ceļš ir neatbilstošas kvalitātes, taču tā uzlabošana tikai bezmaksas rekreācijas vajadzību nodrošināšanai nav rentabla. Rezultātā cieš ne tikai dabas pamatne, bet izmantojami nav arī pamata vajadzībām domātie labiekārtojuma elementi (sk. Tg-13. attēlu). Sauso tualešu uzturēšana tik intensīvi apmeklētā piekrastes zonā ir pilnībā pārtraucama prakse, jo tās uzturēšana elementāriem sanitārajiem standartiem atbilstoši prasa pārāk daudz apsaimniekošanas pūļu, kas nenozīmē vien tualetes papīra ruļļu piegādes. Regulāri par šo elementu ir visvairāk sūdzību visā piekrastes garumā — gan no ārzemniekiem, gan vietējiem.

Tg-13. attēls. *Viena no trijām AS "Latvijas valsts meži" atpūtas vietas stacionārajām sausajām tualetēm Irbes grīvā tikai 12 dienas pēc sezonālā lieguma beigām (2019. gada 27. jūlijs).*

Foto: A. Klepers, jūlijs, 2019

Irbes grīvas antropogēnās pārslodzes problēma būtu risināma kompleksi, jo šajā vietā arī vides pārkāpuma kontroļu ir maz un tas nav labākais veids plānošanas kļūdu cēloņu novēršanai. Šī vieta būtu slēdzama apmeklēšanai ar automašīnām pilnībā, ļaujot (slēdzama barjera) tur piekļūt tikai laivu braucienu operatoriem kanoe laivu loģistikas nodrošināšanai. Vietas kapacitāte pieļauj to izmantot pārgājienu, velobraucēju un laivu braucēju atpūtnieku vajadzībām, kamēr autotūristiem ir pieejamas daudzas citas alternatīvas. To var paralēli risināt ar atbilstošākas piekļuves ceļa un stāvlaukuma rekonstrukciju Irbes upes kreisajā krastā, taču tad kompleksi attīstot arī noeju līdz jūrai, skatu platformu un norobežojumu gājēju iešanas aizliegumam Irbes grīvas apkaimē atbilstoši sezonālajam liegumam. Auto iebraukšanas aizliegums neprasa daudz resursus, ko var paveikt salīdzinoši vienkārši, kamēr citu labiekārtojuma elementu izveide jāvērtē atbilstoši prioritātēm un vajadzīgajiem ieguldījumiem Miķeļtornī kā prioritāri attīstāmajā vietā.

5. Operatīvo dienestu piekļuves iespējamība pie jūras prioritāri attīstāmajās vietās

Tārgales pagastā operatīvo dienestu piekļuves tīkls joprojām nav optimāls, kas identificēts pēc lauka apsekojumiem, ko veikuši 2019. gada peldsezonā Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienests (VUGD) darbinieki. Atkārtoti infrastruktūra vērtēta, skatot to visaptveroši no publiskās piekļuves jūrai perspektīvas. Tārgales pagasta novada teritoriju konstatētas septiņas piekļuves vietas jūrai, to kvalitāte ir ļoti dažāda.

Lielākie ieguldījumi veikti nobrauktuvei līdz jūrai pie Jaunciema, kas izveidota kopā ar apgriešanās laukumu un cietā seguma nobrauktuvi līdz krasta līnijai (sk. Tg-14. attēlu). Pārbūves darbu gaitā veikta ceļa pārbūve ar kopējo garumu 146 m, no tā 122 m ir posms ar grants segumu, 24 m — ar saliekamām dzelzsbetona plātnēm un apgriešanās laukumu, lai Jaunciema pludmalei varētu piekļūt glābšanas dienesta darbinieki. Tas veikts projekta "Drošība piekrastē un jūras teritorijā Latvijā un Igaunijā" ("Droša jūra"[234]) ietvaros ar *Interreg V* Igaunijas—Latvijas programmas atbalstu.

Apgriešanās laukumu kā stāvlaukumu (39 automašīnām — kopējā platība 980 m^2) izmanto arī nakšņotāji kemperos un teltīs, kas neesošas atpūtas vietas dēļ tiek celtas kāpu zonā. Šī gan prioritāri arī uzturama kā piekļuves vieta operatīvo dienestu transportam, jo no krasta līnijas var braukt ar auto pa pludmali 3,5 km zonā starp Irbes grīvu un Ķikana ieteku pie Sīkraga, garā posmā ir vienīgā šada veida piekļuves vieta jūrai.

Tg-14. attēls. *Rekonstruētais ceļš — nobrauktuve pie jūras*

Foto: A. Klepers, jūlijs, 2019

Otra piekļuves vieta ir starp Irbes grīvu un Miķeļtorni, braucot pa šauru meža ceļu līdz kāpai, kur krasta līniju var sasniegt ar pilnpiedziņas auto, pārvietojoties pa smilšainu iebrauktu ceļu.

Miķeļtornī kā prioritāri attīstāmajā vietā ir viena piekļuves vieta, kas ir pie Pizas bijušās skolas. Ceļš ved cauri pārraktai kāpai, taču tajā vietā tas ir par šauru (ceļa

[234] http://ventspilsnovads.lv/aktualitates/pabeigti-autocela-parbuves-darbi-jaunciema/

platums 2,1 m), lai varētu krasta līnijai piekļūt ar smago tehniku. Piekļuve pa smilšainu ceļo līdz ūdenim iespējama ar pilnpiedziņas vieglo automašīnu. Prioritāri attīstāmajā vietā ar salīdzinoši lielu apmeklētāju skaitu šī ceļa pilnveide piekļuvei pie jūras būtu stratēģiski nozīmīga.

Lūžņā ir vēl viens piebraucamais ceļš jūrai, kur kāpu joslā daļēji saglabājušās betona plāksnes. Kāpu smilšainā josla 150 m platumā izbraucama smagajai tehnikai ar riteņu piedziņu 6x6, vai vieglajai automašīnai ar riteņu piedziņu 4x4. Līdzīga piekļuve iespējama Ovišos, kur pludmales daļa ir klāta ar oļiem, pa kuru var pārvietoties ar pilnpiedziņas auto un arī pie Jaunupes, kur jābrauc cieši līdzās vairākiem privātajiem īpašumiem. Labākas izbraukšanas iespējas ir pagasta dienviddaļā pie Liepenes kempinga. Izbraucams gan vieglajai, gan smagajai tehnikai ar visa veida riteņu piedziņu, ja uz ceļa nav pārpūstas smilšu grēdas. Pludmale pamatā Liepenē ir plata, cieta seguma, klāta ar oļiem, iespējams pārvietoties ar autotransportu.

6. Priekšlikumi vajadzīgajiem pasākumiem situācijas uzlabošanai, lai mazinātu apmeklētāju radīto slodzi uz vidi un pilnveidotu piekrastes publisko infrastruktūru

Daļa priekšlikumu jau izteikti attiecīgajās tematiskajās nodaļās kopā ar problēmu raksturojumu. Šeit vēlreiz īsumā uzsvērti galvenie ieteikumi vajadzīgajiem pasākumiem situācijas uzlabošanai, lai mazinātu apmeklētāju radīto slodzi uz vidi un pilnveidotu piekrastes publisko infrastruktūru. Tie pamatā adresēti pašvaldībai, ja nav minēts citādāk.

Prioritāri attīstāmajai vietai

1. Virzīt Miķeļtorņa pludmali uz oficiālās peldvietas statusa piešķiršanu, kas veicina atbildību pret vidi un rūpes par apmeklētājiem un pieļauj plašāku peldvietas popularizēšanu mērķtiecīgai viesu piesaistei. Tas palīdzēs arī privātajām tirgvedības aktivitātēm, palielinot vietas pamanāmību. Miķeļtornis kā prioritāri attīstāmā vieta atbilst peldvietai[235], kuru apmeklē liels skaits atpūtnieku, tai ir atbilstoša peldvietas infrastruktūra un veikti labiekārtošanas pasākumi peldēšanās veicināšanai.
2. Baltijas jūras piekrasti vienojošā stratēģiski svarīgākā *aktīvās mobilitātes* starptautiskā velomaršruta *EuroVelo 13* infrastruktūras izbūve, izveidojot drošu savienojumu velotūrismam no Lietuvas gar Kurzemes piekrasti, ko varētu izmantot arī vietējie iedzīvotāji. Veloceļa ieviešana teritorijas plānojumā (sadarbībā ar *EuroVelo 13* koordinējošo organizāciju "Vidzemes tūrisma asociācija"), projektēšana, izbūve, kā arī sasaiste ar vietējiem velomaršrutiem un tūrisma un viesmīlības pakalpojumiem.
3. Vietējā veloceļu tīkla pilnveide: *Central Baltic Greenways* jeb Līvu krasts — iniciatīvas turpināšana tīklveida vieglās mobilitātes infrastruktūras attīstīšanai, pielāgojot un uzturot bijušo šaursliežu dzelzceļa līniju velotūrisma

[235] Atbilstoši MK 2017. gada 28. novembra noteikumiem Nr. 692 par "Peldvietas izveidošanas, uzturēšanas un ūdens kvalitātes pārvaldības kārtību", pašvaldības katru gadu izvērtē informāciju par to teritorijā esošajām peldvietām un var iesniegt Veselības inspekcijā priekšlikumu par peldvietas iekļaušanu oficiālo peldvietu sarakstā

vajadzībām, ko paralēli var izmantot kā gājēju taku, integrēti ar piekļuves vietām pie jūras.

4. Kājāmgājēju un velosipēdistu tilta pār Irbes upi rekonstrukcija, saskaņota piekrastes starptautisko velo (*EuroVelo*) un garās distances kājāmgājēju maršrutu savienojuma nodrošināšanai, kā arī Irbes upes grīvas antropogēnās slodzes mazināšanai.
5. Miķeļtorņa grantētā ceļa (V1335) no Ventspils-Kolkas šosejas līdz ciemam tehniskās kvalitātes uzlabošana, pretputekļu apstrāde vai laistīšana peldsezonas laikā īslaicīgi, nākotnē nodrošinot šim posmam asfalta segumu.
6. *Zilā karoga* pludmalei atbilstošu kritēriju pakāpeniska ieviešana Miķeļtornī pēc tam, kad iegūts oficiālās peldvietas statuss, nodrošinot augstus vides un drošības standartus. Pludmales sertificēšana sākotnēji nav obligāta, taču nākotnē tas būtu izdarāms, uzsverot atbildīgu rīcību pret vidi, rūpes par atpūtniekiem un izmantojot to vietas zīmolvedībai.
7. Piekrastes sasniedzamības un pieejamības uzlabošana antropogēnās slodzes mazināšanai krasta kāpu aizsargjoslā, labiekārtojot autostāvlaukumu un noejas līdz jūrai Miķeļtornī, stāvlaukumu pie baznīcas. Veicot mūsdienīgu tualešu izveidi ar automatizētu ūdens padevi, jo esošie sausās tualetes risinājumi publiskajā stāvvietā nedarbojas.
8. Publiskās infrastruktūras tīkla pilnveide, integrējot universālā dizaina risinājumus trūkstošajās vietās un izmantojot vienotu vizuālo identitāti ar oriģināliem vietas identitātes akcentiem, ņemot vērā Aizsargājamo biotopu saglabāšanas vadlīnijas Latvijā[236], īpaši Miķeļtornī un Ovišragā, kas vienlaikus tiek popularizētas kā vietas ar oriģinālu industriālo mantojumu — senajām bākām.
9. Atkritumu apsaimniekošanas uzlabošana publiskajā piekrastes zonā (stāvlaukumi, noejas līdz jūrai, oficiālā peldvieta) — šķirošanai piemērotu atkritumu konteineru izvietošana un apsaimniekošanas regularitāte saistīti ar iepriekš prognozējamiem apmeklētāju plūsmas palielinājumiem peldsezonas laikā (īpaši karstā laikā un brīvdienās). Atkritumu (īpaši vienreiz lietojamo plastmasas trauku un piederumu), kā arī iepakojuma aprites ierobežojumi piekrastes un pludmales publiskajos pasākumos.
10. Mērķtiecīga vides izglītības organizēšana, vides apziņas palielināšana sabiedrībā, iedzīvotāju un apmeklētāju iesaiste publiskās kampaņās, vietējo ekoskolu programma, informējot par atkritumu ietekmi un iesaistot sakopšanas iniciatīvās, mazinot antropogēno ietekmi uz vidi, atbildīgu piekrastes apmeklējumu un dabas daudzveidības vērtību respektēšanu.
11. Tūrisma un viesmīlības jomas vai saistīto nozaru uzņēmējdarbībai nepieciešamās atbalsta infrastruktūras izveide un ilgtspējīgas komercprakses risinājumu veicināšana prioritāri attīstāmajā vietā Miķeļtornī. Visaptverošas stāvlaukumu un galveno pakalpojumu vietu kopējās izvietojuma shēmas uzstādīšana ceļmalā Miķeļtorņa ciema sākumā, kas viegli uztverama autobraucējiem. Vienotu norāžu zīmju izvietošana ar attālumu līdz jūrai, simboliem, kas saprotami ārzemju tūristiem.

[236] https://nat-programme.daba.gov.lv/public/lat/publikacijas_un_dokumenti/#vadlinijas

12. Prioritāri attīstāmajā vietā Miķeļtornī ir tikai viena piekļuves vieta pie jūras operatīvo glābšanas dienestu transportam (pie Pizas bijušās skolas). Ceļš ved cauri pārraktai kāpai, taču tajā vietā tas ir par šauru (ceļa platums 2,1 m), lai varētu krasta līnijai piekļūt ar smago tehniku. Prioritāri attīstāmajā vietā ar salīdzinoši lielu apmeklētāju skaitu šī ceļa pilnveide piekļuvei pie jūras būtu stratēģiski nozīmīga.
13. Piekrastes dabas mantojuma saglabāšana, tūrisma attīstība un droša piekļuve atpūtas objektiem, lībiešu materiālā un nemateriālā mantojuma vērtību akcentēšana, Lībiešu krasta (no Ovišu ciema līdz Kolkas pagasta robežai) identitātes elementu iesaiste publiskajā infrastruktūrā, ilgtspējīgās komercdarbības praksēs. Lībiešu kultūras elementu integrēšanai uzņēmējdarbībā izmantot gan agrāk[237],[238], gan pēdējos gados[239],[240],[241]tapušos informatīvos materiālus, kas ceļotājiem var rosināt vēl lielāku interesi par reģionu, kā arī dot papildu motivāciju vietējai kopienai izzināt pagātni, stiprināt Lībiešu krasta identitāti.
14. Integrēto informācijas kanālu aktualizēšana par piekrastes publiskās infrastruktūras stāvokli (tostarp uz ārvalstu tūristiem orientēto, piemēram, *Park4night*.com u. c.), tās paredzēšanu noteiktām mērķgrupām un ar vietu apmeklējumu saistītajiem vietējiem pakalpojumiem, palīdzot novirzīt plānoto tūristu plūsmas daļu uz vietām, kas visprecīzāk atbilst viņu vajadzībām, dzīvesstilam un interesēm, veicinot ietekmi uz vietējo ekonomiku.
15. Organizēt Miķeļbāku kā tūristiem pieejamu oriģinālu industriālā mantojuma objektu. Risināt kompleksi vairāk komerciālu pakalpojumu, vietējo taku un maršrutu ar pieslēgumu *EuroVelo 13 velomaršrutam* un *Jūrtakai*, lai Miķeļtorņa kempingos un atpūtas vietās dzīvojošajiem būtu vairāk iespēju aktīvai brīvā laika pavadīšanai pie jūras.

Teritorijai kopumā

16. Dabas pamatnes degradācijas cēloņu novēršana Irbes grīvā, kur ekskluzīvu atpūtas vietu dabai nesankcionēti izmanto pārāk liels skaits atpūtnieku vienlaikus, izbraukājot kāpas, dedzinot ugunskurus tam neparedzētā vietā. Lai arī atkritumu savākšana tiek nodrošināta, sausās tualetes risinājumi ir kritiski, karstajā peldsezonā neatbilst sanitārajām normām. AS "Latvijas Valsts meži" labiekārtotā apmešanās vieta var tikt uzturēta, bet jāslēdz piekļuve ar automašīnām (ņemot vērā pievedceļā slikto kvalitāti un traucējumus privātīpašniekiem, nesaisti ar komercpakalpojumiem). Ūdens tūristu laivu

[237] Lauku ceļotājs. (2010). Latviešu – lībiešu vārdnīca: Tūrisma materiālu izstrādei, uzziņas līdzekļu un teritorijas iedzīvotāju lībiskās identitātes uzturēšanai

[238] Lībiešu tautas kultūra: Fotogrāfijas no Kurzemes lībiešu ciemiem 1902.–1927. Pieejams: http://www.nba.fi/liivilaiset/Latvia/ALatvia.html

[239] Kļava, G. (2019). Lībiešu kultūrtelpas elementi uzņēmējdarbībā. Pieejams: http://www.livones.net/lv/norises/2019/libiesu-kulturtelpas-elementi-uznemejdarbiba

[240] Lībiešu Kultūras centrs. (2019). Lībiešu kultūrtelpas elementu izmantošana uzņēmējdarbībā Lībiešu krastā: izpētes rezultāti.

[241] Šuvcāne, B., & Ernštreits, V. (2018). Lībiešu mantojums lībiešu krastā [*Chasing Livonian Heritage on the Livonian Coast*]. Pieejams: http://www.livones.net/lingua/lv/petijumi-lili/?libiesu-mantojums-libiesu-krasta-chasing-livonian-heritage-on-the-livonian-coast

loģistikai organizēt atsevišķu piekļuves sistēmu (ar slēdzamu barjeru). Atpūtas vieta paliek pārējiem tūristu segmentiem, kas te neierodas ar auto, auto plūsmu novirzot uz ciemiem ar vairāk pakalpojumiem.

17. Pakāpeniska dabas aizsardzības nodrošināšanai paredzamo pasākumu ieviešana dabas liegumā "Ovīši" dabas daudzveidības mērķu sasniegšanai, tostarp ietverot invazīvo sugu izskaušanu, retajām sugām labvēlīga statusa nodrošināšanu, minimālās infrastruktūras izveide vietās ar lielāko apmeklētāju slodzes radīto negatīvo ietekmi (koka laipu posmi primāro kāpu vaļņa zonā).
18. Kontroles operatīvu rīcību nodrošināšana situācijās, kad apzināti tiek pārkāpti dabas aizsardzības noteikumi kāpu aizsargjoslā vai sezonālā lieguma laikā noteiktajās zonās.
19. Degradēto LPSR armijas būvju un graustu pakāpeniska demontēšana, paaugstinot Kurzemes piekrastes kāpu zonas ainavisko kvalitāti.
20. Skatu platformas (vai putnu vērošanas slēpņa) izveide pie Irbes grīvas kreisajā krastā kompleksi ar autostāvlaukumu, noeju līdz jūrai no Lielirbes dzelzceļa bijušās stacijas ēkas, atbilstoši dabas aizsardzības plānā paredzētajiem pasākumiem.
21. Informatīvo zīmju uzstādīšana, iekļaujot informāciju par operatīvo dienestu ierobežotajām iespējām ierasties īsā laika periodā un vēlamo rīcību nelaimes gadījumos.

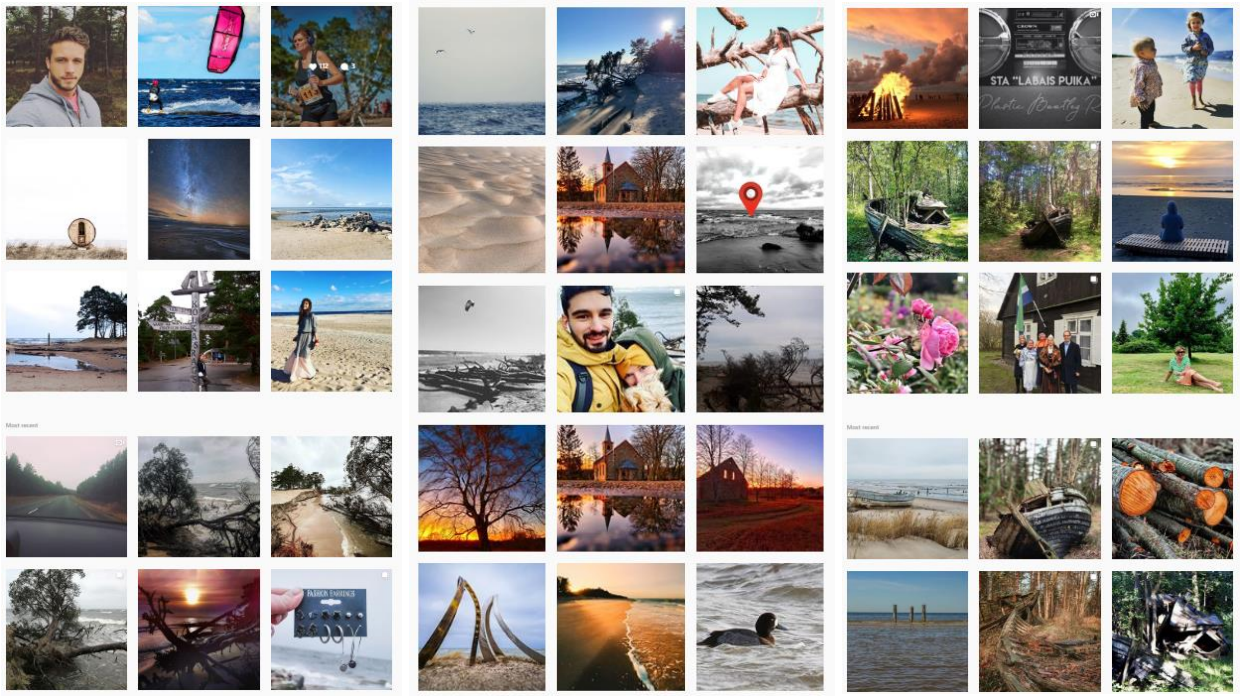
Citas aktivitātes saskaņā ar Piekrastes plānojuma 1. pielikumu[242]. Visas ar publiskās infrastruktūras attīstību saistītās aktivitātes detalizētāk plānojamas, ņemot vērā krasta ģeoloģiskos procesus un projekta "Dabas skaitīšana"[243] ietvaros iegūtos ES nozīmes īpaši aizsargājamo biotopu teritoriālās izplatības un kvalitātes apzināšanas datus.

[242] Pieejams lejupielādei: http://polsis.mk.gov.lv/api/file/file7176177217699516273.DOCX

[243] Darbības programma "Izaugsme un nodarbinātība" 5.4.2. specifiskā atbalsta mērķa "Nodrošināt vides monitoringa un kontroles sistēmas attīstību un savlaicīgu vides risku novēršanu, kā arī sabiedrības līdzdalību vides pārvaldībā" projekts Nr. 5.4.2.1/16/I/001 "Priekšnosacījumu izveide labākai bioloģiskās daudzveidības saglabāšanai un ekosistēmu aizsardzībai Latvijā" jeb "Dabas skaitīšana", informācija par projektu https://www.daba.gov.lv/public/lat/projekti/aktualie_projekti/dabas_skaitisana1/

KOLKAS pagasts

1. Piekrastes apmeklētāju plūsmas raksturojums

Kk-1. attēls. *Kolkas pagasta piekrastes apmeklētāju Instagram vietnē ievietotās populārākās un nesenākās bildes, lietojot #kolkasrags vai #mazirbe mirkļbirku.*

Avots: Instagram, februāris 2020 (#kolkasrags, n=30 no 4095 un #mazirbe, n=15 no 1357)

1.1. Apmeklētības izvērtējums

Kk-1. tabula. *Kopējie apmeklētāju plūsmas rādītāji Kolkas pagastā.*

kritērijs	*vērtība*	
gads	***2019***	***2015***
Tūristu mītņu skaits	12	14
Tūristu mītņu kapacitāte — numuri viesiem	56	67
Tūristu mītņu kapacitāte — gultasvietas	187	164
Vērtētais* tūristu nakšņojumu skaits	7 303	6 405
Latvijas rezidentu vienas dienas braucienu skaits uz Dundagas novadu (CSP aptauja, 2018)	45 063	nav datu
Latvijas rezidentu vairāku dienu braucienu skaits uz Dundagas novadu (CSP aptauja, 2018)	5 522	
Vērtētais apmeklējumu skaits gadā prioritāri attīstāmajā vietā — Mazirbes pludmalē	19 500	**99 638
Vērtētais apmeklējumu skaits gadā prioritāri attīstāmajā vietā — Kolkas ciema pludmalē un Kolkasragā	69 000	

**Aprēķinam izmantots vidējais gultasvietu noslogojums (Latvijas piekrastē ārpus lielajām pilsētām ir 10,7 % gadā; CSP, 2019). **Apmeklējumu skaita vērtējums 2015. gadā visā Kolkas pagasta pludmales daļā.*

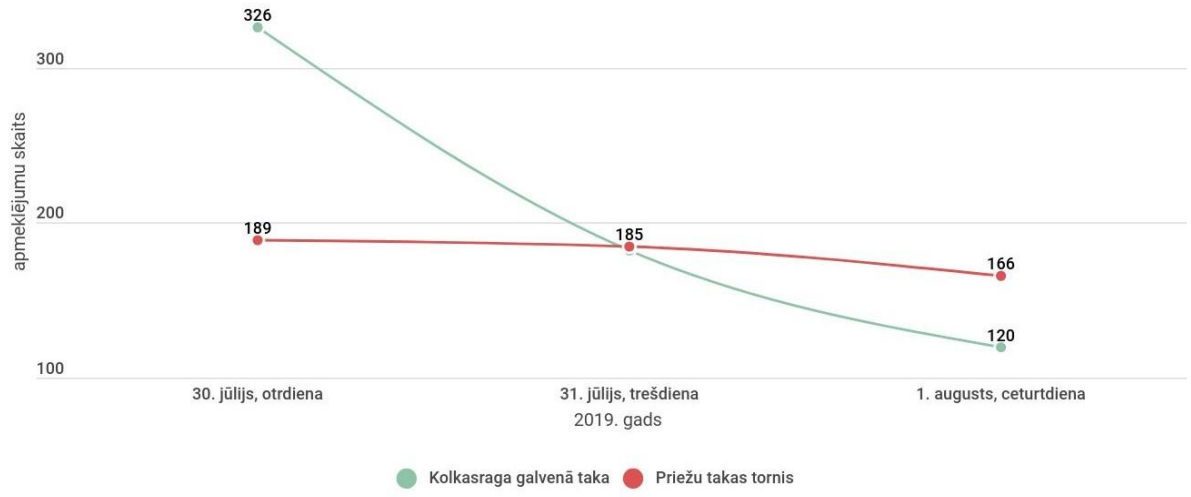
Kolkas pagasta piekrastes apmeklētību raksturo trīs veidu plūsma (sk. Kk-1. tabulu): vietējo iedzīvotāju un viņu viesu atpūta pie jūras, vienas dienas apmeklētāji — pamatā ceļotāji no Kurzemes reģiona iekšzemes vietām, kā arī ekskursanti no Latvijas, kas apmeklē tieši Kolkasragu un vietējie vai ārvalstu tūristi, kuri izvēlas nakšņot Kolkas pagasta tūristu mītnēs. To ļoti ietekmē sezonalitāte.

Nakšņotāji tūristu mītnēs

Kolkas pagastā 2019. gadā darbojas 12 tūristu mītnes (neskaitot Latvijas Universitātes Bioloģijas fakultātes prakšu bāzi). Kopējā tūristu mītņu kapacitāte pagastā ir 56 numuri viesiem un 187 gultasvietas (pieejamo gultasvietu skaitā neietverot papildus izvietotās gultasvietas). Starp lielākajām ir viesu māja — kempings *Mazirbes Kalēji*, viesnīca *Zīriņi* (bij. *Zītari*) un viesu māja — kempings *Pītagi*. Salīdzinoši ar citiem piekrastes pagastiem, **Kolkas pagastā nesenāko piecu gadu laikā ir vismazāk izmaiņu viesmīlības sektorā**, neskatoties uz lielo apmeklētāju plūsmu Kolkasragā. Viesmīlības segmentā kopumā par maz tiek iesaistīta lībiešu kultūra un Slīteres Nacionālā parka pozicionējums. Jauna tūrisma vieta Kolkas ciemā, kas darbību uzsākusi 2019. gadā ir *Krogi* līdzās *Ūšiem*.

Pludmales apmeklētāji un piekrastes apmeklētības intensitāte

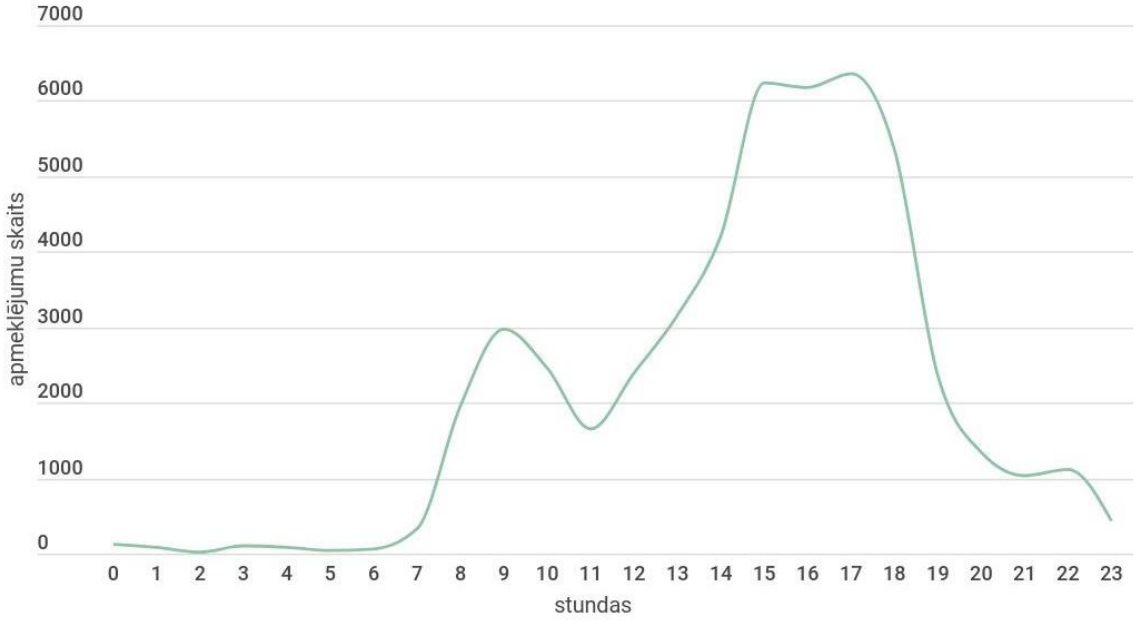
Kolkasrags ar īpašo vietu un skatu perspektīvu ir motīvs, kas pievilina daudz tūristu. Likumsakarīgi, ka apkārtnē izveidotās cita veida tūristu piesaistes arī kļūst populāras, ja to piedāvātais ir mērķgrupas interesēm atbilstošs. Uzceltais skatu tornis pie Priežu takas sākuma, blakus bezmaksas laukumam, lai piekļūtu pie Kolkasraga, ir viena no šādām tūristu piesaistēm, lai arī lielu daļu no skata aizsedz koki. 2019. gadā uzstādītais automātiskais skaitītājs (piecas dienas, no tām trīs pilnas diennaktis) ļāva salīdzināt datus vienas diennakts laikā, kas apstiprina aptuveno kopējā apmeklējuma skaita līdzību, taču arī norāda, ka lielāks apmeklējumu skaits var būt gan vienā, gan otrā vietā (sk. Kk-2. attēlu), daļai no tiem viesojoties abās vietās.

Kk-2. attēls. *Kolkasraga galvenās takas un Priežu takas torņa apmeklējumu salīdzinājums diennaktī.*

Avots: Dabas aizsardzības pārvalde, Nocticus, 2019

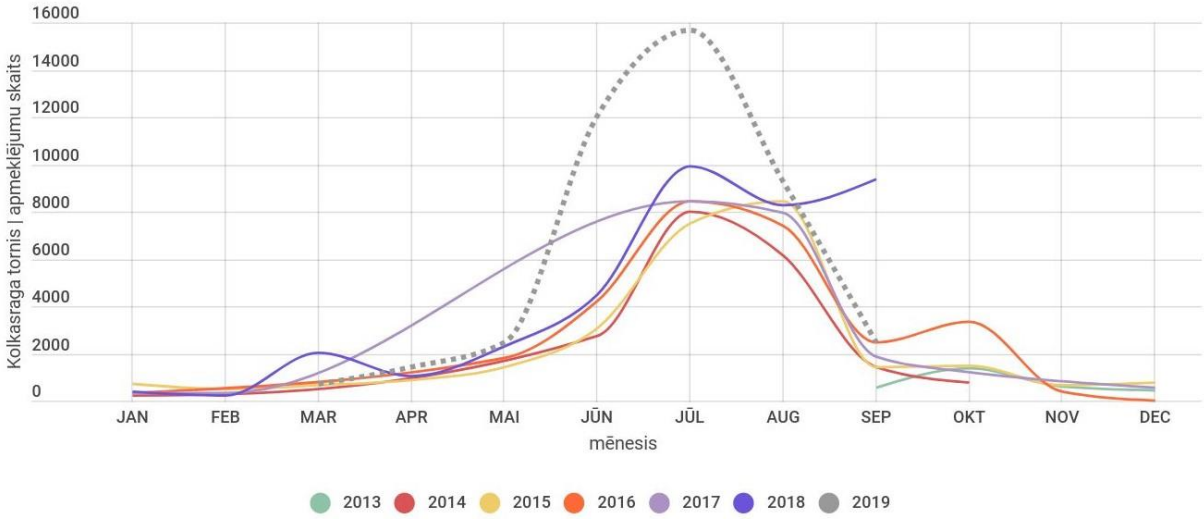
Kolkasraga apmeklējuma populārākais laiks diennaktī sadalās divās daļās: rīts starp 8:00 un 10:00 (iespējams, Kolkā vai tiešā tuvumā nakšņojošie) un pēcpusdiena no 13:00 līdz 18:30 (iespējams, vairāk apmeklētāji, kas braukuši no tālākām vietām) (sk. Kk-3. attēlu).

Kk-3. attēls. *Kolkasraga Priežu takas skatu torņa apmeklējumu sadalījums pa diennakts stundām (pārskata periodā no 2019. gada 14. februāra līdz 2019. gada 2. augustam).*

Avots: Dabas aizsardzības pārvalde, 2019; Nocticus aprēķini

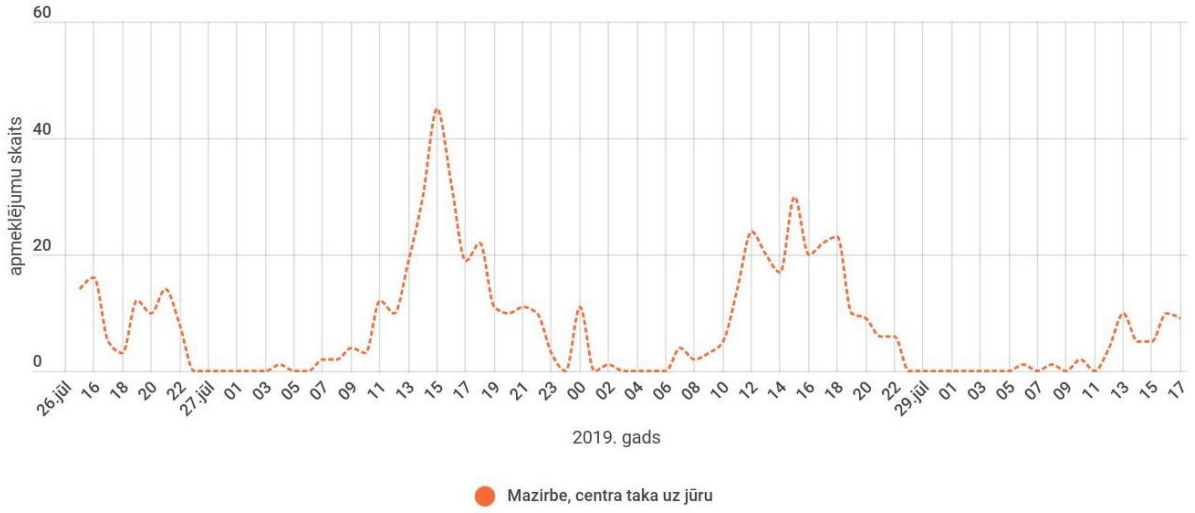
Kopējais apmeklējumu skaits gadā Priežu takā (summējot pēc mēnešu vidējiem rādītājiem kopš 2015) ir 36088. Apmeklējumu skaits bijis līdzīgs 2015., 2016. un 2017. gadā, taču pieaudzis 2018. un 2019. gadā. Salīdzinot 2019. gada apmeklējumu pieaugumu peldsezonas laikā pret 2015. gadu, tas ir kāpis par 90% (sk. Kk-4. attēlu)

Kk-4. attēls. *Kolkasraga Priežu takas apmeklējumu sadalījums pa gadiem.*

Avots: Dabas aizsardzības pārvalde, 2019; Nocticus aprēķini

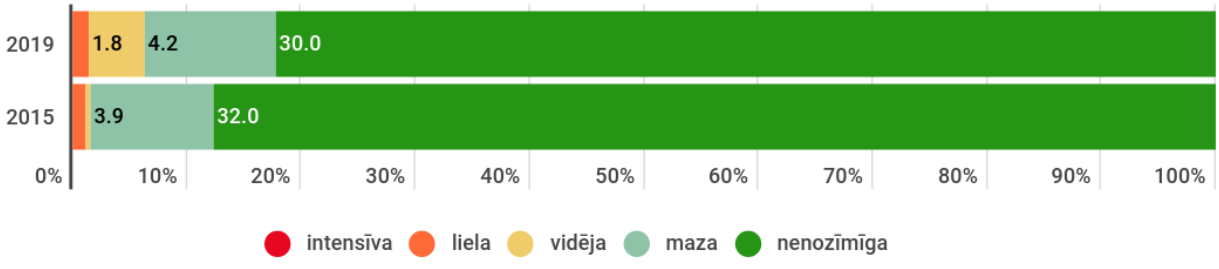
Apmeklējumu uzskaite Mazirbē, izmantojot automātisko skaitītāju, kas tika uzstādīts pie ciema centrālās takas līdz jūrai uz trīs diennaktīm jūlija beigās (no 2019. gada 26. jūlija pl.15:54 līdz 29. jūlija 17:14) norāda uz samērā lielu apmeklējumu daudzumu (sk. Kk-5. attēlu). Apmeklējumu skaits diennaktī sasniedz 246. Lielākais apmeklējumu skaits diennakts stundās reģistrēts starp pl. 11:00 un 22:00, ar pīķi starp 15:00 un 16:30. Samērā izstieptai apmeklējumu laiks ar daudz apmeklētājiem vēlās vakara stundās liecina, ka liela daļa no tiem ir šeit nakšņojoši (vietējie, vasarnieki, tūristu mītņu viesi), taču pieauguma daļa vēlākā pēcpusdienā varētu būt saistīta ar īslaicīgiem viendienas apmeklētājiem.

Kk-5. attēls. *Apmeklējumu skaits Mazirbes centra takā līdz jūrai.*

Avots: Nocticus, 2019

Kolkas pagasta Baltijas jūras piekrastes apmeklējumu intensitāte salīdzinājumā ar 2015. gadu palielinās (sk. Kk-6. un Kk-7. attēlu). Lai arī lielākajā dāļā no visas pagasta teritorijā ietilpstošās piekrastes (30 km jeb 83 %) apmeklējums ir nenozīmīgs, tomēr pieaug zona, kur apmeklējums ir mazs, vidējs vai liels. Apmeklētības intensitāte ir izteikta, salīdzinot ar visas Latvijas jūras piekrastes rādītājiem — pēc maksimālā apmeklētāju skaita dienā uz 1 km. To raksturo šādas vērtības: intensīva (>5000), liela (1000-5000), vidēja (300-1000), maza (100-300), nenozīmīga (<100).

Kk-6. attēls. *Baltijas jūras piekrastes apmeklējumu intensitātes salīdzinājums Kolkas pagastā 2015. un 2019. gadā.*

Avots: Nocticus, 2019

Apmeklētāji citās piekrastes tūristu piesaistēs (tūrisma objektos un publiskajos pasākumos)

Lībiešu krasts un Slīteres nacionālais parks ir dabas un kultūras ziņā bagāti Ziemeļkurzemes ceļojumu galamērķi, kas nesaraujami saistās ar jūras un piekrastes ainavu, taču daudz mazākā mērā ar motīvu pasīvi pavadīt laiku pludmalē. Tūristu piesaistes Dundagas novadā iekšzemē ir daudz ciešāk sasaistītas ar piekrasti, kā citu novadu piekrastē. Lībiešu krasta kultūras mantojums: etnogrāfija, ciemu arhitektūra, saieta nami, Mazirbes baznīca, arī Šlīteres bāka un dabas taka, Pēterzera dabas takas, Priežu taka Kolkasragā, Dundagas pils, Vaides ragu kolekcija u.c. ir populāras tūristu piesaistes. Dažādie publiskie kultūras, arī vairāki sporta un aktīvās atpūtas pasākumi (piemēram, pārgājiens Kolka-Dubulti), kas saistīti ar gadskārtu tradicionālajiem svētkiem kļuvuši populārāki. Apmeklējumu plūsma minētajās tūristu piesaistēs gan kopumā ir mazāka, kā Kolkasragā un līdz ar to arī Kolkas ciemā. Piemēram, ragu kolekcijā Vaides ciema "Purvziedos" bijis ap 3-4 tūkstoši apmeklējumu gadā (trūkst pēdējo gadu datu), Dundagas pilī tālāk iekšzemē pat ap 10 tūkstošiem. 2019. gada maija beigās notikušajā pārgājienā Kolka-Dubulti piedalījās 633 dalībnieki, 2020. gadā bijis plānots pārtraukt reģistrāciju, kad dalībnieku skaits sasniedzis 1000 (*Covid-19* dēļ pārgājiena norise atcelta).

Mazirbe kā prioritāri attīstāmā vieta

Mazirbe ir lielākā no apdzīvotajām vietām Lībiešu krastā, Slīteres nacionālā parka Dižjūras piekrastē. Vienlaikus tā ir vieta, kas nav tendēta uz skaļu izklaidi un atpūtu bez zināmas saiknes ar vietas kultūru un vēsturi. Mazirbes auditorija respektē lībiešu kultūras mantojumu, respektē vietējo kopienu tās īpašumus. Viesu var būt daudz, taču tie ciemā integrējas, pat tad, ja daļa no šejieniešiem sabrauc tikai vasaras atvaļinājumu laikā. Mazirbe paliek kā jaukta tipa attīstības vieta gan Mazirbes vietējiem un viņu visiem visplašākajā nozīmē, gan nejaušiem tūristiem, kuri apzinās. Kurp viņi dodas. Līdz ar lībiešu mantojumu Mazirbe reprezentē arī pārējos Lībiešu krasta ciemus, Slīteres nacionālo parku un Ziemeļjkurzemi.

Kolkas ciems un Kolkasrags kā prioritāri attīstāmā vieta

Kolka ir starptautisku ceļu krustpunkts, īpaša vieta, kur satiekas ne tikai divas jūras — Rīgas līcis un Dižjūra, bet arī ceļotāji, ārvalstu un vietējie tūristi, kultūras un piedzīvojumu meklētāji, putnu vērotāji un makšķernieki, Slīteres nacionālā parka apceļotāji — to uzņemšanā aktīvi iesaistās vietējie. Kolka ir viduspunkts ceļojumiem gar piekrasti ar velo, izmantojot *EuroVelo 13* velomaršruta infrastruktūru, nozīmīgs starpposms Jūrtakas pārgājienu gājējiem. Šo vietu vēlas redzēt, šeit izvēlas nakšņot. Jaunus akcentus Kolkas attīstībā ieviesīs jaunais Lībiešu saieta nams[244]. Lai gūtu lielāku ekonomisku labumu no "pasaules grozīšanās" Kolkā, vairāk jāattīsta viesmīlības pakalpojumi. Kolka un Kolkasrags nebūs tipiska pludmales izklaižu vieta.

1.2. Potenciālās tūrisma nišas

Viesmīlības segmentā kopumā par maz tiek iesaistīta lībiešu kultūra un Slīteres nacionālā parka statuss. Plašākā mērogā Kolkas pagasts un Lībiešu krasts kā daļa

[244] http://visit.dundaga.lv/various/libiesu-centri/90

no Slīteres nacionālā parka ir pievilcīga apmeklējumu vieta, ja bez pasīvās atpūtas pludmalē vairāk interesē arī reģiona daba un kultūra, kas būtu stratēģiski svarīgākā apmeklētāju mērķgrupas daļa. Gan agrāk[245],[246], gan pēdējos gados[247],[248],[249]tapuši vairāki nozīmīgi informatīvi materiāli ar vadlīnijām lībiešu mantojuma integrēšanai uzņēmējdarbībā, lielā mērā tieši tūrisma un viesmīlības sektorā. Lībiešu krasta aptvertā kultūrtelpa pārsniedz Kolkas pagasta robežas un var tikt attiecināta uz piekrasti no Ovišu ciema Tārgales pagastā līdz Melnsila ciemam Rojas novadā . Šo padomu vērā ņemšana var padarīt vēl lielāku interesi par reģionu ceļotājiem, dot papildu motivāciju vietējai kopienai izzināt pagātni, stiprināt identitāti.

Attīstīsies arī Kolkas ciema tūristu mītņu piedāvājums, pieredzējumi, kas saistīti ar ilgtspējīgu lībiešu kultūras, zvejnieku tradīciju un Slīteres NP dabas vērtību iesaisti, īpaši starptautiskam mērogam piemēroti. Tostarp ņemot vērā lībiešu nemateriālā kultūras mantojuma potenciālu būt iekļautiem *UNESCO* sarakstā. Komfortablas brīvdienu mājas, kas ar augstu ekoloģisko izpratni un kvalitatīvu dizainu prot izmantot vidi, nodrošinot "aizbēgšanu" no stresa, darbiem un pilsētas trokšņiem, nepazeminot komforta līmeni.

Kolkasrags ir Eiropas mēroga izcila putnu vērošanas vieta. Lai arī putnu vērošanas tūrisms kā tāds ir zināms un bieži apspriests, līdz šim šo potenciālu nav iespēts komercializēt specializētā nakšņošanas piedāvājumā (protams, ka ir tūristu mītnes, kurās nakšņotāji ir arī putnu vērotāji, bet bez īpaša tematiski specializēta piedāvājuma). Tuvākā mītne, kas salīdzinoši labāk uz šo specializējusies ir viesu māja ar zaļo sertifikātu — Pizā, Tārgales pagastā, lai arī tirgvedības aktivitātes šajā virzienā nav izvērstas. Izņēmums ir Kolkasraga apmeklētāju centrs, kas šo tēmu spējuši komercializēt un izpratuši vajadzības savu piedāvāto pakalpojumu un suvenīru produkcijas līmenī.

Lībiešu krasta mazajiem ciemiem liela apmeklētāju plūsma var būt degradējoša, jāņem vērā izmantotās infrastruktūras kapacitāte un apmeklētāju radītā slodze. Stratēģiski ir piesaistīt ieinteresētus kultūras un dabas tūristus, kuri respektē un vēlas izzināt Slīteres NP un Lībiešu krasta saudzētās vērtības. Kolkasraga ģeogrāfiskā unikalitāte turpinās piesaistīt velotūristus (svarīga *EuroVelo 13* velomaršruta trases reāla ieviešana dabā), pārgājienu veicējus (lielākai ekonomiskai atdeve būtiski *Jūrtakas* maršrutu sasaistīt ar vietējiem pakalpojumiem, labākais tuvais piemērs ir kaimiņu novada Melnsila kempinga aktivitātes Jūrtakas posma iesaistē savā uzņēmējdarbībā). Vieta būs aktuāla kemperiem, mototūristiem un citiem segmentiem, kas šo redz kontekstā ar plašāku ceļošanu apkārt Baltijas jūrai. Svarīgi resursi ir jūras kultūrainava un oriģināls zemūdens arheoloģiskais mantojums.

---

[245] Lauku ceļotājs. (2010). Latviešu – lībiešu vārdnīca: Tūrisma materiālu izstrādei, uzziņas līdzekļu un teritorijas iedzīvotāju lībiskās identitātes uzturēšanai

[246] Lībiešu tautas kultūra: Fotogrāfijas no Kurzemes lībiešu ciemiem 1902.–1927. Pieejams: http://www.nba.fi/liivilaiset/Latvia/ALatvia.html

[247] Kļava, G. (2019). Lībiešu kultūrtelpas elementi uzņēmējdarbībā. Pieejams: http://www.livones.net/lv/norises/2019/libiesu-kulturtelpas-elementi-uznemejdarbiba

[248] Lībiešu Kultūras centrs. (2019). Lībiešu kultūrtelpas elementu izmantošana uzņēmējdarbībā Lībiešu krastā: izpētes rezultāti.

[249] Šuvcāne, B., & Ernštreits, V. (2018). Lībiešu mantojums lībiešu krastā [*Chasing Livonian Heritage on the Livonian Coast*]. Pieejams: http://www.livones.net/lingua/lv/petijumi-lili/?libiesu-mantojums-libiesu-krasta-chasing-livonian-heritage-on-the-livonian-coast

Kk-7. attēls. *Piekrastes publiskā infrastruktūra, apmeklētības intensitāte un slodze uz veģetāciju Kolkas pagastā.*

Avots: Jāņa Sēta, Nocticus, 2020

2. Pārskats par ilgtermiņa atkritumu slodzi un tās izmaiņām pludmalē

Vērtējot Dundagas novada ilgtermiņa un pārskata perioda jūras piesārņojošo atkritumu datus (sk. Kk-2. tabulu), jāņem vērā daži nosacījumi:

- jūras ietekme, izskalojot atkritumus, Dundagas novadā ir augstākā Latvijā. Piemēram, akmeņogles, izdedži un plastmasas virves, kas ir divas no jūras avotu indikatoru frakcijām, kopā sastāda trešo daļu no visiem atkritumiem Kolkas pagastā. Šāda situācija būtiski ierobežo pašvaldības iespējas uzlabot situāciju un rast apsaimniekošanas risinājumus.
- kopš 2019. gada, konstatējot piekrastes noslodzes izmaiņas, ir mainīta viena no jūras piesārņojošo atkritumu mērīšanas laukumu atrašanās vietām, kas var ietekmēt sākotnējos datus;
- lielākā daļa piekrastes ietilpst Slīteres nacionālajā parkā un attiecībā uz īpaši aizsargājamām dabas teritorijām attiecināmi vairāki atkritumu apsaimniekošanas izaicinājumi;
- apmeklētāji sevišķi koncentrējas Kolkā, kas, iespējams, kavē ieguldīt lielākus resursus piekrastes apsaimniekošanas uzlabojumiem visā Kolkas pagasta piekrastes teritorijā.

Kk-2. tabula. *Apkopojums par jūras piesārņojošo atkritumu situāciju Kolkas pagastā.*

Avots: Vides izglītības fonds, kampaņa Mana Jūra 2019, projekts TJV!

Kolkas pagasts			
vidējais atkritumu daudzums	*atkritumu vienības/100 m*	148	
plastmasas īpatsvars	*%*	45 %	
ilgtermiņa vērtējums pret labu jūras vides stāvokli	*kategorija*	apmierinošs	
tendence	*trīs gados*	negatīva	
TOP 1	*vienība(%)*	cits, ieskaitot akmeņogles	23,2 %
TOP 2	*vienība(%)*	plastmasas virve	12,3 %
TOP 3	*vienība(%)*	cigaretes, izsmēķi un filtri	10,2 %
TOP 4	*vienība(%)*	plastmasas gabali/cits	8 %
TOP 5	*vienība(%)*	plastmasas maisiņi	7,5 %
TOP 10 īpatsvars	*%*	**79**	
indikatīvie avoti (%)	*sauszeme*	52 %	
	jūra	41 %	
	neskaidrs	7 %	
periods	*2012–2015*	112	
	2016–2019	185	
	izmaiņa (%)	64 %	

Atkritumu savākšanā un vides labiekārtošanā pozitīvi vērtējamas vairākas vietējo iniciatīvas grupu (piemēram, Kolkas makšķernieku kluba) aktivitātes[250], arī Dabas aizsardzības pārvaldes īstenotā kampaņa "Dabā ejot, ko atnesi, to aiznes!" un Slīteres nacionālā parka atteikšanās no lielajiem atkritumu konteineriem, kuru regulāra apsaimniekošana radīja sarežģījumus, jo daļa nacionālā parka apmeklētāju un vietējo tos izmantoja neikdienišķu atkritumu izmešanai. Piekrastes apmeklētāju atkritumu šķirošanas paradumus veicina arī Kolkasraga autostāvlaukumā uzstādītā un vietai atbilstošā dizaina veidotā atkritumu konteineru novietne (sk. Kk-8. attēlu). Trūkst gan atgriezeniskās saiknes par šķiroto atkritumu kvalitāti, taču atkritumu veida uzraksti izvietoti trijās valodās (latviski, krieviski un angliski).

Kk-8. attēls. *Sadzīves atkritumu šķirošanas konteineru novietne Kolkasraga Priežu takas autostāvlaukumā.*

Foto: A. Klepers, augusts 2019

Kolkas pludmalē 2019. gada vasarā bijusi izcila peldūdens kvalitāte atbilstoši Veselības inspekcijas veiktajām peldvietu ūdens kvalitātes pārbaudēm[251]. No visām pārbaudītajām piekrastes vietām **Kolkas pludmales ūdens ir ar vienu no viszemākajiem mikrobioloģiskā piesārņojuma līmeņiem Latvijā**. Lai peldūdens kvalitāte piekrastē arī ilgtermiņā saglabātos izcilā kvalitātē, vajadzīga gan Kolkas kanalizācijas sistēmu nevainojama darbība, gan ērti piekļūstamas un uzturētas atbilstošas kapacitātes publiskās tualetes atpūtniekiem, kontrolēta suņu atrašanās pludmalē.

Atkritumu apsaimniekošanas problēma ir aktuāla prioritāti attīstāmajā vietā Mazirbē. Daļa no izveidotajām atkritumu urnām ir novecojušas, tikai vāji kalpo savam mērķim. Neatrisināta problēma (līdzīgi kā daudzviet piekrastes pašvaldībās)

250 http://www.kolka.lv/?tag=talka

251 http://www.vi.gov.lv/lv/vides-veseliba/peldudens/peldudens-monitorings

ir atkritumu urnu un konteineru iztukšošanas regularitāte (sk. Kk-9. attēlu), kas šobrīd nav elastīga attiecībā uz piekrastes apmeklētāju plūsmas izmaiņām.

Kk-9. attēls. *Mazirbe, atkritumi pie galvenā stāvlaukuma.*

Foto: A. Klepers, jūlijs, 2019

3. Antropogēnā slodze uz veģetāciju

Kolkas pagasta jūras piekraste 36,5 km garumā pilnībā iekļaujas īpaši aizsargājamā dabas teritorijā — Slīteres nacionālajā parkā. Šeit lielākās platībās nekā citviet piekrastē pārstāvēti tādi aizsargājami biotopi, kā viengadīgu augu sabiedrības dūņainās un zemās smilšainās pludmalēs, embrionālās kāpas un mežainās piejūras kāpas, kā arī mitras starpkāpu ieplakas. Vairāk par Kolkas pagasta piekrastes *Natura 2000* teritorijas dabas vērtībām, arī pasākumiem to aizsardzībai skatīt Slīteres nacionālā parka dabas aizsardzības plānu (2010-2020)[252] un individuālos aizsardzības un izmantošanas noteikumus[253], kā arī Brigitas Laimes redakcijā tapušās "Aizsargājamo biotopu saglabāšanas vadlīnijas Latvijā: Piejūra, smiltāji un virsāji."[254]

Kolkas pagastā jūras piekraste pēc antropogēnās slodzes uz veģetāciju iedalās piecās daļās: 1,1 km — ļoti stipri ietekmēta, 1 km — stipri ietekmēta, 9,2 km — vidēji

[252] https://www.daba.gov.lv/upload/File/DAPi_apstiprin/NP_Slitere-10.pdf
[253] https://www.vestnesis.lv/op/2016/234.4
[254] https://nat-programme.daba.gov.lv/public/lat/publikacijas_un_dokumenti/

ietekmēta, 13,7 km — vāji ietekmēta un 11,5 km — ļoti vāji ietekmēta (sk. Kk-7. attēlu).

Lielākā antropogēnā slodze vispārīgi ir Kolkas ciemā, ko ietekmējusi apbūve. Lielākā apmeklētāju slodze ir Kolkasragā, tomēr ar pārdomātu apsaimniekošanu ir izdevies panākt, ka slodze uz veģetāciju nepieaug, pat palielinoties apmeklētāju skaitam. Izbūvētie gājēju ceļi, infrastruktūra, labiekārtojums koncentrē apmeklētājus konkrētās vietās. Atstājot telpu arī dabai. Priežu mežs aizsargjoslā tieši Kolkasragā gan ir saposmots ar daudzām mazākām takām, kuras gan netiek intensīvi lietotas. Pagaidu apbūvei (mobilā pirts) Kolkasragā kļuvusi ļoti statiska, tomēr tās apmeklētāju slodze nav tik liela, lai ietekme uz apkārtnes veģetāciju būtiski pieaugtu. Ilgākā laika posmā būtu monitorējama mucu mājiņu un to viesu radītā slodze uz veģetāciju, kas Kolkasragā ir acīmredzami labāk uzturēta, kā Melnsila kempingā.

Dažkārt kāpu zonā novērojama nelikumīga iebraukšana ar auto, tostarp nakšņošanas nolūkos (sk. Kk-10. attēlu). 2019. gada peldsezonas laikā, veicot publiskās infrastruktūras apsekojumus, konstatēti daudzi pārkāpumi, neievērojot noteikumus par kāpu zonas vai dabas aizsardzības režīma ievērošanu. Taču tas nostiprināja arī pārliecību, ka sodu piemērošana un kontrole par šiem pārkāpumiem darbojas ļoti neefektīvi, ko tik izkliedētā telpā ar maziem resursiem arī ir grūti īstenot. Lielāka iespēja panākt rezultātu ar apmeklētāju izglītošanu un vides apziņas stiprināšanu.

Kk-10. attēls. *Nelikumīga nakšņošana kāpās pie Kolkas tautas nama.*

Foto: A. Klepers, jūlijs, 2019

Pārējo ciemu, ārpus Kolkas apbūve ir bijusi videi saudzīgāka, ieskaitot Lībiešu krasta ciemus un lielāko no tiem — Mazirbi. Izbūvētais laukums, piebraucamais ceļš un ierobežojošā laipa koncentrē cilvēku plūsmu vienuviet. Lielāka slodze pļavu izbraukāšanai vēl pirms aizsargjoslas Mazirbē ir pirms galvenās izejas līdz jūrai, galvenokārt nepārliecinošu navigācijas zīmju dēļ Mazirbes centrā.

Pēc fotogrāfijām (sk. Kk-11. attēlu), kas fiksētas vienā un tajā pašā vietā — Kolkasragā pie uzstādītajām *Saulesmājām* — mucevieda tūristu mītnēm, var spriest par notikušajām pārmaiņām un atpūtnieku slodzi uz veģetāciju.

Kk-11. attēls. *Antropogēnās slodzes radīto veģetācijas izmaiņu salīdzinājums pie Saules mājām 2012. gadā 12. augustā (augšējā attēlā) un 2019. gada 29. jūlijā (zemākajā attēlā).*

Foto: A. Klepers, augusts, 2012; jūlijs, 2019

Salīdzinot ar 2012. gada augustu — pirmo darbības sezonu un septiņus gadus vēlāk, var secināt, ka slodze uz veģetāciju, izņemot pašu mucas projekciju un izveidoto taku infrastruktūru, nav nozīmīgi palielinājusies. Ierīkojot takas un izvietojot norobežojumu gar mājiņām, kas neļauj vairāk nekā 50 tūkstošiem apmeklētāju ik gadu šeit brīvi pārvietoties, iespējams, ka daļa no veģetācijas pat tiek ietekmēta mazāk, jo viesu skaits zemās mītņu kapacitātes dēļ nav liels.

4. Publiskās infrastruktūras izvērtējums

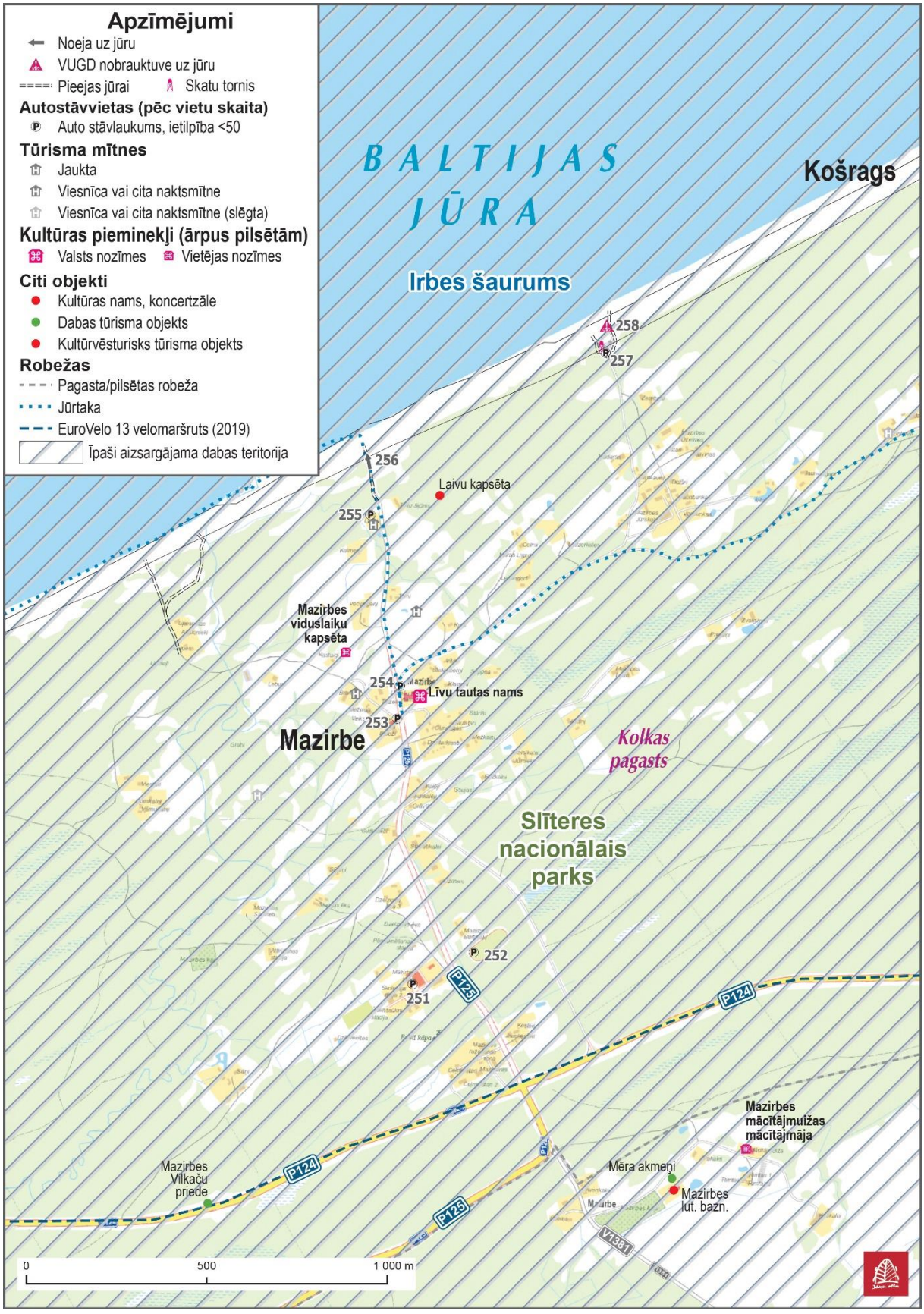
4.1. Infrastruktūras kapacitāte prioritāri attīstāmajā vietā

Prioritāri attīstāmajām vietām Kolkas pagastā iespējams aprēķināt pludmales kā konkrētas ietilpības telpas maksimālo pieļaujamo cilvēku skaitu un saistītās piekļuves infrastruktūras kopējo caurlaidību. Mazirbē 1,5 km plašā zonā starp upes grīvu un autostāvlaukumu ar nobrauktuvi līdz jūrai kopējā pludmales platība ir 5,32 ha (53204,77 m^2[255]). Vidējais pludmales platums (variē atkarībā no vēja stipruma un virziena) ir ap 30 m pie Laivu kapsētas noejas. Maksimālā pludmales ietilpība, izmantojot slodzes un apmeklētāju rotācijas formulu, ir šāda:

kopējā lietderīgā platība (pludmales laukums) / ar vidējo individuālo standartu (50 m^2 pludmales cilvēkam) (53204,77 m : 50)-10 % publiskās telpas = 958 cilvēki vienlaikus, jeb 2874 vienā dienā.

Mazirbes piekrastes publiskā infrastruktūras kapacitāte būtu atbilstoša vietai, taču tā ir informatīvi slikti koordinēta. Mazirbes centrā pie Lībiešu tautas nama (stāvlaukuma kapacitāte ~22 automašīnām — Nr. 254 Kk-12. attēlā) trūkst kopējās stāvlaukumu izvietojuma shēmas ar konkrētiem attālumiem līdz jūrai un pieejamiem pakalpojumiem. Tāpēc daudzi autovadītāji cenšas improvizēt, mēģinot piekļūt tuvāk jūrai, izbraukājot ceļmalas, taču laika ziņā patērējot vairāk. Tas ir viens no iemesliem, kāpēc regulāri vairāki auto tiek novietoti 100 m tālāk jūras virzienā ceļmalā pirms zīmes "caurbraukt aizliegts" (pirms Nr. 255). Stāvlaukums pie bij. jūrskolas (Nr. 257) ir mazāks — ar ietilpību ~14 automašīnām. Tas ir daudz tuvāk jūrai, taču tur līdzās nav sabiedriskās ēdināšanas pakalpojumu kā pie tautas nama. Lielākas kapacitātes stāvlaukumi ir pie skolas (Nr. 251) un stadiona (Nr. 252), kas atpūtai pie ikdienā jūras netiek izmantoti. Stāvlaukums ~14 automašīnām ir pie Mazirbes veikala, kas lielākoties ir veikala klientiem un darbiniekiem. Automašīnas drīkst izvietot arī gar vairākām ceļa malām, izmantot privāto tūristu mītņu stāvvietas. Kopējais stāvvietu skaits Mazirbē pārsniedz 100 automašīnas, kas ir pietiekami. Lielāka kapacitāte pie jūras būtu jārada drošām velo stāvvietām, kam jākļūst par līdzvērtīgi daudz izmantotu transporta līdzekli nokļūšanai pie jūras (vietējie, vasaras māju iemītnieki, velotūristi). Noejas līdz jūrai nav piemērotas apmeklētājiem ar kustību traucējumiem (izņemot nobrauktuvi (Nr.258) pie Ainažu jūrskolas, kas izbūvēta operatīva dienesta transporta nokļūšanai līdz krasta līnijai). Tik lielam apmeklētāju skaitam peldsezonas laikā neatbilstoša ir sabiedrisko tualešu (mūsdienīgu ar automātisko ūdens padevi) kapacitāte. Pludmales labiekārtojuma elementu nav daudz, taču lielākā daļa aptaujāto apmeklētāju ir mierā ar minimālismu dabiskajā pludmalē.

[255] Izmērīts aerofoto, izmantojot www.daftlogic.com laukumu aprēķināšanas rīku

Kk-12. attēls. *Pārskata karte ar piekrastes publisko infrastruktūru prioritāri attīstāmajā vietā Mazirbē.*

Avots: Jāņa Sēta, Nocticus, 2020

Prioritāri attīstāmajai vietai Kolkas ciemam un Kolkasragam pludmale 1,7 km garumā starp noeju pie luterāņu baznīcas stāvlaukuma līdz pat noejai pie jūras uz dienvidiem no "Līcis-93" ir ļoti šaura. Tās kopējā ir 1,6 ha (15912,86 m²), kas ir trīs reiz mazāk, nekā, piemēram, Mazirbē. Pludmales platums pie Tautas nama labiekārtotās noejas ir ap 9 m. Pludmales platība nav tik svārstīga, ko nosaka ūdens straumes ap Kolkasragu, jūras dziļums un valdošo vēju virziens.

kopējā lietderīgā platība (pludmales laukums) / ar vidējo individuālo standartu (50 m² pludmales cilvēkam) (32627,27 m : 50)-10 % publiskā telpa = 286 cilvēki vienlaikus, jeb 858 vienā dienā.

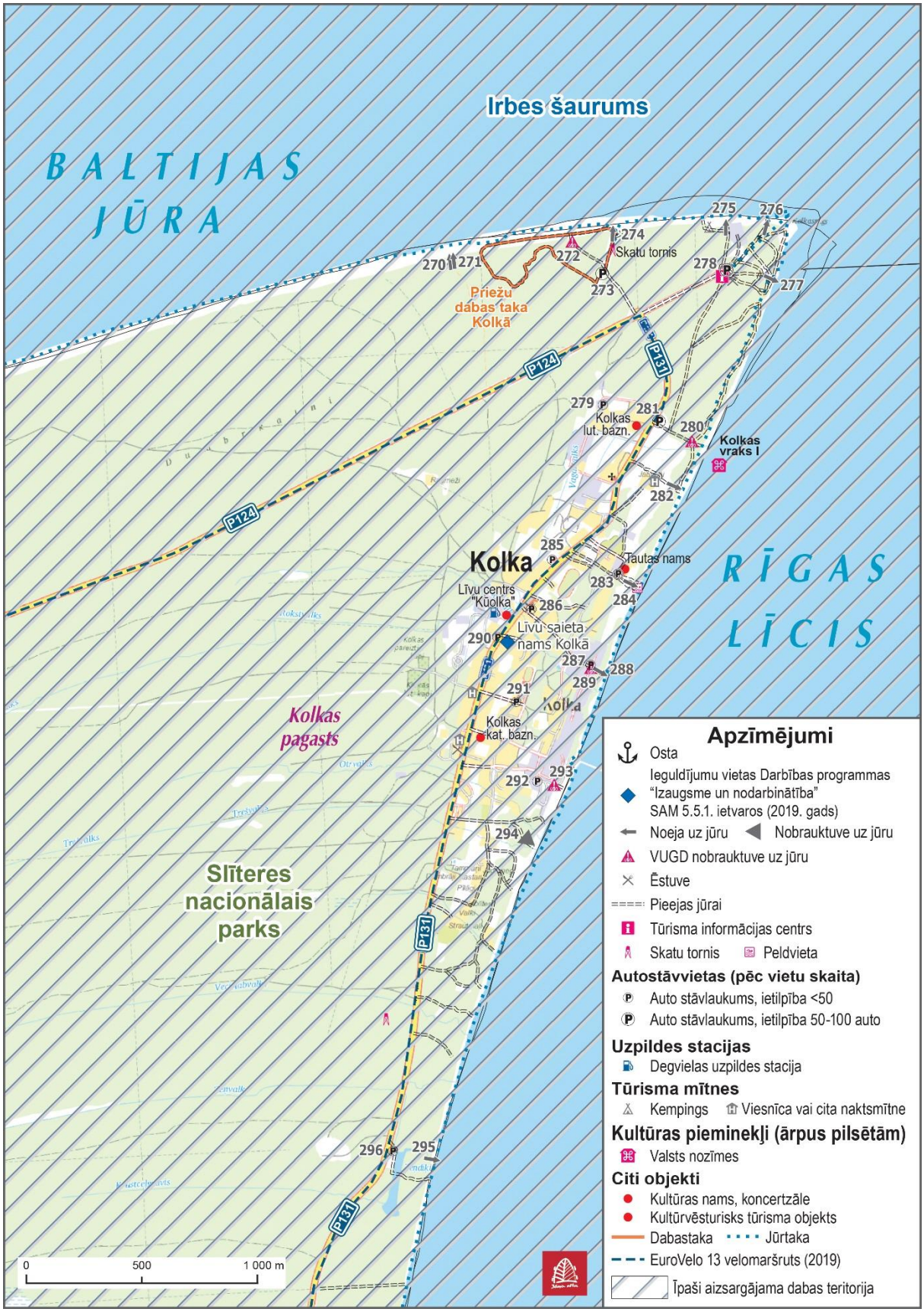
Ņemot vērā šādu kapacitāti, nav vērts ieguldīt lielas investīcijas pludmales tūrisma veicināšanai. Taču pludmales zona ir svarīga visiem ciema iedzīvotājiem, lai izmantoto dzīves kvalitātes priekšrocības dzīvošanai pie jūras. Aktualizētos datus un to salīdzinājumu ar 2015. gada rādītājiem iespējams skatīt Piekrastes ģeotelpiskajos datos, kas pieejami VARAM mājaslapā.[256]

Piekrastes atšķirīguma ziņā **Kolkasrags kā tūristu piesaistes vieta ar īpašo ainavu, putnu vērošanu migrācijā vai ziemas laikā, pārgājienu iespējām u. c. joprojām ir starp pievilcīgākajām vietām visā Baltijas piekrastē**. Tas ir nozīmīgi, lai arī attīstītos jauna uzņēmējdarbība, uz šīm vajadzībām pamatota viesmīlības attīstība. Neizmantots potenciāls ir lībiešu un zvejnieku materiālais un nemateriālais mantojums.

Kolkā stāvlaukumu kapacitāte ir pietiekoša, taču tie izvietoti dažādās vietās, nav vienota informatīva norāde par pieejamām stāvvietām pirms iebraukšanas Kolkā, dažām stāvvietām uzlikts ierobežojums ar atļaujām stāvēt tikai darbiniekiem (piemēram, pie zivju pārstrādes ceha *Banga seefood*, kas ir privāts, lai arī atrodas izdevīgi tuvu pie jūras). 2019. gada laikā izbūvēts un labiekārtots stāvlaukums pirms Kolkasraga blakus Ūšiem. Kopējā autostāvlaukumu ietilpība Kolkā pārsniedz vietu 400 automašīnām, pieprasītākais ir vistuvāk Kolkasragam esošais maksas stāvlaukums ar 81 auto stāvvietu vienlaikus. Bezmaksas stāvlaukumus pie jūras Priežu takas sākumpunktā (Sk. Kk-13. attēlu, Nr. 273) bieži izmanto savvaļas kempinga veidu praktizētāji, kas nakšņo kemperos, gulēšanai pielāgotos mikroautobusos vai teltīs. To rīcību ierobežošana ir sarežģīta, jo vieta nakts laikā nav pārslogota, dienās lielākoties viņi ceļo, kā arī šāda motivācija ir saskaņā ar viņu ceļošanas pārliecību, dodot ekonomisko devumu reģionam citu pakalpojumu (nevis par izmitināšanu) veidā[257]. Labākie risinājumi joprojām ir nevis aizliegums (meklēs citas alternatīvas) bet citu kempinga vietu viesmīlība un pakalpojumu kvalitātes izcilība, tādējādi pārliecinot, lai izvēlētos svarīgākos pakalpojumus (tīras un ērtas tualetes, droša stāvvieta, pieejams dzeramais ūdens, mobilās tualetes iztukšošanas tvertnes, ēdināšanas pakalpojumi, ekipējuma noma u. c.).

Kapacitātes problēmas ir sausajām tualetēm pie Kolkas Priežu takas stāvlaukuma, ko nav iespējams peldsezonas laikā uzturēt atbilstoši elementārām sanitārajām normām. Trūkst pieejamas mūsdienīgas tualetes pie Kolkas pludmales līča pusē, kas ir īpaši svarīgi, ja apmeklētāji tur uzturas ilgāku laiku, salīdzinot ar Kolkasraga apmeklējumu.

[256] http://www.varam.gov.lv/lat/darbibas_veidi/tap/lv/?doc=18794
[257] https://journals.sagepub.com/doi/full/10.1177/1468797619832308

Kk-13. attēls. *Pārskata karte ar piekrastes publisko infrastruktūru Kolkas ciemā un Kolkasragā kā prioritāri attīstāmajā vietā.*

Avots: Jāņa Sēta, Nocticus, 2020

4.2. Infrastruktūras stāvoklis un kvalitāte prioritāri attīstāmajās vietās

Piekrastes publiskās infrastruktūras stāvokļa kopējais vērtējums Kolkas pagastā pēc apsekojumiem 2019. gada sezonā novērtēts kā "apmierinošs, taču vajadzīgi uzlabojumi" (1,8 punkti skalā no viens līdz trīs, sk. K-1. tabulu), atzīmējot konkrētas nepilnības.

2018. gadā Dundagas novada pašvaldība īstenoja nacionālās nozīmes projektu "Piekrastes apsaimniekošanas praktisko aktivitāšu realizēšana" ar mērķi pilnveidot jūras piekrastes un pludmales kvalitāti[258]. Kolkas pagastā īstenotas dažādas aktivitātes Mazirbes un Kolkasraga pludmaļu infrastruktūras un to objektu pieejamības uzlabošanai. Mazirbes pludmalē labiekārtoti pludmales volejbola laukumi, ieviesti atkritumu konteineri, soliņi un pārģērbšanās kabīne. Kolkasraga pludmalē atjaunots vides objekts "Saullēkts/Saulriets" un pārģērbšanās kabīne, izvietotas atkritumu urnas un saliekama koka taka. Koka taku varēs izmantot pludmalē organizētu publisku pasākumu nodrošināšanai, izmantojot takas posmus kā saliekamo skatuvi, kā arī taka būs izmantojama apkalpojošā transporta piekļuves nodrošināšanai, lai novērstu negatīvu ietekmi uz zemsedzi un kāpām.

Pēc publiskās infrastruktūras veiktajiem apsekojumiem 2019. gada jūlijā un augustā abās prioritāri attīstāmajās vietās konstatētas atkāpes no labas publiskās infrastruktūras kvalitātes.

Kk-14. attēls. *Ceļš līdz jūrai Mazirbē, izbraukātās ceļa malas improvizētajās stāvvietās pirms zīmes "caurbraukt aizliegts", jo trūkst visaptverošas informācijas par stāvvietām un attālumiem līdz jūrai.*

Foto: A. Klepers, jūlijs, 2019

Mazirbē autostāvlaukums pie tautas nama nav marķēts, trūkst visaptverošas norāžu sistēmas ar kopējo stāvlaukumu shēmu un attālumiem līdz jūrai, tāpēc auto bieži tiek novietoti putekļainās ceļmalās (sk. Kk-14. attēlu). Blakus bij. jūrskolas stāvlaukuma ir vidi degradējošas pamestas ēkas ar būvgružu un sadzīves atkritumu piesārņojumu. Koka laipa ir pārāk šaura, lai atbilstu universālā dizaina nosacījumiem. Sausā tualete, kaut tikai nesen uzstādīta, tiek slikti apkopta un peldsezonas laikā ar lielu apmeklētāju skaitu ir ļoti sarežģīti uzturēt to atbilstoši sanitārajiem standartiem. Tieši tas pats attiecas uz sauso tualeti pie Laivu kapsētas,

[258] https://www.dundaga.lv/lv/dundaga/aktualitates/uzlabota-vides-kvalitate-dundagas-novada-pludmales/

kas ir par mazu attiecībā uz lielo apmeklētāju skaitu. Tādēļ daudzviet Mazirbē konstatēta dabisko vajadzību nokārtošana aiz kāpas vaļņa, iespējams, arī jūrā. Neapmierinošā stāvoklī bez atbilstoša labiekārtojuma ir noeja līdz jūrai pie Viesturiem. Mazirbē kopumā būtu jāuzlabo atkritumu apsaimniekošanas regularitāte tieši vasaras peldsezonas laikā.

Kk-15. attēls. *Neizmantots liela izmēra asfaltēts, daļēji degradēts stāvlaukums pašā jūras krastā Kolkas ciemā bijušajā ražošanas ceha "Baltijas zivis" teritorijā.*

Foto: A. Klepers, jūlijs, 2019

Kolkas ragā neapmierinošā kvalitātē ir stāvlaukums pie Kolkas pamatskolas un privātais autostāvlaukums Kolkas bijušajā ražošanas uzņēmuma "Baltijas zivis" teritorijā (sk. Kk-15. attēlu). Tā ir izdevīga vieta nokļūšanai līdz jūrai, taču to nedrošu un neētisku padara vidi degradējošā lielizmēra objekta ilgstoša atrašanās bez apsaimniekošanas apmeklētājiem bīstamā stāvoklī. Piekļuvi pie Kolkas mola "Banga seefood" teritorijā ierobežo stāvēšanas aizlieguma zīmes. Stāvlaukumam pie Kolkas tautas nama trūkst pārliecinošu norāžu, ka tas vienlaikus ir vienīgais publiskais stāvlaukums pie pludmales līča pusē (pārējie trīs galvenie koncentrējas ap Kolkasragu). Kolkas Tautas nama tualetei jābūt atvērtai un pieejamai peldvietas apmeklētājiem vai arī blakus jāizvieto jauna pēc līdzīga parauga, kā tas īstenots Engures novada piejūras ciemos. Kritiskā stāvoklī ir sausās tualetes pie Kolkas Priežu takas stāvlaukuma, tās jāaizstāj ar situācijai atbilstošāku risinājumu. Kolkas Priežu takas infrastruktūra ir labā stāvoklī un tās kapacitāte ir veidota daudz lielākam apmeklētāju skaitam, kā to apmeklē šobrīd. Kolkas ciema galvenā iela ir ļoti slikti integrēta ar jūras malu Rīgas līča pusē. Pamatā vienīgā publiskā piekļuve pie jūras koncentrējas pie Kolkasraga. Norādes līdz jūrai un labiekārtotas gājēju iespējas nav arī no jaunuzceltā Lībiešu saieta nama, kaut tur izveidota labas kvalitātes ietilpīga stāvvieta.

5. Operatīvo dienestu piekļuves iespējamība pie jūras prioritāri attīstāmajās vietās

Kolkas pagastā ir deviņas piekļuves vietas jūrai, kas izmantojamas operatīvo dienestu transporta vajadzībām. Attālumi starp piekļuves vietām jūrai nav lielāki par sešiem kilometriem. Kolkā ir četras nobrauktuves, no kurām labā stāvoklī ir divas. Divām nobrauktuvēm kāpu smilšainā josla aizstāta ar grants segumu, kas ļauj piebraukt pie jūras gan vieglajai, gan smagajai tehnikai ar visa veida riteņu piedziņu. Lielākoties transportam ir iespēja pārvietoties pa pludmali.

Ērtas piekļuves vietas izveidotas gan Kolkā pie Priežu takas stāvlaukuma, gan Kolkasragā uz ziemeļiem no Ūšu kempinga. Kolkas tautas namā 100 m no jūras iespējams izveidot operatīvo glābšanas darbu veikšanas atbalsta punktu (elektrība, WiFi, iespēja izmitināt cilvēkus). Taču labiekārtošana ar nobrauktuves pilnveidi līdz krasta līnijai būtu nepieciešama pie Kolkas tautas nama un pie *Banga seefood* zivju pārstrādes ceha, kur problemātiski ir tieši pēdējie metri cauri smilšainajai kāpas daļai.

Mazirbē pie stāvlaukuma blakus bijušai jūrskolai pilnveidota ērta piebraukšana līdz pat krasta līnijai ar blietētu grunts segumu. Šajā vietā operatīvajam transportam iespējams braukt pa pludmali no Pitragupes ietekai jūrā līdz Mazirbes upes ietekai jūrā aptuveni piecu kilometru garā pludmales zonā.

6. Priekšlikumi vajadzīgajiem pasākumiem situācijas uzlabošanai, lai mazinātu apmeklētāju radīto slodzi uz vidi un pilnveidotu piekrastes publisko infrastruktūru

Daļa priekšlikumu jau izteikti attiecīgajās tematiskajās nodaļās kopā ar problēmu raksturojumu. Šeit vēlreiz īsumā uzsvērti galvenie ieteikumi vajadzīgajiem pasākumiem situācijas uzlabošanai, lai mazinātu apmeklētāju radīto slodzi uz vidi un pilnveidotu piekrastes publisko infrastruktūru. Tie pamatā adresēti pašvaldībai, ja nav minēts citādāk.

Prioritāri attīstāmajām vietām

1. Virzīt Mazirbes pludmali uz oficiālās peldvietas statusa piešķiršanu[259], kas veicina atbildību pret vidi un rūpes par apmeklētājiem un pieļauj plašāku peldvietas popularizēšanu mērķtiecīgai viesu piesaistei. Tas palīdzēs arī privātajām tirgvedības aktivitātēm, palielinot vietas pamanāmību un ir atbilstoši lokācijai Slīteres nacionālajā parkā. Mazirbes prioritāri attīstāmā vieta atbilst peldvietai, kuru apmeklē liels skaits atpūtnieku (starp kuriem ir daudz ārzemnieku), tai ir atbilstoša peldvietas infrastruktūra un veikti labiekārtošanas pasākumi peldēšanās veicināšanai.
2. Baltijas jūras piekrasti vienojošā stratēģiski svarīgākā *aktīvās mobilitātes* starptautiskā velomaršruta *EuroVelo 13* (un *EuroVelo 10)* infrastruktūras izbūve, izveidojot drošu savienojumu velotūrismam no Lietuvas līdz Slīteres

[259] Atbilstoši MK 2017. gada 28. novembra noteikumiem Nr. 692 par "Peldvietas izveidošanas, uzturēšanas un ūdens kvalitātes pārvaldības kārtību", pašvaldības katru gadu izvērtē informāciju par to teritorijā esošajām peldvietām un var iesniegt Veselības inspekcijā priekšlikumu par peldvietas iekļaušanu oficiālo peldvietu sarakstā

nacionālajam parkam, ko varētu izmantot arī vietējie iedzīvotāji. Veloceļa ieviešana teritorijas plānojumā (sadarbībā ar *EuroVelo 13* koordinējošo organizāciju "Vidzemes tūrisma asociācija"), projektēšana, izbūve, kā arī sasaiste ar vietējiem velomaršrutiem un tūrisma un viesmīlības pakalpojumiem.

3. Lai panāktu lielāku ekonomisko atdevi no publiskajām investīcijām infrastruktūras attīstībā, pastiprināt *Jūrtakas* maršruta sasaisti ar vietējiem viesmīlības pakalpojumiem.
4. *Zilā karoga* pludmalei atbilstošu kritēriju pakāpeniska ieviešana Mazirbes pludmalei pēc tam, kad iegūts oficiālās peldvietas statuss, nodrošinot augstus vides un drošības standartus. Pludmales sertificēšana sākotnēji nav obligāta, taču nākotnē tas būtu izdarāms, uzsverot atbildīgu rīcību pret vidi, rūpes par atpūtniekiem un izmantojot to vietas zīmolvedībai. Slīteres nacionālajā parkā nevarētu būt cita veida attieksme.
5. Piekrastes dabas mantojuma saglabāšana, veidojot publisko infrastruktūru atbilstoši *Natura 2000 teritoriju nacionālā aizsardzības un apsaimniekošanas programmas 2018-2030*[260] "veidot, uzturēt un uzlabot infrastruktūru piekrastes biotopu antropogēnās slodzes mazināšanai — gājēju laipas kāpās, noejas līdz jūrai izveide un uzturēšana u. c." un ņemot vērā Aizsargājamo biotopu saglabāšanas vadlīnijas Latvijā[261], vai attīstot ilgtspējīgus ar tūrismu saistītus pakalpojumus, kas paralēli izklaidei un pasīvai atpūtai ir orientēti uz dabas un kultūras mantojuma vērtību izzināšanu atbilstoši Slīteres nacionālā parka izveides mērķiem.
6. Lībiešu materiālā un nemateriālā mantojuma vērtību akcentēšana, Lībiešu krasta identitātes elementu iesaiste publiskajā infrastruktūrā (daļēji jau tiek darīts) un ilgtspējīgās komercdarbības praksēs. Lībiešu kultūras elementu integrēšanai uzņēmējdarbībā izmantot 1.2 nodaļā minētās vadlīnijas, kas ceļotājiem var rosināt vēl lielāku interesi par reģionu, kā arī dot papildu motivāciju vietējai kopienai izzināt pagātni, stiprināt Lībiešu krasta identitāti.
7. Publiskās infrastruktūras tīkla pilnveide, ņemot vērā Aizsargājamo biotopu saglabāšanas vadlīnijas Latvijā[262], integrējot universālā dizaina risinājumus trūkstošajās vietās un izmantojot vienotu vizuālo identitāti ar oriģināliem vietas (Lībiešu) identitātes akcentiem.
8. Atkritumu apsaimniekošanas uzlabošana publiskajā piekrastes zonā (stāvlaukumi, noejas līdz jūrai, oficiālā peldvieta) — šķirošanai piemērotu atkritumu konteineru izvietošana un apsaimniekošanas regularitāte saistīti ar iepriekš prognozējamiem apmeklētāju plūsmas palielinājumiem peldsezonas laikā (īpaši karstā laikā un brīvdienās). Atkritumu (īpaši vienreiz lietojamo plastmasas trauku un piederumu), kā arī iepakojuma aprites ierobežojumi piekrastes un pludmales publiskajos pasākumos.
9. Mērķtiecīga vides izglītības organizēšana, vides apziņas palielināšana sabiedrībā, iedzīvotāju un apmeklētāju iesaiste publiskās kampaņās, vietējo

[260] https://nat-programme.daba.gov.lv/public/lat/publikacijas_un_dokumenti/#programma
[261] https://nat-programme.daba.gov.lv/public/lat/publikacijas_un_dokumenti/#vadlinijas
[262] https://nat-programme.daba.gov.lv/public/lat/publikacijas_un_dokumenti/#vadlinijas

ekoskolu programma, informējot par atkritumu ietekmi un iesaistot sakopšanas iniciatīvās, mazinot antropogēno ietekmi uz vidi, atbildīgu piekrastes apmeklējumu un dabas daudzveidības vērtību respektēšanu.

10. Tūrisma un viesmīlības jomas vai saistīto nozaru uzņēmējdarbībai nepieciešamās atbalsta infrastruktūras izveide un ilgtspējīgas komercprakses risinājumu veicināšana Mazirbē un Kolkas ciema pludmalē.
11. Informatīvo zīmju uzstādīšana, iekļaujot informāciju par operatīvo dienestu ierobežotajām iespējām ierasties īsā laika periodā un vēlamo rīcību nelaimes gadījumos.
12. Akcentējot Kolkasraga apkārtnes zemūdens kultūras mantojuma oriģinalitāti (senos kuģu vrakus u. c.), kā arī jūras un piekrastes kultūrainavas vērtības (Kolkasraga bākas drupas, Kolkasraga bākas salu u. c.), apsvērt iespēju veidot plašāku ekomuzeju[263] ar akcentu uz ainavu un kultūras mantojumu, kā īpašu zonu Slīteres NP, kuras viens no mērķiem būtu piesaistīt resursus ainavas kvalitātes palielināšanai, mantojuma izpētei un mūsdienīgai interpretācijai.

Teritorijai kopumā

13. Kā papildu aktivitāte būtu identificējama sadarbības attīstīšana un pilnveidošana ar vietējiem tūrisma uzņēmējiem un aktivitāšu organizētājiem, lai veicinātu labas apsaimniekošanas prakses īstenošanu tūrisma objektos, kā arī preventīvie pasākumi, lai atkritumi nenonāktu jūrā no ūdens notecēm piekrastes zonās.
14. Virzīt Slīteres nacionālo parku *EUROPARC* Eiropas ilgtspējīga tūrisma hartas — starptautiski atzītā apliecinājuma iegūšanai, kas īpaši izstrādāts tūrisma attīstības plānošanai aizsargājamās dabas teritorijās (ar akcentu uz nacionālajiem parkiem). Hartas galvenais mērķis — nodrošināt dabas aizsardzību ilgtermiņā, tūrisma plānošanā iesaistot visas puses (teritorijas administrāciju, pašvaldības, vietējos uzņēmējus, iedzīvotājus utt.) un ņemot vērā ne tikai dabas aizsardzības, bet arī vietējo iedzīvotāju, apmeklētāju un ekonomiskās intereses.
15. Attīstīt *EuroVelo 13* velomaršruta un ar to savienojošo infrastruktūru cauri Lībiešu krasta ciemiem, veicinot velotransporta (mikromobilitātes) izmantošanu kā galveno tūrisma mobilitātes transporta līdzekli. Tālākā nākotnē ar izcilu veloceļu no Ovišu ciema līdz Melnsilam mazākajos Lībiešu krasta ciemos varētu apsvērt izveidot sezonālu aizliegumu iebraukt ar automašīnām (tikai preču piegādēm, vietējiem iedzīvotājiem, viņu viesiem un viesiem, kas nokļūst līdz tūristu mītnēm), vēl vairāk akcentējot teritorijas unikalitāti, dabas izcilību, attīstot ar velotūrismu saistītu uzņēmējdarbību Slīteres nacionālajā parkā.
16. Ieguldīt Lībiešu krasta kultūrainavas revitalizācijā, atzīstot, ka kultūras mantojuma saglabāšanā arvien lielāka nozīme tiek piešķirta vietai, kurā mantojums atrodas. Kultūrainavu aizsardzības pieeja ir efektīvāka par

[263] Marinska, Dž. (2015). Jūras piekrastes kultūrainava un tās muzealizācijas iespējas. Kolkasraga piemērs. Pieejams: https://academia.lndb.lv/ftp/190/marinska_dzeneta_20124716.pdf

atsevišķu objektu aizsardzību, jo to saglabāšanai autentiskā vidē ir lielāka vērtība[264].

Citas aktivitātes saskaņā ar Piekrastes plānojuma 1. pielikumu[265]. Visas ar publiskās infrastruktūras attīstību saistītās aktivitātes detalizētāk plānojamas, ņemot vērā krasta ģeoloģiskos procesus un projekta "Dabas skaitīšana"[266] ietvaros iegūtos ES nozīmes īpaši aizsargājamo biotopu teritoriālās izplatības un kvalitātes apzināšanas datus.

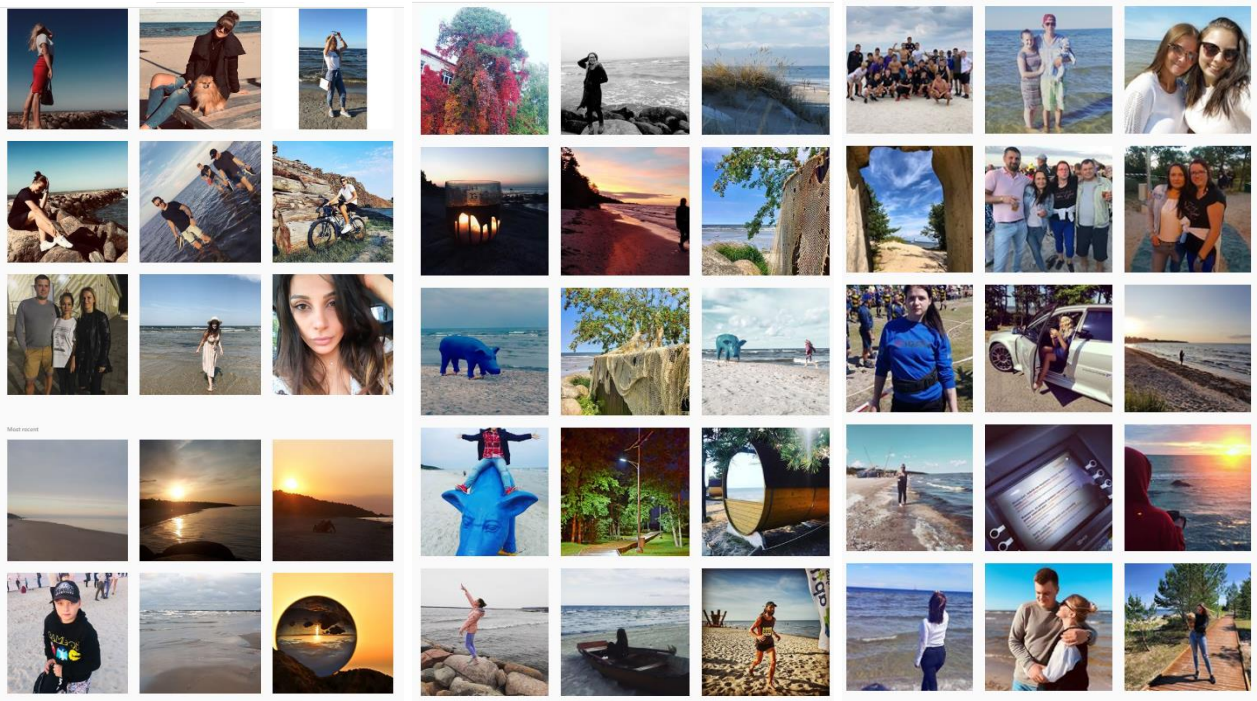
[264] Marinska, Dž. (2015). Jūras piekrastes kultūrainava un tās muzealizācijas iespējas. Kolkasraga piemērs. Pieejams: https://academia.lndb.lv/ftp/190/marinska_dzeneta_20124716.pdf

[265] Pieejams lejupielādei: http://polsis.mk.gov.lv/api/file/file7176177217699516273.DOCX

[266] Darbības programma "Izaugsme un nodarbinātība" 5.4.2. specifiskā atbalsta mērķa "Nodrošināt vides monitoringa un kontroles sistēmas attīstību un savlaicīgu vides risku novēršanu, kā arī sabiedrības līdzdalību vides pārvaldībā" projekts Nr. 5.4.2.1/16/I/001 "Priekšnosacījumu izveide labākai bioloģiskās daudzveidības saglabāšanai un ekosistēmu aizsardzībai Latvijā" jeb "Dabas skaitīšana", informācija par projektu https://www.daba.gov.lv/public/lat/projekti/aktualie_projekti/dabas_skaitisana1/

ROJAS novads

1. Piekrastes apmeklētāju plūsmas raksturojums

Rj-1. attēls. *Rojas pludmales apmeklētāju Instagram vietnē ievietotās populārākās un nesenākās bildes pēc Rojas pludmales vietas identifikācijas.*

Avots: Instagram, decembris 2019

1.1. Apmeklētības izvērtējums

Rj-1. tabula. *Kopējie apmeklētāju plūsmas rādītāji Rojas novadā, 2015. un 2019. gada salīdzinājums.*

kritērijs	*vērtība*	
gads	***2019***	***2015***
Tūristu mītņu skaits	49	34
Tūristu mītņu kapacitāte — numuri viesiem	275	231
Tūristu mītņu kapacitāte — gultasvietas	791	536
Vērtētais* tūristu nakšņojumu skaits	30893	20933
Latvijas rezidentu vienas dienas braucienu skaits uz Rojas novadu (CSP aptauja, 2018)	33975	nav datu
Latvijas rezidentu vairāku dienu braucienu skaits uz Rojas novadu (CSP aptauja, 2018)	27422	
Vērtētais apmeklējumu skaits gadā prioritāri attīstāmās vietas — Rojas pludmalē	102 000	**93 053

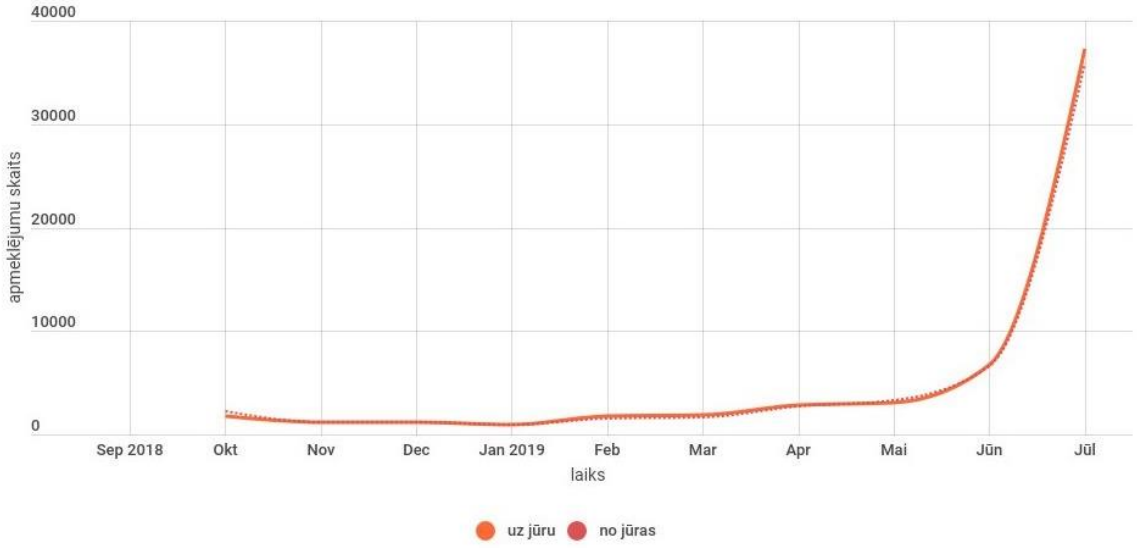
**Aprēķinam izmantots vidējais gultasvietu noslogojums (Latvijas piekrastē ārpus lielajām pilsētām ir 10,7 % gadā; CSP, 2019).*

***Apmeklējumu skaita vērtējums 2015. gadā visā Rojas novada pludmales daļā.*

Rojas novada piekrastes apmeklētību raksturo trīs veidu plūsma: vietējo iedzīvotāju un viņu viesu atpūta pie jūras, vienas dienas apmeklētāji — pamatā ceļotāji no Kurzemes reģiona iekšzemes vietām vai Rīgas un vietējie vai ārvalstu tūristi, kuri izvēlas nakšņot Rojas novadā, ko ļoti ietekmē sezonalitāte (sk. Rj-1. tabulu).

Pludmales apmeklētāji un piekrastes apmeklētības intensitāte

Rojas pludmales apmeklētāji pārsvarā ir vasaras sezonas atpūtnieki, kas tādējādi atbilst Rojas novada tūrisma pozicionējumam — Roja kā vasaras galvaspilsēta[267]. Lai veicinātu plašāku apmeklētību arī ārpus peldsezonas, daudz pārdomātāk saziņā jālieto jēdziens "tūrisma sezonas atklāšana"[268] (pat jāpārtrauc lietot), jo akcentējot straujo apmeklētības kāpumu vasarā, vienlaikus tiek mērķtiecīgi atgādināts, ka pārējā laikā te priekš tūristiem nekā nav. Atbilstoši Rojas novada pašvaldības automātiskā apmeklētāju skaitītāja datiem (sk. Rj-2. attēlu) apmeklējumu skaits ārpus peldsezonas visa gada ietvaros ir neliels. Krass pieaugums sākas jūlijā, kad apmeklējumu skaits mēnesī ir 10 reižu lielāks par iedzīvotāju skaitu Rojas novadā. Jūnijā kopējais apmeklējumu apjoms ir 3,6 tūkstoši, kas salīdzinot ar jūliju un augustu ir neliels. Jūlijā pludmales apmeklējumu skaits desmitkāršojās, sasniedzot 36 tūkstošus. Atkarībā no laikapstākļiem liela apmeklētāju plūsma piekrastei ir raksturīga no jūnija beigām līdz augusta beigām, aptuveni deviņas nedēļas. Kopējais apmeklējumu skaits gadā sasniedz ~100 tūkstošus, kas ir nozīmīgi pieaudzis, salīdzinot ar 2015. gadu.

Rj-2. attēls. *Pludmales apmeklējumu skaita dinamika Rojā periodā oktobris-jūlijs, atbilstoši automātiskā skaitītāja datiem pie galvenās noejas līdz jūrai.*

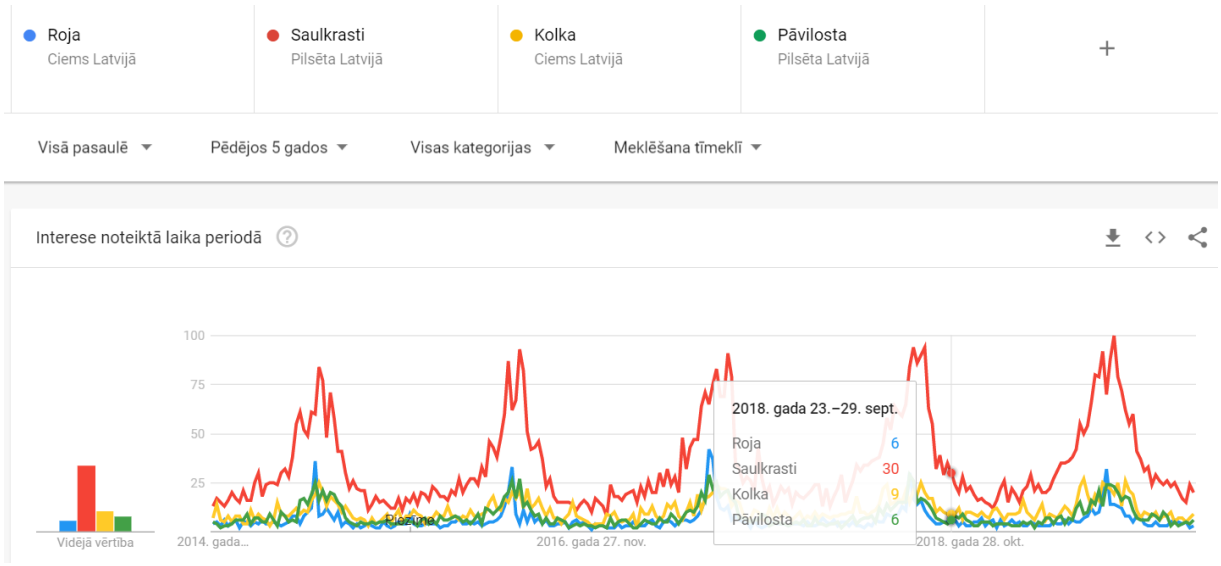
Avots: dati no Rojas TIC, apstrāde Nocticus, 2019

Piekrastes apmeklētības sezonālo raksturu (un ne tikai Rojā) apliecina arī digitālais pieprasījums. Meklētie atslēgas vārdi, kas saistīti ar piekrastes vietu nosaukumiem, ik gadu sevišķi vairāk tiek meklēti tieši vasaras vidū (sk. Rj-3. attēlu). Tas ir ļoti raksturīgs pludmales pakalpojumus piedāvājošām vietām — līdzīgi kā Rojai, arī

[267] https://www.bilesuparadize.lv/lv/location/1298

[268] https://arhivs.talsuvestis.lv/lv/zinas/vasaras-galvaspilseta-roja-turisma-sezona-oficiali-atklata/

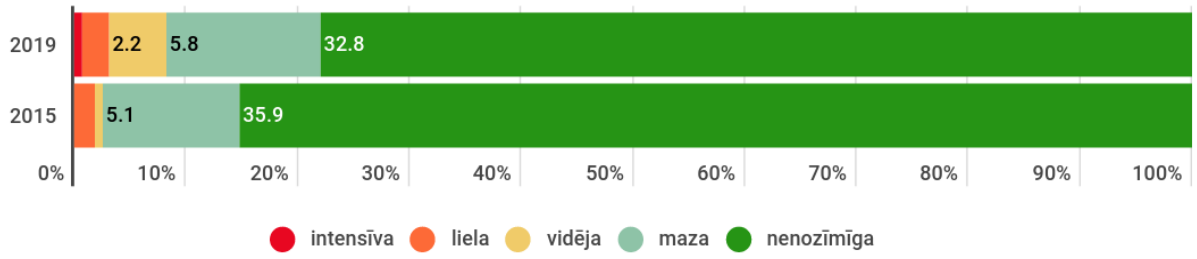
Saulkrastiem, taču mazāk vietām, kas tieši nav saistītas ar pludmales atpūtu (piemēram, Kolka).

Rj-3. attēls. *Digitālā pieprasījuma salīdzinājums starp četrām populārām piekrastes vietām.*

Avots: Google trends, 2019

Rojas novada Baltijas jūras piekrastes apmeklējumu intensitāte salīdzinājumā ar 2015. gadu palielinās (sk. Rj-4. attēlu un Rj-5. attēlu). Apmeklētības intensitāte ir izteikta, salīdzinot ar visas Latvijas jūras piekrastes rādītājiem — pēc maksimālā apmeklētāju skaita dienā uz 1 km. To raksturo šādas vērtības: intensīva (>5000), liela (1000-5000), vidēja (300-1000), maza (100-300), nenozīmīga (<100). Bez Rojas centrālās pludmales populāra ir arī Ģipkas pludmale, Kaltenes pludmale, Melnsila kempinga pludmale un Kaltenes akmeņainās jūrmalas krasts.

Rj-4. attēls. *Baltijas jūras piekrastes apmeklējumu intensitātes salīdzinājums Rojas novadā 2015. un 2019. gadā.*

Avots: Nocticus, 2019

Nakšņotāji tūristu mītnēs

Rojas novadā 2019. gadā darbojas 49 tūristu mītnes. Kopējā tūristu mītņu kapacitāte ir 275 numuri viesiem un 791 gultas vieta (pieejamo gultasvietu skaitā neietverot ~150 papildus izvietotās gultasvietas) — sk. Rj-1. tabulu. Starp lielākajām ir atpūtas komplekss *Dzintarkrasts* Žocenē, viesu māja — kempings *Melnsils*, viesnīca *Rojupe* Rudē un Rojas viesnīcas: *Roja* un *Mare*. Astotā daļa no gultas vietu skaita ir lētākajā — hosteļu tipa segmentā. Kopš 2015. gada tirgū darbība uzsākta 7 jaunās tūristu mītnēs — brīvdienu mājās un vienā viesu dzīvoklī, bet uzņēmējdarbība pārtraukta četrās tūristu mītnēs.

Apmeklētāji citās piekrastes tūristu piesaistēs (tūrisma objektos un publiskajos pasākumos)

Rojā 2019. gada laikā izdevies piesaistīt 190 jahtas. Kopš 2015. gada jahtu skaits svārstījies starp 150 un 230[269]. Rīgas līcis nerada tik lielas priekšrocības, kā tas ir atklātai jūrai: Ventspils, Pāvilostas un Liepājas ostām, tomēr Rojai ir nozīmīgs pozicionējums Baltijas jūras mazo jahtu ostu tīklojumā. Rojas upe ir populāra ūdenstūrismā[270], īpaši maršruts no Rudes līdz Rojai. Piedzīvojumu tūrismu dabā palīdz nodrošināt Pūrciema Baltās kāpas dabas taka, Kaltenes kalvu dabas taka (tika rekonstruēta 2019. gadā), *Jūrtakas* posms (īpaši starp Kolku un Melnsila kempingu), Kaltenes putnu taka ar torni.

Vairāki tūkstoši apmeklējumu gadā ir Rojas Jūras zvejniecības muzejā. Līdzīgi apmeklēts ir kino un mākslas festivāls "RojaL", kas ik gadu norisinās jūlija beigās, iesaistot ārpus Rojas vēl vairākas norises vietas (Kaltene, Melnsils). Noteiktai kultūras tūristu nišai veidots piedāvājums Mielasts zvejnieku sētā, lībiešu kultūras mantojums līdz Melnsilam, senās uguns nakts pasākumi. Mazāk apmeklētas ir senās piekrastes baznīcas (Ģipkā, Kaltenē). Vairāk uz vietējo tirgu vērstas vairākas izklaides vietas (pļavu golfs, piedzīvojumu parks, peintbols u. c.), arī Izbraukumi ar kuģīti "Lasis". Tomēr neviena no šīm piesaistēm nav populārāka par novada pludmali, bieži dažādo iespējas atpūtniekiem tiešā jūras tuvumā vasaras sezonā.

Roja kā prioritāri attīstāmā vieta

Rojas pludmale ir viena no labāk apsaimniekotajām piekrastes vietām pie Rīgas līča. Pludmale ir sasaistīta ar viesmīlības pakalpojumiem un mazumtirdzniecības vietām ciema centrā. Pludmalē ir mērķtiecīgi izveidota publiskā infrastruktūra, pielāgojot to arī apmeklētājiem ratiņkrēslos. Ikdienā pieejamo autostāvlaukumu kapacitāte palielināta līdz ar integrētu Rojas brīvdabas estrādes — koncertzāles izbūvi un iekļaušanos vienotajā piekrastes zonā. Attīstīti vairāki papildu infrastruktūras elementi, piemēram, ūdens dušas. Pludmalē izvietots vides objekts, *Zilā cerību cūka*. Pludmales zona viena kilometra garumā papildināta ar energoefektīva apgaismojuma risinājumiem, kas līdzīgi pastāv tikai dažās lielākās pilsētās. Šī ir tuvākā vieta, kurp no reģionālā nozīmes centra — Talsiem nokļūt pie jūras.

1.2. Potenciālās tūrisma nišas

Rojas novadā norisinās vairāki nozīmīgi kultūras pasākumi, ko vēl vairāk pastiprinās 2019. gadā atklātās Rojas brīvdabas estrādes aktīva darbība. Rojas brīvdabas estrāde — vasaras koncertzāle ir jauna kultūras un mākslas pasākumu norises vieta līdzās jūrai. Tā ir atvērta no maija līdz septembra beigām un mērķis ir veidot daudzpusīgu vasaras kultūras pasākumu programmu: brīvdabas iestudējumus, koncertu pirmatskaņojumus, zaļumballes, jauniešu auditorijai domātas performances, mākslas notikumus, īpaši Rojas brīvdabas estrādei veidotus profesionālu mākslinieku pasākumus. Tā kā estrādes ietilpība ir līdz pat 2000 skatītāju (1000 sēdvietas un 1000 stāvvietas) vietām, tad šai vietai jākļūst par lielāko organizēto kultūras pasākumu norises vietu piekrastē starp Jūrmalu un Ventspili — Ziemeļkurzemes reģionā.

[269] Kurzemes plānošanas reģions, 2020
[270] https://www.upesoga.lv/lv/marsruti/river/26-roja/

Rj-5. attēls. *Piekrastes publiskā infrastruktūra, apmeklētības intensitāte un slodze uz veģetāciju Rojas novadā.*

Avots: Jāņa Sēta, Nocticus, 2020

Pret sliktiem laikapstākļiem tās darbības nepārtrauktību nodrošina, ka vasaras koncertzāle ir būvēta kā atvērta tipa būve ar jumta segumu visā tās garumā. Tā kā brīvdabas estrādes ir visos piekrastes lielākajos ciemos, tad tieši no pārvaldības un tirgvedības aktivitātēm būs atkarīgs, cik lielu apmeklētāju daļu izdosies piesaistīt, tostarp pārvilināt no citām vietām un pasākumiem. Pasākumiem īpaši stratēģiska nozīme būtu ārpus jūlija un augusta pieprasītā pludmales brīvdienu laika (kad tas kļūst par papildu pakalpojumu esošajiem viesiem) — spēt piesaistīt apmeklētājus Rojas novadam maijā, jūnijā un septembrī. Lai arī paralēles šķiet pompozas, *RojaL* organizētājs daļēji iedvesmu pludmales kinoteātrim ir guvis no dalības Kannu kino festivālā. Roja turpina veiksmīgi integrēt kultūras un pludmales atpūtas sasaisti, piesaistot prasīgākus kultūrtūristus. Otra niša, kas vairāk attiecināma uz citu sezonu ārpus vasaras karstākā laika, saistīta ar dažādiem piedzīvojumu tūrisma veidiem dabā. Ar lielāku apgrozījumu darbojas tās tūristu mītnes, kas salīdzinoši īsajā karstās sezonas laikā spēj piedāvāt lielāku pakalpojumu dažādību.

2. Pārskats par ilgtermiņa atkritumu slodzi un tās izmaiņām pludmalē

Vērtējot Rojas novada ilgtermiņa un pārskata perioda jūras piesārņojošo atkritumu datus (sk. Rj-2. tabulu), jāņem vērā daži nosacījumi. Rojas novadā ir augsts akmeņogļu un izdedžu īpatsvars piekrastes atkritumos, ko pašvaldība nevar ietekmēt. Piekrastes publiskās infrastruktūras attīstībai jānotiek saskaņoti ar atkritumu apsaimniekošanas pasākumu uzlabošanu, novēršot papildu slodzes iespējamību.

Rj-2. tabula. *Apkopojums par jūras piesārņojošo atkritumu situāciju Rojas novadā.*

Avots: Vides izglītības fonds, kampaņa Mana Jūra 2019, projekts TJV!

Rojas novads			
vidējais atkritumu daudzums	*atkritumu vienības/100 m*	116	
plastmasas īpatsvars	*%*	43 %	
ilgtermiņa vērtējums pret labu jūras vides stāvokli	*kategorija*	vidējs	
tendence	*trīs gadi*	mainīga	
TOP 1	*vienība(%)*	cits, ieskaitot akmeņogles	18 %
TOP 2	*vienība(%)*	cigaretes, izsmēķi un filtri	11 %
TOP 3	*vienība(%)*	plastmasas maisiņi	10 %
TOP 4	*vienība(%)*	būvmateriāli	8 %
TOP 5	*vienība(%)*	plastmasa cits	8 %
TOP 10 īpatsvars	*%*	**79**	
indikatīvie avoti (%)	*sauszeme*	66 %	
	jūra	29 %	
	neskaidrs	5 %	
periods	*2012–2015*	115,6	
	2016–2019	116	
	izmaiņa (%)	0	

3. Antropogēnā slodze uz veģetāciju

No Rojas novada 42,1 km garās jūras krasta līnijas 5,7 km atrodas īpaši aizsargājamā dabas teritorijā — no tā lielāko daļu aizņem dabas liegums "Ģipka", kurā izveidota arī populārā Ģipkas pludmale. Antropogēnā slodze uz veģetāciju Rojas novada piekrastē sadalās dažādi (sk. Rj-5. attēlu un Rj-6. attēlu):

5. klase — ļoti stipri ietekmēta — 1,5 km;

4. klase — stipri ietekmēta— 13,2 km;

3. klase — vidēji ietekmēta— 5,1, km;

2. klase — vāji vai ļoti vāji ietekmēta — 15,1 km;

1. klase — ļoti vāji ietekmēta — 6,6 km.

Ostas ūdens akvatorija teritorijā esošais 0,6 km posms nav ietverts vērtējumā.

Rj-6. attēls. *Atpūtnieki Ģipkas pludmalē — Natura 2000 teritorijā, dabas liegumā "Ģipka".*

Foto: A. Klepers, jūlijs 2019

Ne visur labiekārtojums nokļūšanai līdz jūrai veidots ar rūpēm par slodzes mazināšanu uz veģetāciju. Piemēram, Valgalciemā — zālienā veidota cietā seguma taka aizņemtu mazāku laukumu, izmaksātu lētāk un būtu vieglāk kopjama, taču piekrastes kāpās tieši otrādāk — būtu vajadzīga koka laipa, lai mazinātu slodzi uz veģetāciju (sk. Rj-7. attēlu). Salīdzinot ar 2015. gadu, 2,1 km garā posmā slodzes uz veģetāciju ir samazinājusies, bet 1,7 km posmā palielinājusies (Rojā, Kaltenē, Melnsila kempinga teritorijā).

Rj-7. attēls. *Koka laipa uz pludmali caur zālāju (pa kreisi) un izbradātais kāpas valnis takas turpinājumā (pa labi) Valgalciemā.*

Foto: A. Klepers, jūlijs 2019

Lielākās saudzējamās platības piekrastē Rojas novadā aizņem mežainās piejūras kāpas, embrionālās kāpas un priekškāpas, pavisam nedaudz — ar lakstaugiem klātas pelēkās kāpas.

4. Publiskās infrastruktūras izvērtējums

Kopumā Rojas novadā publiskā infrastruktūra ir attīstījusies ar pozitīvu tendenci. No vērtētajiem novada 130 publiskās infrastruktūras elementiem, kas nodrošina sabiedrības piekļuvi jūrai, lielākoties tās kapacitāte ir pietiekama (nepietiekama kapacitāte konstatēta 15 situācijās). Publiskās infrastruktūras stāvoklis variē: tas vērtēts kā labs 29 publiskās infrastruktūras objektos, 49 gadījumos — kā apmierinošs, taču vajadzīgi uzlabojumi, bet 20 gadījumos kvalitāte bijusi neapmierinoša. Publiskās infrastruktūras trūkumi konstatēti Melnsilā, kur kempinga kapacitāti lielā mērā ierobežo lielais viesu skaits, bet cita veida publiskā piekļuve ir tikai daļēji labiekārtota. Pūrciemā pie dabas takas ir sliktas kvalitātes sausā tualete, no takas, kas ved jūras virzienā, nav nevienas norādes nokļūšanai līdz jūrai, kaut stihiskas takas pastāv un vēlme nokļūt līdz jūrai apmeklētājiem ir. Nav sakārtota publiskā piekļuve pie jūras Ģipkas ciemā, bet labiekārtojums izveidots nomaļāk esošajā Ģipkas pludmalē (kur arī ir problēmas ar tīrības uzturēšanu sausajās tualetēs). Privāti apsaimniekotā publiskā infrastruktūra Žocenes "Dzintarkrastos" ir labākā stāvoklī, lai arī pie jūras ved daudz takas caur nelielo kāpas valni. Nav labiekārtojuma nokļūšanai līdz pie jūrai (vairāk vietējiem un vasaras māju atpūtniekiem) Ķirkragā. Valgalciema pludmales stāvvieta un koka laipa no tās caur pļavu ir daļa no izveidota publiskā labiekārtojuma, taču sausās tualetes risinājums un neesošā koka laipa cauri priekškāpas valnim ir šīs vietas galvenie trūkumi. Karstās sezonas laikā Ģipkas stāvlaukums ir par mazu un auto tiek novietoti garā rindā putekļaina ceļa malā, radot nedrošību un neērtības kājāmgājējiem. Pastāv vairāki iebraukti meža ceļi Žocenes apkārtnē, kur arī nav izveidots labiekārtojums, tie nav arī noslēgti iebraukšanai ar auto. Kritiskā stāvoklī ir sausās tualetes Kaltenē pie Putnu takas stāvlaukuma, arī slēpnis ar atpūtas vietu Putnu takā ir atjaunojams. Trūkst labiekārtotas stāvvietas Kaltenē pie kluba.

4.1. Infrastruktūras kapacitāte prioritāri attīstāmajā vietā

Rojas prioritāri attīstāmajai vietai (sk. Rj-8. attēlu) iespējams aprēķināt pludmales kā konkrētas ietilpības telpas maksimālo pieļaujamo cilvēku skaitu un saistītās piekļuves infrastruktūras kopējo caurlaidību. Starp molu un labiekārtotās takas tālāko punktu ziemeļu virzienā, kur sākas seklās lagūnas ar veģetāciju, pludmales platība ir 2,07 ha (20696,08 m²[271]). Vidējais pludmales platums (variē atkarībā no vēja stipruma un virziena) ir ~27 m. Maksimālā pludmales ietilpība, izmantojot slodzes un apmeklētāju rotācijas formulu, ir šāda:

kopējā lietderīgā platība (pludmales laukums) / ar vidējo individuālo standartu (10 m² pludmales vienam cilvēkam) (20696,08 m : 10)-10 % publiskās telpas = 1862 cilvēki vienlaikus, jeb 5586 vienā dienā.

Šī platība krasi samazinās stiprāka dienvidrietumu vēja gadījumā, paliekot ārpus ūdens tikai augšējai pludmales daļai. Visā šajā posmā nav smilšainā pludmale — vairāk uz dienvidiem tā pāriet smalkā oļu pludmalē, kas ir mazāk populāra (aiz tās turpinās nūdistu pludmale). Šis gan ir kapacitātes skaitlis, kas piemērots Vidusjūras pludmalēm, bet īsti nav atbilstošs Rojas pludmales situācijai.

Rojas pludmalei ir lielas priekšrocības plašās smilšainās pludmales attīstīšanai. Līdzvērtīga vieta novadā ir Melnsils, kur ir viens no viesmīlības ziņā labākajiem kempingiem visā Latvijas piekrastē (4,6 punkti no pieciem 384 viesu vērtējumā *Google* profilā), taču turienes galvenais akcents ir uz viesmīlību, aktivitātēm, pārgājieniem (tostarp savienojumā ar sabiedrisko transportu un Kolkasragu, kas ļoti prasmīgi tiek izmantots), terasēm ar burvīgu ainavu, pirti un neliela izmēra mājiņām romantiskai nakšņošanai jūras krastā. Citādi nepilnu 500 m garā pludmale ir tikai 0,4 ha (tur ir grūti piedāvāt netraucēto dabisko pludmali — kas pie šāda skaita atbilstu 72 cilvēkiem vienlaikus vai 216 dienā. Tāpēc arī attīstīt stāvlaukumu vienas dienas apmeklētājiem, kas brauc uz pludmali nav pat pamatojuma. Aktualizētos datus un to salīdzinājumu ar 2015. gada rādītājiem iespējams skatīt Piekrastes ģeotelpiskajos datos, kas pieejami VARAM mājaslapā[272]. Autostāvlaukumu ietilpība pie jūras Rojas novadā pārsniedz 1300 vietas. Stāvlaukumu kapacitāte Rojā pamatā ir laba, nepietiekama tā ir pie Jūras ielas 6, ja vēlas atstāt auto tieši pie kafejnīcas ar tuvu izeju līdz jūrai. Visā Rojas garumā neapmierinoša ir *EuroVelo 13* velomaršruta trase, kas nav tikusi attīstīta.

4.2. Infrastruktūras stāvoklis un kvalitāte prioritāri attīstāmajā vietā

Piekrastes publiskās infrastruktūras stāvokļa kopējais vērtējums Rojas novadā pēc apsekojumiem 2019. gada sezonā novērtēts kā "apmierinošs, taču vajadzīgi uzlabojumi" (1,9 punkti skalā no viens līdz trīs, sk. K-1. tabulu), atzīmējot konkrētas nepilnības. Apmierinoša stāvlaukumu kvalitāte ir autostāvlaukumam uz ziemeļiem no Rojas — tur vajadzīgi uzlabojumi, arī pilnveidojot piekļuvi operatīvo dienestu transportam).

[271] Izmērīts aerofoto, izmantojot www.daftlogic.com laukumu aprēķināšanas rīku
[272] http://www.varam.gov.lv/lat/darbibas_veidi/tap/lv/?doc=18794

Rj-8. attēls. *Pārskata karte ar piekrastes publisko infrastruktūru Rojas prioritāri attīstāmajā vietā.*

Avots: Jāņa Sēta, Nocticus, 2020

Apmierinošs infrastruktūras stāvoklis ar labiekārtojumu, kam konstatēti trūkumi, ir pie Rojas pludmales Z mola. Koka laipa līdz tam ir vietām ļoti nolietojusies, pa akmeņaino molu apmeklētājiem iespējams pārvietoties, taču trūkst brīdinājuma zīmju, ka tas darāms pašu atbildības un riska ietvaros.

Rojas novada piekrastē mērķtiecīgi uzsākts ieguldīt dabas vietu pieejamības veicināšanā. Iesaistoties Latvijas Zaļās kustības programmā "Saglabāsim Latvijas kāpas" 2018. – 2020. gadu periodā jau īstenoti un vēl paredzēti konkrēti piekrastes publiskās infrastruktūras labiekārtošanas darbi, kā arī sabiedrības informēšanas un izglītošanas kampaņa. Ar Baltijas jūras Aizsardzības fonda (*BaltCF*), Koalīcijas par tīru Baltiju (CCB) un Latvijas Vides aizsardzības fonda atbalstu, ir attīstīts darbs pie piekrastes kāpu objektu labiekārtošanas, tos sagatavojot atbilstoši dabas pieejamības sertifikāta *NaaC*[273] kritērijiem. Atkāpes no labas kvalitātes ir auto stāvlaukumiem Bangu ielā, Ostas iela 3A un pie Rojas dižakmens. Nav sasaistes ar jūru no muzeja.

5. Operatīvo dienestu piekļuves iespējamība pie jūras prioritāri attīstāmajās vietās

Tīkls joprojām nav optimāls, kas identificēts pēc lauka apsekojumiem, ko veikuši 2019. gada peldsezonā VUGD darbinieki. Atkārtoti infrastruktūra vērtēta, skatot to visaptveroši no publiskās piekļuves jūrai perspektīvas.

Rojas novada teritorijā operatīvo dienestu transportam ir trīspadsmit piekļuves vietas jūrai. Starp vairākām var pārvietoties pa pludmali ar automašīnu, ko pieļauj pludmales platums un reljefs. Rojā kā prioritāri attīstāmajā vietā iespējams piekļūt no trim vietām. Ar visa veida transportu piekļuve ir nodrošināta pilsētas dienvidu daļā pie Rojas Jūras dižakmens, kas vienlaikus ir vietējo atpūtas vieta. Otra piekļuves iespēja ir Rojas galvenajā pludmalē pa Ostas ielu, asfaltēts ceļš uz ostas teritoriju un piekļuve krasta līnijai gar pludmales kafejnīcu, pārvarot kāpu smilšaino josla ~20 m platumā. To iespējams veikt tikai ar pilnpiedziņas auto. Šajā vietā nepieciešama infrastruktūras uzlabošana, jo tas ir tieši blakus plaši apmeklētai atpūtas pludmalei. Trešā vieta ir uz ziemeļiem no pilsētas, sekojot norādei: "Laivu un ūdens motociklu nolaišanas vieta jūrā". Turp iespējams nokļūt pa grantētu ceļu līdz stāvlaukumam un betona plāksnēm, kas tomēr nesniedzas līdz krasta līnijai. Smilšainā kāpu pārvarama automašīnām ar pilnpiedziņu. Jāsakārto laivu nolaišanas vieta tā, lai laivu būtu iespējams nolaist jūrā transportam ar visa veida riteņu piedziņu. Ņemot vērā šīs vietas tuvumu Rojai, tās labiekārtošana operatīvo glābšanas darbu veikšanai ir stratēģiski svarīga Rojas pludmales drošībai. Citas labākās nobrauktuves ir pie Ģipkas pludmales un speciāli veidotā pretī Dundagas pagriezienam no Jūrmalas-Kolkas šosejas.

6. Priekšlikumi vajadzīgajiem pasākumiem situācijas uzlabošanai, lai mazinātu apmeklētāju radīto slodzi uz vidi un pilnveidotu piekrastes publisko infrastruktūru

Daļa priekšlikumu jau izteikti attiecīgajās tematiskajās nodaļās kopā ar problēmu raksturojumu. Šeit vēlreiz īsumā uzsvērti galvenie ieteikumi vajadzīgajiem pasākumiem situācijas uzlabošanai, lai mazinātu apmeklētāju radīto slodzi uz vidi

[273] http://zalie.lv/dabas-pieejamibas-sertifikats-naac/

un pilnveidotu piekrastes publisko infrastruktūru. Tie pamatā adresēti pašvaldībai, ja nav minēts citādāk.

Prioritāri attīstāmajai vietai

1. Baltijas jūras piekrasti vienojošā stratēģiski svarīgākā *aktīvās mobilitātes* starptautiskā velomaršruta *EuroVelo 13* velomaršruta infrastruktūras izbūve (arī *EuroVelo 10* trases pārklājuma vietā), izveidojot drošu savienojumu velotūrismam no Lietuvas gar Kurzemes piekrasti, ko varētu izmantot arī vietējie iedzīvotāji. Veloceļa ieviešana teritorijas plānojumā (sadarbībā ar *EuroVelo 13* koordinējošo organizāciju "Vidzemes tūrisma asociācija"), projektēšana, izbūve, kā arī sasaiste ar vietējiem velomaršrutiem un tūrisma un viesmīlības pakalpojumiem. Pirmajā kārtā novērst kritisko posmu visā garumā cauri Rojai.
2. *Zilā karoga* pludmalei atbilstošu kritēriju ieviešana Rojas pludmalei, nodrošinot augstus vides un drošības standartus. Pludmales sertificēšana ar tik lielu skaitu apmeklētāju būtu pašsaprotama, uzsverot atbildīgu rīcību pret vidi, rūpes par atpūtniekiem un izmantojot to vietas zīmolvedībai. Tas pats attiecībā uz jahtu ostu, īpaši ņemot vērā Rojas novada ambīcijas dažās tūrisma reklāmās pozicionēties kā vasaras galvaspilsētai.
3. Konstatēto publiskās infrastruktūras trūkumu novēršana pie Rojas pludmales Z mola, Rojas dienvidu daļā. Sauso tualešu pakāpeniska pārbūve par stacionārām tualetēm ar pieslēgumu vienotajam Rojas ūdens un kanalizācijas tīklam pirms izejas uz pludmali un pie Rojas brīvdabas koncertzāles stāvlaukuma.
4. Publiskās infrastruktūras tīkla pilnveide, ņemot vērā Aizsargājamo biotopu saglabāšanas vadlīnijas Latvijā[274], integrējot universālā dizaina risinājumus trūkstošajās vietās un izmantojot vienotu vizuālo identitāti ar oriģināliem Rojas identitātes akcentiem. Piemēram, uzkrītoši sarkano atkritumu tvertņu pielāgošana, lai tās dizainiski iekļautos pludmales ainavā.
5. Bruģa seguma izbūve Rojas stāvlaukumā pie pludmales, labiekārtošana un sasaiste ar kopējo pludmales infrastruktūru.
6. Tūrisma un viesmīlības jomas vai saistīto nozaru uzņēmējdarbībai nepieciešamās atbalsta infrastruktūras izveide un ilgtspējīgas komercprakses risinājumu veicināšana Rojas pludmalē un pieguļošajā maz izmantotajā ražošanas teritorijā.
1. Rīcības lietus ūdens noteku labiekārtošanai no Rojas apdzīvotajām vietām un publiskajām teritorijām pie upēm, avotiem un straumēm, lai samazinātu straumju izraisītos atkritumu ienešus.
2. Nobrauktuves infrastruktūras pilnveide operatīvā transporta nokļūšanai līdz jūrai vietā uz ziemeļiem no Rojas un Rojas pludmales teritorijā.
3. Pludmales apmeklētības monitoringa sistēmas pilnveide, daudzveidīgāk analizējot un izmantojot datus par pludmales apmeklējumu.

[274] https://nat-programme.daba.gov.lv/public/lat/publikacijas_un_dokumenti/#vadlinijas

4. Viesmīlības prasmju pilnveide un ieguldījums viesmīlības uzņēmumu darbinieku — apkalpojošā personāla apmācībās, ceļot kopējo apmierinātību, apkalpošanas ātrumu un kvalitāti, mijiedarbību ar klientiem.
5. Rojas brīvdabas estrādes — vasaras koncertzāles potenciāla izmantošana, mērķtiecīgi vadot plūsmas piesaisti mazāk pieprasītajos siltajos mēnešos (maijā, jūnijā un septembrī).
6. Jūrtakas potenciāla mērķtiecīga izmantošana, sasaiste ar tūrisma un viesmīlības pakalpojumiem.
7. Satiksmes lēninašanas pasākumu veikšana Rojas centrā, veidojot arī pilsētvidi jūras promenādes daļai atbilstošāku, piešķirot lielāku vērību Rojas upes ūdensmalu pieejamības veidošanai un pievilcības celšanai, sasaistei, gājēju un velosipēdistu zonas vienotai sasaistei ar brīvdabas estrādi, pludmali un centra pakalpojumu zonu.

Teritorijai kopumā

8. Piekrastes dabas mantojuma saglabāšana, tūrisma attīstība un droša piekļuve atpūtas objektiem, lībiešu materiālā un nemateriālā mantojuma vērtību akcentēšana, Lībiešu krasta (no Melnsila ciema līdz Kolkas pagasta robežai) identitātes elementu iesaiste publiskajā infrastruktūrā, ilgtspējīgās komercdarbības praksēs. Lībiešu kultūras elementu integrēšanai uzņēmējdarbībā izmantot gan agrāk[275], gan pēdējos gados[276],[277],[278]tapušos informatīvos materiālus, kas ceļotājiem var rosināt vēl lielāku interesi par reģionu, kā arī dot papildu motivāciju vietējai kopienai izzināt pagātni, stiprināt Lībiešu krasta identitāti.
9. Virzīt Melnsila pludmali uz oficiālās peldvietas statusa piešķiršanu[279], kas veicina atbildību pret vidi un rūpes par apmeklētājiem un pieļauj plašāku peldvietas popularizēšanu mērķtiecīgai viesu piesaistei, kas jau šobrīd plaši tiek darīts. Populārā atpūtas vieta Melnsila kempings jau šobrīd atbilst peldvietai, kuru apmeklē liels skaits atpūtnieku (starp kuriem ir daudz ārzemnieku), tai ir atbilstoša peldvietas infrastruktūra un veikti labiekārtošanas pasākumi peldēšanās veicināšanai.
10. Pievedceļa pārbūve uz "Lateva" un "Latsketch" Kaltenē, publiskās piekļuves uzlabošana, ar pakalpojumiem saistītas uzņēmējdarbības veicināšana (tostarp DUS u. c.).

---

[275] Lauku ceļotājs. (2010). Latviešu – lībiešu vārdnīca: Tūrisma materiālu izstrādei, uzziņas līdzekļu un teritorijas iedzīvotāju lībiskās identitātes uzturēšanai

[276] Kļava, G. (2019). Lībiešu kultūrtelpas elementi uzņēmējdarbībā. Pieejams: http://www.livones.net/lv/norises/2019/libiesu-kulturtelpas-elementi-uznemejdarbiba

[277] Lībiešu Kultūras centrs. (2019). Lībiešu kultūrtelpas elementu izmantošana uzņēmējdarbībā Lībiešu krastā: izpētes rezultāti.

[278] Šuvcāne, B., & Ernštreits, V. (2018). Lībiešu mantojums lībiešu krastā [*Chasing Livonian Heritage on the Livonian Coast*]. Pieejams: http://www.livones.net/lingua/lv/petijumi-lili/?libiesu-mantojums-libiesu-krasta-chasing-livonian-heritage-on-the-livonian-coast

[279] Atbilstoši MK 2017. gada 28. novembra noteikumiem Nr. 692 par "Peldvietas izveidošanas, uzturēšanas un ūdens kvalitātes pārvaldības kārtību", pašvaldības katru gadu izvērtē informāciju par to teritorijā esošajām peldvietām un var iesniegt Veselības inspekcijā priekšlikumu par peldvietas iekļaušanu oficiālo peldvietu sarakstā

11. Pakāpeniska atteikšanās no sausajām tualetēm plaši apmeklētās vietās peldsezonas karstajā laikā (piemēram, pie Pūrciema dabas takas, pie Ģipkas pludmales stāvlaukuma, Kaltenē u. c.).

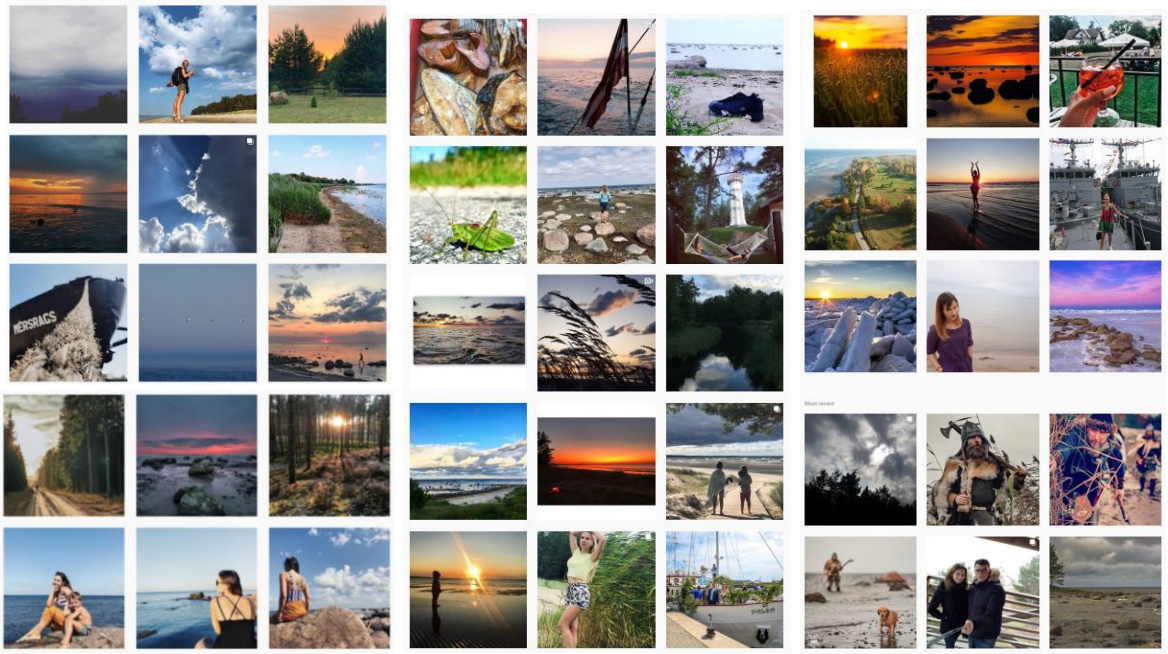
Citas aktivitātes saskaņā ar Piekrastes plānojuma 1. pielikumu[280]. Visas ar publiskās infrastruktūras attīstību saistītās aktivitātes detalizētāk plānojamas, ņemot vērā krasta ģeoloģiskos procesus un projekta "Dabas skaitīšana"[281] ietvaros iegūtos ES nozīmes īpaši aizsargājamo biotopu teritoriālās izplatības un kvalitātes apzināšanas datus.

[280] Pieejams lejupielādei: http://polsis.mk.gov.lv/api/file/file7176177217699516273.DOCX

[281] Darbības programma "Izaugsme un nodarbinātība" 5.4.2. specifiskā atbalsta mērķa "Nodrošināt vides monitoringa un kontroles sistēmas attīstību un savlaicīgu vides risku novēršanu, kā arī sabiedrības līdzdalību vides pārvaldībā" projekts Nr. 5.4.2.1/16/I/001 "Priekšnosacījumu izveide labākai bioloģiskās daudzveidības saglabāšanai un ekosistēmu aizsardzībai Latvijā" jeb "Dabas skaitīšana", informācija par projektu https://www.daba.gov.lv/public/lat/projekti/aktualie_projekti/dabas_skaitisana1/

MĒRSRAGA novads

1. Piekrastes apmeklētāju plūsmas raksturojums

Mg-1. attēls. *Mērsraga novada piekrastes apmeklētāju Instagram vietnē ievietotās populārākās vai nejauši atlasītās bildes ar mirkļbirku #mērsrags vai #mersrags.*

Avots: Instagram, februāris 2020 (#mērsrags, n=30 no 1197; #mersrags, n=15 no2073)

1.1. Apmeklētības izvērtējums

Mg-1. tabula. *Kopējie apmeklētāju plūsmas rādītāji Mērsraga novadā, 2015. un 2019. gada salīdzinājums.*

kritērijs	*vērtība*	
gads	***2019***	***2015***
Tūristu mītņu skaits	22	15
Tūristu mītņu kapacitāte — numuri viesiem	88	66
Tūristu mītņu kapacitāte — gultasvietas	257	202
Vērtētais* tūristu nakšņojumu skaits	10037	7889
Latvijas rezidentu vienas dienas braucienu skaits uz Rojas novadu (CSP aptauja, 2018)	4890	nav datu
Latvijas rezidentu vairāku dienu braucienu skaits uz Rojas novadu (CSP aptauja, 2018)	2676	
Vērtētais apmeklējumu skaits gadā prioritāri attīstāmajā vietā — Mērsraga pludmalē	28 000	**43 280

**Aprēķinam izmantots vidējais gultasvietu noslogojums (Latvijas piekrastē ārpus lielajām pilsētām ir 10,7 % gadā; CSP, 2019).*

***Apmeklējumu skaita vērtējums 2015. gadā visā Mērsraga novada pludmales daļā.*

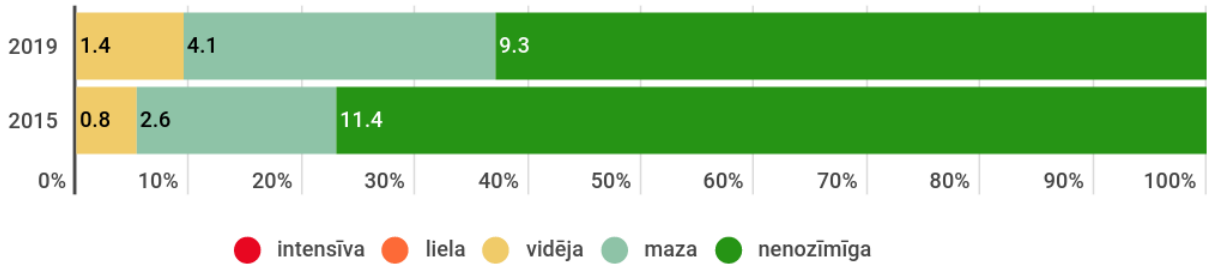
Mērsraga novada piekrastes apmeklētību raksturo trīs veidu plūsma: vietējo iedzīvotāju un viņu viesu atpūta pie jūras, vienas dienas apmeklētāji — pamatā ceļotāji no Kurzemes reģiona iekšzemes vietām un vietējie vai ārvalstu tūristi, kuri izvēlas nakšņot Mērsraga novada tūristu mītnēs, ko ļoti ietekmē sezonalitāte (sk. Mg-1. tabulu). Mērsraga pludmalē pie bākas sevišķi daudz ir īslaicīgi piestājošu apmeklētāju, kas to izmanto kā skatu vai atpūtas pieturu pa ceļam starp citām piekrastes vietām.

Pludmales apmeklētāji un piekrastes apmeklētības intensitāte

Mērsraga pludmale ir ~4 km attālumā no ciema centra, tāpēc apmeklējums ir plānots un turp dodas šīs vietas pazinēji. Starp apmeklētājiem ir daudz "garāmbraucošu" ziņkārīgo ceļotāju, kuri piestāj ~20 minūtes pie bākas un raga kā pie apskates objekta. Brīvdienā šādu īslaicīgu apmeklētāju ir ~40 % no visiem, bet darba dienā pat divreiz vairāk. Pludmali brīvdienās vairāk apmeklē vietējie, bet darba dienās lielāks skaits tālākas apkārtnes ceļotāju.

Trīs uzskaišu dienās (18-20.08.2019.) reģistrētais apmeklējumu skaits svārstījās starp 100 un 500. (attiecīgi 502, 112 un 111). Apzinoties, ka liela daļa apmeklētāju ierodas īslaicīgi, arī apmeklētāju uzskaites dati reizi stundā nav precīzi. Tas jāņem vērā, interpretējot datus — reālais apmeklējumu skaits ir lielāks par tiešajās uzskaitēs fiksēto.

Mērsraga novada Baltijas jūras piekrastes apmeklējumu intensitāte salīdzinājumā ar 2015. gadu palielinās (sk. Mg-2. attēlu un Mg-3. attēlu). No visas novada teritorijā ietilpstošās piekrastes 1,4 km ir vidēji intensīvi apmeklēta, 4,1 km — maz apmeklēta, bet gandrīz divās trešdaļās piekrastes apmeklējums ir nenozīmīgs. Apmeklētība vislielākā ir Mērsragā pie bākas un Upesgrīvā. Apmeklētības intensitāte ir izteikta, salīdzinot ar visas Latvijas jūras piekrastes rādītājiem — pēc maksimālā apmeklētāju skaita dienā uz 1 km. To raksturo šādas vērtības: intensīva (>5000), liela (1000-5000), vidēja (300-1000), maza (100-300), nenozīmīga (<100).

Mg-2. attēls. *Baltijas jūras piekrastes apmeklējumu intensitātes salīdzinājums Mērsraga novadā 2015. un 2019. gadā.*

Avots: Nocticus, 2019

Apmeklētāji citās piekrastes tūristu piesaistēs

Galvenās aktivitātes saistītas ar piekrasti — Mērsraga bāka, Mērsraga muzejs "Saieta nams" (tur gan apmeklējumu skaits gadā nepārsniedz 2000 un lielākoties ir vietēja rakstura), publiskie pasākumi Mērsraga estrādē, arī makšķerēšanu Mērsraga kanālā vai līdzās esošajā Engures ezerā. Mērsraga ostā kopš 2015. gada piesaistīto

jahtu skaits svārstījies starp 120 un 180[282]. Rīgas līcis nerada tik lielas priekšrocības, kā tas ir atklātai jūrai: Ventspils, Pāvilostas un Liepājas ostām, tomēr Mērsrags līdzīgi kā Roja iekļaujas kopējā Baltijas jūras mazo jahtu ostu tīklojumā). Satiksmes intensitāte uz reģionālās nozīmes ceļa P131 starp Tukumu un Kolku 2019. gadā vidēji bijusi nedaudz virs 1000 automašīnām diennaktī[283]. Mērsrags iekļaujas vienotā maršrutā ar Kolkas raga ceļotāju plūsmu, kas pārsniedz 70 tūkstošus ceļotāju gadā. No publiskajiem pasākumiem lielākie ir Jūras svētki Mērsragā, tāpat Mērsraga novada svētki, Līgo vakars "Jēgerlejā".

Nakšņotāji tūristu mītnēs

Mērsraga novadā 2019. gadā darbojas 22 tūristu mītnes. Kopējā tūristu mītņu kapacitāte ir 88 numuri viesiem un 257 gultasvietas (pieejamo gultasvietu skaitā neietverot ~60 papildus izvietotās gultasvietas). Starp lielākajām ir kempingi pie jūras — *Stieres* Upesgrīvā, *Noras* pie Mērsraga bākas un *Saules kempings* Mērsragā. (līdzīga kapacitāte Mērsraga vidusskolas dienesta viesnīcā — hostelī). Kopš 2015. gada tirgū ienākušas astoņas jaunas tūristu mītnes — visvairāk brīvdienu mājas, taču četras (vēl pirms 2015. gada) darbību ārtraukušas.

Mērsrags kā prioritāri attīstāmā vieta

Lai arī Mērsraga vēsture līdzīgi kā Kolkas vēsture saistās ar laupītājiem, viesmīlību neiedvesmojošiem stāstiem par "kājgriežiem"[284], tomēr no valdošajiem rietumu vējiem pasargātā pludmale, dabiskās priekšrocības un novada centra pieejamie pakalpojumi rada labus priekšnoteikumus pludmales attīstībai. To pastiprina vieglā sasniedzamība, izmantojot izdevīgo atrašanās pozīciju pie reģionālā ceļa P131 starp Rīgu un Kolkasragu. Vienlaikus pludmales ierobežotā platība, tās nostāka atrašanās no kājām sasniedzamiem viesmīlības pakalpojumiem, Pekraga dabiskais jūras krasts, kas nav pielāgots peldēšanai jūrā rada zināmus ierobežojumus, lai attīstībā necenstos nonākt pie masu tūrisma veicināšanas, taču saglabātu zināmu piekrastes ekskluzivitāti.

1.2. Potenciālās tūrisma nišas

Tūrisma attīstība vēl ciešāk saistāma ar dabai draudzīgu piekrastes tūrisma pakalpojumu attīstību, dabas parka "Engures ezers" piesaistēm, rekreatīvo makšķerēšanu, izmantojot *ReTrout* projekta iestrādnes Kurzemes kā vienota makšķerēšanas tūrisma galamērķa attīstībai, orientējoties uz ārvalstu tūristu segmentiem. Mērsraga novada ciemi ir saistāmi ar piekrastei raksturīgā kultūras mantojuma integrēšanu tūrisma piedāvājumā un zvejnieku nemateriālā kultūras mantojuma iesaisti. Ņemot vērā vieglo sasniedzamību, aktīvam tūrismam piemērotas takas dabā attīstāmas ārpus īpaši aizsargājamām dabas teritorijām un krasta kāpu aizsardzības joslas. Mērsrags ir viena no labākajām putnu vērošanas vietām Latvijā, īpaši bridējputnu vērošanai pavasara un rudens migrācijas laikā. Lielāku ekonomisko vērtību var sniegt jahtu ostas tālāka attīstība.

[282] Kurzemes plānošanas reģions, 2020
[283] https://lvceli.lv/informacija-un-dati trashed/#satiksmes-intensitate
[284] http://www.mersrags.lv/?ct=vesturenovad

Mg-3. attēls. *Piekrastes publiskā infrastruktūra, apmeklētības intensitāte un slodze uz veģetāciju Mērsraga novadā.*

Avots: Jāņa Sēta, Nocticus, 2020

2. Pārskats par ilgtermiņa atkritumu slodzi un tās izmaiņām pludmalē

Vērtējot Mērsraga novada ilgtermiņa un pārskata perioda jūras piesārņojošo atkritumu datus (sk. Mg-2. tabulu), jāņem vērā daži nosacījumi. 2015. un 2016. gadā, ņemot vērā krasta izmaiņas, ir mainīta atkritumu izvērtējuma laukuma atrašanās vieta, kas gan nav ietekmējis datus. Pēdējo gadu laikā vērojama pieaugoša attīstība piekrastē, labiekārtojot infrastruktūru, attīstot jaunus objektus. Tomēr apmeklētības koncentrēšanās vietās (piemēram, bākas stāvlaukums) ir vērojami izaicinājumi pludmales un piekrastes apsaimniekošanai, jo esošajiem infrastruktūras uzlabojumiem un pieaugošajai noslodzei netiek līdzi atkritumu apsaimniekošanas režīms, radot situācijas pasliktināšanās draudus.

Mg.-2. tabula. *Apkopojums par jūras piesārņojošo atkritumu situāciju Mērsraga novadā.*

Avots: Vides izglītības fonds, kampaņa Mana Jūra 2019, projekts TJV!

Mērsraga novads			
vidējais atkritumu daudzums	*atkritumu vienības/100 m*	109	
plastmasas īpatsvars	*%*	45 %	
ilgtermiņa vērtējums pret labu jūras vides stāvokli	*kategorija*	vidējs	
tendence	*trīs gados*	mainīga	
TOP 1	*vienība(%)*	stikla un keramikas gabali	17 %
TOP 2	*vienība(%)*	cigaretes izsmēķi un filtri	11 %
TOP 3	*vienība(%)*	plastmasas maisiņi	9 %
TOP 4	*vienība(%)*	plastmasas gabali/cits	8 %
TOP 5	*vienība(%)*	papīra krūzes, ēdiena iepakojums	7 %
TOP 10 īpatsvars	*%*	73	
indikatīvie avoti (%)	*sauszeme*	81 %	
	jūra	12 %	
	neskaidrs	7 %	
periods	*2012–2015*	108	
	2016–2019	111	
	izmaiņa (%)	2 %	

Mērsraga pludmalē 2019. gada vasarā bijusi izcila peldūdens kvalitāte atbilstoši Veselības inspekcijas veiktajām peldvietu ūdens kvalitātes pārbaudēm[285]. No visām pārbaudītajām piekrastes vietām **Mērsraga pludmales ūdens ir ar vienu no viszemākajiem mikrobioloģiskā piesārņojuma līmeņiem Latvijā**. Tieši pirms gada (2018. gada jūnijā) piesārņojuma dēļ Veselības inspekcija aizliedza peldēties peldvietā pie Mērsraga bākas. Lai peldūdens kvalitāte piekrastē arī ilgtermiņā saglabātos izcilā kvalitātē, vajadzīga gan Mērsraga kanalizācijas sistēmu nevainojama darbība, gan ērti piekļūstamas un uzturētas atbilstošas kapacitātes publiskās tualetes atpūtniekiem, kontrolēta suņu atrašanās pludmalē.

[285] http://www.vi.gov.lv/lv/vides-veseliba/peldudens/peldudens-monitorings

Kopš 2015. gada ir novāktas vismaz divas vidi degradējošas pussagruvušās ēkas blakus stāvlaukumam. Pludmalē tiek veicināta apmeklētāju vides apziņa, uz atkritumu urnām izvietojot plakātus "ko atnesi — to aiznes".

Mg-4. attēls. *Atkritumu konteineru stāvoklis Mērsraga pludmalē svētdienas rītā plkst. 10:00 (2019. gada 18. augustā) — mirkli pirms šeit uz atpūtu ieradīsies vismaz 500 atpūtnieki visas dienas garumā.*

Foto: L. Orupa, augusts 2019

Tomēr atkritumu apsaimniekošanas regularitāte nav atbilstoša brīvdienu galamērķa režīmam, nespējot nodrošināt regulāru to izvešanu (sk. Mg-4. attēlu). Tiesa gan, spriežot pēc atkritumu maisu sastāva, tie ir ne tikai sadzīves atkritumi, kas radušies no pludmales apmeklētājiem. Tos šeit izmet arī apkārtnes vasarnīcu vai savrupmāju iedzīvotāji.

3. Antropogēnā slodze uz veģetāciju

Mērsraga novadā jūras piekraste pēc antropogēnās slodzes uz veģetāciju iedalās piecās daļās: 1,9 km ir ļoti stipri ietekmēta, 1,9 km — stipri ietekmēta, 4,1 km — vidēji ietekmēta, 6,1 km — vāji ietekmēta un 0,6 km — ļoti vāji ietekmēta. 0,2 km nav vērtējami (ostas akvatorija) (sk. Mg-3. attēlu).

Mērsraga novadā sastopama desmitā daļa no visiem piejūras zālājiem, lielākā platībā — mežainās piejūras kāpas. Vienīgā īpaši aizsargājamā dabas teritorija — *Natura 2000* teritorija ir saistīta ar seklo lagūnas tipa Engures ezeru, kur lielākajā platībā sastopams aizsargājamais biotops — ezeri ar mieturaļģu augāju. Dabas parks "Engures ezers" aizņem 1/3 no Mērsraga novada piekrastes zonas 5 km platībā un 45 % no 23,7 km garās novada jūras krasta līnijas. Automašīnu stihiska novietošana Upesgrīvā ir izveidojusies par ikgadēju tradīciju, jo pretī P127 ceļam no Talsiem, kas ir viens no diviem pilsētas iedzīvotāju ātrākajiem ceļiem nokļūšanai pie jūras, nav izveidota neviena autostāvvieta (sk. Mg-5. attēlu). Mēģinājumi iebraukt pa šaurajiem meža ceļiem mežainajās piejūras kāpās radījuši zemsedzes izbraukāšanu lielās platībās.

Mg-5. attēls. *Stihiska automašīnu novietošana kāpu zonā mežā pie Upesgrīvas pretī Talsu ceļam, kur nav oficiāli labiekārtots stāvlaukums.*

Foto: A. Klepers, augusts, 2019

Grūti nodrošināt kontroli par jau spēkā esošo noteikumu neievērošanu. Piemēram, Mērsraga pludmales apmeklējuma brīdī brīvdienā, tās kāpu zonā bija uzceltas divas teltis nakšņošanai tam neparedzētā vietā. Vairākās vietās piekrastē konstatētas stihisku ugunskuru pēdas. Izbraukātas tiek arī piejūras pļavas pie Mērsraga kapsētas un pie Pekraga. Tur konstatētas pat vairāku ugunskuru pēdas — 2020. gada pavasarī vismaz izvietota zīme par aizliegumu iebraukt kāpās (sk. Mg-6. attēlu), lai arī pie kapsētas stāv tikai ierakti tukši stabi vietā, kur agrāk bija norāde "Piejūras pļava".

Mg-6. attēls. *Zīme ar aizliegumu iebraukt kāpās no Bākas ielas piejūras pļavā Pekragā.*

Foto: A. Klepers, maijs, 2020

Slodze uz veģetāciju, salīdzinot ar 2015. gadu, novada piekrastē ir mainīga. Viena kilometra zonā ar intensīvāku apmeklētību tā pasliktinājusies (Upesgrīvā un

Mērsragā), taču 3,8 km zonā mazāk apmeklētos posmos (taču tostarp arī vairākās vietās Upesgrīvas un Mērsraga ciemu robežās, kā arī dabas parka "Engures ezers" teritorijā — mazinājusies).

4. Publiskās infrastruktūras izvērtējums

No visiem vērtētajiem publiskās infrastruktūras objektiem piekļuvei pie jūras Mērsraga novadā, ar pietiekamu kapacitāti ir 40. Deviņās vietās kapacitāte ir nepietiekama, īpaši akcentējot problēmu vietas Upesgrīvā: noeja līdz jūrai Upesgrīvā pie "Kaijām", auto stāvlaukums Upesgrīvā pie "Bērzkalniem", noeja līdz jūrai Upesgrīvā pie "Brikmaņiem", nobrauktuve līdz auto stāvlaukumam pie "Brīvniekiem", kur kapacitāte nav pietiekama arī noejai un auto stāvlaukumam. Trūkst risinājuma meža ceļa malās stihiski ierīkotajiem stāvlaukumiem pretī Talsu pagrieziens, Upesgrīvas ziemeļu daļā. Taciņa gar Grīvas upes labo krastu ir neliela, kaut fiziska piekļuve caur privāto teritoriju līdz jūrai ir iespējama.

Mērsragā 2019. gadā turpināta ostas teritorijas labiekārtošana, izbūvējot ceļu līdz Z molam, taču arī izveidojot žogu, kas liedz fizisku pieeju molam caur ostas teritoriju pa Jūras ielu. Mols ir pieejams no Atpūtas ielas puses, kur ir taka līdz jūrai, tomēr Atpūtas ielas galā nav nevienas stāvvietas. Taka līdz jūrai aiz ostas žoga zonas ir Mērsraga dienvidu daļā. Tomēr tur nav izveidota nekāda atpūtas infrastruktūra, pastāv vietējo veidots improvizēts viens soliņš.

Labā kvalitātē kopumā ir 14 no novada vērtētajiem publiskās infrastruktūras objektiem piekļuvei pie jūras. Vairāk — 24 objekti gan ir tādi, kas novērtēti kā apmierinoši, taču tiem nepieciešami uzlabojumi, starp tiem arī vietas Mērsragā un Upesgrīvā. Neapmierinošā stāvoklī ir 12 objekti. Piemēram, meža taka Mērsraga D, kas sākas no pirmsskolas izglītības iestādes nelielā stāvlaukuma. Takas vidū ir spēļu laukums bērniem, taču tur plašā zonā ir nomīdīta meža zemsedze, vajadzīgi labiekārtošanas pasākumi. Tuvāk jūrai takas posms pārklājas ar *Jūrtaku*, taču tai trūkst piesaistes atbilstošas kapacitātes auto stāvlaukumam. Ja šī atpūtas vieta domāta bērniem, tad trūkst drošas gājēju pārejas uz P131.

4.1. Infrastruktūras kapacitāte prioritāri attīstāmajā vietā

Mērsraga prioritāri attīstāmajai vietai (sk. Mg-7. attēlu) iespējams aprēķināt pludmales kā konkrētas ietilpības telpas maksimālo pieļaujamo cilvēku skaitu un saistītās piekļuves infrastruktūras kopējo caurlaidību. Vienu km garā zonā no Mērsraga bākai līdzās esošā stāvlaukuma kopējā pludmales platība ir 1,33 ha (13289,06 m^2[286]). Vidējais pludmales platums (variē atkarībā no vēja stipruma un virziena) ir ~18 m, atkarībā no vietas. Maksimālā pludmales ietilpība, izmantojot slodzes un apmeklētāju rotācijas formulu, ir šāda:

kopējā lietderīgā platība (pludmales laukums) / ar vidējo individuālo standartu (50 m^2 pludmales vienam cilvēkam) (13289,06 m : 50)-10 % publiskās telpas = 239 cilvēki vienlaikus, jeb 717 vienā dienā.

[286] Izmērīts aerofoto, izmantojot www.daftlogic.com laukumu aprēķināšanas rīku.

Aktualizētos datus un to salīdzinājumu ar 2015. gada rādītājiem iespējams skatīt Piekrastes ģeotelpiskajos datos, kas pieejami VARAM mājaslapā[287].

Mērsraga bākas ielas piekrasti ar pilsētu savieno automašīnām paredzēts asfaltēts šaurs ceļš. Nav izveidots nošķirts veloceļš vai gājējiem paredzēts ceļš, kas ir svarīgs gan vietējiem, gan arī kā savienojums ar *EuroVelo 13* starptautisko velomaršrutu. Pārsvarā atpūtnieki (tostarp vietējie) ierodas ar automašīnām, arī ar velosipēdiem, taču stāvvietas kapacitāte brīžiem nav pietiekama. Papildu autostāvvieta izbūvēta kempinga teritorijā pie Mērsraga bākas.

EuroVelo 13 maršruts ir ieskicēts kartē, taču dabā izbūvēts nav, tā izbūve ir stratēģiski svarīga piekrastei kopumā un Mērsraga novada attīstībai, dzīves kvalitātes uzlabošanai vietējiem iedzīvotājiem.

Infrastruktūras stāvoklis kopš 2015. gada ir uzlabojusies. Saistīti ar *NaaC*[288] iniciatīvu izveidota koka laipa ar piekļuvi tuvāk jūrai cilvēkiem ar īpašām vajadzībām, kas koncentrē apmeklētāju plūsmu, mazinot ietekmi uz vidi. Pie stāvvietas uzstādītā zaļā universālā tualete piemērota arī cilvēkiem ar invaliditāti, tādējādi pieejamas trīs tualetes (2015. gadā bija tikai viena). Izvietoti jauni soliņi un atkritumu urnas kāpu zonā (6 gb), papildināti un atjaunoti informatīvie stendi.

Daudzi uzlabojumi pēdējo gadu gaitā gan katrs izpildīts savā stilā, tālabad radot haotisku kopiespaidu, nevis rūpīgi plānotu darbu secīgai infrastruktūras attīstībai. Ja šādu iniciatīvu nebūtu, iespējams pludmales infrastruktūras mērķtiecīga uzlabošana apstātos, taču iespaidu, ka "salikts no gabaliņiem" ar iztrūkstošiem posmiem grūti nepamanīt. Piemēram, pie izveidotās koka laipas sākumā un beigās vajadzētu atkritumu urnas, kuru pietrūkst. Pludmalē atrodas volejbola tīkliem paredzēti stabi un vārti futbolam, taču tie gadiem nav krāsoti un pietrūkst tīklu.

Kopš 2015. gada nav būtiski ticis risināts jautājums par automašīnu novietošanu ceļa malās, jo palielinoties atpūtnieku plūsmai autostāvvietas kapacitātes ir neatbilstoša un tās novieto gar Bākas ielu. Trūkst atbilstošas kvalitātes velo novietņu.

Trūkst integrētas piekļuves Mērsraga muzejam no piejūras pļavas takas puses, no Bākas ielas, pie tā joprojām nav stāvlaukuma pat nevienai automašīnai. Auto stāvlaukums Mērsragā Bākas ielā 27 ir ar grants segumu bez papildu labiekārtojuma. Noeja līdz jūrai Mērsragā pie ev. luterāņu baznīcas un Bākas ielas 20 ir ar apmierinošā stāvoklī, taču tur regulāri brauc ar automašīnām, kaut būtu jāizveido kabatveida stāvvietas pie Mērsraga kapsētas, neļaujot šeit piekļuvi ar auto. Tiek uzturēta noeja līdz jūrai no *Saules kempinga* laukuma tā viesiem, kas publiski pieejama daļēji. Mērsraga Z mols ir kā makšķerēšanas, putnu vērošanas, pastaigu un fotografēšanas vieta. Mola apmales gan ir ar izdēdējuša betona fragmentiem, taču iespējams apmeklēšanai. Stāvlaukums aiz atjaunotās Jēgerlejas brīvdabas estrādes ir salīdzinoši neliels — 23 automašīnām, kas nav pietiekami, ja estrādē tiek rīkoti plašāki publiskie pasākumi. Pārvietojamās tualetes pie stāvlaukuma netiek izvietotas pietiekami agri pirms maija sākuma brīvdienām, kas ir populārs laiks vietas apmeklēšanai. Nav arī sasaistes ar tualetēm Mērsraga brīvdabas estrādē, ko varētu izmantot vietas apmeklētāji.

[287] http://www.varam.gov.lv/lat/darbibas_veidi/tap/lv/?doc=18794
[288] http://zalie.lv/dabas-pieejamibas-sertifikats-naac/

Mg-7. attēls. *Pārskata karte ar piekrastes publisko infrastruktūru Mērsraga prioritāri attīstāmajā vietā.*

Avots: Jāņa Sēta, Nocticus, 2020

4.2. Infrastruktūras stāvoklis un kvalitāte prioritāri attīstāmajā vietā

Mērsraga novadā pēc apsekojumiem 2019. gada sezonā **piekrastes publiskās infrastruktūras stāvokļa kopējais vērtējums ir "apmierinošs, taču vajadzīgi uzlabojumi"** (2 punkti skalā no viens līdz trīs, sk. K-1. tabulu), atzīmējot konkrētas nepilnības.

Mērsraga novada piekrastē mērķtiecīgi ieguldīts dabas vietu pieejamības veicināšanā. Iesaistoties Latvijas Zaļās kustības programmā "Saglabāsim Latvijas kāpas" 2018. – 2020. gadu periodā jau īstenoti un vēl paredzēti konkrēti piekrastes publiskās infrastruktūras labiekārtošanas darbi, kā arī sabiedrības informēšanas un izglītošanas kampaņa. Ar Baltijas jūras Aizsardzības fonda (*BaltCF*), Koalīcijas par tīru Baltiju (CCB) un Latvijas Vides aizsardzības fonda atbalstu, ir attīstīts darbs pie piekrastes kāpu objektu labiekārtošanas, tos sagatavojot atbilstoši dabas pieejamības sertifikāta *NaaC* kritērijiem. Atbilstoši universālā dizaina standartiem Mērsraga stāvlaukumā pie bākas uzstādīta zaļā tualete[289].

Novērota pavirša pludmales apsaimniekošana. Divas tualetes vairākas dienas peldsezonas vidū bija "pārpildītas", bez tualetes papīra, atkritumu urnas nedēļas nogalē bija neizvestas, daļa no atkritumiem liecināja, ka tie atvesti šeit plānveidīgi. Atkritumu urnas izvietotas nepārdomāti, jo arī šobrīd daudz sadzīves atkritumu mētājās kāpu zonā. Pludmales tālākajā daļā uz ziemeļiem atrodas viena novecojusi pārģērbšanās kabīne. Mērsraga pludmalē netiek uzturēti sporta laukumi — ir novecojusi infrastruktūra (volejbola stabi vai futbola vārti), taču tiem nav tīklu. Lai arī Mērsraga pludmale ir izveidota kā oficiāla peldvieta, tās infrastruktūra rada fragmentētu dažādu elementu apkopojumu — dažādu iniciatīvu ietvaros kaut kas ticis izveidots, taču to savstarpējā saderībā un ikdienas apkalpošana nav optimāla. Sakārtotāku iespaidu rada privātā jaunatklātā teritorija kempinga *Noras* teritorijā pie Mērsraga bākas.

5. Operatīvo dienestu piekļuves iespējamība pie jūras prioritāri attīstāmajās vietās

Mērsraga novada krasta līnijas garums ir ~15 km un šajā posmā ir septiņas piekļuves vietas jūrai. Lielākais attālums starp divām blakus esošām piekļuves vietām jūrai ir 4,5 km . Piekļuve pamatā ir apgrūtināta, ko ietekmē smilšaini ceļi cauri kāpu zonai, kuriem nav veikti speciāli uzlabojumi. Piemēram, cietāks grants segums nepieciešams nobrauktuvei līdz jūrai aiz Mērsraga novada D zīmes, kur šobrīd piekļuve iespējama tikai ar pilnpiedziņas auto. Arī pie Mērsraga skatu torņa, kur ceļš un stāvlaukums ir tiešā jūras tuvumā (prioritāri attīstāmajā vietā), pēdējais posms caur smilšaino kāpu daļa 15 m attālumā nav izbraucams bez pilnpiedziņas. Līdzīgi apgrūtināta piekļuve ir no autobusu pieturas "Ķīsteri"; meža ceļa starp Mērsragu un Upesgrīvu; kā arī pie autobusa pieturas "Rūķi". Pēdējais posms pirms jūras ir apgrūtināts arī Upesgrīvā — no piebraucamā ceļa Grīvas upes kreisajā krastā. Labā kvalitātē ar pietiekamu kapacitāti ir tikai viena nobrauktuve Mērsraga ostas teritorijā (no Meža ielas), kas nav atbilstoši. Būtu nepieciešams izbūvēt piekļuvi vienmērīgākam pārklājumam novada ziemeļu daļā (pie Upesgrīvas), jo pludmale nav braucama paralēli krastam lielākajā daļā posma.

[289] http://zalie.lv/mersraga-uzstadita-zala-universala-tualete/

6. Priekšlikumi vajadzīgajiem pasākumiem situācijas uzlabošanai, lai mazinātu apmeklētāju radīto slodzi uz vidi un pilnveidotu piekrastes publisko infrastruktūru

Daļa priekšlikumu jau izteikti attiecīgajās tematiskajās nodaļās kopā ar problēmu raksturojumu. Šeit vēlreiz īsumā uzsvērti galvenie ieteikumi vajadzīgajiem pasākumiem situācijas uzlabošanai, lai mazinātu apmeklētāju radīto slodzi uz vidi un pilnveidotu piekrastes publisko infrastruktūru. Tie pamatā adresēti pašvaldībai, ja nav minēts citādāk.

Prioritāri attīstāmajai vietai

1. *Zilā karoga* pludmalei atbilstošu kritēriju pakāpeniska ieviešana Mērsraga peldvietai, kurai ir oficiālās peldvietas statuss, nodrošinot augstus vides un drošības standartus. Pludmales sertificēšana sākotnēji nav obligāta, taču nākotnē tas būtu izdarāms, uzsverot atbildīgu rīcību pret vidi, rūpes par atpūtniekiem un izmantojot to vietas zīmolvedībai.
2. Publiskās infrastruktūras tīkla pilnveide, ņemot vērā Aizsargājamo biotopu saglabāšanas vadlīnijas Latvijā[290], integrējot universālā dizaina risinājumus trūkstošajās vietās un izmantojot vienotu vizuālo identitāti ar oriģināliem Mērsraga identitātes akcentiem. Vienota, saskanīga infrastruktūras dizaina veidošana un savstarpējā infrastruktūras elementu salāgošana.
3. Trūkstošo publiskās infrastruktūras elementu izveide un savstarpēja sasaiste, droša pludmales piekļuves risinājuma izveide ar ciema centru, kā arī ar viesmīlības un mazumtirdzniecības pakalpojumiem.
4. Atkritumu apsaimniekošanas uzlabošana publiskajā piekrastes zonā (stāvlaukumi, noejas līdz jūrai, oficiālā peldvieta) — šķirošanai piemērotu atkritumu konteineru izvietošana un apsaimniekošanas regularitāte saistīti ar iepriekš prognozējamiem apmeklētāju plūsmas palielinājumiem peldsezonas laikā (īpaši karstā laikā un brīvdienās). Atkritumu (īpaši vienreiz lietojamo plastmasas trauku un piederumu), kā arī iepakojuma aprites ierobežojumi piekrastes un pludmales publiskajos pasākumos.
5. Mērķtiecīga vides izglītības organizēšana, vides apziņas palielināšana sabiedrībā, iedzīvotāju un apmeklētāju iesaiste publiskās kampaņās, vietējo ekoskolu programma, informējot par atkritumu ietekmi un iesaistot sakopšanas iniciatīvās, mazinot antropogēno ietekmi uz vidi, atbildīgu piekrastes apmeklējumu un dabas daudzveidības vērtību respektēšanu.
6. Tūrisma un viesmīlības jomas vai saistīto nozaru uzņēmējdarbībai nepieciešamās atbalsta infrastruktūras izveide un ilgtspējīgas komercprakses risinājumu veicināšana Mērsragā pie bākas un pie estrādes.
7. Pozitīvs pienesums piekrastes apsaimniekošanā būtu tūrisma objektu vides pārvaldes standartu uzlabošana, līdzīgi kā Ventspils pilsētā, kas vairāk apgūstams no pieredzes pārņemšanas šajā pašvaldībā.
8. Mērsraga ostas infrastruktūras attīstība un piekļuves uzlabošanās, sasaiste ar integrētiem risinājumiem vieglajai mobilitātei — veloceļi, kājāmgājēju ceļi un takas.

[290] https://nat-programme.daba.gov.lv/public/lat/publikacijas_un_dokumenti/#vadlinijas

9. Operatīvajam glābšanas dienestu transportam piemērotu kvalitatīvu nobrauktuvju izbūve līdz jūrai problemātiskajās vietās Mērsragā un Upesgrīvā.
10. Atbilstošas kvalitātes stacionāru tualešu izbūve ar automatizētu ūdens padevi esošo sauso vai mobilo tualešu vietā, kas sasaistīta ar stāvlaukumu un pludmali Mērsragā, pieejama invalīdiem (līdzīgi kā tas īstenots Engures novadā).
11. Integrēto informācijas kanālu aktualizēšana par piekrastes publiskās infrastruktūras stāvokli (tostarp uz ārvalstu tūristiem orientēto, piemēram, *Park4night*.com u. c.), tās paredzēšanu noteiktām mērķgrupām un ar vietu apmeklējumu saistītajiem vietējiem pakalpojumiem, palīdzot novirzīt plānoto tūristu plūsmas daļu uz vietām, kas visprecīzāk atbilst viņu vajadzībām, dzīvesstilam un interesēm, veicinot ietekmi uz vietējo ekonomiku.
12. Apmeklētāju automātisko skaitītāju ieviešana pie galvenajām labiekārtotajām noejām līdz jūrai Mērsragā apmeklētāju plūsmas monitoringa un stratēģisko plānošanas iespēju nodrošināšanai. Datu ievietošana atvērto datu portālā *Data.gov.lv*.

Teritorijai kopumā

13. Baltijas jūras piekrasti vienojošā stratēģiski svarīgākā *aktīvās mobilitātes* starptautiskā velomaršruta *EuroVelo 13* velomaršruta infrastruktūras izbūve, izveidojot drošu savienojumu velotūrismam no Lietuvas gar Kurzemes piekrasti, ko varētu izmantot arī vietējie iedzīvotāji. Veloceļa ieviešana teritorijas plānojumā (sadarbībā ar *EuroVelo 13* koordinējošo organizāciju "Vidzemes tūrisma asociācija"), projektēšana, izbūve, kā arī sasaiste ar vietējiem velomaršrutiem un tūrisma un viesmīlības pakalpojumiem. Pirmajā kārtā novērst kritiskos posmus cauri Upesgrīvai un Mērsragam.
14. Mērķtiecīga *Jūrtakas* sasaiste ar komerciālajiem viesmīlības un mazumtirdzniecības pakalpojumiem novada teritorijā.
15. Infrastruktūras trūkumu novēršana Upesgrīvas ciemā un Mērsraga dienvidu daļā.
16. Aktīvas tūrisma galamērķa pārvaldības organizēšanas sistēmas stiprināšana vienoti ar Roju, Kolku, Talsiem. Aktīvāka uzņēmēju līdziesaiste stratēģisko lēmumu pieņemšanā un galveno kopīgo galamērķa aktivitāšu līdzfinansēšanā. Publiskās-privātās pārvaldības platformas attīstīšana.

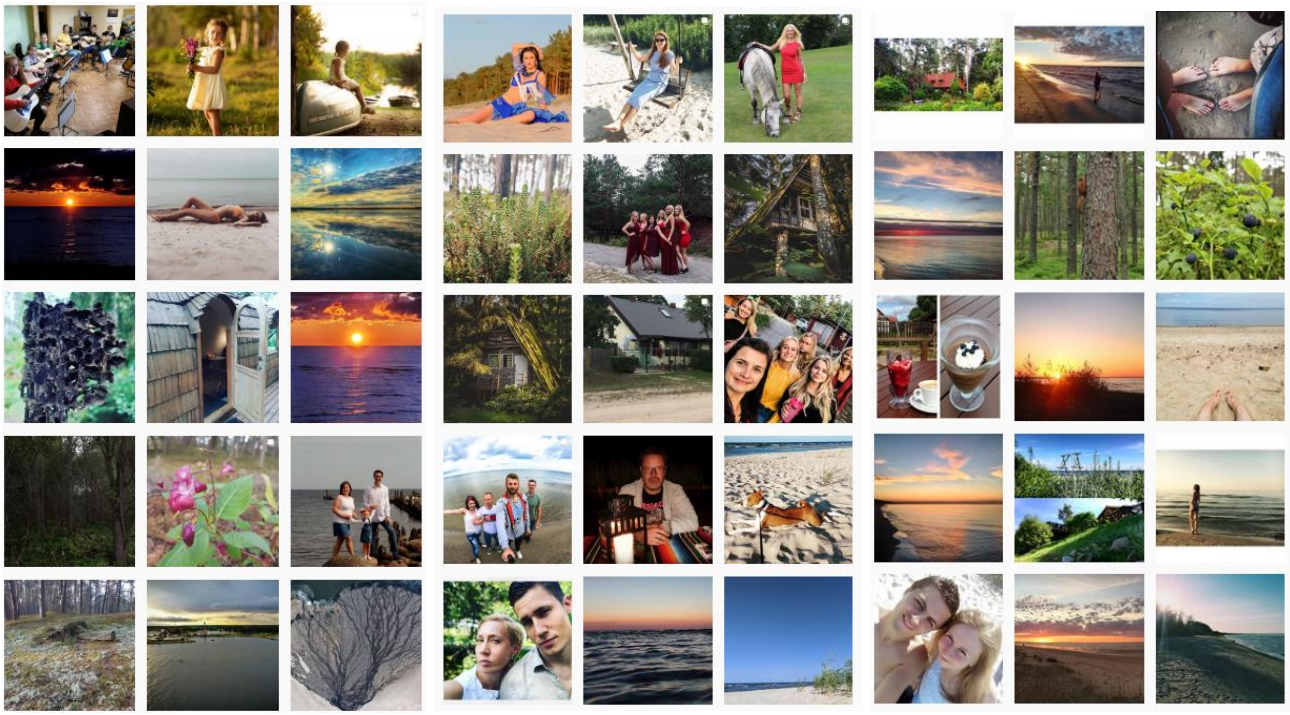
Citas aktivitātes saskaņā ar Piekrastes plānojuma 1. pielikumu[291]. Visas ar publiskās infrastruktūras attīstību saistītās aktivitātes detalizētāk plānojamas, ņemot vērā krasta ģeoloģiskos procesus un projekta "Dabas skaitīšana"[292] ietvaros iegūtos ES nozīmes īpaši aizsargājamo biotopu teritoriālās izplatības un kvalitātes apzināšanas datus.

[291] Pieejams lejupielādei: http://polsis.mk.gov.lv/api/file/file7176177217699516273.DOCX

[292] Darbības programma "Izaugsme un nodarbinātība" 5.4.2. specifiskā atbalsta mērķa "Nodrošināt vides monitoringa un kontroles sistēmas attīstību un savlaicīgu vides risku novēršanu, kā arī sabiedrības līdzdalību vides pārvaldībā" projekts Nr. 5.4.2.1/16/I/001 "Priekšnosacījumu izveide labākai bioloģiskās daudzveidības saglabāšanai un ekosistēmu aizsardzībai Latvijā" jeb "Dabas skaitīšana", informācija par projektu https://www.daba.gov.lv/public/lat/projekti/aktualie_projekti/dabas_skaitisana1/

ENGURES pagasts

1. Piekrastes apmeklētāju plūsmas raksturojums

Eg-1. attēls. *Engures pagasta pludmales apmeklētāju Instagram vietnē ievietotās populārākās vai nejauši atlasītās bildes ar mirkļbirku #engure, #klapkalnciems un #apsuciems.*

Avots: Instagram, februāris 2020 (#engure, n=15 no 5776; #klapkalnciems, n=15 no 882 un #apsuciems, n=15 no 540).

1.1. Apmeklētības izvērtējums

Engures pagasta piekrastes apmeklētību raksturo trīs veidu plūsma: vietējo iedzīvotāju un viņu viesu atpūta pie jūras, vienas dienas apmeklētāji — pamatā ceļotāji no Kurzemes reģiona iekšzemes vietām vai Rīgas un vietējie vai ārvalstu tūristi, kuri izvēlas nakšņot Engures pagasta tūristu mītnēs, ko ļoti ietekmē sezonalitāte (sk. Eg-1. tabulu).

Nakšņotāji tūristu mītnēs

Engures pagastā 2019. gadā darbojas 33 tūristu mītnes. Kopējā tūristu mītņu kapacitāte ir starp lielākajām piekrastē ārpus pilsētām — 502 numuri viesiem un 1641 gultas vieta. Ceturtā daļa no šīm gultas vietām gan ir pazemināta komforta — hosteļu tipa naktsmītnēs. Starp lielākajām ir RTU Sporta un atpūtas bāze *Ronīši* (450 gultasvietas), *Hotel SPA Arkadia*, hostelis *Albatross*, Engures vidusskolas internāts, viesu māja *Tauriņi*, viesnīca *Villa Anna* un *Stagars*, kempings *Abragciems*. Kopš 2015. gada tirgū ienākušas vairākas jaunas brīvdienu mājas, neviena nav pārtraukusi darbību šajā laika posmā.

Eg-1. tabula. *Kopējie apmeklētāju plūsmas rādītāji Engures pagastā, 2015. un 2019. gada salīdzinājums.*

kritērijs	*vērtība*	
gads	***2019***	***2015***
Tūristu mītņu skaits	33	32
Tūristu mītņu kapacitāte — numuri viesiem	502	489
Tūristu mītņu kapacitāte — gultasvietas	1 641	1 642
Vērtētais* tūristu nakšņojumu skaits	64 089	64 128
Latvijas rezidentu vienas dienas braucienu skaits uz Engures novadu (CSP aptauja, 2018)	105 029	nav datu
Latvijas rezidentu vairāku dienu braucienu skaits uz Engures novadu (CSP aptauja, 2018)	36 564	nav datu
Vērtētais apmeklējumu skaits gadā prioritāri attīstāmās vietas daļā — Klapkalnciema pludmalē	48 000	**242 115
Vērtētais apmeklējumu skaits gadā prioritāri attīstāmās vietas daļā — Apšuciema pludmalē	32 000	

**Aprēķinam izmantots vidējais gultasvietu noslogojums (Latvijas piekrastē ārpus lielajām pilsētām ir 10,7 % gadā; CSP, 2019). **Apmeklējumu skaita vērtējums 2015. gadā visā Engures novada pludmales daļā.*

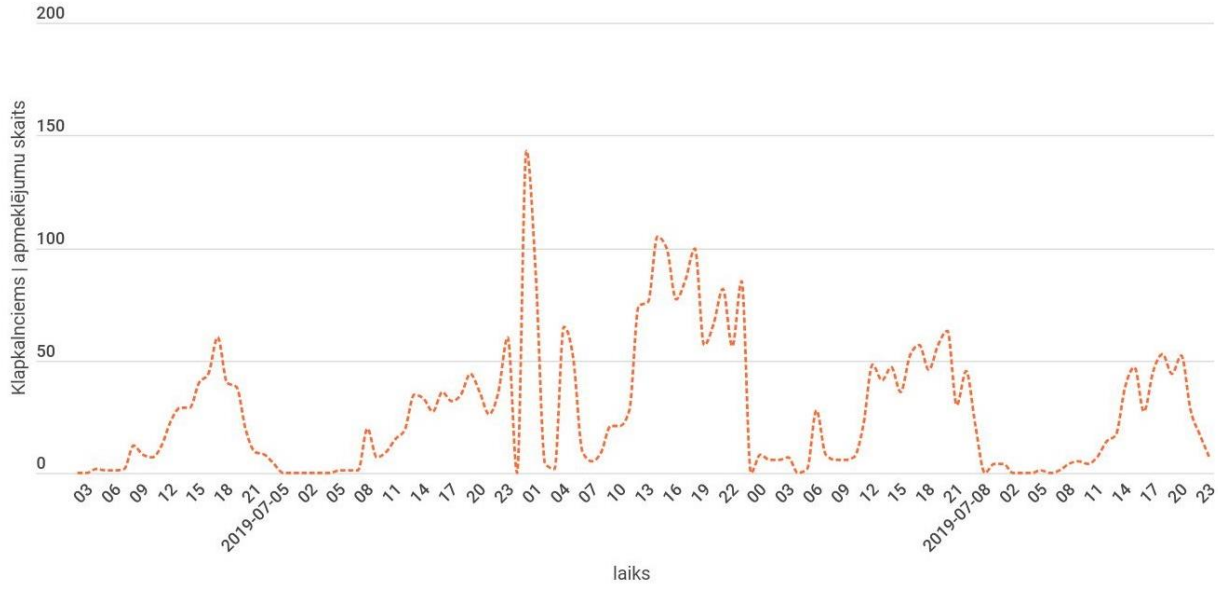
Pludmales apmeklētāji un piekrastes apmeklētības intensitāte

Engures novadā pie Rīgas līča ir četras oficiālās peldvietas: Abragciema pludmale, Klapkalnciema pludmale, Ķesterciema pludmale Engures pagastā un Ragaciema pludmale (pretī autostāvvietai "Aizrags")[293]. Pludmales apmeklētība mērīta prioritāri attīstāmajā vietā — piekrastē iekļaujot Apšuciemu, Klapkalnciemu un Ragaciemu. Klapkalnciema pludmalē piecu dienu periodā, kas ietilpa labākajā peldsezonas laikā, kopumā reģistrēti ~3,3 tūkstoši apmeklējumi (sk. Eg-2. attēlu). Brīvdienās reģistrēts lielāks apmeklējumu skaits. Līdz ar "Ronīšu" atpūtas kompleksa aktivitātēm, kas piemērots liela skaita viesu uzņemšanai, pludmalei reģistrēts arī lielāks apmeklētāju skaits vienlaikus pat pusnaktī, kas varētu būt saistīts ar korporatīvā pasākuma norisēm (salūts vai tml.) jūras krastā.

Apmeklētāju uzskaitē Apšuciema pludmalē, kas tika veikta vizuālu tiešo novērojumu veidā 2019. gada 2. augustā, tika reģistrēti 323 apmeklētāji dienas laikā. Kopējais apgrozījums *Villa Anna* viesnīcā, kas ir lielākais viesmīlības uzņēmums tieši pie prioritāri attīstāmas vietas — Apšuciema pludmales stāvlaukuma, 2019. gadā bija ~320 tūkstoši EUR[294], kas aptuveni atbilst 5-10 tūkstošu klientu apkalpošanai, atkarībā no dažādu pakalpojumu pieprasījuma un to izmaksām. Arkadia SPA Hotel uzņēmuma (lielākais izmitināšanas uzņēmums Apšuciemā) apgrozījums 2019. gadā bija 1,9 milj. EUR[295], kas ir pieaudzis, salīdzinot ar iepriekšējiem gadiem, bet aptuveni ir 2015. gada līmenī.

[293] http://www.vi.gov.lv/uploads/files/Peldvietu%20saraksts_2020.pdf
[294] Lursoft dati par Arkana, SIA, 2020
[295] Lursoft dati par Efija-2, SIA, 2020

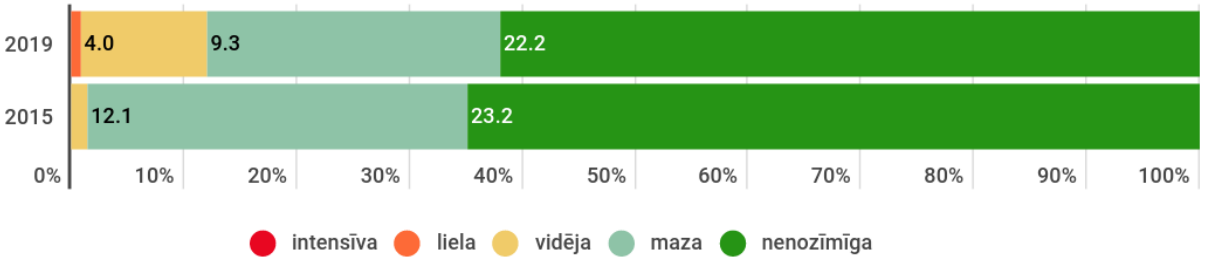
Apmeklētāju uzskaitē Plieņciemā, kas tika veikta vizuālu tiešo novērojumu veidā 2019. gada 19. augustā, tika reģistrēti 488 apmeklētāji dienas laikā.

Eg-2. attēls. *Pludmales atpūtnieku uzskaites rezultāti Klapkalnciema pludmalē, izmantojot automātisko apmeklētāju skaitītāju 2019. gada jūlijā.*

Avots: Nocticus, 2019

Engures pagasta Baltijas jūras piekrastes apmeklējumu intensitāte salīdzinājumā ar 2015. gadu palielinās (sk. Eg-3. un Eg-4. attēlu). No visas pagasta teritorijā ietilpstošās piekrastes posms, kur apmeklējums ir nenozīmīgs, nokrities no 44 % līdz 42 %. 4 km garā posmā ir vidēji liela apmeklētība, 9,3 km zonā tā ir maza. Bet nelielā posmā reģistrēta arī liela apmeklētība, salīdzinot ar citiem Latvijas piekrastes posmiem. Latvijas jūras piekrastes rādītājiem — pēc maksimālā apmeklētāju skaita dienā uz 1 km. To raksturo šādas vērtības: intensīva (>5000), liela (1000-5000), vidēja (300-1000), maza (100-300), nenozīmīga (<100).

Eg-3. attēls. *Baltijas jūras piekrastes apmeklējumu intensitātes salīdzinājums Engures pagastā 2015. un 2019. gadā.*

Avots: Nocticus, 2019

Apmeklētāji citās piekrastes tūristu piesaistēs

Jahtu skaits līdz šim Engures ostā nav liels. Līdz pat 2019.gada vasaras otrai pusei īsti nebija iespējams iebraukt un līdz šim vairāk jahtu kustība Engurē saistīta ar

vietējā jahtkluba izbraucieniem[296]. Pakalpojums būs pieejams no 2020. gada sezonas un potenciāls ir sasniegt līdzīgu skaitu kā Rojā vai Mērsragā — starp 100 un 200 jahtām, atkarībā no katras jahtu ostas aktīvas darbības. Citas populārākās tūristu piesaistes ir dabas parks "Engures ezers", ezers kā makšķernieku un dabas vērotāju objekts. Engures pagasta piekrastes ciemi: Bērzciems, Abragciems, Engure, Ķesterciems, Plieņciems, Apšuciems, Klapkalnciems tiek apmeklēti vienoti ar jūras piekrasti. Apmeklētāju piesaistē lielāka loma ir privātā sektora viesmīlības uzņēmumiem. Engures pagasts ir mājvieta Latvijā populārākajam tautas skrējienu seriālam ainaviskajās dabas takās — "Stirnubukam", kas dažādās skriešanas distanču trasēs piesaista regulāri vairākus tūkstošus skrējiena dalībnieku. Engures pagasta meži ir populāra rekreācijas vieta ogošanai un sēņošanai.

Vairāk ar piekrastes atpūtu ir apvienots Lāčupes dendroloģisko stādījumu takas pie Klapkalnciema, kas labiekārtota "Latvijas Valsts meži" uzdevumā. Daļa ceļotāju brauc caur Engures pagastu pa piekrastes ceļu P128 un P131, pārvietojoties starp Kolkas ragu un galvaspilsētu. Satiksmes plūsmas intensitāte P128 (Sloka-Talsi) reģionālās nozīmes ceļa posmā pie prioritāri attīstāmajām vietām ir ap 500-600 automašīnām diennaktī[297].

Piekraste, iekļaujot Apšuciemu, Klapkalnciemu – Ragaciemu kā prioritāri attīstāmā vieta

Piekraste, iekļaujot Apšuciemu, Klapkalnciemu – Ragaciemu kā prioritāri attīstāmā vieta, t.sk. Klapkalnciema daļa atrodas izdevīgā novietojumā: salīdzinoši tuvu galvaspilsētai, tieši pie Jūrmalas-Talsu reģionālās nozīmes ceļa P128 (tālāk Kolkas P131) un pretī vietējās nozīmes asfaltētajam ceļam V1449, kas ir galvenā izeja līdz jūrai no Tukuma, Jelgavas un Dobeles puses. Šādā vietā pludmale vasarā kļūst pieprasīta. Lai šo potenciālu izmantotu, vēl vairāk jāattīsta publiskās infrastruktūras sasaiste ar Klapkalnciema centrālo pludmales vietu, jo liela daļa atpūtnieku izklīst tuvākajā apkārtnē (gar Lāčupīti Klapkalnciema ziemeļu daļā vai gar Gauso jūdzi visā tās garumā un rada slodzi uz veģetāciju, noslogo publisko infrastruktūru, bet ir maz saistīti ar ekonomisko atdevi novadam. Vajadzīgi gan satiksmes lēninākšanas pasākumi Klapkalnciema centrā, gan veikalu, atpūtas vietu un stāvlaukumu savstarpējā sasaiste, drošu gājēju un veloceļu ieviešana. Klapkalnciema pludmales priekšrocības veido vasaras kafejnīcas darbība pludmalē. Kas būtiski, arī pēdējos gados veiktie ieguldījumi kvalitatīvas tualetes ēkas nodrošināšanā pie pludmales, kas vairumā gadījumu ir problēma citās piekrastes pašvaldībās.

Prioritāri attīstāmā vieta Apšuciemā arī saistīta ar iekšzemes ceļu uz Tukumu, nodrošinot daļu no atpūtnieku pieplūduma pa ceļu V1448 (Milzkalne-Cērkste-Apšuciems), satiksmes intensitāte diennaktī ir ap 550 — līdz 700 automašīnām[298]. *Villa Anna* (*sk. Eg-5. attēlu*) ir lielākais labuma guvējs no publiskās infrastruktūras attīstības, taču vienlaikus tas dod iespēju attīstīt plašāku sabiedriskās ēdināšanas piedāvājumu, nekā tas bijis līdz šim.

[296] Rīgas plānošanas reģions, 2020.
[297] VAS "Latvijas Valsts ceļi", 2020
[298] VAS "Latvijas Valsts ceļi", 2020

Eg-4. attēls. *Piekrastes publiskā infrastruktūra, apmeklētības intensitāte un slodze uz veģetāciju Engures novadā: Engures un Lapmežciema pagastā.*

Avots: Jāņa Sēta, Nocticus, 2020

Eg-5. attēls. *Terase ar skatu līdz jūrai Villa Anna viesnīcas teritorijā pie prioritāri attīstāmās vietas Apšuciema pludmalē.*

Foto: A. Klepers, augusts, 2019

1.2. Potenciālās tūrisma nišas

Klapkalnciemā un Apšuciema galvenā tūristu plūsma saistīta ar jūru. Daļu no apmeklētības nodrošina tūristu mītņu, bet īpaši atpūtas kompleksa *Ronīši* (Klapkalnciemā) vai *Villa Anna* un *Arkadia SPA Hotel* (Apšuciemā) tirgvedības darbība. Specifiska tūrisma plūsma saistīta ar Somu jēgeru kaujas vietu un piemiņas vietu apmeklējumu, tāpat arī ar Lāčupītes dendroloģisko stādījumu apskati. Mazāk izmantota Engures pagasta vietu sasaiste ar Ķemeru nacionālo parku, arī Jūrmalu, kas ir galvenais apmeklētāju ierašanās virziens. Ņemot vērā atrašanās vietu, Klapkalnciems arī turpmāk būs viendienas ceļotāju — jūras atpūtnieku populārs brīvā laika pavadīšanas galamērķis atpūtai pie jūras. Papildu plūsmu ne tikai peldsezonā var sniegt *Jūrtakas* ciešāka sasaiste ar viesmīlības pakalpojumiem un tās popularizēšana, izceļot Apšuciema - Klapkalnciema posma priekšrocības (vieglo sasniedzamību, pakalpojumus u. c.). Būtiski nodrošināt *EuroVelo 13* velomaršruta trases izbūvi, īpaši sasaistot to ar Jūrmalas pilsētu, kas palielinātu apmeklētāju skaitu. Paaugstināta komforta brīvdienu mājas dabā ar izcilu ainaviskumu un salīdzinoši tukšām pludmalēm (ne tā, kā Jūrmalā, kas nav tālu) ir vēl viens virziens, kas aktuāls visai Engures novada piekrastei.

2. Pārskats par ilgtermiņa atkritumu slodzi un tās izmaiņām pludmalē

Vērtējot Engures novada ilgtermiņa un pārskata perioda jūras piesārņojošo atkritumu datus (sk. Eg-2. tabulu), jāņem vērā daži nosacījumi. Engures novada jūras robeža ir viena no garākajām Latvijas piekrastē, kas rada apsaimniekošanas izaicinājumus, sevišķi, ņemot vērā vasaras sezonas noslodzi. Datus zināmā mērā varēja ietekmēt fakts, kas, ņemot vērā noslodzes un krasta izmaiņas, vairākās vietās ir mainīti atkritumu kontroles laukumi (Engures centrā un Lapmežciemā atcelti, Engures centrā 2 un Klapkalnciemā izveidoti no jauna) un vairākos laukumos pirmajos gados būtisku īpatsvaru no visiem atkritumiem sastādīja vēsturiskais

piesārņojums (metāla gabali, būvmateriāli, azbesta šīfera atlūzas u. c.). Pēdējo gadu laikā, palielinoties pašvaldības atbildīgo pārstāvju uzmanībai un darba ieguldījumam, vērojama pozitīva tendence piekrastes atkritumu situācijā.

Klapkalnciema pludmale ir piešķirts oficiālas peldvietas statuss[299], un 2019. gadā peldūdens kvalitātes mērījumi uzrādījuši izcilu kvalitāti, kas gan neapskata atkritumu daudzumu pludmalē.

Eg-2. tabula. *Apkopojums par jūras piesārņojošo atkritumu situāciju Engures novadā.*

Avots: Vides izglītības fonds, kampaņa Mana Jūra 2019, projekts TJV!

Engures novads			
vidējais atkritumu daudzums	*atkritumu vienības/100 m*	234	
plastmasas īpatsvars	*%*	32 %	
ilgtermiņa vērtējums pret labu jūras vides stāvokli	*kategorija*	slikts	
tendence	*trīs gados*	mainīga	
TOP 1	*vienība(%)*	metāla stieples, siets, dzeloņstieples	16,4 %
TOP 2	*vienība(%)*	būvmateriāli	10,7 %
TOP 3	*vienība(%)*	cigaretes, izsmēķi un filtri	8,4 %
TOP 4	*vienība(%)*	plastmasas maisiņi	8,1 %
TOP 5	*vienība(%)*	Papīra ēdiena iepakojums	7,6 %
TOP 10 īpatsvars	*%*	77	
indikatīvie avoti (%)	*sauszeme*	71 %	
	jūra	5 %	
	neskaidrs	24 %	
periods	*2012–2015*	267	
	2016–2019	201	
	izmaiņa (%)	-25 %	

Atkritumu apsaimniekošanai Klapkalnciemā izvietoti konteineri gan pludmalē (bez šķirošanas iespējām — sk. Eg-6. attēlā), gan ar šķirošanas iespējām pie stāvlaukuma ciema centrā. Atkritumu apsaimniekotāji "Piejūra" nodrošina atkritumu šķirošanas iespējas Apšuciema stāvlaukumā pie jūras. Klapkalnciema pludmalē atkritumu savākšanu pludmales daļā nodrošina pludmales kafejnīcas vietas nomnieks, kura pārziņā ir arī tualetes uzturēšana ikdienas lietošanai. Problēmas ar atkritumu izmešanu mežā pastāv nomaļākās vietās ārpus piekrastes ciemiem.

[299] Pārskats par peldvietu ūdens kvalitāti 2019.gadā pieejams: http://www.vi.gov.lv/lv/vides-veseliba/peldudens/peldudens-monitorings

Eg-6. attēls. *Atkritumu apsaimniekošanas konteineri Klapkalnciema pludmalē.*

Foto: A. Klepers, jūlijs, 2019

3. Antropogēnā slodze uz veģetāciju

Engures pagastā jūras piekraste pēc antropogēnās slodzes uz veģetāciju iedalās piecās daļās: 4,8 km — ļoti stipri ietekmēta, 4,4 km — stipri ietekmēta, 4,3 km — vidēji ietekmēta, 18,8 km — vāji ietekmēta un 3,1 km — ļoti vāji ietekmēta (sk. Eg-3. attēlu). Savukārt, 0,4 km nav vērtējami, jo ietilpst ostas akvatorija daļā. Slodze palielinājusies Abragciemā, Bērzciemā un Apšuciemā, uzlabojusies Plieņciemā un vietām Engurē. Vietām, kā Klapkalnciemā, stāvlaukuma kapacitāte ciemā ierobežo lielākas apmeklētāju plūsmas koncentrēšanos izveidotās infrastruktūras un pakalpojumu zonā, lielāka slodze ir joprojām uz takām ciema abās pusēs no centrālās pludmales pieejas (sk. Eg-7. attēlu).

Lielākā slodze ir visos piekrastes ciemos: Klapkalnciemā, Apšuciemā, Plieņciemā, Ķesterciemā, Engurē un Abragciemā un Bērzciemā. Līdz ar ostas tīrīšanas darbiem Engurē, izskalotās smiltis veido jaunu laukumu arī ārpus ostas teritorijas dienvidu virzienā. Engures ostā slodze ir lielākā saimniecisku iemeslu radīta. Engures pagastā izveidotā infrastruktūra ar kvalitatīvu tualešu ēku ieviešanu ciemu pludmalēs ir būtiska arī no pastiprinātas kāpu izbradāšanas novēršanas.

Ķemeru nacionālā parka ietvaros esošie divi stāvlaukumi Gausajā jūdzē ir slikti uzturēti un apsaimniekoti, savukārt nekvalitatīvā infrastruktūra nespēj nodrošināt arī labāku cilvēku plūsmas pārvaldību. Šajās vietās Antropogēnā slodze uz veģetāciju palielinās (jo nedarbojas tualetes, ietekmēti stāvlaukuma nožogojumi, stihiski iekārtotas smēķētavas un palielinās atkritumu daudzums). 11 vienādi stendi Gausajā jūdzē katras stigas galā no vides izglītības viedokļa nav pārāk radoši, tomēr lielākā daļa apmeklētāju piestāj tikai vienā vietā un šo niansi pat nepamana.

Kopumā mežaino kāpu biotopu stāvoklis ir labāks šajā posmā, vietām izveidojušās vecu priežu audzes, kas attīstās savā dabiskajā tempā. Daudzās piekļuves vietas jūrai Gausajā jūdzē sadala apmeklētāju plūsmu un no antropogēnās slodzes uz veģetāciju aspekta (izņemot ceļmalas ruderālās veģetācijas izbraukāšanu) ir atbalstāms risinājums (lai arī nav drošs intensīvās satiksmes plūsmas dēļ karstajās vasaras dienās).

Eg-7. attēls. *Plaša smilšaina taka ar ietekmētu veģetāciju kāpu zonā uz Gājēju ceļa no Klapkalnciema veikala.*

Foto: A. Klepers, jūlijs, 2019

Biotopu atjaunošanās izsekojama Lāčupītes dabas takā pēc infrastruktūras labiekārtošanas un uzturēšanas labā tehniskā stāvoklī. Problēmu zona ieskicējas pie meža ceļiem starp Ķesterciemu un Enguri, kur daļa nelielo ceļu ir stihiski izbraukāti plašā zonā, novērojamas stihisku ugunskuru vietas ceļu piebrauktuvēs pie jūras, liels skaits sadzīves atkritumu. Vairāk nekā puse no piekrastes garuma Engures pagastā atrodas īpaši aizsargājamo dabas teritoriju zonā, kas nozīmē saudzīgu uzņēmējdarbības norišu īstenošanas vajadzību.

4. Publiskās infrastruktūras izvērtējums

Engures pagastā kopumā izvērtēti 97 objekti, kas nodrošina publisko piekļuvi jūrai. No tiem vairākiem nav atbilstoša kapacitāte(piemēram, stāvlaukums Plieņciemā vai Engurē, Jūras ielā 10), bet 59 ir ar neapmierinošu tehnisko stāvokli vai tādi, kuriem nepieciešami kvalitātes uzlabojumi (piemēram, auto stāvvieta pie Bērzciema kapsētas, stihiski ierīkotas auto stāvvietas starp Bērzciemu un Abragciemu, kempings starp Ķesterciemu un Enguri vai Plieņciemā, kas izmanto vecu infrastruktūru ar zemu kvalitāti u. c.).

4.1. Infrastruktūras kapacitāte prioritāri attīstāmajā vietā

Engures novada pašvaldība mērķtiecīgi darbojas ilgtspējīgā jūras piekrastes apsaimniekošanā, ieviešot labiekārtotas tualetes pie ciemu galvenajām peldvietām un ir viena no sešām piekrastes pašvaldībām, kurā izveidota *Zilā karoga* pludmale. Novadā ***Zilā karoga* kritērijiem sertificēta Abragciema kempinga peldvieta**[300], kas ir privātā iniciatīva jau 15 gadus, ko uztur *AS Latvijas Finieris*. Tas ir labas rīcības paraugs virknei citu privāti apsaimniekotu jūras piekrastes vietu, kas līdz šim nav spējušas ieviest ko līdzīgu. *Zilā karoga* kritēriju ieviešana

[300] https://www.blueflag.global/show-site?siteId=7097

nodrošina visaptverošu pieeju peldvietu apsaimniekošanai, respektējot vides aizsardzības un ilgtspējīgas attīstības nosacījumus, pievēršot lielāku uzmanību vides kvalitātes uzturēšanai, vides izglītībai un bioloģiskās daudzveidības aizsargāšanai. Tā ir atbildīga pašvaldības administrācijas rīcība, garantējot drošu atpūtu tīrā vidē, kas pieļauj šādas vietas arī popularizēt plašāk. Šo kritēriju nodrošināšana (iespējams, pat vairāk, nekā pats *Zilā karoga* zīmols) ļauj saglabāt Abragciema pludmales popularitāti un izmantot to vietas pozicionējumam plašākai apmeklētāju piesaistei[301].

Prioritāri attīstāmajai vietai Apšuciemā (sk. Eg-8. attēlu) iespējams aprēķināt pludmales kā konkrētas ietilpības telpas maksimālo pieļaujamo cilvēku skaitu un saistītās piekļuves infrastruktūras kopējo caurlaidību. Vienu km garā zonā gar Apšuciemu kopējā pludmales platība ir 1,4 ha (14012,49 m²[302]). Vidējais pludmales platums (variē atkarībā no vēja stipruma un virziena) ir ~12 m, atkarībā no vietas. Maksimālā pludmales ietilpība, izmantojot slodzes un apmeklētāju rotācijas formulu, ir šāda:

kopējā lietderīgā platība (pludmales laukums) / ar vidējo individuālo standartu (50 m² pludmales vienam cilvēkam) (14012,49 m : 50)-10 % publiskās telpas = 252 cilvēki vienlaikus, jeb 756 vienā dienā.

Prioritāri attīstāmajai vietai Klapkalnciemā (sk. Eg-9. attēlu) iespējams aprēķināt pludmales kā konkrētas ietilpības telpas maksimālo pieļaujamo cilvēku skaitu un saistītās piekļuves infrastruktūras kopējo caurlaidību. Pludmales zona gar Klapkalnciemu ir 560 metri un kopējā pludmales platība ir 0,84 ha (8429,96 m²[303]). Vidējais pludmales platums (variē atkarībā no vēja stipruma un virziena) ir ~12 m, atkarībā no vietas. Maksimālā pludmales ietilpība, izmantojot slodzes un apmeklētāju rotācijas formulu, ir šāda:

kopējā lietderīgā platība (pludmales laukums) / ar vidējo individuālo standartu (50 m² pludmales vienam cilvēkam) (8429,96 : 50)-10 % publiskās telpas = 152 cilvēki vienlaikus, jeb 456 vienā dienā.

Aktualizētos datus un to salīdzinājumu ar 2015. gada rādītājiem iespējams skatīt Piekrastes ģeotelpiskajos datos, kas pieejami VARAM mājaslapā[304].

Klapkalnciemā nepietiekama kapacitāte ir auto stāvlaukumam, kas izveidots vistuvāk pie galvenās noejas līdz jūrai (Nr. 456 Eg-9. attēlā) — tā ietilpība ir tikai 16 automašīnas. Papildu stāvvieta deviņām automašīnām pieejama pie Klapkalnciema veikala, līdzās kapsētai. Lai arī laukums tur ir lielāks, tas nav labiekārtots un piekļuvei līdz jūrai šī vieta netiek izmantota. Daudz vairāk automašīnas tiek izvietotas visā garumā gar reģionālās nozīmes ceļu abās pusēs no Klapkalnciema, taču tas neveicina iepirkšanos vietējā veikalā, rada lielāku slodzi infrastruktūrai un veģetācijai. Kopā Engures pagastā ir vairāk nekā 700 vietas automašīnu stāvlaukumos, lielākā daļa privātajos kempingu laukumos, kas ne vienmēr ir organizēti pieejams viendienas apmeklētājiem, kas vēlas novietot automašīnu uz dažām stundām.

[301] https://abragciems.lv/lv/sakums
[302] Izmērīts aerofoto, izmantojot www.daftlogic.com laukumu aprēķināšanas rīku
[303] Izmērīts aerofoto, izmantojot www.daftlogic.com laukumu aprēķināšanas rīku
[304] http://www.varam.gov.lv/lat/darbibas_veidi/tap/lv/?doc=18794

Eg-8. attēls. *Apšuciema pārskata karte ar piekrastes publisko infrastruktūru prioritāri attīstāmajā vietā.*

Avots: Jāņa Sēta, Nocticus, 2020

4.2. Infrastruktūras stāvoklis un kvalitāte prioritāri attīstāmajā vietā

Piekrastes publiskās infrastruktūras stāvokļa kopējais vērtējums Engures pagastā pēc apsekojumiem 2019. gada sezonā novērtēts kā "apmierinošs, taču vajadzīgi uzlabojumi" (1,8 punkti skalā no viens līdz trīs, sk. K-1. tabulu), atzīmējot konkrētas nepilnības.

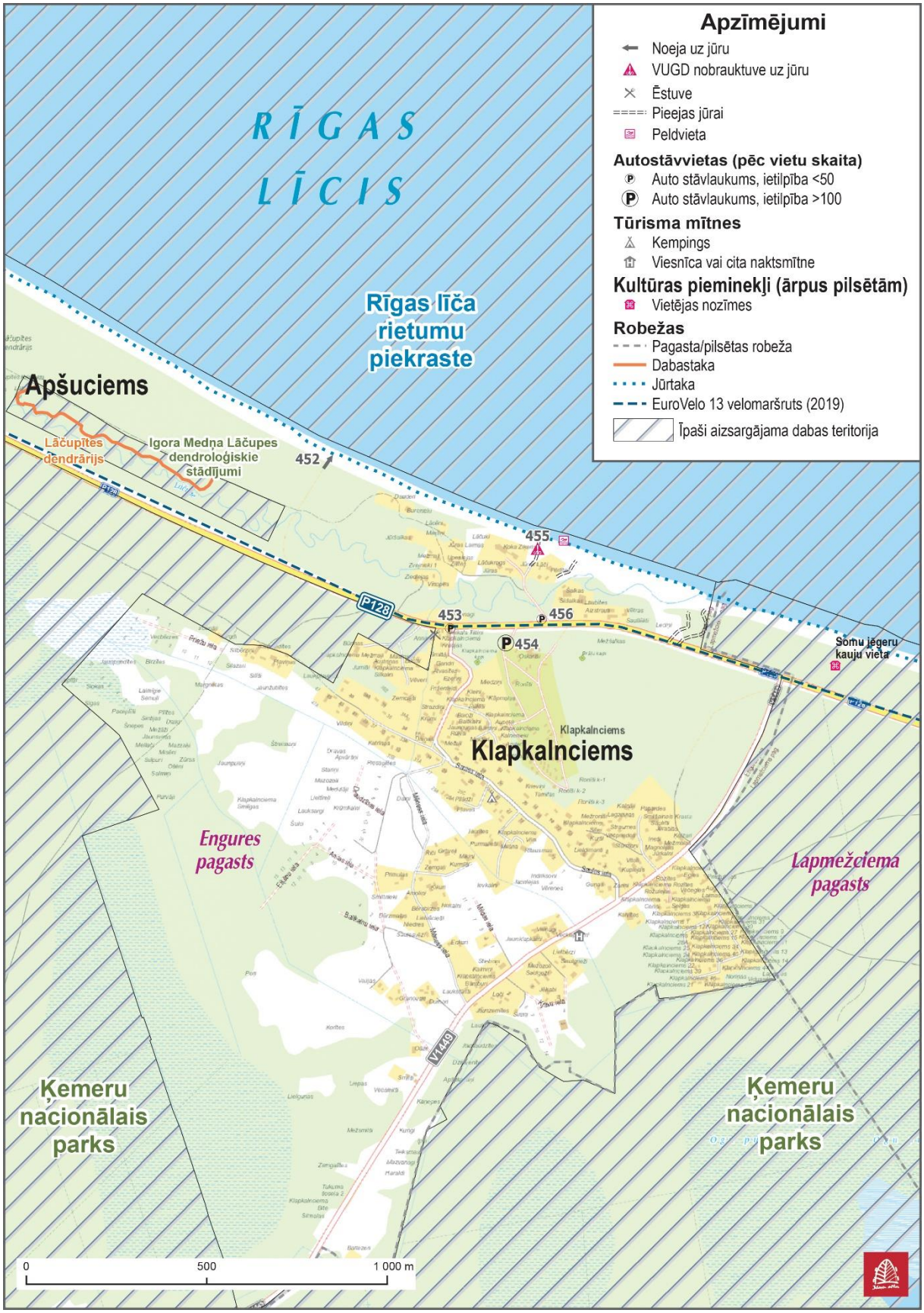
Ap 1500 automašīnām diennaktī pie P128 ceļa ir liela satiksmes intensitāte, lai domātu par papildu drošību stihiskai auto novietošanai pie ceļa, lai nokļūtu uz pludmali pie Lāčupītes dendroloģiskajiem stādījumiem, kur izveidota labiekārtota noeja līdz jūrai. Ja atļauj stāvēt ceļa malā, tad tas būtu pieļaujams tikai jūras pusē, kur gājējiem nav jāšķērso brauktuve. Ceļa malā būtu jāizveido kabatas veida stāvvietas, kas arī atbilstu kapacitātei, cik daudz automašīnas un cilvēki vienlaikus var apmeklēt šo vietu. Bieži apmeklētajās pludmalēs sausās tualetes risinājums nav atbilstošs un esošie Engures novada centieni nodrošināt mūsdienīgas tualetes ēkas katrā no piekrastes ciemiem ir atzīstami par paraugu visā Latvijas jūras piekrastē ārpus pilsētām, kā cilvēcīgi risināt šo problēmu.

Apšuciemā pilnveidojama piekļuve jūrai, kas no stāvlaukuma vietām iespējama pa nedrošām un daļēji sabrukušām betona kāpnēm. Ar sezonālu zīmju iesaisti jau pie reģionālās nozīmes ceļa jānorāda attālums līdz piekrastes stāvlaukumam un tā kapacitāte. Perspektīvā to var veidot kā saistītu sistēmu, ka stāvlaukums pie jūras ir pa maksu, bet lielāks stāvlaukums lielā ceļa malā līdzās veikalam vai SPA viesnīcai ir bez maksas, veicinot arī komerciālo pakalpojumu tirdzniecību. Vairāk ar vietējiem pakalpojumiem jāsasaista starptautiskais pārgājienu maršruts *Jūrtaka*. Trūkst izbūvētu veloceļu, kas atrastos uz *EuroVelo 13* velomaršruta trases.

Engures novada piekrastē mērķtiecīgi ieguldīts dabas vietu pieejamības veicināšanā. Iesaistoties Latvijas Zaļās kustības programmā "Saglabāsim Latvijas kāpas" 2018. – 2020. gadu periodā jau īstenoti un vēl paredzēti konkrēti piekrastes publiskās infrastruktūras labiekārtošanas darbi, kā arī sabiedrības informēšanas un izglītošanas kampaņa[305]. Ar Baltijas jūras Aizsardzības fonda (*BaltCF*), Koalīcijas par tīru Baltiju (CCB) un Latvijas Vides aizsardzības fonda atbalstu, ir attīstīts darbs pie piekrastes kāpu objektu labiekārtošanas, tos sagatavojot atbilstoši dabas pieejamības sertifikāta *NaaC* kritērijiem.

Par informatīvās infrastruktūras kvalitāti. Pastāv arī absurdi piemēri apmeklētāju izglītošanā — Katrīnas ceļš Plieņciema kāpā tiek apmeklētāju uztverē (aprakstos un piekrastē izvietotajos stendos) pasniegts kā apbrīnojams vēsturisks fakts, daļa no kultūras mantojuma. "*1810. gadā kāpā izrakts ceļš — lai Krievijas imperatorei Katrīnai būtu vieglāk un drošāk nokļūt pludmalē. Laika gaitā vēji ceļu izpūtuši aizvien plašāku un lielāku*[306]." — nav īsti precīzi pamatots vēsturiskais fakts — Katrīna II Lielā jau 14 gadus bija mirusi un tobrīd valda Nikolajs I Romanovs, kura sievu sauc Šarlote. Taču fakta interpretācijā būtu iekļaujama kritiskāka attieksme par atsevišķu indivīdu "varas visvarenību", lai piekļūtu jūrai, jānorok vesela kāpa.

[305] http://zalie.lv/engures-novads-cela-uz-dabas-pieejamibu/#more-3033
[306] https://www.letonika.lv/groups/default.aspx?q=k%C4%81pa&id=2434691&&g=3

Eg-9. attēls. *Klapkalnciema pārskata karte ar piekrastes publisko infrastruktūru prioritāri attīstāmajā vietā.*

Avots: Jāņa Sēta, Nocticus, 2020

5. Operatīvo dienestu piekļuves iespējamība pie jūras prioritāri attīstāmajās vietās

Engures pagastā ir 12 piekļuves vietas jūrai operatīvo dienestu transportam. Engures pagastā ir sertificēta viena *Zilā karoga* pludmale — Abragciema kempingā, kur tiek uzturēts savs glābšanas dienests, kas veic kempinga peldvietas uzraudzību un rūpējas par pludmales atpūtnieku drošību.

Tikai dažas no esošajām nobrauktuvēm ir atbilstoši labiekārtotas un piekļuve jūrai — ūdens malai iespējama pa cietu ceļa pamatni visu veidu transportam:

1) Engures ostā — nobrauktuve ar apgriešanās laukumu;
2) Abragciema kempingā;
3) uz ziemeļiem no Bērzciema (starp 30 un 31 km no P131) — labas kvalitātes zemes ceļš;
4) Bērzciemā - asfaltēts ceļš līdz īpašumam "Cīruļi" un "Vecbangas";
5) Bērzciemā pie autobusu pieturas "Lepste";
6) Apšuciemā pie tūristu mītnes "Villa Anna" (sk. Eg-10. attēlu). Stāvlaukuma kapacitāte tik tuvu jūrai prioritāri attīstāmā vietā ir nepietiekama un atpūtnieku transports var būt traucējošs arī netraucētai piekļuvei pie jūras. Infrastruktūras risinājumi attīstāmi.

Lielāks skaits nobrauktuvju atbilst tikai daļēji un smilšaino posmu līdz pludmalei iespējams veikt tikai ar pilnpiedziņas auto:

1) Ķesterciemā pie tūristu mītnes "Albatross";
2) uz ziemeļiem no Ķesterciema, ceļa P131 22. kilometrā — krustojumā pie zīmes "Ķesterciems 2";
3) pie Rideļu krustojuma (smilts seguma ceļš);
4) Bērzciemā pie viesu nama "Tauriņi";
5) Plieņciemā pie ceļa P128 29. kilometra staba;
6) Apšuciemā pirms tilta pār Lāčupīti (īstenojama primāri, jo atrodas prioritāri attīstāmajā vietā)

Vēl Engures pagastā pie robežas ar Lapmežciema pagastu ir labiekārtota nobrauktuve ar cieto segumu līdz jūras krasta līnijai. Tas ir Apšuciemā, kas ietilpst prioritāri attīstāmajā vietā. Šeit darbojas arī vasaras pludmales kafejnīca, kas līdz ar pludmales platību nomu apsaimnieko arī jauncelto tualetes ēku pludmales malā un atbild par atkritumu savākšanu.

Eg-10. attēls. *Piekļuves vieta — nobrauktuve pie jūras operatīvo dienestu transportam Apšuciemā līdzās viesnīcai "Villa Anna"*

Foto: A. Klepers, jūlijs, 2019

6. Priekšlikumi vajadzīgajiem pasākumiem situācijas uzlabošanai, lai mazinātu apmeklētāju radīto slodzi uz vidi un pilnveidotu piekrastes publisko infrastruktūru

Daļa priekšlikumu jau izteikti attiecīgajās tematiskajās nodaļās kopā ar problēmu raksturojumu. Šeit vēlreiz īsumā uzsvērti galvenie ieteikumi vajadzīgajiem pasākumiem situācijas uzlabošanai, lai mazinātu apmeklētāju radīto slodzi uz vidi un pilnveidotu piekrastes publisko infrastruktūru. Tie pamatā adresēti pašvaldībai, ja nav minēts citādāk.

Prioritāri attīstāmajai vietai Apšuciemā

1. Virzīt Apšuciema pludmali uz oficiālās peldvietas statusa piešķiršanu[307], kas veicina atbildību pret vidi un rūpes par apmeklētājiem un pieļauj plašāku peldvietas popularizēšanu mērķtiecīgai viesu piesaistei, kas jau šobrīd plaši tiek darīts. Prioritāri attīstāmā vietas daļa Apšuciemā jau šobrīd atbilst peldvietai, kuru apmeklē liels skaits atpūtnieku (starp kuriem ir daudz ārzemnieku), tai ir atbilstoša peldvietas infrastruktūra un veikti labiekārtošanas pasākumi peldēšanās veicināšanai.
2. *Zilā karoga* pludmalei atbilstošu kritēriju pakāpeniska ieviešana Apšuciema pludmalei pēc tam, kad iegūts oficiālās peldvietas statuss, nodrošinot augstus vides un drošības standartus. Pludmales sertificēšana sākotnēji nav

[307] Atbilstoši MK 2017. gada 28. novembra noteikumiem Nr. 692 par "Peldvietas izveidošanas, uzturēšanas un ūdens kvalitātes pārvaldības kārtību", pašvaldības katru gadu izvērtē informāciju par to teritorijā esošajām peldvietām un var iesniegt Veselības inspekcijā priekšlikumu par peldvietas iekļaušanu oficiālo peldvietu sarakstā

obligāta, taču nākotnē tas būtu izdarāms, uzsverot atbildīgu rīcību pret vidi, rūpes par atpūtniekiem un izmantojot to vietas zīmolvedībai. Tas pats attiecināms uz Klapkalnciemu. Piemēram, Abragciema peldvieta jau daudzus gadus ir starp vislabāk apsaimniekotajām un tīrākajām Latvijas piekrastē.

3. Precīzāka autosatiksmes plūsmas organizēšana ar elektroniskajiem tablo, kas sasaistīti ar automātiskajiem auto skaitītājiem pie auto stāvlaukumiem Engures pagasta ciemos (īpaši prioritāri attīstāmajā zonā Apšuciems), pie piekļuves vietām jūrai. Aktuāla informācija par autostāvvietu kapacitāti. Maksas un bezmaksas stāvvietām, tuvākajām alternatīvām.
4. Publiskās infrastruktūras sasaiste (stāvlaukums vai sabiedriskā transporta pietura — droši gājēju ceļi — piekļuve sabiedriskās ēdināšanas vai mazumtirdzniecības vietām — pludmale), veloceļu izbūve, sasaiste ar *EuroVelo 13* velomaršruta trasi.

Prioritāri attīstāmajai vietai Klapkalnciemā

5. Infrastruktūras vienota tīklojuma izbūve starp ciema auto stāvlaukumiem Klapkalnciemā, veikalu un pludmali, iekļaujot gājēju ceļa labiekārtošanu, autostāvlaukuma paplašināšanu un labiekārtošanu.
6. Vietējo Klapkalnciema veloceļu izbūve (sasaistot pludmali ar veikaliem un sabiedriskās ēdināšanas vietām), sasaiste ar *EuroVelo 13* velomaršrutu.
7. Klapkalnciema auto stāvlaukuma paplašināšana, marķēta auto stāvlaukuma labiekārtošana pie Klapkalnciema kapsētas un veikala, gājēju pārejas ierīkošana, satiksmes lēninašanas pasākumi peldsezonas laikā.
8. Gājēju ceļa noejas izbūve līdz jūrai no Klapkalnciema veikala puses.
9. Satiksmes un stāvēšanas ierobežojumu ieviešana reģionālās nozīmes ceļa malā, drošu ceļmalas stāvvietu — kabatu izveide jūras pusē, limitējot stāvēšanas ilgumu, norādēm "uz jūru" izvietojot attāluma un simbola atzīmes.

Teritorijai kopumā

10. Baltijas jūras piekrasti vienojošā stratēģiski svarīgākā *aktīvās mobilitātes* starptautiskā velomaršruta *EuroVelo 13* infrastruktūras izbūve, izveidojot drošu savienojumu velotūrismam no Lietuvas gar Kurzemes piekrasti uz Rīgu, ko varētu izmantot arī vietējie iedzīvotāji. Veloceļa ieviešana teritorijas plānojumā (sadarbībā ar *EuroVelo 13* koordinējošo organizāciju "Vidzemes tūrisma asociācija"), projektēšana, izbūve, kā arī sasaiste ar vietējiem velomaršrutiem un tūrisma un viesmīlības pakalpojumiem. Pirmajā kārtā novērst kritiskos posmus cauri Bērzciemam un Engurei, turpinājumā kritisko posmu starp Ķesterciemu un Klapkalnciemu.
11. Publiskās infrastruktūras tīkla pilnveide, ņemot vērā Aizsargājamo biotopu saglabāšanas vadlīnijas Latvijā[308], integrējot universālā dizaina risinājumus

[308] https://nat-programme.daba.gov.lv/public/lat/publikacijas_un_dokumenti/#vadlinijas

trūkstošajās vietās un izmantojot vienotu vizuālo identitāti ar oriģināliem vietas identitātes akcentiem.

12. Atkritumu apsaimniekošanas uzlabošana publiskajā piekrastes zonā (stāvlaukumi, noejas līdz jūrai, oficiālā peldvieta) — šķirošanai piemērotu atkritumu konteineru izvietošana un apsaimniekošanas regularitāte saistīti ar iepriekš prognozējamiem apmeklētāju plūsmas palielinājumiem peldsezonas laikā (īpaši karstā laikā un brīvdienās). Atkritumu (īpaši vienreiz lietojamo plastmasas trauku un piederumu), kā arī iepakojuma aprites ierobežojumi piekrastes un pludmales publiskajos pasākumos.
13. Mērķtiecīga vides izglītības organizēšana, vides apziņas palielināšana sabiedrībā, iedzīvotāju un apmeklētāju iesaiste publiskās kampaņās, vietējo ekoskolu programma, informējot par atkritumu ietekmi un iesaistot sakopšanas iniciatīvās, mazinot antropogēno ietekmi uz vidi, atbildīgu piekrastes apmeklējumu un dabas daudzveidības vērtību respektēšanu.
14. Vides pieejamības nodrošināšana un labiekārtošana gājējiem pie Engures ostas un moliem, sasaiste ar stāvlaukumiem un norādēm.
15. Tūrisma un viesmīlības jomas vai saistīto nozaru uzņēmējdarbībai nepieciešamās atbalsta infrastruktūras izveide un ilgtspējīgas komercprakses risinājumu veicināšana Apšuciemā un Klapkalnciemā, arī Engurē pie izejām uz pludmali.
16. Vienota vides labiekārtošanas un publiskās infrastruktūras attīstības sistēmas izveide ar Ķemeru nacionālā parka jūras piekrastei raksturīgiem identitātes akcentiem un pārskatāmi organizētu mikro-mobilitāti, ērti spējot orientēties no viena publiskās infrastruktūras objekta uz cietiem — nefragmentējot infrastruktūras elementus, bet veidojot tos sasaistē ar viesmīlības pakalpojumiem pēc visaptverošas un niansēs pārdomātas pakalpojuma dizaina pieejas (vairāk skatīt pirmā ziņojuma 4.5. nodaļu).
17. Publiskās infrastruktūras pielāgošana jaunajiem mobilitātes risinājumiem (elektrodzinēju auto, elektroskūteri u. c.), prioritāri attīstot vieglās mobilitātes (velo, sasaiste ar sabiedrisko transportu, kājāmgājēju u. tml.) savstarpēji integrētus risinājumus.
18. Maksas stāvlaukumu ieviešana ar iespēju viegli norēķināties maksas automātos, papildus ieviešot skaidrojumu, ka tādējādi tiek maksāts par publisko infrastruktūru, taku uzturēšanu, tīras vides un dabas aizsardzības nodrošināšanu. To veidot kā saistītu stāvlaukumu sistēmu (tuvākie pie jūras ir par maksu, attālākie bez maksas). Pie iebraukšanas pilsētā redzams kopējais stāvlaukumu izvietojums un attālums līdz jūrai.
19. Tūrisma produktu kvalitātes, starptautiskuma un eksportspējas veicināšana galamērķa potenciāla izmantošanai, precīzāk pielāgojoties lielajai starptautiskajai plūsmai. TIC pārveide par aktīvu uzņēmējus iesaistošu galamērķa pārvaldes organizāciju.
20. Infrastruktūras objektu (autostāvlaukumu, noeju un tualešu) ciešāka sasaiste ar vietējiem (tostarp sezonāliem) viesmīlības pakalpojumiem, palielinot lielāku ekonomisko ietekmi.

21. *Jūrtakas* sasaiste ar viesmīlības pakalpojumiem visā tās garumā cauri Engures pagastam, iesaistot arī vietējos uzņēmējus, kuru darbība atrodas tālāk no krasta.
22. Apmeklētāju automātisko skaitītāju ieviešana pie galvenajām labiekārtotajām noejām līdz jūrai Klapkalnciemā, Apšuciemā un Engurē apmeklētāju plūsmas monitoringa un stratēģisko plānošanas iespēju nodrošināšanai. Datu ievietošana atvērto datu portālā *Data.gov.lv*.

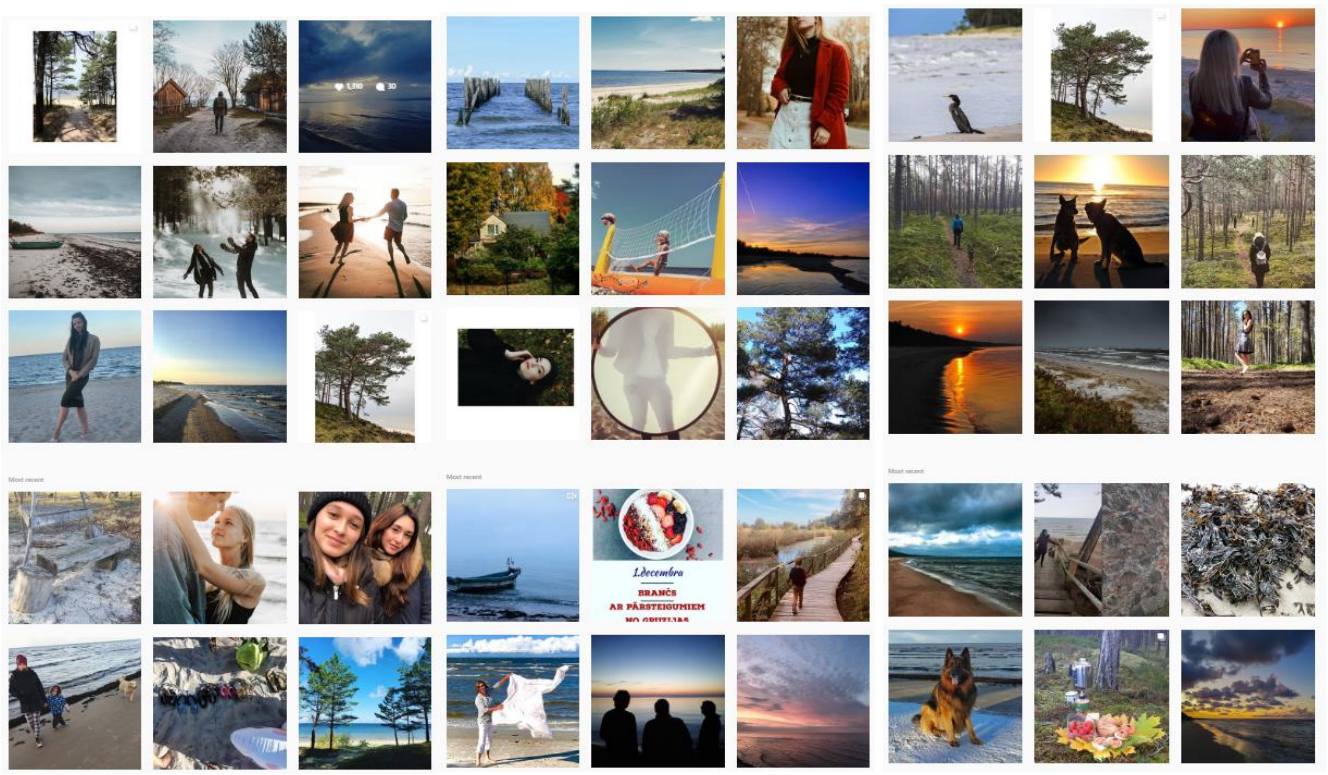
Citas aktivitātes saskaņā ar Piekrastes plānojuma 1. pielikumu[309]. Visas ar publiskās infrastruktūras attīstību saistītās aktivitātes detalizētāk plānojamas, ņemot vērā krasta ģeoloģiskos procesus un projekta "Dabas skaitīšana"[310] ietvaros iegūtos ES nozīmes īpaši aizsargājamo biotopu teritoriālās izplatības un kvalitātes apzināšanas datus.

[309] Pieejams lejupielādei: http://polsis.mk.gov.lv/api/file/file7176177217699516273.DOCX

[310] Darbības programma "Izaugsme un nodarbinātība" 5.4.2. specifiskā atbalsta mērķa "Nodrošināt vides monitoringa un kontroles sistēmas attīstību un savlaicīgu vides risku novēršanu, kā arī sabiedrības līdzdalību vides pārvaldībā" projekts Nr. 5.4.2.1/16/I/001 "Priekšnosacījumu izveide labākai bioloģiskās daudzveidības saglabāšanai un ekosistēmu aizsardzībai Latvijā" jeb "Dabas skaitīšana", informācija par projektu https://www.daba.gov.lv/public/lat/projekti/aktualie_projekti/dabas_skaitisana1/

LAPMEŽCIEMA pagasts

1. Piekrastes apmeklētāju plūsmas raksturojums

Lc-1. attēls. *Lapmežciema pagasta Ragaciema, Bigauņciema un Gausās jūdzes pludmales apmeklētāju Instagram vietnē ievietotās populārākās bildes ar mirkļbirku #ragaciemsbeach, #bigaunciems un #gausājūdze.*

Avots: Instagram, februāris 2020 (#ragaciemsbeach, n=15 no 178; #bigaunciems, n=15 no 54 un #gausājūdze, n=15 no 68)

1.1. Apmeklētības izvērtējums

Lapmežciema pagasta piekrastes apmeklētību raksturo trīs veidu plūsma: vietējo iedzīvotāju, vasarnīcu iemītnieku un viņu viesu atpūta pie jūras, vienas dienas apmeklētāji — ceļotāji no Rīgas (sevišķi daudz ar savu auto) un Kurzemes, Zemgales puses un vietējie vai ārvalstu tūristi, kuri izvēlas nakšņot Lapmežciema pagasta tūristu mītnēs, ko ļoti ietekmē sezonalitāte (sk. Lc-1. tabulu).

Nakšņotāji tūristu mītnēs

Lapmežciema pagastā 2019. gadā darbojas 11 tūristu mītnes. Kopējā tūristu mītņu kapacitāte ir 65 numuri viesiem un 172 gultasvietas. Visas tūristu mītnes ir privātajā sektorā. Starp lielākajām ir viesnīca *Sēnīte* Ragaciemā, viesu māja *Nonucīši* Lapmežciemā un viesu māja *Smaidas* Ragaciemā. Kopš 2015. gada pagasta teritorijā no jauna atvērta viena brīvdienu māja un viens viesu dzīvoklis, viena viesu māja (*Kaņierītis*) pārtraukusi darbību šajā laika posmā.

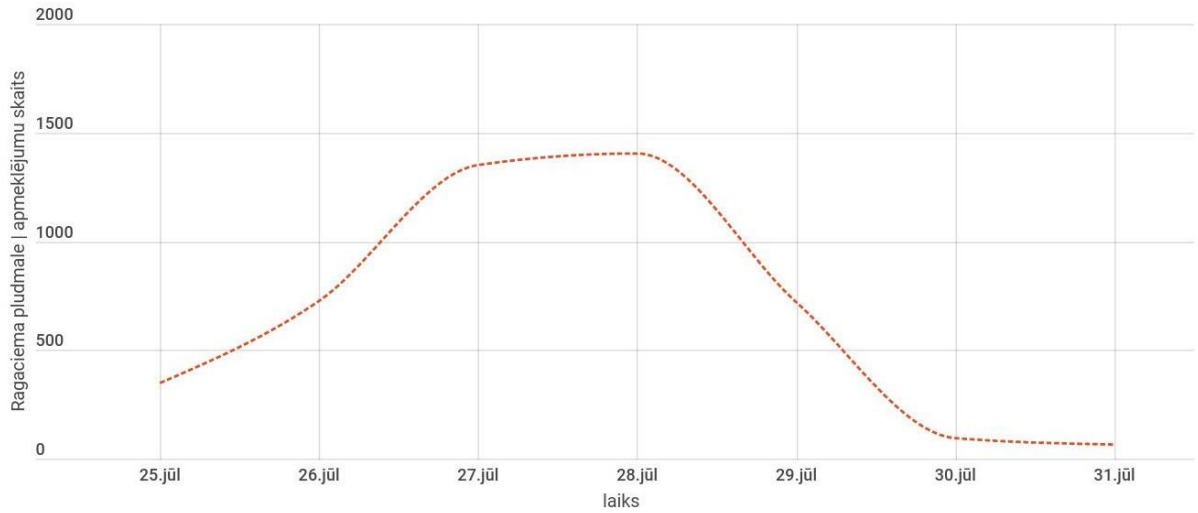
Lc-1. tabula. *Kopējie apmeklētāju plūsmas rādītāji Lapmežciema pagastā, 2015. un 2019. gada salīdzinājums.*

kritērijs	*vērtība*	
gads	***2019***	***2015***
Tūristu mītņu skaits	11	11
Tūristu mītņu kapacitāte — numuri viesiem	65	70
Tūristu mītņu kapacitāte — gultasvietas	172	161
Vērtētais* tūristu nakšņojumu skaits	6 717	6 288
Latvijas rezidentu vienas dienas braucienu skaits uz Engures novadu (CSP aptauja, 2018)	105 029	nav datu
Latvijas rezidentu vairāku dienu braucienu skaits uz Engures novadu (CSP aptauja, 2018)	36 564	
Vērtētais apmeklējumu skaits gadā prioritāri attīstāmās vietas daļā — Ragaciema pludmalē	70 000-	**242 115

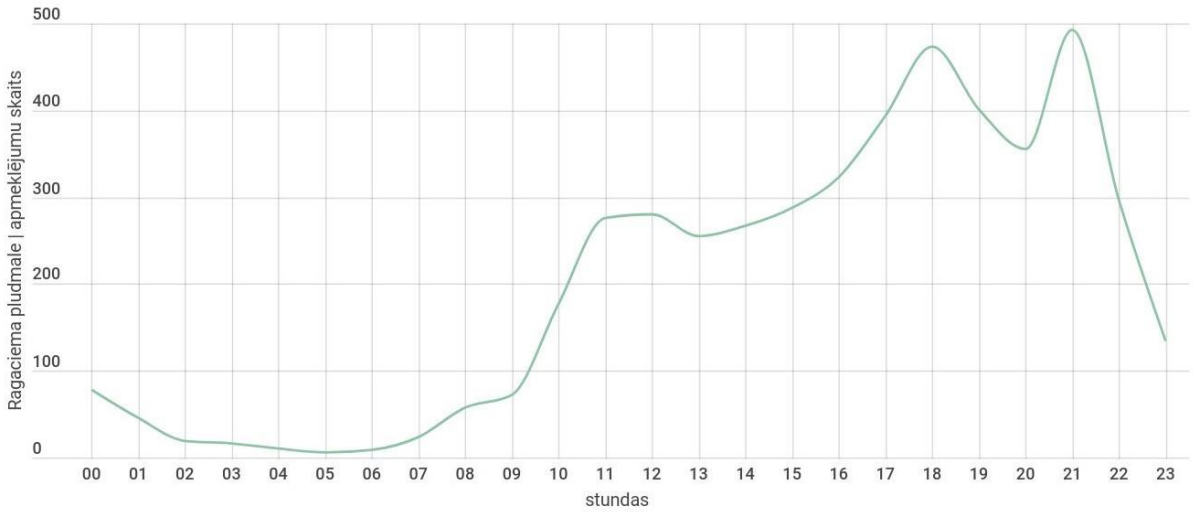
**Aprēķinam izmantots vidējais gultasvietu noslogojums (Latvijas piekrastē ārpus lielajām pilsētām ir 10,7 % gadā; CSP, 2019). **Apmeklējumu skaita vērtējums 2015. gadā visā Engures novada pludmales daļā.*

Pludmales apmeklētāji un piekrastes apmeklētības intensitāte

Kopējais pludmales apmeklējumu skaits ir liels, ko nosaka atrašanās vieta blakus intensīvi apmeklētajai Jūrmalai, vieglā sasniedzamība, arī atrašanās Ķemeru nacionālā parka teritorijā. Uzstādītais automātiskais apmeklētāju skaitītājs Ragaciema pludmalē vienas nedēļas garumā reģistrēja 4746 apmeklējumu pie noejas līdz jūrai Zvejnieku ielas galā (sk. Lc-2. attēlu). Lielākais apmeklējumu skaits tika reģistrēts saulainās un karstās jūlija pēdējās nedēļas nogales brīvdienās — attiecīgi 1402 apmeklējumi svētdienā un 1353 apmeklējumi sestdienā, taču tas nokritās lietainā darba dienā līdz pat 63 apmeklējumiem vienas dienas laikā (apmeklētības svārstības vienas nedēļas ietvaros sasniedz pat 22 reizes).

Lc-2. attēls. *Pludmales atpūtnieku skaits Ragaciema pludmalē pie Zvejnieku ielas, izmantojot automātisko apmeklētāju skaitītāju 2019. gada jūlijā.*
Avots: Nocticus, 2019

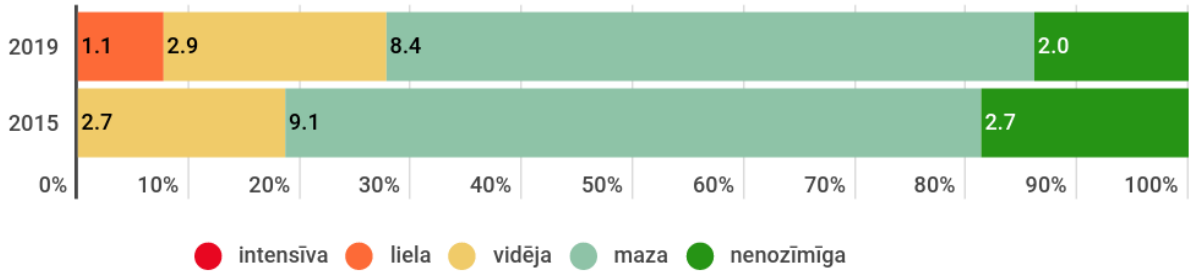

Lc-3. attēls. *Pludmales apmeklētība pa stundām Ragaciema pludmalē pie Zvejnieku ielas, izmantojot automātisko apmeklētāju skaitītāju 2019. gada jūlijā.*

Avots: Nocticus, 2019

Ragaciema pludmale ir vairāk apmeklēta pēcpusdienās (sk. Lc-3. attēlu), tostarp pēc darba vai saulrietu laikā. Tas liecina par lielāku īpatsvaru vietējo apmeklētāju, jo tuvumā nav tik daudz tūristu mītņu. Apmeklētāju uzskaitē Ragaciemā, kas tika veikta vizuālu tiešo novērojumu veidā 2019. gada 2. septembrī pie Ragaciema seduma 1 km garā pludmales posmā, tika reģistrēti 642 apmeklētāji dienas laikā.

Lapmežciema pagasta Baltijas jūras piekrastes apmeklējumu intensitāte salīdzinājumā ar 2015. gadu palielinās (sk. Lc-4. un Lc-5. attēlu). No visas pagasta teritorijā ietilpstošās piekrastes 8 % ir apmeklētība ir liela, 20 % — vidēja, nepilnas divas trešdaļas ir maz apmeklēta un tikai divu kilometru posmā (~13 %) — apmeklējums ir nenozīmīgs. Apmeklētības intensitāte ir izteikta, salīdzinot ar visas Latvijas jūras piekrastes rādītājiem — pēc maksimālā apmeklētāju skaita dienā uz 1 km. To raksturo šādas vērtības: intensīva (>5000), liela (1000-5000), vidēja (300-1000), maza (100-300), nenozīmīga (<100).

Lc-4. attēls. *Baltijas jūras piekrastes apmeklējumu intensitātes salīdzinājums Lapmežciema pagastā 2015. un 2019. gadā.*

Avots: Nocticus, 2019

Lc-5. attēls. *Piekrastes publiskā infrastruktūra, apmeklētības intensitāte un slodze uz veģetāciju Engures novadā: Engures un Lapmežciema pagastā.*

Avots: Jāņa Sēta, Nocticus, 2020

Apmeklētāji citās piekrastes tūristu piesaistēs

Apmeklētāju plūsma saistīta ar piekrastes apmeklējumu, Ķemeru nacionālā parka apmeklēšanu dabas izziņas vai piedzīvojumu nolūkos. Kaņiera ezers ir starp populārākajām Pierīgas makšķerēšanas vietām. Tur ierīkota gan laivu bāze, gan putnu vērošanas tornis. Uzskaites, kas veiktas tiešo novērojumu veidā ik gadu maija trešajā nedēļas nogalē pierāda, ka šis ir populārākais skatu tornis Latvijā, kas atrodas nomaļākā dabas vietā, ko brīvdienās apmeklē 100-150 apmeklētāji[311]. Apmeklējumu skaits Lapmežciema muzejā svārstās ap 2000 gadā. Nozīmīgākais publiskais pasākums ir Zvejnieku svētki Lapmežciemā. Kultūras tūrisma ziņā saistoši ir Lapmežciema un Ragaciema sedums, kur tiek uzturēta piekrastes zvejnieku etnogrāfiskā un nemateriālā kultūras mantojuma kolekcija.

Piekraste, iekļaujot Apšuciemu, Klapkalnciemu – Ragaciemu kā prioritāri attīstāmā vieta

Piekraste, iekļaujot Apšuciemu, Klapkalnciemu – Ragaciemu, t.sk. Ragaciems un "Gausā jūdze" kā prioritāri attīstāmās vietas daļa nostiprina savas pozīcijas starp citām populārākām vietām apmeklētības ziņā Rīgas līča R piekrastē (Kolka, Roja, Jūrmala). Ragaciemā ir liels vietējā patēriņa īpatsvars, piekļuves vietas jūrai ir mazāk zināmas, tās nav plaši popularizētas. Trūcis labiekārtojuma un bijuši pārāk mazas kapacitātes stāvlaukumi, kas pēdējos gados nav uzlabojies. Ragaciemā ir viens no piekrastes populārākajiem zivju tirgiem. Ņemot vērā Rīgas, Jūrmalas tuvumu un atrašanos Ķemeru nacionālā parka tūrisma objektu tiešā tuvumā šai vietai rada lielāku potenciālu.

1.2. Potenciālās tūrisma nišas

Lapmežciema pagastā galvenā tūristu plūsma saistīta ar jūru, taču arī Kaņiera ezeru un Ķemeru nacionālo parku. Daļu no apmeklētības nodrošina atrašanās tiešā Jūrmalas pilsētas tuvumā. Papildu plūsmu ne tikai peldsezonā var sniegt *Jūrtakas* ciešāka sasaiste ar viesmīlības pakalpojumiem un tās popularizēšana, izceļot Lapmežciema un Ragaciema posma priekšrocības (vieglo sasniedzamību, pakalpojumus u. c.). Būtiski nodrošināt *EuroVelo 13* velomaršruta attīstību, īpaši sasaistot to ar Jūrmalas pilsētu, kas palielinātu apmeklētāju skaitu, taču arī pilnveidojot marķējumu un drošu velonovietņu izvietojumu. Paaugstināta komforta brīvdienu mājas dabā ar izcilu ainaviskumu un salīdzinoši tukšākām pludmalēm (ne tā, kā Jūrmalā, kas ir tepat blakus) ir vēl viens virziens, kas aktuāls visai Engures novada piekrastei. Kaņiera ezers arī nākotnē turpinās attīstīties par pieprasītu makšķerēšanas un putnu vērošanas vietu. Neizmantota niša ir saistīta ar Jūrmalas iestrādnēm veselības un darījumu tūrisma attīstībā, kam ir viegli pieslēgties tiešā tuvuma dēļ. Šo virzienu īstenošana būs atkarīga no uzņēmēju iniciatīvām, jo tās ir resursu ietilpīgākas, nekā izmitināšanas pakalpojumu nodrošināšana. Lapmežciema pagastā attīstīsies arī turpmāk sezonāli pieprasīti augstākas kvalitātes sabiedriskās ēdināšanas pakalpojumi ("Ribas", kas darbojas kā grillbārs un picērija, "Bermudas" u.c.) atbilstoši restorāna līmenim, īstenojot Jaunās Ziemeļu

[311] Dati: Latvijas Ornitoloģijas biedrība, 2020

virtuves manifesta[312] koncepciju vai vietējuma izcelšanas tendences restorānu zīmolvedībā (piemēram, 12 jūdžu koncepcija[313]).

2. Pārskats par ilgtermiņa atkritumu slodzi un tās izmaiņām pludmalē

Par ilgtermiņa atkritumu slodzi un tās izmaiņām Lapmežciema pagasta pludmalē skatīt kopējo novada pārskatu pie Engures pagasta nodaļas. Lapmežciema pagastā ir viena oficiālā peldvieta — Ragaciema pludmale[314], kurā veikti peldūdens kvalitātes mērījumi un pēdējo gadu pārskata periodā peldūdens kvalitāte bijusi izcila. Tendences attīstās sadzīves atkritumu šķirošanas un otrreizējās pārstrādes nodrošināšanā, kas daudzviet piekrastē jau tiek nodrošināts, taču vēl nav pieejams Ragaciema pludmalē (sk. Lc-6. attēlu).

Lc-6. attēls. *Sadzīves atkritumu konteineri bez atkritumu šķirošanas iespējām Ragaciema pludmalē.*

Foto: A. Klepers, jūlijs, 2019

3. Antropogēnā slodze uz veģetāciju

Lapmežciema pagasta piekraste 14,4 km garumā pilnībā ietilpst Ķemeru nacionālā parka teritorijā. Lapmežciema pagastā piekrastē lielākā platībā atrodas priekškāpas un embrionālās kāpas, sevišķi daudz mežainas piejūras kāpas.

Lapmežciema pagastā jūras piekraste pēc antropogēnās slodzes uz veģetāciju iedalās četrās daļās: 3,3 km — ļoti stipri ietekmēta, 2,7 km — stipri ietekmēta, 1,4 km — vidēji ietekmēta un 7 km — vāji ietekmēta (sk. Lc-3. attēlu un Lc-4. attēlu). Ņemot vērā piekrastes ietilpšanu Ķemeru nacionālajā parkā, piekrastes zonai gan no biotopu apsaimniekošanas viedokļa, gan apmeklētāju plūsmas vadības būtu jābūt "nacionālam" paraugam, bet īsti tā nav.

Antropogēnā slodze piekrastes ciemos — Bigauņciemā, Lapmežciemā un Ragaciemā ir liela, gan pamatā krastam tuvās apbūves ietekmē, kas tur

[312] https://www.norden.org/en/information/new-nordic-food-manifesto
[313] https://www.youtube.com/watch?v=ijd0HtWAmd4
[314] https://likumi.lv/ta/id/295404-peldvietas-izveidosanas-uzturesanas-un-udens-kvalitates-parvaldibas-kartiba

izveidojusies jau vēsturiski. Taču arī blīvāka apdzīvotība un rekreācija rada plašu ietekmi uz veģetāciju šajās vietās. Pozitīvi izceļama attīstība ar Siliņupītes laipas atjaunošanu (2019. gada novembrī), kas līdz ar labiekārtojumu upītes grīvas apkārtnē varētu nest pozitīvas tendences uz koncentrētāku un vadītu apmeklētāju plūsmu. Slodzi uz veģetāciju mazina koka laipas Lapmežciemā. Samērā stihiski lietots un nepieskatīts plašā zonā ir lielais stāvlaukums Ragaciemā, kur nepieciešami risinājumi, jo esošais stāvoklis nav labvēlīgs ne no labiekārtojuma viedokļa apmeklētāju ērtībām, turklāt turpina degradēt piekrastes veģetāciju. Veģetācija tiek izbraukāta arī kāpu zonā pie Ragaciema peldvietas (sk. Lc-7. attēlu), kur nav ierīkota automašīnu stāvvieta.

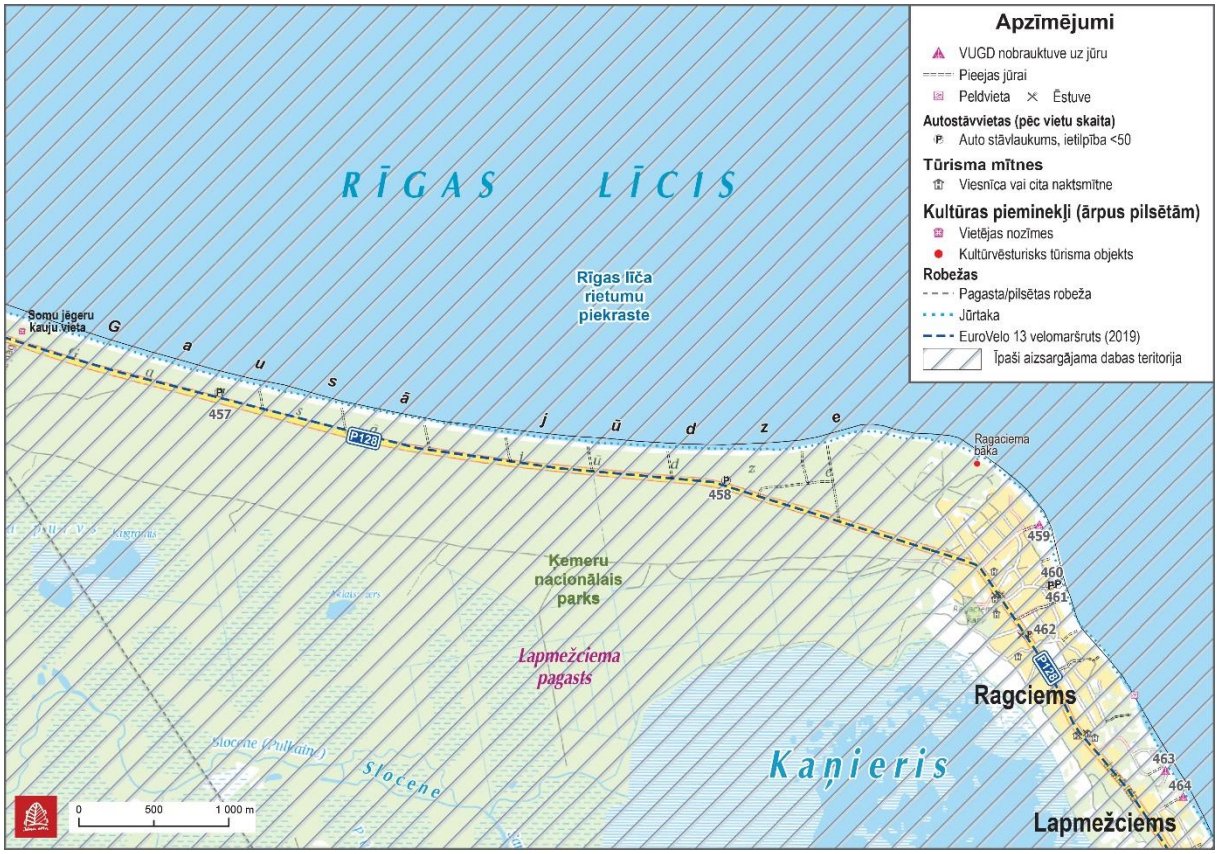
Lc-7. attēls. *Izbraukāta piekrastes kāpu zona Zvejnieku ielas galā, kur līdzās pludmalei nav izveidots autostāvlaukums.*

Foto: A. Klepers, jūlijs, 2019

4. Publiskās infrastruktūras izvērtējums

Ap 2000-3000 automašīnām diennaktī pie P128 autoceļa ir liela satiksmes intensitāte, lai domātu par papildu drošību stihiskai auto novietošanai Gausās jūdzes ceļmalā (sk. Lc-8. attēlu), kur izvietotas norādes zīmes līdz jūrai (izmantojot meža kvartālstigu tīklu). Ja atļauj stāvēt ceļa malā, tad tas būtu pieļaujams tikai jūras pusē, kur gājējiem nav jāšķērso intensīvi noslogotā brauktuve, kas apdraud viņu drošību. Ceļa malā būtu jāizveido kabatas veida stāvvietas, kas arī atbilstu kapacitātei, cik daudz automašīnas un cilvēki vienlaikus var apmeklēt šo vietu. Norādēm līdz jūrai jāraksta arī attālums līdz jūrai un starptautiski saprotams jūras simbols. Problēmu rada tualešu neesamība: karstajā peldsezonā šo vietu noslogo daudz, līdzi ņemot ēdamo, pie jūras patērējot arī alu u.c. Pie pilnīgi visām noejām līdz jūrai Gausajā jūdzē mežainajās piejūras kāpās tuvāk jūrai konstatēti tualetes papīri, meža izmantošana dabisko vajadzību kārtošanai (kā alternatīva — nokārtošanās jūrā). Ķemeru nacionālajam parkam tik lielā apjomā šāds problēmas nerisināšana ir nepieļaujama. To varētu risināt, limitējot stāvēšanas ilgumu (ne

vairāk par 1h), kas nozīmētu — ātru piekļuvi jūrai un īsu nopeldēšanos, kas samazinātu vajadzību pēc tualetes, ilgākas atpūtas gadījumā izvēloties labiekārtotu pludmales atpūtas vietu tuvākajos ciemos vai pie labiekārtotajiem stāvlaukumiem (Nr.457 un 458 attēlā Lc-8).

Lc-8. attēls. *Piekrastes publiskā infrastruktūra Gausās jūdzes piekrastes posmā.*

Avots: Jāņa Sēta, Nocticus, 2020

Atsevišķi jārisina arī saistīti piekļuves jautājumi Lapmežciemā un Bigauņciemā, lai noejas līdz jūrai būtu apzīmētas ar attālumiem un izpratni par stāvlaukumu atrašanās vietu, vienlaikus arī saistīti ar tuvākajiem ēdināšanas uzņēmumiem vai mazumtirdzniecības veikaliem. Pie Lapmežciema un Bigauņciemā robežas izveidota dabas taka sākas tieši no intensīvi izmantotas reģionālas nozīmes brauktuves, kur nav izveidota droša gājēju pāreja. Trūkst sasaistes ar stāvlaukumu un gājēju ceļo no tuvākās sabiedriskā transporta pieturas.

4.1. Infrastruktūras kapacitāte prioritāri attīstāmajā vietā

Kapacitāte vērtējama no diviem aspektiem — Lapmežciema pagastā joprojām ir vietas, kur nav izveidota publiskā infrastruktūra, pastāv stihiskas noejas līdz jūrai. Attiecīgi tur vērtēt kapacitāti ir sarežģīti, jo labiekārtojuma vienkārši nav. Otra kategorija ir ar izveidotu labiekārtojumu, taču tā fiziskie parametri ir ierobežojoši konkrētai apmeklētāju plūsmas caurlaidībai.

Prioritāri attīstāmajai vietai Ragaciemā iespējams aprēķināt pludmales kā konkrētas ietilpības telpas maksimālo pieļaujamo cilvēku skaitu un saistītās piekļuves infrastruktūras kopējo caurlaidību. Vienu km garā zonā no līdz kopējā

pludmales platība ir 2,75 ha (27476,04 m²[315]). Vidējais pludmales platums (variē atkarībā no vēja stipruma un virziena) ir ~35 m pretī Zvejnieku ielas noejai, bet šaurāka citās vietās vai ~50m ciema D pie Armijas ielas. Maksimālā pludmales ietilpība, izmantojot slodzes un apmeklētāju rotācijas formulu, ir šāda:

kopējā lietderīgā platība (pludmales laukums) / ar vidējo individuālo standartu (50 m² pludmales vienam cilvēkam) (27476,04 : 50)-10 % publiskās telpas = 495 cilvēki vienlaikus, jeb 1485 vienā dienā.

Protams, šī ir tikai daļa no Ragaciema pludmales, jo piekrastes zona ir garāka, tostarp ieskaitot Ragaciema pludmales daļu pretī Armijas gatvei vai šauro pludmali tālāk ziemeļu virzienā gar ragu. Aktualizētos datus un to salīdzinājumu ar 2015. gada rādītājiem iespējams skatīt Piekrastes ģeotelpiskajos datos, kas pieejami VARAM mājaslapā.[316]

Prioritāri attīstāmajā vietā ir nepietiekama autostāvlaukuma kapacitāte pie Ragaciema tirgus. Trūkst stāvlaukuma Zvejnieku ielas galā.

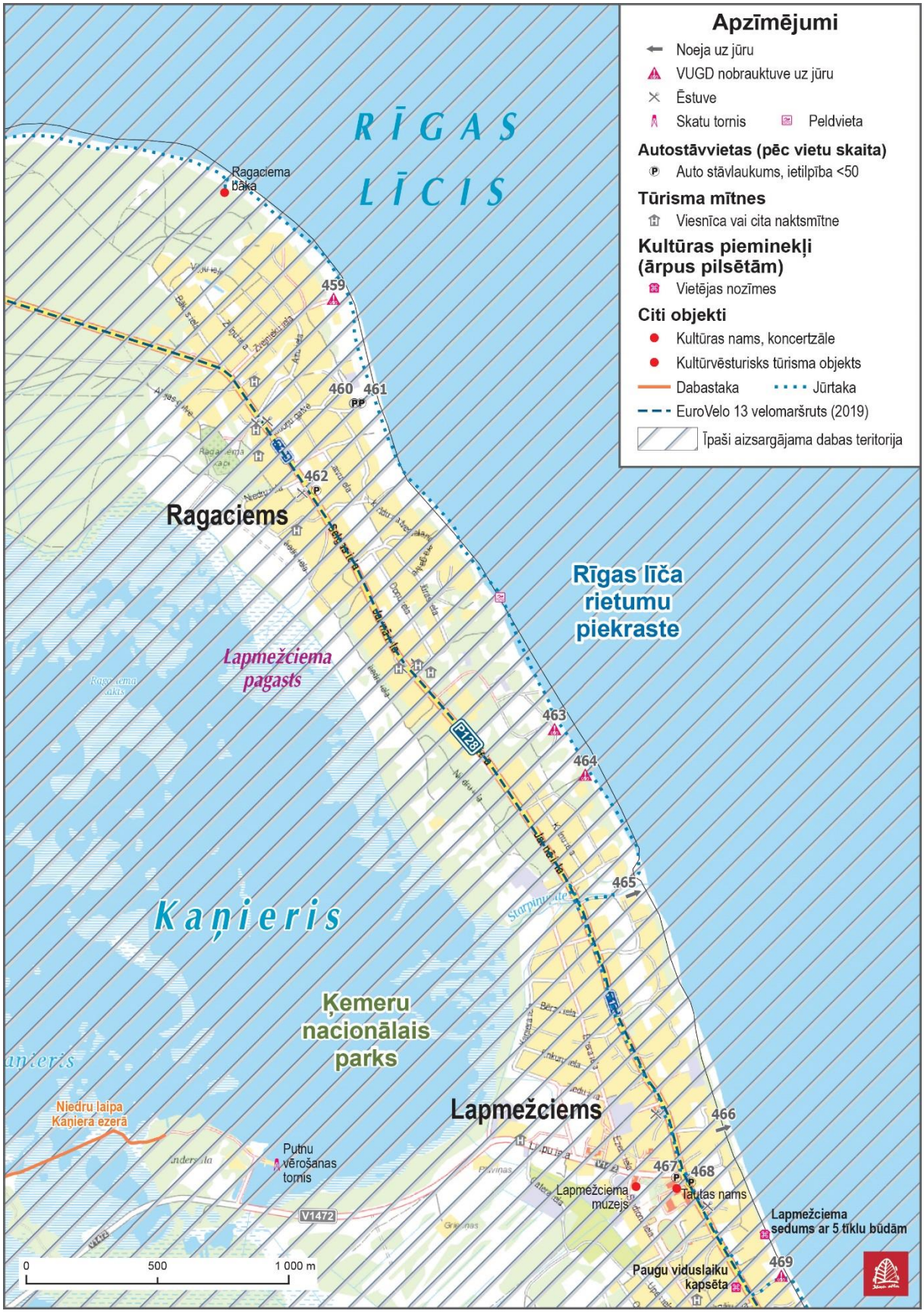
4.2. Infrastruktūras stāvoklis un kvalitāte prioritāri attīstāmajā vietā

Piekrastes publiskās infrastruktūras stāvokļa kopējais vērtējums Lapmežciema pagastā pēc apsekojumiem 2019. gada sezonā novērtēts kā "apmierinošs, taču vajadzīgi uzlabojumi" (1,9 punkti skalā no viens līdz trīs, sk. K-1. tabulu), atzīmējot konkrētas nepilnības.

Sliktā tehniskā stāvoklī ir atpūtas vieta Ragaciemā pie Laivu ielas (Nr. 460, 461 attēlā Nr. Lc-9). Ir izveidots, taču peldsezonas laikā nedarbojas mazumtirdzniecības kiosks, laukumā ir daudz nolietotas infrastruktūras elementu, ierīkotas slikti aprīkotas, arī stihiskas ugunskura vietas, plašā zonā izbradātas priekškāpas, veidojot noejas līdz jūrai ik pa 5-10 m, pārvietojamās tualetes netiek regulāri koptas, tāpēc ir grūti nodrošināt sanitāro tīrību. Šajā vietā nepieciešama kompleksa attīstība. Noejām līdz jūrai vajadzīgas norādes ar attālumu, kas ir viegli uztverams jau no galvenās ciema ielas. Jāpilnveido *EuroVelo 13* velomaršruta veloinfrastruktūra Ragaciemā un secīgi arī citos Lapmežciema pagasta posmos. Vāji veidota sasaiste starp sabiedriskā transporta pieturām un pludmali. Pludmalē trūkst norāžu uz apkārtnes tūrisma objektiem. Vietās ir tikai atsevišķi publiskās infrastruktūras elementi, kas adresēti apmeklētājiem ratiņkrēslos. Taču pludmale kopumā neietver universālā dizaina risinājumus.

Kupskalnu taka, kas ļauj piekļūt jūrai Bigauņciemā pa 0,4 km garām koka laipām gar Siliņupes krastu un mežainām kāpām, ir slēgta. Takā 2019. gada novembrī norisinājās rekonstrukcijas darbi — laipu seguma maiņa. Taču tas neatrisina stāvlaukuma trūkumu un piekļuvi no ciema. Pat ja izmanto tuvumā esošo DUS stāvlaukumu, tad trūkst drošas gājēju pārejas, lai šķērsotu galveno ceļu ar intensīvu satiksmi, gar galveno ceļu nav arī gājēju un veloceļa. Droša labiekārtota gājēju ceļa nav arī no 200 m attālās sabiedriskā transporta pieturas "Kāpas".

[315] Izmērīts aerofoto, izmantojot www.daftlogic.com laukumu aprēķināšanas rīku
[316] http://www.varam.gov.lv/lat/darbibas_veidi/tap/lv/?doc=18794

Lc-9. attēls. *Pārskata karte ar piekrastes publisko infrastruktūru prioritāri attīstāmajā vietā Ragaciemā.*

Avots: Jāņa Sēta, Nocticus, 2020

5. Operatīvo dienestu piekļuves iespējamība pie jūras prioritāri attīstāmajās vietās

Lapmežciema pagastā ir sešas piekļuves vietas jūrai operatīvo dienestu transportam. Pa vienai vietai ir Bigauņciemā un Lapmežciemā, Ragaciemā trīs vietas un Klapkalnciemā — viena piekļuve jūrai jau Engures pagasta teritorijā. Starp Klapkalnciemu un Ragaciemu 8 km posmā ir daudz noeju līdz jūrai, taču nevienas nobrauktuves operatīvo dienestu transportam. Tomēr no Ragaciema puses ir iespējams braukt pa pludmali Klapkalnciema virzienā līdz pat "Lāčupītes" ietekai jūrā, ļaujot piekļūt arī jūras krastam *Gausās jūdzes* zonā (sk. Lc-10. attēlu).

Lc-10. attēls. *Vieta Ragaciema pludmalē līdz kurai varēja iebraukt neatliekamās medicīniskās palīdzības dienesta automašīna, lai sniegtu palīdzību cilvēkam pie bākas ~2 km attālumā.*

Foto: A. Klepers, jūlijs, 2019

Ragaciemā Zvejnieku ielas galā piebraukšana jūrai ir pa smilšainu ceļu. Lai arī VUGD apsekojumā norādīts, ka "piebraukšana pie jūras gan vieglajai, gan smagajai tehnikai ar visa veida riteņu piedziņu. Iespējams braukt pa pludmali uz Klapkalnciema pusi līdz "Lāčupītes" ietekai jūrā", 2019. gada apsekošanas laikā novērota ātrās medicīniskās palīdzības mašīnas iestigšanai tieši pie tualešu ēkas smilšainajā ceļā, pēc cietušā uz pludmali braucot ar cietušā vecāku pilnpiedziņas apvidus automašīnu. Šīs nobrauktuves labiekārtošana ir stratēģiski svarīga, ņemot vērā, ka no tās paredzēts piekļūt garajam *Gausās jūdzes* posmam, kur nav citu nobrauktuvju līdz jūrai. Primāri izbūvējamas stabilas nobrauktuves Ragaciemā kā prioritāri attīstāmajā vietā.

6. Priekšlikumi vajadzīgajiem pasākumiem situācijas uzlabošanai, lai mazinātu apmeklētāju radīto slodzi uz vidi un pilnveidotu piekrastes publisko infrastruktūru

Daļa priekšlikumu jau izteikti attiecīgajās tematiskajās nodaļās kopā ar problēmu raksturojumu. Šeit vēlreiz īsumā uzsvērti galvenie ieteikumi vajadzīgajiem pasākumiem situācijas uzlabošanai, lai mazinātu apmeklētāju radīto slodzi uz vidi un pilnveidotu piekrastes publisko infrastruktūru. Tie pamatā adresēti pašvaldībai, ja nav minēts citādāk.

Prioritāri attīstāmajai vietai Ragaciemā

1. *Zilā karoga* pludmalei atbilstošu kritēriju pakāpeniska ieviešana Ragaciema pludmalei, nodrošinot augstus vides un drošības standartus. Pludmales sertificēšana ir Ķemeru nacionālā parkā ietilpstošas pludmales pašsaprotama rīcība, uzsverot atbildīgu attieksmi pret vidi, rūpes par atpūtniekiem un izmantojot to vietas zīmolvedībai.
2. Publiskās infrastruktūras tīkla pilnveide, ņemot vērā Aizsargājamo biotopu saglabāšanas vadlīnijas Latvijā[317], integrējot universālā dizaina risinājumus trūkstošajās vietās un izmantojot vienotu vizuālo identitāti ar oriģināliem vietas identitātes akcentiem.
3. Ragaciema autostāvlaukuma izbūve un labiekārtošana Plūdoņu gatves galā līdzās sedumam ar infrastruktūras elementu labiekārtošanu, labāku savienojuma izveidi ar sedumu, komercpakalpojumu nodrošināšanu.
4. Ragaciema pludmales labiekārtošanas turpināšana, organizējot universālā dizaina piekļuvi ratiņkrēslos (pašlaik ir pieejama tikai tualetes, kuras panduss arī ir pārāk bīstams, bez turpinājuma jūras virzienā). Jāizveido labiekārtots autostāvlaukums Ragaciemā Zvejnieku ielas galā.
5. Nobrauktuve līdz jūrai Ragaciemā pie īpašuma "Ragaciema osta" (Zvejnieku ielas galā) pilnveidojama, lai operatīvo dienestu transports varētu nokļūt līdz krasta līnijai.
6. Apmeklētāju automatizētā skaitītāja ieviešana pie noejas līdz jūrai Ragaciema pludmalē, skaitītāja datu uzkrāšana un periodiska publicēšana.

Teritorijai kopumā

7. Baltijas jūras piekrasti vienojošā stratēģiski svarīgākā *aktīvās mobilitātes* starptautiskā velomaršruta *EuroVelo 13* infrastruktūras izbūve, izveidojot drošu savienojumu velotūrismam no Lietuvas gar Kurzemes piekrasti, ko varētu izmantot arī vietējie iedzīvotāji. Veloceļa ieviešana teritorijas plānojumā (sadarbībā ar *EuroVelo 13* koordinējošo organizāciju "Vidzemes tūrisma asociācija"), projektēšana, izbūve, kā arī sasaiste ar vietējiem velomaršrutiem un tūrisma un viesmīlības pakalpojumiem. Pirmajā kārtā novērst kritisko posmu starp Klapkalnciemu un Ragaciemu.

[317] https://nat-programme.daba.gov.lv/public/lat/publikacijas_un_dokumenti/#vadlinijas

8. *Gausās jūdzes* autostāvlaukumu labiekārtošana, izbūve atbilstoši Ķemeru nacionālā parka identitātei un misijai, ar ērtām tualetēm, kvalitatīvu to uzturēšanu. Esošais apsaimniekošanas modelis vairs nestrādā. Sistēmu nepieciešams automatizēt. Sasaistīt ar komercpakalpojumiem.
9. Nepieciešams pilnveidot Siliņupītes pieslēgumu Kupskalnu dabas takai. Takas infrastruktūra ir uzlabota, joprojām tiek atjaunots takas segums, taču trūkst drošas pārejas, gājēju ceļa no sabiedriskā transporta pieturas, autostāvvietas norādes, kas var sasaistīties ar DUS un tur pieejamiem komercpakalpojumiem.
10. Lapmežciema parka labiekārtošana un plašāka sasaiste ar gājēju un veloceļiem, stāvlaukumiem no ciema centra un nokļūšanu līdz pludmalei. Norādes līdz jūrai ar attālumu no *Lindagas* un zivju tirgus.
11. Piekrastes zonā attiecībā uz biotopu kvalitātes uzlabošanu un prasmīgāku apmeklētāju vadību nav jūtama *Natura 2000* teritorijas — Ķemeru nacionālā parka izpausme (nevis ar stingrākiem ierobežojumiem, bet Latvijas mēroga jauniem risinājumiem).
12. Vides interpretācijas stendu informācijas dažādošana (11 stendi ar identisku informāciju *Gausās jūdzes* noejās pie jūras).
13. Tūrisma un viesmīlības jomas vai saistīto nozaru uzņēmējdarbībai nepieciešamās atbalsta infrastruktūras izveide un ilgtspējīgas komercprakses risinājumu veicināšana Ragaciemā, *Gausās jūdzes* stāvlaukumos.
14. Vienota vides labiekārtošanas un publiskās infrastruktūras attīstības sistēmas izveide ar Ķemeru nacionālā parka jūras piekrastei raksturīgiem identitātes akcentiem un pārskatāmi organizētu mikro-mobilitāti, ērti spējot orientēties no viena publiskās infrastruktūras objekta uz cietiem — nefragmentējot infrastruktūras elementus, bet veidojot tos sasaistē ar viesmīlības pakalpojumiem pēc visaptverošas un niansēs pārdomātas pakalpojuma dizaina pieejas (vairāk skatīt pirmā ziņojuma 4.5. nodaļu).
15. Publiskās infrastruktūras pielāgošana jaunajiem mobilitātes risinājumiem (elektrodzinēju auto, elektroskūteri u. c.), prioritāri attīstot vieglās mobilitātes (velo, sasaiste ar sabiedrisko transportu, kājāmgājēju u. tml.) savstarpēji integrētus risinājumus.
16. Maksas stāvlaukumu ieviešana ar iespēju viegli norēķināties maksas automātos, papildus ieviešot skaidrojumu, ka tādējādi tiek maksāts par publisko infrastruktūru, taku uzturēšanu, tīras vides un dabas aizsardzības nodrošināšanu. To veidot kā saistītu stāvlaukumu sistēmu (tuvākie pie jūras ir par maksu, attālākie bez maksas). Pie iebraukšanas pilsētā redzams kopējais stāvlaukumu izvietojums un attālums līdz jūrai.
17. Tūrisma produktu kvalitātes, starptautiskuma un eksportspējas veicināšana galamērķa potenciāla izmantošanai, precīzāk pielāgojoties lielajai starptautiskajai plūsmai. Sadarbības organizācijas — Tukuma TIC pārveide par aktīvu uzņēmējus iesaistošu galamērķa pārvaldes organizāciju.

18. Infrastruktūras objektu (autostāvlaukumu, noeju un tualešu) ciešāka sasaiste ar vietējiem (tostarp sezonāliem) viesmīlības pakalpojumiem, palielinot lielāku ekonomisko ietekmi.
19. Apmeklētāju automātisko skaitītāju ieviešana pie galvenajām labiekārtotajām noejām līdz jūrai Ragaciemā un pie dabas takas Bigauņciemā apmeklētāju plūsmas monitoringa un stratēģisko plānošanas iespēju nodrošināšanai. Datu ievietošana atvērto datu portālā *Data.gov.lv*.

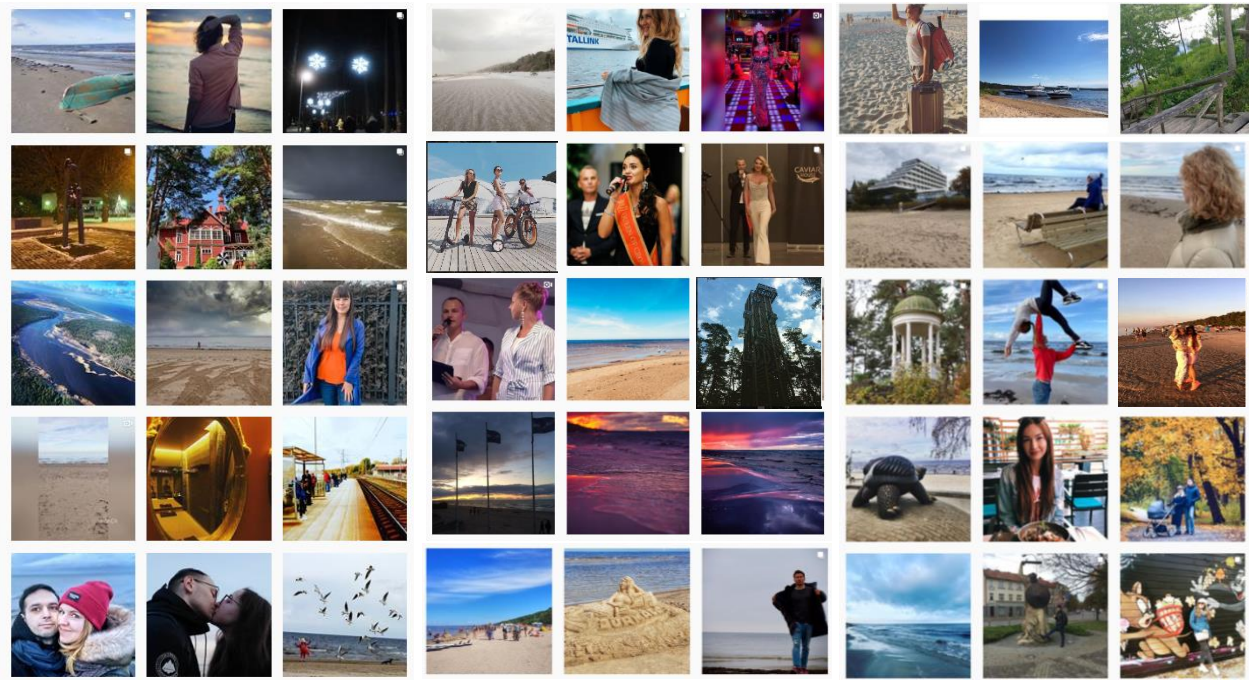
Citas aktivitātes saskaņā ar Piekrastes plānojuma 1. pielikumu[318]. Visas ar publiskās infrastruktūras attīstību saistītās aktivitātes detalizētāk plānojamas, ņemot vērā krasta ģeoloģiskos procesus un projekta "Dabas skaitīšana"[319] ietvaros iegūtos ES nozīmes īpaši aizsargājamo biotopu teritoriālās izplatības un kvalitātes apzināšanas datus.

[318] Pieejams lejupielādei: http://polsis.mk.gov.lv/api/file/file7176177217699516273.DOCX

[319] Darbības programma "Izaugsme un nodarbinātība" 5.4.2. specifiskā atbalsta mērķa "Nodrošināt vides monitoringa un kontroles sistēmas attīstību un savlaicīgu vides risku novēršanu, kā arī sabiedrības līdzdalību vides pārvaldībā" projekts Nr. 5.4.2.1/16/I/001 "Priekšnosacījumu izveide labākai bioloģiskās daudzveidības saglabāšanai un ekosistēmu aizsardzībai Latvijā" jeb "Dabas skaitīšana", informācija par projektu https://www.daba.gov.lv/public/lat/projekti/aktualie_projekti/dabas_skaitisana1/

JŪRMALAS pilsēta

1. Piekrastes apmeklētāju plūsmas raksturojums

Jm-1. attēls. *Jūrmalas pludmales apmeklētāju Instagram vietnē ievietotās nejaušas atlases bildes ar mirkļbirku #jurmalabeach.*

Avots: Instagra m, februāris 2020 (#jurmalabeach., n=45 no 22608)

1.1. Apmeklētības izvērtējums

Jm-1. tabula. *Kopējie apmeklētāju plūsmas rādītāji Jūrmalā, 2015. un 2019. gada salīdzinājums.*

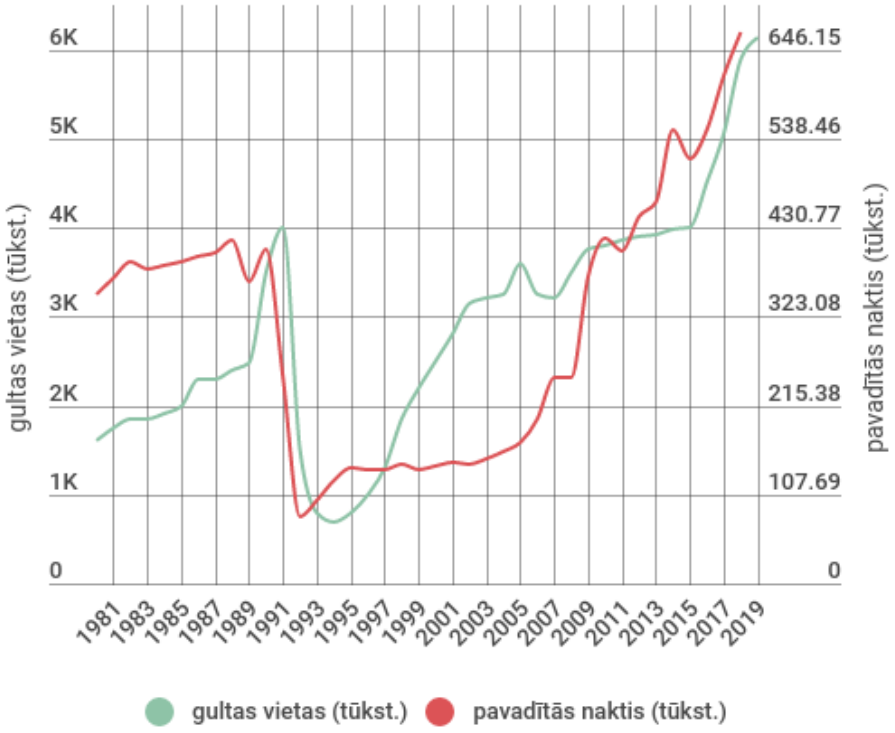
kritērijs	*vērtība*	
gads	***2019***	***2015***
Tūristu mītņu skaits	214	159
Tūristu mītņu kapacitāte — numuri viesiem	2 826	2 297
Tūristu mītņu kapacitāte — gultasvietas	6 104	4 993
Vērtētais* tūristu nakšņojumu skaits	797 610	639 162
Latvijas rezidentu vienas dienas braucienu skaits uz Jūrmalu (CSP aptauja, 2018)	672 650	nav datu
Latvijas rezidentu vairāku dienu braucienu skaits uz Jūrmalu novadu (CSP aptauja, 2018)	65 606	
Vērtētais apmeklējumu skaits gadā prioritāri attīstāmās vietas daļā — Ragakāpas takā starp Jūrmalas (Lielupes) ostu un pludmali	50 000	**2 059 164
Vērtētais apmeklējumu skaits gadā prioritāri attīstāmās vietas daļā — Jaunķemeru pludmalē	45 000	

**Aprēķinam izmantots vidējais gultasvietu noslogojums Jūrmalā 2018. gadā — 35,8 %; CSP, 2019. **Apmeklējumu skaita vērtējums 2015. gadā visā Jūrmalas pilsētas pludmales daļā.*

Jūrmalas piekrastes apmeklētību raksturo trīs veidu plūsma (sk. Jm-1. tabulu): vietējo iedzīvotāju un vasarnīcu iemītnieku atpūta pie jūras, vienas dienas apmeklētāji — pamatā ceļotāji no Rīgas (sevišķi daudz arī ar vilcienu) un citām vietām Latvijā un lielākā skaitā ārvalstu tūristi (arī Latvijas rezidenti), kuri izvēlas nakšņot Jūrmalas kūrorta tūristu mītnēs, ko ļoti ietekmē sezonalitāte.

Nakšņotāji tūristu mītnēs

Jūrmala ir tūrisma pieprasījuma un piedāvājuma ziņā otrs konkurētspējīgākais tūrisma galamērķis pēc galvaspilsētas (un pirms Gaujas NP). 2019. gadā pilsētā darbojas 214 tūristu mītnes. Kopējā tūristu mītņu kapacitāte ir 2826 numuri viesiem un 6104 gultasvietas (2,16 gultasvietas uz numuru, kas norāda uz paaugstinātāku komfortu galamērķī kopumā, salīdzinot ar citiem). Virs 100 numuriem liela kapacitāte ir septiņām viesnīcām, kūrortviesnīcām vai kūrorta rehabilitācijas centriem: *Lielupe by Semarah Hotels*, *Hotel Jūrmala SPA*, Sociālās integrācijas valsts aģentūras viesnīcai *Jaundubulti*, *Baltic Beach Hotel & SPA*, kūrorta rehabilitācijas centram *Jaunķemeri*, sanatorijai *Belorusija*, *Daina Jūrmala Beach Hotel & SPA* un *Dzintarkrasts* (*Jantarnij bereg*). Tūristu mītņu kapacitāte augusi ļoti strauji tieši pēdējo gadu laikā — kopš 2015. gada tirgū ienākušas 36 jaunas tūristu mītnes (ņemot vērā, ka jau iepriekš bijusi liela konkurence), no tām lielākā daļa ir viesu dzīvokļi un brīvdienu mājas, arī divas apartamentu viesnīcas. Kopējais gultasvietu skaits pieaudzis par ~1500 gultām (gan uz jaunienācēju, gan esošo tūristu mītņu paplašināšanās rēķina). Septiņas tūristu mītnes darbību pārtraukušas.

Jm-2. attēls. *Tūrisma piedāvājuma un pieprasījuma attiecība Jūrmalas pilsētā kopš LPSR laikiem*

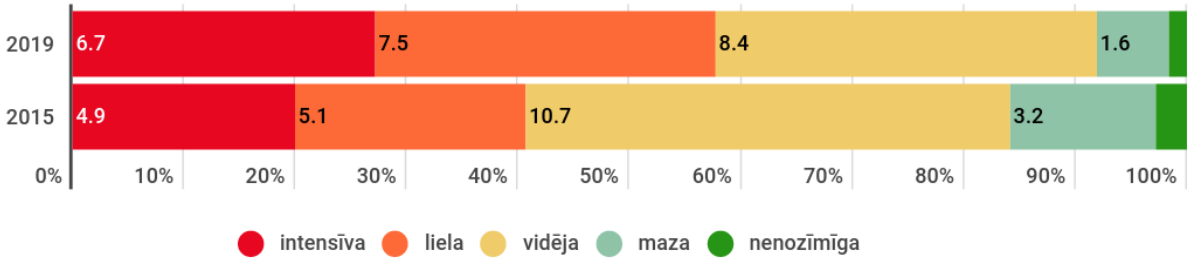
Avots: CSP, 2019 un Inspiration Riga arhīva dati

Aktuāls ir jautājums par viesu dzīvokļu un brīvdienu māju īpašnieku iesaisti tūrisma galamērķa stratēģiskajā plānošanā un līdzdalību nodokļu maksāšanā, jo viņu viesi

tieši tāpat noslogo publisko infrastruktūru. Jūrmalas pilsētas piesaistīto viesu plūsmu izmanto arī tūristu mītnes blakus esošajā Engures novadā un Babītes novadā (otrpus Lielupes). Tūristu pavadīto nakšu skaits Jūrmalā 2018. gadā (sk. Jm-2. attēlu) ir visu laiku lielākais kūrorta attīstības vēsturē kopš tā dibināšanas 1838. gada, kad atvēra pirmo valsts sēravotu dziednīcas peldiestādi. Tas ir par 30 % lielāks nekā padomju varas gados Jūrmalā, kad arī tūristu mītņu kapacitāte bija mazāka (niansēs pa gadiem dati būtu precizējami).

Pludmales apmeklētāji un piekrastes apmeklētības intensitāte

Jūrmalas pilsētas Baltijas jūras piekrastes apmeklējumu intensitāte salīdzinājumā ar 2015. gadu palielinās (sk. Jm-3. attēlu), īpaši pieaugot intensīvi apmeklētajai zonai (par 1,9 km) un palielinoties zonai, kur apmeklējums ir liels (par 2,4 km). No visas pilsētas teritorijā ietilpstošās piekrastes 8,4 km ir vidēji intensīvi apmeklēta, bet maz apmeklēta vai tāda piekraste, kur apmeklējums ir nenozīmīgs kopā ir tikai ~8 %. Apmeklētības intensitāte ir izteikta, salīdzinot ar visas Latvijas jūras piekrastes rādītājiem — pēc maksimālā apmeklētāju skaita dienā uz 1 km. To raksturo šādas vērtības: intensīva (>5000), liela (1000-5000), vidēja (300-1000), maza (100-300), nenozīmīga (<100).

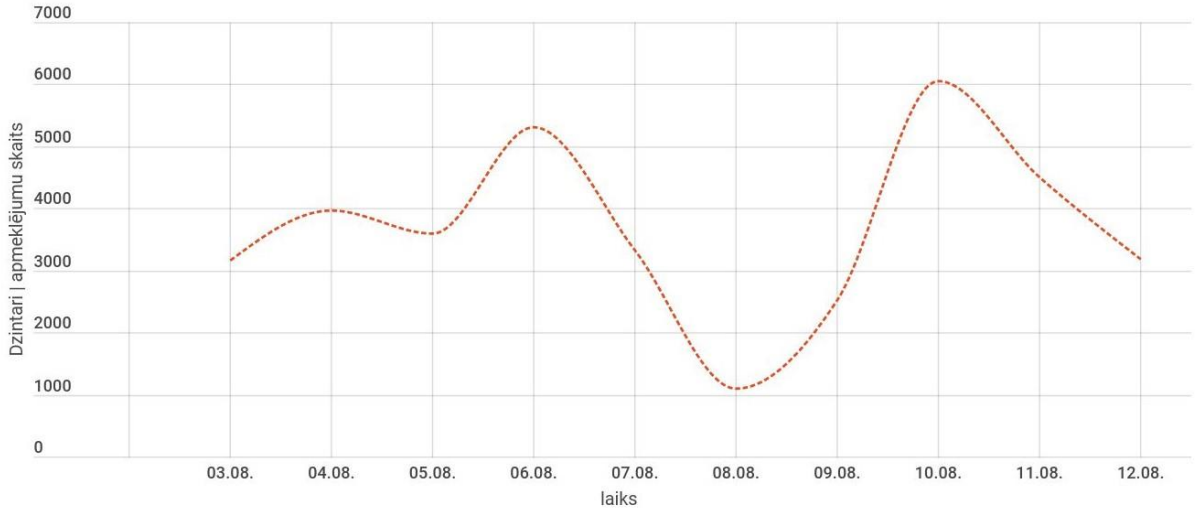

Jm-3. attēls. *Baltijas jūras piekrastes apmeklējumu intensitātes salīdzinājums Jūrmalā 2015. un 2019. gadā.*

Avots: Nocticus, 2019

Apmeklētības dinamikas reģistrēšanai Jūrmalas pilsētā šī pētījuma ietvaros tika izvietoti vairāki automātiskie apmeklētāju skaitītāji: Jaunķemeros, Pumpuros, Dzintaros un Lielupē — Ragakāpas koka laipas galā.

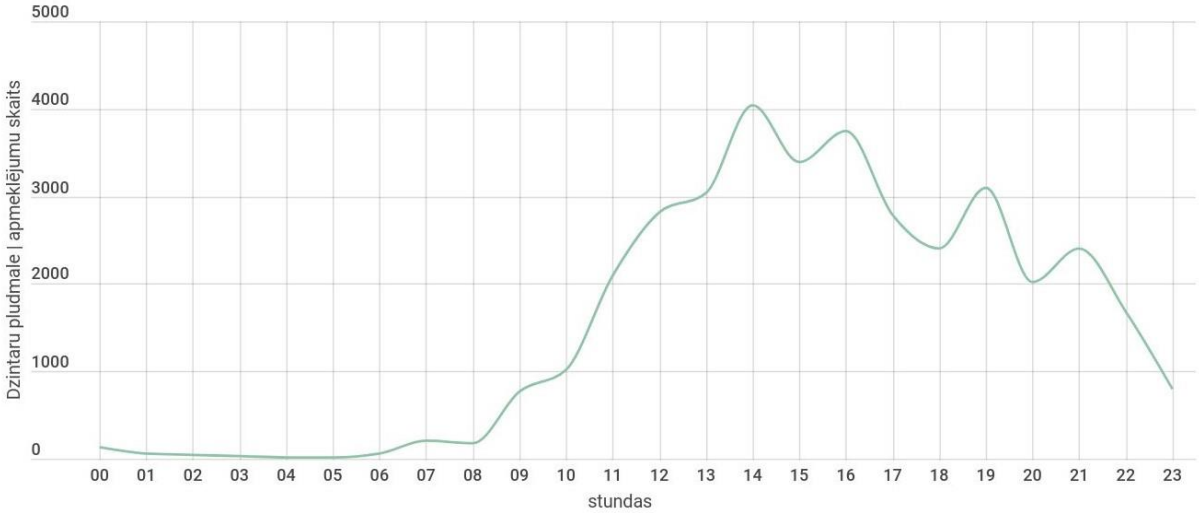
Apmeklējumu skaits Dzintaros (sk. Jm-4. attēlu) pie galvenās noejas līdz jūrai (Turaidas ielas galā aiz Dzintaru koncertzāles) dienā svārstās no 1088 (aukstā, lietainā dienā) līdz 6053 saulainā sestdienā. Tas ir par ~1000 apmeklējumiem mazāk, nekā tas fiksēts pie galvenās noejas līdz jūrai Vecāķu pludmalē. Tomēr Jūrmalā ir daudz vairāk izeju līdz jūrai nekā Vecāķos un plūsma ir intensīva daudz plašākā zonā, sadaloties nedaudz vienmērīgāk (lai arī Jomas ielas galā pie Dzintaru koncertzāles ir lielākā apmeklētāju koncentrācijas vieta). Šo skaitu ietekmē apstāklis, ka skaitītājs bija uzlikts šaurākā zonā — pie centrālo kāpņu Z noejas, kur kafejnīcu dēļ cilvēki iet vairāk. Tomēr daļa no apmeklējumiem netika reģistrēti D noejas daļā, kas nozīmē, ka Turaidas ielā esošais apmeklējumu skaits diennakts laikā var arī pārsniegt 10000. Desmit dienu laikā reģistrētais apmeklējumu skaits bija ~37000.

Jm-4. attēls. *Apmeklējumu skaits pa dienām uzskaites periodā Dzintaru peldvietā pie noejas Turaidas ielas galā.*

Avots: Nocticus, 2019

Apmeklētāju aktivitāte sākas salīdzinoši vēlu no rīta un konstanti palielinās līdz pat plkst. 14:00, kad tiek sasniegta kulminācija (sk. Jm-5. attēlu). Vēlāk apmeklētāju koncentrācija pludmalē ir augsta ilgāku laiku, bet pakāpeniski samazinās. Atsevišķi pīķi fiksēti pēc darba laika beigām un ap saulrieta laiku.

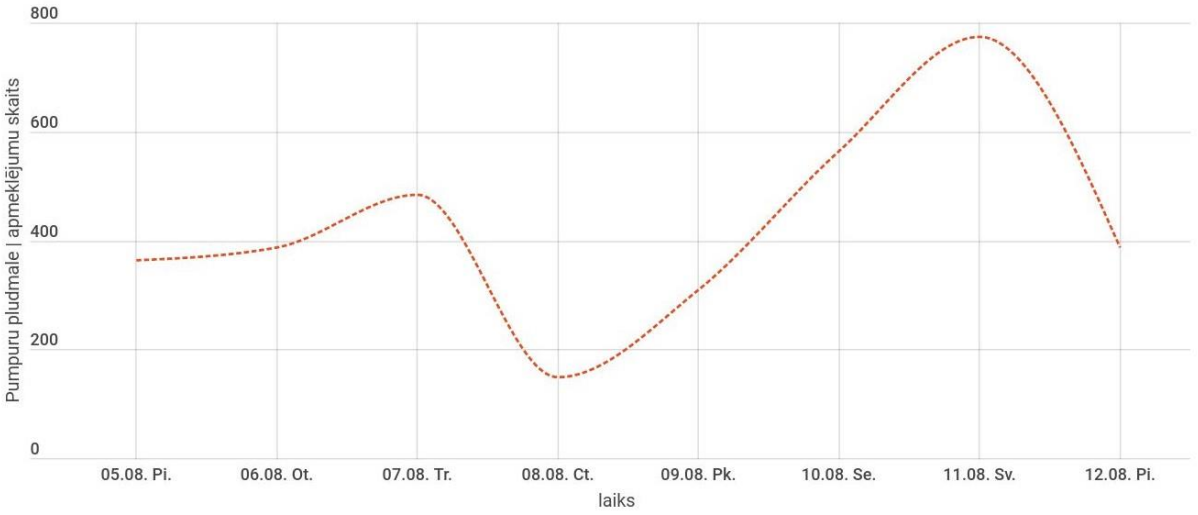

Jm-5. attēls. *Apmeklējumu kopējais skaits pa stundām desmit dienu periodā Dzintaru peldvietā pie noejas Turaidas ielas galā.*

Avots: Nocticus, 2019

Ja Dzintaru pludmale ir vispopulārākā, tad mazāks apmeklējumu skaits reģistrēts Pumpuru pludmalē. 2019. gadā gan šeit netika iznomāta pludmales vieta vasaras kafejnīcai (mērījumi veikti koka laipas galā pie Upes ielas auto stāvlaukuma), tāpēc apmeklējumu plūsma pēc vietējo iedzīvotāju izteiktā vērtējuma bija samazinājusies, salīdzinot ar 2018. gada peldsezonu. Apmeklējumu skaits Pumpuros svārstījās no 149 līdz 773 apmeklējumiem saulainā svētdienā (sk. Jm-

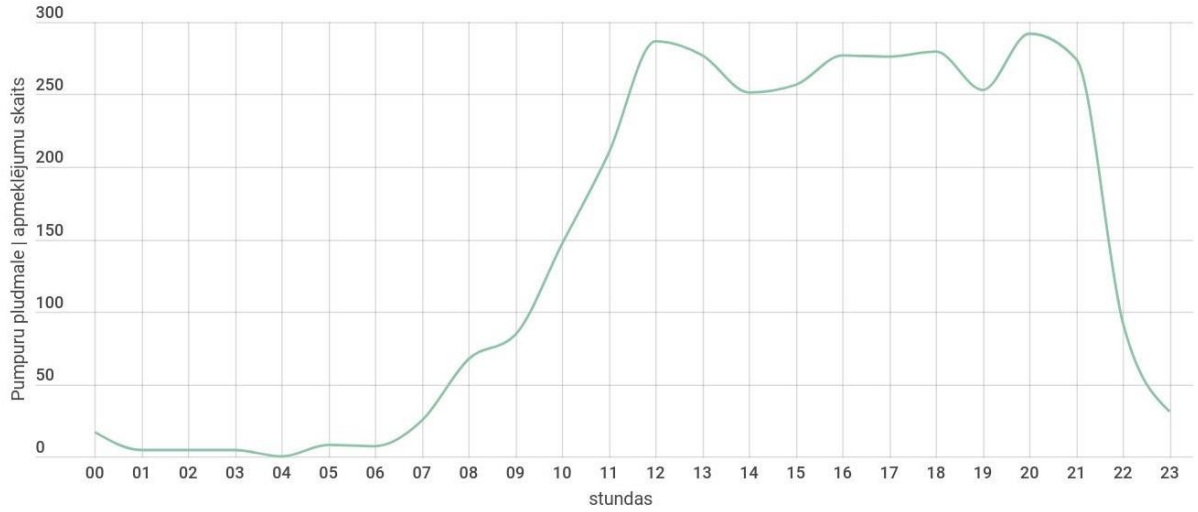
6. attēlu). Tas ir aptuveni desmit reizes mazāk, nekā Dzintaru pludmalē, taču apmeklētība joprojām ir liela, vidēji 428 apmeklējumi diennaktī.

Jm-6. attēls. *Apmeklējumu skaits pa dienām nedēļas ietvaros Pumpuru peldvietā pie noejas Upes ielas galā.*

Avots: Nocticus, 2019

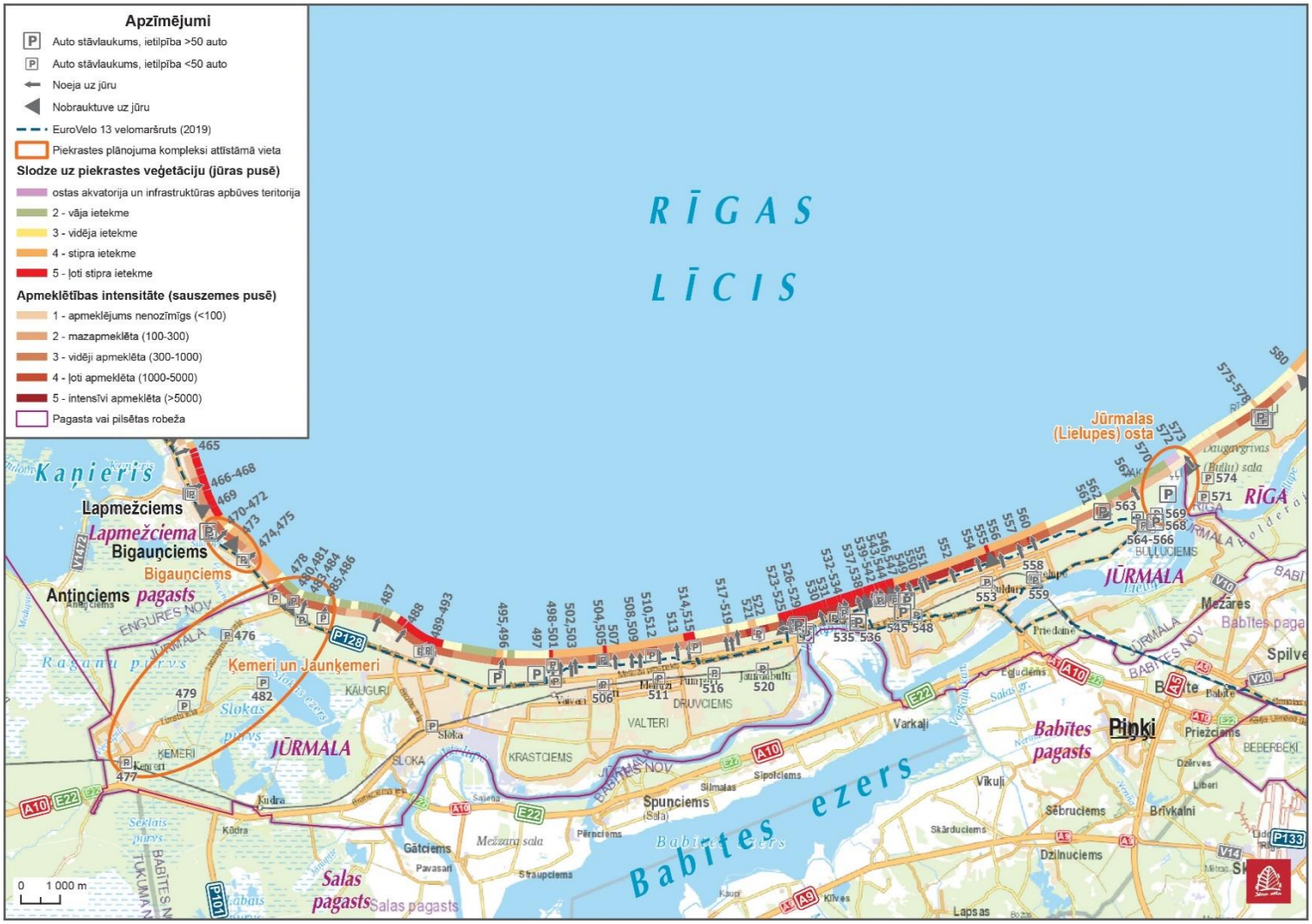
Pieprasītākais laiks diennaktī nav tik krasi izteikts kā tas reģistrēts Dzintaru pludmalē. Apmeklētāju plūsma ir augsta no 12:00 dienā līdz pat saulrietam (sk. Jm-7. attēlu).

Jm-7. attēls. *Apmeklējumu kopējais skaits pa stundām nedēļas laikā Pumpuru peldvietā pie noejas Upes ielas galā.*

Avots: Nocticus, 2019

Lielākā apmeklētības intensitāte ir vērojama Jūrmalas centrālajā daļā, saistību ar publisko infrastruktūru un slodzi uz veģetāciju (sk. Jm-8. attēlu).

Jm-8. attēls. *Piekrastes publiskā infrastruktūra, apmeklētības intensitāte un slodze uz veģetāciju Jūrmalā.*

Avots: Jāņa Sēta, Nocticus, 2020

Apmeklētāji citās piekrastes tūristu piesaistēs

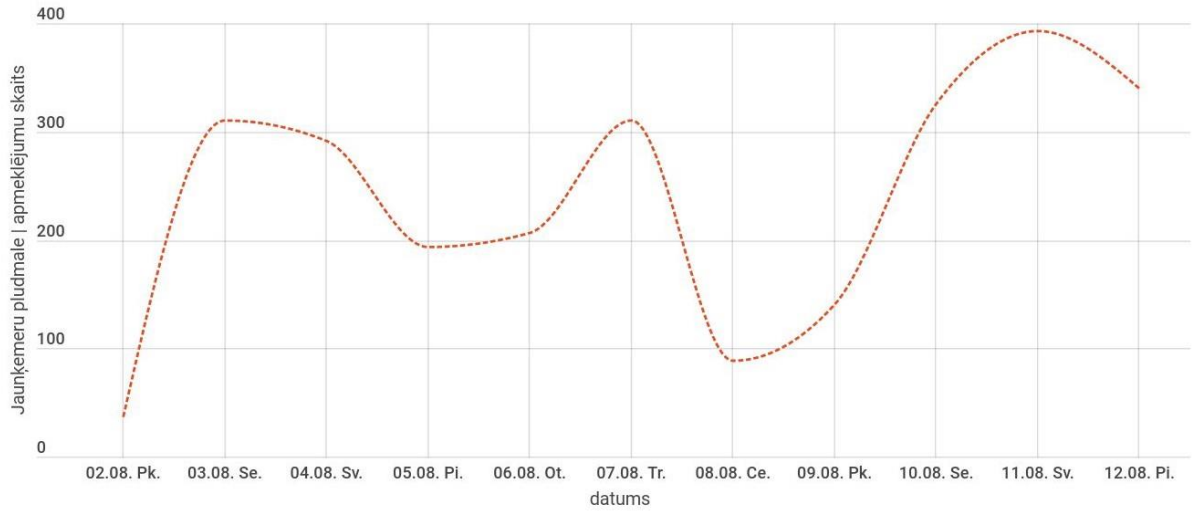
Jūrmala ir populārākā vasaras atpūtas pilsēta, izteikts tūrisma galamērķis, kas darbojas gan kā kūrorts, izklaides vieta ar restorāniem un kafejnīcām, taču arī specializēta vieta SPA un veselības tūrisma pakalpojumiem, darījumu tūrisma norises vieta (īpaši tieši ārpus karstākās peldsezonas). Regulāri rīkotie publiskie pasākumi, no kuriem lielākā daļa ir muzikāli, piesaista daudz apmeklētāju. Populārākā Jūrmalas publisko pasākumu norises vieta ir Dzintaru koncertzāle. Sezonas laikā pārdotais biļešu skaits dzintaru koncertzālē ir ap 130 tūkstošiem. Diennakts laikā cauri Jūrmalas pilsētas automašīnu caurlaižu punktiem izbrauc ~19 tūkstoši automašīnu[320], kas ir piecas reizes augstāka satiksmes intensitāte, kā Ķemeru nacionālā parka Gausajā jūdzē. Fizisko apmeklējumu kopskaits Jūrmalas Centrālajā bibliotēkā (pamatā vietējais patēriņš) ir 37867[321]. Starp 20 000 un 30 000 apmeklējumu ik gadu ir Jūrmalas pilsētas muzejā, ~20 tūkstoši Jūrmalas brīvdabas muzejā. Izkāpušo pasažieru skaits Priedaines dzelzceļa stacijā gada laikā svārstās ap 100 tūkstošiem[322]. Apmeklējumu skaits Līvu akvaparkā pārsniedz 300 tūkstošus gadā. Kopējais 2019. gadā vērtētais apmeklējumu skaits pie jūras (~2,6 milj.) ir piesardzīgi zems un patiesais apmeklējumu skaits varētu būt vēl augstāks. Tā precīzākai aprēķināšanai nepieciešama uzskaite visa gada ietvaros vairākās no vietām, kas ļautu precīzāk vispārināt datus par jūras apmeklētību piekrastē kopumā. Vienlaikus redzams, ka vērtētais nakšņojumu skaits pilsētā un CSB aptaujā reģistrētais Latvijas rezidentu viendienas apmeklējumu skaits norāda, ka jūras apmeklējumu varētu būt vēl vairāk. **Jūrmalas pilsētas teritorijā koncentrējas aptuveni 1/3 daļa (atsevišķos gados pat puse) no visiem piekrastes apmeklējumiem Latvijas teritorijā.** Jūrmalas pilsētas daļa ir viena no divām vietām Latvijā (līdzās Liepājai), kurai piešķirts oficiāls kūrorta statuss[323].

Ķemeri - Jaunķemeri kā prioritāri attīstāmā vieta

Lai arī Ķemeru kūrorta vēstures aizsākumi var tikt meklēti jau Kurzemes hercogistes laikā vai pat senāk[324] un vēl 20. gadsimta sākumā tika izbūvēta 6 km garā tramvaja līnija starp Ķemeriem un Jaunķemeriem atpūtnieku ērtākai nokļūšanai līdz jūrai, tad šodien liela daļa no kādreizējā Ķemeru kūrorta attīstības ir saglabājusies vien stāstos. Vietas zīmolvedībai tas joprojām ir liels potenciāls, to par realitāti pamazām īstenotu ilgstoši novilcinātais Ķemeru sanatorijas — viesnīcas ēkas "Park Hotel Ķemeri" atklāšanas brīdis[325],[326]. Tomēr šodienas realitātē Ķemerus ar jūru (Jaunķemeriem) saista Tūristu iela un Jaunķemeru ceļš (sk. Jm-13. attēlu), kas ir šaurs asfaltēts autoceļš bez gājēju ceļa vai riteņbraucēju veloceļa alternatīvām. Vietas attīstībai svarīgi ir abi priekšnoteikumi — investīcijas kūrorta ciema — Ķemeru vizuālās pievilcības veicināšanā (vēsturiskā arhitektūras un mākslas mantojuma atjaunošana), bet arī tā sasniedzamības veicināšana tieši savienojumā ar jūru.

320 Jūrmalas pilsētas pašvaldības dati, 2019
321 https://kulturasdati.lv/lv/bibliotekas/jurmalas--centrala-biblioteka
322 AS Pasažieru vilciens dati, 2016
323 https://likumi.lv/ta/id/253701#piel1
324 Ķemeru kūrorta vēsture, 2020; Pieejams: http://www.kemerunacionalaisparks.lv/?r=135
325 https://www.delfi.lv/bizness/biznesa_vide/atjaunota-kemeru-sanatorija-durvis-varetu-vert-nakama-gada-novembri.d?id=48638917
326 https://www.db.lv/zinas/park-hotel-kemeri-atklasana-parcelta-uz-2020gadu-473995

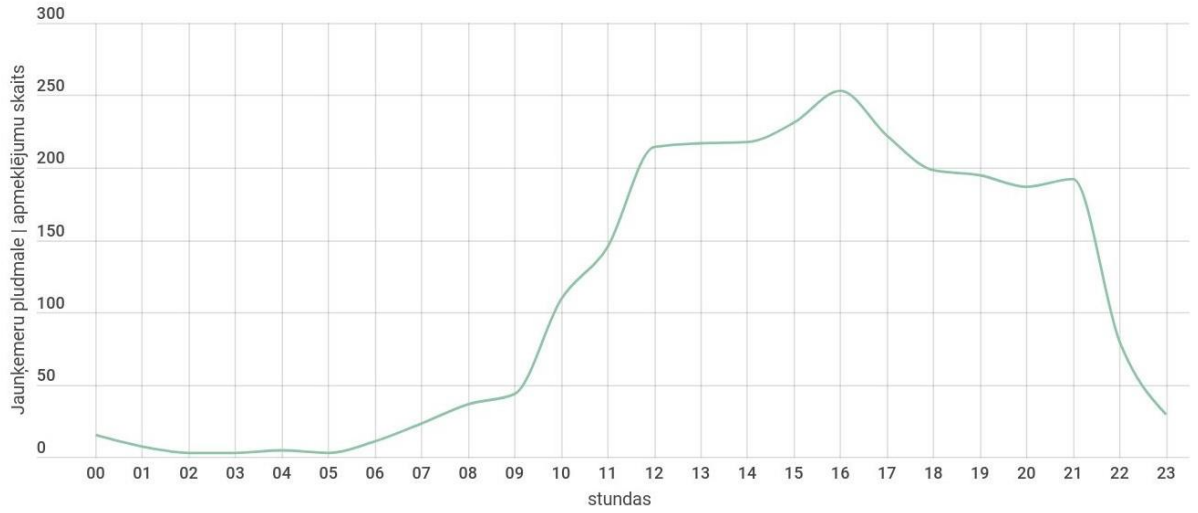
Atsevišķi veikta uzskaite Jaunķemeros, nosakot apmeklētāju plūsmu ar automātiskā apmeklētāju skaitītāja palīdzību. Desmit dienu ietvaros Jaunķemeru pludmalē noejas vietā pie restorāna "Neptūns" vidēji reģistrēti 240 apmeklējumi diennaktī (sk. Jm-9. attēlu). Skaits svārstās no 88 līdz 393 apmeklējumiem diennaktī atkarībā no brīvdienas vai darba dienas un meteoroloģiskajiem apstākļiem.

Jm-9. attēls. *Apmeklējumu skaits pa dienām desmit dienu ietvaros Jaunķemeru peldvietā pie noejas blakus restorānam "Neptūns".*

Avots: Nocticus, 2019

Lielākais apmeklējumu skaits ir pēcpusdienā ap pl. 16:00 (sk. Jm-10. attēlu), taču vienmērīgi liels apmeklētāju skaits saglabājas no 12:00 līdz saulrietam. Šajā skaitā nav restorāna "Neptūns" apmeklētāji, kas kopējo Jaunķemeru ceļa plūsmu palielinātu.

Jm-10. attēls. *Apmeklējumu kopējais skaits pa stundām desmit dienu periodā Jaunķemeru peldvietā pie noejas blakus restorānam "Neptūns".*

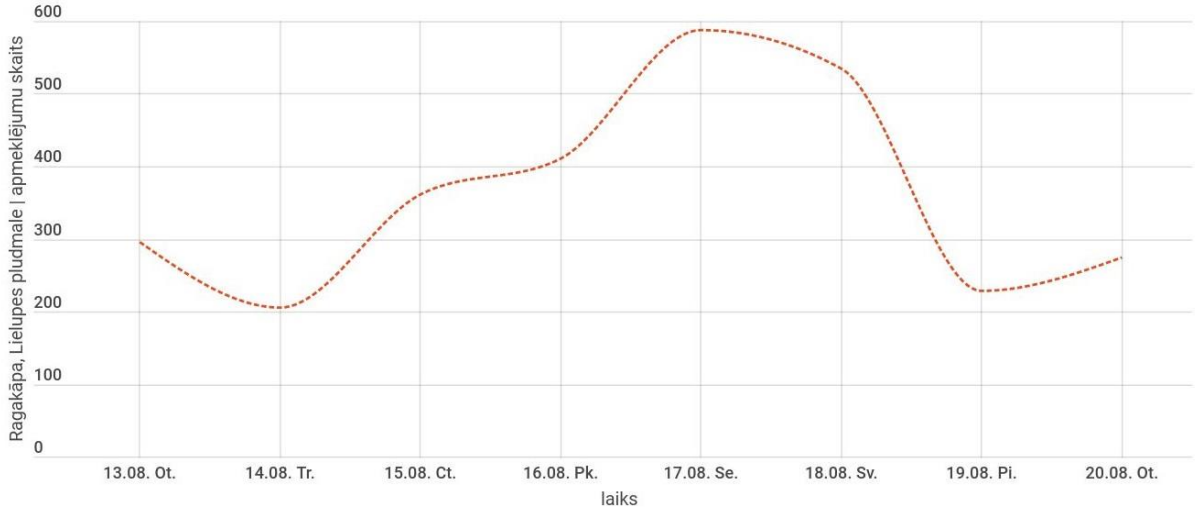
Avots: Nocticus, 2019

Ņemot vērā, ka Jaunķemeros ir vairākas izejas līdz jūrai, tad desmit dienu laikā fiksētie 2,6 tūkstoši apmeklējumu ir aptuveni puse līdz trešā daļa no kopējā apmeklējumu skaita Jaunķemeru pludmalē.

Jaunķemeru un Ķemeru attīstībai nozīmīgas ir privātās investīcijas un saistīto pakalpojumu attīstību veicinās aktīva viesnīcas *Park Hotel Ķemeri* darbības uzsākšana. Atbalstošas aktivitātes veido Ķemeru teritorijas kompleksa attīstīšana, iekļaujot daudzfunkcionālā dabas tūrisma centra izveidei Ķemeros un Mežaparka labiekārtojumu. Jūrmalas pilsētas un kūrorta ciešāka sasaiste ar dabas teritorijām, Ķemeru nacionālo parku raisīs spēcīgu kombināciju, kas līdz šim pārāk maz ir darbināta, Jūrmalas attīstībā koncentrējoties uz piekrastes attīstību un veselības un darījumu tūrisma virzienu stiprināšanu (kas ir divi būtiski Jūrmalas tūrisma attīstības virzieni, īpaši uzsverot periodu ārpus galvenās peldsezonas). Ķemeru kultūrvēsturiskā parka teritorijas atjaunošana, kultūrvēsturisko objektu un atpūtas infrastruktūras pilnveide radīs lielāku nacionālo ziņkāri, radot šo par populāru brīvdienu galamērķi sākotnēji vietējā tūrismā. Taču Jūrmalas attīstībai kopumā būtiska ir nacionālā parka teritorijas un piedzīvojumu, aktīva dabas izzinoša tūrisma veidu sasaiste ar galvenajām kūrorta norisēm, kas var būtiski paildzināt viesu uzturēšanās laiku Jūrmalā, pagarināt pieprasītāko sezonas periodu.

Jūrmalas (Lielupes) osta kā prioritāri attīstāmā vieta

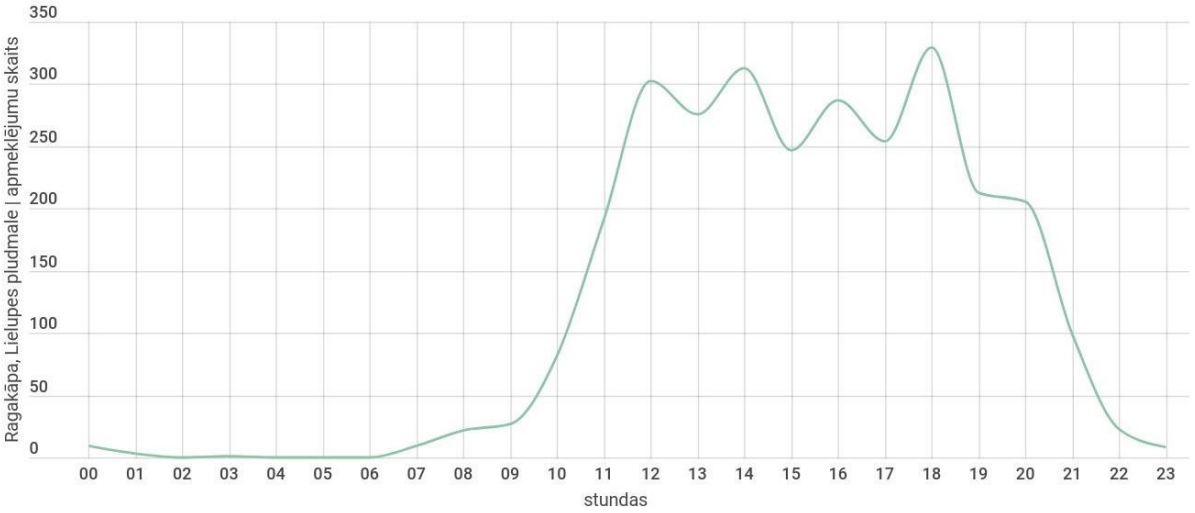
Lielupe ir lielākā Jūrmalas pilsētas apkaime un apmeklējumu skaits ar automātiskā apmeklētāju skaitītāja palīdzību reģistrēts dabas parkā "Ragakāpa" pie noejas līdz jūrai koka laipu galā aiz Jūrmalas brīvdabas muzeja. Pavisam astoņu uzskaites dienu laikā reģistrēti 2897 apmeklējumi, vidēji 322 vienas dienas laikā (sk. Jm-11. attēlu).

Jm-11. attēls. *Apmeklējumu skaits pa dienām astoņu dienu uzskaites periodā Lielupē pie noejas līdz jūrai dabas parkā "Ragakāpa".*

Avots: Nocticus, 2019

Lielākais apmeklējumu skaits ir pēc darba laika beigām — pl. 18:00, bet vienmērīgi daudz apmeklētāju ir starp 12:00 un 18:30 (sk. Jm-12. attēlu).

Jm-12. attēls. *Apmeklējumu skaits pa dienām astoņu dienu uzskaites periodā Lielupē pie noejas līdz jūrai dabas parkā "Ragakāpa".*

Avots: Nocticus, 2019

Lielupes ostā apmeklējumu skaits nav reģistrēts, jo ostā nav izteiktas apmeklētāju koncentrēšanās vietas. Apmeklējumu skaitam ir pakārtota nozīme šajā attīstības posmā, kaut plūsmas apjoma nojaušana tuvumā vieglāk ļauj saprast pieprasījuma potenciālu dažādiem tūrisma un atpūtas pakalpojumiem. Tomēr šādā situācijā tie var būt orientēti uz konkrētu segmentu, kas mērķtiecīgi dodas uz ostas teritoriju. Lielupes osta ir pašvaldības attīstāmā teritorija (sk. Jm-14. attēlu), kas vienlaikus pastāv paralēli vairākām privātām investīcijām (privātām piestātnēm un jahtklubiem). Tieši tāpēc arī attīstība komerciālā virzienā vērtējama piesardzīgi, lai neizraisītu negodīgu konkurenci tirgū. Vienlaikus esošajā situācijā ūdens ceļš un Jūrmalas piekļuve no ūdens puses ir ļoti niecīgi attīstīta (ja to salīdzina ar citiem mobilitātes veidiem), ka svarīgi būtu pirmajā etapā ar investīcijām pamata infrastruktūrā radīt plūsmas apjomu, ko tālāk var apkalpot arī privātie uzņēmēji.

Jūrmalas osta ir viena no desmit mazajām ostām vai jahtu ostām Latvijā, tās darbība vērsta uz piekraste reģiona attīstību, iesaistoties tūrismā u. c. saistītās jomās. Jūrmalas ostas teritorijas kopplatība ir 422 ha, tostarp zeme 102 ha un 320 ha liela ostas akvatorija ar iekšējiem un ārējiem reidiem un kuģu ceļiem ostas pieejā. Jūrmalas ostas pārvalde, kas izveidota 1998. gadā, ir pašvaldības institūcija, kas nodarbojas ar ostas stratēģisko un ikdienas operacionālo darbību īstenošanu. Līdz šim Jūrmalas osta ir īstenojusi jahtkluba "Jūrmala" darbību (kopš 2016. gada), nodrošinot jaunu piestātnes izveidi sezonālai izmantošanai vai viesu apkalpošanai. Tās apgrozījums nav liels. 2017. gada 15. maijā Jūrmalas ostai piešķirts *Zilā Karoga* programmas ekosertifikāts, arī izstrādāts un iesniegts Valsts vides dienestā Jūrmalas ostas atkrituma apsaimniekošanas plāns. Veikta Lielupes grīvas padziļināšana un dziļumu mērījumi visai Jūrmalas ostas akvatorijai, izveidota peldošā piestātne un videonovērošanas sistēma, uzstādītas navigācijas zīmes un viedā boja, izveidots vienots jahtu tīkls ar citām mazajām jahtu ostām un īstenotas mārketinga aktivitātes.

1.2. Potenciālās tūrisma nišas

Jūrmalas ostas darbība vērsta uz zaļākās ostas Latvijā attīstību, kas noteikts Jūrmalas ostas attīstības programmā 2015.-2022. gadam. Paredzēta jaunu pakalpojumu izveide Jūrmalas ostā, iekļaujot airu laivu, SUP dēļu, pirts īri, tehnisko palīdzību uz ūdens. Šādi pakalpojumi jau tirgū pastāv un ietilpst Varkaļu ostas piedāvājumā Babītes novadā u.c. Liela jahtu apgrozījuma panākšana un šāda veida jahtu tūrismā satiksmes veicināšana noris lēni visā Latvijā, turklāt Rīgas līcim ir mazākas priekšrocības salīdzinot ar R-krasta ostām, kas ir tuvāk Zviedrijai un maršrutiem ap Baltijas jūru. Tirgus kopējais apjoms svārstās ap 2000 jahtām gada laikā, kas sadalās starp desmit ostām. Lai tas aktivizētos, jāpalielinās vietējā tirgus pašpatēriņam, kas Latvijā nav liels. Daļēji to ietekmē arī sezonalitāte, Jūrmalas (Lielupes) ostas atrašanās attālāk no galvenās tūristu zonas. Papildu pakalpojumu attīstīšana, labāka sasniedzamība, izklaides un atpūtas braucienu sasaiste ar Rīgu, jahtu vadīšanas prasmju apgūšanas iesaiste motivējošā darījumu tūrismā ir nozīmīgi pasākumi turpmākai attīstībai. Iespējama ūdens ceļa sasaiste ar Bulduriem piekļuves nodrošināšanai no jūras puses tuvāk galvenajai tūrisma zonai ir apsverama kombinācija, kas padarītu Jūrmalas ostu pievilcīgāku un daudzpusīgāk izmantojamu.

2. Pārskats par ilgtermiņa atkritumu slodzi un tās izmaiņām pludmalē

Jm-2. tabula. *Apkopojums par jūras piesārņojošo atkritumu situāciju Jūrmalā.*

Avots: Vides izglītības fonds, kampaņa Mana Jūra 2019, projekts TJV!

vidējais atkritumu daudzums	***atkritumu vienības/100 m***	**210**	
plastmasas īpatsvars	*%*	53 %	
ilgtermiņa vērtējums pret labu jūras vides stāvokli	*kategorija*	slikts	
tendence	*trīs gados*	mainīga	
TOP 1	*vienība(%)*	plastmasas gabali	21 %
TOP 2	*vienība(%)*	cigaretes, izsmēķi un filtri	12 %
TOP 3	*vienība(%)*	papīrs, ieskaitot laikrakstus	12 %
TOP 4	*vienība(%)*	plastmasas maisiņi	10 %
TOP 5	*vienība(%)*	papīra ēdienu iepakojums un krūzes	4 %
TOP 10 īpatsvars	*%*	76	
indikatīvie avoti (%)	*sauszeme*	84 %	
	jūra	10 %	
	neskaidrs	6 %	
periods	*2012–2015*	109	
	2016–2019	311	
	izmaiņa (%)	+186 %	

Vērtējot Jūrmalas pilsētas ilgtermiņa un pārskata perioda jūras piesārņojošo atkritumu datus (sk. Jm-2. tabulu), jāņem vērā daži nosacījumi. Jūrmalas pilsētā ir vissliktākā datu dinamika par pēdējo periodu, tomēr daļēji tas saistāms ar kritisku viena konkrēta laukuma (Lielupes 36. līnija) situācijas pasliktināšanos noslodzes

pieauguma dēļ, atbilstoši kritērijiem pārnesot izvērtējuma vietu. Tāpat arī Jūrmalā pārskata perioda ietvaros Majoros tika izveidots viens papildu laukums, kas pirmajā uzskaites gadā varēja parādīt arī papildu atkritumu uzkrājumu. Kopumā, neskatoties uz iepriekš minēto, dati ļauj secināt, ka apsaimniekošanas pasākumi netiek līdzi slogam, ko rada pieaugoša apmeklētības noslodze un pludmales komerciāls izmantojums.

Jūrmalas specifiska atkritumu problēma joprojām ir saglabājusies dabisko vajadzību kārtošana kāpu zonā blakus pludmalei. Kaut arī ir veikts būtisks uzlabojums sabiedrisko tualešu nodrošināšanā (kam nevajadzētu būt maksas pakalpojumam) pludmales zonā, tualešu izvietojums un kapacitāte joprojām nav optimāla, lai novērstu kāpu piesārņošanu šādā veidā. Piesārņojuma dēļ 2018. gada peldsezonas sākumā Veselības inspekcija neieteica peldēties Jūrmalas peldvietās "Dzintari" un "Vaivari".

3. Antropogēnā slodze uz veģetāciju

No kopējās 24,6 km jūras krasta līnijas Jūrmalas pilsētā 5,3 km atrodas īpaši aizsargājamā dabas teritorijā. Aizsargājamos piekrastes biotopus veido mežainās piejūras kāpas, priekškāpas un embrionālās kāpas.

Jūrmalas pilsētas jūras piekraste pēc antropogēnās slodzes uz veģetāciju iedalās četrās daļās: 5,1 km ļoti stipri ietekmēta, 7,9 km — stipri ietekmēta, 5,9 km — vidēji ietekmēta un 5,3 km — vāji ietekmēta. Savukārt 0,4 km nav vērtējami, jo to posmu Lielupes grīvā aizņem ūdens (sk. Jm-8. attēlu).

Dabas parkā "Ragakāpa" mežainajās kāpās ir ļoti blīvs iestaigātu taku tīkls (2 km piekrastes posmā uzskaitītas 22 stihiskas noejas — takas līdz jūrai). Iedzīvotāji izmanto šo teritoriju pastaigām, suņu atpūtai, rekreācijai, braukšanai ar velosipēdiem, notiek arī orientēšanās sporta sacensības. Lielupes krastā makšķerē un īpaši vasarā piestāj ar jahtām Lielupes grīvā, izmanto krasta zonu atpūtai un piknikam. Vasaras sezonā slodze ir liela. To mazina kāpu reljefs un lielie attālumi. Pamazām AS "Latvijas Valsts meži" ierīkotās koka kāpnes un laipa no brīvdabas muzeja un Lašu ielas līdz jūrai koncentrē lielāko daļu apmeklētāju. Tomēr taku tīklojums joprojām saglabājas blīvs. Embrionālās kāpas palīdz saudzēt iekārtotā nūdistu pludmale, kur atpūtnieku koncentrācija nav blīva. Dabas parkā "Ragakāpa" ir nozīmīga mežaino jūrmalas kāpu aizsardzības vieta. Vecas priežu audzes kāpās, kas vietām atbilst dabisko meža atslēgas biotopu kritērijiem.

Tā kā šeit autostāvvietas no piekrastes ir tomēr salīdzinoši tālu un Ragakāpas koka laipa uztver lielāko daļu apmeklētāju (otra daļa pamatā pārvietojas pa lielāko taku tuvāk Lielupei), slodze uz pašu piekrasti nav liela. Tomēr arī šeit pietrūkst kvalitatīvas dabas/vides izglītības informācijas.

Vieglas konstrukcijas pagaidu ēkas atrodas vairākās vietās Jūrmalas pludmalē kā sezonas (vai visa gada — vismaz četras) kafejnīcas. Tās ierīkotas atbilstoši Jūrmalas pilsētas teritorijas plānojumam, teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumiem un 2009. gadā apstiprinātajam detālplānojumam "Pludmales labiekārtošana un kāpu zonas nostiprināšana". Uz šo noteikumu pamata Jūrmalas pašvaldības būvvaldes apturēja *36. līnija* restorāna vienu no pludmales zonā ieceltajām teltīm. Tas ir atbalstāms tiesisks precedents sabalansētākās pieejas meklēšanai starp

dabisko pamatni un apmeklētāju vajadzībām (vai uzņēmēja interpretācija par tām).

Jūrmalas centrālajā daļā kā vēsturiskajā kūrortpilsētā atpūtnieku ir daudz un skaits turpina pieaugt. Pastāv iespēja piebraukt tuvu jūrai ar automašīnu, veidojas blīva apbūve — tādēļ piekrastes biotopi ir vai nu izzuduši, vai stipri ietekmēti. Virzienā uz Majoriem (uz rietumiem) slodze pieaug, tur biotopi praktiski nav saglabājušies. Šaurā mežainās kāpas josla starp apbūvi un pludmali ir daudzviet izmīdīta, izmantojot veģetāciju kā aizsegu dabisko vajadzību kārtošanai (joprojām, visā Jūrmalas garumā un daudz), kas rada arī vizuālu neētisku piesārņojumu.

Jūrmalas lielās priedes jūras tuvumā un starp vasarnīcām veido oriģinālu piekrastes kūrorta ainavu un kā dabas elements kļūst par vietas zīmola sastāvdaļu.

Pludmalē pie Pumpuriem biotopu vērtējumā salīdzinot ar 2015. gadu parādās uzlabojums, kas saistīts ar metodiskām nepilnībām senākajā vērtējumā. Mežainās kāpas lielākā posmā vēl ir saglabājušās.

Jaunķemeru pludmales posmā piekrastes biotopi ir ietekmēti vidēji, lai gan slodze palielinājusies, salīdzinot ar 2015. gadu. Tomēr lielākajā posma daļā antropogēnā slodze nav liela.

Dabas tūrisma un rekreācijas infrastruktūra nozīmīgā dabas parka "Ragakāpa" teritorijas daļā ir labiekārtota, kas ir viens no priekšnosacījumiem organizētas apmeklētāju plūsmas veidošanai. Šī ir nozīmīga sabiedrības tūrisma un atpūtas vieta pilsētā, kurā ir nepieciešams veidot organizētu apmeklētāju plūsmu un noteikt tās galvenos virzienus, lai nākotnē mazinātu antropogēno ietekmi uz teritorijas dabas vērtībām. Bez apmeklētāju plūsmas virzienu sakārtošanas dabas parku ietekmē tādi faktori kā meža teritoriju fragmentācija un zemsedzes erozija, augsnes eitrofikācijas ietekmē palielinās invazīvo (svešo) sugu izplatīšanās kāpās un mežā, notiek pārkrūmošanās un aizaugšana ar biezu pamežu, kā arī teritoriju ietekmē citi faktori, kas identificēti dabas aizsardzības plānā[327].

4. Publiskās infrastruktūras izvērtējums

Jūrmalas pašvaldības pārziņā ir visvairāk oficiālo peldvietu vienas pašvaldības administratīvajā teritorijā — 11 peldvietas jūras krastā un viena Lielupes krastā. Jūrmala mērķtiecīgi darbojas ilgtspējīgā jūras piekrastes apsaimniekošanā un ir pašvaldība ar lielāko *Zilā karoga* pludmaļu skaitu. Pilsētā *Zilā karoga* kritērijiem sertificētas septiņas peldvietas — Bulduru, Dubultu, Dzintaru, Jaunķemeru, Kauguru, Majoru un Mellužu, kā arī viena jahtu osta — Jahtklubs Jūrmala. *Zilā karoga* kritēriju ieviešana nodrošina visaptverošu pieeju peldvietu apsaimniekošanai, respektējot vides aizsardzības un ilgtspējīgas attīstības nosacījumus, pievēršot lielāku uzmanību vides kvalitātes uzturēšanai, vides izglītībai un bioloģiskās daudzveidības aizsargāšanai. Tā ir atbildīga pašvaldības administrācijas rīcība, garantējot drošu atpūtu tīrā vidē, kas pieļauj šādas vietas arī popularizēt plašāk[328]. Šo kritēriju nodrošināšana (iespējams, pat vairāk, nekā pats

[327] https://www.daba.gov.lv/upload/File/DAPi_apstiprin/DP_Ragakapa_19.pdf
[328] https://www.blueflag.global/all-bf-sites

Zilā karoga zīmols) ļauj saglabāt Jūrmalas augsto popularitāti apmeklētāju piesaistei.

Lai arī rudens sezonā lielākajā daļā Latvijas oficiālo peldvietu glābšanas stacijas vairs nedarbojas, Jūrmalā darbu arī pēc peldsezonas turpina trīs glābšanas stacijas — Bulduros, Majoros un Kauguros, samazinot darba laiku atbilstoši dienas gaišajam laikam. Peldsezonai noslēdzoties, pludmalē tiek samazināts soliņu un atkritumu konteineru skaits, tiek novāktas arī pārģērbšanās kabīnes. Vietās, kur to pieprasa ziemas peldētāji, pārģērbšanās kabīnes tiek atstātas visu gadu.

4.1. Infrastruktūras kapacitāte prioritāri attīstāmajās vietās

Kapacitāte vērtējama no diviem aspektiem — Jūrmalā joprojām ir vietas, kur nav izveidota publiskā infrastruktūra, pastāv stihiskas noejas līdz jūrai (īpaši Ragakāpas pusē). Attiecīgi tur vērtēt kapacitāti ir sarežģīti, jo labiekārtojuma vienkārši nav. Otra kategorija ir ar izveidotu labiekārtojumu, taču tā fiziskie parametri ir ierobežojoši konkrētai apmeklētāju plūsmas caurlaidībai.

Jūrmalas pilsētas pludmale ir viena no plašākajām garā zonā (ap 45 metri Dzintaros), ~40 metri Bulduros, ~45 m Lielupē pie *36. līnijas*, Līdzīgi Pumpuros, Mellužos u. c. Vasaras terases ar stacionāriem sauļošanās krēsliem Jūrmalā aizņem 10 m^2 vienai personai, kas atbilst Vidusjūras noteiktajiem blīvi apmeklēto pludmaļu standartiem (piemēram, terase pie Barona pērles u. c.) Aktualizētos datus un to salīdzinājumu ar 2015. gada rādītājiem iespējams skatīt Piekrastes ģeotelpiskajos datos, kas pieejami VARAM mājaslapā[329].

Dabas parka "Ragakāpa" pludmales daļa 3,3 km garumā gar jūru ir salīdzinoši mazāk apmeklēta līdzās populārajām Jūrmalas centra pludmalēm. Dabas aizsardzības plāna ietvaros ir kartēta esošā un apspriesta plānotā tūrisma infrastruktūra[330]. Smilšainā pludmale šajā zonā ir vidēji 40-45 m plata, bet tās kopējais laukums ir 11,24 ha. Maksimālā pludmales ietilpība, izmantojot slodzes un apmeklētāju rotācijas formulu, ir šāda:

> *kopējā lietderīgā platība (pludmales laukums) / ar vidējo individuālo standartu aizsargājamai dabas teritorijai pilsētā (50 m^2 pludmales vienam cilvēkam) (112412,45 m : 50)-10 % publiskās telpas = 2023 cilvēki vienlaikus šajā zonā, jeb 6069 cilvēki vienā dienā. Taču tas ir daudz aizsargāmai dabas pamatnei kāpu zonā. Jābūt ļoti labi organizētai publiskajai infrastruktūrai.*

Jūrmalas osta novietota Lielupes grīvā, kas atrodas pašā Rīgas jūras līča dienvidu galā. Vēsturiski tā ir veidojusies bijušā zvejnieku kolhoza ostas teritorijā. Ostas teritorijas kopplatība[331] — 1068 ha, tai skaitā zeme — 94 ha, iekšējie ūdeņi — 438 ha, ārējais reids — 536 ha. Jūrmalas ostā ir pieejamas ūdens un zemes teritorijas iznomāšanai. Saistībā ar piestātnes nomu ir nodrošināta iespēja pietauvot kuģošanas līdzekļus un saņemt apgādes un atkritumu savākšanas pakalpojumus. Pastāv divi piekļuves ceļi Jūrmalas ostas teritorijā esošajām jahtu piestātnēm — ūdensceļš no Daugavas pa Buļļupi un ūdens ceļš pa Lielupes ieteku Rīgas jūras līcī.

329 http://www.varam.gov.lv/lat/darbibas_veidi/tap/lv/?doc=18794

330 https://www.daba.gov.lv/upload/File/DAPi_apstiprin/DP_Ragakapa_19_pie_05_Turisma_infrastruktura.pdf

331 http://www.jurmalasosta.lv/osta/

Ūdens ceļu pa Buļļupi šķērso tilts Bolderājā un augstsprieguma līnija, tādējādi vienīgais ūdensceļš buru jahtu ieejai Jūrmalas ostā ir Lielupes ieteka Rīgas Jūras līcī. Jahtu skaits Jūrmalas ostā iepriekšējos gados uzskaitīts dažādi — gan ieskaitot privātās piestātnes un jahtklubus, gan arī reģistrējot tikai pašvaldībai piederošās ostas teritorijā piestājošās jahtas. Tas svārstījies ap 200 jahtām 2013. gadā, sasniedzot 218. jahtas 2018. gadā, bet 2019. gadā tieši pašvaldības ostā Lielupē reģistrētas tikai 14 jahtas[332].

[332] Dati no Rīgas plānošanas reģiona, 2020

Jm-13. attēls. *Pārskata karte ar piekrastes publisko infrastruktūru Ķemeru un Jaunķemeru prioritāri attīstāmajā vietā.*

Avots: Jāņa Sēta, Nocticus, 2020

Jm-14. attēls. *Pārskata karte ar piekrastes publisko infrastruktūru Jūrmalas (Lielupes) ostā kā prioritāri attīstāmajā vietā.*

Avots: Jāņa Sēta, Nocticus, 2020

4.2. Infrastruktūras stāvoklis un kvalitāte prioritāri attīstāmajās vietās

Jūrmalas piekrastes publiskās infrastruktūras stāvoklis joprojām nav optimāls (2019. gada apsekojumā novērtēts ar 1,4 skalā no viens līdz trīs, atbilstoši statusam "labs" vai "apmierinošs, bet vajadzīgi uzlabojumi". Kvalitāti ietekmē cita rakstura problēmas salīdzinot ar lielāko daļu piekrastes pašvaldību. Piemēram, liels apjoms LPSR laikos būvēto pamatīgo betona noeju līdz jūrai ar kāpnēm, apmalēm, sarūsējušām metāla konstrukcijām, kas mūsdienās kļuvušas par vidi degradējušiem elementiem. Šādu infrastruktūru nav racionāli atjaunot, jo tā ir morāli novecojusi, neatbilst mūsdienīga kūrorta dizaina principiem, kontrastē ar dabisko pamatni, ignorē universālā dizaina pieejas (sk. Jm-15. attēlu). Līdzīgu palieku publiskajā vidē ir daudz un tie krasi disonē ar apjomīgajām investīcijām, ko iegulda privātā sektora pārstāvji savu īpašumu labiekārtošanā (sk., piemēram blakus Jm-7. attēlā redzamajam objektam blakus esošā īpašuma vizuālo tēlu[333]). Lai šādu vidi degradējošu objektu vietā radītu ko citu, vajadzīgi lielāki resursi vispirms apjomīgo betona objektu demontāžai, tad turpmākiem risinājumiem.

Jm-15. attēls. *Daļa no pludmali norobežojošās betona apmales Majoru pludmalē — neestētisks un bīstams publiskās telpas infrastruktūras elements no LPSR laikiem.*

Foto: A. Klepers, augusts 2019

Citu problēmu rada lielais iedzīvotāju blīvums lineāri gar jūras krastu un iedzīvotāju vai viesu vēlme līdz jūrai nokļūt pa iespējami taisnāko ceļu. Tādējādi paralēli jaunveidotām un augstas kvalitātes koka laipu noejām līdz jūrai paralēli pastāv stihiski iemīdītas takas ar noplicinātu dabas pamatni.

Šāda publiskās telpas fragmentācija, kur līdzās dārgiem privātajiem nekustamajiem īpašumiem un augstvērtīgiem publiskās infrastruktūras dizaina risinājumiem paralēli pastāv prasti vidi degradējoši elementi vai noplicināta dabas

[333] http://sea-breeze.lv/en/

pamatne, rada ne tikai funkcionālas neērtības, bet arī iedragā Jūrmalas kūrorta zīmola tēlu. Tas kaitē arī SPA un labjūtes nozarei, respektējot klientu vēlmi baudīt augstas kvalitātes ainavas[334], uztverot to kā personisko un visas sabiedrības labklājības elementu, un apzinoties, ka jūras mala kūrortā kā dabas un kultūras mantojuma pamatelements, vistiešāk veido cilvēku labsajūtu.

Peldsezonā viens no aktuāliem risināmajiem jautājumiem ir automašīnu apstāšanās un stāvēšanas vietu trūkums. Pieaugošā antropogēnā slodze var radīt būtisku apgrūtinājumu citu sabiedrības vajadzību īstenošanai, ja neatrod sistemātiskus risinājumus. Nepieciešams attīstīt alternatīvus mobilitātes risinājumus, uzlabojot sabiedriskā transporta kustības un to izmantošanas veidu (vilciens, autobuss) saskaņošanu, attīstīt velotūrisma infrastruktūru pilsētā, tādā veidā veicinot sabiedrības vēlmi arī dabas parka teritoriju apmeklēt ar alternatīviem pārvietošanās veidiem. Jūrmalā joprojām, atšķirībā no lielākās daļas piejūras pašvaldību, liela nozīme piekrastes piekļuves infrastruktūrā ir sabiedriskajam transportam (īpaši elektriskajam vilcienam) un tā pilnveidošana un ērtību uzlabošana (ietverot Rīgas pašvaldību — ar ērtām stāvvietām stacijā, lai pārkāptu uz vilcienu) ir viens no privātā autotransporta klātbūtnes un autostāvvietu problemātikas samazināšanas veidiem. Jūrmalas brīvdabas muzeja un dabas parka "Ragakāpa" pieejamība: populāri apmeklējuma objekti, kas atrodas salīdzinoši attālu no sabiedriskā transporta, galvenais piekļuves veids ir ar privāto autotransportu, taču esošais autostāvvietu nodrošinājums ir uzskatāmi nepietiekams. Nepietiekams tualešu skaits un to atrašanās attālums no pludmales visā piekrastes posmā.

5. Operatīvo dienestu piekļuves iespējamība pie jūras prioritāri attīstāmajās vietās

Jūrmalas pilsētas teritorijā operatīvo dienestu transportam ir deviņas piekļuves vietas jūrai. Visas nobrauktuves ir ar betonētu segumu līdz jūras krasta līnijai. Visā Jūrmalas pilsētas teritorijā smilšainā pludmale ir cieta un izbraucama gar krastu — iebraucot pludmalē jebkurā nobrauktuvē, var piekļūt ar transportlīdzekli visu 25 km garumā jebkurā vietā (ņemot gan vērā, ka īpaši peldsezonas laikā pludmalē ir daudz atpūtnieku). Šo situāciju papildus uzlabo *Zilā karoga* pludmaļu un oficiālo peldvietu ietvaros nodrošinātais pašvaldības pludmales glābšanas dienests septiņās glābšanas stacijās:[335] Bulduros, Dzintaros, Majoros, Dubultos, Mellužos un Kauguros un Jaunķemeros.

Piekļuves vietas ir izliktas no betona plāksnēm un līdz ūdenim var piekļūt ar jebkādu transportu:

1) Jaunķemeros pie "Neptūna";
2) Kauguros Kapteiņa Zolta ielas galā pie Kauguru glābšanas stacijas;
3) Asaros Kāpu ielas un Dzimtenes ielas krustojumā;
4) Dubultos Kļavu ielas un Dubultu prospekta krustojumā;
5) Dubultos, Baznīcas ielas un Dubultu prospekta krustojumā;
6) Majoros Pilsoņu ielas un Jūras ielas krustojumā;

[334] Eiropas ainavu konvencija, 2000, pieejama: https://likumi.lv/doc.php?id=156001
[335] https://www.visitjurmala.lv/lv/plano/praktiska-informacij/pludmales-glabsanas-dienest/

7) Dzintaros pie koncertzāles, Turaidas un Jūras ielu krustojumā;
8) Bulduros, Vienības prospekta un Bulduru prospekta krustojumā;
9) Lielupē, no Bulduru prospekta līdz 36. *līnijas* stāvlaukumam.

Ņemot vērā Jūrmalas kūrorta popularitāti un lielo atpūtnieku skaitu pludmalē, ir izveidota optimāls operatīvo dienestu piekļuves vietu tīklojums pludmalei un kopumā ievēroti augsti drošības standarti, uzturot pašvaldības glābšanas stacijas. Jūrmalas peldvietās septiņās glābšanas stacijās peldsezonas laikā strādāja 36 glābēji un kopumā dienestā reģistrēti 487 notikumi, kuros bija vajadzīga glābēju iesaiste[336]. Pēc oficiālās peldsezonas beigām, klusajā sezonā darbu Jūrmalā turpina trīs glābšanas stacijas. Glābti peldētāji, uzmeklēti pludmalē noklīduši bērni, sniegta medicīniskā palīdzība, smagākos gadījumos atpūtnieki nodoti Neatliekamās medicīniskās palīdzības dienesta (NMPD) mediķu rokās. Tāpat arī glābšanas dienesta darbinieki palīdz uzturēt sabiedrisko kārtību — aizrādot atpūtniekiem par atrašanos pludmalē alkohola reibumā, arī par smēķēšanu vai dzīvnieku ievešanu pludmalē tam neparedzētās vietās.

6. Priekšlikumi vajadzīgajiem pasākumiem situācijas uzlabošanai, lai mazinātu apmeklētāju radīto slodzi uz vidi un pilnveidotu piekrastes publisko infrastruktūru

Daļa priekšlikumu jau izteikti attiecīgajās tematiskajās nodaļās kopā ar problēmu raksturojumu. Šeit vēlreiz īsumā uzsvērti galvenie ieteikumi vajadzīgajiem pasākumiem situācijas uzlabošanai, lai mazinātu apmeklētāju radīto slodzi uz vidi un pilnveidotu piekrastes publisko infrastruktūru. Tie pamatā adresēti pašvaldībai, ja nav minēts citādāk.

Prioritāri attīstāmajai vietai Ķemeri-Jaunķemeri

1. Apgaismojuma ierīkošana paralēli kāpām prioritāri attīstāmajā vietā, turpinot jau iesākto.
2. Īstenojot Tematiskajā plānojumā "Ķemeru attīstības vīzija" 5. nodaļā noteikto, t.sk. Turpināt Ķemeru parka atjaunošanu un labiekārtošanu un Ķemeri-Jaunķemeri savienojuma attīstību, uzlabojot ielu brauktuvju un ietvju kvalitāti un attīstot veloinfrastruktūru.
3. Attīstīt pakalpojumus un publisko infrastruktūru ap jaunveidojamiem tūrisma magnēt objektiem — Dabas izglītības centru Ķemeros un Ķemeru viesnīcu (*Park Hotel Ķemeri*), t.sk. veicinot mikromobilitātes (velo, elektroskūteru u.c.) nomu izveidi un velonovietņu uzstādīšanu.
4. Atkritumu apsaimniekošanas uzlabošana publiskajā Jaunķemeru piekrastes zonā (stāvlaukumi, noejas līdz jūrai, oficiālā peldvieta) — šķirošanai piemērotu atkritumu konteineru izvietošana un apsaimniekošanas regularitāte saistīti ar iepriekš prognozējamiem apmeklētāju plūsmas palielinājumiem peldsezonas laikā (īpaši karstā laikā un brīvdienās). Atkritumu (īpaši vienreiz lietojamo plastmasas trauku un piederumu), kā arī

[336] https://jurmala.lv/lv/sabiedriba/jaunumi_aktuali/sabiedriba/53480-jurmalas-glabsanas-dienests-verte-aizvadito-peldsezonu

iepakojuma aprites ierobežojumi piekrastes un pludmales publiskajos pasākumos.

Prioritāri attīstāmajai vietai Jūrmalas (Lielupes) osta

5. Lielupes ūdensmalu izmantošana jahtu piestātņu un tās apkalpojošo objektu izbūvei un Lielupes kuģošanas infrastruktūras attīstība uzņēmējdarbības veicināšanai (Tīklu ielā 10).
6. Ūdenstūrisma aktivitāšu veicināšana Jūrmalas (Lielupes) ostas prioritāri attīstāmajā vietā, t.sk. Jahtu servisa centra attīstība, vienlaikus stingrāka regulējuma izstrāde piestāšanai Lielupes grīvā.
7. Nepieciešami publiskās tualetes jautājuma risinājumi prioritāri attīstāmajā vietā, t.sk. Jūrmalas (Lielupes) ostas teritorijā.
8. Dabas lieguma "Lielupes grīvas pļavas" apsaimniekošana un infrastruktūras izveidošana sabiedrības piekļuvei un antropogēnās slodzes mazināšanai.

Teritorijai kopumā

9. Baltijas jūras piekrasti vienojošā stratēģiski svarīgākā *aktīvās mobilitātes* starptautiskā velomaršruta *EuroVelo 13* (un *EuroVelo 10*, kas pilnībā pārklājās) infrastruktūras izbūve, izveidojot drošu savienojumu velotūrismam no Lietuvas līdz Rīgai, ko varētu izmantot arī vietējie iedzīvotāji un pilsētas viesi. Veloceļa izbūve vai pilnveide aktuāla 10% garā posmā (jo pamatā veloceļš pilsētā ir izbūvēts), veidojot precīzāku sasaisti ar vietējiem tūrisma un viesmīlības pakalpojumiem, dzelzceļa staciju savienojumiem. Tematiskā plānojuma "Jūrmalas velosatiksmes attīstības koncepcija" īstenošana, tai skaitā *EuroVelo 13* velomaršruta attīstības projekta īstenošana Jūrmalas pilsētas teritorijā.
10. Jūrmalas pilsētā definēt ainavas kvalitātes mērķi attiecībā uz dabas pamatni, kas var tikt izmantota gan vietējo iedzīvotāju dzīves kvalitātes paaugstināšanai saskarsmē ar kvalitatīvu āra vidi, gan arī sniedz iespēju sabiedrībā vairāk apspriest zaļās zonas, mežaino kāpu, veco priežu un embrionālo kāpu nozīmi. Tās stiprināmas kā neatņemams Jūrmalas vietas identitātes elements un kodols (*Genius Loci*).
11. Rūpēties par ainavas kvalitāti un dabas daudzveidību piekrastē un *Natura 2000* teritorijās, kas ir nozīmīgas ekosistēmas pakalpojumu vietas dzīves kvalitātes nodrošināšanai vietējai sabiedrībai.
12. Kopīga kūrorta vienotai vizuālai identitātei atbilstoša sezonālo kafejnīcu noformējuma — vizuālo vadlīniju izveide, autentiskuma elementu iestrādne, lai neveidotu stihisku un bezpersonisku pludmales komercializāciju. Lai veicinātu tās ieviešanos, izsolīt nomas platības pludmalē vismaz uz (3-4) 5 gadiem, ieviest pašvaldības vadlīnijas, vienota stila elementu prasības un jau vienoti izveidotas skices, noteiktus elementus.
13. Atkritumu apsaimniekošanas uzlabošana publiskajā piekrastes zonā (stāvlaukumi, noejas līdz jūrai, oficiālā peldvieta) — šķirošanai piemērotu atkritumu konteineru izvietošana un apsaimniekošanas regularitāte saistīti ar

iepriekš prognozējamiem apmeklētāju plūsmas palielinājumiem peldsezonas laikā (īpaši karstā laikā un brīvdienās). Atkritumu (īpaši vienreiz lietojamo plastmasas trauku un piederumu), kā arī iepakojuma aprites ierobežojumi piekrastes un pludmales publiskajos pasākumos.

14. Mērķtiecīga vides izglītības organizēšana, vides apziņas palielināšana sabiedrībā, iedzīvotāju un apmeklētāju iesaiste publiskās kampaņās, informējot par atkritumu ietekmi un iesaistot sakopšanas iniciatīvās, mazinot antropogēno ietekmi uz vidi, atbildīgu piekrastes apmeklējumu un dabas daudzveidības vērtību respektēšanu.
15. Taku tīkla optimizācija dabas parkā "Ragakāpa", slēdzot daļu no blīvā taku tīklojuma, kas nav funkcionāli nepieciešams. Apmeklētāju monitorings un labāka plūsmas pārvaldības ieviešana.
16. Mērķtiecīga investēšana LPSR publiskās infrastruktūras degradēto reliktu (betona kāpņu, platformu, flīžu u. c.) pakāpeniskai nomaiņai noejās līdz jūrai pēc vietu popularitātes principa.
17. Mūsdienām atbilstošas tualešu sistēmas izveide ar ūdens automatizētu padevi, lai apturētu nepārtrauktu dabisko vajadzību kārtošanu krūmainajās kāpās vai mežaino kāpu joslā. Lai arī situācija uzlabojusies, salīdzinot ar to, kāda tā bija 2015. gadā, joprojām šī problēma pastāv.
18. Pludmales modulāro koka laipu labiekārtošana — izveide vietās, kur saglabājies vecais jau nolietotais LPSR laiku ceļu segums. iniciatīvu.
19. Digitālo peldvietu informācijas stendu izveidošana un uzstādīšana, digitālo displeju ieviešana automašīnu novietošanai — brīvo vietu vieglākai identificēšanai.
20. Jaunu autostāvvietu izbūve pilsētā piekļuves vietu jūrai tuvumā.
21. Tūrisma un viesmīlības jomas vai saistīto nozaru uzņēmējdarbībai nepieciešamās atbalsta infrastruktūras izveide un ilgtspējīgas komercprakses risinājumu veicināšana vietās ar lielu apmeklētību.
22. Vienota vides labiekārtošanas un publiskās infrastruktūras attīstības sistēmas izveide ar Jūrmalas kūrortam raksturīgiem identitātes akcentiem un pārskatāmi organizētu mikro-mobilitāti, ērti spējot orientēties no viena publiskās infrastruktūras objekta uz cietiem — nefragmentējot infrastruktūras elementus, bet veidojot tos sasaistē ar viesmīlības pakalpojumiem pēc visaptverošas un niansēs pārdomātas pakalpojuma dizaina pieejas (vairāk skatīt pirmā ziņojuma 4.5. nodaļu).
23. Publiskās infrastruktūras pielāgošana jaunajiem mobilitātes risinājumiem (elektrodzinēju auto, elektroskūteri u. c.), prioritāri attīstot vieglās mobilitātes (velo, sasaiste ar sabiedrisko transportu, kājāmgājēju u. tml.) savstarpēji integrētus risinājumus.
24. Atkritumu apsaimniekošanas kvalitātes uzlabošana pludmaļu un piekrastes zonās (konteineru izvietojums pludmalēs, pie ieejām un komercobjektiem, šķirojamo konteineru pieejamības palielināšana, atkritumu apsaimniekošanas pasākumi kāpu zonā), mainot skatījumu no samērā vienāda apsaimniekošanas režīma visa piekrastes garumā Jūrmalas pilsētā

uz papildu uzmanības pievēršanu un jaunu risinājumu izmantošanu zonās ar augstu noslodzes intensitāti.

25. Liela problēma Jūrmalas pilsētā ir smēķēšanas atkritumi, kas veido 12 % no kopējiem atkritumiem (jāņem vērā, ka smēķēšanas atkritumi tiek uzskaitīti tikai 10 metru sektorā no 100 metru izvērtējuma laukuma). Tā kā visi izvērtējumu laukumi Jūrmalas pilsētā atrodas oficiālo peldvietu zonās, bet, saskaņā ar Latvijas likumdošanu, tajās sezonas laikā smēķēšana ir aizliegta, tas norāda uz ļoti būtisku problēmu likumdošanas ieviešanā un kontroles vai kādu citu kompleksu preventīvo pasākumu trūkumu.
26. Jūrmalas pilsētas domei mainīt 2019.gada 18.aprīlī pieņemto lēmumu par izstāšanos no biedrības "Latvijas kūrortpilsētu asociācija", ņemot vērā pašvaldības definētos stratēģiskos mērķus, kūrortpilsētas statusu un uzņēmēju aktīvo darbību veselības tūrisma virziena attīstīšanā. Norādītie iemesli ir respektējami, taču Jūrmalas pašvaldības atbildīgajiem pārstāvjiem būtu jāuzņemas lielāka iniciatīva kūrortpilsētu tīklojuma ietvaros.

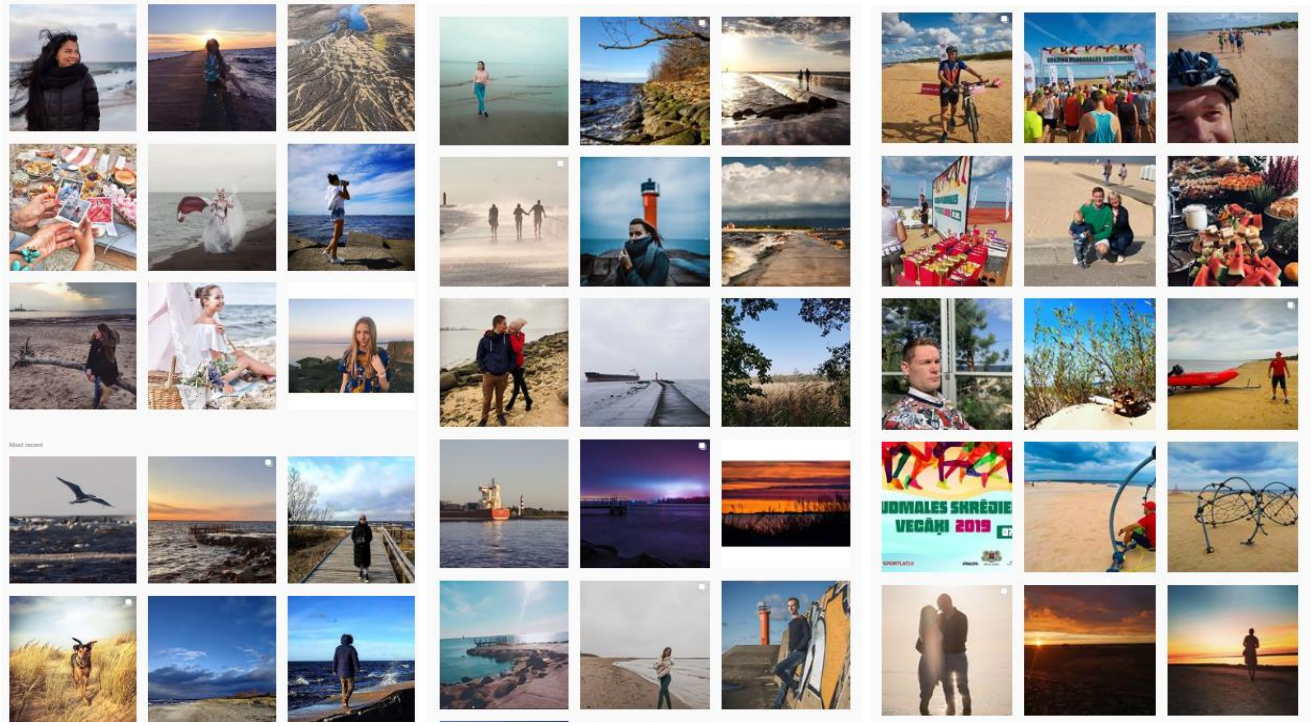
Citas aktivitātes saskaņā ar Piekrastes plānojuma 1. pielikumu[337]. Visas ar publiskās infrastruktūras attīstību saistītās aktivitātes detalizētāk plānojamas, ņemot vērā krasta ģeoloģiskos procesus un projekta "Dabas skaitīšana"[338] ietvaros iegūtos ES nozīmes īpaši aizsargājamo biotopu teritoriālās izplatības un kvalitātes apzināšanas datus.

[337] Pieejams lejupielādei: http://polsis.mk.gov.lv/api/file/file7176177217699516273.DOCX

[338] Darbības programma "Izaugsme un nodarbinātība" 5.4.2. specifiskā atbalsta mērķa "Nodrošināt vides monitoringa un kontroles sistēmas attīstību un savlaicīgu vides risku novēršanu, kā arī sabiedrības līdzdalību vides pārvaldībā" projekts Nr. 5.4.2.1/16/I/001 "Priekšnosacījumu izveide labākai bioloģiskās daudzveidības saglabāšanai un ekosistēmu aizsardzībai Latvijā" jeb "Dabas skaitīšana", informācija par projektu https://www.daba.gov.lv/public/lat/projekti/aktualie_projekti/dabas_skaitisana1/

RĪGAS pilsēta

1. Piekrastes apmeklētāju plūsmas raksturojums

Rg-1. attēls. *Rīgas Mangaļsalas un Vecāķu pludmales apmeklētāju Instagram vietnē ievietotās populārākās un nesenākās bildes ar mirkļbirku #mangalsala, #mangalsalasmols un #vecāķi.*

Avots: Instagram (#mangalsala, n=15 no 3672; #mangalsalasmols=1970 un #vecāķi n=15 no 3524)

1.1. Apmeklētības izvērtējums

Rīgas pilsētas piekrastes apmeklētību raksturo trīs veidu plūsma: vietējo iedzīvotāju un vasarnīcu iemītnieku atpūta pie jūras (galvenā daļa), mazāk vienas dienas apmeklētāji no citām vietām Latvijā un vietējie vai ārvalstu tūristi (zema tūristu mītņu kapacitāte), kuri izvēlas nakšņot pludmalei tuvu esošajās tūristu mītnēs, ko ļoti ietekmē sezonalitāte.

Nakšņotāji tūristu mītnēs

Baltijas jūras piekraste Rīgas pilsētā nav tik aktuāla jūras brīvdienu pavadīšanai, iekļaujot nakšņošanu, kā tas ir lielākajā daļā pārējās piekrastes. Kopā 5 km attāluma no jūras krasta Rīgas teritorijā 2019. gadā ir 24 tūristu mītnes (kopējā kapacitāte 84 numuri, 258 gultasvietas). Daugavas kreisajā krastā Buļļu salā ir seši viesu dzīvokļi, kā arī divi hosteļi (Buļļu salā un Bolderājā) un viena viesnīca Bolderājā, kuru piedāvājums gan nav vērsts uz pludmales atpūtu. Vecāķu un Mangaļsalas pusē līdzīgi — piedāvājums ir nelielas kapacitātes individuālo komersantu (aktuāls jautājums, vai viņi ir reģistrējušies kā saimnieciskās darbības veicēji) brīvdienu māju un viesu dzīvokļu segmentā, kas piedāvā tūristu mītnes lielākoties ar *AirBnB* rezervēšanas platformas starpniecību. Mangaļsalā ir tikai viena brīvdienu māja un viens viesu dzīvoklis. Vecdaugavā un Vecāķos — 13 (kopā nepārsniedzot

100 gultasvietas). Tomēr kopš 2015. gada tirgū ienākušas 16 jaunas tūristu mītnes (pārsvarā viesu dzīvokļi), darbību beigušas četras (sk. Rg-1. tabulu).

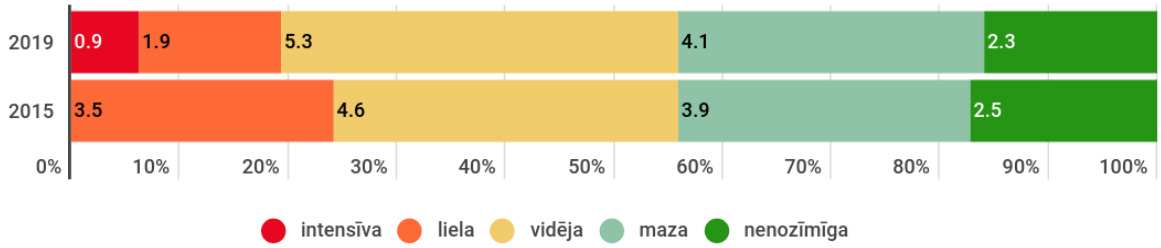
Rg-1. tabula. *Kopējie apmeklētāju plūsmas rādītāji Rīgas pilsētas jūras piekrastē — 2015. un 2019. gada salīdzinājums.*

kritērijs	*vērtība*	
gads	***2019***	***2015***
Tūristu mītņu skaits	24	5
Tūristu mītņu kapacitāte — numuri viesiem	84	17
Tūristu mītņu kapacitāte — gultasvietas	258	36
Vērtētais* tūristu nakšņojumu skaits	10 076	1 406
Reģistrētais apmeklējumu skaits Mangaļsalas Veselības takā kā prioritāri attīstāmās vietas daļā laika posmā no 2019. gada 1. aprīļa līdz 2019. gada 1. septembrim, izmantojot automātiskā skaitītāja datus.	72 432	**609 297

**Aprēķinam izmantots vidējais gultasvietu noslogojums (Latvijas piekrastē ārpus lielajām pilsētām 10,7 % gadā; CSP, 2019). **Apmeklējumu skaita vērtējums 2015. gadā visā Rīgas pilsētas pludmales daļā.*

Pludmales apmeklētāji un piekrastes apmeklētības intensitāte

Rīgas pilsētas Baltijas jūras piekrastes apmeklējumu intensitāte salīdzinājumā ar 2015. gadu palielinās (sk. Rg-2. attēlu). No visas pilsētas teritorijā ietilpstošās piekrastes 0,9 km ir intensīvi apmeklēta, 1,9 km posmā apmeklētība ir liela, 5,3 km — vidējā, bet 4,1 km maz apmeklēta un 2,3 km — apmeklējums ir nenozīmīgs. Koncentrācija notikusi vietās ar labāku piekļuvi un publisko infrastruktūru (sevišķi Vecāķos — sk. Rg-3. attēlu). Apmeklētības intensitāte ir izteikta, salīdzinot ar visas Latvijas jūras piekrastes rādītājiem — pēc maksimālā apmeklētāju skaita dienā uz 1 km. To raksturo šādas vērtības: intensīva (>5000), liela (1000-5000), vidēja (300-1000), maza (100-300), nenozīmīga (<100).

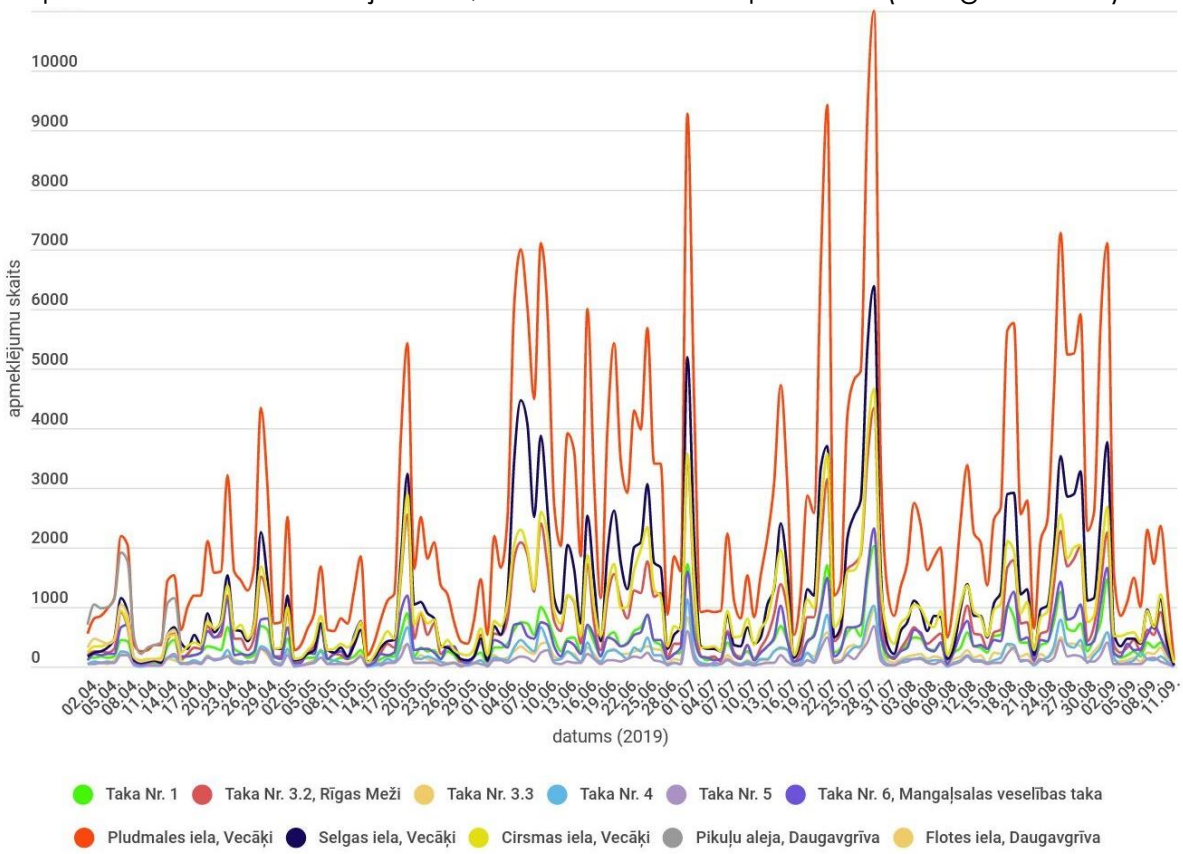

Rg-2. attēls. *Baltijas jūras piekrastes apmeklējumu intensitātes salīdzinājums Rīgā 2015. un 2019. gadā.*

Avots: Nocticus, 2019

Apmeklētība ir liela Vecāķos, kur tas jau vēsturiski tā ir bijis, taču apmeklētība pieaugusi arī Buļļu salā un Mangaļsalā, īpaši pēc tam, kad tur kopš 2018. gada labiekārtota piekļuve pie jūras (sk. Rg-4.attēlu). Lielākais skaits, kas vienas dienas laikā reģistrēts Vecāķu centrālajā piekļuves vietā — Pludmales ielā, ir 10997 28. jūlijā (svētdienā), vēl trīs dienas peldsezonā skaits pārsniedzis deviņus tūkstošus apmeklējumu un citas trīs dienas bijis virs septiņiem tūkstošiem. Nedēļu gada laikā apmeklējumu skaits ir fiziski pārsniedzis vietas pieļaujamo kapacitāti.

Tas ir vēl viens no iemesliem, lai izlīdzinātu apmeklējumu plūsmu, ierīkojot citas atbilstošas vietas tuvākajā apkārtnē. Līdzīgi arī 2015. gadā atpūtnieku blīvums Vecāķos bija augstākais valstī (līdzīgi Dzintaros, kur apmeklētāju ir vēl vairāk, taču tur ir plašāka pludmale). Datu kontrole, uzstādot autonomu skaitītāju Pludmales ielā pirms izejas līdz jūrai, kamēr stacionārais atradās ielas sākumā, parādīja atšķirību apmeklētāju uzvedībā — ikdienā ir vairāki simti cilvēku, kas dodas apmeklēt kādu no kafejnīcām, taču nedodas uz pludmali (sk. Rg-3. attēlu).

Rg-3. attēls. *Apmeklētības dinamika 11 dažādās piekļuves vietās pie jūras Rīgas pilsētas teritorijā 2019. gadā.*

Avots: Rīgas domes Pilsētas attīstības departaments, 2019

Skaitītāji, kas izvietoti Rīgas pilsētas jūras piekrastē, sniedz ieskatu par šīs teritorijas aptuvenu kopējo apmeklējumu (bez deviņām piekļuves vietām, kur reģistrēti apmeklējumi, ir vēl citas iespējas piekļūt jūrai). 2019. gada peldsezonas periodā dienā vidēji pludmalē reģistrēti 7645 apmeklējumi. Lielākais apmeklējumu skaits, kas piekrastē Mangaļsalā un Vecāķos, reģistrēts ar automātiskajiem skaitītājiem vienas dienas ietvaros ir 33 383, vēl piecas reizes apmeklējumu skaits dienā pārsniedzis 20 tūkstošus, bet 24 dienas — virs 10 tūkstošiem. Kopējais skaitītāju reģistrētais apmeklējumu daudzums 163 dienās (mazāk par pusgadu, iekļaujot visu peldsezonu) Rīgā, pamatā tikai labajā Daugavas krastā ir 1 105 937. Vērtējot citas piekļuves vietas pie jūras, tostarp Daugavas kreisajā krastā, Rīgas pilsētas jūras piekrastē ir ap 2 miljoniem apmeklējumu gadā. No tiem puse Vecāķos.

Rg-4. attēls. *Piekrastes publiskā infrastruktūra, apmeklētības intensitāte un slodze uz veģetāciju Rīgā.*

Avots: Jāņa Sēta, Nocticus, 2020

Vienas stundas ietvaros vienlaikus Mangaļsalas un Vecāķu apmeklējumu skaits svārstās no 0 līdz 3694. Pavisam 385 stundas peldsezonas laikā vienlaikus pludmalē reģistrēto apmeklējumu skaits pārsniedz vienu tūkstoti, populārākais diennakts laiks ir pēcpusdienas. Apmeklētāju uzskaitē Mangaļsalas pludmalē, kas tika veikta vizuālu tiešo novērojumu veidā 2019. gada 21. augustā, tika reģistrēti 916 apmeklētāji dienas laikā.

Apmeklētāji citās piekrastes tūristu piesaistēs

Daugavgrīvas cietoksnis ir viens no Daugavas kreisā krasta piekrastes interešu objektiem, kam ir liels apmeklētāju potenciāls. Daugavgrīvas cietoksnis ir nocietinājuma būve, kuras pirmsākumi attiecināmi pat jau uz 17. gadsimtu, bet gandrīz nepārveidots tas ir saglabājies no 18. gadsimta. Tomēr līdz šim, izmantojot cietokšņa resursus, nav radīti pieprasīti komerciāli pakalpojumi. Lielu apmeklētāju skaitu piesaistīja "Senās uguns nakts" publiskais pasākums Vakarbuļļu pludmalē, kas bija iekļauts Latvijas valsts simtgades nacionālajā pasākumu plānā.[339] Mangaļsalā jūras piekrastē un mežainajās piejūras kāpās tiek organizētas zirgu izjādes[340], kas ir pieprasīts pakalpojums, taču nerada lielāko apmeklētāju pieplūdumu. Latvijas Nacionālā vēstures muzeja nodaļā *Dauderi* pilsētas Ziemeļu rajonā 2019. gadā bijuši 2847 apmeklējumi[341], kas ir salīdzinoši maz. Datu par Daugavgrīvas skanstes apmeklējumu, kur agrāk atradās AS *Auda* zvejniecības un novadpētniecības muzejs nav. Pludmale, labiekārtotās takas un Daugavas moli joprojām ir piekrastes galvenās apmeklētāju piesaistes. Apmeklētība ir liela pie Austrumu mola, kas svārstās atšķirīgi no peldsezonas, piemēram, aprīlis un maija sākums ir viens no pīķa mēnešiem, kad nārsta laikā tur ķeras reņģes, kas piesaista simtiem makšķernieku[342] (sk. Rg-5. attēlu). Vienlaikus sabiedriskās ēdināšanas uzņēmumiem Pludmales ielā uzrādās neadekvāti zems apgrozījums (Lursoft, 2020), salīdzinājumā ar reālo apmeklētāju plūsmu, ko uzrāda automātiskie apmeklētāju skaitītāji.

Rg-5. attēls. *Makšķernieki uz Mangaļsalas mola reņģu nārsta laikā.*
Foto: I. Deņisovs, aprīlis, 2020

339 https://www.riga.lv/lv/news/vakarbullu-pludmale-notiks-senas-uguns-nakts?14468
340 http://www.iriss.lv/page/riding
341 https://kulturasdati.lv/lv/muzeji/latvijas-nacionala-vestures-muzeja-nodala-dauderi-
342 https://skaties.lv/zinas/latvija/sabiedriba/mangalsalas-molu-parnemusi-rengu-tikotaji/

Mangaļsala kā prioritāri attīstāmā vieta

Nepilnu piecu kilometru garumā starp Saivas ielu pie Austrumu mola un Vecāķiem Mangaļu pussalas piekrastes daļa ir mežains apvidus bez blīvas pilsētas apbūves. Lielākā skaitā mežainajās kāpās saglabājušās militārās būves vai to paliekas no dažādiem politiskajiem režīmiem. To iepazīšana nav komercializēta, lai arī ir centieni mēģināt to piedāvāt organizētu maršrutu veidā.[343] Dabas parka "Piejūra" teritorija ir atbilstoša rekreācijas vajadzībām un uzsāktie publiskās piekļuves izveides darbi samazinās lielu skaitu stihiski veidojušos taku un smilšaini izbraukātu ceļu, kas pastāv pussalā. Apmeklētāju plūsma peldsezonas laikā koncentrēsies, radot potenciālu sezonālu komercpakalpojumu attīstībai. Rīgā vairāk tiks izmantotas ģeogrāfiskā stāvokļa priekšrocības, primāri veicinot piekļuvi jūrai galvaspilsētas iedzīvotājiem.

1.2. Potenciālās tūrisma nišas

Rīgas pilsētā pludmales ir ļoti augsti noslogotas, pastāvot lielam vietējās rekreācijas pieprasījumam. *Zilā karoga* pludmale Vecāķos ir viegli sasniedzama ar sabiedrisko transportu no Rīgas pilsētas centra (autobuss vai mikroautobuss, taču īpaši ērti, izmantojot kādu no 14 elektriskā pasažieru vilciena reisiem dienā, kas pludmalei tuvāko staciju *Vecāķi* no pilsētas centra sasniedz jau pēc 26 minūtēm. Šādos apstākļos Rīgas pludmalēs peldsezonas laikā sevišķi tiek apkalpoti vietējie apmeklētāji. Daļēji to dažādo pēdējos gados aktivizējusies brīvdienu māju darbība, īpaši Vecāķu rajonā. Lielākas iespējas attīstīt tūrismu ir ārpus peldsezonas laika, izmantojot vieglo piekļuvi jūrai un labo infrastruktūru, arī apstākli, ka Vecāķos augstas kvalitātes kafejnīcas darbojas visu gadu. Tās ir iespējas darījumu tūrisma segmentā, kur var veidot pamudinošus ekskursiju izbraukumus pēc darbsemināriem un konferencēm pilsētas centrā. Lielākas iespējas attīstīt arī piedzīvojumu tūrismu dabā ārpus peldsezonas, izmantojot esošo infrastruktūru dabas parkā "Piejūra". Īpaši pilnveidojot velo-tūrisma iespējas, izbūvējot veloceļu, kas sasaistās ar *EuroVelo 13* velomaršruta trasi. Abi moli un dabas pamatne Vecdaugavā un Daugavgrīvā piemērota putnu vērošanai, moli tiek izmantoti atpūtas makšķerēšanai. Rīga ir saistošs jahtu galamērķis, nākotnē par savdabīgu industriālā mantojuma tūrisma objektu var kļūt Daugavgrīvas bāka un Daugavgrīvas cietoksnis.

2. Pārskats par ilgtermiņa atkritumu slodzi un tās izmaiņām pludmalē

Vērtējot Rīgas pilsētas ilgtermiņa un pārskata perioda jūras piesārņojošo atkritumu datus (sk. Rg-2. tabulu), jāņem vērā daži nosacījumi. Rīgas pilsētā situācija pludmales atkritumu ziņā ir sliktākā visā Latvijas piekrastē. Tas ir pamatoti, tomēr jāņem vērā arī situācija izvērtējuma laukumos. No sākotnēji izvietotajiem trīs laukumiem (Vakarbuļļi, Daugavgrīva, Vecāķi), divos ir kompleksas problēmas, Daugavgrīvas laukums papildu krasta noslodzēm un problēmām atkritumu apsaimniekošanā tomēr parāda arī problēmas ar kanalizācijas sistēmu izplūdēm avāriju vai neatbilstošas infrastruktūras dēļ (piemēram, vates kociņi, kas sastāda lielu daļu no PL24 kategorijas atkritumiem Daugavgrīvas pludmalē), savukārt, Vecāķos ievērojams īpatsvars no atkritumiem ir piesārņojums ar akmeņoglēm, kas tiek izskalotas krastā. Vakarbuļļos situācija ir salīdzinoši laba, ņemot vērā pasākumu

[343] http://www.langaslaivas.lv/mangalsalas-bunkuri.html

kopumu, kas tiek īstenots *Zilā karoga* programmas ietvaros. Tāpat arī, Rīgā, ar mērķi balansēt augstas noslodzes un riska laukumus, lai precīzāk noteiktu vietējo situāciju un palielinātu datu salīdzināmību ar citām pašvaldībām, kopš 2018. gada ir izveidots jauns izvērtējumu laukums — Rītabuļļi pie Lielupes ietekas.

Rg-2. tabula. *Apkopojums par jūras piesārņojošo atkritumu situāciju Rīgā.*

Avots: Vides izglītības fonds, kampaņa Mana Jūra 2019, projekts TJV!

Rīgas pilsēta			
vidējais atkritumu daudzums	*atkritumu vienības/100 m*	370	
plastmasas īpatsvars	*%*	57 %	
ilgtermiņa vērtējums pret labu jūras vides stāvokli	*kategorija*	kritisks	
tendence	*trīs gados*	mainīga	
TOP 1	*vienība(%)*	plastmasas gabali	22 %
TOP 2	*vienība(%)*	plastmasas maisiņi	11 %
TOP 3	*vienība(%)*	cigaretes, izsmēķi un filtri	10 %
TOP 4	*vienība(%)*	cits, neklasificētais, ieskaitot akmeņogles	10 %
TOP 5	*vienība(%)*	papīrs, ieskaitot laikrakstus	9 %
TOP 10 īpatsvars	*%*	82	
indikatīvie avoti (%)	*sauszeme*	84	
	jūra	13	
	neskaidrs	3	
periods	*2012–2015*	313	
	2016–2019	445	
	izmaiņa (%)	+42 %	

Vecāķu pludmalē 2019. gada peldsezonā bijusi stabila ūdens kvalitāte atbilstoši Veselības inspekcijas veiktajām peldvietu pārbaudēm[344] un mikrobioloģiskā piesārņojuma (zarnu nūjiņas un zarnu enterokoki) koncentrācija ūdenī bijusi zema, atbilstoša kvalitatīviem peldūdens normatīviem. Līdzīgs ūdens kvalitātes stāvoklis bijis arī oficiālajā peldvietā Daugavas grīvas kreisajā krastā — Daugavgrīvā un Vakarbuļļos.

3. Antropogēnā slodze uz veģetāciju

Rīgas pilsētas jūras piekraste pēc antropogēnās slodzes uz veģetāciju iedalās četrās daļās: 1,4 km ir ļoti stipri ietekmēta, 4,4 km — stipri ietekmēta, 7,8 km — vidēji ietekmēta un 0,2 km — vāji ietekmēta. Savukārt 0,7 km nav vērtējami, jo atrodas Daugavas grīvas akvatorijā starp moliem (sk. Rg-3. attēlu).

Antropogēnā slodze uz veģetāciju Vecāķos palielinājās jau līdz ar 19. gadsimta beigām, kad pazīstamais mecenāts Augusts Dombrovskis kopā ar citiem Vecmīlgrāvja uzņēmējiem rosināja iedzīvotājiem pirkt zemi un būvēt mājas kāpās — iesākās kūrortpilsētas attīstība. Bet visam tagadējam dabas parkam "Piejūra"

[344] http://www.vi.gov.lv/lv/vides-veseliba/peldudens/peldudens-monitorings

situācija krasi mainījās (strauji pieauga atpūtnieku skaits) pēc 1933. gada, kad atklāja dzelzceļa līniju Rīga–Rūjiena.

Rīgas tuvums, kā arī ļoti attīstīta infrastruktūra (ceļi, stāvvietas, elektriskais vilciens) īpaši vasaras sezonā piesaista ļoti daudz atpūtnieku. Līdz ar to slodze uz biotopiem ir stipra un biotopu stāvoklis kopumā nedaudz pasliktinājies.

Mangaļsalā vietām piekrastē sākušas veidoties embrionālās kāpas. Veiktie pret erozijas pasākumi priekškāpās vērtējami ļoti pozitīvi, vēl vajadzētu kādu skaidrojošu informāciju par tiem. Mols kļūst par arvien populārāku pastaigu vietu (cilvēki iet kājām vai brauc ar divriteņiem jebkurā sezonā), vasarā, protams, slodze uz piekrastes biotopiem līdz pat Vecāķiem ir liela.

Pieaug antropogēnā slodze, gan labiekārtojot lagūnu krastus, gan izmantojot lagūnas makšķerēšanai un rekreācijai. Piemēram, Daugavgrīvā, ierīkojot atpūtas vietas, ir ne tikai noplicināti lagūnu krasti un apkārtējie biotopi, bet pastāv sadzīves atkritumu problēma, kā arī autotransporta radītā piesārņojuma un trokšņu ietekme.

4. Publiskās infrastruktūras izvērtējums

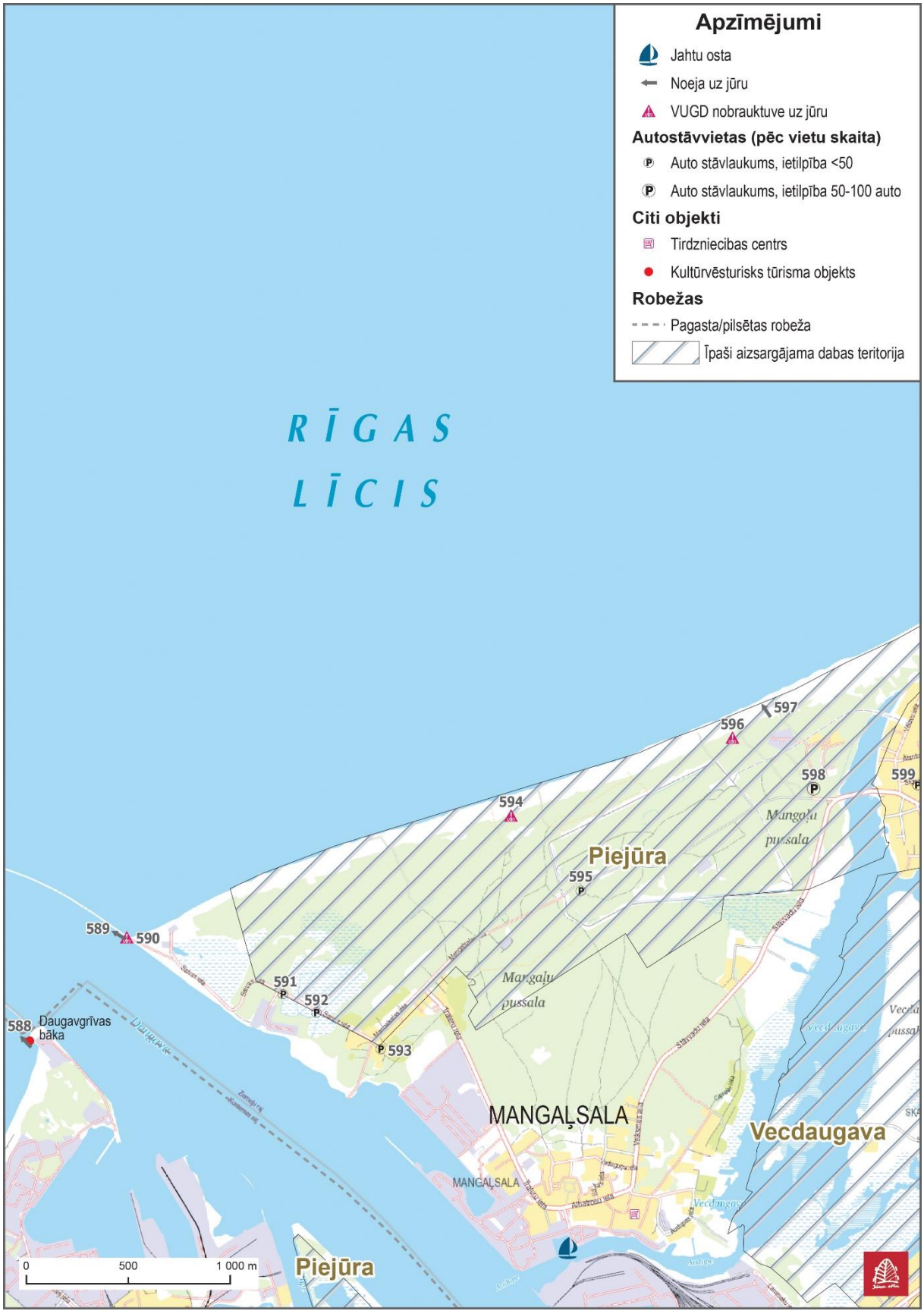
Rīgas pilsēta mērķtiecīgi darbojas ilgtspējīgā jūras piekrastes apsaimniekošanā un ir viena no piecām piekrastes pašvaldībām, kurā izveidotas *Zilā karoga* pludmales. Lai arī joprojām ir problēmas ar augstu atkritumu piesārņojumu, tomēr Rīgas pludmaļu piekļuves un publiskās infrastruktūras ziņā vērojams progress. Pilsētā atbilstoši ***Zilā karoga*** kritērijiem (jau kopš 2008. gada) sertificētas divas jūras peldvietas **— Vecāķos**[345] un **Vakarbuļļos**[346]. *Zilā karoga* kritēriju ieviešana nodrošina visaptverošu pieeju peldvietu apsaimniekošanai, respektējot vides aizsardzības un ilgtspējīgas attīstības nosacījumus, pievēršot lielāku uzmanību vides kvalitātes uzturēšanai, vides izglītībai un bioloģiskās daudzveidības aizsargāšanai. Tā ir atbildīga pašvaldības administrācijas rīcība, akcentējot drošību un vides kvalitāti, kas pieļauj šādas vietas popularizēt plašāk. Šo kritēriju nodrošināšana (iespējams, pat vairāk, nekā pats *Zilā karoga* zīmols) kopā ar publiskās infrastruktūras un piekļuves attīstību ļaus kāpināt šo vietu popularitāti atpūtnieku vidū.

4.1. Infrastruktūras kapacitāte prioritāri attīstāmajā vietā

Zilā karoga pludmales peldsezonas laiks ir no 15. maija līdz 15. septembrim abās pludmalēs. Tomēr kā norāda novērojumi un dati no atpūtnieku aptaujām, arī silta, saulaina maija sākumā cilvēki ir izsalkuši pēc aktivitātēm dabā. Tad Bolderājas pludmale un kāpu zona visā garumā no Daugavgrīvas mola līdz Lielupes ietekai jūrā ir pilna ar atpūtniekiem. "Peldsezona oficiāli vel nav sākusies, bet faktiski jau viss notiek un atpūtniekiem ir vajadzīgas labierīcības, ģērbtuves, atkritumu tvertnes un glābēju atbalsts."

Aktualizētos datus un to salīdzinājumu ar 2015. gada rādītājiem iespējams skatīt Piekrastes ģeotelpiskajos datos, kas pieejami VARAM mājaslapā.[347]

[345] https://www.blueflag.global/show-site?siteId=7092
[346] https://www.blueflag.global/show-site?siteId=7091
[347] http://www.varam.gov.lv/lat/darbibas_veidi/tap/lv/?doc=18794

Rg-6. attēls. *Pārskata karte ar piekrastes publisko infrastruktūru prioritāri attīstāmajā vietā Mangaļsalā.*

Avots: Jāņa Sēta, Nocticus, 2020

Prioritāri attīstāmās vietas lielākā daļa teritorijas atrodas dabas parkā "Piejūra". Pludmales garums starp molu un šaurāko Vecdaugavas vietu pie Vecāķu sākuma ir 4,1 km (sk. Rg-6. attēlu). Pludmalei iespējams aprēķināt pludmales kā konkrētas ietilpības telpas maksimālo pieļaujamo cilvēku skaitu un saistīti ar to — piekļuves infrastruktūras kopējo caurlaidību. Kopējā pludmales platība ir liela — 13,17 ha (131718,04 m²[348]). Vidējais pludmales platums (variē atkarībā no vēja stipruma un virziena vai vietas) ir ap 30 m. Maksimālā pludmales ietilpība, izmantojot slodzes un apmeklētāju rotācijas formulu, ir šāda:

kopējā lietderīgā platība (pludmales laukums) / ar vidējo individuālo standartu dabas parka teritorijā (50 m² pludmales vienam cilvēkam) (131718,04 m : 50)-10 % publiskās telpas = 2371 cilvēks vienlaikus, jeb 7113 vienā dienā.

4.2. Infrastruktūras stāvoklis un kvalitāte prioritāri attīstāmajā vietā

Piekrastes publiskās infrastruktūras stāvokļa kopējais vērtējums Rīgas pilsētā pēc apsekojumiem 2019. gada sezonā novērtēts kā "apmierinošs, taču vajadzīgi uzlabojumi" (1,7 punkti skalā no viens līdz trīs, sk. K-1. tabulu), atzīmējot konkrētas nepilnības. Rīgas piekrastes infrastruktūra iedalās divās daļās: 2018. gadā veidotās takas un publiskās infrastruktūras elementi ir labā stāvoklī, bet senāk veidots labiekārtojums vai vietas ar stihisku apmeklējumu bez vietās bez publiskā labiekārtojuma ir sliktā stāvoklī. Antropogēno slodzi mazinošas infrastruktūras izbūve un rekonstrukcija dabas parkā "Piejūra" (*Natura 2000* teritorija) tika veikta[349] ar mērķi mazināt antropogēno slodzi uz aizsargājamiem biotopiem, nodrošinot bioloģiskās dabas daudzveidības saglabāšanu. Pilnībā slodzes mazināšanas efekts vēl nav izjūtams, taču jau pēc pirmās pilnās peldsezonas ar jaunu infrastruktūru, var novērot apmeklētāju koncentrāciju vietās, kur notikusi infrastruktūras izbūve. Tas gan arī veicinājis jaunas plūsmas radīšanu, piesaistot atpūtniekus vietām, kas ir labi piekļūstamas un īpaši piemērotas tam.

Rg-7. attēls. *Noeja līdz jūrai Mangaļsalā ar slīpumam līdzās ierīkotu koka atbalsta margu atbilstošā augstumā, lai pa to varētu pārvietoties ar ratiņkrēslu.*

Foto: A. Lūse, marts, 2020

[348] Izmērīts aerofoto, izmantojot www.daftlogic.com laukumu aprēķināšanas rīku.

[349] https://www.riga.lv/lv/news/vizualizacija-ka-mainisies-dabas-parks-piejura-daugavgriva-un-mangalsala?14116

Mangaļsalā izbūvēta veselības taka, kas labiekārtota ar āra trenažieriem un atpūtas laukumu, ierīkotas sešas atpūtas takas un aprīkota atpūtas zona pludmalē (koka laipas, informācijas stendi, vingrošanas elementi, āra trenažieri, bērnu rotaļu objekti), ar tajās izvietotiem soliņiem, atkritumu urnām un velosipēdu novietnēm (sk. Rg-7. attēlu). Pirms koka noejām līdz jūrai labiekārtota autostāvvieta (Mangaļsalas ielā 2 un Mangaļsalas ielā 5a), izvietoti vairāki informatīvie stendi, uzstādītas norāžu zīmes. Rīgas pašvaldība ir vienīgā, kuras teritorijā, lai visaptveroši monitorētu apmeklētāju plūsmu piekrastē, ir uzstādīti 11 automātiskie apmeklētāju skaitītāji. Tas ļauj izdarīt secinājumus gan par apmeklētāju izkliedi un antropogēno slodzi, gan par publiskās infrastruktūras izveidē ieguldīto investīciju atmaksāšanos.

Labiekārtotās koka laipas pieejamas cilvēkiem ratiņkrēslos, pie tām ir cietā seguma auto stāvvieta, sausā tualete. Ratiņkrēsla asistents gan ieteicams, jo daži dēļi koka laipai apmeklējuma brīdī bija salauzti un vietām takas slīpums pārsniedz 8 %, ko var būt grūtāk patstāvīgi pievarēt cilvēkam ratiņkrēslā, taču citādi ir atbilstošs labiekārtojums.

5. Operatīvo dienestu piekļuves iespējamība pie jūras prioritāri attīstāmajās vietās

Zilā karoga pludmalēs Vecāķos un Vakarbuļļos peldsezonas laikā darbojas glābšanas dienests, kas nozīmīgi uzlabo kopējo drošības situāciju piekrastē. Līdzīgi drošības pasākumi veikti vēl tikai piecās citās piekrastes pašvaldībās.

Rīgas pilsētas Daugavas kreisajā krastā Buļļu salā pavisam ir piecas piekļuves vietas jūrai. Kāpu smilšainā josla vidēji ir 25 m un tā nav izbraucama pilnpiedziņas smagajai tehnikai. Aiz tās ir cieta seguma pludmale. Ūdenī nolaist iespējams tikai tādu glābšanas laivu, kuru var pieāķēt pie 6x6 "Polaris" kvadricikla vai ugunsdzēsēji glābēji varēs pārvietot to, nesot ar rokām. Nepieciešams piekļuves vietām jūrai kāpu smilšaino joslu nomainīt uz grants segumu. Labākā piekļuves vieta Vakarbuļļu pludmalē ir centrālā noeja līdz jūrai. 300 m asfaltēts ceļš līdz primārajai kāpai un arī kāpu zonā ~30 m iespējams iebraukt jebkura veida tehnikai. Uz vietas No 15. maija līdz 15. septembrim pastāvīgi dežurē Rīgas pašvaldības policijas glābēji ar motorlaivu un kvadraciklu. Pie Bolderājas attīrīšanas iekārtām līdz jūrai varētu viegli nokļūt ar jebkāda veida glābēju tehniku, tikai tur ir aizslēgta barjera. Slēgts, nožogots meža ceļš ir arī pie Bullēnu ielas 100. Uz Daugavgrīvas pludmali ved bruģēts ceļš, kas var būt slēgts ar norobežojošo konstrukciju. Citādi iespējā piekļūt ar jebkuru tehniku. Arī šeit uz vietas no 15. maija līdz 15. septembrim dežurē Rīgas pašvaldības policija ar glābšanas laivu. Vēl viena iespēja piekļūt jūrai ir pa Flotes ielu: zemes ceļš līdz pašai jūrai un arī tālāk kāpu zonā vajadzības gadījumā iespējams iebraukt ar jebkuru tehniku.

Rīgas pilsētas teritorijā Daugavas labajā krastā jūras krasta līnijas garums starp Mangaļsalas molu un Vecāķiem ir 6 km. Saivas ielā pie Mangaļsalas mola ir labs piebraucamais ceļš. Var labi piebraukt gan ar vieglo gan ar smago automašīnu. Sarežģījumi var rasties vasarā, ja piekļuvi ierobežo blīvi novietotās piekrastes vai mola apmeklētāju automašīnas. Mangaļsalā ir pāris meža ceļi, kur piekļuvi traucē gan to smilšainais segums, gan arī norobežojošie šķēršļi kāpu izbraukšanas ierobežošanai. No vides viedokļa tam ir lielāka nozīme tikt saglabātam, ja tiek uzlabota tuvākā cita piekļuves iespēja — pie Vecdaugavas (piekļuve jūrai caur Vēlavu ielu vai Cirsmas ielu). Piekļuvi jūrai traucē betona stabi. Tālāk aiz tiem ir

asfalta segums, kam seko koka dēļu segums. Ja demontētu stabus, būtu iespējams braukt līdz pat koka dēļu segumam tiešā jūras tuvumā. Netālu — Vecāķos no Kāpu prospekta ir cita labākā iespēja operatīvo dienestu transportam piekļūt jūrai. Asfalta segums ir līdz pašai jūrai un piebraukt var ar visa veida transportu. Attiecīgi šajā vietā ir viegli nolaist laivu ūdenī. Līdzīgi viegli piekļūt arī pa Pludmales ielu līdz jūrai, lai arī tur pēdējie 50 m laiva būtu jānes ar rokām. Pastāv iespēja piebraukt tuvāk jūrai arī pa Saulgriežu ielu, lai gan jūra no stāvvietas ir ~150 m. Drošības situāciju Vecāķos palīdz nodrošināt *Zilā karoga* pludmales glābšanas dienests, 6 km posmā ir divas stabilas un ātras piekļuves vietas jūrai, tāpēc, iespējams, jaunas piekļuves vietas nav vajadzīgas, uzturot jau esošās labā tehniskajā stāvoklī.

6. Priekšlikumi vajadzīgajiem pasākumiem situācijas uzlabošanai, lai mazinātu apmeklētāju radīto slodzi uz vidi un pilnveidotu piekrastes publisko infrastruktūru

Daļa priekšlikumu jau izteikti attiecīgajās tematiskajās nodaļās kopā ar problēmu raksturojumu. Šeit vēlreiz īsumā uzsvērti galvenie ieteikumi vajadzīgajiem pasākumiem situācijas uzlabošanai, lai mazinātu apmeklētāju radīto slodzi uz vidi un pilnveidotu piekrastes publisko infrastruktūru. Tie pamatā adresēti pašvaldībai, ja nav minēts citādāk.

Prioritāri attīstāmajai vietai

1. Virzīt Mangaļsalas pludmali uz oficiālās peldvietas statusa piešķiršanu (Līdzvērtīgi Vecāķiem, Daugavgrīvai un Vakarbuļļiem), kas veicina atbildību pret vidi un rūpes par apmeklētājiem un pieļauj plašāku peldvietas popularizēšanu mērķtiecīgai viesu piesaistei, kas arī šobrīd jau tiek darīts. Prioritāri attīstāmā vieta Mangaļsala jau šobrīd atbilst peldvietai[350], kuru apmeklē liels skaits atpūtnieku, tai ir izveidota atbilstoša peldvietas infrastruktūra un veikti labiekārtošanas pasākumi peldēšanās veicināšanai.
2. Baltijas jūras piekrasti vienojošā stratēģiski svarīgākā *aktīvās mobilitātes* starptautiskā velomaršruta *EuroVelo 13* infrastruktūras izbūve, izveidojot drošu savienojumu velotūrismam no Lietuvas uz Igauniju, ko varētu izmantot arī rīdzinieki. Veloceļa izbūve, kā arī sasaiste ar vietējiem velomaršrutiem un tūrisma un viesmīlības pakalpojumiem aktuāla 15,5 km posmā no kopumā 35,7 km velomaršruta garuma Rīgas pilsētā.
3. *Zilā karoga* pludmalei atbilstošu kritēriju pakāpeniska ieviešana Mangaļsalas pludmalei pēc tam, kad iegūts oficiālās peldvietas statuss, nodrošinot augstus vides un drošības standartus. Pludmales sertificēšana sākotnēji nav obligāta, taču nākotnē tas būtu izdarāms, uzsverot atbildīgu rīcību pret vidi, rūpes par atpūtniekiem un izmantojot to vietas zīmolvedībai. Īpaši ņemot vērā, ka publiskā peldvieta atrodas īpaši aizsargājamā dabas teritorijā — dabas parkā "Piejūra".

[350] Atbilstoši MK 2017. gada 28. novembra noteikumiem Nr. 692 par "Peldvietas izveidošanas, uzturēšanas un ūdens kvalitātes pārvaldības kārtību", pašvaldības katru gadu izvērtē informāciju par to teritorijā esošajām peldvietām un var iesniegt Veselības inspekcijā priekšlikumu par peldvietas iekļaušanu oficiālo peldvietu sarakstā

4. Publiskās infrastruktūras tīkla pilnveide, ņemot vērā Aizsargājamo biotopu saglabāšanas vadlīnijas Latvijā[351], integrējot universālā dizaina risinājumus trūkstošajās vietās un izmantojot vienotu vizuālo identitāti ar oriģināliem vietas identitātes akcentiem. Visām noejām līdz jūrai tiek klāt rakstīts arī attālums, bet nosaukums tiek papildināts ar starptautiski saprotamu jūras vai pludmales simbolu.
5. Infrastruktūru peldsezonas atklāšanai izvietot jau pirms maija sākuma brīvdienām, negaidot 15. maiju kā oficiālu peldsezonas darba uzsākšanu. Tas ir laiks, kad liela daļa cilvēku izmanto laiku nokļūšanai pie jūras, īpaši siltos laikapstākļos. Augu aktīvajā veģetācijas periodā tas var radīt nevajadzīgi lielu antropogēnu slodzi uz veģetāciju.
6. Atkritumu apsaimniekošanas uzlabošana publiskajā piekrastes zonā (stāvlaukumi, noejas līdz jūrai, oficiālā peldvieta) — šķirošanai piemērotu atkritumu konteineru izvietošana un apsaimniekošanas regularitāte saistīti ar iepriekš prognozējamiem apmeklētāju plūsmas palielinājumiem peldsezonas laikā (īpaši karstā laikā un brīvdienās). Atkritumu (īpaši vienreiz lietojamo plastmasas trauku un piederumu), kā arī iepakojuma aprites ierobežojumi piekrastes un pludmales publiskajos pasākumos.
7. Mērķtiecīga vides izglītības organizēšana, vides apziņas palielināšana sabiedrībā, iedzīvotāju un apmeklētāju iesaiste publiskās kampaņās, informējot par atkritumu ietekmi un iesaistot sakopšanas iniciatīvās, mazinot antropogēno ietekmi uz vidi, atbildīgu piekrastes apmeklējumu un dabas daudzveidības vērtību respektēšanu.
8. *Natura 2000 teritoriju nacionālā aizsardzības un apsaimniekošanas programmas 2018-2030*[352] īstenošana Rīgas teritorijā — publiskās piekļuves pilnveide, mazinot antropogēno slodzi. Programmas rīcību īstenošana Mangaļsalā kā īpaši aizsargājamās dabas teritorijas daļā.
9. Tūrisma un viesmīlības jomas vai saistīto nozaru uzņēmējdarbībai nepieciešamās atbalsta infrastruktūras izveide un ilgtspējīgas komercprakses risinājumu veicināšana Mangaļsalā un Buļļu salā.
10. Lai atkritumu situāciju Rīgā uzlabotu, būtiski centieni jāiegulda ne tikai pasākumos, kas attiecas uz pludmaļu apsaimniekošanu, bet arī uz upju ienešu riska zonām, kā arī kompleksi pasākumi sanitāro un smēķēšanas atkritumu mazināšanai visā pilsētā (no tehniskiem papildu pasākumiem notekūdeņu attīrīšanas iekārtās vai lietusūdens kanalizācijas sistēmās līdz sabiedrības izglītošanas kampaņām).
11. Mangaļsalas ielas pilnveide ar veloceļa un kājāmgājēju ceļu ērtu pieslēgumu veidošanu prioritāri attīstāmajā vietā. Fortifikācijas un militārā mantojuma būvju pieejamības nodrošināšana, t.sk. valsts nozīmes kultūras pieminekļa "Daugavas grīvas krastu fortifikācijas būvju kompleksa" eksponēšanas nodrošināšana.
12. Militārā mantojuma tūrisma nišas attīstīšana, izmantojot esošo potenciālu (Mangaļsalā un Daugavgrīvā), kas labas piekļuves un pašizskaidrojošas

[351] https://nat-programme.daba.gov.lv/public/lat/publikacijas_un_dokumenti/#vadlinijas
[352] https://nat-programme.daba.gov.lv/public/lat/publikacijas_un_dokumenti/#programma

izziņas veidā var kļūt populārs ārvalstu apmeklējumiem, jo ir relatīvi viegli sasniedzams, turklāt apvienojams ar motīvu apmeklēt jūru dažādās sezonās.

13. Nobrauktuvju starp molu un Vecāķiem piemērotības uzlabošana operatīvajam transportam potenciālo glābšanas darbu veikšanai. Informatīvo zīmju uzstādīšana, iekļaujot informāciju par operatīvo dienestu ierobežotajām iespējām ierasties īsā laika periodā un vēlamo rīcību nelaimes gadījumos

Teritorijai kopumā

14. Daugavas grīvas A mola piekļuves attīstīšana, respektējot vietu kā populāru pastaigu objektu, makšķerēšanas un putnu vērošanas vietu, fotografēšanas un kuģu vērošanas vietu. Autostāvlaukumu pilnveide pirms mola Saivas ielā un Mangaļu ielas galā.
15. Izziņas informācijas pilnveide par Daugavas grīvu un tās apkārtnē esošajiem kuģu vrakiem.
16. Mangaļsalas teritorijas labiekārtošanas turpināšana, bloķējot daļu no stihiski iebrauktajiem ceļiem Mangaļu pussalā starp molu un Vecāķiem, attīstot esošo taku tīklojuma savstarpējo savienojumu, savienošanu ar molu un Vecāķiem kājāmgājēju un velobraucēju vajadzībām.
17. Jau uzstādīto apmeklētāju automātisko skaitītāju ievākto datu ievietošana atvērto datu portālā *Data.gov.lv* plašākai to izmantošanai dažādiem risinājumiem infrastruktūras un pakalpojumu pilnveidē Rīgas piekrastes teritorijā. Datu izmantošana apmeklētāju plūsmas ilgtermiņa monitoringam un turpmāko stratēģisko plānošanas iespēju nodrošināšanai.

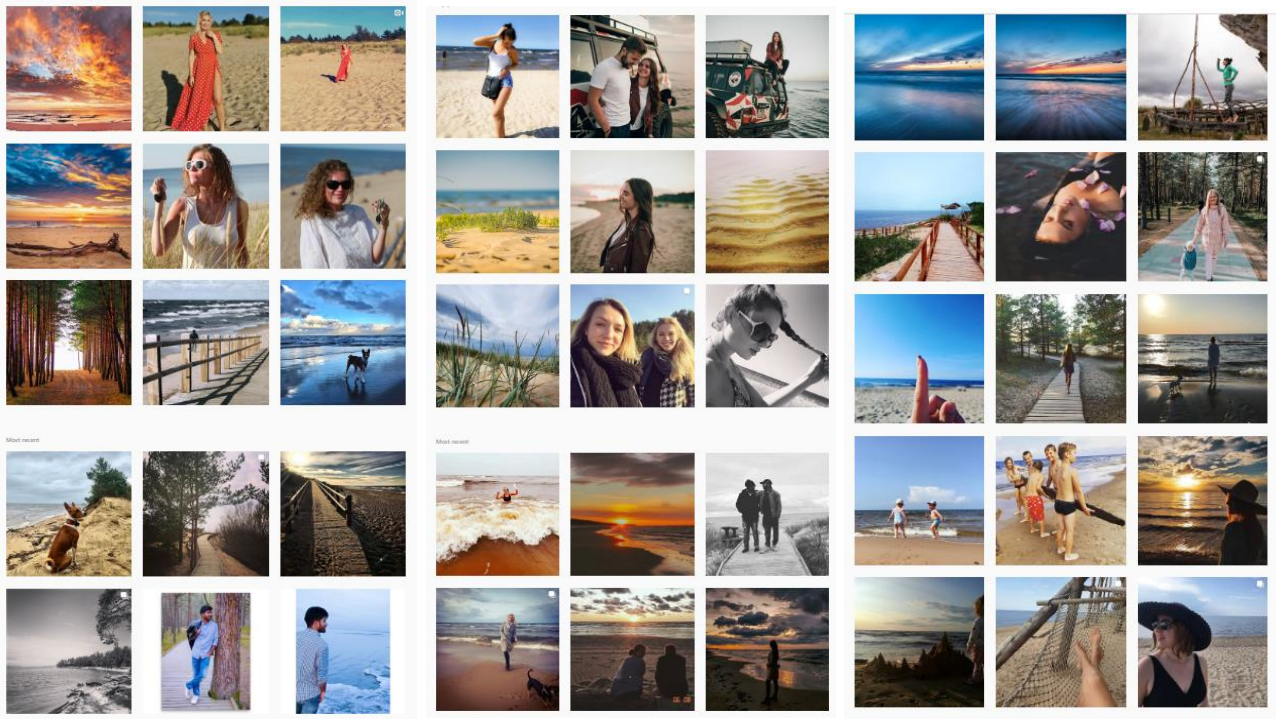
Citas aktivitātes saskaņā ar Piekrastes plānojuma 1. pielikumu[353]. Visas ar publiskās infrastruktūras attīstību saistītās aktivitātes detalizētāk plānojamas, ņemot vērā krasta ģeoloģiskos procesus un projekta "Dabas skaitīšana"[354] ietvaros iegūtos ES nozīmes īpaši aizsargājamo biotopu teritoriālās izplatības un kvalitātes apzināšanas datus.

[353] Pieejams lejupielādei: http://polsis.mk.gov.lv/api/file/file7176177217699516273.DOCX

[354] Darbības programma "Izaugsme un nodarbinātība" 5.4.2. specifiskā atbalsta mērķa "Nodrošināt vides monitoringa un kontroles sistēmas attīstību un savlaicīgu vides risku novēršanu, kā arī sabiedrības līdzdalību vides pārvaldībā" projekts Nr. 5.4.2.1/16/I/001 "Priekšnosacījumu izveide labākai bioloģiskās daudzveidības saglabāšanai un ekosistēmu aizsardzībai Latvijā" jeb "Dabas skaitīšana", informācija par projektu https://www.daba.gov.lv/public/lat/projekti/aktualie_projekti/dabas_skaitisana1/

CARNIKAVAS novads

1. Piekrastes apmeklētāju plūsmas raksturojums

Ck-1. attēls. *Carnikavas novada pludmales apmeklētāju Instagram vietnē ievietotās populārākās un nesenākās bildes ar mirkļbirku #carnikavabeach, #lilastebeach un #carnikavaspludmale.*

Avots: Instagram, februāris 2020 (#carnikavabeach, n=15 no 310; #lilastebeach, n=15 no 286 un #carnikavaspludmale, n=15 no 71)

1.1. Apmeklētības izvērtējums

Carnikavas novada piekrastes apmeklētību raksturo trīs veidu plūsma: vietējo iedzīvotāju un vasarnīcu iemītnieku atpūta pie jūras, vienas dienas apmeklētāji — ceļotāji no Rīgas (sevišķi daudz arī ar vilcienu) un citām vietām Latvijā un mazākā mērā vietējie vai ārvalstu tūristi (zema tūristu mītņu kapacitāte), kuri izvēlas nakšņot Carnikavas tūristu mītnēs, ko ļoti krasi ietekmē sezonalitāte (sk. Ck-1. tabulu).

Nakšņotāji tūristu mītnēs

Carnikavas novadā 2019. gadā darbojas 18 tūristu mītnes. Kopējā tūristu mītņu kapacitāte ir 117 numuri viesiem un 253 gultasvietas (pieejamo gultasvietu skaitā neietverot papildus izvietotās gultasvietas). Lielākā no tām ir *Porto Resort* viesnīca, no kuras ar auto līdz Lilastes stāvlaukumam pie jūras ir 5,2 km (kājām, nedaudz vairāk par 1 km). Kopš 2015. gada izveidotas piecas jaunas tūristu mītnes — brīvdienu mājas (pārdod caur *AirBnB* platformu), bet atšķirīgos laika posmos Carnikavas novadā slēgtas septiņas tūristu mītnes. Carnikava bija pašvaldība, kur līdz 2017. gada 22. novembrim no tūristu mītņu īpašniekiem tika iekasēta nodeva par atpūtnieku un tūristu uzņemšanu (atcelšanas iemesls — no 2013. gada līdz

2017. gada oktobrim nodeva par atpūtnieku un tūristu uzņemšanu ir iekasēta EUR 9,11 apmērā[355]).

Ck-1. tabula. *Kopējie apmeklētāju plūsmas rādītāji Carnikavas novadā, 2015. un 2019. gada salīdzinājums.*

kritērijs	*vērtība*	
gads	***2019***	***2015***
Tūristu mītņu skaits	18	13
Tūristu mītņu kapacitāte — numuri viesiem	117	210
Tūristu mītņu kapacitāte — gultasvietas	253	536
Vērtētais* tūristu nakšņojumu skaits	9 881	20 933
Latvijas rezidentu vienas dienas braucienu skaits uz Carnikavas novadu (CSP aptauja, 2018)	62 285	nav datu
Latvijas rezidentu vairāku dienu braucienu skaits uz Carnikavas novadu (CSP aptauja, 2018)	53 504	nav datu
Vērtētais apmeklējumu skaits gadā prioritāri attīstāmās vietas daļā — Lilastes pludmalē	30 000	**128 787
Reģistrētais apmeklējumu skaits gadā prioritāri attīstāmās vietas daļā — Carnikavas promenāde	83 000	

**Aprēķinam izmantots vidējais gultasvietu noslogojums (Latvijas piekrastē ārpus lielajām pilsētām ir 10,7 % gadā; CSP, 2019).*

***Apmeklējumu skaita vērtējums 2015. gadā visā Carnikavas novada pludmales daļā.*

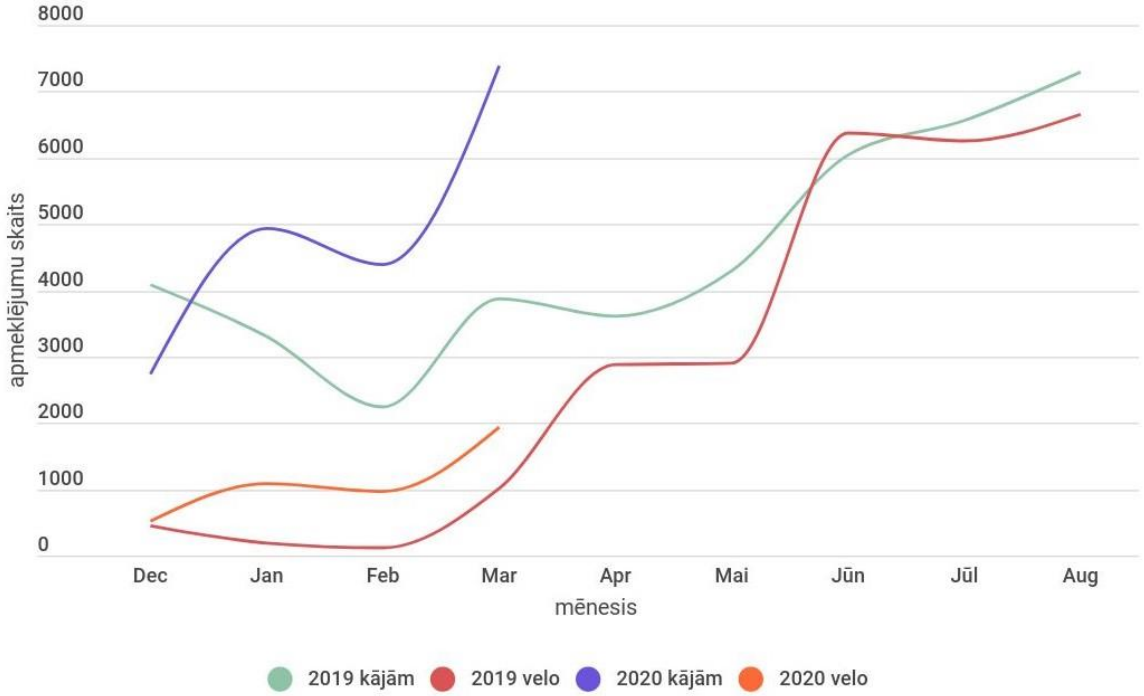
Pludmales apmeklētāji un piekrastes apmeklētības intensitāte

Pludmales apmeklētības mērījumi ir starp uzskatāmākajiem Latvijā, jo Carnikavas promenādē kopš tās atklāšanas (2018. gada decembrī) ir izvietots automātiskais gājēju un velosipēdistu plūsmas skaitītājs, datu kopsavilkumus vizuālā veidā publicējot pašvaldības tīmekļa vietnē[356]. gada laikā apmeklējumu skaits Carnikavas pludmalē pie promenādes sasniedzis ~83 tūkstošus (sk. Ck-2. attēlu). 64 % no visiem apmeklējumiem ir kājāmgājēji, sasniedzot lielāko skaitu 2019. gada augustā un vēl lielāku skaitu 2020. gada martā (*Covid–19* izraisīto mobilitātes ierobežojumu iespaidā). Taču vasarā ir divas līdz trīs reizes lielāks velosipēdistu skaits, nekā 2020. gada netipiski siltajā februārī, arī martā. Vasarā mēnesī pludmalē bijis ap 13 tūkstoši apmeklējumu, bet nevienu mēnesi apmeklējumu skaits nav bijis mazāks par diviem tūkstošiem. Carnikava ir viena no tām pludmalēm, kur velosipēdistu skaits ir ļoti augsts — 2019. gada augustā pārsniedza pat kājāmgājēju skaitu. Daļēji to nosaka samērā lielais attālums, kas veicams līdz jūrai, arī iespēja savienot šo posmu apļveida maršrutos, iekļaujot arī piekļuvi ar elektrisko vilcienu no Rīgas līdz kādai no tuvākajām stacijām. Dienas laikā lielākais skaits velosipēdistu nedaudz pārsniedzis 300. Nedēļas nogalēs tradicionāli ir lielākā apmeklētāju slodze, sasniedzot 30-45 % no visas nedēļas slodzes. Nedēļas dienās izceļas rīta un vakara apmeklējumu laiki, arī pusdienlaiks. Nedēļas nogalēs lielākā apmeklētība ir

[355] https://likumi.lv/ta/id/296201-grozijumi-carnikavas-novada-domes-2011-gada-25-maija-saistosajos-noteikumos-nr-cnd-sn-2011-12-saistosie-noteikumi-par-carnikava

[356] http://www.carnikava.lv/carnikavas-promenades-statistika

pēcpusdienās. Velosipēdisti vidēji pavada mazāku laiku (45 min. līdz 1,5 stundas) pie jūras, kamēr kājāmgājēji 1,5 līdz 3 stundas. Ziemas laikā abās grupās vidējais laiks pie jūras ir mazāks par stundu.

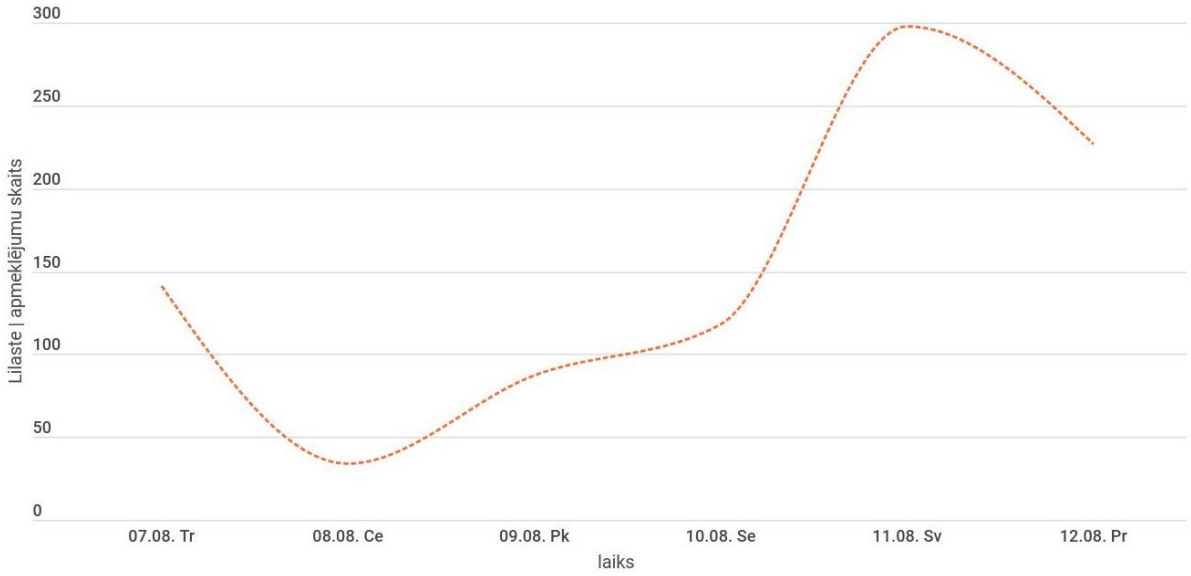

Ck-2. attēls. *Carnikavas jūras piekrastes — promenādes apmeklētība no 2018. gada decembra līdz 2020. gada martam*.*

Avots: Carnikavas pašvaldība, 2020; Nocticus aprēķini

**Laika posmā no 11.09.-19.11.2019. datu nav, jo tika veikti skaitītāja apkopes darbi*

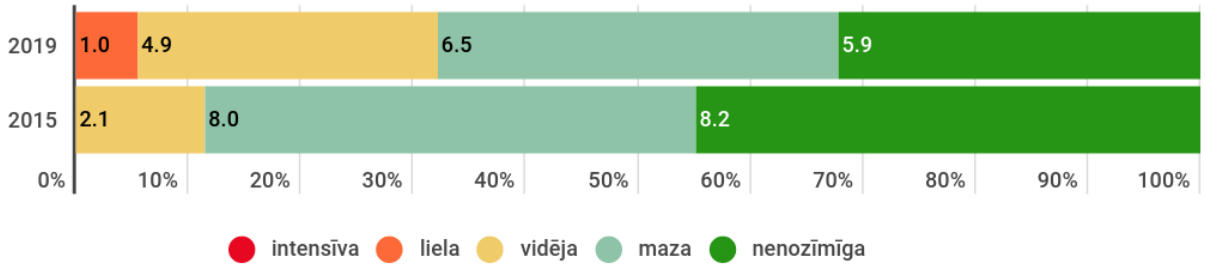
Apmeklētāju uzskaitē Lilastes pludmalē, kas tika veikta vizuālu tiešo novērojumu veidā 2019. gada 19. augustā, tika reģistrēti 279 apmeklētāji dienas laikā. Reģistrējot apmeklējumu skaitu ar automātisko apmeklētāju skaitītāju, sešu dienu laikā uzskaitīti 904 apmeklējumi. Apmeklētība svārstījās no 34 apmeklējumiem līdz 298 apmeklējumiem diennaktī (sk. Ck-3. attēlu). Skaits ir lielāks, jo skaitītājs tika uzlikt uz galvenās takas, taču pastāv divas iespējas nokļūšanai līdz jūrai.

Ck-3. attēls. *Lilastes jūras piekrastes apmeklētība sešu dienu periodā 2019. gada augustā.*

Avots: Nocticus, 2019

Apmeklētības intensitāte Carnikavas novada piekrastē pieaugusi (posmā, kur izbūvēta jauna infrastruktūra — pie Carnikavas promenādes, arī Garciemā pie jaunās dabas takas). Palielinājums ir kategorijā ar lielu un vidēju apmeklējumu daudzumu, attiecīgi samazinoties mazāk apmeklētajai piekrastes daļai (sk. Ck-4. un Ck-5. attēlu).

Ck-4. attēls. *Baltijas jūras piekrastes apmeklējumu intensitātes salīdzinājums Carnikavas novadā 2015. un 2019. gadā.*

Avots: Nocticus, 2019

Lai arī sasniegts apmeklētības pieaugums, ne pilnībā tiek izmantots ekonomiskais potenciāls, apmeklētāju plūsmu saistot ar pakalpojumiem un uzņēmējdarbības veicināšanu. Piemēram, līdz pat 2018. gada peldsezonas beigām Lilastē pie maksas stāvlaukuma (Ziemeļu ielā 28) darbojās vasaras kafejnīca[357], taču 2019. gadā kafejnīcas laukums bija pamests. Carnikavas novada dome šo nekustamo īpašumu nodot iznomāšanai lēmusi novēloti — 2019. gada maija beigās, kad oficiālā peldsezona jau bija sākusies[358], bet izsoles rezultāti apstiprināti tikai 2019. gada novembrī[359], nododot tiesības kompānijai, kura izveidota tikai tā

[357] http://www.carnikava.lv/pasvaldiba/izsoles/834-izsole-lilaste

[358] http://www.carnikava.lv/jaunumi/17-pasvaldiba/3926-dome-lemj-nomat-nekustamo-ipasumu-lilaste-ziemelu-iela-28

[359] http://www.carnikava.lv/pasvaldiba/izsoles/4275-apstiprinati-izsoles-rezultati-ziemelu-ielai-28-lilaste

paša gada septembrī. Līdzīga situācija izveidojās ar Garciema taku, kas izbūvēta pie Eimuru kanāla. Pēc atklāšanas taka tika plaši popularizēta[360], taču uz pašvaldībai piederošās zemes Aizvēju ielas galā pie Eimuru sūkņu stacijas netika izbūvēts plānotais autostāvlaukums. Rezultātā veidojās stihiska atpūtnieku auto novietošana Aizvēju ielā, apkārtējos Garciema kvartālos un arī kāpu zonā, kas turpinājās ar aktīviem vietējo iedzīvotāju protestiem, daudzkārt mainītu auto novietošanas režīmu un ieviestu aizliegumu, pašvaldības policijai aktīvi sodot atpūtniekus par auto novietošanu. Ārī šajā vietā nav neviena komercpakalpojuma, teritorijas plānojumā tas paredzēts kā "klusais ciems" ar savrupmāju apbūvi[361] un tikai stāvlaukuma teritorija ir vienīgā publiskās apbūves zona, kas faktiski par tādu nav kļuvusi. Tas rada nevajadzīgus pārpratumus, atklājot un popularizējot dabas taku[362], auto novietošanas iespējas limitējot līdz minimumam, bet apmeklētājus sodot par tās apmeklēšanu, neveidojot arī loģiskas alternatīvas kaut pagaidu auto novietošanai. Nedrošas auto novietošanas iespējas izveidojušās arī gar Laivu ielas malu Carnikavā, jo jaunā Carnikavas promenāde piesaistījusi lielu apmeklētāju skaitu, kamēr atbilstošas kapacitātes stāvlaukumi vēl nav izveidoti. Teritorijas plānojumā pretim Carnikavas promenādei plānots tikai neliels stāvlaukums, taču daudz lielāks stāvlaukums paredzēts Laivu ielas galā pie Jūras leju pļavām, kur ir daudz stihisku ceļu un šobrīd nav nekādas infrastruktūras (un atkal būs problemātiski tur piesaistīt kādus viesmīlības pakalpojumus). Pat ja tur izveidotu konkrētu labiekārtojumu, tad vajadzēs daudz lielākus resursus infrastruktūras ikdienas apsaimniekošanai tālāk no ciema centra, kas jau šobrīd (īpaši attiecībā uz publiskajām tualetēm peldsezonas laikā) tiek veikts vāji. Carnikavas novadā nav nevienas oficiālas peldvietas[363], kas rada bažas par ūdens kvalitāti līdz ar šādu apmeklētības pieaugumu. Carnikavas novada teritorijas plānojumā 2018.-2028. gadam [364] paredzēta vēl cita piekrastes publiskā infrastruktūra (takas, skatu torņi, veloceļi, stāvlaukumi u. c.), kuras tālākā attīstības gaitā būtu jācenšas jau preventīvi novērst iepriekš aprakstītās apmeklētāju plūsmas vadības kļūdas.

Apmeklētāji citās piekrastes tūristu piesaistēs

Carnikavas novadpētniecības centrs ir populārākā tūristu piesaiste līdzās vairākiem publiskajiem pasākumiem. 2019. gadā tajā reģistrēti 6287 apmeklējumi,[365] no kuriem lielākā daļa maijā, kā arī augustā un septembrī. Lai arī Novadpētniecības centra darbība ir sezonāla, tā apmeklētāji nav tieši saistīti ar vienlaicīgu motivāciju apmeklēt jūru. Nemainīga daļa no apmeklētājiem ir vietējie novada iedzīvotāji, viņu viesi. Arī apmeklētāji no Rīgas vai citām Latvijas vietām, mazāk ārvalstnieku. Novada zīmolpasākums ir tradicionālie Nēģu svētki[366], kas piesaista vietējos, bet arī viesus, starp tiem arī neliela daļa ārzemnieku. Nēģu svētku laikā muzejā viesojās ap

[360] https://www.delfi.lv/turismagids/latvija/foto-garciema-jauna-pastaigu-taka-kas-ved-lidz-jurai.d?id=50658723

[361] Carnikavas novada teritorijas plānojums 2018.-2028. gadam. Funkcionālais zonējums. http://carnikava.lv/images/2019/teritorijas-planojums/1_Funkcionalais_zonejums_10000_3.pdf

[362] http://tourism.carnikava.lv/turisma-karte

[363] http://www.vi.gov.lv/lv/vides-veseliba/peldudens/peldudens-monitorings

[364] http://carnikava.lv/images/2019/teritorijas-planojums/02_aktiv_atput_takas_25000.pdf

[365] O. Rinkus, intervija 2020. gada aprīlī

[366] http://carnikava.lv/sabiedriba/negu-svetki-novada

500 cilvēkiem dienā, bet kopējais svētku apmeklētāju skaits pārsniedz 10000. Tematiski saistīti ar piekrasti ir ik gadu jūlijā notiekošie Zvejnieksvētki, kas pulcē tikai nedaudz mazāk apmeklētāju kā Nēģu svētki. Jūras piekraste piesaista lielāku apmeklētāju skaitu, salīdzinot ar citām tūristu piesaistēm vai publiskajiem pasākumiem. Pastarpināti tā ir īpaši aizsargājamā dabas teritorija — *Natura 2000* teritorija — dabas parks "Piejūra", kas īsti gan netiek pozicionēta kā Carnikavas zīmola daļa, vairāk akcentējot dabas aizsardzību, ne priekšrocības apmeklētājiem. Regulāri Carnikavas novada mežos norisinās orientēšanās sacensības.

Lilaste kā prioritāri attīstāmā vieta

Carnikavas novads ziņojuma rakstīšanas laikā ir starp retajiem (līdzās Ventspils novadam, Medzes pagastam un Nīcas pagastam), kura jūras piekrastē nav izveidota neviena oficiāla peldvieta. Pašvaldība vienlaikus ir iesaistījusies jūras galamērķa "Saviļņojošā Vidzeme" | "*Vidzeme Coast*"[367] kopīgajās tirgvedības aktivitātēs, novada pludmalēs apmeklētāju skaits peldsezonā ir tik liels, ka virzot Lilasti un Carnikavu kā prioritāri attīstāmās vietas tikai likumsakarīgi, reizē atbildīgi pret vidi un apmeklētājiem būtu piešķirt šai piekrastes daļai oficiālās peldvietas statusu[368], vēlāk arī Zilā karoga peldvietas statusu. Tas sniegtu atbilstošu pamatojumu investēšanai piekrastes infrastruktūras attīstībā un turpmākajās vietas mārketinga aktivitātēs. Lilastei ir vajadzīgie priekšnoteikumi, lai tā taptu par kvalitatīvu jūras atpūtas vietu. Tā atrodas dabas parkā "Piejūra", ir ērti sasniedzama ar elektrisko vilcienu un ir asfaltēta piekļuve pa Ziemeļu ielu līdz plašam maksas autostāvlaukumam jūras krastā.

Lilastes jūras malas kafejnīcas vietas nomas līgumā paredzēts, ka nomniekam pie kafejnīcas jāizvieto vismaz divas pārvietojamas tualetes sabiedriskās ēdināšanas pakalpojuma sniegšanas vietas apmeklētāju vajadzībām un jānoslēdz līgums par asenizācijas pakalpojumiem. Sabiedriskās tualetes kopumā ir problemātiska tēma Carnikavas novadā, jo peldsezonas laikā pakalpojums nedarbojās kvalitatīvi. Tālu no pludmales, vairākkārt tualetes bijušas slēgtas karstā peldsezonas dienā.

Prioritāri attīstāmajā vietā pietrūkst ērtu multi-modālu risinājumu — dzelzceļa stacijas sasaistei ar pludmali (tuvākā iespēja iekļauj tikai plašu stihiski veidojušos taku — ceļu ar plašām degradētām mežaino kāpu zonām. Tai pat laikā pludmalē ir norāde izejai uz Lilastes dzelzceļa staciju, kas trūkst citās pludmalēs. Nav arī izveidots ērts un drošs risinājums kājāmgājēju nokļūšanai līdz jūrai no *Via Baltica* ceļmalā esošā lielākā novada viesmīlības uzņēmuma — viesnīcas *Porto Resort* un atpūtas vietām Lilastes ezera krastā.

Carnikava kā prioritāri attīstāmā vieta

Carnikava izveidojusies par prioritāri attīstāmo vietu kā ciems un novada centrs ar lielāko iedzīvotāju skaitu. Lai arī tā centrs atrodas tālāk no jūras un tuvākie stāvlaukumi piekrastē neatrodas tuvāk par vienu kilometru, pieprasījums piekļuvei pie jūras ir ļoti augsts jau vietējā kopienā. To apliecina īstenotais Carnikavas promenādes projekts, kas pierāda lielu apmeklētību ikdienā visā gada ietvaros gan ar kājām, gan īpaši daudz — arī ar velosipēdiem. Pastāvot lielam vietējam

[367] https://www.facebook.com/VidzemeCoast/

[368] https://likumi.lv/ta/id/295404-peldvietas-izveidosanas-uzturesanas-un-udens-kvalitates-parvaldibas-kartiba

patēriņam, pamazām attīstās vietējais tūrisms. Carnikavā ir salīdzinoši maz tūristu mītņu. Daļēji to nosaka novada atrašanās tuvu Rīgai, kas gan nav arguments, lai neveidotos pieprasījums no ārvalstu ceļotājiem vai apmeklētājiem no citām vietām Latvijā. Lielākas attīstības iespējas saistāmas ar Rīgas iedzīvotāju piesaisti, izmantojot elektriskā vilciena līniju un galveno iespēju — veloceļu, kas savienotu Rīgu ar Saulkrastiem. Nozīmīgs apmeklētāju centrs veidojas Gaujas lejtecē Carnikavas novadpētniecības muzejā, kur līdz ar prasmīgu pārvaldību izdevies paaugstināt apmeklētību. Muzeja teritorijā vai tiešā apkārtnē īstenoti vairāki nozīmīgi infrastruktūras attīstības projekti.

1.2. Potenciālās tūrisma nišas

Carnikavas tūrisma attīstība vistiešākajā veidā saistīta ar piekrasti: dabas parku "Piejūra" un jūras resursiem. Galvenā tūristu cilmvieta saistāma ar Rīgas pilsētu, kālabad jānodrošina ērti mobilitātes risinājumi un pieejamība. Galvenokārt tas saistīts ar automašīnām alternatīvu piekļuves veidu attīstīšanu, pirmkārt ar Rīgu savienojošs veloceļš visā garumā cauri novadam, otrkārt — mērķtiecīgi sasaistītas piekrastes apmeklēšanas iespējas no dzelzceļa stacijām. Līdz šim nepilnīgi izmantota *Via Baltica* lielā autobraucēju plūsma, par jūru vai dabas parku "Piejūra" novada teritorijā nav nevienas norādes zīmes. Carnikavai raksturīgs augsts pašpatēriņš, attīstoties vietēji pieprasītiem viesmīlības pakalpojumiem Carnikavā, Lilastē, Garciemā vai citviet pieaugs arī apmeklētāju skaits no Rīgas, kas to izmantos. Piedzīvojumu tūrisms, kas iesaista dabas pamatnes resursus (*Jūrtaka*, *EuroVelo 13* velomaršruta trase) vai dabas izziņas takas rada lielāku pieprasījumu ārpus galvenās peldsezonas. Mazāka daļa apmeklētāju saistīta ar kultūras tūrismu, kas jau iesaista zvejnieku tradīcijas, nēģu tematiku. Mazāk izmantots Rīgas tuvums un saikne ar darījumu tūrismu un pie tā ietilpstošiem motivējošajiem ceļojumiem, kam būtu pamats attīstīties vairāk. Līdzīgi kā citviet piekrastē, attīstīsies arī tūristu mītņu segments, kas līdz šim ir salīdzinoši ar blakus esošajiem Saulkrastiem samērā mazattīstīts.

Ck-5. attēls. *Piekrastes publiskā infrastruktūra, apmeklētības intensitāte un slodze uz veģetāciju Carnikavas novadā.*

Avots: Jāņa Sēta, Nocticus, 2020

2. Pārskats par ilgtermiņa atkritumu slodzi un tās izmaiņām pludmalē

Vērtējot Carnikavas novada ilgtermiņa un pārskata perioda jūras piesārņojošo atkritumu datus (sk. Ck-2. tabulu), jāņem vērā daži nosacījumi. Jāatzīmē pašvaldības jau ieguldītie centieni pludmales un piekrastes apsaimniekošanā, jo izvēlētie risinājumi attiecībā uz pludmales atkritumu apsaimniekošanu uzskatāma par labās prakses piemēru. Tomēr jārēķinās, ka, attīstoties infrastruktūrai, pieaug noslodze, tādēļ pēdējos datus parādās problemātiska situācija vienā no novada izvērtējuma laukumiem — Gaujas ieteka, kas ar mērķi precīzāk parādīt tipisko noslodzi, 2019. gadā tika pārvietots uz jauniekārtoto atpūtas vietu. Jāņem vērā, ka pirmā gada monitorings var atspoguļot vēsturisko uzkrājumu, tomēr ir vērts pievērst uzmanību konkrētās vietas apsaimniekošanas risinājumiem. Nākotnē paredzama vēl viena izvērtējuma laukuma nospraušana Carnikavas novadā (Carnikavas centrs), ņemot vērā aktuālās norises piekrastes apsaimniekošanā un labiekārtošanā.

Ck-2. tabula. *Apkopojums par jūras piesārņojošo atkritumu situāciju Carnikavas novadā.*

Avots: Vides izglītības fonds, kampaņa Mana Jūra 2019, projekts TJV!

Carnikavas novads			
vidējais atkritumu daudzums	*atkritumu vienības/100 m*	148	
plastmasas īpatsvars	*%*	60 %	
ilgtermiņa vērtējums pret labu jūras vides stāvokli	*kategorija*	apmierinošs	
tendence	*trīs gados*	negatīva	
TOP 1	*vienība(%)*	plastmasas gabali/cits	15 %
TOP 2	*vienība(%)*	plastmasas maisiņi	14 %
TOP 3	*vienība(%)*	cigaretes, izsmēķi un filtri	12 %
TOP 4	*vienība(%)*	papīrs, ieskaitot laikrakstus	10 %
TOP 5	*vienība(%)*	papīrs, ēdiena iepakojums	6 %
TOP 10 īpatsvars	*%*	75	
indikatīvie avoti (%)	*sauszeme*	83	
	jūra	12	
	neskaidrs	5	
periods	*2012–2015*	136	
	2016–2019	158	
	izmaiņa (%)	17 %	

Carnikavas novadā nav nevienas oficiālās peldvietas[369], tāpēc 2019. gada peldsezonā nav arī veikti peldvietu ūdens kvalitātes mērījumi attiecībā uz mikrobioloģiskā piesārņojuma koncentrāciju ūdenī.

[369] https://likumi.lv/ta/id/295404-peldvietas-izveidosanas-uzturesanas-un-udens-kvalitates-parvaldibas-kartiba

Kritiski vērtējama neregulāra atkritumu apsaimniekošana peldsezonas laikā, kad liels apmeklētāju pieplūdums ir prognozējams (sk. Ck-6. attēlu) . Lielākoties tie rodas no vasarnīcu iemītniekiem, kurās nakšņotāju skaits peldsezonas laikā krasi palielinās. Nav rasti risinājumi elastīgāka atkritumu savākšanas grafika nodrošināšanai.

Ck-6. attēls. *Publisko sadzīves atkritumu konteineru stāvoklis Garciemā pie Mežciema ielas 2019. gada 7. augusta (trešdiena) vakarā.*

Foto: A. Klepers, augusts, 2019

3. Antropogēnā slodze uz veģetāciju

Carnikavas pagastā jūras piekraste pēc antropogēnās slodzes uz veģetāciju iedalās trīs daļās: 0,5 km — stipri ietekmēta, 6 km — vidēji ietekmēta un 11,6 km — vāji ietekmēta. Savukārt 0,2 km nav vērtējami, jo atrodas Gaujas grīvā (sk. Ck-5. attēlu).

Lilastes piekrastē atsākušas veidoties embrionālās kāpas, Lilastes upes ietekā antropogēnā slodze nav vērtējama kā stipra (jo ir ierobežots apmeklētāju skaits), vairāk biotopus ietekmē dabiskie procesi. Pie Lilastes stāvlaukuma un ierīkotās laipas līdz jūrai šobrīd ir vērojami kāpu biotopu atjaunošanas piemēri erozijas mazināšanai. Dēļu laipa (sk. Ck-7. attēlu) koncentrē apmeklētājus vienuviet, tādējādi atslogo stāvlaukumam tuvumā esošās pelēkās kāpas un priekškāpas.

Kritiski izbraukāti zemes ceļi, radot plašus smilšainus laukumus bez zemsedzes pa ceļam no Lilastes stacijas līdz jūrai.

Savukārt Carnikavā diemžēl gandrīz nav ceļu un stāvlaukumu, zemes ceļš no Laivu ielas līdz piekrastes kāpām arvien vairāk degradē mežainās piejūras kāpas (īpaši jūrai tuvākajā galā), mežs tiek izbraukāts un zemsedze iznīcināta. Kāpu zonā Gaujas virzienā arī daudz nesankcionētu ugunskuru vietu, sadzīves atkritumu. Ļoti nepieciešams sakārtot ceļu un stāvlaukumu infrastruktūra un papildināt vides izglītības informāciju.

Garciemā pie jūras izveidotais auto stāvlaukums ir pavisam neliels, līdz ar to jūru šeit galvenokārt apmeklē tikai vietējie iedzīvotāji un viņu viesi. Vietās, kur iekārtota atpūtas infrastruktūra — laipas, volejbola laukums u. c., slodze uz veģetāciju ir būtiska, tomēr ļoti lokāla. Pateicoties tam, tālākie piekrastes biotopi ir atslogoti.

Rīgas tuvuma dēļ slodze uz dabas parka "Piejūra" dabisko pamatni ir liela un arī turpmāk pieaugs, kas vēl vairāk aktualizē aktīvas un labi pārdomātas infrastruktūras iekārtošanas vajadzību.

Ck-7. attēls. *Lilastes pludmales koka laipa, kas mazina antropogēno slodzi no apkārtnes teritorijām, koncentrējot apmeklētāju plūsmu.*

Foto: A. Klepers, augusts, 2019

4. Publiskās infrastruktūras izvērtējums

No vērtētajiem 60 publiskās infrastruktūras elementiem, kas nodrošina sabiedrības piekļuvi jūrai Carnikavas novadā, 18 no tiem konstatēta nepietiekama kapacitāte. Viena trešā daļa ir ar neapmierinošu kvalitātes stāvokli, bet vēl 15 objektiem stāvoklis vērtēts kā apmierinošs, kam nepieciešami uzlabojumi. Īstenoti vairāki jauni publiskās infrastruktūras projekti (Carnikavas promenādes izbūve, dabas taka līdz jūrai pie Eimuru poldera Garciemā u. c.). Aktualizētos datus un to salīdzinājumu ar 2015. gada rādītājiem iespējams skatīt Piekrastes ģeotelpiskajos datos, kas pieejami VARAM mājaslapā[370].

4.1. Infrastruktūras kapacitāte prioritāri attīstāmajā vietā

Prioritāri attīstāmajām vietām Carnikavas novadā Carnikava (sk. Ck-9. attēlu) un Lilaste (sk. Ck-11. attēlu) iespējams aprēķināt pludmales kā konkrētas ietilpības telpas maksimālo pieļaujamo cilvēku skaitu. Saistīti ar to — arī piekļuves infrastruktūras kopējo caurlaidību.

Prioritāri attīstāmajā vietā Carnikava vienu km garā zonā līdzīgā attālumā uz abām pusēm no Carnikavas promenādes izejas pie jūras (sk. Ck-9. un Ck-10. attēlu) kopējā pludmales platība ir 2,14 ha (21392,07 m²[371]). Pludmales platums variē atkarībā no vietas starp 10 un 20 metriem. To ietekmē vēja stiprums un virziens.

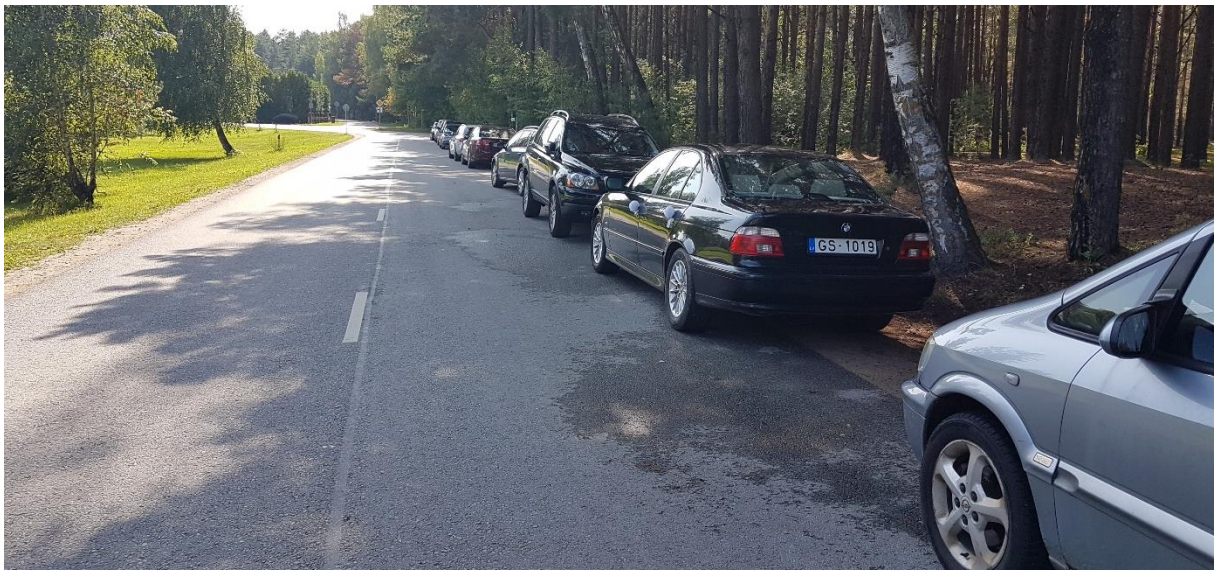
[370] http://www.varam.gov.lv/lat/darbibas_veidi/tap/lv/?doc=18794

[371] Izmērīts aerofoto, izmantojot www.daftlogic.com laukumu aprēķināšanas rīku

Maksimālā pludmales ietilpība, izmantojot slodzes un apmeklētāju rotācijas formulu, ir šāda:

> *kopējā lietderīgā platība (pludmales laukums) / ar vidējo individuālo standartu (50 m² pludmales vienam cilvēkam) (21392,07 m : 50)-10 % publiskās telpas = 385 cilvēki vienlaikus, jeb 1155 vienā dienā.*

Pludmale Gaujas grīvas virzienā ir šaura, tās kapacitāte ir maza. Ieguldījumi tās attīstībā ir lieli. Tāpēc vērts vairāk ieguldīt jau esošo ciemu pludmaļu attīstībā, veicinot vietējo iedzīvotāju dzīves kvalitāti, ko var izmantot arī viesi, kas lielākoties izmanto dzelzceļu nokļūšanai. Lai arī kopējais auto stāvvietu skaits Carnikavas novadā pārsniedz 700 vietas, tomēr pieprasītās vietās auto stāvvietu trūkst. Lai arī Carnikavas promenādi lielākoties izmanto vietējie iedzīvotāji rekreācijas nolūkiem, tomēr liela daļa novada vai kaimiņu novadu iedzīvotāju ierodas ar automašīnām, kurām nav konkrētas stāvvietas. Lai arī tā ir paredzēta pie Laivu ielas virzienā uz muzeja pusi (sk. Ck-9. attēlu), līdz šim nav izbūvēta. Auto novietošana brauktuves daļā nav droša (sk. Ck-8. attēlu). Līdzīga situācija, ar daudz kritiskākām sekām vairākos turpinājumos izveidojusies pie Garciemā dabas takas, kur stāvlaukuma izbūve pat tikusi uzsākta, taču tas nav īstenots, radot lielu haosu, radot neapmierinātību gan vietējo iedzīvotāju vidū, gan apmeklētājiem, liekot cīnīties ar infrastruktūras neizbūvēšanas sekām pašvaldības policistiem.

Ck-8. attēls. *Automašīnu novietošana garā rindā gar ceļa malu pie Carnikavas promenādes, kur nav izbūvēts auto stāvlaukums.*

Foto: A. Klepers, augusts, 2019

Ck-9. attēls. *Pārskata karte ar piekrastes publisko infrastruktūru prioritāri attīstāmajā vietā Carnikavā.*

Avots: Jāņa Sēta, Nocticus, 2020

Ck-10. attēls. *Carnikavas promenādes noslēgumā izveidotā nojume ar elektrības pievadu viedtālruņu u.c. elektrisko ierīču uzlādēšanai.*

Foto: A. Klepers, augusts, 2019

Prioritāri attīstāmajai vietai Lilastē (sk. Ck-11. attēlu) arī iespējams aprēķināt pludmales kā konkrētas ietilpības telpas maksimālo pieļaujamo cilvēku skaitu. Saistīti ar to — arī piekļuves infrastruktūras kopējo caurlaidību. Vienu km garā zonā līdzīgā attālumā uz abām pusēm no Lilastes galvenās izejas pie jūras kopējā pludmales platība ir 2,72 ha (27189,02 m²[372]). Tas ir vairāk, nekā Carnikavā, jo pludmale ir platāka. Pludmales platums variē atkarībā no vietas starp 10 un 20 metriem. To ietekmē vēja stiprums un virziens. Maksimālā pludmales ietilpība, izmantojot slodzes un apmeklētāju rotācijas formulu, ir šāda:

kopējā lietderīgā platība (pludmales laukums) / ar vidējo individuālo standartu (50 m² pludmales vienam cilvēkam) (27189,02 : 50)-10 % publiskās telpas = 489 cilvēki vienlaikus, jeb 1467 vienā dienā.

EuroVelo veloinfrastruktūra Vidzemes piekrastē kopumā ir salīdzinoši vairāk attīstīta, izmantojot projekta "Velomaršrutu tīkla attīstība un uzlabošana Centrālbaltijas teritorijā (*Central Baltic Cycling*)" resursus. Rezultātā ir daļēji marķēts *EuroVelo 13* Vidzemes piekrastes posms (uzstādot velomarķējuma zīmes), izveidotas 16 velonovietnes un uzstādīti 12 veloinformācijas stendi — vairāki no šiem infrastruktūras elementiem arī Carnikavas novadā. Taču joprojām nav izbūvēts novadu šķērsojošs veloceļš vai atbilstoša atdalošā velojosla platāku ceļu vai ielu situācijā, kas rada risku braucēju drošībai, trūkst pārdomātas sasaistes ar sabiedrisko transportu velosipēdu ērtai pārvadāšanai (vilcieni ir ērti velo pārvadāšanai), taču pietrūkst savienojošo risinājumu starp novada dzelzceļa stacijām un jūru.

[372] Izmērīts aerofoto, izmantojot www.daftlogic.com laukumu aprēķināšanas rīku

Ck-11. attēls. *Pārskata karte ar piekrastes publisko infrastruktūru prioritāri attīstāmajā vietā Lilastē.*

Avots: Jāņa Sēta, Nocticus, 2020

4.2. Infrastruktūras stāvoklis un kvalitāte

Piekrastes publiskās infrastruktūras stāvokļa kopējais vērtējums Carnikavas novadā pēc apsekojumiem 2019. gada sezonā novērtēts kā "apmierinošs, taču vajadzīgi uzlabojumi" (2,2 punkti skalā no viens līdz trīs, sk. K-1. tabulu), atzīmējot konkrētas nepilnības. Ar šādu vērtējumu tas ir sliktākais publiskās infrastruktūras stāvoklis Vidzemes piekrastē. Ir arī pilnīgi no jauna veidota kvalitatīva infrastruktūra, liela daļa atklāta pēdējos divos gados (sk. Ck-12. attēlu).

Ck-12. attēls. *Jaunuzceltais kājāmgājēju un velobraucēju tilts no Kuģu ielas uz novadpētniecības muzeju pāri Vecgaujai.*

Foto: A. Klepers, augusts, 2019

Neapmierinošs tehniskais stāvoklis vai infrastruktūras elementu kvalitāte konstatētā vairākās vietās visā novada teritorijā (piemēram, noejas līdz jūrai pie Kalngales pludmales, Garciema stacijas autostāvlaukums, autostāvlaukums Mežciema ielas galā, piekļuve pie jūras Garupes ielas galā, autostāvlaukums Carnikavā Laivu ielā, nobrauktuve līdz jūrai pie Gaujas ietekas jūrā labā krasta no Garezeru ielas, autostāvlaukums pie dzelzceļa pārbrauktuves dabas parka "Piejūra" robežas tuvumā, piekļuve jūrai Lilastes ielā no Ziemeļu Garezera puses, dzelzceļa pārejas vieta, glābšanas dienestiem nobrauktuve un piekļuve jūrai Lilastē, Ziemeļu ielas galā, noeja līdz jūrai no Lilastes stacijas, Ummja apkārtnes takas u.c. Daudz stihisku

taku pastāv mežainajās piejūras kāpās Legzdiņu kalna apkārtnē, citviet dabas parkā "Piejūra".

Apmierinošs stāvoklis, kur nepieciešami uzlabojumi, arī identificēts vairākās vietās. Citustarpā Kalngales stacijas autostāvlaukums, autostāvlaukums pie Eimura kanāla, Mežciema ielas turpinājuma noeja, autostāvlaukums Garupes ielā 12, Garupes pludmales labiekārtojums, velomaršruta turpinājums no Lilastes ceļa, autostāvlaukums Lilastē u.c.

Kritiski risināms jautājums ir ar atbilstošas kvalitātes tualešu izvietošanu – līdz šim vienīgā labi uzturētā tualete ir Carnikavas promenādes galā pirms izejas līdz jūrai. Pludmalē tualešu trūkst, bet atsevišķās izvietotās tualetes pie mazajām autonovietnēm Garciemā, Garupē u.c. arī peldsezonas laikā bieži izrādījušās slēgtas vai neatbilstoši apsaimniekotas. Nav grūti izrēķināt, kur paliek (kāpu zona vai jūra) 150 tūkstošu pludmales viesu gadā neesošais tualetes apmeklējuma rezultāts. Piemērs šo vietu sakārtošanai būt ņemams no sistemātiskas piekrastes tualešu izveides Engures novadā.

5. Operatīvo dienestu piekļuves iespējamība pie jūras prioritāri attīstāmajās vietās

Carnikavas novada teritorijā ir četras piekļuves vietas jūrai, ko var izmantot operatīvo dienestu transports. Pārvietoties pa pludmali Carnikavas novadā nav iespējams. Kāpu smilšainā josla vidēji ir no 500–1000 m un tā pamatā nav izbraucama smagajai tehnikai ar pilnpiedziņu. Nolaist ūdenī ir iespējams glābšanas laivu, kuru glābēji var pārvietot, nesot ar rokām.

Viena piekļuve ir Garciemā no P1 ceļa pagrieziena uz Mežciema ielu. 1,5 km garumā ir asfalta segums, bet pēdējie 200 m ir zemes ceļš, izbraucams visa veida tehnikai. Laivu jānes ar rokām pēdējā 50 m posmā. Otra piekļuve ir Carnikavā no Jūras ielas, turpinot ceļu pa Laivu ielu. Braucot pa Laivu ielu, 400 m ir asfalts, tad 1000 m grants segums, tad 1200 m ir šaurs un smilšains zemes ceļš, kas ir izbraucams tikai ar pilnpiedziņas vieglo automašīnu. Pēdējā posmā laiva jānes ~20 m. Šo posmu ar slikto ceļu gan var aizstāt ar laivas ielaišanu Gaujā pie Carnikavas muzeja un tad nokļūstot jūrā caur Gaujas grīvu.

Gaujas labajā krastā ir piekļuve jūrai ir pa Dzirnupes ielu, tālāk pa Skautu ielu. Dzirnupes iela līdz Skautu ielai ir 5000 m gara un asfaltēta. Skautu iela līdz pludmalei ir 2500 m gara — šaurs zemes ceļš cauri mežam. Izbraucams visa veida tehnikai, taču pēdējie 100 m laivu jānes ar rokām.

Prioritāri attīstāmajā vietā — Lilastē operatīvo dienestu piekļuves iespējamība pie jūras ir pa Ziemeļu ielu. Līdz pludmalei ~1000 m garumā ir asfaltēts ceļš, kas viegli izbraucams visa veida tehnikai — līdz stāvlaukumam. No asfaltētā laukuma 50 m laivu jānes ar rokām pāri uzkalnam pa vienu no divām koka laipām pludmales virzienā.

VUGD apsekojumos nav apskatīta iespēja glābējiem laivu nolaist Gaujā pie laivu piestātnēm Carnikavā līdzās Carnikavas novadpētniecības muzejam. Tas varētu aiztaupīt resursus garu zemes ceļu pielāgošanai operatīvajam transportam un nebūtu jānes glābēju laiva ar rokām, ietaupot laiku.

2018. gada 1. decembrī tika atklāta Carnikavas promenāde, kas īstenota specifiskā atbalsta mērķa 5.4.1.1. pasākuma "Antropogēno slodzi mazinošas infrastruktūras izbūve un rekonstrukcija *Natura 2000* teritorijās" projekta ietvaros ar Eiropas Reģionālās attīstības fonda atbalstu. Taisna gājēju un velobraucēju ceļš ar betona plātņu segumu savieno Laivu ielu un pludmali divu kilometru garumā. Promenādes malās izveidotas piecas atpūtas vietas ar soliņiem, velostatīviem un atkritumu urnām, takas galā pirms kāpu zonas novietota tualete, kas darbojas vasaras sezonā. Papildus izvietota veselības takas informācija ar aicinājumu vingrot dabā un ir iebūvēts apmeklētāju skaitītājs, lai varētu novērtēt, cik daudz apmeklētāju izmanto taku, kā arī novērot dabas parka apmeklētāju sezonālo intensitāti un antropogēno slodzi dabas parkā.

6. Priekšlikumi vajadzīgajiem pasākumiem situācijas uzlabošanai, lai mazinātu apmeklētāju radīto slodzi uz vidi un pilnveidotu piekrastes publisko infrastruktūru

Daļa priekšlikumu jau izteikti attiecīgajās tematiskajās nodaļās kopā ar problēmu raksturojumu. Šeit vēlreiz īsumā uzsvērti galvenie ieteikumi vajadzīgajiem pasākumiem situācijas uzlabošanai, lai mazinātu apmeklētāju radīto slodzi uz vidi un pilnveidotu piekrastes publisko infrastruktūru. Tie pamatā adresēti pašvaldībai, ja nav minēts citādāk.

Prioritāri attīstāmajai vietai Lilastē

1. Virzīt Carnikavas pludmali un Lilastes pludmali uz oficiālās peldvietas statusa piešķiršanu[373], kas veicina atbildību pret vidi un rūpes par apmeklētājiem un pieļauj plašāku peldvietas popularizēšanu mērķtiecīgai viesu piesaistei. Prioritāri attīstāmā vieta gan Carnikavā, gan Lilastē atbilst peldvietai, kuru apmeklē liels skaits atpūtnieku, tai ir atbilstoša peldvietas infrastruktūra un veikti labiekārtošanas pasākumi peldēšanās veicināšanai.
2. *Zilā karoga* pludmalei atbilstošu kritēriju pakāpeniska ieviešana Lilastes pludmalē pēc tam, kad iegūts oficiālās peldvietas statuss, nodrošinot augstus vides un drošības standartus. Pludmales sertificēšana sākotnēji nav obligāta, taču nākotnē tas būtu izdarāms, uzsverot atbildīgu rīcību pret vidi, rūpes par atpūtniekiem un izmantojot to vietas zīmolvedībai, kā platības ziņā lielāko pludmali ar labāku infrastruktūru — pozicionēt tādējādi šo kā galveno novada peldvietu.
3. Droša infrastruktūra kājāmgājējiem un velobraucējiem nokļūšanai pie jūras no Lilastes ezera un tā krastos esošajām tūristu mītnēm.
4. Sezonālas pludmales kafejnīcas darbības veicināšana tam paredzētajā vietā platformā uz kāpas vaļņa pie maksas stāvlaukuma.

Prioritāri attīstāmajai vietai Carnikavā

[373] Atbilstoši MK 2017. gada 28. novembra noteikumiem Nr. 692 par "Peldvietas izveidošanas, uzturēšanas un ūdens kvalitātes pārvaldības kārtību", pašvaldības katru gadu izvērtē informāciju par to teritorijā esošajām peldvietām un var iesniegt Veselības inspekcijā priekšlikumu par peldvietas iekļaušanu oficiālo peldvietu sarakstā

5. Carnikavas promenādes droša autostāvlaukuma un gājēju ceļa risināšana nokļūšanai līdz jūras promenādes savienojumam, sasaiste ar Carnikavas muzeju un lielāka sasaiste ar komercpakalpojumiem.
6. Datus no apmeklētāju skaitītāja Carnikavas promenādē regulāri publicēt Latvijas Atvērto datu portālā https://data.gov.lv/lv kā metadatus, ko iespējams daudzveidīgāk izmantot dažādos pētījumos.

Teritorijai kopumā

7. Baltijas jūras piekrasti vienojošā stratēģiski svarīgākā *aktīvās mobilitātes* starptautiskā velomaršruta *EuroVelo 13* velomaršruta infrastruktūras izbūve, izveidojot drošu savienojumu velotūrismam no Lietuvas uz Igauniju, ko varētu izmantot arī vietējie iedzīvotāji. Veloceļa izbūve, kā arī sasaiste ar vietējiem velomaršrutiem un tūrisma un viesmīlības pakalpojumiem, kā arī pludmali aktuāla visā novadā kopumā, pieslēdzoties savienojumiem ar Rīgu un Saulkrastu novadu, arī dzelzceļa stacijām.
8. Garciema stāvlaukuma izbūve pie Eimuru kanāla, nodrošinot adekvātu piekļuvi jaunuzceltajai takai. Publisko stāvlaukumu pie noejām līdz jūrai Garupē un Garciemā pilnveide.
9. Multi-modālu ērtu vieglās mobilitātes risinājumu attīstīšana savienojumos ar dzelzceļa stacijām — kājāmgājēju un veloceļi līdz jūrai, kā arī droša pārvietošanās un velostāvietas. (Prioritāte Lilastes stacijai un noejai līdz jūrai).
10. Publiskās infrastruktūras tīkla pilnveide, ņemot vērā Aizsargājamo biotopu saglabāšanas vadlīnijas Latvijā[374], integrējot universālā dizaina risinājumus trūkstošajās vietās un izmantojot vienotu vizuālo identitāti ar oriģināliem vietas identitātes akcentiem.
11. Piekrastes tualešu sistēmas pilnveide, kas šobrīd Carnikavas novadā peldsezonas laikā ir neapmierinošā stāvoklī (pārvietojamās tualetes ir par maz, tās atrodas tālu no pludmales, ir bijušas aizslēgtas, netiek regulāri apsaimniekotas). Risināt ar vairāku stacionāru tualešu izbūvi (kā pie promenādes) ar pieslēgumu ciemu kanalizācijas tīklam. Piemēram, pie Eimuru kanāla stāvlaukumu, Garupē un Lilastē.
12. Atkritumu apsaimniekošanas uzlabošana publiskajā piekrastes zonā (stāvlaukumi, noejas līdz jūrai, oficiālā peldvieta) — šķirošanai piemērotu atkritumu konteineru izvietošana un apsaimniekošanas regularitāte saistīti ar iepriekš prognozējamiem apmeklētāju plūsmas palielinājumiem peldsezonas laikā (īpaši karstā laikā un brīvdienās). Atkritumu (īpaši vienreiz lietojamo plastmasas trauku un piederumu), kā arī iepakojuma aprites ierobežojumi piekrastes un pludmales publiskajos pasākumos.
13. Mērķtiecīga vides izglītības organizēšana, vides apziņas palielināšana sabiedrībā, iedzīvotāju un apmeklētāju iesaiste publiskās kampaņās, vietējo ekoskolu programma, informējot par atkritumu ietekmi un iesaistot sakopšanas iniciatīvās, mazinot antropogēno ietekmi uz vidi, atbildīgu piekrastes apmeklējumu un dabas daudzveidības vērtību respektēšanu.

[374] https://nat-programme.daba.gov.lv/public/lat/publikacijas_un_dokumenti/#vadlinijas

14. Taku tīkla optimizācija dabas parkā "Piejūra" pārvirzot plūsmas uz labiekārtotām noejām līdz jūrai, mazinot plūsmas lielākajā daļā no blīvā taku tīklojuma, kas nav funkcionāli nepieciešams.
15. Apmeklētāju monitoringa un labāka plūsmas pārvaldības ieviešana, primāri prioritāri attīstāmajās vietās un citās vietās.
16. Lilastes maksas stāvlaukuma automatizēšana ar iespēju viegli norēķināties maksas automātos, papildus ieviešot skaidrojumu, ka tādējādi tiek maksāts par publisko infrastruktūru, taku uzturēšanu, tīras vides un dabas aizsardzības nodrošināšanu. To veidot kā saistītu stāvlaukumu sistēmu (tuvākie pie jūras ir par maksu, attālākie bez maksas). Pie iebraukšanas pilsētā redzams kopējais stāvlaukumu izvietojums un attālums līdz jūrai.
17. Koncentrējoties uz kvalitātes nodrošināšanu un apsaimniekošanas pasākumiem jau izveidotajās piekļuves vietās jūrai un esošo problēmu atrisināšanu kvalitatīvas publiskās infrastruktūras integrētiem risinājumiem, kā arī mazināt cilvēku plūsmu Gaujas grīvas virzienā (attīstībai nepieciešamas lielas investīcijas, grūti apsaimniekot — jo tālu, palielināts spiediens uz aizsargājamās dabas teritorijas stratēģiski svarīgu zonu — Jūraslejas pļavām un Gaujas grīvu, izkliedēta publika, neveicinot sasaisti ar komercpakalpojumiem).
18. Plaši izvērst brīvprātīgo koordinēšana dabas parka "Piejūra" piekrastes infrastruktūras uzturēšanas un sabiedriskā monitoringa darbu veikšanai. Īpaši iesaistot aktīvus Rīgas pilsētas seniorus, veicinot viņu socializēšanos, veselīgu dzīves veidu un iesaisti sabiedriski nozīmīgā darbā. Vienoties ar AS "Pasažieru vilciens" par izdevīgākiem nosacījumiem brīvprātīgo nokļūšanai līdz Carnikavas novada stacijām brīvprātīgo darbu veikšanai.
19. Tūrisma un viesmīlības jomas vai saistīto nozaru uzņēmējdarbībai nepieciešamās atbalsta infrastruktūras izveide un ilgtspējīgas komercprakses risinājumu veicināšana Lilastē, Garciemā un Carnikavā.
20. Vienota vides labiekārtošanas un publiskās infrastruktūras attīstības sistēmas izveide ar Vidzemes jūras piekrastei raksturīgiem identitātes akcentiem un pārskatāmi organizētu mikro-mobilitāti, ērti spējot orientēties no viena publiskās infrastruktūras objekta uz cietiem — nefragmentējot infrastruktūras elementus, bet veidojot tos sasaistē ar viesmīlības pakalpojumiem pēc visaptverošas un niansēs pārdomātas pakalpojuma dizaina pieejas (vairāk skatīt pirmā ziņojuma 4.5. nodaļu).
21. Publiskās infrastruktūras pielāgošana jaunajiem mobilitātes risinājumiem (elektrodzinēju auto, elektroskūteri u. c.), prioritāri attīstot vieglās mobilitātes (velo, sasaiste ar sabiedrisko transportu, kājāmgājēju u. tml.) savstarpēji integrētus risinājumus.
22. Tūrisma produktu kvalitātes, starptautiskuma un eksportspējas veicināšana galamērķa potenciāla izmantošanai, precīzāk pielāgojoties lielajai starptautiskajai plūsmai, kas tikai daļēji izmanto Carnikavas novada piekrastes tūrisma pakalpojumus. Izmaiņas pārvaldībā, pārejot no novada TIC uz aktīvu galamērķa pārvaldes organizāciju.
23. Infrastruktūras objektu (autostāvlaukumu, noeju un tualešu) ciešāka sasaiste ar vietējiem (tostarp sezonāliem) viesmīlības pakalpojumiem, palielinot lielāku ekonomisko ietekmi.

24. Kā papildu pasākums būtu vērtējamas rīcības, kas novērš un samazina jūras piesārņojošo atkritumu upju ieneses (notekūdeņu sistēmas, labiekārtotās vietas pie Gaujas, sezonālo aktivitāšu ietekmes samazināšana). Arī augstais smēķēšanas atkritumu īpatsvars norāda uz nepieciešamību rast apsaimniekošanas un/vai pastiprinātas kontroles risinājumus.
25. Ilgtspējīgu un saskanīgi integrētu publiskās infrastruktūras risinājumu attīstīšana ar augošajiem Pierīgas ciemiem, veicinot multi-modālu risinājumu attīstīšanu mobilitātes dažādošanai, ērtai piekļuvei dabas parkā "Piejūra".

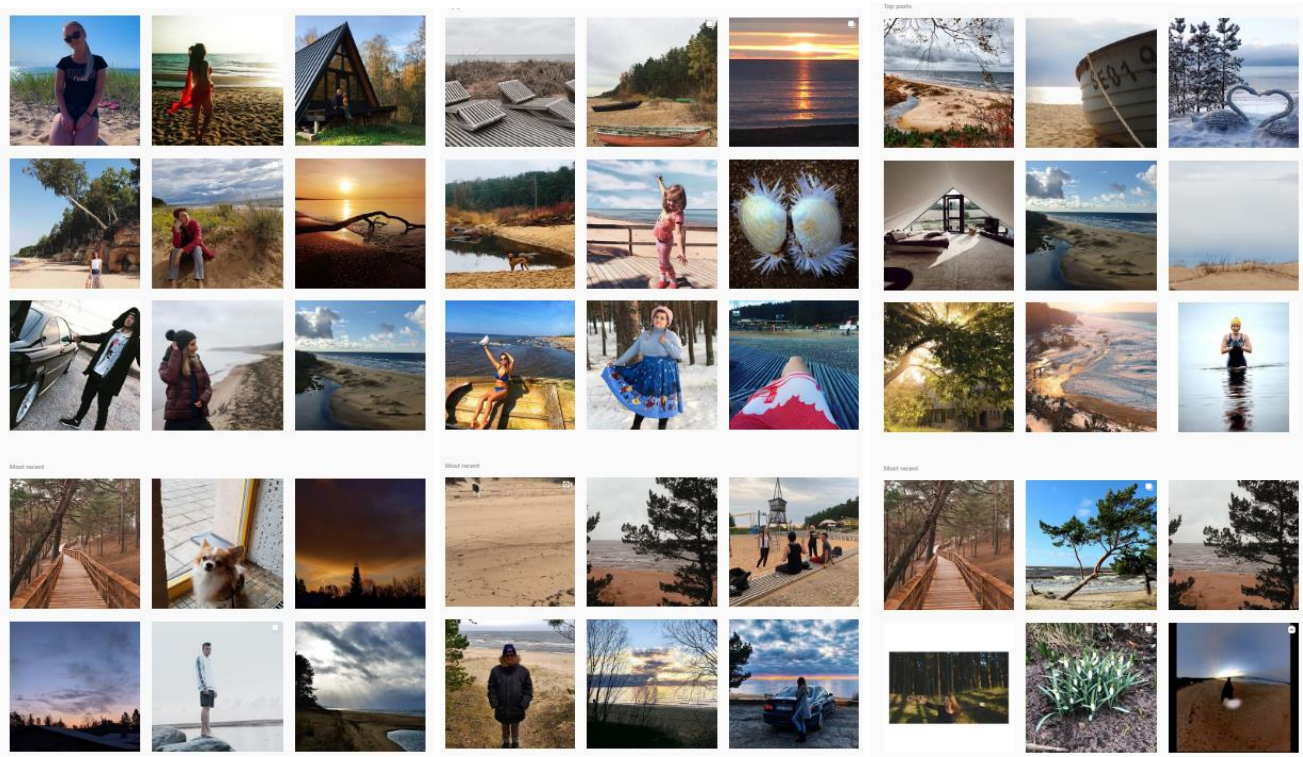
Citas aktivitātes saskaņā ar Piekrastes plānojuma 1. pielikumu[375]. Visas ar publiskās infrastruktūras attīstību saistītās aktivitātes detalizētāk plānojamas, ņemot vērā krasta ģeoloģiskos procesus un projekta "Dabas skaitīšana"[376] ietvaros iegūtos ES nozīmes īpaši aizsargājamo biotopu teritoriālās izplatības un kvalitātes apzināšanas datus.

[375] Pieejams lejupielādei: http://polsis.mk.gov.lv/api/file/file7176177217699516273.DOCX

[376] Darbības programma "Izaugsme un nodarbinātība" 5.4.2. specifiskā atbalsta mērķa "Nodrošināt vides monitoringa un kontroles sistēmas attīstību un savlaicīgu vides risku novēršanu, kā arī sabiedrības līdzdalību vides pārvaldībā" projekts Nr. 5.4.2.1/16/I/001 "Priekšnosacījumu izveide labākai bioloģiskās daudzveidības saglabāšanai un ekosistēmu aizsardzībai Latvijā" jeb "Dabas skaitīšana", informācija par projektu https://www.daba.gov.lv/public/lat/projekti/aktualie_projekti/dabas_skaitisana1/

SAULKRASTU pilsēta

1. Piekrastes apmeklētāju plūsmas raksturojums

Sk-1. attēls. *Saulkrastu pludmales apmeklētāju Instagram vietnē ievietotās populārākās un nesenākās bildes ar mirkļbirku #saulkrasti, #saulkrastibeach un #visitsaulkrasti.*

Avots: Instagram (#saulkrasti, n=15 no 46555; #saulkrastibeach, n=15 no 3633 un #visitsaulkrasti, n=15 no 3610)

1.1. Apmeklētības izvērtējums

Saulkrastu piekrastes apmeklētību raksturo trīs veidu plūsma: vietējo iedzīvotāju un vasarnīcu iemītnieku atpūta pie jūras, vienas dienas apmeklētāji — ceļotāji no Rīgas (sevišķi daudz arī ar vilcienu) un citām vietām Latvijā un vietējie vai ārvalstu tūristi, kas izvēlas nakšņot Saulkrastu tūristu mītnēs, ko ļoti ietekmē sezonalitāte (sk. Sk-1. tabulu).

Nakšņotāji tūristu mītnēs

Saulkrastu pilsētā 2019. gadā darbojas 20 tūristu mītnes. Kopējā tūristu mītņu kapacitāte pilsētas robežās ir 131 numurs viesiem un 333 gultasvietas (pieejamo gultasvietu skaitā neietverot ~40 papildus izvietotās gultasvietas). Vairāk par 20 numuriem ir viesnīcā *Pine Resort* (bij. *Sunny Dune Hotel* un *Marve*) un apartamentu viesnīcā *Saules Club Apart Hotel*. Kopš 2015. gada tirgū darbojas deviņas jaunas naktsmītnes — brīvdienu mājas un viesu dzīvokļi. Četras tūristu mītnes darbību viesmīlības jomā pārtraukušas.

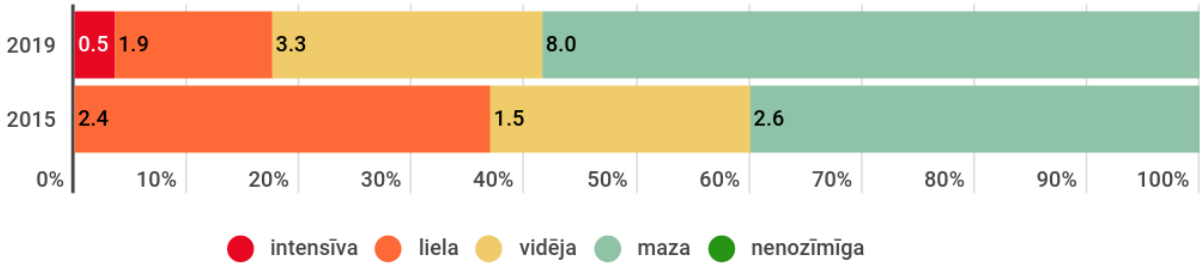
Sk-1. tabula. *Kopējie apmeklētāju plūsmas rādītāji Saulkrastos, 2015. un 2019. gada salīdzinājums.*

kritērijs	*vērtība*	
gads	***2019***	***2015***
Tūristu mītņu skaits	20	14
Tūristu mītņu kapacitāte — numuri viesiem	131	103
Tūristu mītņu kapacitāte — gultasvietas	333	361
Vērtētais* tūristu nakšņojumu skaits	13 005	14 099
Latvijas rezidentu vienas dienas braucienu skaits uz Saulkrastu novadu (CSP aptauja, 2018)	142 151	nav datu
Latvijas rezidentu vairāku dienu braucienu skaits uz Saulkrastu novadu (CSP aptauja, 2018)	77 764	nav datu
Reģistrētais apmeklējumu skaits 2018. gadā prioritāri attīstāmās vietas daļā — Baltās kāpas takā	195 879	**262 943

**Aprēķinam izmantots vidējais gultasvietu noslogojums (Latvijas piekrastē ārpus lielajām pilsētām ir 10,7 % gadā; CSP, 2019). **Apmeklējumu skaita vērtējums 2015. gadā visā Saulkrastu novada pludmales daļā.*

Pludmales apmeklētāji un piekrastes apmeklētības intensitāte

Saulkrastu pilsētas Baltijas jūras piekrastes apmeklējumu intensitāte salīdzinājumā ar 2015. gadu palielinās (sk. Sk-2. un Sk-5. attēlu). No visas pilsētas teritorijā ietilpstošās piekrastes notikusi apmeklētāju lielāka koncentrēšanās vietās ar labu piekļuvi un atjaunināta pludmales labiekārtojumu, kas vienlaikus atslogojusi citas zonas. Saulkrasti ir piemērs iespējām vadīt apmeklētāju plūsmu, izmantojot publisko infrastruktūru un pakalpojumus (labprāt cilvēki izmanto pludmales apmeklējumu un iepirkšanos līdzās stāvlaukumam esošajā veikalā ELVI), iespējams, piesaistot tos arī no apkārtnes (piemēram, apmeklējumu skaits samazinājies Skultes pagasta pludmalē). Apmeklētības intensitāte ir izteikta, salīdzinot ar visas Latvijas jūras piekrastes rādītājiem — pēc maksimālā apmeklētāju skaita dienā uz 1 km. To raksturo šādas vērtības: intensīva (>5000), liela (1000-5000), vidēja (300-1000), maza (100-300), nenozīmīga (<100).

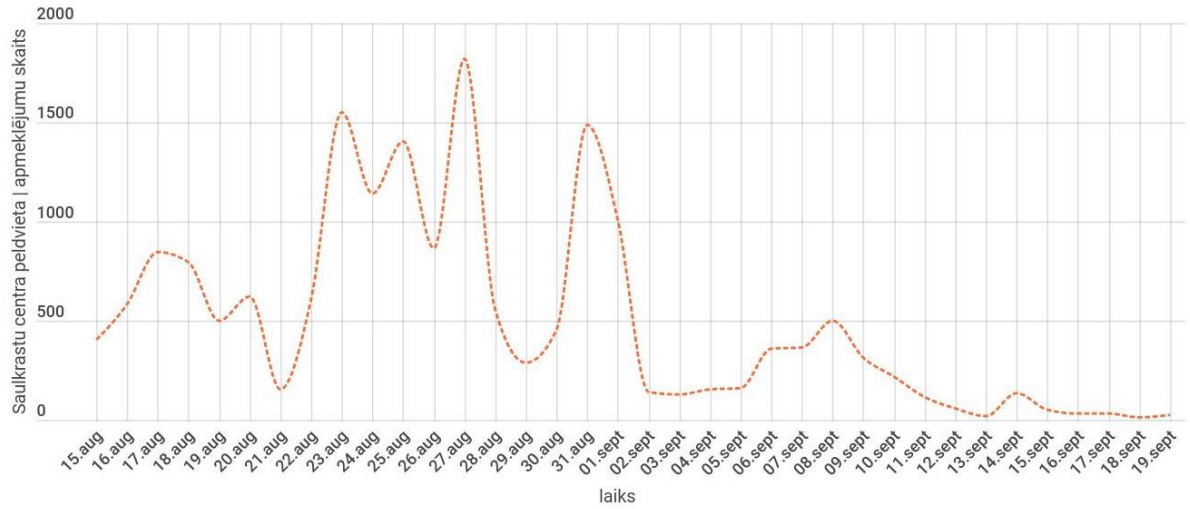

Sk-2. attēls. *Baltijas jūras piekrastes apmeklējumu intensitātes salīdzinājums Saulkrastos 2015. un 2019. gadā.*

Avots: Nocticus, 2019

Apmeklējumu skaits Saulkrastu pludmalē tika uzskaitīts, izmantojot automātisko apmeklētāju skaitītāju, uzstādot to pie noejas līdz jūrai līdzās Saulkrastu TIC ēkai. Uzskaite veikta vienu mēnesi no 2019. gada 15. augusta līdz 19. septembrim. Šajā

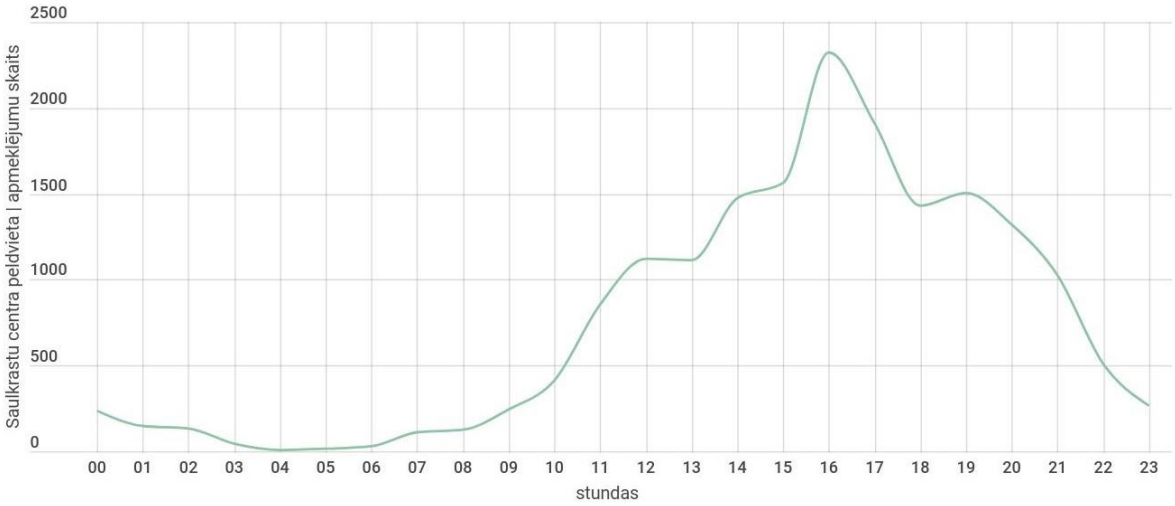
laika periodā kopā reģistrēti 17 900 apmeklējumi, lielākā daļa no tiem augusta mēnesī, apmeklētības plūsmai septembrī strauji sarūkot (sk. Sk-3. attēlu).

Sk-3. attēls. *Saulkrastu centra peldvietas apmeklētība mēnesi garā periodā no 2019. gada 15. augusta līdz 2019. gada 19. septembrim.*

Avots: Nocticus, 2019

Apmeklējumu skaits augustā svārstījies no 154 apmeklējumiem dienā līdz 1552 apmeklējumiem dienā. Septembra laikā minimums dienā sasniedzis 15 apmeklējumus, bet 1. septembrī reģistrēti 1005 apmeklējumi. Populārākais apmeklējuma laiks ir pl 16:00 pēcpusdienā. Neliels pacēlums ir saulrietu laikā (sk. Sk-4. attēlu).

Sk-4. attēls. *Saulkrastu centra peldvietas apmeklētība mēnesi garā periodā pa stundām.*

Avots: Nocticus, 2019

Sk-5. attēls. *Piekrastes publiskā infrastruktūra, apmeklētības intensitāte un slodze uz veģetāciju Saulkrastu novadā.*

Avots: Jāņa Sēta, Nocticus, 2020

Apmeklētāji citās piekrastes tūristu piesaistēs

Saulkrastu velosipēdu muzejs ir viena no populārākajām tūristu piesaistēm, kas 2019. gadā reģistrēja 4629 apmeklējumus[377]. Līdzīgs skaits apmeklējumu (starp četriem un pieciem tūkstošiem) svārstījies pēdējos gados. No publiskajiem pasākumiem populārākais ir džeza mūzikas festivāls *Saulkrasti Jazz* Saulkrastos, kas ar dažādiem mazākiem pasākumiem pulcina apmeklētājus visas nedēļas ietvaros. Dažādi publiskie pasākumi regulāri norisinās Saulkrastu brīvdabas estrādē, kas adresēti ne tikai vietējiem, bet arī auditorijai no Rīgas vai citiem kaimiņu novadiem. Populārs dabas tūrisma objekts ir Baltā kāpa un Saulrieta taka, kur ar automātisko skaitītāju uzskaitēm reģistrēti 170-195 tūkstoši apmeklējumu gadā[378]. Lielākais apmeklējumu skaits mēnesī (jūlijā) sasniedz 48 tūkstošus. Populārākais apmeklējumu laiks ir pēcpusdienā ap 15:00 un 16:00. Saulrietā vairāk, nekā no rīta.

Prioritāri attīstāmā vieta

Saulkrastu centrs kā prioritāri attīstāmā vieta ir progresējusi pēdējo dažu gadu laikā. Mērķtiecīgi ieguldot infrastruktūras attīstībā, panākts lielāks skaits apmeklētāju, salīdzinot ar apkārt esošajām piejūras pašvaldībām. Lai arī *Via Baltica* automaģistrāles atvirzīšana no Saulkrastiem radīja auto plūsmas samazinājumu, tieši jūras atpūtnieku skaits ir pieaudzis, ļaujot Saulkrastiem vairāk pozicionēt sevi kā kūrortpilsētu. Kaut Saulkrastu pilsētai šobrīd nav oficiāla kūrorta statusa (kā tas ir Liepājas vai Jūrmalas pilsētas daļām), tomēr darbība Latvijas kūrortpilsētu asociācijā ir mērķtiecīgs solis šāda statusa iegūšanai nākotnē.

1.2. Potenciālās tūrisma nišas

Saulkrastu novads ir Latvijas kūrortpilsētu asociācijā, taču šī segmenta attīstībai svarīgas ir lielākas uzņēmēju investīcijas, kā arī veselības, rehabilitācijas un skaistumkopšanas pakalpojumu attīstīšana paralēli kvalitatīvām atpūtas iespējām pie jūras. Saulkrastu pilsētas centra virzīšana oficiāla kūrorta statusa iegūšanai[379], līdzīgi kā tas ir Liepājas vai Jūrmalas pilsētas daļām, ir viena no potenciāli stiprākajām tūrisma nišas pozīcijām. Lai to panāktu arī realitātē, Saulkrastu pašvaldībai jāveicina eksportspējīgu kūrorta ārstniecības iestāžu rašanās, kuras izmanto dabas dziednieciskos resursus, lai uzlabotu veselību, ārstētu slimības un veiktu medicīnisko rehabilitāciju. Saulkrastu pilsētā līdz šim daudz attīstīti resursi pludmales atpūtnieku piesaistei. Izmantojot romantiskus akcentus izcilo saulrietu krasta pozicionēšanai, pēdējā laikā Saulkrastos ir attīstīts kāzu organizēšanas pakalpojums[380]. Potenciāls pastāv darījumu tūrisma tirgus segmenta attīstībai (izmantojot Rīgas tuvumu un vieglo sasniedzamību, jūras pievilcību, iespējas attīstīt motivējošo tūrismu, viesmīlības sektora investēšanu vismaz 4* kvalitātes līmeņa nodrošināšanā). Maz izmantota *EuroVelo 13 velomaršruta* starptautiskās velotūristu plūsmas virzība, izbūvējot nepārtrauktu veloceļu no Rīgas līdz Saulkrastiem. Līdz šim ar komerciāliem viesmīlības pakalpojumiem samērā maz sasaistīts *Jūrtakas* starptautiskais garo distanču pārgājienu maršruts, ko iespējams izmantot vairāk.

[377] Dati no privātas sarakstes ar muzeja īpašniekiem, aprīlis 2020
[378] Dati no projekta "LIFE Ekosistēmu pakalpojumi" īstenotājiem, 2019
[379] https://likumi.lv/ta/id/253701#piel1
[380] http://www.visitsaulkrasti.lv/saulkrasti-celvezi

2. Pārskats par ilgtermiņa atkritumu slodzi un tās izmaiņām pludmalē

Vērtējot Saulkrastu novada ilgtermiņa un pārskata perioda jūras piesārņojošo atkritumu datus (sk. Sk-2. tabulu), jāņem vērā daži nosacījumi. Ir bijušas dažas situācijas, kad ārkārtas gadījumi vai apsaimniekošanas kļūdas (piemēram, sijātāja atkritumu uzglabāšana pludmales zonā blakus peldvietai) ir ietekmējušas datus, tādēļ uzlabojumi norisinās lēni. Tomēr pēdējo gadu laikā apsaimniekošanas kvalitātē publiskajās zonās ir vērojami būtiski uzlabojumi, sevišķi attiecībā uz *Zilā karoga* pludmales zonu. Negatīvajā situācijā ieguldījumu sniedz arī ietekme no tūristu mītnēm Zvejniekciemā, kur pludmales apsaimniekošanas risinājumi netiek līdz bezatbildīgai pludmales piedrazošanai publisko pasākumu vai lielas noslodzes gadījumā. Papildinoši problēmu pastiprina arī upju un straumju ieneses, īpaši pavasaros.

Sk-2. tabula. *Apkopojums par jūras piesārņojošo atkritumu situāciju Saulkrastu novadā.*

Avots: Vides izglītības fonds, kampaņa Mana Jūra 2019, projekts TJV!

Saulkrastu novads			
vidējais atkritumu daudzums	*atkritumu vienības/100 m*	247	
plastmasas īpatsvars	*%*	62 %	
ilgtermiņa vērtējums pret labu jūras vides stāvokli	*kategorija*	slikts	
tendence	*trīs gados*	pozitīva	
TOP 1	*vienība(%)*	plastmasa cits	18 %
TOP 2	*vienība(%)*	plastmasas maisiņi	13 %
TOP 3	*vienība(%)*	cigaretes, izsmēķi un filtri	11 %
TOP 4	*vienība(%)*	papīrs, ieskaitot laikrakstus	8 %
TOP 5	*vienība(%)*	papīra ēdiena iepakojums	7 %
TOP 10 īpatsvars	*%*	74	
indikatīvie avoti (%)	*sauszeme*	82	
	jūra	11	
	neskaidrs	7	
periods	*2012–2015*	219	
	2016–2019	276	
	izmaiņa (%)	+26 %	

Saulkrastu novada pludmalēs — peldvietā "Centrs" un peldvietā "Rūķīši" 2019. gada vasarā pamatā bijusi izcila ūdens kvalitāte atbilstoši Veselības inspekcijas veiktajām peldvietu ūdens kvalitātes pārbaudēm[381]. Tomēr nepietiekama peldūdens kvalitāte bijusi peldvietā "Rūķīši" 2019. gada maijā *E. Coli* mikrobioloģiskā piesārņojumam, sasniedzot 580 koloniju veidojošās vienības uz 100 ml. Šajā vietā līdz šim peldēties nav bijis ieteicams tikai vienu reizi —

[381] http://www.vi.gov.lv/lv/vides-veseliba/peldudens/peldudens-monitorings

2013.gadā.[382] Nedaudz paaugstināta mikrobioloģiskā piesārņojuma koncentrācija maijā bija arī "Centra" pludmalē, taču tā pilnībā iekļāvās izcilai peldūdens kvalitātes normai atbilstošajās robežās.[383]. Lai peldūdens kvalitāte piekrastē arī ilgtermiņā saglabātos izcilā kvalitātē, vajadzīga Saulkrastu kanalizācijas sistēmu nevainojama darbība, gan arī ērti piekļūstamas un uzturētas atbilstošas kapacitātes publiskās tualetes atpūtniekiem. Kontrolēta un atbildīga suņu atrašanās pludmalē.

3. Antropogēnā slodze uz veģetāciju

Saulkrastu pilsētas jūras piekraste pēc antropogēnās slodzes uz veģetāciju iedalās četrās daļās: 0,2 km ļoti stipri ietekmēta, 1,6 km — stipri ietekmēta, 4,1 km — vidēji ietekmēta un 0,6 km — vāji ietekmēta (sk. Sk-3. attēlu). Pilsētas dienvidu daļā saistībā ar laipu labiekārtojumu vērojama situācijas uzlabošanās. Apmeklētāji koncentrēti uz takām, galvenais veģetācijas ietekmētājs ir jūra un vējš (erozija).

Saulkrastu pilsētā piekrastes biotopi ir ietekmēti dažādā pakāpē (sk. piemēru Sk-6. attēlā). Vietās, kur ir izveidota infrastruktūra atpūtai — auto stāvlaukumi, kafejnīcas, bērnu rotaļu laukumi, takas — piekrastes biotopi ir būtiski ietekmēti. Tomēr pilsētas posmos, kur apbūve ir tālāk no pludmales, slodze nav pārāk liela. Mežaino kāpu kvalitāti daudzviet pazemina eitrofikācija (aizaug ar lapu kokiem un krūmiem). Saulkrastu centrā pietrūkst vides izglītības infrastruktūras, kas savukārt ir labi izveidota Saulrieta takas tuvumā. Projekta "LIFE Ekosistēmu pakalpojumi" laikā tiek veikts monitorings par iespējām novirzīt apmeklētību no apmeklētājiem slēgtām takām uz takām ar izveidotu labiekārtojumu. Tas var sniegt arī atbildes par infrastruktūras izveides ietekmi uz antropogēnās slodzes mazināšanu uz veģetāciju rezultātiem.

[382] https://www.diena.lv/raksts/latvija/zinas/veselibas-inspekcija-neiesaka-peldeties-saulkrastu-peldvieta-_rukisi_-bet-atlauj-lucavsala-14023814

[383] http://www.vi.gov.lv/lv/vides-veseliba/peldudens/peldudens-monitorings

Sk-6. attēls. *Antropogēnās slodzes uz veģetāciju izpausmes laukumā ap iekārtotu smēķētavu kontaktjoslā ar mežaino piekrastes kāpu.*

Foto: A. Klepers, augusts, 2019

4. Publiskās infrastruktūras izvērtējums

Saulkrasti mērķtiecīgi darbojas ilgtspējīgā jūras piekrastes apsaimniekošanā un ir viena no sešām piekrastes pašvaldībām, kurā izveidota *Zilā karoga* pludmale. Pilsētā ***Zilā karoga* kritērijiem sertificēta Centra peldvieta**[384]. *Zilā karoga* kritēriju ieviešana nodrošina visaptverošu pieeju peldvietu apsaimniekošanai, respektējot vides aizsardzības un ilgtspējīgas attīstības nosacījumus, pievēršot lielāku uzmanību vides kvalitātes uzturēšanai, vides izglītībai un bioloģiskās daudzveidības aizsargāšanai. Tā ir atbildīga pašvaldības administrācijas rīcība, garantējot drošu atpūtu tīrā vidē, kas pieļauj šādas vietas arī popularizēt plašāk. Šo kritēriju nodrošināšana (iespējams, pat vairāk, nekā pats *Zilā karoga* zīmols) ļauj saglabāt Saulkrastu augsto popularitāti apmeklētāju piesaistei.

4.1. Infrastruktūras kapacitāte prioritāri attīstāmajā vietā

Prioritāri attīstāmajai vietai Saulkrastu centrā (sk. Sk-7. attēlu) iespējams aprēķināt pludmales kā konkrētas ietilpības telpas maksimālo pieļaujamo cilvēku skaitu. Saistīti ar to — arī piekļuves infrastruktūras kopējo caurlaidību. Vienu km garā zonā starp Krastiņbāru un taku pretī Neibādes ielai kopējā pludmales platība ir 3,43 ha (34257,16 m²[385]). Tas ir vairāk, nekā Carnikavā (par 30 %) un vairāk, nekā Lilastē, jo pludmale ir platāka. Pludmales platums variē atkarībā no vietas starp 20 un 35 metriem. To ietekmē vēja stiprums un virziens. Maksimālā pludmales ietilpība, izmantojot slodzes un apmeklētāju rotācijas formulu, ir šāda:

[384] https://www.blueflag.global/show-site?siteId=7096

[385] Izmērīts aerofoto, izmantojot www.daftlogic.com laukumu aprēķināšanas rīku.

kopējā lietderīgā platība (pludmales laukums) / ar vidējo individuālo standartu (10 m² pludmales vienam cilvēkam) (34257,16 : 50)-10 % publiskās telpas = 3083 cilvēki vienlaikus, jeb 9249 vienā dienā.

Šāds standarts atbilstu tipiskai Vidusjūras pludmalei, kas īsti nav Saulkrastu attīstības scenārijs. Aktualizētos datus un to salīdzinājumu ar 2015. gada rādītājiem iespējams skatīt Piekrastes ģeotelpiskajos datos, kas pieejami VARAM mājaslapā.[386]

Saulkrastu pludmale ir viena no senākajām labiekārtotajām jūras peldvietām Latvijā. Jau 1823. gadā uz Bīriņu muižas zemes dienvidos no Ķīšupes izveidoja Neibādi ("Jaunā peldvieta"), kas tika attīstīta kā Vidzemes muižniecības peldvieta. Savukārt Pabažu muižas zemi 1898. gadā sadalīja apbūves gabalos un piešķīra viesnīcu būvei, šo kūrortu dēvēja par Katrīnbādi jeb Pabažu jūrmalu.

EuroVelo 13 veloinfrastruktūra Vidzemes piekrastē kopumā ir salīdzinoši vairāk attīstīta, izmantojot projekta "Velomaršrutu tīkla attīstība un uzlabošana Centrālbaltijas teritorijā (*Central Baltic Cycling*)" resursus. Rezultātā ir daļēji marķēts *EuroVelo 13* Vidzemes piekrastes posms (uzstādot velomarķējuma zīmes), izveidotas velonovietnes un uzstādīti veloinformācijas stendi — vairāki no šiem infrastruktūras elementiem arī Saulkrastu pilsētā. Taču joprojām nav izbūvēts visaptverošs Saulkrastu novadu šķērsojošs veloceļš vai atbilstoša atdalošā velojosla platāku ceļu vai ielu situācijā, kas rada risku braucēju drošībai. Nav arī veloceļa savienojuma ar Rīgu — kas būtu būtiski klimatam neitrālas mobilitātes veicināšanai arī vietējā rekreācijas mērogā, ne tikai starptautiskā tūrisma veicināšanai.

Nepietiekama kapacitāte ir auto stāvlaukumiem Pabažu ielā, Ainažu ielā 5, Bīriņu ielā un vēl vienam ielas malā pie Ainažu un Akāciju ielas.

4.2. Infrastruktūras stāvoklis un kvalitāte prioritāri attīstāmajā vietā

Piekrastes publiskās infrastruktūras stāvokļa kopējais vērtējums visā Saulkrastu pilsētā pēc apsekojumiem 2019. gada sezonā novērtēts pa vidu starp "labs" un "apmierinošs, taču vajadzīgi uzlabojumi" (1,3 punkti skalā no viens līdz trīs, sk. K-1. tabulu), taču identificēti vairāki trūkumi.

Publiskā infrastruktūra, kuras tehniskais stāvoklis būtu uzskatāms par neapmierinošu, nav. Taču ir vairāki publiskās infrastruktūras objekti, kuri novērtēti kā apmierinoši, taču tiem vajadzīgi uzlabojumi. Autostāvlaukumi: Pabažu ielā, Pabažos pie Mednieku un Rīgas ielu krustojuma, pie Ainažu ielā 5,7; Vidrižu ielas galā; Ainažu ielas malā pie Tiltu ielas; pie Ainažu ielas un Ziemeļu ielas krustojuma kā arī pie bijušās glābēju stacijas. Uzlabojumu nepieciešami arī piekļuve jūrai pa gājēju tuneli zem Ainažu ielas no Ķīšupes stacijas puses, kā arī nobrauktuvei līdz jūrai Vidrižu ielas galā.

[386] http://www.varam.gov.lv/lat/darbibas_veidi/tap/lv/?doc=18794

Sk-7. attēls. *Pārskata karte ar piekrastes publisko infrastruktūru prioritāri attīstāmajā vietā Saulkrastu centrā.*

Avots: Jāņa Sēta, Nocticus, 2020

5. Operatīvo dienestu piekļuves iespējamība pie jūras prioritāri attīstāmajā vietā

Saulkrastu novada krasta līnijas garums ir 18,4 km . Operatīvo dienestu transportam pārvietoties pa pludmali Saulkrastos nav iespējams. Kāpu smilšainā josla ir 30 m — 100 m platumā un tā nav izbraucama smagajai tehnikai ar pilnpiedziņu. To ietekmē arī apmeklētājiem veidotais koka laipu labiekārtojums. Ūdenī iespējams nolaist tikai rokām ienesamu glābšanas laivu, izņemot Skultes ostas teritoriju. Saulkrastos operatīvo dienestu transportam ir četras piekļuves pie jūras:

1) publiskais stāvlaukums Raiņa ielas galā. Tas sasniedzams pa asfaltētu ceļu, bet glābšanas laiva būtu jānes ar rokām 50 m pāri smilšainajai kāpai un pludmalei;
2) Saules laukums un ceļš līdz pludmalei, pāri kuram 30 m attālumā glābšanas laiva nesama rokām;
3) stāvlaukums Vidrižu ielas galā, no kura 40 m attālumā glābšanas laiva nesama rokām;
4) stāvlaukums pretī Akācijas ielai, no kura 40 m attālumā glābšanas laiva nesama rokām;

Zilā karoga Centra pludmalē darbojas Saulkrastu pludmales glābšanas dienests (nodarbinot četrus cilvēkus), kas laikā no 10:30 līdz 19:00 uzrauga drošību pludmalē. Glābēju rīcībā ir motorlaiva un kvadracikls ar piekabi, hidrotērpi, binokļi, fiksācijas dēļi, rācijas, kā arī medicīnas un cits vajadzīgais inventārs. Glābšanas dēlis, kalpo kā alternatīva laivai, kas izmantojams situācijās, ja jūrā ir lieli viļņi un ar motorlaivu nav iespējams doties palīgā. Dienestu savstarpējā sadarbība un operatīva koordinēta rīcība paaugstina drošības situāciju Saulkrastos, padarot to par vienu no drošākajām piekrastes vietām.

6. Priekšlikumi vajadzīgajiem pasākumiem situācijas uzlabošanai, lai mazinātu apmeklētāju radīto slodzi uz vidi un pilnveidotu piekrastes publisko infrastruktūru

Daļa priekšlikumu jau izteikti attiecīgajās tematiskajās nodaļās kopā ar problēmu raksturojumu. Šeit vēlreiz īsumā uzsvērti galvenie ieteikumi vajadzīgajiem pasākumiem situācijas uzlabošanai, lai mazinātu apmeklētāju radīto slodzi uz vidi un pilnveidotu piekrastes publisko infrastruktūru. Tie pamatā adresēti pašvaldībai, ja nav minēts citādāk.

1. Baltijas jūras piekrasti vienojošā stratēģiski svarīgākā *aktīvās mobilitātes* starptautiskā velomaršruta *EuroVelo 13* infrastruktūras izbūve, izveidojot drošu savienojumu velotūrismam no Lietuvas uz Igauniju, ko varētu izmantot arī vietējie iedzīvotāji vai Saulkrastu viesi. Veloceļa izbūve, kā arī sasaiste ar vietējiem velomaršrutiem un tūrisma un viesmīlības pakalpojumiem, kā arī pludmali aktuāla visā novadā kopumā, pieslēdzoties savienojumiem ar Carnikavu un Limbažu novadu, arī dzelzceļa stacijām, *EuroVelo 10* velomaršruta trasei, kas nodalās no *EuroVelo 13* velomaršruta Raganas virzienā.

2. Publiskās infrastruktūras tīkla pilnveide, ņemot vērā Aizsargājamo biotopu saglabāšanas vadlīnijas Latvijā[387], integrējot universālā dizaina risinājumus trūkstošajās vietās un izmantojot vienotu vizuālo identitāti ar oriģināliem vietas identitātes akcentiem.
3. Atkritumu apsaimniekošanas uzlabošana publiskajā piekrastes zonā (stāvlaukumi, noejas līdz jūrai, oficiālā peldvieta) — šķirošanai piemērotu atkritumu konteineru izvietošana un apsaimniekošanas regularitāte saistīti ar iepriekš prognozējamiem apmeklētāju plūsmas palielinājumiem peldsezonas laikā (īpaši karstā laikā un brīvdienās). Atkritumu (īpaši vienreiz lietojamo plastmasas trauku un piederumu), kā arī iepakojuma aprites ierobežojumi piekrastes un pludmales publiskajos pasākumos.
4. Saulkrastu pilsētas centra virzīšana oficiāla kūrorta statusa iegūšanai, izmantojot darbību Latvijas kūrortpilsētu asociācijā un veicinot eksportspējīgu kūrorta ārstniecības iestāžu rašanos, kuras izmanto dabas dziednieciskos resursus, lai uzlabotu veselību, ārstētu slimības un veiktu medicīnisko rehabilitāciju.
5. Mērķtiecīga vides izglītības organizēšana, vides apziņas palielināšana sabiedrībā, iedzīvotāju un apmeklētāju iesaiste publiskās kampaņās, vietējo ekoskolu programma, informējot par atkritumu ietekmi un iesaistot sakopšanas iniciatīvās, mazinot antropogēno ietekmi uz vidi, atbildīgu piekrastes apmeklējumu un dabas daudzveidības vērtību respektēšanu.
6. Mežaino piejūras kāpu aizaugšanas biotehniskie pasākumi ir sarežģīti. Daļa no tiem ietver pat kontrolētas zemsedzes dedzināšanas aktivitātes, kas pilsētā drošības apsvērumu dēļ pat nav iespējams. Pamežs vietām Saulkrastos jau ir patīrīts, tomēr efekts nav liels. Barības vielu zemsedzē joprojām ir daudz un lapkoku atvases aug atpakaļ. Balto ķērpju tāpēc tur vairs nav. Ja biotopa kvalitātes uzturēšanas mērķis ir ar to saistītā dabas daudzveidība, caurredzamība un veco priežu pastāvēšanai labāki apstākļi, tad pameža tīrīšanu jāturpina nepārtraukti. Pameža ciršana mežainajās kāpās īstenojama vasaras otrajā pusē, pat pēc peldsezonas, lai mazāk barības vielas uzkrāj saknēs. Papildinoši, jāpaplēš nost sūnu slānis, kas noteikti novācams vai vislabāk sadedzināms uz vietas.
7. Saulkrastu mežainajās kāpās nedrīkst izvākt sauso, atmirušo veco koksni (lielas, sausas priedes), ko pašvaldība pārcentīgi, tērējot liekus resursus, dara. Tas ir gan vides izglītības, zināšanu, estētiskās uztveres jautājums. Vienīgais izņēmums ir iedzīvotāju drošība, ja koks tiešām kļuvis bīstams līdzās vietām, kur regulāri uzturas cilvēki.
8. Saulkrastu promenādes būvniecība prioritāri attīstāmajā vietā, tīklveida sasaiste ar nokļūšanu uz pludmali, dzelzceļa stacijām, veloceļiem un citām kājāmgājēju takām.
9. Papildinošu auto stāvvietu izveide gar Ainažu ielu prioritāri attīstāmajā vietā Saulkrastu centrā, konstatēto trūkumu novēršana auto stāvlaukumiem, arī noejai un nobrauktuvei līdz jūrai, kas minētas 4. nodaļā.

[387] https://nat-programme.daba.gov.lv/public/lat/publikacijas_un_dokumenti/#vadlinijas

10. Vēsturiskā piesārņojuma savākšanai no piekrastes zonām, kā arī preventīvās vai kontroles rīcības atkritumu nelikumīgas izgāšanas novēršanai.
11. Publiskās infrastruktūras pielāgošana jaunajiem mobilitātes risinājumiem (elektrodzinēju auto, elektroskūteri u. c.), prioritāri attīstot vieglās mobilitātes (velo, sasaiste ar sabiedrisko transportu, kājāmgājēju u. tml.) savstarpēji integrētus risinājumus.
12. Maksas stāvlaukumu ieviešana ar iespēju viegli norēķināties maksas automātos, papildus ieviešot skaidrojumu, ka tādējādi tiek maksāts par publisko infrastruktūru, taku uzturēšanu, tīras vides un dabas aizsardzības nodrošināšanu. To veidot kā saistītu stāvlaukumu sistēmu (tuvākie pie jūras ir par maksu, attālākie bez maksas). Pie iebraukšanas pilsētā redzams kopējais stāvlaukumu izvietojums un attālums līdz jūrai.
13. Integrēto informācijas kanālu aktualizēšana par piekrastes publiskās infrastruktūras stāvokli (tostarp uz ārvalstu tūristiem orientēto, piemēram, *Park4night*.com u. c.), tās paredzēšanu noteiktām mērķgrupām un ar vietu apmeklējumu saistītajiem vietējiem pakalpojumiem, palīdzot novirzīt plānoto tūristu plūsmas daļu uz vietām, kas visprecīzāk atbilst viņu vajadzībām, dzīvesstilam un interesēm, veicinot ietekmi uz vietējo ekonomiku.
14. Apmeklētāju automātisko skaitītāju ieviešana pie galvenajām labiekārtotajām noejām līdz jūrai Saulkrastos pie TIC apmeklētāju plūsmas monitoringa un stratēģisko plānošanas iespēju nodrošināšanai. Datu ievietošana atvērto datu portālā *Data.gov.lv*.

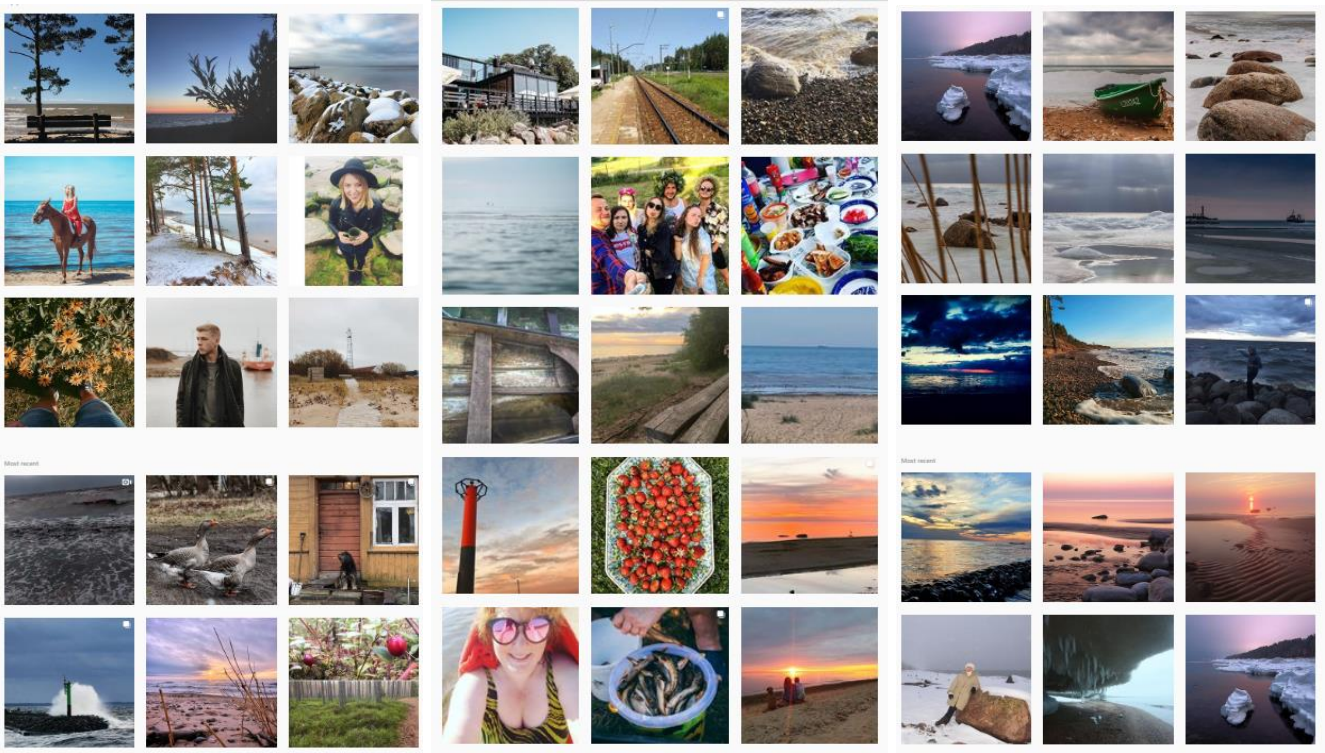
Citas aktivitātes saskaņā ar Piekrastes plānojuma 1. pielikumu[388]. Visas ar publiskās infrastruktūras attīstību saistītās aktivitātes detalizētāk plānojamas, ņemot vērā krasta ģeoloģiskos procesus un projekta "Dabas skaitīšana"[389] ietvaros iegūtos ES nozīmes īpaši aizsargājamo biotopu teritoriālās izplatības un kvalitātes apzināšanas datus.

[388] Pieejams lejupielādei: http://polsis.mk.gov.lv/api/file/file7176177217699516273.DOCX

[389] Darbības programma "Izaugsme un nodarbinātība" 5.4.2. specifiskā atbalsta mērķa "Nodrošināt vides monitoringa un kontroles sistēmas attīstību un savlaicīgu vides risku novēršanu, kā arī sabiedrības līdzdalību vides pārvaldībā" projekts Nr. 5.4.2.1/16/I/001 "Priekšnosacījumu izveide labākai bioloģiskās daudzveidības saglabāšanai un ekosistēmu aizsardzībai Latvijā" jeb "Dabas skaitīšana", informācija par projektu https://www.daba.gov.lv/public/lat/projekti/aktualie_projekti/dabas_skaitisana1/

SAULKRASTU pagasts

1. Piekrastes apmeklētāju plūsmas raksturojums

Sk-8. attēls. *Saulkrstu pagasta Zvejniekciema pludmales apmeklētāju Instagram vietnē ievietotās populārākās un nesenākās bildes ar mirkļbirku #zvejniekciems un #zvejniekciemsbeach.*

Avots: Instagram, februāris 2020 (#zvejniekciems, n=30 no 1965; #zvejniekciemsbeach, n=15 no 204)

1.1. Apmeklētības izvērtējums

Saulkrastu pagasta piekrastes apmeklētību raksturo trīs veidu plūsma: vietējo iedzīvotāju un vasarnīcu iemītnieku atpūta pie jūras, vienas dienas apmeklētāji — ceļotāji no Latvijas un vietējie vai ārvalstu tūristi, kas izvēlas nakšņot Saulkrastu pagasta tūristu mītnēs, ko ļoti krasi ietekmē sezonalitāte (sk. Sk-3. tabulu).

Nakšņotāji tūristu mītnēs

Saulkrastu pagastā 2019. gadā darbojas 24 tūristu mītnes. Kopējā tūristu mītņu kapacitāte pagastā ir 212 numuri viesiem un 645 gultasvietas (pieejamo gultasvietu skaitā neietverot ~140 papildus izvietotās gultasvietas). Vairāk par 20 numuriem ir kempingā *Jūras priede*, viesnīcā *Minhauzena Unda*, *Lilastes atpūtas kompleksā* un viesu mājā *Villa Neubad*. Kopš 2015. gada tirgū ienākušas 13 jaunas naktsmītnes — lielākoties brīvdienu mājas un viesu dzīvokļi. Jau vēl senāk divas tūristu mītnes darbību viesmīlības jomā pārtraukušas.

Sk-3. tabula. *Kopējie apmeklētāju plūsmas rādītāji Saulkrastu pagastā, 2015. un 2019. gada salīdzinājums.*

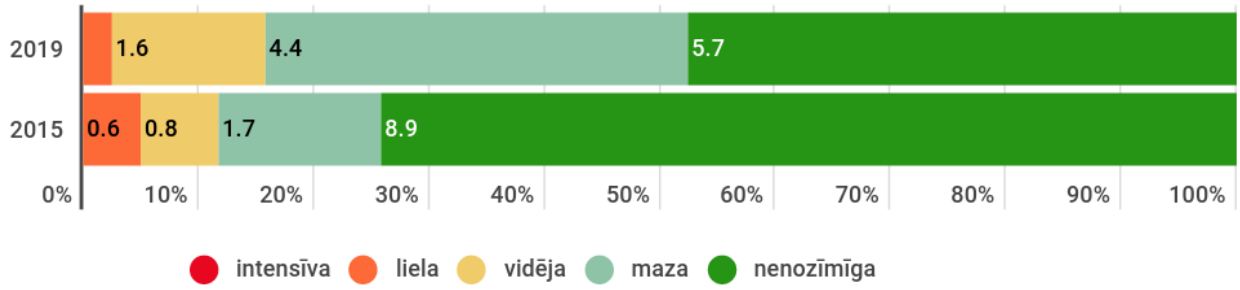
kritērijs	*vērtība*	
gads	***2019***	***2015***
Tūristu mītņu skaits	24	13
Tūristu mītņu kapacitāte — numuri viesiem	212	166
Tūristu mītņu kapacitāte — gultasvietas	645	519
Vērtētais* tūristu nakšņojumu skaits	25 190	20 270
Latvijas rezidentu vienas dienas braucienu skaits uz Saulkrastu novadu (CSP aptauja, 2018)	142 151	nav datu
Latvijas rezidentu vairāku dienu braucienu skaits uz Saulkrastu novadu (CSP aptauja, 2018)	77 764	
Vērtētais apmeklējumu skaits gadā Saulkrastu pagasta pludmalē	40 000	**262 943

**Aprēķinam izmantots vidējais gultasvietu noslogojums (Latvijas piekrastē ārpus lielajām pilsētām ir 10,7 % gadā; CSP, 2019).*

***Apmeklējumu skaita vērtējums 2015. gadā visā Saulkrastu novada pludmales daļā.*

Pludmales apmeklētāji un piekrastes apmeklētības intensitāte

Saulkrastu pagasta Baltijas jūras piekrastes apmeklējumu intensitāte salīdzinājumā ar 2015. gadu palielinās (sk. Sk-9. attēlu). Lielāka koncentrācija vienuviet izkliedējusies divreiz plašākā teritorijā, vairāk nekā trīs kilometru garumā samazinājusies nenozīmīgi apmeklētās piekrastes daļa. Apmeklētības intensitāte ir izteikta, salīdzinot ar visas Latvijas jūras piekrastes rādītājiem — pēc maksimālā apmeklētāju skaita dienā uz 1 km. To raksturo šādas vērtības: intensīva (>5000), liela (1000-5000), vidēja (300-1000), maza (100-300), nenozīmīga (<100).

Sk-9. attēls. *Baltijas jūras piekrastes apmeklējumu intensitātes salīdzinājums Saulkrastu pagastā 2015. un 2019. gadā.*

Avots: Nocticus, 2019

Apmeklētāji citās piekrastes tūristu piesaistēs

Mazāk populāri, taču kā tradīcija jau ceturto gadu 15. jūnijā jau ceturto gadu Zvejniekciemā, viesu nama "Aizvēji" teritorijā, risinājās Luču svētki. Notikuma galvenais mērķis ir saglabāt un aktualizēt zvejas tradīciju, dzirdēt stāstus par zivīm un lieliski pavadīt laiku. 2019. gada svētkos vērtētais apmeklētāju skaits varētu būt aptuveni 300–500 cilvēku. Jahtu skaits Skultes ostā ir neregulārs, mazākais starp visām 10 mazajām jahtu ostām.

1.2. Potenciālās tūrisma nišas

Saulkrastu novads ir Latvijas kūrortpilsētu asociācijā, taču šī segmenta attīstībai svarīgas ir lielākas uzņēmēju investīcijas, kā arī medicīnas un skaistumkopšanas pakalpojumu attīstīšana paralēli kvalitatīvām atpūtas iespējām pie jūras. Saulkrastu novads līdz šim izmantojis resursus pludmales tūristu piesaistei (vairāk pilsētai, bet ieguvējs bijis arī Saulkrastu pagasts). Lielāks potenciāls pastāv specifisku darījumu tūrisma attīstībai (izmantojot Rīgas tuvumu un vieglo sasniedzamību, jūras pievilcību, iespējas attīstīt motivējošo tūrismu, viesmīlības sektora investēšanu vismaz 4* kvalitātes līmeņa nodrošināšanā). Nav izmantota pilnībā *EuroVelo 13 un 10* velomaršrutu starptautiskās velotūristu plūsmas virzība, izbūvējot nepārtrauktu veloceļu no Rīgas līdz Saulkrastiem. Līdz šim ar komerciāliem viesmīlības pakalpojumiem samērā maz sasaistīts *Jūrtakas* starptautiskais garo distanču pārgājienu maršruts, ko iespējams izmantot vairāk. Saulkrastu pagastā potenciāls ir Skultes ostai, kur līdz šim nav attīstīti pakalpojumi, taču to komerciālā atdeve būtu vērtējama kritiski — lielākas iespējas attīstīt jahtu novietošanas vai remonta pakalpojumus, pieaugot vietējam segmentam.

2. Pārskats par ilgtermiņa atkritumu slodzi un tās izmaiņām pludmalē

Par ilgtermiņa atkritumu slodzi un tās izmaiņām Saulkrastu pagasta pludmalē skatīt kopējo novada pārskatu pie Saulkrastu pilsētas nodaļas. Saulkrastu pagastā nav nevienas oficiālās peldvietas[390], tāpēc 2019. gada peldsezonā nav arī veikti peldvietu ūdens kvalitātes mērījumi.

3. Antropogēnā slodze uz veģetāciju

No Saulkrastu pagasta 12 km piekrastes joslas 5,1 km atrodas īpaši aizsargājamā dabas teritorijā — *Natura 2000* teritorijā — dabas parkā "Piejūra". Saulkrastu pagastā jūras piekraste pēc antropogēnās slodzes uz veģetāciju iedalās četrās daļās: 0,6 km — ļoti stipri ietekmēta, 3,4 km — stipri ietekmēta, 2,2 km — vidēji ietekmēta un 5,6 km — vāji ietekmēta. 0,2 km nav vērtējami (ostas akvatorija) (sk. Sk-3. attēlu). Tendence ir svārstīga, ir vietas, kur salīdzinot ar 2015. gada vērtējumu ir negatīva vērtību izmaiņa un ir arī posmi, kur vērojami uzlabojumi.

Saulkrastu pagastā piekrastes biotopi ir ietekmēti dažādā pakāpē. Vietās, kur ir izveidota infrastruktūra atpūtai — auto stāvlaukumi, kafejnīcas, bērnu rotaļu laukumi, takas — slodze uz piekrastes veģetāciju ir liela. Tomēr posmos, kur apbūve ir tālāk no pludmales, slodze nav pārāk liela. Mežaino kāpu kvalitāti daudzviet pazemina eitrofikācija (aizaug ar lapu kokiem un krūmiem). Zvejniekciemā pietrūkst vides izglītības infrastruktūras.

Lielākā daļa no saudzējamiem piekrastes biotopiem ir mežainas piejūras kāpas, embrionālās kāpas un ar lakstaugiem klātas pelēkās kāpas.

4. Publiskās infrastruktūras izvērtējums

Pietiekama kapacitāte novērtēta 43 publiskās infrastruktūras objektiem Saulkrastu pagastā, kas nodrošina sabiedrības piekļuvi pie jūras, taču 9 objektu gadījumā to kapacitāte novērtēta kā nepietiekoša (tostarp, piekļuve jūrai pie Lilastes,

[390] https://likumi.lv/ta/id/295404-peldvietas-izveidosanas-uzturesanas-un-udens-kvalitates-parvaldibas-kartiba

autostāvlaukums pie Bazūnurga, Inčupes DUS un Inčupes stacijas; glābšanas dienestiem nobrauktuve līdz jūrai no Jūras prospekta; piekļuve jūrai no Ziemeļblāzmas u.c.). Laba kvalitāte pēc lauka apsekojumiem konstatēta 17 publiskās infrastruktūras objektiem, apmierinoša, bet vajadzīgi uzlabojumi — 27 objektiem, bet neapmierinošs stāvoklis uzlabojumi — 8 objektiem (tostarp gājēju takas izeja uz pludmali no Jūras prospekta 20, auto stāvlaukuma iezīmes Ziemeļblāzmā, Jūras prospekts 27, kur plašākā zonā izbraukātas ceļmalas u. c.

4.1. Infrastruktūras kapacitāte

Zvejniekciema centrā pie Skultes ostas (prioritāri attīstāmā vieta Saulkrastu pagastā), 500 m no Z mola pludmales kopējā platība ir 1,9 ha. Pludmales platums variē atkarībā no vietas un ir ~40 metriem. To ietekmē vēja stiprums un virziens. Maksimālā pludmales ietilpība, izmantojot slodzes un apmeklētāju rotācijas formulu, ir šāda:

kopējā lietderīgā platība (pludmales laukums) / ar vidējo individuālo standartu (50 m^2 pludmales vienam cilvēkam) (18980,46m : 50)-10 % publiskās telpas = 342 cilvēki vienlaikus, jeb 1026 vienā dienā.

EuroVelo veloinfrastruktūra Vidzemes piekrastē kopumā ir salīdzinoši vairāk attīstīta, izmantojot projekta "Velomaršrutu tīkla attīstība un uzlabošana Centrālbaltijas teritorijā (*Central Baltic Cycling*)" resursus. Rezultātā ir daļēji marķēts *EuroVelo 13* Vidzemes piekrastes posms (uzstādot velo marķējuma zīmes), izveidotas 16 velonovietnes un uzstādīti 12 veloinformācijas stendi — vairāki no šiem infrastruktūras elementiem arī Saulkrastu pagastā. Taču joprojām nav izbūvēts visaptverošs Saulkrastu novadu šķērsojošs veloceļš vai atbilstoša atdalošā velojosla platāku ceļu vai ielu situācijā, kas rada risku braucēju drošībai. Nav arī veloceļa savienojuma ar Rīgu — kas būtu būtiski klimatam neitrālas mobilitātes veicināšanai arī vietējā rekreācijas mērogā, ne tikai starptautiskā tūrisma veicināšanai. Trūkst pārdomātas sasaistes ar sabiedrisko transportu velosipēdu ērtai pārvadāšanai (vilcieni ir ērti velo pārvadāšanai) un ērtiem tālākiem savienojumiem starp Saulkrastu pagasta dzelzceļa stacijām (Inčupi un Pabažiem) un jūru.

Aktualizētos datus un to salīdzinājumu ar 2015. gada rādītājiem iespējams skatīt Piekrastes ģeotelpiskajos datos, kas pieejami VARAM mājaslapā[391].

Nepietiekama kapacitāte identificēta pieciem stāvlaukumiem, divām noejām līdz jūrai un vienai nobrauktuvei līdz jūrai.

[391] http://www.varam.gov.lv/lat/darbibas_veidi/tap/lv/?doc=18794

Sk-10. attēls. *Publiskā infrastruktūra piekļuvei pie jūras uz dienvidiem no Skultes ostas.*

Foto: I. Mārdega, aprīlis, 2020.

4.2. Infrastruktūras stāvoklis un kvalitāte

Piekrastes publiskās infrastruktūras stāvokļa kopējais vērtējums Saulkrastu pagastā pēc apsekojumiem 2019. gada sezonā novērtēts kā "apmierinošs, taču vajadzīgi uzlabojumi" (1,8 punkti skalā no viens līdz trīs, sk. K-1. tabulu), atzīmējot konkrētas nepilnības.

Neapmierinošā kvalitāte konstatēta: piekļuve jūrai pie Bazinurgas; piekļuve jūrai no Inčupes stacijas; gājēju takas izeja uz pludmali no Jūras prospekta 20; piekļuve jūrai pie Lilastes; nobrauktuve līdz jūrai no Jūras prospekta; Jūras prospekts 27, Zvejniekciemā. Kapacitāte nav pietiekama arī autostāvlaukumam pie Bazūnurgas un pie Inčupes stacijas.

Uzlabojumi nepieciešami vismaz 27 publiskās infrastruktūras objektiem, kas nodrošina sabiedrības piekļuvi jūrai. Citustarpā, Pabažu stacijas autostāvlaukumam, autostāvlaukumam pie dzelzceļa stacijas Ķīšupe, autostāvlaukums pie Akmeņu un Tallinas ielu krustojuma, autostāvlaukumam pie "Ikriņiem", autostāvlaukumam pie kafejnīcas "Mezgls", autostāvlaukums pie Aģes upes un autostāvlaukumam kempingā "Jūras priede" u.c. Arī piekļuve pie jūras Akmeņu ielas galā, piekļuve jūrai Zvejniekciemā Ozolu ielas galā, piekļuve jūrai Zvejniekciemā pie kempinga "Jūras priede" un no Melnsila ielas u.c.

5. Operatīvo dienestu piekļuves iespējamība pie jūras

Saulkrastu novada kopējais krasta līnijas garums ir 18,4 km . Operatīvo dienestu transportam pārvietoties pa pludmali Saulkrastos nav iespējams. Kāpu smilšainā josla ir 30–100 m platumā un tā nav izbraucama smagajai tehnikai ar pilnpiedziņu. Ūdenī iespējams nolaist tikai rokām ienesamu glābšanas laivu, izņemot Skultes ostas

teritoriju. Saulkrastu pagastā operatīvo dienestu transportam ir četras piekļuves vietas pie jūras:

1) publiskais stāvlaukums pie pludmales sporta atpūtas centra "Koklītes", kas ērti sasniedzams pa asfaltētu ceļu, bet pēdējos 20 m glābšanas laiva būtu jānes ar rokām;
2) labiekārtota nobrauktuve laivām Skultes ostas teritorijā (vienīgā šāda vieta Saulkrastu novadā) līdz kurai mērojams 650 m garš asfaltēts ceļš, no kuriem 500 m pa ostas teritoriju (tas ir atbilstoši Zvejniekciema centra un Skultes ostas virzībai par prioritāri attīstāmo vietu Saulkrastu pagastā);
3) Jūras prospekts, 50 m gara grantēta ceļa josla, kurā pie jūras var piekļūt jebkurā vietā, atlikušos 20 m līdz jūrai laiva glābšanas darbiem jānes ar rokām;
4) grantēts 500 m ceļa posms Āriņos, kurā pie jūras var piekļūt jebkurā vietā, atlikušos 20 m līdz jūrai laiva glābšanas darbiem jānes ar rokām.

Saulkrastu novada pašvaldības *Zilā karoga* Centra pludmalē darbojas pludmales glābšanas dienests, kas peldsezonas laikā (15. maijs — 15. septembris) uzrauga drošību pludmalē. Glābēju rīcībā ir motorlaiva un kvadracikls ar piekabi, hidrotērpi, binokļi, fiksācijas dēļi, rācijas, kā arī medicīnas un cits vajadzīgais inventārs. Glābšanas dēlis, kalpo kā alternatīva laivai, kas izmantojams situācijās, ja jūrā ir lieli viļņi un ar motorlaivu nav iespējams doties palīgā. Dienestu savstarpējā sadarbība un operatīva koordinēta rīcība paaugstina drošības situāciju Saulkrastu novadā kopumā, padarot to par vienu no drošākajām piekrastes vietām.

6. Priekšlikumi vajadzīgajiem pasākumiem situācijas uzlabošanai, lai mazinātu apmeklētāju radīto slodzi uz vidi un pilnveidotu piekrastes publisko infrastruktūru

Daļa priekšlikumu jau izteikti attiecīgajās tematiskajās nodaļās kopā ar problēmu raksturojumu. Šeit vēlreiz īsumā uzsvērti galvenie ieteikumi vajadzīgajiem pasākumiem situācijas uzlabošanai, lai mazinātu apmeklētāju radīto slodzi uz vidi un pilnveidotu piekrastes publisko infrastruktūru. Tie pamatā adresēti pašvaldībai, ja nav minēts citādāk.

1. Baltijas jūras piekrasti vienojošā stratēģiski svarīgākā *aktīvās mobilitātes* starptautiskā velomaršruta *EuroVelo 13* infrastruktūras izbūve, izveidojot drošu savienojumu velotūrismam no Lietuvas uz Igauniju, ko varētu izmantot arī vietējie iedzīvotāji vai Saulkrastu viesi. Veloceļa izbūve, kā arī sasaiste ar vietējiem velomaršrutiem un tūrisma un viesmīlības pakalpojumiem, kā arī pludmali aktuāla visā novadā kopumā, pieslēdzoties savienojumiem ar Carnikavu un Limbažu novadu, arī dzelzceļa stacijām, *EuroVelo 10* velomaršruta trasei, kas nodalās no *EuroVelo 13* velomaršruta Raganas virzienā.
2. Nodrošināt labā tehniskā stāvoklī esošo publisko infrastruktūru, novēršot identificētās nepilnības. Rūpēties par regulāru publiskās infrastruktūras uzturēšanu peldsezonas laikā.

3. Publiskās infrastruktūras tīkla pilnveide, ņemot vērā Aizsargājamo biotopu saglabāšanas vadlīnijas Latvijā[392], integrējot universālā dizaina risinājumus trūkstošajās vietās un izmantojot vienotu vizuālo identitāti ar oriģināliem vietas identitātes akcentiem.
4. Atkritumu apsaimniekošanas uzlabošana publiskajā piekrastes zonā (stāvlaukumi, noejas līdz jūrai, oficiālā peldvieta) — šķirošanai piemērotu atkritumu konteineru izvietošana un apsaimniekošanas regularitāte saistīti ar iepriekš prognozējamiem apmeklētāju plūsmas palielinājumiem peldsezonas laikā (īpaši karstā laikā un brīvdienās). Atkritumu (īpaši vienreiz lietojamo plastmasas trauku un piederumu), kā arī iepakojuma aprites ierobežojumi piekrastes un pludmales publiskajos pasākumos.
5. Mērķtiecīga vides izglītības organizēšana, vides apziņas palielināšana sabiedrībā, iedzīvotāju un apmeklētāju iesaiste publiskās kampaņās, vietējo ekoskolu programma, informējot par atkritumu ietekmi un iesaistot sakopšanas iniciatīvās, mazinot antropogēno ietekmi uz vidi, atbildīgu piekrastes apmeklējumu un dabas daudzveidības vērtību respektēšanu.
6. Kvalitatīvas nobrauktuves izbūve līdz jūrai no Jūras prospekta operatīvo dienestu eventuālo glābšanas darbu veikšanas nodrošināšanai.
7. Gājēju un velobraucēju piekļuves jūrai organizēšana un infrastruktūras labiekārtošana no Inčupes stacijas.
8. Tūrisma un viesmīlības jomas vai saistīto nozaru uzņēmējdarbībai nepieciešamās atbalsta infrastruktūras izveide un ilgtspējīgas komercprakses risinājumu veicināšana Zvejniekciemā.
9. Nākotnē virzīt Zvejniekciema pludmali uz oficiālās peldvietas statusa piešķiršanu[393], kas veicina atbildību pret vidi un rūpes par apmeklētājiem un pieļauj plašāku peldvietas popularizēšanu mērķtiecīgai viesu piesaistei, kas jau šobrīd plaši tiek darīts. Populārā atpūtas vieta Zvejniekciemā pie Skultes ostas Z mola jau šobrīd atbilst peldvietai, kuru apmeklē liels skaits atpūtnieku, tai ir atbilstoša peldvietas infrastruktūra un veikti labiekārtošanas pasākumi peldēšanās veicināšanai.
10. Nepieciešami uzlabojumi sadarbībā ar tūrisma uzņēmējiem (viesu mājas, kempingi, kafejnīcas) piekrastē preventīvo pasākumu īstenošanai pludmales atkritumu mazināšanai. Tāpat arī būtiski ir turpmāki uzlabojumi noslogotajās pludmaļu zonās, piemēram, papildu apsaimniekošanas un kontroles risinājumi smēķēšanas atkritumu īpatsvara mazināšanai. Preventīvie pasākumi upju un straumju ienešu mazināšanai, lai pasargātu pludmales zonas no atkritumu ienākšanas ar upju straumi (sevišķi pavasaros).

[392] https://nat-programme.daba.gov.lv/public/lat/publikacijas_un_dokumenti/#vadlinijas

[393] Atbilstoši MK 2017. gada 28. novembra noteikumiem Nr. 692 par "Peldvietas izveidošanas, uzturēšanas un ūdens kvalitātes pārvaldības kārtību", pašvaldības katru gadu izvērtē informāciju par to teritorijā esošajām peldvietām un var iesniegt Veselības inspekcijā priekšlikumu par peldvietas iekļaušanu oficiālo peldvietu sarakstā

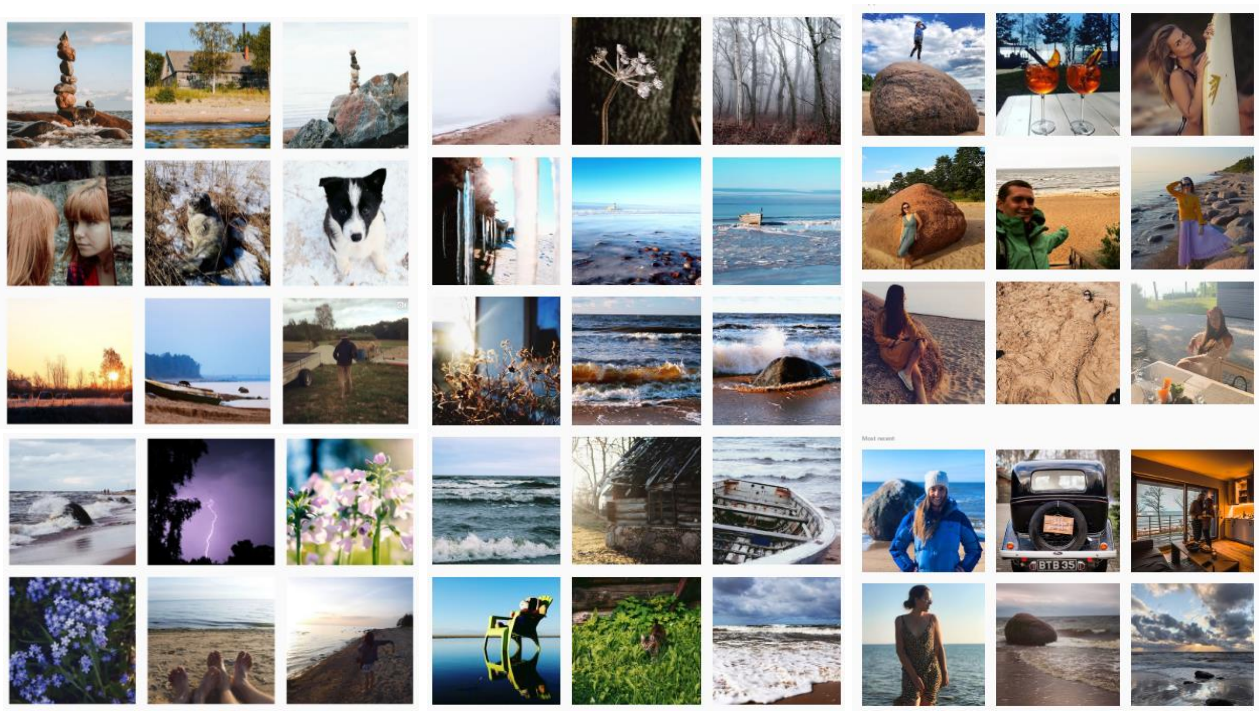
Citas aktivitātes saskaņā ar Piekrastes plānojuma 1. pielikumu[394]. Visas ar publiskās infrastruktūras attīstību saistītās aktivitātes detalizētāk plānojamas, ņemot vērā krasta ģeoloģiskos procesus un projekta "Dabas skaitīšana"[395] ietvaros iegūtos ES nozīmes īpaši aizsargājamo biotopu teritoriālās izplatības un kvalitātes apzināšanas datus.

[394] Pieejams lejupielādei: http://polsis.mk.gov.lv/api/file/file7176177217699516273.DOCX

[395] Darbības programma "Izaugsme un nodarbinātība" 5.4.2. specifiskā atbalsta mērķa "Nodrošināt vides monitoringa un kontroles sistēmas attīstību un savlaicīgu vides risku novēršanu, kā arī sabiedrības līdzdalību vides pārvaldībā" projekts Nr. 5.4.2.1/16/I/001 "Priekšnosacījumu izveide labākai bioloģiskās daudzveidības saglabāšanai un ekosistēmu aizsardzībai Latvijā" jeb "Dabas skaitīšana", informācija par projektu https://www.daba.gov.lv/public/lat/projekti/aktualie_projekti/dabas_skaitisana1/

SKULTES pagasts

1. Piekrastes apmeklētāju plūsmas raksturojums

St-1. attēls. *Skultes pagasta piekrastes apmeklētāju Instagram vietnē ievietotās populārākās un nesenākās bildes ar mirkļbirku #vārzas un vietas norādi "Lauču akmens".*

Avots: Instagram (#vārzas; n=30 no 164)

1.1. Apmeklētības izvērtējums

Skultes pagasta piekrastes apmeklētību raksturo trīs veidu plūsma: vietējo iedzīvotāju un vasarnīcu iemītnieku atpūta pie jūras, vienas dienas apmeklētāji — ceļotāji no Latvijas tuvākās apkārtnes un vietējie vai ārvalstu tūristi, kas izvēlas nakšņot Skultes pagasta tūristu mītnēs, ko ļoti krasi ietekmē sezonalitāte (sk. St-1. tabulu).

Nakšņotāji tūristu mītnēs

Skultes pagastā 2019. gadā darbojas 20 tūristu mītnes. Kopējā tūristu mītņu kapacitāte Limbažu novada pie jūras vistuvākā pagasta robežās ir 80 numuri viesiem un 173 gultasvietas (pieejamo gultasvietu skaitā neietverot ~50 papildus izvietotās gultasvietas). Lielākās ir atpūtas komplekss *Lauču akmens* un viesu mājas: *Lielvidzemnieki* un *Skultes muiža*. Kopš 2015. gada tirgū darbojas astoņas jaunas naktsmītnes — visas brīvdienu mājas. Darbību viesmīlības jomā pārtraukusi viena tūristu mītne. Vērtētais tūristu nakšņojumu skaits gadā pārsniedz sešus tūkstošus.

St-1. tabula. *Kopējie apmeklētāju plūsmas rādītāji Skultes pagastā, 2015. un 2019. gada salīdzinājums.*

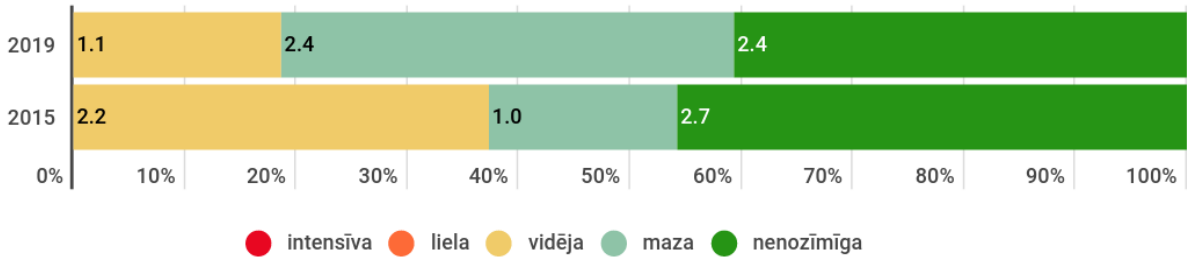
kritērijs	*vērtība*	
gads	***2019***	***2015***
Tūristu mītņu skaits	20	8
Tūristu mītņu kapacitāte — numuri viesiem	80	51
Tūristu mītņu kapacitāte — gultasvietas	173	109
Vērtētais* tūristu nakšņojumu skaits	6 757	4 257
Latvijas rezidentu vienas dienas braucienu skaits uz Limbažu novadu (CSP aptauja, 2018)	16 3295	nav datu
Latvijas rezidentu vairāku dienu braucienu skaits uz Limbažu novadu (CSP aptauja, 2018)	40 355	
Vērtētais apmeklējumu skaits gadā prioritāri attīstāmās vietas daļā — Vārzu pludmalē	18 000	**50 938

**Aprēķinam izmantots vidējais gultasvietu noslogojums (Latvijas piekrastē ārpus lielajām pilsētām ir 10,7 % gadā; CSP, 2019). **Apmeklējumu skaita vērtējums 2015. gadā visā Skultes pagasta pludmales daļā.*

Pludmales apmeklētāji un piekrastes apmeklētības intensitāte

Apmeklētāju uzskaitē Vārzās, kas tika veikta vizuālu tiešo novērojumu veidā 2019. gada 19., 20. un 26. jūlijā, tika reģistrēti attiecīgi 535, 1276 un 713 apmeklējumi dienas laikā.

Skultes pagasta Baltijas jūras piekrastes apmeklējumu intensitāte salīdzinājumā ar 2015. gadu nav palielinājusies, bet no koncentrācijas garākā vidējas intensitātes zonā kļuvusi par plašāk apmeklētu pludmali ar mazu apmeklējumu (sk. St-2. attēlu). Apmeklētības intensitāte ir izteikta, salīdzinot ar visas Latvijas jūras piekrastes rādītājiem — pēc maksimālā apmeklētāju skaita dienā uz 1 km. To raksturo šādas vērtības: intensīva (>5000), liela (1000-5000), vidēja (300-1000), maza (100-300), nenozīmīga (<100).

St-2. attēls. *Baltijas jūras piekrastes apmeklējumu intensitātes salīdzinājums Skultes pagastā 2015. un 2019. gadā.*

Avots: Nocticus, 2019

Vārzas kā prioritāri attīstāmā vieta atrodas starp populārām Rīgas līča piekrastes pludmalēm — Saulkrastiem un Tūju (sk. St-3. attēlu).

St-3. attēls. *Piekrastes publiskā infrastruktūra, apmeklētības intensitāte un slodze uz veģetāciju Skultes pagastā.*

Avots: Jāņa Sēta, Nocticus, 2020

Apmeklētāji citās piekrastes tūristu piesaistēs

Vārzās nav nozīmīgu citu tūrisma objektu, šeit arī nenorisinās lielāki publiskie pasākumi, vieta ir specializēti pielāgota pludmales atpūtai un pārgājieniem. Limbažu novadā tuvumā ir Bīriņu pils komplekss, kas piesaista ap 30 tūkstošiem apmeklējumu gadā. Limbažu pilsētā ir populāras tūristu piesaistes un publiskie pasākumi, kas tieši nav saistīti ar Vārzām. Tuvumā esošā Ingrīdas Žagatas tradicionālās podniecības darbnīca "Cepļi" ir specifiska kultūras tūrisma piesaiste ar apmeklējumu skaitu starp 1000 un 2000 gadā. Lielākā plūsma saistīta ar tranzīta ceļotājiem pa *Via Baltica* starptautisko auto maģistrāli A1, kas šajā posmā sasniedz ap 6000 automašīnām dienā[396].

Prioritāri attīstāmā vieta

Vārzas ir prioritāri attīstāma vieta, kas no agrāk maz populāras vietas pie jūras, ko apmeklēja vietējo dārziņu kooperatīvu apmeklētāji, vai tuvākās apkārtnes iedzīvotāji kļuvusi par mērķtiecīgi izvēlētu pludmales brīvdienu vietu. Joprojām apmeklējumu skaits nav liels, ko nosaka vietas labiekārtojums, kapacitāte un popularizēšanas iespējas. Skultes pludmale, peldvieta "Vārzas" ir ieguvusi oficiālo peldvietas statusu.

1.2. Potenciālās tūrisma nišas

Potenciālā niša saistīta ar dabiskas pludmales attīstību, neveidojot to kā vietu ar dažādiem pakalpojumiem, mēģinot sacensties ar pilsētu, bet ērti piekļūstamu vietu, kur dabiskā vidē var labi pavadīt laiku pie jūras, izmantojot pakalpojumus Limbažos vai citviet novadā (attiecībā uz tūristiem vai viendienas atpūtniekiem — ceļotājiem). Nav izmantota pilnībā *EuroVelo 10 un 13* velomaršrutu starptautiskās velotūristu plūsmas virzība, attīstot nepārtrauktu *EuroVelo 13* velomaršrutu (daudzviet izbūvējot veloceļu) no Rīgas līdz Ainažiem, tostarp šo posmu Skultes pagastā. Līdz šim ar komerciāliem viesmīlības pakalpojumiem samērā maz sasaistīts *Jūrtakas* starptautiskais garo distanču pārgājienu maršruts, ko iespējams izmantot vairāk. Brīvdienu mājas ar luksus segmenta pakalpojumu, kvalitāti un komfortu tiešā dabas tuvumā ir vēl viens nišas virziens, ko līdz šim ļoti labi spējusi izmantot atpūtas vieta pie Lauču dižakmens, taču līdzvērtīgs pakalpojums varētu būt starptautiski konkurētspējīgs arī citā vietā, nevirzoties uz masu tūrismu, bet specifiska segmenta definēšanu.

2. Pārskats par ilgtermiņa atkritumu slodzi un tās izmaiņām pludmalē

Vērtējot Skultes pagasta ilgtermiņa un pārskata perioda jūras piesārņojošo atkritumu datus (sk. St-2. tabulu), jāņem vērā daži nosacījumi. Skultes pagasta jūras robežas zona ir ļoti maza, tajā neatrodas lielas noslodzes objekti, tādēļ ir izvietots viens izvērtējumu laukums, atspoguļojot tipisko noslodzes veidu. Situācija Skultes pagastā ir samērā laba, turklāt, jāņem vērā, ka 2017. gadā datus ietekmēja ārkārtas situācija ar kuģu atkritumiem. Tomēr Vides izglītības fonda papildu izpētēs un iniciatīvās ir konstatēts, ka Skultes pagasta teritorijas kāpu zonā ir vairākas vēsturisko atkritumu izgāšanas vietas, kas rada apdraudējumu kāpu ekosistēmām

[396] VAS "Latvijas Valsts ceļi", 2020

un pie apstākļu sakritības var nonākt arī atpakaļ pludmalē. Tāpēc šo vietu sakopšanai un pārraudzībai būtu jāpievērš lielāka uzmanība vietējās aktivitātēs.

St-2. tabula. *Apkopojums par jūras piesārņojošo atkritumu situāciju Skultes pagastā.*

Avots: Vides izglītības fonds, kampaņa Mana Jūra 2019, projekts TJV!

Limbažu novads			
vidējais atkritumu daudzums	*atkritumu vienības/100 m*	123	
plastmasas īpatsvars	*%*	64	
ilgtermiņa vērtējums pret labu jūras vides stāvokli	*kategorija*	vidējs	
tendence	*trīs gados*	pozitīva	
TOP 1	*vienība(%)*	plastmasa cits	30 %
TOP 2	*vienība(%)*	papīrs, ieskaitot avīzes	13 %
TOP 3	*vienība(%)*	cigaretes, izsmēķi un filtri	10 %
TOP 4	*vienība(%)*	plastmasas maisiņi	9 %
TOP 5	*vienība(%)*	papīra ēdienu iepakojums	8 %
TOP 10 īpatsvars	*%*	83	
indikatīvie avoti (%)	*sauszeme*	87	
	jūra	8	
	neskaidrs	5	
periods	*2012–2015*	108	
	2016–2019	135	
	izmaiņa (%)	+25 %	

Skultes pludmalē — peldvietā "Vārzas" 2019. gada vasarā bijusi izcila ūdens kvalitāte atbilstoši Veselības inspekcijas veiktajām peldvietu ūdens kvalitātes pārbaudēm[397]. Neliela mikrobioloģiskā piesārņojuma (zarnu nūjiņas un zarnu enterokoki) koncentrācijas paaugstināšanās bijusi vienīgi jūlijā, kas gan bijusi normas robežās, atbilstot izciliem peldūdens rādītājiem[398]. Lai peldūdens kvalitāte piekrastē arī ilgtermiņā saglabātos izcilā kvalitātē, vajadzīga Vārzu ciema, Kursīšu un Dunte-96 vasarnīcu rajona kanalizācijas sistēmu nevainojama darbība, gan arī ērti piekļūstamas un uzturētas atbilstošas kapacitātes publiskās tualetes atpūtniekiem. Kontrolēta un atbildīga suņu atrašanās pludmalē.

3. Antropogēnā slodze uz veģetāciju

Skultes pagasta 5,9 km garajā jūras piekrastes posmā neietilpst neviena īpaši aizsargājama dabas teritorija — *Natura 2000* teritorijā.

[397] http://www.vi.gov.lv/lv/vides-veseliba/peldudens/peldudens-monitorings

[398] MK 2017. gada 28. novembra noteikumi Nr. 692. "Peldvietas izveidošanas, uzturēšanas un ūdens kvalitātes pārvaldības kārtība"

Skultes pagasta jūras piekraste pēc antropogēnās slodzes uz veģetāciju iedalās trīs daļās: 2,4 km — stipri ietekmēta, 2,6 km — vidēji ietekmēta un 0,9 km — vāji ietekmēta (sk. St-3. attēlu).

Vārzās gar jūras piekrasti ir vēsturiskā apbūve, savukārt uz austrumiem — vasarnīcu apbūve, kur vasarās dzīvo liels skaits cilvēku. Tādēļ arī antropogēnā slodze uz piekrastes veģetāciju no pavasara līdz rudenim ir liela. Parādās arī jauna būvniecība pavisam tuvu jūrai. Šajā vietā atpūtnieku skaits pēdējos gados ir pieaudzis. Publiskās piekļuves infrastruktūras elementu nav daudz. Tālabad antropogēnās slodzes izraisītās negatīvās sekas nemazinās, vietām pat pieaug.

4. Publiskās infrastruktūras izvērtējums

Skultes pagastā publiskās infrastruktūras elementu nav daudz (tikai 18). No tiem nepietiekama kapacitāte ir identificēta divās vietās: Zvejniekciema stacijas autostāvlaukumā un noejai līdz jūrai no Tūjas ielas. Daļa no elementiem ir apmierinošā, taču ne kvalitatīvā stāvoklī, vajadzīga atjaunošana (pārģērbšanās kabīnes, stacionāras mūsdienīgas tualetes izveide ar ūdens padevi).

St-4. attēls. *Privāti uzturēta publiskā piekļuve jūrai no Lauču viesu mājas.*

Foto: A. Klepers, jūlijs, 2019

4.1. Infrastruktūras kapacitāte prioritāri attīstāmajā vietā

Prioritāri attīstāmajai vietai Skultes pagastā iespējams aprēķināt pludmales kā konkrētas ietilpības telpas maksimālo pieļaujamo cilvēku skaitu. Saistīti ar to — arī

piekļuves infrastruktūras kopējo caurlaidību. Vienu km garā zonā Vārzās kopējā pludmales platība ir 1,98 ha (19813,48 m²[399]). Tas ir mazāk, nekā Saulkrastos (par 43 %), jo pludmale ir daudz šaurāka. Pludmales platums variē atkarībā no vietas un ir ap 18 m. Turklāt to ietekmē vēja stiprums un virziens. Maksimālā pludmales ietilpība, izmantojot slodzes un apmeklētāju rotācijas formulu, ir šāda:

kopējā lietderīgā platība (pludmales laukums) / ar vidējo individuālo standartu (50 m² pludmales vienam cilvēkam) (19813,48 : 50)-10 % publiskās telpas = 357 cilvēki vienlaikus, jeb 1071 vienā dienā.

Atbilstoši šai pludmales kapacitātei auto stāvlaukumi pie "Vidlaučiem" un "Lauču akmens" (sk. St-5. attēlu Nr. 714 un 716) ir pietiekami lielā kapacitātē. Vienlaikus autostāvlaukums pie Vārzu peldvietas ar 16 vietām automašīnām ir mazs. To var arī nepalielināt, kas rada ekskluzīvākas atpūtas iespējas pirmajiem atbraucējiem, vai palielina slodzi uz veģetāciju, izbraukājot ceļa malas, palielina slodzi uz vietējiem iedzīvotājiem, cenšoties nolikt auto viņu privātajā īpašumā.

Aktualizētos datus un to salīdzinājumu ar 2015. gada rādītājiem iespējams skatīt Piekrastes ģetelpiskajos datos, kas pieejami VARAM mājaslapā[400].

4.2. Infrastruktūras stāvoklis un kvalitāte prioritāri attīstāmajā vietā

Piekrastes publiskās infrastruktūras stāvokļa kopējais vērtējums Skultes pagastā pēc apsekojumiem 2019. gada sezonā novērtēts kā "apmierinošs, taču vajadzīgi uzlabojumi" (1,8 punkti skalā no viens līdz trīs, sk. K-1. tabulu), atzīmējot konkrētas nepilnības. Būtu jāīsteno kompleksa pludmales attīstība, izveidojot kvalitatīvu universālā dizaina risinājumu no stāvlaukuma līdz pludmalei ar koka laipu pieeju, norāžu zīmēm un informāciju atbilstošā augstumā, kvalitatīvu tualeti, kas piekļūstama apmeklētājiem ratiņkrēslā, ērti izmantojamu pārģērbšanās kabīni ar āķīšiem drēbju pakarināšanai.

5. Operatīvo dienestu piekļuves iespējamība pie jūras prioritāri attīstāmajās vietās

Limbažu novada Skultes pagastā operatīvajiem dienestiem ir viena piekļuves vieta jūrai. No Rīgas-Tallinas šosejas (A1) pie pieturas "Kursīši" uz "Vārzām". Piebrauktuve ir laba, līdz kāpu zonai var iebraukt ar visa veida tehniku. Pludmale (peldsezonā daudz atpūtnieku) ir plaša (platums ~35 m). Nobrauktuves priekšā līdz jūrai izvietoti akmeņi, gar kuriem laivu var iestumt vai iebraukt ar 4x4 apvidus auto līdz jūras krasta līnijai. Piekļuve ir smilšaina. Vietu attīstot, nepieciešams labiekārtot arī šo nobrauktuvi. Citā publiskā piekļuves vietā pie "Laučiem" jūras krasts ir stāvs, līdz krasta līnijai ar auto nav iespējams piekļūt — noeja uz pludmali ir pa kāpnēm.

[399] Izmērīts aerofoto, izmantojot www.daftlogic.com laukumu aprēķināšanas rīku.
[400] http://www.varam.gov.lv/lat/darbibas_veidi/tap/lv/?doc=18794

St-5. attēls. *Pārskata karte ar piekrastes publisko infrastruktūru prioritāri attīstāmajā vietā Vārzas.*

Avots: Jāņa Sēta, Nocticus, 2020

6. Priekšlikumi vajadzīgajiem pasākumiem situācijas uzlabošanai, lai mazinātu apmeklētāju radīto slodzi uz vidi un pilnveidotu piekrastes publisko infrastruktūru

Daļa priekšlikumu jau izteikti attiecīgajās tematiskajās nodaļās kopā ar problēmu raksturojumu. Šeit vēlreiz īsumā uzsvērti galvenie ieteikumi vajadzīgajiem pasākumiem situācijas uzlabošanai, lai mazinātu apmeklētāju radīto slodzi uz vidi un pilnveidotu piekrastes publisko infrastruktūru. Tie pamatā adresēti pašvaldībai, ja nav minēts citādāk.

1. Pakāpeniski ieviest Vārzu peldvietā, kurai jau piešķirts oficiālās peldvietas statuss[401], Zilā karoga pludmalēm atbilstošos nosacījumus, kas veicina atbildību pret vidi un rūpes par apmeklētājiem un popularizē peldvietu mērķtiecīgai viesu piesaistei. Rīgas līča Vidzemes piekrastē šāda statusa peldvietu ir maz.
2. Baltijas jūras piekrasti vienojošā stratēģiski svarīgākā *aktīvās mobilitātes* starptautiskā velomaršruta *EuroVelo 13 velomaršruta* infrastruktūras izbūve, izveidojot drošu savienojumu velotūrismam no Lietuvas uz Igauniju, ko varētu izmantot arī vietējie iedzīvotāji. Veloceļa izbūve, marķēšana, sasaiste ar vietējiem velomaršrutiem un tūrisma un viesmīlības pakalpojumiem, kā arī pludmali, pieslēdzoties savienojumiem ar Saulkrastu novadu un Salacgrīvas novadu, arī dzelzceļa stacijām.
3. Esošās publiskās infrastruktūras uzturēšana labā tehniskā stāvoklī, novēršot identificētās nepilnības. Rūpēties par regulāru publiskās infrastruktūras uzturēšanu peldsezonas laikā.
4. Publiskās infrastruktūras tīkla pilnveide, ņemot vērā Aizsargājamo biotopu saglabāšanas vadlīnijas Latvijā[402], integrējot universālā dizaina risinājumus trūkstošajās vietās un izmantojot vienotu vizuālo identitāti ar oriģināliem vietas identitātes akcentiem.
5. Atkritumu apsaimniekošanas uzlabošana publiskajā piekrastes zonā (stāvlaukumi, noejas līdz jūrai, oficiālā peldvieta) — šķirošanai piemērotu atkritumu konteineru izvietošana un apsaimniekošanas regularitāte saistīti ar iepriekš prognozējamiem apmeklētāju plūsmas palielinājumiem peldsezonas laikā (īpaši karstā laikā un brīvdienās). Atkritumu (īpaši vienreiz lietojamo plastmasas trauku un piederumu), kā arī iepakojuma aprites ierobežojumi piekrastes un pludmales publiskajos pasākumos.
6. Veloceļu attīstība savienojumiem ar citām prioritāri attīstāmajām vietām. Veloceļa izbūve no Limbažiem līdz Tūjas jūrmalai prioritāri attīstāmās vietas savienojumu pilnveidei.

[401] Atbilstoši MK 2017. gada 28. novembra noteikumiem Nr. 692 par "Peldvietas izveidošanas, uzturēšanas un ūdens kvalitātes pārvaldības kārtību", pašvaldības katru gadu izvērtē informāciju par to teritorijā esošajām peldvietām un var iesniegt Veselības inspekcijā priekšlikumu par peldvietas iekļaušanu oficiālo peldvietu sarakstā

[402] https://nat-programme.daba.gov.lv/public/lat/publikacijas_un_dokumenti/#vadlinijas

7. Tūrisma un viesmīlības jomas vai saistīto nozaru uzņēmējdarbībai nepieciešamās atbalsta infrastruktūras izveide un ilgtspējīgas komercprakses risinājumu veicināšana Vārzās.
8. Vēsturiskā piesārņojuma savākšanai no piekrastes zonām, kā arī preventīvās vai kontroles rīcības atkritumu nelikumīgas izgāšanas novēršanai.
9. Prioritāri attīstāmo vietu savienojumi ar zaļo ceļu/*greenways* taku tīklu, taku labiekārtošana un attīstība.
10. Publiskās infrastruktūras pielāgošana jaunajiem mobilitātes risinājumiem (elektrodzinēju auto, elektroskūteri u. c.), prioritāri attīstot vieglās mobilitātes (velo, sasaiste ar sabiedrisko transportu, kājāmgājēju u. tml.) savstarpēji integrētus risinājumus.
11. Maksas stāvlaukumu ieviešana ar iespēju viegli norēķināties maksas automātos, papildus ieviešot skaidrojumu, ka tādējādi tiek maksāts par publisko infrastruktūru, taku uzturēšanu, tīras vides un dabas aizsardzības nodrošināšanu. To veidot kā saistītu stāvlaukumu sistēmu (tuvākie pie jūras ir par maksu, attālākie bez maksas). Pie iebraukšanas pilsētā redzams kopējais stāvlaukumu izvietojums un attālums līdz jūrai.
12. Uzņēmējdarbības aktivizēšana un vienotas pārvaldības īstenošana Vidzemes piekrastes kopīga tūrisma galamērķa ietvaros, uzņēmējiem aktīvāk iesaistoties publiskās-privātās pārvaldības iniciatīvas, līdzfinansējot kopīgās tirgvedības aktivitātes galamērķa līmenī.

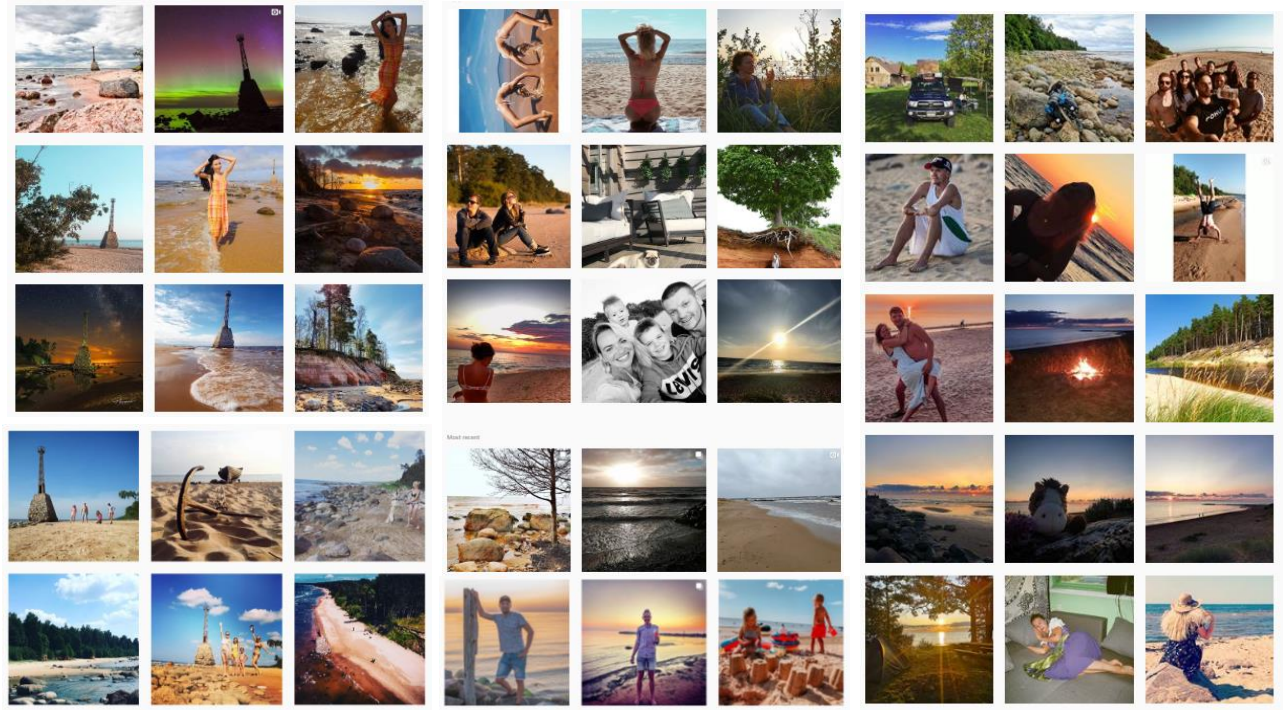
Citas aktivitātes saskaņā ar Piekrastes plānojuma 1. pielikumu[403]. Visas ar publiskās infrastruktūras attīstību saistītās aktivitātes detalizētāk plānojamas, ņemot vērā krasta ģeoloģiskos procesus un projekta "Dabas skaitīšana"[404] ietvaros iegūtos ES nozīmes īpaši aizsargājamo biotopu teritoriālās izplatības un kvalitātes apzināšanas datus.

[403] Pieejams lejupielādei: http://polsis.mk.gov.lv/api/file/file7176177217699516273.DOCX

[404] Darbības programma "Izaugsme un nodarbinātība" 5.4.2. specifiskā atbalsta mērķa "Nodrošināt vides monitoringa un kontroles sistēmas attīstību un savlaicīgu vides risku novēršanu, kā arī sabiedrības līdzdalību vides pārvaldībā" projekts Nr. 5.4.2.1/16/I/001 "Priekšnosacījumu izveide labākai bioloģiskās daudzveidības saglabāšanai un ekosistēmu aizsardzībai Latvijā" jeb "Dabas skaitīšana", informācija par projektu: https://www.daba.gov.lv/public/lat/projekti/aktualie_projekti/dabas_skaitisana1/

LIEPUPES pagasts

1. Piekrastes apmeklētāju plūsmas raksturojums

Lu-1. attēls. *Liepupes pagasta jūras piekrastes apmeklētāju Instagram vietnē ievietotās populārākās un nesenākās bildes ar mirkļbirku #ķurmrags vai #tūja.*

Avots: Instagram, februāris 2020 (#ķurmrags, n=15 no 189; #tūja, n=30 no 2271)

1.1. Apmeklētības izvērtējums

Liepupes pagasta piekrastes apmeklētību raksturo trīs veidu plūsma: vietējo iedzīvotāju atpūta pie jūras, vienas dienas apmeklētāji — ceļotāji no Latvijas vai Igaunijas un vietējie vai ārvalstu tūristi, kas izvēlas nakšņot Liepupes pagasta tūristu mītnēs, ko ļoti krasi ietekmē sezonalitāte (sk. Lu-1. tabulu).

Nakšņotāji tūristu mītnēs

Liepupes pagastā 2019. gadā darbojas 14 tūristu mītnes. Kopējā tūristu mītņu kapacitāte pagasta robežās ir 60 numuri viesiem un 155 gultasvietas (pieejamo gultasvietu skaitā neietverot ~50 papildus izvietotās gultasvietas). Vairāk par 10 numuriem ir viesnīcai *Liepupes muiža* un viesu mājām *Vecmuiža* un *Tūjas krasti*. Kopš 2015. gada tirgū darbība uzsākta piecās jaunās naktsmītnēs — viesnīcā, brīvdienu mājās un viesu dzīvoklī. Darbību viesmīlības jomā šajā periodā pārtraukusi viena tūristu mītne, ilgāku laiku pirms tam — vēl piecas.

Pludmales apmeklētāji un piekrastes apmeklētības intensitāte

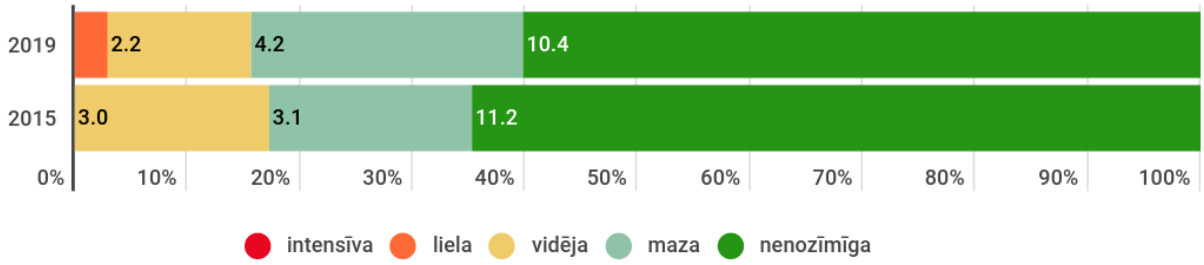
Apmeklētāju uzskaitē Tūjā, kas tika veikta vizuālu tiešo novērojumu veidā 2019. gada 2., 21. un 25. jūlijā, tika reģistrēti attiecīgi 500, 1312 un 476 apmeklējumi dienas laikā.

Lu-1. tabula. *Kopējie apmeklētāju plūsmas rādītāji Liepupes pagastā, 2015. un 2019. gada salīdzinājums.*

kritērijs	*vērtība*	
gads	***2019***	***2015***
Tūristu mītņu skaits	14	5
Tūristu mītņu kapacitāte — numuri viesiem	60	46
Tūristu mītņu kapacitāte — gultasvietas	155	70
Vērtētais* tūristu nakšņojumu skaits	6054	2734
Latvijas rezidentu vienas dienas braucienu skaits uz Salacgrīvas novadu (CSP aptauja, 2018)	89729	nav datu
Latvijas rezidentu vairāku dienu braucienu skaits uz Salacgrīvas novadu (CSP aptauja, 2018)	50093	
Vērtētais apmeklējumu skaits gadā prioritāri attīstāmās vietas daļā — Tūjas pludmalē		**197 805

**Aprēķinam izmantots vidējais gultasvietu noslogojums (Latvijas piekrastē ārpus lielajām pilsētām ir 10,7 % gadā; CSP, 2019). **Apmeklējumu skaita vērtējums 2015. gadā visā Salacgrīvas novada pludmalē.*

Liepupes pagasta Baltijas jūras piekrastes apmeklējumu intensitāte salīdzinājumā ar 2015. gadu palielinās (sk. Lu-2. un Lu-3. attēlu). Tūjas centrālajā piekļuves vietā apmeklētība ir liela, 2,2 km posmā pludmale ir vidēji apmeklēta, 4,2 km apmeklējums ir mazs, bet 60 % — apmeklējums ir nenozīmīgs. Apmeklētības intensitāte ir izteikta, salīdzinot ar visas Latvijas jūras piekrastes rādītājiem — pēc maksimālā apmeklētāju skaita dienā uz 1 km. To raksturo šādas vērtības: intensīva (>5000), liela (1000-5000), vidēja (300-1000), maza (100-300), nenozīmīga (<100).

Lu-2. attēls. *Baltijas jūras piekrastes apmeklējumu intensitātes salīdzinājums Liepupes pagastā 2015. un 2019. gadā.*

Apmeklētāji citās piekrastes tūristu piesaistēs

Populārākā tūristu piesaiste Liepupes pagastā saistīta ar Minhauzena tēmu — tematiskais parks (vēsturiskā ekspozīcija, atrakciju kuģis, dabas taka u. c.) ik gadus piesaista vairākus desmitus tūkstošus apmeklējumu (tas svārstījies starp 23 un 50 tūkstošiem). Populāri ir viesmīlības pakalpojumi *Via Baltica* starptautiskās maģistrāles A1 tiešā tuvumā (krogs *Mekke* u. c.), jo ikdienas auto plūsma sasniedz 5 – 6 tūkstošus automašīnu diennaktī[405].

[405] VAS "Latvijas Valsts ceļi" dati, 2020

Lu-3. attēls. *Piekrastes publiskā infrastruktūra, apmeklētības intensitāte un slodze uz veģetāciju Salacgrīvas novadā.*

Avots: Jāņa Sēta, Nocticus, 2020

Prioritāri attīstāmā vieta

Liepupes pagasta prioritāri attīstāmā vieta Tūja ir vēsturiski veidojusies kā populārākā piekrastes vieta jūras apmeklējumam no Vidzemes iekšzemes (Valmieras, Cēsīm u. c.). Infrastruktūras pilnveide nepieciešama kompleksu risinājumu ieviešanai. Pamatā galvenais transporta līdzeklis pludmales apmeklējumam ir privātās automašīnas un tik lielas dienas apmeklētāju plūsmas situācijā vienlaikus esošo automašīnu skaits Tūjas centrā pārsniedz 400.

Lu-4. attēls. *Sastrēgums izbraukšanai no Tūjas pludmales pievakarē uz autoceļa P11 un nedroša kājāmgājēju pārvietošanās uz sabiedriskā transporta pieturu pie A1 autoceļa.*

Foto: A. Klepers, jūlijs, 2016

Limbažu-Tūjas reģionālās nozīmes autoceļa P11 posmā starp A1 valsts galvenās nozīmes ceļu un Tūju diennaktī reģistrētais automašīnu skaits pārsniedz 1000[406]. Transporta koordinēšana ir viens no Tūjas nozīmīgiem izaicinājumiem, kas peldsezonas laikā būtiski iespaido arī vietējo iedzīvotāju dzīves kvalitātes uztveri. Negatīvākā attieksme konstatēta starp tiem iedzīvotājiem, kuri negūst nekādu materiālu labumu no tūrisma plūsmas un uztver to kā traucējumu.

1.2. Potenciālās tūrisma nišas

Potenciālā tūrisma niša saistīta ar individualizēta tūrisma pakalpojuma veidošanu dabiskā un mazāk apmeklētā pludmalē ārpus Tūjas ciema. Tas kļūst ekskluzīvāks, jo ir ierobežots piedāvājums. Tradicionālo kultūras mantojuma un etnogrāfisko elementu kombinēšana ar jaunākajām zināšanām, kas attīstītas ziemeļu reģionos:

[406] VAS "Latvijas Valsts ceļi", 2020

Nordic wellbeing[407]*, Nordic (Scandinavian) design*[408]*, Nordic Secret*[409] *, Friluftsliv*[410] *New Nordic Food Manifesto*[411]. Maz izmantots *EuroVelo 13* starptautiskās velotūrisma plūsmas potenciāls, izveidojot uz velotūristiem specializētas pakalpojumu vietas un izmitināšanas vietu. Tam jāattīstās, paralēli ieguldot publisko finansējumu nepārtraukta veloceļa izbūvē no Rīgas līdz Ainažiem. Līdz šim ar komerciāliem viesmīlības pakalpojumiem samērā maz sasaistīts *Jūrtakas* starptautiskais garo distanču pārgājienu maršruts, ko iespējams izmantot vairāk. Joprojām brīva ir niša par inovatīviem risinājumiem, ko iesākt tumsā, lietū, dubļos, kas attīstoties tehnoloģijām un ekipējumam, var tikt saistīts ar jauna veida piedzīvojumu tūrisma nišām.

Salacgrīvas novads ir Latvijas kūrortpilsētu asociācijā, taču šī segmenta attīstībai svarīgas ir lielākas uzņēmēju investīcijas, kā arī veselības, rehabilitācijas un skaistumkopšanas pakalpojumu attīstīšana paralēli kvalitatīvām atpūtas iespējām pie jūras. Tūjas ciema virzīšana oficiāla kūrorta statusa iegūšanai[412] būtu iespējama, (līdz šim šāds statuss ir Liepājas vai Jūrmalas pilsētas daļām), izmantojot Latvijas vienīgā kūrortciema pozicionējumu. Lai to panāktu arī realitātē, Salacgrīvas novada pašvaldībai jāveicina eksportspējīgu kūrorta ārstniecības iestāžu rašanās, kuras izmanto dabas dziednieciskos resursus, lai uzlabotu veselību, ārstētu slimības un veiktu medicīnisko rehabilitāciju. Jāveicina publiskās vides pieejamība ne tikai pludmalē, bet arī Tūjas centrā, tādējādi attīstītos arī saistītā pakalpojumu joma.

2. Pārskats par ilgtermiņa atkritumu slodzi un tās izmaiņām pludmalē

Par ilgtermiņa atkritumu slodzi un tās izmaiņām Liepupes pagasta pludmalē skatīt kopējo Salacgrīvas novada pārskatu pie Salacgrīvas pilsētas nodaļas.

Tūjas pludmalē 2019. gada vasaras sākumā bijusi izcila ūdens kvalitāte atbilstoši Veselības inspekcijas veiktajām peldvietu ūdens kvalitātes pārbaudēm[413], lai arī gan maijā, gan septembrī konstatēta neliela mikrobioloģiskā piesārņojuma (zarnu nūjiņas un zarnu enterokoki) koncentrācijas paaugstināšanās, norādot uz iespējamu fekālo ūdens piesārņojumu ar potenciālām slimības izraisošām patogēnām baktērijām un vīrusiem. Tomēr to koncentrācija konstatēta normas robežās un atbilst izciliem peldūdens rādītājiem[414]. Lai peldūdens kvalitāte piekrastē arī ilgtermiņā saglabātos izcilā kvalitātē, vajadzīga gan Tūjas ciema un savrupmāju kanalizācijas sistēmu nevainojama darbība, gan ērti piekļūstamas un uzturētas atbilstošas kapacitātes publiskās tualetes atpūtniekiem.

3. Antropogēnā slodze uz veģetāciju

Liepupes pagasta jūras piekraste pēc antropogēnās slodzes uz veģetāciju iedalās četrās daļās: 0,5 km ļoti stipri ietekmēta, 3,7 km — stipri ietekmēta, 10,2 km —

[407] http://www.nordicwellbeing.com/web/
[408] https://designmuseum.dk/en/om-museet-2/historien-arkitekturen/
[409] http://wellbeing-project.org/the-nordic-secret/
[410] https://www.bbc.com/worklife/article/20171211-friluftsliv-the-nordic-concept-of-getting-outdoors
[411] https://www.norden.org/en/information/new-nordic-food-manifesto
[412] https://likumi.lv/ta/id/253701#piel1
[413] http://www.vi.gov.lv/lv/vides-veseliba/peldudens/peldudens-monitorings
[414] MK 2017. gada 28. novembra noteikumi Nr. 692. "Peldvietas izveidošanas, uzturēšanas un ūdens kvalitātes pārvaldības kārtība"

vidēji ietekmēta un 2,9 km — vāji ietekmēta (sk. Lu-3. attēlu). Kopumā šī ir viena no visplašāk ietekmētajām piekrastes zonām pašvaldību teritoriālajās vienībās dēļ apmeklētāju plūsmas. Tendence saglabājas negatīva.

Tūjas ciema jūras piekrastes biotopi ir stipri ietekmēti, jo apbūve lielākoties sākas jau aiz pludmales un pirmajām kāpām, tomēr slodze netiek vērtēta kā ļoti stipra, jo atpūtnieku skaitu ierobežo pieejamās autostāvvietas. Liela daļa Tūjas piekrastes apbūves ir vēsturiska, tādēļ saglabājušies tikai jūras malai tuvākie biotopi pludmalē un tuvu tai. Slodze publiskajās atpūtas vietās — kempingos un stāvlaukumos vasaras laikā ir liela (sk. Lu-5. attēlu), jo vienlaikus teritorijā uzturas ļoti liels cilvēku skaits. Īpaši stipri ietekmēta ir Tūjas pludmales peldvieta un lielo kempingu laukumu tuvums, kur būtu veicama saskaņotāka dabas pamatnes saglabāšanas un atpūtnieku interešu darbība.

Lu-5. attēls. *Izbraukātās ceļa malas un veģetācija stāvlaukuma malās Tūjas ciema ziemeļu daļā.*

Foto: A. Klepers, jūlijs, 2017

4. Publiskās infrastruktūras izvērtējums

No 64 Liepupes pagastā vērtētajiem publiskās infrastruktūras objektiem, kas nodrošina drošu un ērtu sabiedrības piekļuvi pie jūras, 13 objektos konstatēta nepatiekama kapacitāte (lielākoties noejām līdz jūrai Tūjā vai tās tiešā tuvumā (vismaz 7 situācijas), arī Lembužos un pie atpūtas vietas "Vasas", arī piekļuves vieta pie jūras Ķurmragā). Vairākiem publiskās infrastruktūras objektiem ir neapmierinoša kvalitāte, tostarp autostāvlaukumiem Lembužos.

4.1. Infrastruktūras kapacitāte prioritāri attīstāmajā vietā

Kapacitāte vērtējama no diviem aspektiem — Liepupes pagastā joprojām ir daudz vietu, kur nav izveidota publiskā infrastruktūra, pastāv stihiskas noejas līdz jūrai. Attiecīgi tur vērtēt kapacitāti ir sarežģīti, jo labiekārtojuma vienkārši nav (taču ir ietekme uz vidi, postošāka antropogēnā slodze). Otra kategorija ir ar izveidotu labiekārtojumu, taču tā fiziskie parametri ir ierobežojoši konkrētai apmeklētāju plūsmas caurlaidībai.

Prioritāri attīstāmajai vietai Liepupes pagastā iespējams aprēķināt pludmales kā konkrētas ietilpības telpas maksimālo pieļaujamo cilvēku skaitu. Saistīti ar to — arī piekļuves infrastruktūras kopējo caurlaidību. Vienu km garā zonā Tūjas D starp Zaķupītes grīvu un viesu namu *Jūras bura* kopējā pludmales platība ir 3,14 ha (31 377,03 m² [415]). Tas ir līdzīgi kā Saulkrastos un vairāk, nekā Carnikavā vai Lilastē, jo pludmale ir samērā plata. Pludmales platums variē atkarībā no vietas un ir ap 18 m. Turklāt to ietekmē vēja stiprums un virziens. Maksimālā pludmales ietilpība, izmantojot slodzes un apmeklētāju rotācijas formulu, ir šāda:

kopējā lietderīgā platība (pludmales laukums) / ar vidējo individuālo standartu (50 m² pludmales vienam cilvēkam) (31377,03 : 50)-10 % publiskās telpas = 565 cilvēki vienlaikus, jeb 1695 vienā dienā.

Līdzīga ietilpība attiecināma uz pludmali ziemeļu daļā no Zaķupītes grīvas (1,2 km līdz Krimalnieku kempinga atpūtas vietai). Aktualizētos datus un to salīdzinājumu ar 2015. gada rādītājiem iespējams skatīt Piekrastes ģeotelpiskajos datos, kas pieejami VARAM mājaslapā[416].

Jāpalielina kapacitāte publiskai piekļuvei pie jūras Tūjas ciemā. Līdz šim samērā neelastīgi attīstījies brīvdienu māju segments Tūjā.

4.2. Infrastruktūras stāvoklis un kvalitāte prioritāri attīstāmajā vietā

Piekrastes publiskās infrastruktūras stāvokļa kopējais vērtējums Liepupes pagastā pēc apsekojumiem 2019. gada sezonā novērtēts kā "apmierinošs, taču vajadzīgi uzlabojumi" (1,8 punkti skalā no viens no trīs, sk. K-1. tabulu), atzīmējot konkrētas nepilnības. Krustiskā stāvoklī ir noeja līdz jūrai Tūjā no Saules ielas (Sk. Lu-6. attēlu), kas nav līdz šim izbūvēta, kaut bieži tiek lietota. Piekļuve pie jūras caur Tūjas ciemu publiski praktiski nav iespējama. Apmeklētāju plūsma un auto stāvvietas koncentrējas ārpus ciema, kas kavē attīstīt viesmīlības pakalpojumus, gūt lielāku labumu no atpūtnieku plūsmas. Pastāv arī risks par sociālās kapacitātes problemātiku Tūjas ciemā, jo apmeklētāju skaits ilgākā laika posmā vasaras karstākajās peldsezonas dienās pārsniedz vietējo iedzīvotāju skaitu. Mazāk uzturēta, salīdzinot ar privātajiem kempingu stāvlaukumiem ir "Latvijas Valsts meži" uzdevumā izveidotā atpūtas vieta, kur notiek lielāka patvaļa, tostarp skaļa trokšņošana u. c. Antisanitārā stāvoklī ir sausās tualetes, kuru lietošana karstajā laikā tik apmeklētāju blīvi apmeklētā vietā būtu jāpārtrauc, meklējot citus risinājumus. Tūjas ciemam pie pludmales nepieciešamas lielākas ietilpības kvalitatīvas tualetes, pēc līdzīga parauga, kā tas izveidots piekrastes ciemos Engures novadā, pieslēdzoties pie ciema ūdens un kanalizācijas sistēmas.

[415] Izmērīts aerofoto, izmantojot www.daftlogic.com laukumu aprēķināšanas rīku
[416] http://www.varam.gov.lv/lat/darbibas_veidi/tap/lv/?doc=18794

Lu-6. attēls. *Pārskata karte ar piekrastes publisko infrastruktūru prioritāri attīstāmajā vietā Tūjā.*

Avots: Jāņa Sēta, Nocticus, 2020

5. Operatīvo dienestu piekļuves iespējamība pie jūras prioritāri attīstāmajās vietās

Visā Salacgrīvas novadā ar kopējo jūras krasta līniju ~80 km ir izbūvētas tikai trīs vietas, kur operatīvo dienestu personālsastāvs var brīvi piebraukt un ar saviem spēkiem ielaist glābšanas laivu jūrā. Tas ir no stāvlaukuma pretī "Muižuļiem", Salacgrīvas ostā un Kuivižu ostā, neviena no tām nav Liepupes pagastā, kur atrodas prioritāri attīstāmā vieta — Tūja.

Viena piekļuves vieta jūrai ir no Rīgas-Tallinas šosejas (A1) pagrieziens Jelgavkrastos uz Lembužiem līdz mājai "Kalpiņi". Piebrauktuves ceļš līdz pludmalei ir labs, lai arī šaurs (platums 3 m) un slīps uz leju līdz ~20 m platajai pludmalei. Iebraukšana šeit tikai ar pilnpiedziņas vieglo transportu. Cita piekļuves vieta ir aiz Liepupes kapiem Z pusē no mājām "Stiebri". Iebrauktuve ir laba, līdz ~20 m platajai pludmalei var iebraukt ar visa veida tehniku, bet nobrauktuve uz pludmali ir slīpa ar kritumu līdz 2 m. Otrpus "Stiebriem" vēl viena piekļuves vieta aiz norobežojošas barjeras, kura ir brīvi atverama. Tur pludmale ir ~25 m platumā, bet akmeņaina. Vairākas piekļuves vietas jūrai ir no Rīgas-Tallinas šosejas (A1) malā esošā Mekes kroga. Pie mājām "Pidas" ir laba piebrauktuve visa veida tehnikai līdz pat ~20 m platajai pludmalei. Pirms pludmales 100 m platumā ir zāļaina pļava ar cietu pamatu. Nobrauktuve uz pludmali ir slīpa ar kritumu līdz 3 m. Otra piekļuve ir tepat netālu pie mājām "Jansoni". Pludmales daļa tur ir divreiz šaurāka, bet nedaudz lēzenāks kritums piekļuvei līdz jūrai ar visa veida transportu. Savukārt, pie mājām "Lāči" ir laba piebrauktuve līdz pludmalei (šaurs, bet maz akmeņu), uz kuru ved koka laipas 30 m garumā. Pie mājām "Brīzes" ir laba piebrauktuve līdz pludmalei, kas gan ir stipri akmeņains. Pie mājām "Pančaki" ir viegli piebraukt ar visa veida tehniku. Nobrauktuve pie jūras ir lēzena, stingra, ar platumu ~3 m, nedaudz akmeņaina. Tālāk uz dienvidiem no Rīgas-Tallinas šosejas Duntē, gar "Minhauzena Pasauli" uz mājām "Roņi" ir laba piebrauktuve līdz plašajai pludmalei (maz akmeņu) ar visa veida tehniku.

Prioritāri attīstāmajā vietā Tūjā piekļuves vieta pie jūras operatīvo dienestu transportam iespējama tikai kempingā "Jūrasdzeņi". Kempinga stāvlaukums atrodas tieši pie pludmales, viegli piekļūstams, tālāk izeja uz ~25 m plato smilšaino pludmales zonu. Zaķupītes ieteka traucē brīvu pārvietošanos pa pludmali ziemeļu virzienā. Ņemot vērā Tūjas popularitāti jūras atpūtnieku vidū un grūto piekļuvi lielā tās daļā, nākotnē būtu veidojama *Zilā karoga* pludmale ar lokālu glābšanas dienestu vasaras peldsezonas laikā.

6. Priekšlikumi vajadzīgajiem pasākumiem situācijas uzlabošanai, lai mazinātu apmeklētāju radīto slodzi uz vidi un pilnveidotu piekrastes publisko infrastruktūru

Daļa priekšlikumu jau izteikti attiecīgajās tematiskajās nodaļās kopā ar problēmu raksturojumu. Šeit vēlreiz īsumā uzsvērti galvenie ieteikumi vajadzīgajiem pasākumiem situācijas uzlabošanai, lai mazinātu apmeklētāju radīto slodzi uz vidi un pilnveidotu piekrastes publisko infrastruktūru. Tie pamatā adresēti pašvaldībai, ja nav minēts citādāk.

Prioritāri attīstāmajai vietai Tūjā

1. Izbūvēt labākas kvalitātes un atbilstošas kapacitātes publisko noeja līdz jūrai Tūjā no Saules ielas.
2. Nodrošināt labā tehniskā stāvoklī esošo publisko infrastruktūru, novēršot identificētās nepilnības. Rūpēties par regulāru publiskās infrastruktūras uzturēšanu peldsezonas laikā.
3. Pie iebraukšanas Tūjā — pirms pagrieziena uz Jūras dzeņiem vai Krimalniekiem / Vasām, novietot elektronisko tablo ar iebraukušo automašīnu uzskaiti (kā pazemes autostāvvietās) un brīvi pieejamām stāvvietām. Tā vienlaikus būtu kā auto navigācijas shēma ērtākai piekļuvei pie jūras, neradot lieku sastrēgumu peldsezonas karstākajās dienās.
4. *Zilā karoga* pludmalei atbilstošu kritēriju pakāpeniska ieviešana Tūjas pludmalē, nodrošinot augstus vides un drošības standartus. Pludmales sertificēšana sākotnēji nav obligāta, taču nākotnē tas būtu izdarāms, uzsverot atbildīgu rīcību pret vidi, rūpes par atpūtniekiem un izmantojot to vietas zīmolvedībai (līdzīgi kā Saulkrasti, kas kļuvuši par populārāko pludmali Vidzemes piekrastē).
5. Stacionāru Tūjas ciema kanalizācijas tīklam pieslēgtu tualešu izbūve pludmales tuvumā ciema zonā, ko iespējams veikt pēc Engures novada pašvaldības parauga[417] vairāk gan pielāgojot kopējo infrastruktūru pēc universālā dizaina principiem.
6. Apmeklētāju automatizētā skaitītāja ieviešana pie noejas līdz jūrai Tūjas publiskajās piekļuves vietās jūrai.
7. Tūrisma un viesmīlības jomas vai saistīto nozaru uzņēmējdarbībai nepieciešamās atbalsta infrastruktūras izveide un ilgtspējīgas komercprakses risinājumu veicināšana Tūjā.
8. Tūjas ciema attīstīšana, atbilstoši oficiāla kūrorta statusa iegūšanai noteiktajiem kritērijiem, izmantojot darbību Latvijas kūrortpilsētu asociācijā un veicinot eksportspējīgu kūrorta ārstniecības iestāžu rašanos, kuras izmanto dabas dziednieciskos resursus, lai uzlabotu veselību, ārstētu slimības un veiktu medicīnisko rehabilitāciju, pilnveidojot ciema publiskās telpas pieejamību un infrastruktūru.

Teritorijai kopumā

9. Baltijas jūras piekrasti vienojošā stratēģiski svarīgākā *aktīvās mobilitātes* starptautiskā velomaršruta *EuroVelo 13* trūkstošo posmu tehniskā projekta izstrāde, infrastruktūras izbūve, marķējuma atjaunošana, izveidojot drošu savienojumu velotūrismam no Lietuvas uz Igauniju, ko varētu izmantot arī vietējie iedzīvotāji. Veloceļa izbūve, kā arī sasaiste ar vietējiem velomaršrutiem un tūrisma un viesmīlības pakalpojumiem, kā arī pludmali, primāri pievēršot uzmanību kritiskajiem posmiem (puse no novada teritorijas).

[417] http://www.enguresnovads.lv/projekti/pabeigta-engures-pludmales-labiekartosana

10. Publiskās infrastruktūras tīkla pilnveide, ņemot vērā Aizsargājamo biotopu saglabāšanas vadlīnijas Latvijā[418], integrējot universālā dizaina risinājumus trūkstošajās vietās un izmantojot vienotu vizuālo identitāti ar oriģināliem vietas identitātes akcentiem.
11. Risināt labāku AS "Latvijas Valsts meži" atpūtas vietas "Vasas" apsaimniekošanu, lai nodrošinātu tualetes pakalpojumu peldsezonā (esošais ir kritisks, neatbilst elementārām sanitārām normām, karstajā sezonā netiek regulāri uzturēts), arī lielāku sabiedrisko kārtību.
12. Veloceļu attīstība savienojumiem ar prioritāri attīstāmajām vietām. Veloceļa izbūve no Limbažiem līdz Tūjas jūrmalai prioritāri attīstāmās vietas savienojumu pilnveidei.
13. Atkritumu apsaimniekošanas uzlabošana publiskajā piekrastes zonā (stāvlaukumi, noejas līdz jūrai, oficiālā peldvieta) — šķirošanai piemērotu atkritumu konteineru izvietošana un apsaimniekošanas regularitāte saistīti ar iepriekš prognozējamiem apmeklētāju plūsmas palielinājumiem peldsezonas laikā (īpaši karstā laikā un brīvdienās). Atkritumu (īpaši vienreiz lietojamo plastmasas trauku un piederumu), kā arī iepakojuma aprites ierobežojumi piekrastes un pludmales publiskajos pasākumos.
14. Mērķtiecīga vides izglītības organizēšana, vides apziņas palielināšana sabiedrībā, iedzīvotāju un apmeklētāju iesaiste publiskās kampaņās, vietējo ekoskolu programma, informējot par atkritumu ietekmi un iesaistot sakopšanas iniciatīvās, mazinot antropogēno ietekmi uz vidi, atbildīgu piekrastes apmeklējumu un dabas daudzveidības vērtību respektēšanu. Izglītot par eroziju jūras piekrastē un dabas pamatnes nozīmi, ainavas kvalitāti. Akcentējot Ziemeļvidzemes biosfēras rezervāta statusu, izvērst kvalitatīvu vides interpretāciju piekrastē sadarbībā ar ZBR dabas izglītības centru "*Ziemeļvidzeme" UNESCO* starptautisko programmu "Cilvēks un biosfēra".
15. Akcentējot Ziemeļvidzemes biosfēras rezervāta statusu, izvērst kvalitatīvu vides izglītību un interpretāciju piekrastē par pludmalē sastopamajām sugām, to saistību ar dabas procesiem un ekosistēmu kopumā (jūra, vējš, smiltis, dabas elementi). Informācija var būt pie galvenā stāvlaukuma pirms noejas uz pludmali — kā interaktīvs informācijas stends, sasaistīts ar multimediju digitālajiem resursiem. Salacgrīva ir priviliģētā situācijā, jo šeit atrodas ZBR dabas izglītības centrs "*Ziemeļvidzeme*", tomēr tā aktivitātes ir maz saistītas ar jūras piekrasti peldsezonas laikā. *UNESCO* starptautiskās programmas "Cilvēks un biosfēra" resursa potenciāla plašāka izmantošana.
16. Sadarbībā ar ZBR dabas izglītības centru "*Ziemeļvidzeme*" plaši izvērsta brīvprātīgo koordinēšana ZBR jūras piekrastes infrastruktūras uzturēšanas un sabiedriskā monitoringa darbu veikšanai. Īpaši iesaistot aktīvus pilsētas seniorus, veicinot viņu socializēšanos, veselīgu dzīves veidu un iesaisti sabiedriski nozīmīgā darbā. Vienoties ar sabiedriskā transporta pārvadātājiem par izdevīgākiem nosacījumiem nokļūšanai uz dažādām piekrastes vietām novadā brīvprātīgo darbu veikšanai.

[418] https://nat-programme.daba.gov.lv/public/lat/publikacijas_un_dokumenti/#vadlinijas

17. Vienota vides labiekārtošanas un publiskās infrastruktūras attīstības sistēmas izveide ar Salacgrīvas novadam un Vidzemes jūras piekrastei raksturīgiem identitātes akcentiem un pārskatāmi organizētu mikro-mobilitāti, ērti spējot orientēties no viena publiskās infrastruktūras objekta uz cietiem — nefragmentējot infrastruktūras elementus, bet veidojot tos sasaistē ar viesmīlības pakalpojumiem pēc visaptverošas un niansēs pārdomātas pakalpojuma dizaina pieejas (vairāk skatīt pirmā ziņojuma 4.5. nodaļu).
18. Publiskās infrastruktūras pielāgošana jaunajiem mobilitātes risinājumiem (elektrodzinēju auto, elektroskūteri u. c.), prioritāri attīstot vieglās mobilitātes (velo, sasaiste ar sabiedrisko transportu, kājāmgājēju u. tml.) savstarpēji integrētus risinājumus.
19. Maksas stāvlaukumu ieviešana ar iespēju viegli norēķināties maksas automātos, papildus ieviešot skaidrojumu, ka tādējādi tiek maksāts par publisko infrastruktūru, taku uzturēšanu, tīras vides un dabas aizsardzības nodrošināšanu. To veidot kā saistītu stāvlaukumu sistēmu (tuvākie pie jūras ir par maksu, attālākie bez maksas). Pie iebraukšanas pilsētā redzams kopējais stāvlaukumu izvietojums un attālums līdz jūrai.
20. Tūrisma produktu kvalitātes, starptautiskuma un eksportspējas veicināšana galamērķa potenciāla izmantošanai, precīzāk pielāgojoties lielajai starptautiskajai plūsmai, kas tikai daļēji izmanto Salacgrīvas pilsētas un pludmales piedāvātos pakalpojumus.
21. Infrastruktūras objektu (autostāvlaukumu, noeju un tualešu) ciešāka sasaiste ar vietējiem (tostarp sezonāliem) viesmīlības pakalpojumiem, palielinot lielāku ekonomisko ietekmi.

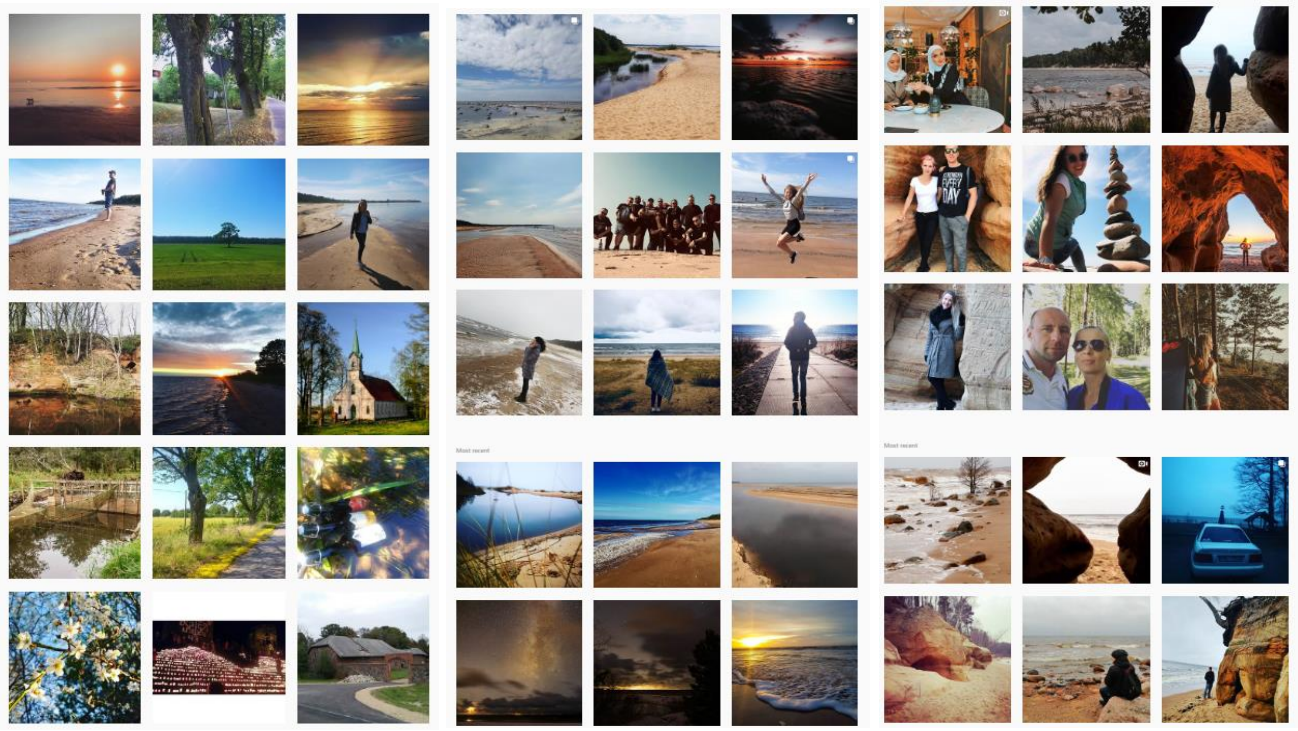
Citas aktivitātes saskaņā ar Piekrastes plānojuma 1. pielikumu[419]. Visas ar publiskās infrastruktūras attīstību saistītās aktivitātes detalizētāk plānojamas, ņemot vērā krasta ģeoloģiskos procesus un projekta "Dabas skaitīšana"[420] ietvaros iegūtos ES nozīmes īpaši aizsargājamo biotopu teritoriālās izplatības un kvalitātes apzināšanas datus.

[419] Pieejams lejupielādei: http://polsis.mk.gov.lv/api/file/file7176177217699516273.DOCX

[420] Darbības programma "Izaugsme un nodarbinātība" 5.4.2. specifiskā atbalsta mērķa "Nodrošināt vides monitoringa un kontroles sistēmas attīstību un savlaicīgu vides risku novēršanu, kā arī sabiedrības līdzdalību vides pārvaldībā" projekts Nr. 5.4.2.1/16/I/001 "Priekšnosacījumu izveide labākai bioloģiskās daudzveidības saglabāšanai un ekosistēmu aizsardzībai Latvijā" jeb "Dabas skaitīšana", informācija par projektu https://www.daba.gov.lv/public/lat/projekti/aktualie_projekti/dabas_skaitisana1/

SALACGRĪVAS PAGASTS

1. Piekrastes apmeklētāju plūsmas raksturojums

Sg-1. attēls. *Salacgrīvas pagasta piekrastes apmeklētāju Instagram vietnē ievietotās populārākās bildes ar mirkļbirku #svētciems #vitrupe.*

Avots: Instagram, februāris 2020 (#svētciems, n=15 no 71; #vitrupe, n=15 no 488; veczemjuklintis, n=15 no 2467)

1.1. Apmeklētības izvērtējums

Salacgrīvas pagasta piekrastes apmeklētību raksturo trīs veidu plūsma: vietējo iedzīvotāju atpūta pie jūras, vienas dienas apmeklētāji — ceļotāji no Latvijas (pārsvarā Vidzemes reģiona) vai Igaunijas un vietējie vai ārvalstu tūristi, kas izvēlas nakšņot Salacgrīvas pagastā vai apkārtnes tūristu mītnēs, ko ļoti ietekmē sezonalitāte (sk. Sg-1. tabulu).

Nakšņotāji tūristu mītnēs

Salacgrīvas pagastā 2019. gadā darbojas 17 tūristu mītnes un vairākas labiekārtotas atpūtas vietas ar nakšņošanas iespējām. Kopējā tūristu mītņu kapacitāte pagasta robežās ir 88 numuri viesiem un 234 gultasvietas (pieejamo gultasvietu skaitā neietverot papildus ~100 izvietotās gultasvietas). Vairāk par 10 numuriem ir viesu mājām *Rakari, Mežupes* un lauku sētai *Svētupes*. Kopš 2015. gada tirgū darbu uzsākušas piecas jaunas naktsmītnes (brīvdienu mājas un viesu dzīvoklis), nomainīti īpašnieki un zīmols kādreizējai viesu mājai *Casa Blanca*. Darbību viesmīlības jomā šajā periodā pārtraucis kempings *Meleku līcis*, kas gan telšu laukumā viesus uzņēma arī 2019. gada sezonā.

Sg-1. tabula. *Kopējie apmeklētāju plūsmas rādītāji Salacgrīvas pagastā, 2015. un 2019. gada salīdzinājums.*

kritērijs	*vērtība*	
gads	***2019***	***2015***
Tūristu mītņu skaits	17	16
Tūristu mītņu kapacitāte — numuri viesiem	88	66
Tūristu mītņu kapacitāte — gultasvietas	234	184
Vērtētais* tūristu nakšņojumu skaits	9139	7186
Latvijas rezidentu vienas dienas braucienu skaits uz Salacgrīvas novadu (CSP aptauja, 2018)	89729	nav datu
Latvijas rezidentu vairāku dienu braucienu skaits uz Salacgrīvas novadu (CSP aptauja, 2018)	50093	
Vērtētais apmeklējumu skaits gadā Salacgrīvas pagasta pludmalēs	210 000	**197 805

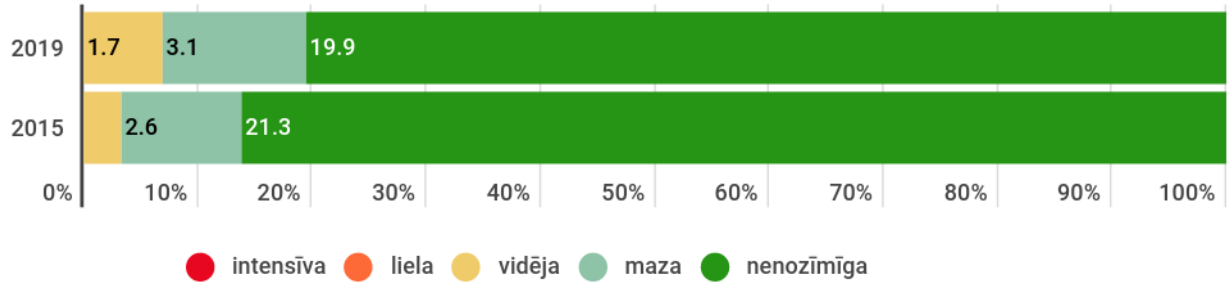
**Aprēķinam izmantots vidējais gultasvietu noslogojums (Latvijas piekrastē ārpus lielajām pilsētām ir 10,7 % gadā; CSP, 2019).*

***Apmeklējumu skaita vērtējums 2015. gadā visā Salacgrīvas novada pludmalē.*

Pludmales apmeklētāji un piekrastes apmeklētības intensitāte

Apmeklētāju uzskaite, pielietojot vizuālu tiešās uzskaites metodi, īstenota Randu pļavu dabas takā, kas ir 2015. gadā izvēlētā etalonteritorija. 24 h ietvaros 2019. gada 18. un 19. maijā , īstenojot vienas diennakts kontroluzskaiti. Fiksētais niecīgais apmeklējumus skaits (8+2) apliecināja, ka plūsmas apjoms kopš 2015. gada uzskaitēm būtiski nav mainījies. Ņemot vērā lielo satiksmes intensitāti uz *Via Baltica* ceļa, Salacgrīvas pagastā divos autostāvlaukumos – atpūtas vietās šī ceļa malā reģistrēts ļoti liels apmeklējumu skaits (kas pārsniedz 150 000 gadā).

Tomēr citos posmos Salacgrīvas pagasta Baltijas jūras piekrastes apmeklējumu intensitāte salīdzinājumā ar 2015. gadu palielinās (sk. Sg-2. un Sg-3. attēlu). No visas pagasta teritorijā ietilpstošās piekrastes 80 % apmeklējums ir nenozīmīgs, 1,7 km posmā pludmale ir vidēji apmeklēta, bet 3,1 km posmā apmeklējums ir mazs. Apmeklētības intensitāte ir izteikta, salīdzinot ar visas Latvijas jūras piekrastes rādītājiem — pēc maksimālā apmeklētāju skaita dienā uz 1 km. To raksturo šādas vērtības: intensīva (>5000), liela (1000-5000), vidēja (300-1000), maza (100-300), nenozīmīga (<100).

Sg-2. attēls. *Baltijas jūras piekrastes apmeklējumu intensitātes salīdzinājums Salacgrīvas pagastā 2015. un 2019. gadā.*

Apmeklētāji citās piekrastes tūristu piesaistēs

Salacgrīvas pagastā populārākās tūristu piesaistes atrodas pie jūras. Otra ceļotāju plūsmas daļa saistīta ar *Via Baltica* A1 starptautisko automaģistrāli. Satiksmes intensitāte (ap 5000 automašīnām diennaktī) rada pieprasījumu viesmīlības pakalpojumiem tiešā ceļa malas tuvumā. Lielās satiksmes intensitātes dēļ ļoti apmeklēti, kaut īslaicīgi, ir divi jūrai tuvākie auto stāvlaukumi A1 ceļa malā pie Lepstēm un Jūrkalniem. Populārs pārgājienu maršrutu posms vēl ilgi pirms *Jūrtakas* izveides ir Vidzemes akmeņainās jūrmalas posms un smilšakmens klinšu atsegumi pie Mantiņiem. Vitrupe un Svētupe iekļaujas arī starp Vidzemes ūdenstūrisma maršrutiem, kas pamatā lejasdaļā līdz pat ietekai jūrā ir laivojami agrākā pavasarī.[421] Populārs dabas objekts ar kultūrvēsturisku nozīmi ir Lībiešu upurala. Tomēr neviena no tūristu piesaistēm iekšzemē nepārsniedz jūras piekrastes popularitāti.

[421] https://www.upesoga.lv/lv/marsruti/river/54-svtupe

Sg-3. attēls. *Piekrastes publiskā infrastruktūra, apmeklētības intensitāte un slodze uz veģetāciju Salacgrīvas novadā.*

Avots: Jāņa Sēta, Nocticus, 2020

1.2. Potenciālās tūrisma nišas

Galvenā tūrisma attīstības perspektīva Salacgrīvas pagastā saistās ar jūras resursiem. Vajadzīga lielāka uzņēmēju iesaiste tūrisma pārvaldības īstenošanā. Jāstiprina Vidzemes piekrastes galamērķa privātās-publiskās partnerības tīklojums. Nav pilnībā izmantota *Via Baltica* ceļa plūsma — vāji apsaimniekoti stāvlaukumi A1 ceļa malā pie jūras (sk. Sg-4. attēlu), kur ir ļoti daudz apmeklētāju, bet trūkst komerciālu pakalpojumu. To savstarpējā sasaiste atrisinātu arī vietu regulāras apsaimniekošanas jautājumus.

Sg-4. attēls. *Auto stāvvieta — laukums pie Lepstēm tiešā A1 maģistrālā ceļa un jūras tuvumā bez komercializētiem pakalpojumiem.*

Foto: A. Klepers, jūlijs, 2019

Komfortablas brīvdienu mājas, kas ar augstu ekoloģisko izpratni un kvalitatīvu dizainu prot izmantot vidi, nodrošinot "aizbēgšanu" no stresa, darbiem un pilsētas trokšņiem, nepazeminot komforta līmeni ir aktuāla niša no *Via Baltica* satiksmes trokšņa nomaļākā piejūras daļā.. Salacgrīvas novads ir Latvijas kūrortpilsētu asociācijā, taču šī segmenta attīstībai svarīgas ir lielākas uzņēmēju investīcijas, kā arī medicīnas un skaistumkopšanas pakalpojumu attīstīšana paralēli kvalitatīvām atpūtas iespējām pie jūras.

2. Pārskats par ilgtermiņa atkritumu slodzi un tās izmaiņām pludmalē

Par ilgtermiņa atkritumu slodzi un tās izmaiņām Liepupes pagasta pludmalē skatīt kopējo Salacgrīvas novada pārskatu nodaļā par Salacgrīvas pilsētu. Salacgrīvas pagastā nav nevienas oficiālās peldvietas[422],[423], tāpēc 2019. gada peldsezonā nav arī veikti peldvietu ūdens kvalitātes mērījumi.

[422] https://likumi.lv/ta/id/295404-peldvietas-izveidosanas-uzturesanas-un-udens-kvalitates-parvaldibas-kartiba

[423] http://www.vi.gov.lv/lv/vides-veseliba/peldudens/peldudens-monitorings

Sadzīves atkritumu problēma joprojām pastāv lielo ceļu malās, lai arī pie A1 esošajiem stāvlaukumiem izvietotas uzskatāmas brīdinājuma zīmes par sodu, kas pienākas par apkārtējās vides piesārņošanu ar sadzīves atkritumiem (sk. Sg-5. attēlu).

Sg-5. attēls. *Uzstādītās brīdinājuma zīmes par atkritumu izmešanu tam neparedzētā vietā A1 maģistrāles autostāvlaukumu tuvumā.*

Foto: A. Klepers, jūlijs, 2019

Lai arī auto stāvlaukumi līdz ar šādu brīdinājumu izlikšanu ir kļuvuši tīrāki, tomēr problēmu rada tualešu kritiskais antisanitārais stāvoklis, kas ir cēlonis dabisko vajadzību kārtošanai plašā apkārtnē, piemētājot to ar tualetes papīru. Šāda problēma raksturīga gan stāvlaukumam pie Vitrupes grīvas, gan pie Lepstēm un Jūraslīčiem, arī stāvvietā pie Randu pļavu takas sākuma. Lai arī mērķtiecīga atkritumu izmešana nomaļākos meža ceļos ir mazinājusies, tomēr fiksēti arī šādi gadījumi, tostarp sadzīves atkritumu maisu izsviešana tieši maģistrālā ceļa grāvjos, kas ir tuvu jūrai.

3. Antropogēnā slodze uz veģetāciju

No Salacgrīvas pagasta 12 km jūras krasta joslas 5,1 km ietilpst īpaši aizsargājamā dabas teritorijā. Lielākas platības aizņem mežainas piejūras kāpas, piejūras zālāji, arī specifisks biotops — daudzgadīgs augājs akmeņainās pludmalēs.

Salacgrīvas pagasta jūras piekraste pēc antropogēnās slodzes uz veģetāciju iedalās četrās daļās: 3,1 km — stipri ietekmēta, 10,4 km — vidēji ietekmēta un 10,2 km — vāji ietekmēta un 1 km — ļoti vāji ietekmēta (sk. Sg-3. attēlu). Kopumā stāvoklis nav pasliktinājies (izņemot vienu zonu ar apbūvi), pat ieskicējas pozitīva tendence.

Antropogēnā slodze uz veģetāciju izpaužas gan piekrastes kāpu nomīdīšanā, gan mežaino piejūras kāpu zemsedzes noplicināšanā blakus stāvlaukumiem (sk. Sg-6. attēlu) vai vietās, kur izveidojušās stihiskas piekļuves vietas jūrai.

Sg-6. attēls. *Zemsedzes noplicināšana antropogēnās slodzes ietekmē mežainajā piejūras kāpā pie Vitrupes grīvas blakus auto stāvlaukumam.*

Foto: A. Klepers, jūlijs, 2019

Randu pļavu dabas liegumā piekrastes biotopus galvenokārt ietekmē dabiskie procesi. Šeit būtu vajadzīga mērķtiecīga piekrastes apsaimniekošana (piejūras pļavu atjaunošanai/uzturēšanai), kas diemžēl pēdējās desmitgadēs praktiski pārtraukta. Atzinīgas iniciatīvas veiktas ar izglītojošās infrastruktūras izveido (putnu novērošanas tornis, ekspozīcijas par dabas lieguma dabas vērtībām un dabas procesiem), ko papildina dēļu laipas. Tas apmeklētājus koncentrē noteiktā vietā, kā arī dod iespēju uzzināt par jūras piekrastes dabu un procesiem. Vērtējumā parādās vairāki uzlabojumi biotopu stāvoklī, salīdzinot ar 2015. gadu. Tomēr antropogēnā slodze uz biotopu stāvokli nav būtiski mainījusies pēdējo gadu laikā. Negatīvu antropogēno slodzi rada konstatētā braukšana ar kvadriciklu pa randu pļavu pludmales zonu putnu ligzdošanas un veģetācijas perioda laikā (2019. gada maijā).

4. Publiskās infrastruktūras izvērtējums

Ar nepietiekamu kapacitāti novērtēti 13 publiskās infrastruktūras objekti piekļuvei pie jūras. Pietiekama kapacitāte konstatēta 29 objektiem. Kvalitātes trūkumi kopā reģistrēti 32 objektiem. Sistemātiskas kļūdas saistītas ar visām sausajām tualetēm, kas izvietotas pagasta teritorijā pie stāvlaukumiem vai jūras krastā. Tāpat vietām neelastīga ir atkritumu apsaimniekošanas regularitāte. Populārās vietās trūkst antropogēno slodzi mazinošas infrastruktūras noejām pār primārās kāpas valni.

4.1. Infrastruktūras kapacitāte prioritāri attīstāmajā vietā

Kapacitāte vērtējama no diviem aspektiem — Salacgrīvas pagastā joprojām ir daudz vietu, kur nav izveidota publiskā infrastruktūra, pastāv stihiskas noejas līdz jūrai. Attiecīgi tur vērtēt kapacitāti ir sarežģīti, jo labiekārtojuma vienkārši nav (taču

ir ietekme uz vidi, postošāka antropogēnā slodze). Otra kategorija ir ar izveidotu labiekārtojumu, taču tā fiziskie parametri ir ierobežojoši konkrētai apmeklētāju plūsmas caurlaidībai.

Iespējams aprēķināt pludmales kā konkrētas ietilpības telpas maksimālo pieļaujamo cilvēku skaitu. Saistīti ar to — arī piekļuves infrastruktūras kopējo caurlaidību. Vitrupes grīvā 350 m uz abām pusēm no labiekārtotā stāvlaukuma kopējā pludmales platība ir 2,38 ha (23761,08 m[2424]). Tik daudz platības daļēji veido plašie smilšu sanesumi Vitrupes labajā krastā pirms ietekas jūrā. Protams, šo platību ietekmē vēja stiprums un virziens. Maksimālā šīs pludmales daļas ietilpība, izmantojot slodzes un apmeklētāju rotācijas formulu, ir šāda:

kopējā lietderīgā platība (pludmales laukums) / ar vidējo individuālo standartu (50 m² pludmales vienam cilvēkam) (23761,08 : 50)-10 % publiskās telpas = 428 cilvēki vienlaikus, jeb 1284 vienā dienā.

Aktualizētos datus un to salīdzinājumu ar 2015. gada rādītājiem iespējams skatīt Piekrastes ģetelpiskajos datos, kas pieejami VARAM mājaslapā.[425]

Nepietiekoša kapacitāte ir autostāvlaukumam pie Lāņu muižas, piekļuve jūrai, auto stāvvieta un peldvietas labiekārtojums Svētciemā. Ar ierobežotu kapacitāti ir jūras krasta ceļš starp Melekiem līdz Mantiņiem, kur jau pastāv regulējums un vieta daudz vairāk piemērota velotūrismam, mazāk autotūristu apmeklējumiem. Kapacitāte nepietiekama ir piekļuvei pie jūras līdzās īpašumam "Zivtiņi" Mantiņos.

Nav izveidots veloceļš *EuroVelo 13* velomaršruta trases ietvaros — tas ir marķēts, vietām saistīts ar reģionālajiem velomaršrutiem, taču vairākās vietās velomaršruta marķējums jau ir zudis (sk. Sg-7. attēlu) vai pat apzināti izpostīts. Veloceļam ir stratēģiska nozīme tūrisma un vietējo kopienu dzīves kvalitātes veicināšanai. Īpaši ZBR teritorijas ietvaros jūras tiešā tuvumā jāmazina auto plūsma un jāpalielina drošas un ērtas iespējas pārvietoties ar velosipēdiem vai kājām, nākotnē arī ar elektroskūteriem vai citiem videi saudzīgiem transporta līdzekļiem.

4.2. Infrastruktūras stāvoklis un kvalitāte

Piekrastes publiskās infrastruktūras stāvokļa kopējais vērtējums Salacgrīvas pagastā pēc apsekojumiem 2019. gada sezonā novērtēts kā "apmierinošs, taču vajadzīgi uzlabojumi" (1,9 punkti skalā no viens līdz trīs, sk. K-1. tabulu), atzīmējot konkrētas nepilnības.

[424] Izmērīts aerofoto, izmantojot www.daftlogic.com laukumu aprēķināšanas rīku
[425] http://www.varam.gov.lv/lat/darbibas_veidi/tap/lv/?doc=18794

Sg-7. attēls. *Nolauztās 101 velomaršruta marķējuma zīmes.*

Foto: A. Klepers, jūlijs, 2019

Neapmierinoša kvalitāte ir autostāvlaukums pie kempinga "Meleku Līcis" pie mājām "Lielurgas " netālu no A1 autoceļa. Autostāvlaukums pie Randu pļavām uzlabots, arī atpūtas infrastruktūra, taču kritiskā stāvoklī ir sausās tualetes, kas netiek uzturētas ikdienas lietošanas kārtībā. Jauna tualete izvietota aiz skatu torņa Randu pļavu takas galā, kaut par to nav informācijas zīmes takas sākumā. Neapmierinošs stāvoklis ir autostāvlaukumam pie Lāņu muižas.

Pie Svētupes grīvas pastāv bīstams infrastruktūras objekts — tilts pār upi bez drošības margām (sk. Sg-8. attēlu). Vairākas no veloceļa marķējuma zīmēm ir nolūzušas. Piekrastei tuvāko meža ceļu starp Salacgrīvu un Šķīsterciemu izmanto braukšanai ar motorizētiem līdzekļiem (t.sk. kvadracikliem, motocikliem un automašīnām), kas tam nav paredzēts un traucē atpūtnieku mieru, velotūristu drošību. Sliktā kvalitātē regulāri ir tūristu bieži izmantots grants ceļš no A1 līdz Rakariem un Vējupēm. Vitrupes grīvā ir labiekārtots stāvlaukums, taču trūkst labiekārtojuma noejām līdz jūrai.

Līdzīgas problēmas ar kritisku tualešu stāvokli (sk. Sg-9. attēlu)minētajā posmā uzsvērtas jau 2004. gada pētījumā "Tūristu autostāvvietu izveides iespējas uz valsts galvenajiem autoceļiem"[426], kas arī pēc 16 gadiem joprojām ir problēma (!).

[426] Ekonomikas ministrija. Smaļinskis, J. 2004. Tūristu autostāvvietu izveides iespējas uz valsts galvenajiem autoceļiem

Sg-8. attēls. *Apmeklētāju drošībai bīstams infrastruktūras objekts — tilts pār Svētupi pie Vējavām, kuram ir nodrupušas malas un trūkst drošības margu.*

Foto: A. Klepers, jūlijs, 2019

Sg-9. attēls. *Tualetes ikdienišķs stāvoklis vasaras vidū pie starptautiskās automaģistrāles A1 valsts galvenā autoceļa, blakus ainaviskam skatam uz Baltijas jūras Rīgas līci.*

Foto: A. Klepers, jūlijs, 2019

5. Operatīvo dienestu piekļuves iespējamība pie jūras prioritāri attīstāmajās vietās

Visā Salacgrīvas novadā ar kopējo jūras krasta līniju ~80 km ir izbūvētas tikai trīs vietas, kur operatīvo dienestu personālsastāvs var brīvi piebraukt un ar saviem spēkiem ielaist glābšanas laivu jūrā. Tas ir no stāvlaukuma pretī "Muižuļiem", Salacgrīvas ostā un Kuivižu ostā.

Salacgrīvas pagastā — Lauteru ielā pie "Priediņu" privātīpašuma ir laba iebrauktuve, ciets zālāja ceļa segums, nav smilšains un var piebraukt tuvu jūrai. Pludmales platums ir ~30 m un tur ir arī apgriešanās laukums.

Divas piebrauktuves Sila ielā pie īpašuma "Kraujas 2" un "Kraujas 1" ar iebraukšanas barjeru. Apmēram 300 m līdz jūrai caur piekrastes mežu ir labs iebraucamais ceļš ar apgriešanās laukumu galā. Var iebraukt ar smago tehniku un vieglo automobili. Uz "Kraujas 1" ir labs ceļš ar cietu zāliena segumu, nav smilšains — galā apgriešanās laukums. Tomēr līdz jūrai nevar piebraukt un atlikušie ~50 m jānes laivu ar rokām.

Uz dienvidiem vēl viena piekļuve jūrai ir pie Svētciema, līdzās dzīvojamai mājai "Zēģeļi", (piebraukšana no Svētciema pa Jūras ielu). Pie nobrauktuves ir barjera uz privāto teritoriju. Var piebraukt pie pašas jūras, lai arī iebraucamais ceļš ir mitrs, tomēr ar smago tehniku izbraucams. Pludmale ir šaura — tikai aptuveni 10 m. Vēl viena piekļuve jūrai ir virzienā uz viesu māju "Vējavas" (Z no Svētupes grīvas). Labs ceļa segums, bet šaurs ar apgriešanās laukumu galā. Pludmales platums ir ~25 m. Var iebraukt ar smago tehniku un vieglo automobili, lai arī traucē kāpu izbraukātājiem izraktais ierobežojošais grāvītis pirms kāpas.

Pie Lāņu muižas ir grantēts ceļš, apmēram 100 metrus caur mežam, tad pļava, aiz kuras ir ~20 m plata pludmale. Ceļa galā plašs stāvlaukums. Piekļūt līdz pludmalei iespējams gan vieglajai, gan smagajai tehnikai ar visa veida riteņu piedziņu. Nedaudz uz dienvidiem vēl divas iespējas ar pilnpiedziņas auto piekļūt jūrai pie mājas "Silmaļi", lai gan iebrauktuvei priekšā ir barjera. Pie mājām "Antras" ir cita piekļuve ar grantētu ceļu cauri mežam, aiz kura ir ~40 m plata pludmale. Piekļūt līdz tai iespējams gan vieglajai, gan smagajai tehnikai ar visa veida riteņu piedziņu. Pie "Lepstēm" A1 autoceļa malā starp šoseju un jūru izveidots liels asfaltēts stāvlaukums. Lai arī jūra ir turpat 50 m attālumā, no stāvlaukuma laiva būtu nesama ar rokām, jo izveidojies neliels krasta reljefa kritums (~2 m) un pāri šim stāvkrastam ved smilšaina taka.

Labākā vieta piebraukšanai tieši pie jūras Salacgrīvas pagastā ir no Rīgas–Tallinas šosejas asfaltētā stāvlaukuma pretī "Muižuļiem" un "Jūraslīčiem". No asfaltētā laukuma līdz jūras krasta līnijai izbūvēta piebrauktuve. Iebrauktuvē novietots transporta kustības ierobežošanas šķērslis, ko ir iespējams atskrūvēt un pie nobrauktuves uz Ipludmali izvietota zīme apstāties aizliegts. Intensīvas atpūtnieku apmeklētības gadījumā var būt problēmas ar smago tehniku iebraukt stāvlaukumā. Iebrauktuves galā nav apgriešanās laukums, transports jākāpina 40 metrus atpakaļgaitā.

Vēl viena piekļuves vieta caur atpūtas vietu "Meleku līcis" ar iespēju viegli nokļūt līdz pludmalei. Tās platums ir aptuveni 20 metri, taču kāpu smilšainā josla ~20 m

platumā izbraucama tikai pilnpiedziņas smagajai tehnikai un vieglajai automašīnai. Turpat netālu vēl viena piekļuve līdzās mājai "Jaunkapteiņi". Pa grantētu ceļo var nokļūt līdz pludmalei, kuras platums šajā vietā nepārsniedz 10 m. Iebrauktuve norobežota ar virvi, taču pludmales zona akmeņaina.

Pie mājām "Kutkājas" ir grantēts ceļš līdz ~15 m platai pludmalei, kas gan viscaur noklāts ar lieliem akmeņiem. Tur jūra atrodas tieši līdzās ceļam, bet piebrauktuves līdz ūdens malai nav izveidotas. Laiva jānes ar rokām 20 m.

Minētās vietas iekļaujas kopējā piekļuves vietu tīklā un var tikt izmantotas arī tuvākajām prioritāri attīstāmajām vietām — Salacgrīvas vai Tūjas virzienā.

6. Priekšlikumi vajadzīgajiem pasākumiem situācijas uzlabošanai, lai mazinātu apmeklētāju radīto slodzi uz vidi un pilnveidotu piekrastes publisko infrastruktūru

Daļa priekšlikumu jau izteikti attiecīgajās tematiskajās nodaļās kopā ar problēmu raksturojumu. Šeit vēlreiz īsumā uzsvērti galvenie ieteikumi vajadzīgajiem pasākumiem situācijas uzlabošanai, lai mazinātu apmeklētāju radīto slodzi uz vidi un pilnveidotu piekrastes publisko infrastruktūru. Tie pamatā adresēti pašvaldībai, ja nav minēts citādāk.

1. Nodrošināt labā tehniskā stāvoklī esošo publisko infrastruktūru, novēršot identificētās nepilnības. Rūpēties par regulāru publiskās infrastruktūras uzturēšanu peldsezonas laikā.
2. Infrastruktūras objektu (autostāvlaukumu, noeju un tualešu) ciešāka sasaiste ar vietējiem (tostarp sezonāliem) viesmīlības pakalpojumiem, palielinot lielāku ekonomisko ietekmi.
3. Publiskās infrastruktūras tīkla pilnveide, ņemot vērā Aizsargājamo biotopu saglabāšanas vadlīnijas Latvijā[427], integrējot universālā dizaina risinājumus trūkstošajās vietās un izmantojot vienotu vizuālo identitāti ar oriģināliem vietas identitātes akcentiem.
4. Baltijas jūras piekrasti vienojošā stratēģiski svarīgākā *aktīvās mobilitātes* starptautiskā velomaršruta *EuroVelo 13* velomaršruta trūkstošo posmu tehniskā projekta izstrāde, infrastruktūras izbūve, marķējuma atjaunošana, izveidojot drošu savienojumu velotūrismam no Lietuvas uz Igauniju, ko varētu izmantot arī vietējie iedzīvotāji. Veloceļa izbūve, kā arī sasaiste ar vietējiem velomaršrutiem un tūrisma un viesmīlības pakalpojumiem, kā arī pludmali, primāri pievēršot uzmanību kritiskajiem posmiem (puse no novada teritorijas).
5. Tūrisma un viesmīlības jomas vai saistīto nozaru uzņēmējdarbībai nepieciešamās atbalsta infrastruktūras izveide un ilgtspējīgas komercprakses risinājumu veicināšana A1 autoceļa plūsmas un jūras atpūtas vietu labākai integrēšanai. Privāto uzņēmēju piesaiste ar komerciālu ieinteresētību atrisinātu stāvlaukumu uzturēšanas problēmas (īpaši tualešu trūkumu un atkritumu regulāru apsaimniekošanu).

[427] https://nat-programme.daba.gov.lv/public/lat/publikacijas_un_dokumenti/#vadlinijas

6. Tilta pār Svētupi pie *Vējavām* un *Rakariem* rekonstrukcija drošai upes šķērsošanai kājāmgājējiem un velotūristiem.
7. Pilnveidot noejas līdz jūrai no Vitrupes grīvas stāvlaukuma, kas pastāv bez jebkāda labiekārtojuma, ir viegli pieejamas un plašā teritorijā tiek degradēta dabiskā pamatne.
8. Steidzami risināt A1 ceļmalas stāvlaukumu (*Lepstes* un *Jūraslīči*) regulāras uzturēšanas un apsaimniekošanas jautājumu. "Latvijas Valsts ceļi" stāvlaukumi ir labas kvalitātes un regulāri apmeklēti. Taču kritiskā antisanitārā stāvoklī ir sausās tualetes (sliktākie piemēri visā Vidzemes piekrastē). Dabiskās vajadzības tiek kārtotas plašā teritorijā krūmos un ir ļoti daudz sadzīves atkritumu ap stāvlaukumu. Meklēt labāku apsaimniekošanas modeli (saistot ar komercpakalpojumu) un pārbūvēt sausās tualetes par atbilstošas kapacitātes un kvalitātes tualetēm (WC) (bez ieinteresēta komerciālu pakalpojumu sniedzēja uzturēšana būs sarežģīta). Ierobežot iniciatīvu līdzīgu jaunu laukumu izveidei (plānots pretī Vitrupes grīvai, otrpus ceļa), ja nav drošu apsaimniekošanas risinājumu.
9. Izbūvēt kvalitatīvu nobrauktuvi Glābšanas dienestu operatīvajam transportam līdz jūrai Šķīsterciemā, pie Uņģēniem-Lāņiem. Uzturēt labā tehniskā stāvoklī visas esošās nobrauktuves un piekļuves vietas jūrai, kas ir VUGD uzskaitē un var tikt izmantotas operatīviem glābšanas darbiem.
10. Atkritumu apsaimniekošanas uzlabošana publiskajā piekrastes zonā (stāvlaukumi, noejas līdz jūrai, oficiālā peldvieta) — šķirošanai piemērotu atkritumu konteineru izvietošana un apsaimniekošanas regularitāte saistīti ar iepriekš prognozējamiem apmeklētāju plūsmas palielinājumiem peldsezonas laikā (īpaši karstā laikā un brīvdienās). Atkritumu (īpaši vienreiz lietojamo plastmasas trauku un piederumu), kā arī iepakojuma aprites ierobežojumi piekrastes un pludmales publiskajos pasākumos.
11. Randu pļavās vajadzīga mērķtiecīga piekrastes apsaimniekošana piejūras pļavu atjaunošanai un uzturēšanai, kas veicama vislabāk ar noganīšanu (diemžēl pēdējās desmitgadēs praktiski pārtraukta). Tas uzlabotu bioloģisko daudzveidību un esošo biotopu kvalitāti. Nepieciešams atrisināt kritiskā stāvoklī esošās sausās tualetes problēmu pie dabas takas sākuma un autostāvlaukuma vai ceļmalu piemētāšanu ar sadzīves atkritumiem. Trūkst ikdienas uzturēšanas.
12. Mērķtiecīga vides izglītības organizēšana, vides apziņas palielināšana sabiedrībā, iedzīvotāju un apmeklētāju iesaiste publiskās kampaņās, vietējo ekoskolu programma, informējot par atkritumu ietekmi un iesaistot sakopšanas iniciatīvās, mazinot antropogēno ietekmi uz vidi, atbildīgu piekrastes apmeklējumu un dabas daudzveidības vērtību respektēšanu. Akcentējot Ziemeļvidzemes biosfēras rezervāta statusu, izvērst kvalitatīvu vides interpretāciju piekrastē sadarbībā ar ZBR dabas izglītības centru "*Ziemeļvidzeme" UNESCO* starptautisko programmu "Cilvēks un biosfēra".
13. Apmeklētāju automatizētā skaitītāja ieviešana pie iebrauktuves Vitrupes stāvlaukumā plūsmas monitorēšanai. Iespēja izvietot kameru lielākai kārtības uzraudzīšanai, kas apvienota ar plūsmas skaitītāju (pēc Rojas pašvaldībā īstenotā parauga).

14. Vienota vides labiekārtošanas un publiskās infrastruktūras attīstības sistēmas izveide ar Salacgrīvas novadam un Vidzemes jūras piekrastei raksturīgiem identitātes akcentiem un pārskatāmi organizētu mikro-mobilitāti, ērti spējot orientēties no viena publiskās infrastruktūras objekta uz cietiem — nefragmentējot infrastruktūras elementus, bet veidojot tos sasaistē ar viesmīlības pakalpojumiem pēc visaptverošas un niansēs pārdomātas pakalpojuma dizaina pieejas (vairāk skatīt pirmā ziņojuma 4.5. nodaļu).
15. Publiskās infrastruktūras pielāgošana jaunajiem mobilitātes risinājumiem (elektrodzinēju auto, elektroskūteri u. c.), prioritāri attīstot vieglās mobilitātes (velo, sasaiste ar sabiedrisko transportu, kājāmgājēju u. tml.) savstarpēji integrētus risinājumus.
16. Maksas stāvlaukumu ieviešana ar iespēju viegli norēķināties maksas automātos, papildus ieviešot skaidrojumu, ka tādējādi tiek maksāts par publisko infrastruktūru, taku uzturēšanu, tīras vides un dabas aizsardzības nodrošināšanu. To veidot kā saistītu stāvlaukumu sistēmu (tuvākie pie jūras ir par maksu, attālākie bez maksas). Pie iebraukšanas pilsētā redzams kopējais stāvlaukumu izvietojums un attālums līdz jūrai.
17. Tūrisma produktu kvalitātes, starptautiskuma un eksportspējas veicināšana galamērķa potenciāla izmantošanai, precīzāk pielāgojoties lielajai starptautiskajai plūsmai, kas tikai daļēji izmanto Salacgrīvas pagasta piekrastes tūrisma pakalpojumus. Izmaiņas pārvaldībā, pārejot no novada TIC uz aktīvu galamērķa pārvaldes organizāciju.

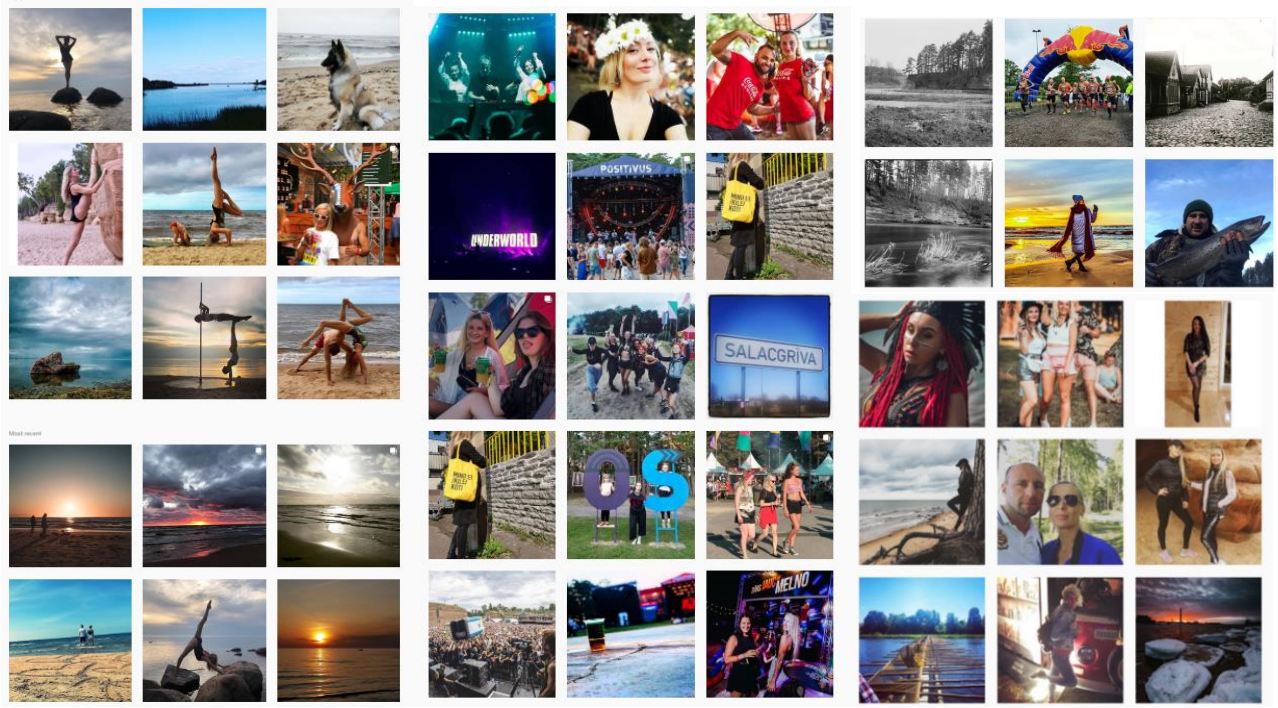
Citas aktivitātes saskaņā ar Piekrastes plānojuma 1. pielikumu[428]. Visas ar publiskās infrastruktūras attīstību saistītās aktivitātes detalizētāk plānojamas, ņemot vērā krasta ģeoloģiskos procesus un projekta "Dabas skaitīšana"[429] ietvaros iegūtos ES nozīmes īpaši aizsargājamo biotopu teritoriālās izplatības un kvalitātes apzināšanas datus.

[428] Pieejams lejupielādei: http://polsis.mk.gov.lv/api/file/file7176177217699516273.DOCX

[429] Darbības programma "Izaugsme un nodarbinātība" 5.4.2. specifiskā atbalsta mērķa "Nodrošināt vides monitoringa un kontroles sistēmas attīstību un savlaicīgu vides risku novēršanu, kā arī sabiedrības līdzdalību vides pārvaldībā" projekts Nr. 5.4.2.1/16/I/001 "Priekšnosacījumu izveide labākai bioloģiskās daudzveidības saglabāšanai un ekosistēmu aizsardzībai Latvijā" jeb "Dabas skaitīšana", informācija par projektu https://www.daba.gov.lv/public/lat/projekti/aktualie_projekti/dabas_skaitisana1/

SALACGRĪVAS pilsēta

1. Piekrastes apmeklētāju plūsmas raksturojums

Sg-10. attēls. *Salacgrīvas pludmales apmeklētāju Instagram vietnē ievietotās populārākās bildes ar mirkļbirku #salacgrivabeach, #positivus un #salacgriva.*

Avots: Instagram, februāris 2020 (#salacgrivabeach, n=15 no 219; #positivus, n=15 no 22377 un #salacgriva, n=15 no 7035)

1.1. Apmeklētības izvērtējums

Salacgrīvas piekrastes apmeklētību raksturo četru veidu plūsma: vietējo iedzīvotāju atpūta pie jūras, vienas dienas apmeklētāji — ceļotāji no Latvijas vai Igaunijas, *Positivus* festivāla apmeklētāji un vietējie vai ārvalstu tūristi, kas izvēlas nakšņot Salacgrīvas vai apkārtnes tūristu mītnēs, ko ļoti ietekmē sezonalitāte (sk. Sg-2. tabulu).

Nakšņotāji tūristu mītnēs

Salacgrīvas pilsētā 2019. gadā darbojas 15 tūristu mītnes. Kopējā tūristu mītņu kapacitāte pilsētas robežās ir 106 numuri viesiem un 259 gultasvietas. Lielākās viesmīlības komercsektorā ir viesnīca *Kapteiņu osta, Milleri* un viesu māja ir *Kuivižkrogs*, citas ir brīvdienu mājas un viesu dzīvokļi. Kopš 2015. gada tirgū darbība uzsākta sešās jaunās naktsmītnēs (brīvdienu mājas un viesu dzīvokļi). Pie ikdienas tūristu mītņu kapacitātes nav uzskaitīta tikai festivāla *Positivus* laikā izveidotā viesu uzņemšanas infrastruktūra.

Sg-2. tabula. *Kopējie apmeklētāju plūsmas rādītāji Salacgrīvā, 2015. un 2019. gada salīdzinājums.*

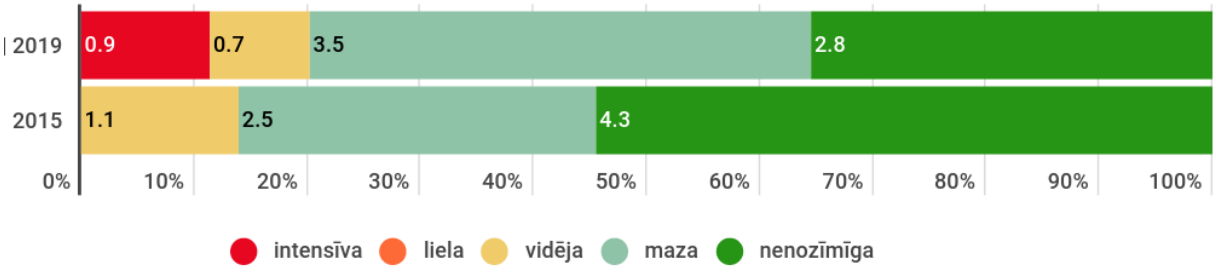
kritērijs	*vērtība*	
gads	***2019***	***2015***
Tūristu mītņu skaits	15	8
Tūristu mītņu kapacitāte — numuri viesiem	106	52
Tūristu mītņu kapacitāte — gultasvietas	259	138
Vērtētais* tūristu nakšņojumu skaits	10 115	5 390
Latvijas rezidentu vienas dienas braucienu skaits uz Salacgrīvas novadu (CSP aptauja, 2018)	89 729	nav datu
Latvijas rezidentu vairāku dienu braucienu skaits uz Salacgrīvas novadu (CSP aptauja, 2018)	50 093	
Vērtētais apmeklējumu skaits gadā prioritāri attīstāmās vietas daļā — Salacgrīvas pludmalē pilsētas robežās	110 000	**197 805

**Aprēķinam izmantots vidējais gultasvietu noslogojums (Latvijas piekrastē ārpus lielajām pilsētām ir 10,7 % gadā; CSP, 2019).*

***Apmeklējumu skaita vērtējums 2015. gadā visā Salacgrīvas novada pludmalē.*

Pludmales apmeklētāji un piekrastes apmeklētības intensitāte

Salacgrīvas pilsētas Baltijas jūras piekrastes apmeklējumu intensitāte salīdzinājumā ar 2015. gadu palielinās (sk. Sg-11. attēlu). No visas pilsētas teritorijā ietilpstošās piekrastes 0,9 km ir intensīvi apmeklēta, kas saistās ar *Positivus* festivāla norises vietu. Šāda apmeklētāju slodze konkrētajā vietā bija arī 2015. gadā, taču tad tas netika ņemts vērā. Pārējā piekraste sadalās: 0,7 km — vidēji apmeklēta, 3,5 km — apmeklējums ir mazs, bet aptuveni trešā daļā no piekrastes (lielākoties niedrāju un lagūnu ietekmē grūti piekļūstamās vietās) apmeklējums ir nenozīmīgs. Apmeklētības intensitāte ir izteikta, salīdzinot ar visas Latvijas jūras piekrastes rādītājiem — pēc maksimālā apmeklētāju skaita dienā uz 1 km. To raksturo šādas vērtības: intensīva (>5000), liela (1000-5000), vidēja (300-1000), maza (100-300), nenozīmīga (<100).

Sg-11. attēls. *Baltijas jūras piekrastes apmeklējumu intensitātes salīdzinājums Salacgrīvā 2015. un 2019. gadā.*

Avots: Nocticus, 2019

Apmeklētāju uzskaitē Randu pļavu dabas takā, kas tika veikta vizuāli tiešo novērojumu veidā 24 h 18. un 19. maijā (nedēļas nogalē) reģistrēti 10 apmeklētāji. Pēc tiešās novērojumu metodes reģistrēts apmeklējumu skaits Salacgrīvas pilsētas

pludmalē — 2019. gada 28. jūlijā un 13., 14. augustā, attiecīgi reģistrējot 1399, 141 un 113 apmeklējumus.

Apmeklētāji citās piekrastes tūristu piesaistēs

Salacgrīvā nav daudz starptautiski populāru tūrisma objektu, kas būtu plaši apmeklēti. Lielākā daļa ir vietējas un reģionālas nozīmes. Piemēram, Salacgrīvas novada muzejs (~1500 apmeklējumu gadā), pilskalns, ev. lut. baznīca, ZBR dabas izglītības centrs "Ziemeļvidzeme". Populārākais nacionālas nozīmes objekts ir nēģu tači Salacā, ko apsaimnieko Zvejnieku saimniecība "Kurķis". Ar zivju tēmu saistīts publiskais pasākums — Reņģēdāju festivāls Salacgrīvā, kas norisinās kopš 2015. gada, pulcējot vismaz 2000 apmeklētāju. Populārākais publiskais pasākums ir *Positivus* festivāls, kas notiek Zvejnieku parka teritorijā. Tas arī rada lielāko apmeklētāju pieplūdumu pilsētai, pulcējot līdz pat 30 tūkstošiem apmeklētāju trīs (līdz 2019. gadam, turpmāk divas) festivāla norises dienu laikā, bet 2019. gada festivāla dienās kopā bija 15 tūkstoši apmeklētāju. Populāra pilsētvides vieta ir Salacgrīvas promenāde pie bākas Salacas upes labajā krastā. Gada laikā Salacas lejtecē tiek pārdoti divi līdz četri tūkstoši lašu makšķerēšanas licenču, kas ir vēl viena no pieprasītām apmeklētāju piesaistēm, lai arī daļu no tā veido vietējais pieprasījums. Kapteiņu osta, kā viesnīca un restorāns Kuivižu ostā ik gadus piesaista ap 30 tūkstošiem viesu. Tur ceļa malā izveidots arī skatu tornis.

Prioritāri attīstāmā vieta

Prioritāri attīstāmā vieta Salacgrīvā kā populāra pludmale līdzās Ziemeļvidzemes biosfēras rezervāta dabas izglītības centram "Ziemeļvidzeme" ir atbilstoša, lai kļūtu par eksperimentālu pilotvietu, kur tiek ieviesti un izmēģināti dažādi jauninājumi pludmales apsaimniekošanas jomā (infrastruktūras elementi, jauni mobilitātes risinājumi, atpūtnieku paradumu maiņas pētījumi). Šāds statuss (nākotnē Salacgrīvas peldvietai iegūstams arī *Zilā karoga* statuss) palīdz piesaistīt arī papildu resursus, tostarp starptautiski šo risinājumu ieviešanai. Pilotvieta attīstāma vienoti ar Vidzemes Augstskolas Sociālo, ekonomisko un humanitāro pētījumu institūta UNESCO katedras "Biosfēra un cilvēks" zinātnes resursiem.

1.2. Potenciālās tūrisma nišas

Salacgrīvas novads ir Latvijas kūrortpilsētu asociācijā, taču šī segmenta attīstībai svarīgas ir lielākas uzņēmēju investīcijas, kā arī veselības, rehabilitācijas un skaistumkopšanas pakalpojumu attīstīšana paralēli kvalitatīvām atpūtas iespējām pie jūras. Salacgrīvas pilsētas centra virzīšana oficiāla kūrorta statusa iegūšanai[430], ir tālāka nākotne (līdz šim šāds statuss ir Liepājas vai Jūrmalas pilsētas daļām), taču nākotnē viena no potenciāli stiprākajām tūrisma nišas pozīcijām. Lai to panāktu arī realitātē, Salacgrīvas novada pašvaldībai jāveicina eksportspējīgu kūrorta ārstniecības iestāžu rašanās, kuras izmanto dabas dziednieciskos resursus, lai uzlabotu veselību, ārstētu slimības un veiktu medicīnisko rehabilitāciju.

Jācenšas vēl vairāk attīstīt un akcentēt ērtus vietas piekļuves risinājumus, izmantojot multi-modālo pieeju (*Jūrtaka*, abi *EuroVelo 10 un 13* velomaršruti, *Via Baltica*, sabiedriskā transporta pieslēgums ar tiem saistīti stāvlaukumi un noejas līdz jūrai,

[430] https://likumi.lv/ta/id/253701#piel1

pakalpojumu sasaiste ar ērtu ūdenstūrisma maršrutu beigu punktu laivošanai pa Salacu). Kopumā jākāpina uz eksportu vērsta uzņēmējdarbība. Regulārā *Via Baltica* apmeklētāju plūsma pierāda, ka sezonāli var veidot plašāku viesmīlības piedāvājumu, izprotot esošo apmeklētāju vajadzības. Nākotnē pieaugs ārvalstu velotūristu skaits, Salacas kā lašupes potenciāls vispār netiek pozicionēts ārvalstu virzienā, par augstāku maksu.

Lielākas pārmaiņas skars tūrisma pārvaldību, krasi mazinoties nepieciešamībai pēc fiziski piekļūstama TIC[431], informācijai koncentrējoties digitālajā vidē un saistīti ar populārākajām vietnēm starptautiski. Tūrisma pārvaldībā galvenie akcenti saistāmi ar Saviļņojošās Vidzemes kā vienota piekrastes tūrisma galamērķa attīstību. Konkurētspējas veicināšanai nozīmīgākā atslēga ir nepieciešamība pēc uzņēmēju iesaistes pārvaldības un kopīgo tirgvedības aktivitāšu īstenošanā. Šim nolūkam vajadzīga vidējā termiņa tūrisma attīstības stratēģija. Vienotā galamērķa pārvaldība attīstīsies aktīvākā un labi koordinētā privātā-publiskā sadarbības virzienā. Šobrīd valsts galvenajā tūrisma veikalā ārzemniekiem angļu valodā ekskursijas Salacgrīvā joprojām tiek piedāvātas latos[432].

Tirgvedības iespējas ir daudz plašāk izmantotas par piedāvāto produktu saturu un kvalitāti. Šobrīd *Latvia.travel* interneta vietnē angļu valodā ir tikai divas tūristu piesaistes — festivāls *Positivus* un Randu pļavu dabas takas. Protams, ka starptautiski piemērotu pakalpojumu ir vairāk (nēģu tači, lašu licencētā makšķerēšana, jahtu ostas Kuivižos un Salacgrīvā[433] u. c.). Nav izmantots oficiālās peldvietas potenciāls, tas nav sasaistīts ar komercpakalpojumiem, darbojas sevišķi vietējā mērogā, kaut ieguldīts infrastruktūras attīstībā. Vajadzīga lielāka esošo tūrisma produktu konkurētspējas kāpināšana starptautiskos tirgos, veicinot to piedāvājuma kvalitātes paaugstināšanu un pielāgošanu ārvalstu mērķgrupu interesēm. Tirgus izaugsme pamatā saistāma ar tūrisma pakalpojumu eksportu.

2. Pārskats par ilgtermiņa atkritumu slodzi un tās izmaiņām pludmalē

Vērtējot Salacgrīvas novada ilgtermiņa un pārskata perioda jūras piesārņojošo atkritumu datus (sk. Sg-3. tabulu), jāņem vērā daži nosacījumi:

- Salacgrīvas novads ir viena no divām pašvaldībām Latvijas piekrastē, kur jūras piesārņojošo atkritumu situācija pēdējos gados ir būtiski uzlabojusies. Jāņem gan vērā, ka ilgtermiņa datos atainojas gan ārkārtas situāciju ietekme (kuģu atkritumi 2017. gada sezonā), gan atsevišķas problemātiskas nianses, kas neatspoguļo pilnībā esošo situāciju (vēsturiskie atkritumi būvmateriālu un metāla frakciju sastāvā);
- Atkritumu situāciju piekrastē ietekmē arī ostu darbība un Salacas upes ienešu ietekme.

Papildinoši jūras piesārņojošiem atkritumiem, Salacgrīvas pludmalē 2019. gada vasaras sākumā bijusi ideāla ūdens kvalitāte atbilstoši Veselības inspekcijas veiktajām peldvietu ūdens kvalitātes pārbaudēm[434], lai arī vasaras beigās konstatēta mikrobioloģiskā piesārņojuma (zarnu nūjiņas un zarnu enterokoki) koncentrācijas paaugstināšanās, kas norāda uz iespējamu fekālo ūdens

[431] http://www.visitsalacgriva.lv/lv/info/
[432] https://www.latvia.travel/en/tourism-center/salacgriva-tourism-information-centre
[433] http://en.seaclub.lv/ports/latvia/kuivizi/
[434] http://www.vi.gov.lv/lv/vides-veseliba/peldudens/peldudens-monitorings

piesārņojumu ar potenciālām slimības izraisošām patogēnām baktērijām un vīrusiem. To koncentrācija konstatēta normas robežās un atbilst izciliem peldūdens rādītājiem[435]. Lai peldūdens kvalitāte piekrastē arī ilgtermiņā saglabātos izcilā kvalitātē, vajadzīga gan pilsētas kanalizācijas sistēmas nevainojama darbība, gan ērti piekļūstamas un uzturētas atbilstošas kapacitātes publiskās tualetes atpūtniekiem.

Sg-3. tabula. *Apkopojums par jūras piesārņojošo atkritumu situāciju Salacgrīvas novadā.*

Avots: Vides izglītības fonds, kampaņa Mana Jūra 2019, projekts TJV!

Salacgrīvas novads			
vidējais atkritumu daudzums	*atkritumu vienības/100 m*	165	
plastmasas īpatsvars	*%*	51 %	
ilgtermiņa vērtējums pret labu jūras vides stāvokli	*kategorija*	apmierinošs	
tendence	*trīs gados*	pozitīva	
TOP 1	*vienība (%)*	plastmasa | cits	16 %
TOP 2	*vienība(%)*	metāls | cits (naglas u. tml.)	8 %
TOP 3	*vienība(%)*	būvmateriāli	7 %
TOP 4	*vienība(%)*	papīrs krūzes, ēdienu iepakojums	7 %
TOP 5	*vienība(%)*	plastmasas maisiņi	7 %
TOP 10 īpatsvars	*%*	71	
indikatīvie avoti (%)	*sauszeme*	75	
	jūra	11	
	neskaidrs	14	
periods	*2012–2015*	200	
	2016–2019	129	
	izmaiņa (%)	-36 %	

3. Antropogēnā slodze uz veģetāciju

Salacgrīvas pilsētas jūras piekraste pēc antropogēnās slodzes uz veģetāciju iedalās četrās daļās: 1,2 km ir ļoti stipri ietekmēta, 2,3 km — stipri ietekmēta, 1,8 km — vidēji ietekmēta un 2,3 km — vāji ietekmēta. Savukārt 0,3 km nav vērtējami, jo atrodas upes akvatorijā starp moliem (sk. Sg-3. attēlu). Ļoti stipri ietekmēta ir ostas teritorija un tās platība paplašinājusies, kas gan nav saistīts ar apmeklētāju aktivitātēm piekrastē.

[435] MK noteikumi 2017. gada 28. novemra Nr.692 "Peldvietas izveidošanas, uzturēšanas un ūdens kvalitātes pārvaldības kārtība"

Sg-12. attēls. *Vienmērīgi nomīdītā pludmales daļa Positivus festivāla norises laikā.*

Foto: A. Klepers, jūlijs, 2016

Pārējā teritorijā, saistībā ar apmeklētību — tendence ir pozitīva, izņemot *Positivus* festivālu, kas īslaicīgi koncentrē lielu apmeklētāju skaitu mežaino piejūras kāpu zonā, veicinot zemsedzes noplicināšanu. To rada arī dažādu instalāciju izvietošana un novākšana, transporta iebraukšana mežaino piejūras kāpu zonā. Zvejnieku parka teritorija gan neietver jutīgākos biotopus, jo tajā posmā embrionālās kāpas praktiski nav sastopamas, pat ja būtu — arī pludmales daļā ir nomīdīts katrs kvadrātmetrs daudzkārt (sk. 12. attēlu). Smilšainākā primārās kāpas daļa tuvāk jūrai tiek noplicināta visvairāk, nākotnē vajadzīgi organizatoru ieviesti videi draudzīgāki risinājumi, veicinot festivāla apmeklētāju atbildīgu uzvedību ZBR dabas teritorijā.

Salacgrīvā notiek pludmales aktīva attīstība iedzīvotāju ērtībām, šajā posmā slodze uz piekrastes veģetāciju ir stipra. Daļa no pludnmales ir speciāli paplašināta un norakta, planēta. Pilsētā iedzīvotāju atpūtas iespējas un vajadzības kā augstāka prioritāte ir saprotami. Tomēr būtu svarīgi ierīkot arī ar vides izglītību saistītu (par dabas procesiem, aizsargājamām sugām un biotopiem jūras piekrastē) infrastruktūru. Salacgrīva ir priviliģētā situācijā, jo šeit atrodas ZBR dabas izglītības centrs "Ziemeļvidzeme", tomēr tā aktivitātes īpaši nav saistītas ar jūras piekrasti peldsezonas laikā. ZBR un *UNESCO* starptautiskās programmas "Cilvēks un biosfēra" akcentus šeit būtu jāintegrē vairāk, jākāpina izpratne par ekosistēmas pakalpojumiem.

4. Publiskās infrastruktūras izvērtējums

4.1. Infrastruktūras kapacitāte prioritāri attīstāmajā vietā

Prioritāri attīstāmajai vietai Salacgrīvā iespējams aprēķināt pludmales kā konkrētas ietilpības telpas maksimālo pieļaujamo cilvēku skaitu. Saistīti ar to — arī piekļuves infrastruktūras kopējo caurlaidību. Vienu km garā zonā no D mola Svētciema virzienā (līdz Robežu ielai) kopējā pludmales platība ir 9,69 ha (96875,53 m²[436]). Tas ir teju trīs reizes vairāk, nekā Saulkrastos, pārspēj arī citas Vidzemes piekrastes

[436] Izmērīts aerofoto, izmantojot www.daftlogic.com laukumu aprēķināšanas rīku.

pludmales. Plašākā pludmale Vidzemes piekrastē veidojas gan ostas mola dēļ, kas veicina smilšu uzkrāšanos. Taču tas ir arī dēļ planētā smilšu pludmales laukuma dēļ (400 X 60 m), kas izveidots primārās kāpas vietā. Protams, pludmales laukumu ietekmē vēja stiprums un virziens. Maksimālā pludmales ietilpība, izmantojot slodzes un apmeklētāju rotācijas formulu, ir šāda:

kopējā lietderīgā platība (pludmales laukums) / ar vidējo individuālo standartu (50 m² pludmales vienam cilvēkam) (96875,53 : 50)-10 % publiskās telpas = 1744 cilvēki vienlaikus, jeb 5232 vienā dienā. Pēc Vidusjūras pludmales standarta ietilpība būtu gandrīz piecas reizes lielāka, vienā dienā teju spējot uzņemt Positivus festivāla apmeklētājus.

Pludmales platība Zvejnieku parka tuvumā ir daudz mazāka, jo vidējais smilšainās pludmales platums ir vien 13 metri. Piemērojot Vidusjūras standartu vienam cilvēkam, vienlaikus pludmalē 500 m garā posmā varētu atpūsties 640 cilvēki, kas, protams, daudzkārt tiek pārsniegts. Festivāla laikā pludmales apmeklējums gan nav primārais motīvs, lai gan izejas līdz jūrai ir nepārtraukti . Tur pat tālāk — Kuivižu ostā pirms mola pludmales platums pārsniedz 35 metru platumu.

Aktualizētos datus un to salīdzinājumu ar 2015. gada rādītājiem iespējams skatīt Piekrastes ģeotelpiskajos datos, kas pieejami VARAM mājaslapā[437]. Salacgrīvas pludmales teritorijā auto stāvlaukumi ir atbilstošas ietilpības. Kapacitāte nepietiekama ir *EuroVelo 13* velomaršruta trases izbūvei par drošu veloceļu visā pilsētas (un plašāk — novada) teritorijā.

Kapacitāte vērtējama no diviem aspektiem — Salacgrīvas pilsēta ir vietas, kur nav izveidota publiskā infrastruktūra, pastāv stihiskas noejas līdz jūrai. Attiecīgi tur vērtēt kapacitāti ir sarežģīti, jo labiekārtojuma vienkārši nav (taču pastāv slodze uz veģetāciju). Otra kategorija ir ar izveidotu labiekārtojumu, taču tā fiziskie parametri ir ierobežojoši konkrētai apmeklētāju plūsmas caurlaidībai — šādu vietu esošā apmeklētāju skaita ietvaros (ja nerēķina festivāla norises periodu) nav.

4.2. Infrastruktūras stāvoklis un kvalitāte prioritāri attīstāmajā vietā

Piekrastes publiskās infrastruktūras stāvokļa kopējais vērtējums Salacgrīvas pilsētā pēc apsekojumiem 2019. gada sezonā novērtēts pa vidu starp "labs" un "apmierinošs, taču vajadzīgi uzlabojumi" (1,4 punkti skalā no viens līdz trīs, sk. K-1. tabulu); un atzīmēti vairāki trūkumi.

Stāvoklis ir apmierinošs lielai daļai Salacgrīvas stāvlaukumu, vietām uzlabojams to segums vai marķējums, atjaunojamas vai uzstādāmas norobežojošās barjeras. Stāvlaukumu nepieciešams pilnveidot pie Salacgrīvas kapsētas un Z mola tuvumā. Vietām nepieciešami koka laipas elementu vai atpūtas labiekārtojuma pilnveide, nomainot salauztos vai nolietotos posmus.

[437] http://www.varam.gov.lv/lat/darbibas_veidi/tap/lv/?doc=18794

Sg-13. attēls. *Pārskata karte ar piekrastes publisko infrastruktūru prioritāri attīstāmajā vietā Salacgrīvā.*

Avots: Jāņa Sēta, Nocticus, 2020

5. Operatīvo dienestu piekļuves iespējamība pie jūras prioritāri attīstāmajās vietās

Salacgrīvas pilsētā ir divas kvalitatīvas nobrauktuves ar tiešu piekļuvi jūras krasta līnijai, ko vajadzības gadījumā var izmantot operatīvie dienesti: Kuivižu un Salacgrīvas ostā. Pārējās piekļuves vietās ar transportu var piebraukt tuvu jūrai, taču atlikušais attālums jāveic, glābšanas laivu nesot rokās.

Salacgrīvā, Ostas ielā 1 piebrauktuve ir laba un līdz Salacas upes labajam krastam var piebraukt ar visa veida tehniku. Izveidota asfaltēta laivu nolaišanas vieta ūdenī. Tomēr nav izbūvēts auto apgriešanās laukums, tāpēc piebraucot, tehnika jākāpina atmuguriski. Līdzīgi Kuivižu jahtu ostā ir izbūvēta laivu nolaišanas vieta ūdenī un piekļuve ir ļoti laba.

Salacas kreisajā krastā no Jūras un Jūrmalas ielas krustojuma ir sardze un barjeras caurlaide uz Salacgrīvas ostu. Ostas teritorijā "Salacas terminālī" tālākā iebraukšana ir laba ar asfalta segumu. Tomēr laivas ielaišana jūrā ir apgrūtināta, jo krasts ir veidots no akmeņiem un betona bluķiem.

Salacgrīvā, Jūrmalas iela 25 ir smilšains nobrauktuves ceļš ar platumu ~3 m. Nepieciešams nozāģēt koku zarus, lai piekļuves vieta jūrai būtu 3,5 m plata un 4 m augsta. Kāpas smilšainā josla grūti izbraucama arī smagajai tehnikai, to var izdarīt vienīgi ar pilnpiedziņas vieglo auto. Pludmale ir 25 m plata. Turpat netālu ir vēl viena piekļuve — pretī Jūrmalas ielai 29. Tomēr līdzīgi — nobrauktuves ceļš ir smilšains ar nepietiekamu platumu (~3 m) un nepieciešams nozāģēt koku zarus, lai piekļuves vieta jūrai būtu 3,5 m plata un četrus metrus augsta. Kāpas smilšainā josla ir grūti izbraucama un piekļuve tikai ar vieglo pilnpiedziņas auto. Pludmales platums šajā vietā sasniedz ~30 m.

Vēl viena nobrauktuve Salacgrīvas pilsētā ir pie Lauteru ielas 5 — laba iebrauktuve ar cietu zālāja segumu, kas nav smilšains. Tāpēc var piebraukt tuvu jūrai, kur pludmales platums ir ~20 m. Ceļš gan ir šaurs (platums trīs metri), var rasties grūtības ar iebraukšanu slapjā laikā. Citādi var iebraukt ar smago tehniku (AC) un vieglo automobili.

Salacgrīvā, Ostas ielā 1 būtu izbūvējams apgriešanās laukums pie laivu nolaišanas ūdenī, jo šī ir viena no stratēģiski svarīgākajām un operatīvākajām piekļuves vietām jūrai garā piekrastes posmā.

6. Priekšlikumi vajadzīgajiem pasākumiem situācijas uzlabošanai, lai mazinātu apmeklētāju radīto slodzi uz vidi un pilnveidotu piekrastes publisko infrastruktūru

Daļa priekšlikumu jau izteikti attiecīgajās tematiskajās nodaļās kopā ar problēmu raksturojumu. Šeit vēlreiz īsumā uzsvērti galvenie ieteikumi vajadzīgajiem pasākumiem situācijas uzlabošanai, lai mazinātu apmeklētāju radīto slodzi uz vidi un pilnveidotu piekrastes publisko infrastruktūru. Tie pamatā adresēti pašvaldībai, ja nav minēts citādāk.

1. Baltijas jūras piekrasti vienojošā stratēģiski svarīgākā *aktīvās mobilitātes* starptautiskā velomaršruta *EuroVelo 13* trūkstošo posmu tehniskā projekta izstrāde, infrastruktūras izbūve, marķējuma atjaunošana, izveidojot drošu savienojumu velotūrismam no Lietuvas uz Igauniju, ko varētu izmantot arī

vietējie iedzīvotāji. Veloceļa izbūve, kā arī sasaiste ar vietējiem velomaršrutiem un tūrisma un viesmīlības pakalpojumiem, kā arī pludmali, primāri pievēršot uzmanību kritiskajiem posmiem (puse no novada teritorijas). Perspektīvi veidot savienojumu ar potenciālo *Rail Baltica* reģionālo pieturvietu.

2. *Zilā karoga* pludmalei atbilstošu kritēriju pakāpeniska ieviešana Salacgrīvas pludmalē, nodrošinot augstus vides un drošības standartus. Pludmales sertificēšana sākotnēji nav obligāta, taču nākotnē tas būtu izdarāms, uzsverot atbildīgu rīcību pret vidi, rūpes par atpūtniekiem un izmantojot to vietas zīmolvedībai (līdzīgi kā Saulkrasti, kas kļuvuši par populārāko pludmali Vidzemes piekrastē). Pilsētas centrā tas būtu arī signāls esošajiem vai potenciālajiem iedzīvotājiem par dzīves kvalitātei nozīmīgu akcentu.
3. Zvejnieku parka teritorijas publiskās infrastruktūras attīstīšana, tostarp pielāgojot mobilus risinājumus antropogēnās ietekmes uz vidi mazināšanai liela mēroga publisko pasākumu norises laikā. Noeju un nobrauktuvju izbūve vai esošo kvalitātes uzlabošana, turpmāka regulāras uzturēšanas nodrošināšana prioritāri attīstāmajā vietā.
4. Stacionāru, pilsētas kanalizācijas tīklam pieslēgtu tualešu izbūve Zvejnieku parkā un pie Salacgrīvas pludmales stāvlaukuma. To iespējams veikt pēc Engures novada pašvaldības labiekārtojuma parauga[438] vairāk gan pielāgojot kopējo infrastruktūru pēc universālā dizaina principiem.
5. Akcentējot Ziemeļvidzemes biosfēras rezervāta statusu, izvērst kvalitatīvu vides izglītību un interpretāciju piekrastē par pludmalē sastopamajām sugām, to saistību ar dabas procesiem un ekosistēmu kopumā (jūra, vējš, smiltis, dabas elementi). Informācija var būt pie galvenā stāvlaukuma pirms noejas uz pludmali — kā interaktīvs informācijas stends, sasaistīts ar multimediju digitālajiem resursiem. Salacgrīva ir priviliģētā situācijā, jo šeit atrodas ZBR dabas izglītības centrs "*Ziemeļvidzeme*", tomēr tā aktivitātes ir maz saistītas ar jūras piekrasti peldsezonas laikā. *UNESCO* starptautiskās programmas "Cilvēks un biosfēra" resursa potenciāla plašāka izmantošana.
6. Publiskās infrastruktūras tīkla pilnveide, ņemot vērā Aizsargājamo biotopu saglabāšanas vadlīnijas Latvijā[439], integrējot universālā dizaina risinājumus trūkstošajās vietās un izmantojot vienotu vizuālo identitāti ar oriģināliem vietas identitātes akcentiem.
7. Nodrošināt labā tehniskā stāvoklī esošo publisko infrastruktūru, novēršot identificētās nepilnības. Rūpēties par regulāru publiskās infrastruktūras uzturēšanu peldsezonas laikā.
8. Atkritumu apsaimniekošanas uzlabošana publiskajā piekrastes zonā (stāvlaukumi, noejas līdz jūrai, oficiālā peldvieta) — šķirošanai piemērotu atkritumu konteineru izvietošana un apsaimniekošanas regularitāte saistīti ar iepriekš prognozējamiem apmeklētāju plūsmas palielinājumiem peldsezonas laikā (īpaši karstā laikā un brīvdienās). Atkritumu (īpaši vienreiz

[438] http://www.enguresnovads.lv/projekti/pabeigta-engures-pludmales-labiekartosana
[439] https://nat-programme.daba.gov.lv/public/lat/publikacijas_un_dokumenti/#vadlinijas

lietojamo plastmasas trauku un piederumu), kā arī iepakojuma aprites ierobežojumi piekrastes un pludmales publiskajos pasākumos.

9. Salacgrīvas centra attīstīšana, atbilstoši oficiāla kūrorta statusa iegūšanai noteiktajiem kritērijiem, izmantojot darbību Latvijas kūrortpilsētu asociācijā un veicinot eksportspējīgu kūrorta ārstniecības iestāžu rašanos, kuras izmanto dabas dziednieciskos resursus, lai uzlabotu veselību, ārstētu slimības un veiktu medicīnisko rehabilitāciju, pilnveidojot pilsētas publiskās telpas pieejamību un infrastruktūru.
10. Mērķtiecīga vides izglītības organizēšana, vides apziņas palielināšana sabiedrībā, iedzīvotāju un apmeklētāju iesaiste publiskās kampaņās, vietējo ekoskolu programma, informējot par atkritumu ietekmi un iesaistot sakopšanas iniciatīvās, mazinot antropogēno ietekmi uz vidi, atbildīgu piekrastes apmeklējumu un dabas daudzveidības vērtību respektēšanu.
11. ZBR dabas izglītības centra "*Ziemeļvidzeme*" plaši izvērsta brīvprātīgo koordinēšana ZBR jūras piekrastes infrastruktūras uzturēšanas un sabiedriskā monitoringa darbu veikšanai. Īpaši iesaistot aktīvus pilsētas seniorus, veicinot viņu socializēšanos, veselīgu dzīves veidu un iesaisti sabiedriski nozīmīgā darbā. Vienoties ar sabiedriskā transporta pārvadātājiem par izdevīgākiem nosacījumiem nokļūšanai uz dažādām piekrastes vietām novadā brīvprātīgo darbu veikšanai.
12. Prioritāri attīstāmā vieta Salacgrīvā kā populāra pludmale līdzās dabas izglītības centram "Ziemeļvidzeme" ir atbilstoša, lai kļūtu par eksperimentālu pilotvietu, kur tiek ieviesti un izmēģināti dažādi jauninājumi pludmales apsaimniekošanas jomā. Tas palīdz iegūt papildu resursus (arī starptautiskus) šo risinājumu ieviešanai. Pilotvieta attīstāma vienoti ar Vidzemes Augstskolas Sociālo, ekonomisko un humanitāro pētījumu institūta *UNESCO* katedras "Biosfēra un cilvēks"[440] zinātnes resursiem.
13. Apmeklētāju automatizētā skaitītāja ieviešana pie noejas līdz jūrai Salacgrīvas pludmalē.
14. Videi draudzīgu ieradumu un atbildīgas rīcības pret dabu popularizēšana masu pasākumā "Positivus".
15. Īstenojot lielmēroga transporta infrastruktūras — tilta pār Salacu pārbūve, paredzēt veloceļa *EuroVelo 13* posma izbūvi un ērtu savienojumu ar krasta promenādi jahtotāju servisa ēkas virzienā un Salacgrīvas pludmali Salacas kreisajā krastā.
16. Tūrisma un viesmīlības jomas vai saistīto nozaru uzņēmējdarbībai nepieciešamās atbalsta infrastruktūras izveide un ilgtspējīgas komercprakses risinājumu veicināšana Salacgrīvā.
17. Vienota vides labiekārtošanas un publiskās infrastruktūras attīstības sistēmas izveide ar Salacgrīvas novadam un Vidzemes jūras piekrastei raksturīgiem identitātes akcentiem un pārskatāmi organizētu mikro-mobilitāti, ērti spējot orientēties no viena publiskās infrastruktūras objekta uz cietiem — nefragmentējot infrastruktūras elementus, bet veidojot tos sasaistē ar

[440] http://www.hespi.lv/lv/unesco-katedra

viesmīlības pakalpojumiem pēc visaptverošas un niansēs pārdomātas pakalpojuma dizaina pieejas (vairāk skatīt pirmā ziņojuma 4.5. nodaļu).

18. Publiskās infrastruktūras pielāgošana jaunajiem mobilitātes risinājumiem (elektrodzinēju auto, elektroskūteri u. c.), prioritāri attīstot vieglās mobilitātes (velo, sasaiste ar sabiedrisko transportu, kājāmgājēju u. tml.) savstarpēji integrētus risinājumus.
19. Maksas stāvlaukumu ieviešana ar iespēju viegli norēķināties maksas automātos, papildus ieviešot skaidrojumu, ka tādējādi tiek maksāts par publisko infrastruktūru, taku uzturēšanu, tīras vides un dabas aizsardzības nodrošināšanu. To veidot kā saistītu stāvlaukumu sistēmu (tuvākie pie jūras ir par maksu, attālākie bez maksas). Pie iebraukšanas pilsētā redzams kopējais stāvlaukumu izvietojums un attālums līdz jūrai.
20. Tūrisma produktu kvalitātes, starptautiskuma un eksportspējas veicināšana galamērķa potenciāla izmantošanai, precīzāk pielāgojoties lielajai starptautiskajai plūsmai, kas tikai daļēji izmanto Salacgrīvas pilsētas un pludmales piedāvātos pakalpojumus.
21. Infrastruktūras objektu (autostāvlaukumu, noeju un tualešu) ciešāka sasaiste ar vietējiem (tostarp sezonāliem) viesmīlības pakalpojumiem, palielinot lielāku ekonomisko ietekmi.
22. Pludmales atkritumu problēmas preventīvie pasākumi ostu ietekmes mazināšanai un upju ienešu labākai kontrolei (sevišķi pavasara sezonā).
23. Infrastruktūras pilnveide un labiekārtošana teritorijai uz ziemeļiem no Salacgrīvas ostas.
24. *Zilā karoga* ostai atbilstošu kritēriju pakāpeniska ieviešana Kuivižu ostai, nodrošinot augstus vides un drošības standartus.

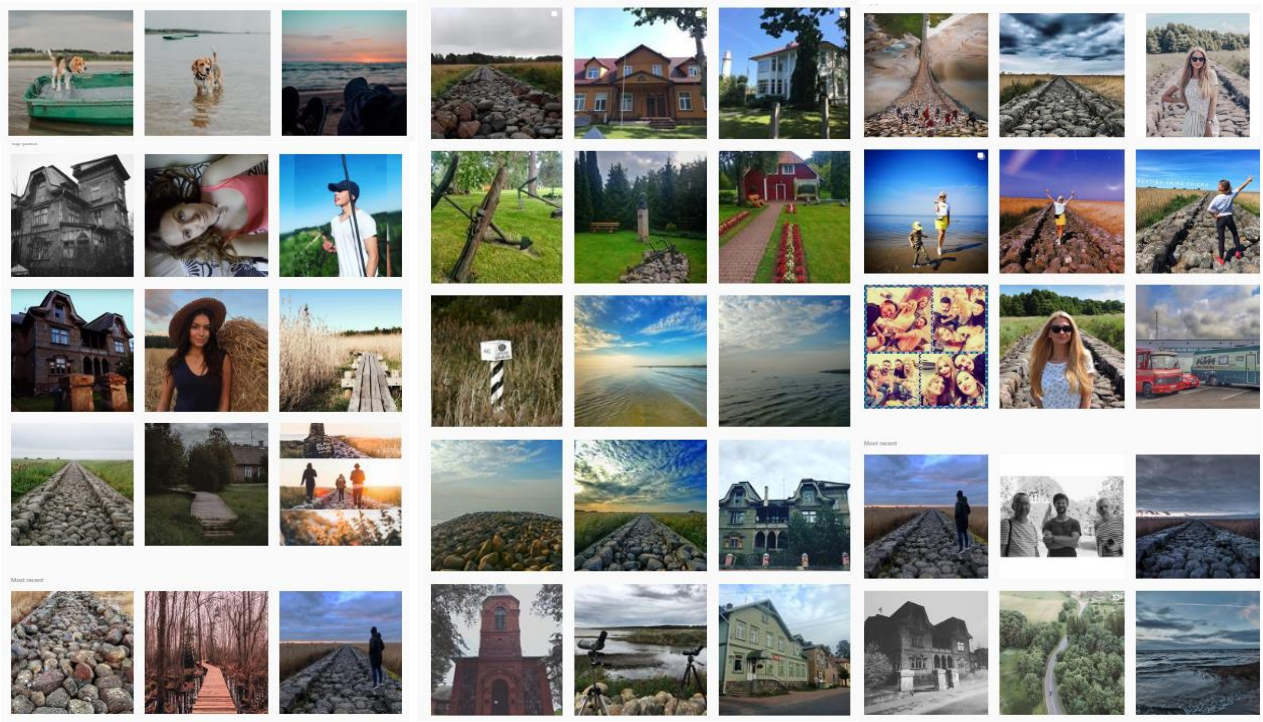
Citas aktivitātes saskaņā ar Piekrastes plānojuma 1. pielikumu[441]. Visas ar publiskās infrastruktūras attīstību saistītās aktivitātes detalizētāk plānojamas, ņemot vērā krasta ģeoloģiskos procesus un projekta "Dabas skaitīšana"[442] ietvaros iegūtos ES nozīmes īpaši aizsargājamo biotopu teritoriālās izplatības un kvalitātes apzināšanas datus.

[441] Pieejams lejupielādei: http://polsis.mk.gov.lv/api/file/file7176177217699516273.DOCX

[442] Darbības programma "Izaugsme un nodarbinātība" 5.4.2. specifiskā atbalsta mērķa "Nodrošināt vides monitoringa un kontroles sistēmas attīstību un savlaicīgu vides risku novēršanu, kā arī sabiedrības līdzdalību vides pārvaldībā" projekts Nr. 5.4.2.1/16/I/001 "Priekšnosacījumu izveide labākai bioloģiskās daudzveidības saglabāšanai un ekosistēmu aizsardzībai Latvijā" jeb "Dabas skaitīšana", informācija par projektu https://www.daba.gov.lv/public/lat/projekti/aktualie_projekti/dabas_skaitisana1/

AINAŽU pilsēta un pagasts

1. Piekrastes apmeklētāju plūsmas raksturojums

An-1. attēls. *Ainažu piekrastes apmeklētāju Instagram vietnē ievietotās populārākās un nesenākās bildes ar mirkļbirku #ainaži.*

Avots: Instagram, februāris 2020 (#ainaži, n=30 no 1561 un #ainazi, n=15 no 1023)

1.1. Apmeklētības izvērtējums

Ainažu piekrastes apmeklētību raksturo trīs veidu plūsma: vietējo iedzīvotāju atpūta pie jūras, vienas dienas apmeklētāji — ceļotāji no Latvijas vai Igaunijas un vietējie vai ārvalstu tūristi, kas izvēlas nakšņot Ainažu vai apkārtnes tūristu mītnēs, ko ļoti ietekmē sezonalitāte (sk. An-1. tabulu).

Nakšņotāji tūristu mītnēs

Ainažu pilsētā un pagastā 2019. gadā darbojas piecas tūristu mītnes un viena labiekārtota atpūtas vieta ar nakšņošanas iespējām. Kopējā tūristu mītņu kapacitāte ir ļoti zema — 16 numuri viesiem un 36 gultasvietas (pieejamo gultasvietu skaitā neietverot papildus izvietotās gultasvietas). Tas ir daudz mazāk nekā analoģiskā piekrastes pierobežas situācijā — Rucavas pagastā pie Lietuvas, kur kaimiņvalsts investīcijas viesmīlības sektorā un pieprasījums pēc jūras ir daudz reižu augstāks. Lielākā ir viesnīca *Helmi* un viesu māja *Pļavas*. Kopš 2015. gada tūristu mītņu skaits nav mainījies, lai arī darbību pārtraukuši *Vilciņi*, bet no jauna vērušies *Eco-House Ainaži*.

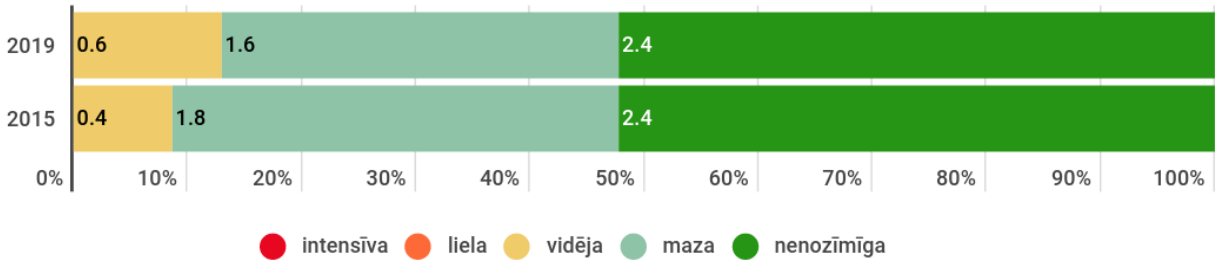
An-1. tabula. *Kopējie apmeklētāju plūsmas rādītāji Ainažu pagastā, 2015. un 2019. gada salīdzinājums.*

kritērijs	*vērtība*	
gads	***2019***	***2015***
Tūristu mītņu skaits	5	3
Tūristu mītņu kapacitāte — numuri viesiem	16	16
Tūristu mītņu kapacitāte — gultasvietas	36	36
Vērtētais* tūristu nakšņojumu skaits	1 406	1 406
Latvijas rezidentu vienas dienas braucienu skaits uz Salacgrīvas novadu (CSP aptauja, 2018)	89 729	nav datu
Latvijas rezidentu vairāku dienu braucienu skaits uz Salacgrīvas novadu (CSP aptauja, 2018)	50 093	
Vērtētais apmeklējumu skaits gadā prioritāri attīstāmās vietas daļā — Ainažu piekrastes pludmalē	47 000	**197 805

**Aprēķinam izmantots vidējais gultasvietu noslogojums (Latvijas piekrastē ārpus lielajām pilsētām ir 10,7 % gadā; CSP, 2019). **Apmeklējumu skaita vērtējums 2015. gadā visā Salacgrīvas novada pludmalē.*

Pludmales apmeklētāji un piekrastes apmeklētības intensitāte

Apmeklētības intensitāte ir pieaugusi tieši blīvāk apmeklētajā vietā — populārākajās piekļuves vietās pie jūras. Tas noticis uz maz apmeklēto blakus teritoriju rēķina, kamēr niedrēm un lagūnām pārņemtais krasts nedaudz vairāk nekā pusē no pilsētas un pagasta teritorijas paliek ar nenozīmīgu apmeklējumu (Sk. An-2. attēlu).

An-2. attēls. *Baltijas jūras piekrastes apmeklējumu intensitātes salīdzinājums Ainažu pilsētā un pagastā 2015. un 2019. gadā.*

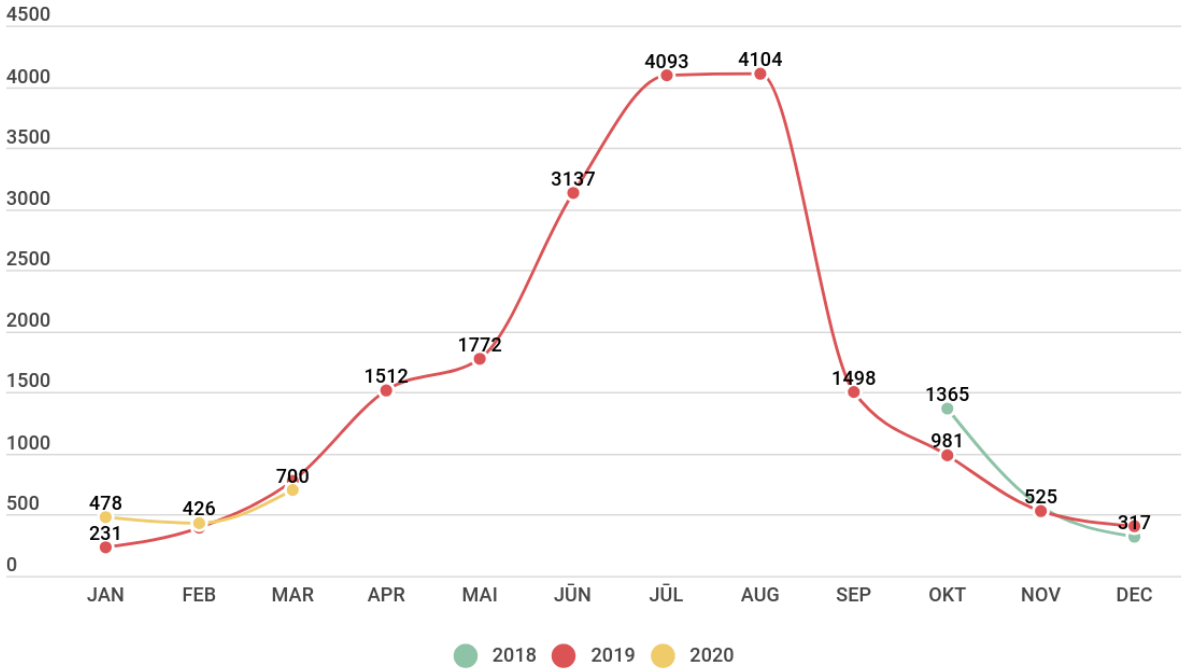
Avots: Nocticus, 2019

Apmeklētāji citās piekrastes tūristu piesaistēs (tūrisma objektos un publiskajos pasākumos)

Populārākā tūristu piesaiste līdzās pludmales apmeklējumam ir Ainažu jūrskolas muzejs, kas precīzi iekļaujas jūras un piekrastes tematikā. Sezonāli tas pielāgojas ceļotāju aktivitātei — no 1. maija līdz 30. septembrim muzejs atvērts no trešdienas līdz svētdienai (brīvdienas — pirmdiena, otrdiena), kamēr citā laikā svētdienas ir brīvdienas. Kopējais apmeklējumu skaits 251 dienas laikā, kad muzejs bijis atvērts, ir 5947[443]. Aptuveni 10 % no šiem apmeklējumiem ir ārvalstu tūristi, sestā daļa ir

[443] https://kulturasdati.lv/lv/muzeji/ainazu-jurskolas-muzejs

skolēnu grupas. Kopš 2015. gada apmeklējumu skaits ir stabils, svārstoties ap pieciem, sešiem tūkstošiem. Ainažu Ugunsdzēsības muzejs piesaista trīs reizes mazāk apmeklējumu un nav populārs ārvalstniekiem. Kā ainavisks industriālā mantojuma objekts ir populārais Ainažu ziemeļu mols, uz kuru no Latvijas robežas ir labiekārtota koka laipa ar citiem infrastruktūru papildinošiem elementiem. Automātisko skaitītāju dati norāda uz lielu šī objekta popularitāti, kas pārspēj citas vietas — gada laikā (2019) uzskaitīti 19432 apmeklējumi (sk. An-3. attēlu). Nodokļu atšķirības dēļ vērojams izteikts iepirkumu ceļošanas radīts apmeklējums no Igaunijas, arī Somijas pierobežas alkohola veikalos.

An-3. attēls. *Ainažu mola apmeklējumu skaits pa mēnešiem.*

Avots: Salacgrīvas novada pašvaldība, eco-visio skaitītāja dati, 2020

Trijos vasaras mēnešos ir 58 % apmeklējumu, norādot uz sezonalitātes ietekmi piekrastes apmeklējuma objektos, arī nesaistīti ar pasīvu atpūtu pie jūras. Lielākais skaits dienā, kas reģistrēts, ir 330 (2019. gada 17. augustā), tomēr 87 % gadījumu apmeklējumu skaits dienā nav lielāks par 100. Pusotra gada laikā bijušas 12 dienas, kad nav neviena apmeklējuma. Apmeklētības intensitāte ir zema un populārākajā laikā (starp 13:00 un 15:00) nepārsniedz 20 apmeklējumus stundā. No visiem apmeklējumiem 2/3 bijušas nedēļas nogalē — sestdienās un svētdienās.

Apmeklētāju uzskaitē Ainažos, kas tika veikta vizuālu tiešo novērojumu veidā 2019. gada 11., 12. un 18. jūlijā, tika reģistrēti attiecīgi 97, 67 un 53 apmeklējumi dienas laikā. Daļa no tiem nedevās uz molu, bet pludmali apmeklēja no Kuģu ielas stāvlaukuma puses. Līdzīgi cita veida plūsma ir arī pilsētas dienvidu daļas pludmalē pie Blusupītes ietekas jūrā.

Prioritāri attīstāmā vieta

Prioritāri attīstāmā vieta Ainažu vēsturiskais centrs un piekraste atrodas Ziemeļvidzemes biosfēras rezervātā un ietver populārāko piekļuvi pie jūras, kas dalās divās atsevišķās noejās līdz jūrai — viena pie Ainažu ziemeļu mola un Kuģu

ielas stāvlaukuma un otru — vienīgo oficiālo peldvietu šajā teritorijā — Ainažu pludmali (Sk. An-4. attēlu). Par infrastruktūras kvalitāti skatīt 4. nodaļā, slodzes uz veģetāciju vai pludmales atkritumu stāvokļa rādītājiem — 2. un 3. nodaļā. Oficiālo peldvietu ūdens kvalitātes monitoringa rezultāti 2019. gada peldsezonā norādīja uz paaugstinātu mikrobioloģisko rādītāju — zarnu nūjiņu (*Escherichia coli* jeb *E.coli*) un zarnu enterokoku koncentrācija ūdenī maijā un jūnijā[444]. Tie norāda uz iespējamu fekālo ūdens piesārņojumu, kas var saturēt slimības izraisošās patogēnās baktērijas un vīrusus. Prioritāri attīstāmās vietas turpmākai uzturēšanai nepieciešams izvirzīt stingrākus kritērijus Ainažu pludmales zonai, ievērojot *Zilā karoga* programmas kritērijus pludmalēm, pilnveidojot infrastruktūru, tostarp *EuroVelo maršruta* veloceļu tīklu un iespējami mazināt antropogēno ietekmi uz vidi. Piekrastes daļa starp molu un Kuģu ielas noeju saglabā esošo labiekārtojuma līmeni, koncentrējot infrastruktūras investīcijas oficiālajā peldvietā un operatīvo dienestu nobrauktuves pilnveidē.

1.2. Potenciālās tūrisma nišas

Lielākas pārmaiņas skars tūrisma pārvaldību, krasi mazinoties nepieciešamībai pēc fiziski piekļūstama TIP[445], informācijai koncentrējoties digitālajā vidē un saistīti ar populārākajām vietnēm starptautiski. Tūrisma pārvaldībā galvenie akcenti saistāmi ar Saviļņojošās Vidzemes kā vienota tūrisma galamērķa kopīgu attīstību. Konkurētspējas veicināšanai nozīmīgākā atslēga ir nepieciešamība pēc uzņēmēju iesaistes pārvaldības īstenošanā un plašāku kopīgu tirgvedības aktivitāšu īstenošanā. Šim nolūkam vajadzīga vidējā termiņa tūrisma attīstības stratēģija. Vienotā galamērķa pārvaldība attīstīsies aktīvākā un labi koordinētā privātā-publiskā sadarbības virzienā.

Tirgvedības iespējas ir daudz plašāk izmantotas par piedāvāto produktu saturu un kvalitāti. Šobrīd Latvia.travel interneta vietnē angļu valodā ir tikai četras tūristu piesaistes — mols, jūrskolas muzejs, zaļais dzelzceļš un restorāns "Pļavas". Nav izmantots oficiālās peldvietas potenciāls, tas nav sasaistīts ar komercpakalpojumiem, darbojas vietējā mērogā (lai arī pludmales daļa ir šaura, ierobežota kapacitāte tradicionālai peldviesu pieplūduma veicināšanai). Piemērotāki ir aktīvās atpūtas tūrisma veidi. Vajadzīga lielāka esošo tūrisma produktu konkurētspējas kāpināšana starptautiskos tirgos, veicinot to piedāvājuma kvalitātes paaugstināšanu un pielāgošanu ārvalstu mērķgrupu interesēm. Tirgus izaugsme pamatā saistāma ar tūrisma pakalpojumu eksportu.

Jācenšas vēl vairāk attīstīt un akcentēt ērtus vietas piekļuves risinājumus, izmantojot multi-modālo pieeju (*Jūrtaka*, abi *EuroVelo maršruti*, Zaļā dzelzceļa infrastruktūra, *Via Baltica*, sabiedriskā transporta pieslēgums, stāvlaukumi un noejas līdz jūrai). Kopumā jākāpina uz eksportu vērsta uzņēmējdarbība. Ainažu ziemeļu mola apmeklētāju plūsma pierāda, ka sezonāli var veidot plašāku viesmīlības piedāvājumu, izprotot esošo apmeklētāju vajadzības. Nākotnē pieaugs ārvalstu velotūristu skaits, Ainažu ziemeļu mola apkārtne, vienoti ar Igaunijas randu pļavām pierobežā ir izcila putnu vērošanas vieta. Salacgrīvas novads ir Latvijas kūrortpilsētu asociācijā, taču šī segmenta attīstībai svarīgas ir lielākas uzņēmēju investīcijas, kā

[444] http://www.vi.gov.lv/lv/vides-veseliba/peldudens/peldudens-monitorings
[445] https://www.salacgriva.lv/lat/ainazi/turisms/

arī medicīnas un skaistumkopšanas pakalpojumu attīstīšana paralēli kvalitatīvām atpūtas iespējām pie jūras.

2. Pārskats par ilgtermiņa atkritumu slodzi un tās izmaiņām pludmalē

Par ilgtermiņa atkritumu slodzi un tās izmaiņām pludmalē skatīt kopējo Salacgrīvas novada pārskatu pie Salacgrīvas pilsētas nodaļas. Papildinoši jūras piesārņojošiem atkritumiem, Ainažu pludmalē 2019. gada vasaras sākumā konstatēts mikrobioloģiskais piesārņojums (zarnu nūjiņas un zarnu enterokoki), kas parasti norāda uz iespējamu fekālo ūdens piesārņojumu ar potenciālām slimības izraisošām patogēnām baktērijām un vīrusiem. Koncentrācija ir normas robežās un atbilst izciliem peldūdens rādītājiem[446]. Lai peldūdens kvalitāte piekrastē ilgtermiņā būtu izcilā kvalitātē, vajadzīga gan pilsētas kanalizācijas sistēmas nevainojama darbība, gan ērti piekļūstamas un uzturētas atbilstošas kapacitātes publiskās tualetes atpūtniekiem.

An-4. attēls. *Stihiska atkritumu izgāztuve degradētā teritorijā pie Untēm.*

Foto: A. Klepers, aprīlis 2020

Atkritumu savākšana pilsētas teritorijā ir organizēta, taču tik un tā pastāv vairākas problēmu vietas. Piemēram, līdzās publiskai noejai līdz jūrai pie Untēm ir daļēji degradēta privāta teritorija, kur jūras pusē kāpās izveidota nelegāla atkritumu izgāztuve (sk. An-4. attēlu).

3. Antropogēnā slodze uz veģetāciju

Ainažu pilsētas un pagasta jūras piekraste pēc antropogēnās slodzes uz veģetāciju iedalās divās daļās: 3,3 km posms ir vāji ietekmēts, bet 1,3 km posms — vidēji ietekmēts (sk. Sg-3. attēlu). Situācija kopš 2015. gada nav būtiski mainījusies, lai arī slodze ir nedaudz pieaugusi. Dabas apstākļi daļā no piekrastes (seklā, daļēji aplūstošā krasta daļa ar niedru audzēm un šauru pludmali) neveicina cilvēku pieplūdumu. Pilsētas D, kur ierīkota dēļu laipa un nelielā platībā tiek pļauti zālāji,

[446] MK 2017. gada 28. novembra noteikumi Nr. 692 "Peldvietas izveidošanas, uzturēšanas un ūdens kvalitātes pārvaldības kārtība"

slodze ir nedaudz lielāka, tomēr nevar teikt, ka biotopi būtu stipri ietekmēti. Atpūtai paredzētā infrastruktūra iedarbojas pozitīvi, jo koncentrē cilvēkus vienā teritorijā, atslogojot apkārtējās piekrastes zonas. Koncentrējoties apmeklētāju plūsmai, šajās vietās vieglāk īstenot vides izglītības pasākumus. Ziemeļvidzemes biosfēras rezervātā ietilpstošais jūras krasts ir stabils ar mazaktīviem krasta procesiem, nelielu sanešu akumulāciju[447]. Lielākā antropogēnā slodze piekrastē vērojama priekškāpu zonā, kas šeit ir neizteiksmīga. Ainažu kāpā aiz Kuģu ielas ierīkota stihiska mototrase, kuras lietošana rada postījumus kāpu veģetācijai.

4. Publiskās infrastruktūras izvērtējums

4.1. Infrastruktūras kapacitāte prioritāri attīstāmajā vietā

Ainažu vēsturiskā centra un piekrastes kā prioritāri attīstāmās vietas pludmales daļai iespējams aprēķināt ietilpību — maksimālo pieļaujamo cilvēku skaitu. Saistīti ar to — arī piekļuves infrastruktūras kopējo caurlaidību. Vienu km garā zonā no Jāņa Asara ielas piekļuves dienvidu virzienā līdz Jūrmalas ielas noejai kopējā pludmales platība ir 3,65 ha (36459,30 m²[448]). Tas ir līdzīgi kā Saulkrastos vai Tūjā, smilšainās pludmales platums pieaug no 10 metriem līdz vairāk nekā 60 metriem ziemeļu virzienā. Protams, pludmales laukumu ietekmē vēja stiprums un virziens. Maksimālā pludmales ietilpība, izmantojot slodzes un apmeklētāju rotācijas formulu, ir šāda:

kopējā lietderīgā platība (pludmales laukums) / ar vidējo individuālo standartu (50 m² pludmales vienam cilvēkam) (36459,30 : 50)-10 % publiskās telpas = 656 cilvēki vienlaikus, jeb 1968 vienā dienā.

Pēc pieļaujamā pludmales slodzes apjoma secināms, ka slodze nav pārsniegta. Taču būtiski, lai atbilstošai ietilpībai atbilst arī piekļuves iespējas jūrai, kas Ainažos ir dažādā stāvoklī. Aktualizētos datus un to salīdzinājumu ar 2015. gada rādītājiem iespējams skatīt Piekrastes ģeotelpiskajos datos, kas pieejami VARAM mājaslapā[449].

[447] Eberhards, G., Lapinskis, J. (2008). Baltijas jūras Latvijas krasta procesi. Rīga: LU Akadēmiskais apgāds

[448] Izmērīts aerofoto, izmantojot www.daftlogic.com laukumu aprēķināšanas rīku

[449] http://www.varam.gov.lv/lat/darbibas_veidi/tap/lv/?doc=18794

An-5. attēls. *Pārskata karte ar piekrastes publisko infrastruktūru Ainažu vēsturiskajā centrā un piekrastē kā prioritāri attīstāmajā vietā.*

Avots: Jāņa Sēta, Nocticus, 2020

Publiskā infrastruktūra, kas veidota piekļuvei pie jūras, Ainažu pilsētā un pagastā pamatā ir publiskā sektora īpašumā un pārvaldībā.

Teritorijā esošo 12 stāvlaukumu kapacitāte vērtējama kā pietiekoša un kopā tajos izvietojamas 502 vieglās automašīnas. Kapacitāte ir pietiekama arī noejām līdz jūrai, kas piemērota līdz pat 300 cilvēku lielai plūsmai dienā, atbilstoši apmeklētāju skaitītāja datiem pie Ainažu Ziemeļu mola. Pietiekama kapacitāte ir arī noejām līdz jūrai, lai arī savienojums ar Ainažu peldvietu no stadiona puses nav pilnībā izveidots un labiekārtots. Jāņa Asara ielas pieslēgumu veidot cauri niedrājam un lagūnām līdz jūrai nav pamatojuma, to vajag savienot ar Jāņa Asara ielas noeju uz Balto sauli, koncentrējot apmeklētāju plūsmu labiekārtotākā pludmales vieta.

Problemātiska kapacitāte ir nobrauktuvei līdz jūrai no *Hesburger* un *Nestes* DUS stāvlaukuma. Ceļš uz jūras pusi ved caur privātīpašumu *Litas* un *Untes*, bet tālāk pāriet kā iemīta taka un neliels ceļš līdz jūrai. Te izveidojusies stihiska piekļuve ar smilšainu taku caur primāro kāpu. Šī ir viena no nobrauktuves vietām līdz jūrai operatīvo dienestu transportam. Kapacitātes problēmu ir mazāk, nekā esošās infrastruktūras uzturēšana.

4.2. Infrastruktūras stāvoklis un kvalitāte prioritāri attīstāmajā vietā

Publiskās infrastruktūras stāvoklis Ainažu pilsētā un pagastā novērtēts ar "2", kas nozīmē — apmierinoša, taču nepieciešami pilnveidojumi.

Labā stāvoklī ir esošie autostāvlaukumi Ainažos pie Valdemāra un A1 savienojuma, Parka ielā, pie Ainažu mola, Valdemāra ielā 58, pie Kultūras nama un pilsētas sabiedriskā transporta — autobusu galapunktā. Iespējami Kvalitatīvi izveidota noeja līdz jūrai pa Ainažu Ziemeļu molu ar koka laipu labiekārtojumu (atjaunots 2018. un 2019. gadā), atpūtas soliem, kāpnēm tikšanai uz mola un iespēju pārvietoties pa akmeņu molu, kas tā daļēji izpostītajā daļā tuvāk jūrai pāriet uz stihiski izveidotu taku niedrāja malā paralēli molam.

Neapmierinošā stāvoklī ar zemu kvalitāti ir autostāvlaukumi Ainažos pie kapsētas: Aizsaules ielā un Miera ielā 3 Kāpu ielas malā — grunts seguma smilšains stāvlaukums bez labiekārtojuma. Lai arī primāri tiek izmantots kapu apmeklējumam visa gada laikā, tad peldsezonas karstākajās dienās šeit tiek novietots transports piekļuvei līdz jūrai. Līdzīgi autostāvlaukumā Kāpu ielā ir izbraukāta zemsedze līdzās grunts ceļam, bez cita veida labiekārtojuma. Zemas kvalitātes ir noeja līdz jūrai no šiem stāvlaukumiem pie kapsētas. Taka līdz jūrai (Dabas aizsardzības pārvaldes dabas taka) cauri primārajām kāpām iekļauj vismaz trīs takas sazarojumus no kapu puses. Turpat arī elementāriem sanitārajiem standartiem neatbilstoša karstajā peldsezonā ir publiskā sausā tualete.

Piekļuve jūrai pie Randu pļavām gar Salacgrīvas un Ainažu pagastu robežām ir neapmierinošā stāvoklī, nav labiekārtojuma, stāvlaukuma. Ir asfaltēts ceļš līdz īpašumam "Mārtiņi", tālāk ir šaura, stihiska iemīta taka, ar smilšu nomīdījumu primārajā kāpā. Līdzīgi piekļuve jūrai Ainažos cauri īpašumam "Bērzaine" — smiltīs iemīta taka, erozija primārajā kāpā, lai arī nav liela slodze — tomēr nav nekādas infrastruktūras.

Neapmierinošā stāvoklī ir nobrauktuve līdz jūrai glābšanas dienestu vajadzībām un piekļuve jūrai Kuģu ielas galā. Smilšainais ceļš izbraucams atkarībā no sezonas tikai ar pilnpiedziņas auto, tiek regulāri aizputināts. Neatbilstoši elementāriem

sanitārajiem standartiem ir vienīgā publiskā sausā tualete pie šīs noejas līdz jūrai. Tā netiek ikdienā uzturēta atbilstoši apmeklētāju vajadzībām. Par skatu torni nodēvētais metāla infrastruktūras objekts ir pieejams apmeklētājiem pielietojot lielāku fizisku piepūli, nav veidots, ņemot vērā apmeklētāju vajadzības un iespējami labāko skatu vietu. Lielāks pamatojums būtu izveidot dažus metrus virs zemes esošo skatu platformu Ziemeļu mola krasta un niedrāja kontaktjoslā putnu vērošanai un labākai ainavas pārskatīšanai no galējā piekrastes Z punkta, kur arī ir lielāka apmeklētāju plūsma visa gada garumā. Autostāvlaukuma asfalta segums Kuģu ielā ir nolietojies, nav precīza norobežojuma no veģetācijas.

Pie Igaunijas robežas atjaunotās koka laipas un piknika vieta, arī Latvijas valsts vizītkarte ir atjaunota un labā stāvoklī. Tomēr sausā tualete nav labākā valsts vizītkarte un jau pirmajā peldsezonā pierādījās, ka to diemžēl grūti uzturēt regulārā sanitārā tīrībā. Nepieciešams kvalitatīvāks risinājums.

Divi stāvlaukumi Valdemāra ielā 4 un 32 ir asfaltēti, taču bez kāda plašāka labiekārtojuma un informācijas apmeklētājiem. Noeja līdz jūrai no Sporta ielas nav sasaistīts ar stāvlaukumu. Parka ielā vasarā regulāri tiek izbraukātas ceļmalas. Nav norāde arī no J. Asara ielas stāvlaukuma. Koka tiltiņš pār Blusupīti pludmalē nolietotā stāvoklī.

2018. gada maijā Ainažos, stāvlaukumā pie Igaunijas robežas, turpinot Latvijas Zaļās kustības aizsākto kampaņu "Saglabāsim Latvijas Kāpas", šīs kustības aktīvisti uzstādīja eko tualeti invalīdiem. Ainažu piekrastē mērķtiecīgi ieguldīts dabas vietu pieejamības veicināšanā. Iesaistoties Latvijas Zaļās kustības programmā "Saglabāsim Latvijas kāpas" 2018. – 2020. gadu periodā jau īstenoti un vēl paredzēti konkrēti piekrastes publiskās infrastruktūras labiekārtošanas darbi, kā arī sabiedrības informēšanas un izglītošanas kampaņa. Ar Baltijas jūras Aizsardzības fonda (BaltCF), Koalīcijas par tīru Baltiju (CCB) un Latvijas Vides aizsardzības fonda atbalstu, ir attīstīts darbs pie piekrastes kāpu objektu labiekārtošanas[450], tos sagatavojot atbilstoši dabas pieejamības sertifikāta *NaaC*[451] kritērijiem. Atbilstoši universālā dizaina standartiem Mērsraga stāvlaukumā pie bākas uzstādīta zaļā tualete[452].

5. Operatīvo dienestu piekļuves iespējamība pie jūras prioritāri attīstāmajā vietā

Visā Salacgrīvas novadā ar kopējo jūras krasta līniju ~80 km ir izbūvētas tikai trīs vietas, kur operatīvo dienestu personālsastāvs var brīvi piebraukt un ar saviem spēkiem ielaist glābšanas laivu jūrā. Tas ir pie "Muižuļu" stāvlaukuma, Salacgrīvas ostā un Kuivižu ostā.

Ainažu pilsētā un pagastā (Ainažu vēsturiskajā centrā un piekrastē kā prioritāri attīstāmajā vietā) ir divas piekļuves vietas jūrai — pie Kuģu ielas un no DUS ceļš gar *Untēm* Ainažu pilsētas dienvidos (sk. An-6. attēlu). Ainažos, Kuģu ielas galā ir stāvlaukums, no tā smilšains zemes ceļš ved ~350 m līdz pludmalei. Ceļa platums nav ierobežojošs, taču smilšainā pamatne pieļauj vienīgi piekļuvi ar pilnpiedziņas auto. Pludmales platums variē atkarībā no vēja stipruma un virziena, vidēji ir ~20 m.

[450] https://salacgriva.lv/lat/salacgrivas_novads/?text_id=43433?text_id=43433
[451] http://zalie.lv/dabas-pieejamibas-sertifikats-naac/
[452] http://zalie.lv/mersraga-uzstadita-zala-universala-tualete/

Tomēr šajā vietā jūrā ir ļoti sekls ūdens līmenis un līdz otrajam sēklim laiva jānes pa ūdeni. Pa pludmali iespējams pārvietoties līdz Ainažu molam vai dažus simtus metru dienvidu virzienā no piekļuves vietas, jo Blusupītes virzienā ir plašs niedrājs ar lagūnām un sēkļiem.

An-6. attēls. *Viena no divām piekļuves vietām jūrai — tikai daļēji braucams ceļš pie Untēm kāpu zonā.*

Foto: A. Klepers, aprīlis, 2020

Otra piekļuves vieta jūrai ir no DUS Valdemāra ielas galā Ainažu D. Līdz *Untēm* pa Jūrmalas ielu var nokļūt ar visa veida tehniku, taču tālāk caur mežu ir šaurs un līkumains ceļš — smagajai tehnikai nav iespējams iebraukt. Tālāk kāpu zonā ~50 m joslā tas ir smilšains. Iespēja piebraukt jūras krasta līnijai tikai ar pilnpiedziņas auto. Abas piebrauktuves nav optimālas operatīvo dienestu piekļuves vajadzībām. Ceļš pie *Untēm* būtu uzlabojams.

6. Priekšlikumi vajadzīgajiem pasākumiem situācijas uzlabošanai, lai mazinātu apmeklētāju radīto slodzi uz vidi un pilnveidotu piekrastes publisko infrastruktūru

Daļa priekšlikumu jau izteikti attiecīgajās tematiskajās nodaļās kopā ar problēmu raksturojumu. Šeit vēlreiz īsumā uzsvērti galvenie ieteikumi vajadzīgajiem pasākumiem situācijas uzlabošanai, lai mazinātu apmeklētāju radīto slodzi uz vidi un pilnveidotu piekrastes publisko infrastruktūru. Tie pamatā adresēti pašvaldībai, ja nav minēts citādāk.

1. *Baltijas jūras piekrasti vienojošā stratēģiski svarīgākā aktīvās mobilitātes* starptautiskā velomaršruta *EuroVelo 13* infrastruktūras izveide — veloceļa projektēšana, izbūve un sasaiste ar vietējiem velomaršrutiem, zaļo dzelzceļu un viesmīlības pakalpojumiem.
2. *Zilā karoga* pludmalei atbilstošu kritēriju pakāpeniska ieviešana vienīgajā oficiālajā Ainažu pludmales peldvietā, nodrošinot augstus vides un drošības standartus. Pludmales sertificēšana sākotnēji nav obligāta, lai arī Ainažos

vidēji ir viens no lielākajiem saulaino dienu skaitiem jūras piekrastē Latvijā un smilšainā pludmale ir plaša.

3. Sauso tualešu pie Latvijas valsts robežas, Kuģu ielas autostāvlaukuma un Parka / Jāņa Asara ielas autostāvlaukuma pārbūve par labiekārtotām tualetēm ar ūdens padevi un kanalizācijas pieslēgumu pilsētas infrastruktūrai. To iespējams veikt pēc Engures novada pašvaldības parauga[453] vairāk gan pielāgojot kopējo infrastruktūru pēc universālā dizaina principiem.
4. Labāka kāpu uzraudzības nodrošināšana Ainažu pilsētas teritorijā, nepieļaujot moto trases darbību un kāpu izbraukāšanu Kuģu ielas galā starp Ainažu centru un Ziemeļu molu.
5. Esošās publiskās infrastruktūras pilnveide (atbilstoši 4. nodaļas informācijai) un kvalitatīvas uzturēšanas nodrošināšana, īpaši vasaras sezonā. Stāvlaukumu izbūve pie Ainažu kapiem integrēti ar kvalitatīviem savienojumiem kājāmgājējiem nokļūšanai līdz jūrai un atbilstošiem publiskās tualetes risinājumiem.
6. Publiskās infrastruktūras tīkla pilnveide, ņemot vērā Aizsargājamo biotopu saglabāšanas vadlīnijas Latvijā[454], integrējot universālā dizaina risinājumus trūkstošajās vietās un izmantojot vienotu vizuālo identitāti ar oriģināliem vietas identitātes akcentiem.
7. Infrastruktūras objektu (autostāvlaukumu, noeju un tualešu) ciešāka sasaiste ar vietējiem (tostarp sezonāliem) viesmīlības pakalpojumiem, palielinot lielāku ekonomisko ietekmi.
8. Tūrisma produktu kvalitātes, starptautiskuma un eksportspējas veicināšana galamērķa potenciāla izmantošanai, precīzāk pielāgojoties lielajai starptautiskajai plūsmai, kas tikai daļēji izmanto Ainažu piedāvātos pakalpojumus.
9. Atkritumu apsaimniekošanas uzlabošana publiskajā piekrastes zonā (stāvlaukumi, noejas līdz jūrai, oficiālā peldvieta) — šķirošanai piemērotu atkritumu konteineru izvietošana un apsaimniekošanas regularitāte saistīti ar iepriekš prognozējamiem apmeklētāju plūsmas palielinājumiem peldsezonas laikā (īpaši karstā laikā un brīvdienās).
10. Atkritumu (īpaši vienreiz lietojamo plastmasas trauku un piederumu), kā arī iepakojuma aprites ierobežojumi piekrastes un pludmales publiskajos pasākumos.
11. Iedzīvotāju un apmeklētāju iesaiste publiskās kampaņās un iniciatīvās, informējot par atkritumu ietekmi un iesaistot sakopšanas iniciatīvās, vides izglītību, mazinot antropogēno ietekmi uz vidi, atbildīgu piekrastes apmeklējumu un dabas daudzveidības vērtību respektēšanu.
12. Operatīvo dienestu piekļuves iespējamības pie jūras uzlabošana, izbūvējot stabilu nobrauktuvi pie Untēm.
13. Tūrisma un viesmīlības jomas vai saistīto nozaru uzņēmējdarbībai nepieciešamās atbalsta infrastruktūras izveide un ilgtspējīgas komercprakses risinājumu veicināšana Ainažos pie noejām līdz jūrai, to sasaistei.

[453] http://www.enguresnovads.lv/projekti/pabeigta-engures-pludmales-labiekartosana
[454] https://nat-programme.daba.gov.lv/public/lat/publikacijas_un_dokumenti/#vadlinijas

14. Vienota vides labiekārtošanas un publiskās infrastruktūras attīstības sistēmas izveide ar Salacgrīvas novadam un Vidzemes jūras piekrastei raksturīgiem identitātes akcentiem un pārskatāmi organizētu mikro-mobilitāti, ērti spējot orientēties no viena publiskās infrastruktūras objekta uz cietiem — nefragmentējot infrastruktūras elementus, bet veidojot tos sasaistē ar viesmīlības pakalpojumiem pēc visaptverošas un niansēs pārdomātas pakalpojuma dizaina pieejas (vairāk skatīt pirmā ziņojuma 4.5. nodaļu).
15. Apmeklētāju automatizētā skaitītāja ieviešana pie noejas līdz jūrai Ainažu pludmales — oficiālās peldvietas virzienā.
16. Publiskās infrastruktūras pielāgošana jaunajiem mobilitātes risinājumiem (elektrodzinēju auto, elektroskūteri u. c.), prioritāri attīstot vieglās mobilitātes (velo, sasaiste ar sabiedrisko transportu, kājāmgājēju u. tml.) savstarpēji integrētus risinājumus.
17. Maksas stāvlaukumu ieviešana ar iespēju viegli norēķināties maksas automātos, papildus ieviešot skaidrojumu, ka tādējādi tiek maksāts par publisko infrastruktūru, taku uzturēšanu, tīras vides un dabas aizsardzības nodrošināšanu. To veidot kā saistītu stāvlaukumu sistēmu (tuvākie pie jūras ir par maksu, attālākie bez maksas). Pie iebraukšanas pilsētā redzams kopējais stāvlaukumu izvietojums un attālums līdz jūrai.

Citas aktivitātes saskaņā ar Piekrastes plānojuma 1. pielikumu[455]. Visas ar publiskās infrastruktūras attīstību saistītās aktivitātes detalizētāk plānojamas, ņemot vērā krasta ģeoloģiskos procesus un projekta "Dabas skaitīšana"[456] ietvaros iegūtos ES nozīmes īpaši aizsargājamo biotopu teritoriālās izplatības un kvalitātes apzināšanas datus.

[455] Pieejams lejupielādei: http://polsis.mk.gov.lv/api/file/file7176177217699516273.DOCX

[456] Darbības programma "Izaugsme un nodarbinātība" 5.4.2. specifiskā atbalsta mērķa "Nodrošināt vides monitoringa un kontroles sistēmas attīstību un savlaicīgu vides risku novēršanu, kā arī sabiedrības līdzdalību vides pārvaldībā" projekts Nr. 5.4.2.1/16/I/001 "Priekšnosacījumu izveide labākai bioloģiskās daudzveidības saglabāšanai un ekosistēmu aizsardzībai Latvijā" jeb "Dabas skaitīšana", informācija par projektu https://www.daba.gov.lv/public/lat/projekti/aktualie_projekti/dabas_skaitisana1/

II KOPSAVILKUMS

Baltijas jūras piekraste ir definēta kā viena no nacionālo interešu telpām — Latvijas lielākajām vērtībām, kur dabas un kultūras mantojuma saglabāšana jālīdzsvaro ar ekonomiskās attīstības veicināšanu[457]. Pēdējo gadu laikā pieaugusi piekrastes nozīme tūrisma plūsmu piesaistē, piekraste kā resurss tiek vairāk izmantots starp valsts iedzīvotājiem atpūtas nolūkos. Jūras piekraste ir simboliska ainavu telpa un pieprasīta dzīves vieta. Jūras piekraste ir nozīmīga dabas ekosistēma, kas neatraujami ir saistīta ar kopējiem Baltijas jūras baseina procesiem, ietverot nozīmīgas dzīvotnes daudzām augu un dzīvnieku sugām.

Piekrastes ekonomiskais potenciāls tiek izmantots vairāk, tomēr vienlaikus ar apmeklējumu pieaugumu piekrastē palielinās arī slodze uz vidi. Pēdējo gadu laikā pieaudzis sadzīves atkritumu skaits pludmalē un to apsaimniekošanai nepieciešami elastīgāki risinājumi — gan attiecībā uz atkritumu šķirošanas, pārstrādes iespējām un apsaimniekošanas regularitāti, gan arī apmeklētāju izglītošanu. Vienlaikus pieaug arī slodze uz dabisko vidi — piekrastes veģetāciju. Vietās, kur pēdējo gadu laikā izveidota pārdomāta infrastruktūra piekrastes piekļuvei, antropogēnās slodzes negatīvās sekas ir mazinājušās un vērojami atsevišķi uzlabojumi. Kritiski vērtējama atsevišķu vietu degradācija, kur apmeklētāju daudzums un intensitāte ir liela, bet nav veikti infrastruktūras ierīkošanas darbi vai esošā labiekārtojuma atjaunošana. Arī atsevišķu indivīdu neadekvāta rīcība un savu interešu dominēšana pār sabiedrības interesēm izraisa konfliktsituācijas.

Palielinās datu iegūšanas iespējas par antropogēnās slodzes situāciju piekrastē reālā laikā. Līdz ar tehnoloģiskajiem jauninājumiem būtu jāuzlabo gan uz datiem balstīta stratēģisku lēmumu pieņemšana par ilgtspējīgu piekrastes apsaimniekošanu, vienlaikus arī jāievieš tehnoloģiskie jauninājumi apmeklētāju plūsmas vadības optimizēšanai. Turpmāk vēl vairāk ekonomiskā izaugsme jūras piekrastē, īpaši tūrisma attīstība jāsaista ne tikai ar ekonomiskā potenciāla izmantošanu un sava veida neo-liberālu pieeju, bet jāturpina kritiski diskutēt par ilgtspējīgas attīstības aspektiem, tostarp aktualizējot globālo klimata pārmaiņu ietekmi mazinošas rīcības. Jāievieš regulāra monitoringa sistēma ar galveno bāzes rādītāju mērīšanu — atbilstoši Eiropas ilgtspējīgu tūrisma galamērķu izstrādātajiem kritērijiem[458](ETIS). Šajā ziņojumā ietverti vairāki saistīti ekonomiskās un vides ietekmes rādītāji, neuzsverot vietējās sabiedrības attieksmi pret attīstības procesiem (pozitīviem vai negatīviem). Pastarpināti gan šādi dati ir iegūti piekrastes apmeklētāju aptauju laikā un ietverti ziņojumā. Aktualizētos datus un to salīdzinājumu ar 2015. gada rādītājiem iespējams skatīt Piekrastes ģeotelpiskajos datos, kas pieejami VARAM mājaslapā[459].

Kopumā piekrastes apmeklētāji ir apmierināti ar publiskās infrastruktūras stāvokli un piekļuvi jūrai, kas atbilst personiskajām gaidām atbilstoši izvēlētajam atpūtas veidam piekrastē. Tomēr tiek norādīts arī uz konkrētām nepilnībām, no kurām dažas ir regulāras un sistēmiskas paviršības. Piekrastes vietas apmeklētāju uztverē polarizējas — izteiktāk uz pakalpojumiem vērstas ar niansēs pielāgotu

[457] Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģija 2030.gadam, pieejama: http://polsis.mk.gov.lv/documents/3323

[458] https://ec.europa.eu/growth/sectors/tourism/offer/sustainable/indicators_lv

[459] http://www.varam.gov.lv/lat/darbibas_veidi/tap/lv/?doc=18794

labiekārtojumu un ērtībām to apmeklētājiem kā pretnostatījums vietām ar iespējami dabisku raksturu un minimālu labiekārtojumu piekļuves nodrošināšanai.

K-1. attēls. *Galvenās apmeklētāju plūsmas Baltijas jūras piekrastē un pludmaļu apmeklētības intensitāte 2019. gadā.*

Avots: Jāņa Sēta, Nocticus, 2020

Vairāk nekā divas trešdaļas Latvijas piekrastes ir maz apmeklētas (sk. K-1. attēlu) un apmeklētības intensitātei ir sezonāls raksturs, ko ietekmē pludmales brīvdienām optimāli klimatiskie apstākļi. No apsaimniekošanas viedokļa par atbildīgu uzskatāma *Zilā karoga* pludmaļu iniciatīva, kas rada sistēmisku pieeju ilgtspējīgai apsaimniekošanai un sniedz iespēju plašāk izvērst arī vietu tirgvedības aktivitātes. Ilgtermiņā jebkuras piekrastes vietas apsaimniekotājiem jābūt ieinteresētiem uzturēt augstu dabas kapitāla kvalitāti, lai nezaudētu attiecīgās vietas pievilcību.

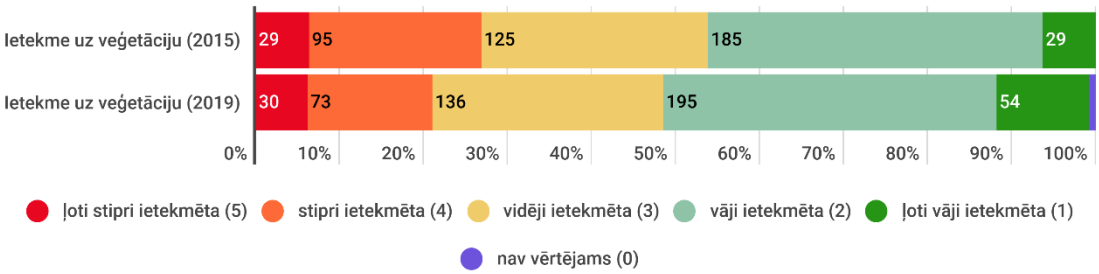
Saskaņā ar starptautiskās *Zilā karoga* programmas publiskotajiem 2019. gada peldsezonas kopējiem rezultātiem, Latvija iegulda vairāk ilgtspējīgā piekrastes apsaimniekošanā un tūrisma ietekmju mazināšanā Baltijas valstu starpā. 2019. gadā Igaunijā atbilstoši *Zilā karoga* kritērijiem sertificētas trīs pludmales, Lietuvā — piecas, bet Latvijā — 12.

Pārskata tabula ar piekrastes novērtējuma datiem pieejams šī ziņojuma 12. lpp.

Galvenie secinājumi

Pieaug tūristu mītņu skaits, īpaši brīvdienu māju (laukos) un viesu dzīvokļu segmentā (pilsētās). Pāvilostā — top jauna 4* viesnīca, vismazāk pārmaiņu viesmīlības sektorā piecu gadu laikā Kolkas pagastā, visvairāk — Liepājā. 2019. gada decembrī Piekrastes pašvaldību teritoriālajās vienībās (Rīgai rēķinot līdz 5 km attālumam no jūras krasta) darbojās 1120 tūristu mītne (ar 8454 numuriem viesiem un 21962 gultas vietu (pieejamo gultasvietu skaitā neietverot papildus ~2000 izvietotās gultasvietas). Palielinās tūristu mītņu kapacitāte un plašāks piedāvājums lielāka komforta segmentā salīdzinot ar iepriekšējām divām dekādēm.

Antropogēnā slodze uz veģetāciju nav krasi mainījusies, tā joprojām saglabājas viduvējā līmenī. Salīdzinājumā ar 2015. gada vērtējumu, apmeklētāju slodze uz piekrastes veģetāciju nav krasi mainījusies (sk. K-2. attēlu). Lielākā daļa — 394,7 km piekrastes stāvoklis nav būtiski mainījies, bet 60,4 km veģetācija atgūstas pēc iepriekš bijušas lielākas antropogēnās slodzes, vērojami uzlabojumi dažādā pakāpē. Ņemot vērā, ka 2015. gadā vērtējumam piemērojamā metodika tika veidota no jauna, turklāt salīdzinoši sarežģīta, tad pēc tās pilnveides 2019. gadā, vairākās vietās izmaiņas ir saistītas ar atšķirīgu pieeju vērtējumā. Vismazākā slodze uz veģetāciju ir vietās ar sarežģītu piekļuvi jūrai (vai nu piebraucamo ceļu kvalitātes un kājām ejamā attāluma dēļ vai arī piekrastes biotopu specifikas ietekmē (purvains, niedrēm aizaudzis, grūti caurejams, stāvs u. tml.) — Tārgales, Rucavas un Sakas pagastā. Bet vislielākā ietekme vietās ar piekrastes ostām (saistīti ar saimniecisko darbību, ne apmeklētību) vai intensīvu apmeklētību — Pāvilostā, Skultes pagastā, Saulkrastos, Salacgrīvā, Lapmežciema un Liepupes pagastā.

K-2. attēls. *Antropogēnās slodzes uz piekrastes veģetāciju salīdzinājums 2015 un 2019. gadā.*

Avots: Nocticus, 2019

Lai arī apmeklējumu kopējais skaits ir būtiski palielinājies (kopumā līdz 8 milj. apmeklējumu), salīdzinot ar 2015. gadu (5,3 milj. apmeklējumu), antropogēnās slodzes uz veģetāciju krass pieaugums nav vērojams. Daļēji saistīts ar izvērstiem uzlabojumiem piekļuves infrastruktūrā biežāk apmeklētās vietās un cilvēku koncentrēšanos šajās vietās. **Kritiska slodze uz veģetāciju** sevišķi vērojama vairākās konkrētās, taču arī sistemātiski atkārtojošās situācijās:

1) kur pastāv regulāra apmeklētāju plūsma, taču tā netiek vadīta ar pārdomāti ieviestu infrastruktūru (vai izvēlētais (ne)apsaimniekošanas veids ir ignorēt to, uzskatot, ka tai tur nav jābūt pēc definējuma);
2) vietās, kur apmeklētāju skaits ir pārāk liels un slodze pārsniedz dabas pamatnes ilgtspējīgas pastāvēšanas kapacitātes robežu (pat tad, ja tai ir

sezonāla ietekme — ārpus veģetācijas sezonas dabiskā pamatne nespēj tik ātri atjaunoties);

3) atsevišķu apmeklētāju patvaļīgu un bezatbildīgu rīcību rezultātā, klaji ignorējot jau pastāvošos noteikumus un citas sabiedrības daļas intereses.
4) apbūvei pakļautās zonās vai vietās, kur norisinās zemes transformācija — dominē citi sabiedrībai prioritāri mērķi, kas vienlaikus samazina dabas pamatni kā tādu.

Kā liecina ilgtermiņa datu līnija par jūras piesārņojošo atkritumu situāciju Latvijas piekrastē, tikai četras pašvaldības atbilst izvirzītajam indikatīvajam LJVS statusam — Grobiņas, Mērsraga, Limbažu un Rojas novadi. Pēc 2019. gada izvērtējumu programmas veikšanas tikai vienai pašvaldībai ir piešķirts pozitīvs tendences vērtējums — Grobiņas novadam, savukārt, sešām pašvaldībām tendences vērtējums ir negatīvs.[460]

Stratēģiski svarīgi ir publiskās infrastruktūras attīstība, nefragmentējot piekrastes sasniedzamību: īstenot *EuroVelo 13* veloceļa un saistītas infrastruktūras izbūvi, kas ir nozīmīgi, lai piesaistītu velo tūristus un sniegtu devumu vietējo dzīves kvalitātes uzlabošanā. Ar komercpakalpojumiem vairāk jāsasaista Jūrtakas starptautiskais garo pārgājienu maršruts. Jāpielāgojas jauniem mobilitātes izaicinājumiem, pielāgojoties ar elketro uzlādes stacijām aprīkotu stāvlaukumu izvietojumam. Tāpat jāiekārto ērtas un drošas stāvvietas ne tikai velosipēdiem, bet arī elektro skūteriem u.c. Jau parādās iebūvētas elektro ierīču uzlādes iespējas nojumēs pludmales zonā u.c. Lielā daļā gadījumu vajadzīga kvalitatīva infrastruktūras uzturēšana. Kritiska ir sauso tualešu izmantošana, kas karstās sezonas laikā ar lielu apmeklētību nespēj sniegt vajadzīgo pakalpojumu. Jāiegulda infrastruktūras attīstībā, kas vērsta uz paaugstinātiem vides standartiem, apmeklētāju drošību. Mērķtiecīgi izveidotu tematisko pludmales attīstības plānu izveide nodrošina, ka dažādās projektu kārtās un iniciatīvās īstenoto elementu pilnveide attīstās mērķtiecīgi un atbilstoši vienotam stilam. Lai pieņemtu viedus lēmumus gan par infrastruktūras plānošanu, gan uzņēmējdarbības attīstīšanu, jānodrošina apmeklētāju monitorings, ieviešot automātisko apmeklētāju skaitītāju sistēmu. Mērķtiecīgi strādājot uz piekrastes zonas specializēšanu noteiktām dzīvesstilu grupām un tematiskiem tūrisma nišu veidiem, iespējams izmantot pakalpojuma dizaina pieeju, kas veicina nefragmentētu apmeklētāju pieredzējumu sākot ar informācijas plūsmu un plānošanu, fizisko sasniedzamību un pārdomāti nodrošinātu pieredzējumu uz vietas.

Piekrastes plānojuma stratēģiska ieviešana un investīciju piesaiste prioritāro uzdevumu īstenošanai veicinās jūras piekrastes telpisko attīstību, izvirzot piejūru starp konkurētspējīgākajiem Baltijas tūrisma galamērķiem ārvalstu tirgos, veicinās ilgtspējīgu ekonomisko un dabas aizsardzības interešu līdzās pastāvēšanu, cels vietējo kopienu dzīves kvalitāti. Šāda apjoma telpiskās plānošanas iniciatīva nav īstenota nevienā citā Baltijas jūras austrumu reģiona valstī. Piekrastes plānojuma un šajā ziņojumā ietverto priekšlikumu īstenošanas pieredze var kalpot par labās prakses piemēru ES mērogā citām kopienām, kas saskaras ar līdzīga mēroga problēmām ilgtspējīgai reģionālās attīstības nodrošināšanai.

[460] Vides izglītības fonda dati no 2012.-2019. gadam